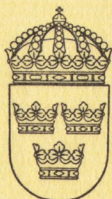

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1965: 53

Inrikesdepartementet

SOU

1965: 53B

POLISUTBILDNINGEN

BETÄNKANDE AV

1962 ÅRS POLISUTBILDNINGSKOMMITTÉ

Ur KB:s samlingar

Digitaliserad år 2015

National Library
of Sweden

Stockholm 1965

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1965: 53

Inrikesdepartementet

SOU
1965: 53B

POLISUTBILDNINGEN

BETÄNKANDE AV

1962 ÅRS POLISUTBILDNINGSKOMMITTÉ

Stockholm 1965

STATENS

OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1965

Kronologisk förteckning

1. Sveriges sjöterritorium. Kihlström. 135 s. + 1 utviksblad. U.
2. Sammanställning av remissyttranden över författningsutredningens förslag till ny författning. Del 1: Allmänna uttalanden samt 1 och 2 kap. i förslaget till regeringsform. Norstedt & Söner. 188 s. Ju.
3. Sammanställning av remissyttranden över författningsutredningens förslag till ny författning. Del 2: Kap. 3, 4 och 5 i förslaget till regeringsform. Norstedt & Söner. 120 s. Ju.
4. Tandvårdsförsäkring. Kihlström. 186 s. S.
5. Måttenheter. Kihlström. 47 s. Fi.
6. Om den kommunala självstyrelsens lokala förankring. Esselte. 100 s. I.
7. Praktik- och feriearbetsförmedling. Esselte. 177 s. I.
8. Skånes och Hallands vattenförsörjning. Esselte. 513 s. + 5 st. kartbilagor. K.
9. Arbetsmarknadspolitik. Esselte. 567 s. I.
10. Antikvitetskollegiet. Esselte. 281 s. E.
11. Utbyggnaden av universitet och högskolor. Lokalisering och kostnader I. Esselte. 280 s. E.
12. Utbyggnaden av universitet och högskolor. Lokalisering och kostnader II. Specialutredningar. Esselte. 741 s. E.
13. Rättegånghjälp. Norstedt & Söner. 166 s. Ju.
14. Godtrosvörvärv av lösöre. Norstedt & Söner. 241 s. Ju.
15. De svenska utlandsförsamlingarnas ekonomi. Esselte. 129 s. E.
16. Ny jordförvärvslag. Hæggström. 193 s. Jo.
17. Fastställande av faderskapet till barn utom äktenskap. Beckman. 94 s. Ju.
18. Fartygs befälhavare. Gemensamt haveri och dispensch. Ansvarsbestämmelser m. m. Esselte. 221 s. Ju.
19. Friluftslivet i Sverige. Del II. Friluftslivet i samhällsplaneringen. Svenska Reproduktions AB. 383 s. + 1 st. kartbilaga. K.
20. Radions och televisionens framtid i Sverige. I. Bakgrund och förutsättningar, programfrågor. Organisations- och finansieringsfrågor. Hæggström. 530 s. K.
21. Radions och televisionens framtid i Sverige. II. Bildnings- och undervisningsverksamhet. Forskningsfrågor. Hæggström. 227 s. K.
22. Dagstidningarnas ekonomiska villkor. Esselte. 212 s. + 1 st. kartbilaga. Ju.
23. Uppbördsfrågor. Esselte. 228 s. Fi.
24. Institutet för arbetshygien och arbetsfysiologi. Kihlström. 88 s. S.
25. Studieplaner för lärarutbildning. Esselte. 4490 s. E.
26. Ändringar i ensittarlagen m. m. Esselte. 651 s. Ju.
27. De svenska jordbruksprodukternas distributions- och marginalförhållanden. Esselte. 192 s. Jo.
28. Nytt skattesystem. Remissyttranden. Esselte. 633 s. Fi.
29. Lärarutbildningen IV: 1. Esselte. 714 s. EE.
30. Lärarutbildningen IV: 2. Esselte. 92 s. E.
31. Specialundersökningar om lärarutbildning; V. Esselte. 441 s. E.
32. Höjd bostadsstandard. Esselte. 569 s. I.
33. Vägmärken. Kungl. Luftfartsstyrelsen. 2996 s. K.
34. Sammanställning av remissyttranden över författningsutredningens förslag till ny författning. Del 4. Kap. 7, 8, 9 och 10 i förslaget till regeringsform samt övergångsbestämmelserna. Esselte. 103 s. Ju.
35. Nykterhet i trafik. Esselte. 91 s. K.
36. Sveriges släktnamn 1965. AB E G Johanssons Boktryckeri, Karlshamn. 485 s. H.
37. Sammanställning av remissyttranden över författningsutredningens förslag till ny författning. Del 5. Förslaget till riksdagsordning. Norstedt & Söner. 46 s. Ju.
38. Affärstiderna. Del I. Motiv och lagförslag. Esselte. 151 s. I.
39. Affärstiderna. Del II. Konsumentundersökning. Esselte. 115 s. I.
40. Kommunala bolag. Esselte. 345 s. I.
41. Pensionsstiftelser II. Esselte. 302 s. Ju.
42. Körkortet och trafikutbildningen. Esselte. 299 s. K.
43. Statens trafikverk. Esselte. 196 s. K.
44. Stöd åt hästaveln. Kihlström. 193 s. Jo.
45. Beredskap mot oljeskador. Kihlström. 96 s. H.
46. Radiolag. Kihlström. 55 s. K.
47. Statens vägverk. Kihlström. 135 s. K.
48. Arbetstid och arbetsinspektion för vägtrafiken. Esselte. 324 s. K.
49. Hälso- och socialvårdens centrala administration. Berlingska Boktryckeriet, Lund. 388 s. S.
50. Mentalsjukhusens personalorganisation. IDel II. Målsättning och utformning. Esselte. 310 s. S.
51. Gemensamma bostadsförmedlingar. Hæggström. 64 s. I.
52. Soldathemsverksamheten. Hæggström. 167 s. Fö.
53. Polisutbildningen. Hæggström. 322 s. I.

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1965:53

Inrikesdepartementet

POLISUTBILDNINGEN

BETÄNKANDE AV

1962 ÅRS POLISUTBILDNINGSKOMMITTÉ

IVAR HÆGGSTRÖMS TRYCKERI AB
STOCKHOLM 1965

Innehåll

Kap. 1. Utredningsuppdraget och dess fullgörande	9
1. Utredningsuppdraget	9
2. Utredningsarbetet	12
Kap. 2. Nuvarande förhållanden på polisutbildningens område	14
Kap. 3. Synpunkter och förslag i utbildningsfrågor som framkommit under de senaste årens utredningsarbete på polisväsendets område	20
1. 1958 års utredning angående arbetsförhållandena vid polisväsendet	21
2. Polisverksamhetsutredningen	26
3. Utredningen angående statens kriminaltekniska anstalt	31
4. Organisationskommittén för trafiksäkerhet 1958	32
5. Trafikmålskommittén	34
Kap. 4. Polisutbildningskommitténs synpunkter och förslag	35
I. Polisutbildning	35
A. Målsättning och utformning	35
B. Grundutbildning	43
1. Brister i den nuvarande konstapelsutbildningen	43
2. Målsättning och struktur	46
3. Lärostoff och kursplaner	50
4. Inträdesfordringar	59
5. Dimensionering och tidsmässig förläggning	59
6. Utbildningsorganisation	64
7. Kvinnliga polisaspiranters utbildningsgång	68
C. Högre utbildning	69
1. Målsättning och struktur	69
2. Högre poliskurs	74

3.	Befälskurs	79
4.	Kommissariekurs	87
D.	Utbildning av befattningshavare i polischefskarriären	93
1.	Juridisk grundutbildning för inomverksrekryterade	95
2.	Polischefsutbildning	101
E.	Specialutbildning	110
1.	Hästtjänst	110
2.	Hundtjänst	114
3.	Förande och kontroll av motorfordon	122
4.	Kriminalteknik	127
5.	Utredning av vissa ekonomiska brott	130
6.	Sjötrafikfrågor	134
7.	Övergångsvis anordnad specialutbildning	
a.	Arbetsledning	136
b.	Socialpolitjänst	137
F.	Fortbildning	138
1.	Information	138
2.	Fysisk träning och skytte	140
G.	Betygsättning	142
1.	Förekomsten av betyg i olika kurser	142
2.	Allmänna synpunkter på betygsättningen och betygsskalans utformning	144
3.	Betygsättningen i de olika kurserna	145
II.	Polisskoleverksamhetens organisation m. m.	149
A.	Polisskoleorganisationen	149
1.	Polisskolans kansli m. m.	149
2.	Polisskoleavdelningarna	152
B.	Läraryråden	153
III.	Utbildning av vissa ordningsvakter	157
A.	Nuvarande förhållanden	158
1.	Ordningvaktinstituten och dess tillämpning enligt gällande föreskrifter	158
2.	Utbildningsverksamhet för ordningsvakter	162

B. Synpunkter och förslag	166
1. Motiv och mål för särskild utbildning av ordningsvakter	166
2. Utbildningens innehåll och utformning; kostnader	167
IV. Utbildning av trafikövervakare	171
V. Kostnadsberäkningar	
1. Allmänt	174
2. Anskaffning av fordon m. m.	175
VI. Sammanfattning	175

BILAGOR

Serie A

1. Nuvarande kursplan för den grundläggande teoretiska fackutbildningen	189
2. Nuvarande kursplan för konstapelsklassen	191
3. Nuvarande kursplan för assistentklassen	197
4. Nuvarande kursplan för kommissarietklassen	201
5. Nuvarande kursplan för polischefskursen	204
6. Sammanställning av antalet undervisningstimmar i nuvarande reguljära kurser	209
7. Antalet elever och klassavdelningar läsåren 1956/57—1964/65	210
8. Jämförelse mellan nuvarande konstapelsutbildning och föreslagen polisiär grundutbildning med avseende på antalet undervisningstimmar ..	212
9. Förslag till ny lydelse av bestämmelserna angående fordringar i allmänbildningshänseende för antagning till polisaspirant	213
10. Jämförelse mellan nuvarande och föreslagen högre polisutbildning med avseende på antalet undervisningstimmar	217
11. PM angående polisrytteriets rekrytering, utbildning och remontering m. m.	218
12. PM angående poliväsendets hundorganisation m. m.	232
13. Tablåer rörande utbildning av personal i hundtjänst	239

Serie B

1. Förslag till kursplaner för den polisiära grundutbildningen	244
2. Förslag till kursplan för högre poliskurs	259
3. Förslag till kursplan för befälskurs	265
4. Förslag till kursplan för kommissariekurs	268
5. Förslag till kursplan för juridisk grundutbildning	273
6. Förslag till kursplaner för polischefsutbildning	276
7. Förslag till kursplan m. m. för polisridskolekurs	287
8. Förslag till kursplaner för specialkurser för hundförare	294
9. Förslag till kursplaner för specialkurser för befäl i hundtjänst	300
10. Förslag till kursplan för specialkurs för förare av utryckningsbilar	303
11. Förslag till kursplan för specialkurs för förare av motorcyklar	305
12. Förslag till kursplan för specialkurs i flygande inspektion	307
13. Förslag till kursplan för specialkurs i kriminalteknik	309
14. Förslag till kursplan för specialkurs i utredning av vissa förmögenhetsbrott	316
15. Förslag till kursplan för specialkurs i utredning av gäldenärs- och skattebrott	318
16. Förslag till kursplan för grundläggande ordningsvaksutbildning	319
17. Förslag till kursplan för utbildning av trafikövervakare	321

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Inrikesdepartementet

Genom beslut den 29 december 1961 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för inrikesdepartementet att tillkalla högst fem sakkunniga för att verkställa en översyn av polisutbildningen m m.

Med stöd av detta bemyndigande tillkallade departementschefen den 13 februari 1962 såsom sakkunniga landshövdingen Thure Andersson, åt vilken tillika uppdrogs att såsom ordförande leda de sakkunnigas arbete, polismästaren i Malmö, Bertil Finnberg, dåvarande rektorn och chefen för statens polisskola, Gunnar Biörklund, folkhögskolinspektören Gösta Vestlund och numera ombudsmannen i Svenska Polisförbundet, Sture Wendin. Till sekreterare åt de sakkunniga förordnade departementschefen den 26 mars 1962 numera rektorn för polisskolan, Erik Wångstedt. Den 18 september 1964 förordnades till biträdande sekreterare lektorn vid polisskolan, Greger Thornell. Fr o m den 3 juni 1965 entledigades Thornell på egen begäran från nämnda uppdrag.

Efter framställning av de sakkunniga tillkallade departementschefen den 6 oktober 1962 numera avdelningschefen i rikspolisstyrelsen, Håkan Djurberg, den 5 november 1962 överstelöjtnanten Sven K:son Blomquist, den 7 december 1962 numera förbundssekreteraren Thage Pettersson samt den 6 oktober 1964 förste polisassistenten Eric Egermalm att såsom experter biträda de sakkunniga vid fullgörande av deras uppdrag.

De sakkunniga har antagit benämningen *1962 års polisutbildningskommitté*.

Sedan utredningsuppdraget nu slutförts, får kommittén härmed vördsamt överlämna förevarande betänkande.

Vidare har framhållits, att
Stockholm den 21 juli 1965.

Thure Andersson

Bertil Finnberg

Gunnar Biörklund

Gösta Vestlund

Sture Wendin

/ Erik Wångstedt

KAPITEL 1

Utredningsuppdraget och dess fullgörande

1. Utredningsuppdraget

Direktiven för 1962 års polisutbildningskommitté återfinns i statsrådsprotokollet den 29 december 1961. I ett anförande till detta protokoll redogjorde chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Johansson, inledningsvis i korthet för det nuvarande polisutbildningssystemet och framhöll därefter, att frågan om polis-männens utbildning under senare år aktualiserats i olika sammanhang. Statsrådet erinrade därvid särskilt om vad som rörande polisutbildningen uttalats av den sk trivselutredningen samt av polisverksamhetsutredningen ävensom av de remissinstanser vilka avgett yttranden över nämnda utredningars betänkanden. Mot bakgrunden av de förslag och synpunkter i utbildningsfrågor som sålunda framkommit under de senaste årens utredningsarbete på polisväsendets område förordade statsrådet en översyn av polisutbildningen, därvid behovet av utbildning i polisverksamheten borde närmare granskas och undervisningens innehåll och omfattning prövas. Beträffande de förhållanden som vid en sådan översyn borde särskilt uppmärksammas framhöll statsrådet följande.

Som en allmän anmärkning mot den nuvarande utbildningen i statens polis-skola har gjorts gällande att man i vissa ämnen meddelar relativt omfattande undervisning i frågor, som har underordnad betydelse för polismännens verksamhet, medan däremot ur polisiär synpunkt väsentliga kunskapsområden ges en mera summarisk behandling. Anmärkningar av detta slag har särskilt gällt undervisningen i polischefsklassen. Utredningen bör därför undersöka, huruvida kunskapsmomenten i skilda ämnen givits en med hänsyn till det praktiska behovet ändamålsenlig avvägning för den grupp av polismän, som undervisningen avser.

Vidare har framhållits, att undervisningen i polisskolan är alltför teoretiskt inriktad. En sådan anmärkning riktar trivselutredningen mot undervisningen i psykologi, som enligt utredningens uppfattning bör syfta till att genom praktiska råd och anvisningar lära polismännen ett korrekt uppträdande i olika situationer. Även i fråga om andra ämnen anses undervisningen böra erhålla en mera praktisk inriktning med studiebesök, demonstrationer och liknande praktiska inslag. Utredningen bör närmare undersöka, i vilken omfattning och på vad sätt undervisningen lämpligen bör ges den praktiska inriktning, som sålunda förordats.

Statsrådet framhöll vidare, att uppmärksamhet i olika sammanhang fästs på kunskapsbehov som hittills icke alls eller endast i ringa grad blivit tillgodosedda, och framhöll därvid, att trivselutredningen förordat införande av personalledning som fast undervisningsämne vid polisskolan och polisverksamhetsutredningen

föreslagit vidgad utbildning av brottsplatsundersökare samt regelbundna informationskurser för polischefer, varjämte båda dessa utredningar funnit det angeläget att särskilda åtgärder vidtas för att tillgodose polismännens behov av fort-löpande utbildning.

Statsrådet erinrade också om vad polisverksamhetsutredningen anfört beträffande förbättrad planering av patrulleringstjänsten, tillämpningen av olika bevakningsmetoder och intensifiering av den brottsbekämpande verksamheten samt framhöll, att undervisning i dessa stycken borde ingå som betydelsefulla moment i polisutbildningen. Vidare borde av utredningen upptas frågor rörande ridutbildning för polispersonal samt utbildning av hundförare och dressyr av hundar.

Vad gäller motorfordonsutbildning för polismän fann statsrådet — med hänsyn till dels den kritik som riktats mot det av organisationskommittén för trafiksäkerhet i juli 1960 framlagda förslaget i ärendet, dels statsmakernas ställningstagande rörande huvudmannaskapet för polisväsendet — att detta spörsmål borde upptas till förnyat övervägande i förevarande sammanhang, varvid frågan om samordning med den militära motorfordonsutbildningen borde beaktas.

Med utgångspunkt i den organisation för ett statligt polisväsende som statsmakerna kunde komma att besluta borde vidare undersökas vilken kompletterande utbildning som borde uppställas som kompetenskrav för egentlig polispersonals befordran till sådana polischefs- och polisintendentsbefattningar, som vore att anse som renodlade drifts- och personalledarebefattningar, samt hur en dylik utbildning lämpligen borde anordnas.

Med beaktande av de förslag om den högre polisutbildningen som den förordade utredningen kunde komma att lägga fram borde även övervägas sättet för uttagning av elever till dylik utbildning. Därvid borde med förtur behandlas den i statsutskottets utlåtande 1960:11, punkt 150, berörda frågan om uttagning av elever till kommissarieklassen.

Bland övriga förslag och synpunkter i utbildningsfrågor, vilka framkommit under de senaste årens utredningsarbete på polisområdet och vilka av statsrådet ansågs böra upptas till behandling i förekommande sammanhang, nämndes undervisning i främmande språk, anordnandet av korrespondensundervisning, utnyttjandet av filmer, filmband och andra hjälpmedel i undervisningen samt en bedömning av behovet av lämpliga läroböcker.

Härutöver ansågs utredningen böra undersöka behovet av utbildning av ordningsvakter. Statsrådet anförde härom följande.

Det har påtalats, att personer, som förordnats att tjänstgöra som ordningsvakter, ofta saknar de kunskaper, som erfordras för att de på ett tillfredsställande sätt skall kunna fullgöra sina uppgifter. Frågan om ordningsvakternas utbildning har aktualiserats bl a i två skrivelser till inrikesdepartementet, den ena från folkets husföreningarnas riksförbund med begäran om statsbidrag till anordnande av kurser för ordningsvakter och den andra från svenska musikerförbundet med

hemställan, att informationskurser måtte anordnas för ordningsvakter. Jag finner det lämpligt, att utredningen undersöker det utbildningsbehov, varom här är fråga, och — därest behov av utbildning anses föreligga — framlägger förslag om hur det bör tillgodoses.

Utöver vad ovan anförts kunde enligt statsrådet åtskilliga andra spörsmål angående utbildning av polismän och därmed sammanhängande frågor vara att beakta. Utredningen borde därför vara oförhindrad att efter eget bedömande uppta sådana frågor till behandling.

Vad gällde polisutbildningen erinrade statsrådet avslutningsvis, att en effektivisering av densamma förutsätter ökade och bättre lokalutrymmen för utbildningsverksamheten. Dylika torde komma att stå polisskolan till buds, när den planerade nya huvudskolan tas i bruk och utredningen borde därför bedrivas under beaktande av byggnadsprogrammet för den nya skolan.

Slutligen föreslogs, att den förordade utredningen borde överta sådana från den s k polislärarytredningen återstående uppgifter, vilkas slutförande ansetts böra anstå till dess en allmän översyn av polisskolans verksamhet kom till stånd.

Efter tidpunkten för direktivens utfärdande har beslut fattats om bl a polisväsendets förstatligande, polisskolverksamhetens inordnande i rikspolisstyrelsen, principerna för rekrytering och utbildning av polischefer samt grunderna för delegation av polismyndighetsärenden. Besluten har i flera avseenden påverkat förutsättningarna för polisutbildningskommitténs arbete. Dessutom har genom departementschefsuttalanden i de propositioner som legat till grund för statsmakternas ställningstaganden i berörda frågor ävensom genom av departementschefen meddelade särskilda uppdrag de utsprungliga direktiven för kommittén kompletterats och närmare specificerats.

I proposition nr 1964:100 har departementschefen (s 171) betonat, att ställningstagandena rörande polischefsutbildningen och kompetenskraven för polischefer endast avser vissa principiellt betydelsefulla spörsmål. Åtskilliga detaljfrågor kvarstod alltjämt olösta, t ex uttagningen av sökande till polischefsutbildningen, innehållet i den teoretiska och praktiska polischefsutbildningen samt formerna för den juridiska grundutbildningen för inomverksrekryterade. Departementschefen förutskickade, att dessa och andra liknande spörsmål skulle komma att behandlas av kommittén.

I samma proposition har departementschefen i samband med behandlingen av den kriminaltekniska laborieverksamheten berört frågan om polispersonalens utbildning i kriminalteknik och därvid framhållit, att vid sidan av den egentliga kriminaltekniska undervisningen personalen vid främst de tekniska arbetsenheterna i polisdistrikten borde ges en fortlöpande information om kriminalteknikens möjligheter och utveckling och att dylik information lämpligen borde ske på det sättet, att personal vid statens kriminaltekniska laboratorium och de tekniska arbetsenheterna i polisdistrikten gavs tillfälle att regelbundet utbyta synpunkter på principiella och praktiska spörsmål på kriminalteknikens område.

Med anledning av polisberedningens förslag om delegation av polismyndighetsärenden till annan polisman än polischef uppdrog Kungl. Maj:t den 11 oktober 1963 åt kommittén att vid fullgörandet av sitt uppdrag beakta vad beredningen anfört om behovet av utbildning för polismän som i polischefs ställe skulle ha att fatta beslut i polismyndighetsärenden samt skyndsamt framlägga förslag angående anordnande av kompletterande utbildning redan före förstatligandereformens ikraftträdande. Uppdraget har fullgjorts.

Till komplettering av de ursprungliga direktiven i vad dessa avsåg utbildning av hundförare och dressyr av hundar anbefalldes Kungl. Maj:t den 6 september 1962 kommittén, i samband med ett uppdrag åt civilförsvarsstyrelsen att utreda den av statsutskottet i dess utlåtande nr 1962:115 upptagna frågan om förläggning till arméns hundskola av hundutbildning och utbildning av instruktörer i hundtjänst för civilförsvarets behov, att särskilt beakta motsvarande spörsmål såvitt angick polisväsendets behov.

Beträffande hundförarutbildningen och därmed sammanhängande spörsmål framhölls dessutom i statsverkspropositionen år 1965 (Bil. 13: Inrikesdepartementet s 149), att förslag rörande polishundorganisationen avvaktades från polisutbildningskommittén. Kommittén har uppfattat uttalandet såsom en utvidgning av de tidigare direktiven till att gälla jämväl en utredning av polishundväsendets organisatoriska utformning.

Slutligen har Kungl. Maj:t den 19 april 1963 till kommittén överlämnat handlingarna i ärende angående framställning från poliskammaren i Stockholm rörande särskild sjöfartsutbildning för polismän att tas i övervägande av kommittén, varvid samråd borde ske med polisberedningen och den sakkunnige för utredning av möjligheterna till förbättrad övervakning av sjötrafik m m.

2. Utredningsarbetet

Kommitténs verksamhet har i hög grad påverkats av det arbete som bedrivits av andra utredningar med anknytning till polisväsendets område. Sålunda har en ständig kontakt upprätthållits med polisberedningen. Kommittén har därigenom kunnat successivt utarbeta och anpassa sina förslag efter de arbetsorganisatoriska riktlinjer för polisverksamheten som beredningen uppdrog och vilka kom att i allt väsentligt ligga till grund för den förstatligade polisorganisationen. Vidare har samråd ägt rum med bilförarutredningen i frågor om polispersonalens motorfordonsutbildning och med den sakkunnige för sjötrafikfrågor i spörsmål rörande utbildning av polismän för övervakningsuppgifter till sjöss och för utredningar i sjöfartsärenden. Studiebesök har avlagts vid arméns motorskola i Strängnäs och genom kommitténs expert, överstelöjtnant Blomquist, har i frågor rörande häst- och hundtjänsten kontakt upprätthållits med 1960 års hästutredning, arméns hundskola, civilförsvarsstyrelsen, statskontoret m fl myndigheter. I syfte att erhålla en så ingående information som möjligt om det mått

av kunskaper och färdigheter, som kan erfordras för fullgörandet av olika slag av polistjänst, har kommittén dels haft överläggningar med representanter för den inom respektive verksamhetsområden engagerade personalen, dels företagit vissa enkäter. Slutligen må framhållas, att polisskolans lärare fortlöpande stått kommittén till tjänst med informationer samt biträtt med detaljbearbetningar av kursplaner m m.

Kommittén har avgett följande remissutlåtanden:

den 5 september 1962 över ett av länsstyrelsernas utbildningsnämnd utarbetat förslag angående utbildning av exekutionsbiträdespersonal;

den 18 oktober 1962 över framställning från Sveriges polistekniska förbund om visst statsbidrag;

den 17 oktober 1963 över polisberedningens betänkande nr 3 angående rikspolisstyrelsens organisation;

den 17 oktober 1963 över polisberedningens betänkande nr 9 angående exekutionsväsendet;

den 17 oktober 1963 över polisberedningens betänkande nr 14 angående kompetenskrav m m för polischefer;

den 15 januari 1964 över utredning och förslag angående statens kriminaltekniska laboratorium;

den 15 januari 1964 över fackskolutredningens betänkande;

den 3 november 1964 över rikspolisstyrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1965—66;

den 30 juni 1965 över en framställning från svenska föreningen för psykisk hälsovård angående utarbetande av handledning för polisen rörande omhändertagande av psykiskt sjuka människor m m.

Dessutom har kommittén den 4 december 1963 avgett yttrande över en utredning angående folkhögskolans studieomdömen och kompetensvärde.

På grund av särskilt uppdrag har kommittén den 29 januari 1964 till Kungl. Maj:t överlämnat en promemoria med förslag rörande kompletterande utbildning av polismän för handläggning av polismyndighetsärenden.

Nuvarande förhållanden på polisutbildningens område

Den polisiära fackutbildningen ombesörjs till största delen av polisskolan. Således ankommer det på denna att dels meddela den utbildning som stadgats för erhållande av olika slag av tjänster inom polisväsendet, dels i mån av behov anordna specialutbildning i brottsplatsundersökning, brandundersökning, fotografering m fl ämnen, och dels främja polispersonalens yrkesskicklighet genom anordnande av fortbildningskurser i polistjänst.

Vid sidan av den fackutbildning som bedrivs vid polisskolan utvecklades inom den tidigare statspolisorganisationen en utbildningsverksamhet inriktad på att tillgodose de särskilda behov av kunskaper och färdigheter som ansågs föreligga för den till statspolisen kommenderade personalen. Ifrågavarande utbildning hade helt karaktär av specialutbildning och omfattade t ex motorfordonsutbildning, ridutbildning och hundförarutbildning.

I polisdistrikten har polischeferna, som jämlikt sina åligganden enligt det till och med utgången av år 1964 gällande polisreglementet haft att sörja för att polispersonalen meddelades erforderlig vägledning och undervisning, sökt att alltefter de lokala resurserna bereda polispersonalen möjlighet att utvidga och fördjupa sina kunskaper i såväl polisiära som allmänbildande ämnen. Där så varit möjligt — detta gäller främst de större poliskårerna — har dylik fortbildning i polisiära ämnen anordnats tjänstemässigt i polisdistriktens regi. På andra håll har polisens personalorganisationer, de polistekniska föreningarna m fl sökt möta fortbildningsbehovet genom anordnande av kurser, föreläsningar eller annan studieverksamhet för polispersonalen på dess fritid.

Då de nuvarande förhållandena i vad gäller såväl specialutbildning som fortbildning närmare belyses nedan i samband med kommitténs redovisning av sina synpunkter och förslag på dessa utbildningsområden, har kommittén ansett sig böra begränsa den följande nulägesbeskrivningen till att främst avse innehållet i och omfattningen av samt de administrativa betingelserna för den undervisning, som åsyftar att bibringa personalen föreskriven kunskapsmässig kompetens för olika kategorier tjänster inom polisväsendet och som meddelas av polisskolan.

För att erhålla tjänst som poliskonstapel krävs genomgång av fullständig konstapelsutbildning. Denna omfattar sedan den 1 januari 1962 två huvudskeden, nämligen dels en grundläggande utbildning, bestående av ett teoretiskt och ett praktiskt avsnitt, dels en huvudkurs, benämnd konstapelsklassen.

Enligt av Kungl. Maj:t den 30 juni 1961 fastställda anvisningar angående rekrytering och grundläggande utbildning av polispersonal skall varje polisaspirant i så nära anslutning som möjligt till anställningsdagen påbörja en 8

veckors *grundläggande teoretisk fackutbildning*, förlagd till polis-skolan. Dylik utbildning meddelas för närvarande vid huvudskolan i Solna samt avdelningsskolorna i Göteborg, Malmö, Norrköping, Örebro, Gävle och Luleå samt en tillfälligt anordnad skola i Karlstad. Undervisningen anordnas i regel två gånger om året med början omkring den 15 februari och den 15 augusti. På grund av en under senare år intensifierad rekrytering till polisyrket har emellertid extra kurser måst anordnas och förläggas till andra tider på året. Den teoretiska undervisningen syftar till att introducera de nyanställda polisaspiranterna i yrket, att tjäna som förberedelse till konstapelsklassen samt att förmedla sådana elementära kunskaper, som utgör förutsättning för att aspiranterna skall kunna fullgöra enklare polistjänst under det praktiska utbildningsavsnitt som följer på den grundläggande teoretiska fackutbildningen. Teoriundervisningen omfattar sammanlagt ca 225 timmar med den fördelning på olika undervisningsämnen som framgår av kursplanen i *bilaga A 1*.

Efter den grundläggande teoretiska fackutbildningen skall polisaspirant enligt ovannämnda anvisningar undergå *grundläggande praktisk utbildning* vid viss kår inom det rekryteringsområde, där aspiranten vunnit anställning. Som utbildningskår i varje län fungerar i princip den kår, i vilken residenstadsens polisstyrka ingår. Beträffande Södermanlands län, Malmöhus län (utom Malmö stad), Göteborgs och Bohus län (utom Göteborgs stad), Älvsborgs, Skaraborgs samt Västernorrlands län, gäller emellertid, att den praktiska utbildningen äger rum vid kårerna i respektive Eskilstuna, Lund, Uddevalla, Borås, Skövde och Sundsvall. I Stockholms län är poliskåren i Solna utbildningskår. För Stockholms, Göteborgs och Malmö polisdistrikt, vilka utgör egna rekryteringsområden, fungerar poliskåren i respektive distrikt såsom utbildningskårer. Det totala antalet utbildningskårer uppgår därmed till 27.

Längden av den grundläggande praktiska fackutbildningen kan variera med hänsyn till tidpunkten för polisaspiranternas inträde i den på grundläggande fackutbildning följande konstapelsklassen men har föreskrivits bära i regel icke understiga 3 månader. Beträffande sättet för anordnandet av den praktiska fackutbildningen och denna utbildnings innehåll har icke utfärdats andra föreskrifter än de mera allmänna riktlinjer som uppdragits i de ovannämnda rekryteringsanvisningarna. Enligt dessa bör aspiranterna i möjligaste mån lämnas tillfälle att aktivt delta i förekommande göromål. Utbildningen bör huvudsakligen avse bevakningstjänst, yttre trafikpolistjänst och utredningstjänst. Under utbildningen i övervaknings-, skydds- och trafikpolistjänst bör aspiranterna delta i bl a vakt- och expeditionstjänst, fot- och bilpatrullering, trafikkontroller och trafikdirigering. Utbildningen i utredningstjänst bör syfta till att bibringa aspiranterna förmåga att utföra vanligen förekommande enkla utredningar. Aspiranterna bör dessutom informeras om skydds- och spaningsverksamhet, brottsförebyggande verksamhet etc. För praktikens planläggning och aspiranternas omhändertagande i utbildningsavseende utses härför lämpliga polismän vid respektive utbildningskår till handledare.

Över den grundläggande teoretiska och praktiska utbildningen utfärdas icke betyg i olika ämnen utan endast ett intyg med uppgift, huruvida aspirantten på ett tillfredsställande sätt tillgodogjort sig undervisningen och anses lämplig för polisyrket. I fråga om den teoretiska delen utfärdas intyget av rektorn för polisskolan eller föreståndare för avdelningsskola och ifråga om den praktiska delen av polischefen vid utbildningskåren.

Sedan polisaspiranten erhållit en grundläggande teoretisk och praktisk i fackutbildning om sammanlagt ca 5 månader, följer genomgång av konstapelsklassen vid polisskolan. Denna utbildning som sträcker sig över en tidrymd av ca 21 veckor, anordnas vid samtliga ovannämnda anstalter för polisskolundervisning i regel två gånger om året med början omkring den 7 januari och den 1 augusti. Till följd av den vidgade nyrekryteringen till polisyrket har emellertid extra kurser på samma sätt som beträffande den grundläggande teoretiska fackutbildningen måst anordnas och förläggas till andra tider på året.

Omfattningen av undervisningen i konstapelsklassen i vad avser läroämnen och timantal för dessa framgår av kursplanen i *bilaga A 2*.

Elevernas kunskaper och färdigheter i de i konstapelsklassen ingående ämnen, med undantag för vapnets bruk och stridstaktik samt civilförvarstjänst, bedöms genom vitsord med följande beteckningar: »berömlig» (A), »med utmärkt beröm godkänd» (a), »med beröm godkänd» (AB), »icke utan beröm godkänd» (Ba), »godkänd» (B), »med tvekan godkänd» (B-), »icke fullt godkänd» (BC), samt »otillräcklig» (C). Elevernas uppförande bedöms genom vitsorden »mycket gott», »gott» och »ej gott».

Den som deltagit i undervisningen i konstapelsklassen tilldelas dessutom vitsord, huruvida hans genomgång av klassen blivit godkänd eller icke. För att i med vitsordet »godkänd» ha genomgått konstapelsklassen erfordras lägst vitsordet »gott» för uppförande och lägst vitsordet »godkänd» i ämnena ordningspolis-tjänst, kriminalpolitjänst, straffrätt, specialstraffrätt och svenska samt lägst vitsordet »med tvekan godkänd» i övriga ämnen.

Polisman som önskar ifrågakomma för befordran till polis- eller kriminal-assistent eller förste polis- eller kriminalassistent skall ha genomgått *assistentklassen* vid polisskolan. Uttagningen till denna klass baserar sig på ett ansökningsförfarande. För att vinna inträde i klassen erfordras bl a, att sökande innehar ordinarie eller extra ordinarie polismanstjänst, har genomgått konstapelsklassen eller därmed likvärdig utbildning samt med intyg styrker sig äga dels sådan färdighet att behandla svenska språket som motsvarar fordringarna i realexamen, dels sådana kunskaper i bokföring som enligt skolmyndighetens bestämmande är erforderliga. Sökande skall dessutom befinnas lämplig för befälsställning eller kriminalpolisverksamhet och vid ansökningstidens utgång icke vara äldre än 35 år. Möjligheter till dispens vad gäller åldersgräns saamt föregående skolutbildning föreligger.

Till grund för uttagningen ligger dels av vederbörande polischef utfärdat betyg över sökandens föregående polistjänstgöring, dels yttrande från länspolis-

chef och länsstyrelse. Tjänstgöringsbetyget skall avse sökandens uppförande samt hans insikter i praktisk polistjänst, varvid bedömningen skall ske med tillämpning av samma vitsord, som ovan angetts för konstapelsklassen. Dessutom skall betyget i fråga innehålla uppgift, huruvida sökanden anses lämplig för befälsställning eller kriminalpolisverksamhet.

Vid prövning av inträdesansökningen skall, därest sökanden befinns lämplig i förenämnda avseenden, hänsyn tas i första hand till den tid han tjänstgjort vid polisväsendet samt därefter till hans betyg över tidigare genomgången polisutbildning.

Undervisningen i assistentklassen är centraliserad till huvudskolan och omfattar ca 28 veckor. Den anordnas en gång årligen med början omkring den 1 oktober. Undervisningens innehåll och fördelning på läroämnena framgår av kursplanen i *bilaga A 3*. Elevernas kunskaper och färdigheter samt uppförande bedöms genom vitsord på samma sätt som i konstapelsklassen. Från betygsättning är undantagna fysisk träning, vapnens bruk och stridstaktik samt civilförsvarstjänst. För att med vitsordet »godkänd» ha genomgått assistentklassen erfordras lägst vitsordet »gott» för uppförande och lägst vitsordet »godkänd» i ämnena ordningspolistjänst, kriminalpolistjänst, straffrätt med straffprocessrätt och specialstraffrätt samt lägst vitsordet »med tvekan godkänd» i övriga ämnena.

För att kunna erhålla tjänst såsom polis- eller kriminalkommissarie eller biträdande polis- eller kriminalkommissarie skall polisman bla ha genomgått *kommisarietklassen* vid polisskolan. Även beträffande denna kurs grundar sig deltagandet på ett ansökningsförfarande, där på motsvarande sätt som gäller för sökande till assistentklassen uttagningen baseras på tjänstgöringsbetyg samt länspolischefers och länsstyrelsers yttrande. Då fråga är om ansökan till kommissarietklassen skall tjänstgöringsbetyget innehålla — utöver vitsord för uppförande och insikter i praktisk polistjänst — uppgift, huruvida sökanden anses lämplig för kommissarietjänst. Vid uttagning av sökande beaktas vederbörandes lämplighet för kommissarietjänst, den tid han tjänstgjort i befattning såsom befäl eller kriminalpolisman samt hans betyg över tidigare genomgången polisutbildning.

Kommisarietklassen anordnas en gång årligen med början omkring den 15 februari. Undervisningen är förlagd till huvudskolan och omfattar ca 15 veckor. Dess innehåll och fördelning på olika undervisningsämnena framgår av kursplanen i *bilaga A 4*.

I kommissarietklassen utfärdas icke vitsord i enskilda ämnena. I stället lämnas ett sammanfattande vitsord över resultatet av den genomgångna utbildningen. Dessa vitsord betecknas »berömlig», »med beröm godkänd», »godkänd» och »icke godkänd».

Som ett led i den för blivande polischefer fastställda utbildningsordningen anordnas vid huvudskolan en gång årligen med början omkring den 1 september en 22 veckors *polischefskurs*. Uttagningen av elever till denna kurs har hittills ombesörjts i särskild ordning av Kungl. Maj:t samt nämnden för antagning av landsfiskalsaspiranter. Utbildningens innehåll framgår av kursplanen i *bilaga A 5*.

Elevernas kunskaper och färdigheter samt uppförande bedöms genom vitscord på samma sätt som vid genomgång av konstapelsklass, dock att betyget »med tvekan godkänd» icke förekommer. Från betygsättning undantas ämnena motorfordonskunskap, vapnets bruk och stridstaktik samt civilförvarstjänst.

En sammanställning, utvisande undervisningens omfattning med avseende på timantalet i olika ämnen i ovannämnda klasser och kurser, har intagitits i *bilaga A 6*. Av *bilaga A 7* framgår antalet elever och klassavdelningar i samtliga kurser vid polisskolan under läsåren 1956/57—1964/65.

Fram till den 1 juli 1964 har polisskolan jämlikt av Kungl. Maj:t den 26 n maj 1954 utfärdad stadga för skolan varit en fristående institution, ledd av en särskild styrelse, på vilken det ankommit att bl a bestämma undervisningens omfattning, pröva ansökningar om inträde vid skolan och om dispens från bestämmer om inträdesfordringar (utom i vad avser ovannämnd polischefskurs), bestämma läroböcker och undervisningsmateriel m m. Närmast under styrelsen har ledningen av skolverksamheten — såväl vid huvudskolan som vid avdelningsskolorna — utövats av en »rektor och chef för statens polisskola». I För varje avdelningsskola finns förordnad en föreståndare (vederbörande länspolischef eller polischefen på skolorten). Genom riksdagens bifall till proposition nr 1964:100 angående organisation av polis-, åklagar- och exekutionsväsendet m m i samband med dessa verksamheters förstatligande har emellertid från den 1 juli 1964 den polisiära utbildningsverksamheten inordnats under det centrala organet på polisområdet. Detta innebär, att de funktioner som tidigare ankommit på polisskolans styrelse fr o m nämnda tidpunkt överförts till rikspolisstyrelsen. Denna beslutar således numera om utbildningens dimensionering och i frågor rörande uttagning av elever till skolans kurser samt handhar skolans ekonomiska förvaltning.

Enligt föreskrift i 2 § i förenämnda skolstadga, vilken i tillämpliga delar torde få anses gälla intill dess ändrade föreskrifter utfärdas av rikspolisstyrelsen, handhas undervisningen vid huvudskolan av rektor, heltidsanställda lärare och timplärare samt vid avdelningsskolorna av dessas föreståndare jämte timplärare. Vid huvudskolan finns för närvarande, förutom rektorstjänsten, 3 tjänster för lektorer i juridiska ämnen samt en tjänst för idrottslärare. Lektorstjänsterna är inrättade utan särskild ämnesspecialisering. I praktiken har emellertid en viss ämnesfördelning ägt rum efter de olika tjänstinnehavarnas intresseinriktning, så att en av lektorerna undervisar huvudsakligen i civilrätt, en i straffrätt och en i specialstraffrätt. Lektorstjänsternas innehavare skall ha avlagt för behörighet till domarämbete föreskrivna kunskapsprov och bör ha fullgjort tingstjänstgöring eller därmed i behörighetshänseende likvärdig tjänstgöring samt vunnit viss erfarenhet från tjänstgöring vid hovrätt eller på åklagarbanan. För heltidsanställda lärare i polisiära ämnen finns fyra arvodesbefattningar. Av innehavarna av dessa befattningar avses två meddela undervisning i ordningspolistjänst och två i kriminalpolistjänst. I allmänhet brukar skifte av innehavare av heltidsbefattningarna för lärare i polisiära ämnen, för vilka några kompetenskrav icke

finns angivna, äga rum vart femte, sjätte år. Det ringa antalet heltidslärare vid skolan har medfört, att huvuddelen av undervisningen kommit att handhas av timlärare, vilka åtagit sig undervisningen vid polisskolan såsom extrauppdrag vid sidan av ordinarie förvärvsverksamhet. Under läsåret 1964/65 uppgick det totala antalet personer som anlitats som timlärare vid huvudskolan jämte avdelningsskolorna till ca 550.

Beträffande tjänstgöringsförhållandena för den heltidsanställda lärarpersonalen må nämnas, att Kungl. Maj:t på grundval av de förslag, som i en promemoria den 21 juni 1961 framlagts av polislärarytredningen, i regleringsbrevet för polisskolan avseende budgetåret 1962/63 föreskrivit sådan ändring av skolstadgans bestämmelser angående undervisningsskyldigheten, att var och en av de heltidsanställda lärarna i juridiska och polisiära ämnen är skyldig meddela undervisning under sammanlagt 880 undervisningstimmar varje läsår. Undervisningen skall för sådan lärare förläggas så att den ej överstiger 30 undervisningstimmar per vecka. Till heltidsanställd lärare åligger det att höra granskning av elevernas skriftliga arbeten, skyldighet att åtaga sig uppdrag såsom klassföreståndare samt såsom huvudlärare. Dylig lärare äger åtnjuta ferier under de delar av året som är betecknade som ferier.

Enligt föreskrifterna i ovannämnda regleringsbrev omfattar läsåret 42 veckor, börjar i augusti månad och slutar i juni. I läsåret inräknas uppehåll i undervisningen i samband med påsk-, pingst- och midsommarhelgerna samt i anledning av för den heltidsanställda lärarpersonalen anordnade informations- eller instruktionsdagar eller annan av rektor medgiven inställelse av undervisningen. Övriga delar av året utgörs av ferier, därav omkring tre veckor vid jul- och nyårs- helgerna.

Synpunkter och förslag i utbildningsfrågor som framkommit under de senaste årens utredningsarbete på polisväsendets område

Under senare år har polisverksamheten varit föremål för ett intensivt utredningsarbete. Sålunda har polisverksamhetsutredningen utrett frågan om socialpolis och kvinnlig polis (SOU 1958:34), om bruket av skjutvapen i polistjänsten (stencil, april 1960), om rekrytering och grundläggande utbildning av polispersonal m m (stencil, september 1960), om behovet av revisionsteknisk sakkunskap vid utredning av korruptionsbrott m m (stencilad promemoria den 14 januari 1961) samt om polisens brottsbekämpande verksamhet (SOU 1961:15). 1958 års utredning angående arbetsförhållanden vid polisväsendet, den s k trivselutredningen, har behandlat spörsmålen kring polispersonalens arbetsförhållanden och arbetsvillkor (stencil, mars 1960). Huvudmannaskapet för polisväsendet m m har utretts av 1957 års polisutredning (SOU 1961:34) och polisberedningen har i ett flertal betänkanden (stencilade, 1963) avgett förslag rörande det förstatligade polisväsendets organisation och arbetsuppgifter.

De nämnda utredningarnas arbete har i flera sammanhang kommit att beröra frågor om polisutbildningens innehåll och utformning. Vissa utbildningsspörsmål har vidare behandlats av organisationskommittén för trafiksäkerhet 1958 (stencil, juli 1960), trafikmålskommittén (SOU 1963:27) samt utredningen beträffande statens kriminaltekniska laboratorium (stencil, november 1963). Vad gäller själva polisskolverksamheten har polislärarytredningen den 21 juli 1961 i en promemoria framlagt vissa förslag beträffande lärarpersonalens tjänstgöringsförhållanden.

Vissa av de förslag berörande utbildningsverksamheten inom polisväsendet, vilka framförts av nämnda utredningar, har numera realiserats eller föranlett beslut om förverkligande. Sålunda baseras tex den nu gällande ordningen för den grundläggande utbildningen av polispersonal på polisverksamhetsutredningens förslag i dessa hänseenden. Samma utrednings synpunkter på bruket av skjutvapen i polistjänsten har legat till grund för av Kungl. Maj:t utfärdade nya anvisningar i ämnet (SFS 1961:162) och dess förslag rörande utbildning av polispersonal för s k socialpolisverksamhet har bl a föranlett anordnandet av specialkurser i detta ämne vid polisskolan. Vidare har polislärarytredningens förslag beträffande undervisningen vid polisskolan samt lärarnas arbetsförhållanden föranlett vissa ändringar i stadgan för polisskolan. Polisberedningens förslag rörande polischefsutbildningen samt om kompletterande utbildning av

polismän för handhavandet av polismyndighetsärenden, ävensom utredningens om statens kriminaltekniska laboratorium synpunkter på frågan om polispersonalens kriminaltekniska utbildning har blivit föremål för positivt ställningstagande från statsmakternas sida genom riksdagens bifall till propositionerna nr 1964:100 och 101. Andra synpunkter och förslag i utbildningsfrågor har i viss utsträckning byggt på polisväsendets dåvarande organisation och huvudmannaskapsförhållanden eller grundat sig på förhållanden i övrigt, vilka genom riksdagens beslut våren 1964 om det förstatligade polisväsendets utformning m m förlorat sin aktualitet. Som exempel härpå må nämnas organisationskommitténs för trafiksäkerhet förslag om en med avseende på statspolis och kommunal polis differentierad motorfordonsutbildning samt vad som i olika sammanhang anförts rörande polisskolans organisation. Flera av de i nämnda utredningar framförda synpunkterna och förslagen berörs emellertid icke av förstatligandereformen och har i avvaktan på resultatet av förevarande utredningsarbete hittills icke föranlett åtgärder eller slutliga ställningstaganden. Då kommittén enligt sina direktiv har att särskilt beakta de förslag och synpunkter i utbildningsfrågor, som framkommit under de senaste årens utredningsarbete på polisväsendets område, har kommittén för att underlätta en överblick av vad tidigare anförts funnit sig böra lämna en kortfattad sammanställning av de föregående utredningarnas uttalanden i alltjämt aktuella utbildningsfrågor samt av de genom remissinstanserna framförda synpunkterna.

1. 1958 års utredning angående arbetsförhållandena vid polisväsendet

På basis av bla en omfattande enkät bland polischefer och polispersonal ansåg utredningen sig kunna konstatera, att *psykologiundervisningen* vid polisskolan, i varje fall i konstapels- och assistentklasserna, var alltför teoretisk och i otillräcklig grad inriktad på de problem en polisman möter i sin dagliga gärning. I konstapelsklassen borde enligt utredningens mening undervisningen i psykologi främst syfta till att genom instruktioner, råd, anvisningar och demonstrationer lära och träna polismännen till ett korrekt uppträdande i olika situationer samt att hos varje enskild polisman söka skapa en sådan stil och hållning, att allmänheten stärks i sitt förtroende för honom och den samhälleliga verksamhet han representerar. Den teoretiska psykologiundervisningen borde i konstapelsklassen begränsas till vad som kan anses oundgängligen nödvändigt som bakgrund till den praktiska yrkesutövningen. På de högre utbildningsstadierna föreslogs den teoretiska psykologiundervisningen koncentreras på ett fördjupande av kunskaperna i de avsnitt av ämnet, som direkt anknyter till tjänstutövningen, t ex mass-, grupp- och abnormpsykologi. I övrigt borde psykologiundervisningen även på dessa utbildningsplan främst ta sikte på den praktiska tillämpningen, varvid undervisningsmetodikerna borde inriktas på grupparbete med diskussioner kring analys av praktikfall.

I remissyttrandena framhölls av *styrelsen för statens polisskola*, att ämnet psykologi skulle kunna ges en betydligt mera praktisk inriktning, om i samband med den teoretiska undervisningen gruppverksamhet med diskussioner och enskilda arbeten kunde anordnas. Med dåvarande bristande lokalutrymmen och alltför korta kurstider syntes emellertid någon förbättring i detta hänseende knappast kunna åstadkommas. Styrelsen framhöll dessutom, att det var förenat med stora svårigheter att som lärare i detta ämne finna goda psykologer med erforderlig kännedom om polisiära förhållanden.

Beträffande *befälsutbildningen* framhöll utredningen, att denna för närvarande först och främst var inriktad på att meddela ett vidgat mått av rent polisiära yrkeskunskaper. Med de ökade krav som numera allmänt ställs på personal av alla kategorier i ledarställning fann utredningen det nödvändigt, att de som avsågs skola bli kvalificerade till befälsposter bereddes en utbildning som inte blott omfattade yrkestekniska frågor utan även i väsentlig grad inriktades på personalledningens psykologi, personalbehandling, personbedömning, samrådsfrågor o d. Utredningen förordade därför, att personalledning skulle göras till fast undervisningsämne i polischefskurs, kommissarietklass och assistentklass och framlade även förslag till kursplan för dylik undervisning. Vidare ansåg utredningen det behövt med specialkurser i personalledning för de polischefer, kommissarier och högre polisbefäl i övrigt, vilka inte tidigare beretts dylik undervisning.

Att det blivande polisbefälet erhöll undervisning i personalledning ansågs av remissinstanserna som ett angeläget önskemål. *Länsstyrelsen i Stockholms län* ifrågasatte dock om ämnet borde upptas som fast undervisningsämne i assistentklassen. I stället syntes specialkurser i erforderlig omfattning kunna anordnas. *Landsfogden i Stockholms län* var av samma mening och framhöll, att större delen av eleverna i assistentklassen, dvs de som stannade som polisassistenter, flertalet kriminalassistenter samt de vilka icke befordrades knappast torde vara i behov av någon mera omfattande utbildning i personalledning.

I frågan rörande polispersonalens *vidareutbildning* ansåg utredningen, att de fortbildningskurser som anordnats av polisskolan varit av alltför begränsad omfattning. Utredningen framhöll, att polismännen i de större polisdistrikten på grund av dessas bättre resurser att själva bedriva viss utbildningsverksamhet varit förmånligare ställda än kollegerna i mindre distrikt då det gällt möjligheterna att fördjupa och vidga yrkeskunskaperna. Behovet av fortbildning var emellertid ingalunda mindre för personalen i de små distrikten. Även för personal i befälsställning fann utredningen det önskvärt med någon form av komplettering och aktualisering av tidigare förvärvade kunskaper. Det borde enligt utredningen eftersträvas att bereda varje polisman tillfälle att i genomsnitt en gång vart åttonde, tionde år erhålla någon form av kompletterande utbildning.

Beträffande vidareutbildningen förordade *stockholmspolisens överkonstapelsförening* samt *Östergötlands läns avdelning av föreningen Sveriges landsfiskaler* kortare tidsintervaller för deltagande i fortbildningskurser o d än vad utred-

ningen föreslagit. Även *poliskammaren i Malmö* fann det otillräckligt med fortbildningskurser vart åttonde, tionde år. Då de lagar och författningar, över vilkas efterlevnad polismännen har att vaka, snabbt förändras till sitt innehåll, borde polismännen varje år beredas tillfälle att genomgå någon veckas repetitions- och fortbildningskurs. Dylik fortbildningsverksamhet borde bedrivas av vederbörande polischef dels av kostnadsskäl, dels med hänsyn till att utbildningen till väsentlig del avsåg lokala föreskrifter och förhållanden. Till stöd för polischefernas verksamhet i detta avseende föreslogs, att inom polisskolan skulle utarbetas lämpliga kompendier. *Landsfiskalen i Mölndal* ansåg, att den fortlöpande utbildningen borde bedrivas länsvis i form av 3—6 dagars kurser med ledning av centralt utarbetade kursplaner. *Styrelsen för statens polisskola* fann att det skulle vara av stort värde med repetitionskurser, förslagsvis vart tredje år, där polispersonalen skulle meddelas innehållet i nya lagar och författningar och ges tillfälle att ta del av nya kriminaltekniska rön och erfarenheter.

Av tjänstens intresse betingad träning i *idrott och skytte* föreslog utredningen böra samordnas för all personal inom en poliskår och som en del av tjänstgöringen inläggas på av polischefen fastställd tid.

Enligt föreningen *Uppsala läns landsfiskaler* borde skytteutbildning och fysisk träning i princip inte förläggas till arbetstid med undantag för sådan utbildning och träning i skytte, som kunde äga rum på inomhusbana inom polisens lokaler. *Landsfogden i Gävleborgs län* och *landsfiskalen i Torps distrikt* förordade utarbetande av enhetliga riktlinjer för den skytteutbildning och fysiska träning, som borde äga rum på tjänstetid. Idrotts- och skytteträningen kunde lämpligen samordnas med en lokalt bedriven utbildning i vapnets bruk och stridstaktik.

Trivselutredningen behandlade dessutom spörsmål kring *uttagning av elever* till olika klasser och kurser. Därvid framhölls beträffande assistentklassen, att en polismans ålder i princip icke borde vara utslagsgivande för hans möjligheter att erhålla en utbildning som kvalificerade honom för högre tjänster. Utredningen föreslog därför avskaffande av nuvarande högsta åldersgräns, vilket inte ansågs utesluta att i såväl tjänstemässigt som personalvårdande intresse restriktivitet borde iaktas vid uttagningen av äldre elever. Vidare föreslogs totalantalet deltagare i assistentklassen skola grundas på en prognos för landet i dess helhet avseende behovet av polispersonal med högre utbildning. I samband därmed förordades tillämpning av ett kvoteringsystem, innebärande en sådan fördelning av elevplatserna att ett visst antal skulle avses för personal från de största kårerna, ett antal för personal från medelstora kårer och ett antal för personal från mindre kårer. Elevuttagningen inom respektive kvoteringsdel skulle ske med hänsynstagande till åldersfördelningen bland samtliga sökande, så att elevmaterialet blev åldersmässigt i stort sett homogent.

För åstadkommande av större enhetlighet och objektivitet vid bedömning av kvalifikationer hos sökande till olika kurser vid polisskolan föreslog utredningen dels utnyttjande av det meritvärderingssystem, som tillämpas för befordran till

tjänst inom polismanskarriären, dels införandet av en motsvarighet till den förordningsfullmäktigeinstitution, som finns inom kommunikationsverken.

Förslaget om slopande av åldersgräns för inträde i assistentklassen rönste kritik endast av ett par remissinstanser. Sålunda ifrågasatte *landsfogden i Väster-norrlands län*, huruvida icke ett avskaffande av åldersgränsen — med bibehållande av viss restriktivitet vid uttagningen av äldre sökande — skulle komma att få en verkan motsatt den avsedda. Det torde nämligen vara väsentligt svårare för en sökande att acceptera ett av hans ålder betingat avslag på inträdesansökan, i det fall föreskrift rörande åldern saknas. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* ansåg, att en högsta åldersgräns borde gälla även i fortsättningen men hade intet att erinra mot att den höjdes till exempelvis 40 år. *Styrelsen för statens polis-skola* syntes vilja behålla nuvarande åldersgräns.

Principerna för uttagningen till assistentklassen tillstyrktes eller lämnades utan erinran av flertalet remissinstanser. Förslaget om ett kvoteringsssystem kritiserades dock i många fall starkt. Följande yttranden torde vara representativa för denna kritik.

Länsstyrelsen i Gotlands län fann det ej vara rättvist att utesluta en förtjänt sökande tillhörande en viss polisdistriktsgrupp, för att tillgodose behovet av utbildning för en mindre förtjänt sökande endast därför att denne tillhörde en annan grupp av polisdistrikt. Varje sökande borde såvitt möjligt bedömas endast efter sina kvalifikationer. Då numera åtgärder vidtagits för att underlätta personalcirkulationen mellan olika poliskårer, framstod enligt *landsfogden i Norrbottens län* och *stadsfiskalen i Luleå* förslaget kvoteringsförfarande som en återgång till tidigare »lokala» tänkande. Uttagningen till assistentklassen borde ske uteslutande på grundval av varje sökandes förtjänst och skicklighet. *Styrelsen för statens polisskola* anslöt sig till utredningens förslag att vid uttagningen av elever till de högre kurserna totalantalet deltagare borde grundas på en prognos för landet i dess helhet, avseende behovet av polispersonal med högre utbildning. Däremot kunde styrelsen icke dela uppfattningen om fördelarna med det föreslagna kvoteringssystemet. Den ojämnhet i uttagningen, som utredningen påpekat, torde nämligen vara av övergående karaktär och i huvudsak bero på tidigare fackliga konflikter bland polispersonalen i Stockholm och Göteborg och därmed sammanhängande rekryteringsavmattning. *Föreningen Uppsala läns landsfiskaler* framhöll, att landsortens behov av personal med assistentutbildning inte helt kunde utläsas av antalet ordinarie tjänster för sådan personal. Procentuellt var nämligen behovet av kvalificerade vikarier större i polisdistrikt med få befälstjänster än i storstadsdistrikt. *Landsfiskalen i Älvkarleby distrikt* framhöll, att om tyngdpunkten lades på personalnumerär och befordringsbehov i stället för på angelägenheten av att tillräckligt antal utredningsmän fanns tillgängligt på landsbygden för kvalificerade utredningar, förelåg risk för att städernas personal skulle favoriseras vid tillträdet till högre utbildningskurser.

Utredningens förslag om utnyttjande av det för befordran tillämpade meritvärderingssystemet även vid ansökan om inträde i kurs vid polisskolan tillstyrktes eller lämnades utan erinran av remissinstanserna. I samband därmed kritiserades dock själva meritvärderingssystemet. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* framhöll, att de tjänstevitsord polismän erhåller av sina respektive polischefer tillmättes stor betydelse såväl i befordringsärenden som vid prövning av ansökningar till kurser vid polisskolan och att det därför var ett oeftergivligt krav att polischeferna så långt möjligt tillämpade enhetliga principer för vitsordsgivningen. Erfarenheterna visade emellertid avsevärda brister härvidlag. Länsstyrelsen ansåg det närmare böra övervägas, om inte betygsättningen för polispersonal från mindre distrikt borde ske i samverkan mellan landsfogde och polischef.

Fullmäktigeinstitutionen tillstyrktes blott av ett mindre antal remissinstanser, bl a *länsstyrelsen i Gävleborgs län, polisväsendets organisationsnämnd, föreningen Sveriges landsfiskaler, tjänstemännens centralorganisation, svenska polisförbundet och riksförbundet Sveriges polismän*. Övervägande antalet remissinstanser ansåg sig inte kunna biträda förslaget.

Bland övriga synpunkter på undervisningen vid polisskolan, vilka framförts av remissinstanserna må framhållas följande.

Landsfiskalen i Svartlösa distrikt fann den nuvarande utbildningen alltför splittrad på ett stort antal ämnen eller ämnesgrupper, av vilka en del ansågs sakna större betydelse för polismännens praktiska verksamhet. I konstapelsklassen var utbildningen enligt *landsfogden i Norrbottens län* alltför komprimerad. En viss, ehuru otillräcklig lättnad skulle kunna vinnas genom att utsluta den nuvarande utbildningen i vapnens bruk och stridstaktik, vilken icke torde tillföra de i regel nyss värnpliktsutbildade eleverna något nytt. *En poliskommissarie i Jönköping* fann det önskvärt, att man i polisskolan meddelade undervisning i åtminstone ett främmande språk. Inom några få år torde det vara ett oeftergivligt krav att polismännen behärskar något av världsspråken. Här emot torde kunna invändas, att polisen inom en snar framtid skulle komma att rekryteras av ungdom, som i grundskolan erhållit undervisning i främmande språk. En påbyggnadskurs i konstapels- och assistentklasserna skulle återuppväcka intresset för språk och stimulera till fortsatta studier. *Landsfogden i Älvsborgs län* förordade en sådan revidering av kursplanen för polischefskursen, att undervisningen rörande polislagstiftning o d utvidgades på bekostnad av vissa avsnitt av undervisningen i t ex ordningspolistjänst, motorfordonskunskap, laboratoriemetoder och spårlära, fotografering samt vapnens bruk och stridstaktik. *Landsfiskalen i Alvesta* kritiserade villkoren för deltagande i specialkurs rörande utredning av vissa kvalificerade förmögenhetsbrott och skattebrott. Då sådan kurs var avsedd för personer som genomgått specialkurs i utredning angående gäldenärsbrott m m och då åtalsrätten beträffande gäldenärsbrott tillkom statsåklagare, torde hittills vad landsbygden beträffar endast statskriminalpolispersonal ha beretts tillfälle att genomgå denna kurs.

2. Polisverksamhetsutredningen

Den intensifiering av *det brottsförhindrande arbetet*, som utredningen ansåg böra komma till stånd, förutsatte enligt utredningens mening, att polispersonalen informerades om dettas innebörd, tillvägagångssättet vid förövandet av olika brott, möjligheten att förhindra brott m m. Kunskaper av detta slag borde därför ingå som ett betydelsefullt moment i den undervisning, som lämnades vid polisskolan. Skolan borde också anordna specialkurser för de polismän, vilka avdelats att helt eller delvis ägna sig åt brottsförhindrande verksamhet. Vidare borde bilbrottsligheten och åtgärder för dess bekämpande ägnas ökad uppmärksamhet i samband med polisskolundervisningen. Utredningen betonade angelägenheten av att — för upprätthållande av ett gott förhållande mellan allmänheten och polisen — polispersonalen i den grundläggande utbildningen bibringades en sund inställning till polisyrket och erhöll praktiska anvisningar om lämpligt beteende i olika situationer.

I sitt remissvar upplyste *styrelsen för statens polisskola* i anslutning till förslagen om undervisning angående brottsförhindrande verksamhet, att man sedan några år tillbaka bedrev sådan undervisning i skolans ordinarie klasser men att det sannolikt skulle innebära vissa fördelar med en koncentration av undervisningen i hithörande frågor, vilken nu var uppdelad på skilda läroämnen. *Svenska polisförbundet* uttalade i detta sammanhang önskemål om att polispersonalen erhöi undervisning rörande konstruktionen av förekommande larmapparater. *Länsstyrelsen i Älvsborgs län* underströk vikten av att varje polisman eller annan som skulle delta i radiotrafik dessförinnan utbildades och tränades i samtalsmetodik och trafikdisciplin. *Stadsfiskalen i Skövde* förordade genomgång av kurser i radioteknik, innan polismännen tilläts använda materielen.

Om ett gott arbetsresultat skulle kunna uppnås i den polisiära verksamheten, fann utredningen det väsentligt bli med ett gott samarbete mellan ordningspolis och kriminalpolis. Ett besvärande hinder för ett dylikt samarbete ansågs ligga i en bristande kännedom hos den patrullerande personalen om hur kriminalpolisen arbetade. Ordningspolisbefälet ansågs ej heller alltid ha den erfarenhet av kriminalpolistjänst, som var önskvärd. Utredningen fann det därför av vikt, att ordningspolispersonal fick praktiska erfarenheter av kriminalpolisarbete och förordade, att varje polisman skulle beredas tillfälle till minst en månads *utbildningstjänstgöring vid kriminalavdelning* för deltagande i bl a brottsplatsundersökningar. Dylik tjänstgöring borde dock inte fullgöras, förrän polismannen vunnit ett visst mått av kunskap om och erfarenhet av polistjänst. Utredningen förordade för sin del genomgång av konstapelsklass och minst sex månaders tjänstgöring vid ordningspolisen före tjänstgöringen vid kriminalavdelningen.

Erfarenhet från tjänstgöring vid kriminalavdelning framhölls vara av värde för varje polisman, då det gällde att vidta åtgärder på en brottsplats. Utredningen förutsatte, att man vid undervisningen i polisskolans konstapelsklass

skulle komma att ge polismännen erforderliga kunskaper i dessa hänseenden. Härutöver måste emellertid särskilt utvalda polismän i tillräckligt antal erhålla utbildning i brottsplatsundersökning. Enligt utredningen borde det praktiskt taget i varje polisdistrikt finnas en eller flera för egentliga brottsplatsundersökningar särskilt utbildade polismän. Utredningen föreslog därför, att den vid polisskolan bedrivna kursverksamheten för brottsplatsundersökare skulle väsentligt utökas.

Den av utredningen föreslagna utbildningstjänstgöringen vid kriminalavdelning ansågs av följande remissinstanser vara för kort: *landsfogden i Uppsala län, länsstyrelsen i Uppsala län, länsstyrelsen i Östergötlands län, länsstyrelsen i Gotlands län, länsstyrelsen i Kristianstads län, poliskammaren i Hälsingborg, länsstyrelsen i Älvsborgs län, stadsfiskalen i Skövde, stadsfiskalen i Lidköping, länsstyrelsen i Örebro län, länsstyrelsen i Västmanlands län, Västernorrlands läns avdelning av föreningen Sveriges landsfiskaler, länsstyrelsen i Jämtlands län, länsstyrelsen i Västerbottens län och Jönköpings polisbefälsförening*. Flera av de angivna remissinstanserna uttalade sig för en utbildningstjänstgöring om två eller tre månader. *Länsstyrelsen i Kristianstads län* och *stadsfiskalen i Skövde* ansåg därjämte, att utbildningstjänstgöringen borde ta sin början, först sedan ett år förflutit från den dag polismannen slutade konstapelsklassen. *Polisväsendets organisationsnämnd* och *Svenska polisförbundet* förordade, att utbildningstjänstgöring borde anordnas även för de polismän vilka tillhörde kårer som saknade kriminalavdelning.

Statspolisintendenten fann det angeläget, att de av polisverksamhetsutredningen uppdragna riktlinjerna för tjänstens bedrivande snarast måtte vinna beaktande i de olika polisdistrikten. För att underlätta detta föreslogs anordnande för ordningspolisbefäl av någon kortare kurs vid polisskolan, där eleverna så långt möjligt bibringades insikter, vilja och förmåga att inom sina respektive distrikt omsätta dessa riktlinjer i praktiken. *Stadsfiskalen i Kristianstad* ansåg, att kriminalpolispersonalen borde beredas ökade möjligheter till specialutbildning. *Landsfiskalen i Karlskoga* ifrågasatte om inte bandspelare borde komma till användning för att snabbt ge polismän på olika orter möjlighet att ta del av nya rön i polisarbetet, få kommentarer till nya författningar etc. Personal exempelvis från polisskolan skulle kunna tala in föredrag på band, vilka sedan skickades ut till polisdistrikten och uppspelades för personalen. *Landsfiskalen i Hallstahammar* framhöll, att försvarets brevkola visat exempel på möjligheten att genom korrespondenskurser bedriva framgångsrik undervisning i ämnen rörande försvaret. Korrespondensundervisningen skulle lämpligen handhas av polisskolan och bedrivas med inom varje polisdistrikt organiserade studiegrupper, bestående av olika kategorier polismän. *Landsfiskalen i Bispgården* ansåg, att större utrymme borde ges åt den praktiska utbildningen genom övningar i brottsplatsundersökning och användande av nya tekniska hjälpmedel. Den teoretiska utbildningen borde kunna delges polismännen genom facktidningar. *Landsfogden i Västerbottens län* framhöll, att i vissa län jaktövervakningen måste ägnas

särskild uppmärksamhet och att därför särskild utbildning häri borde meddelas för denna verksamhet lämpliga polismän. *Malmö polismäns representantskap* föreslog, att man i polisskolutbildningen skulle ge ökat utrymme åt undervisning rörande patrulleringstjänstens fullgörande och om polismannens uppträdande på brottsplats. *Luleå polisförening* ansåg, att de polismän som återkom från specialkurser vid polisskolan borde få i uppdrag att instruera övrig personal. *Jönköpings läns avdelning av föreningen Sveriges landsfiskaler* riktade uppmärksamheten på behovet av repetitionskurser för brottsplatsundersökare i syfte att ge dem kunskaper om nya rön och erfarenheter och *poliskammaren i Hälsingborg* förordade vidgad undervisning i konstapelsklassen beträffande brottsplatsundersökning.

Ett av de huvudsakliga skälen för den brist på aktivitet, som ej sällan ansågs råda i polisverksamheten, fann utredningen utgöras av bristande kunskap hos polispersonal om de lagar och författningar, vilkas efterlevnad polisen är satt att övervaka, osäkerhet rörande de befogenheter som tillkommer polisen i samband med olika slag av ingripanden, samt otillräcklig information om rutinemässiga arbetsuppgifter, om riktig patrulleringstaktik o. d. Då de i grundutbildningen bibringade kunskaperna förflyktigades om de inte underhölls och då de dessutom så småningom delvis blev inaktuella till följd av ändringar och tillägg i lagstiftningen, ansåg utredningen, att särskilda åtgärder måste komma till stånd för att i möjligaste mån tillgodose behovet av *fortlöpande utbildning* för polismän. Detta behov fann utredningen störst för den patrullerande personalen. Skyldigheten att sörja för en dylik fortbildning borde av praktiska skäl alltjämt åvila polischeferna, bl a av den anledningen, att undervisningen i viss omfattning måste ta sikte på lokala förhållanden av skilda slag. Polischeferna borde dock lämnas stöd i sitt undervisningsarbete och utredningen förordade därför centralt utarbetade undervisningsplaner med rekommendationer om undervisningens anordnande i distrikt av olika storlek, om valet av lärare och studielitteratur m. m. Polischeferna föreslogs dessutom böra från centralt håll erhålla redogörelser angående den närmare innebörden av ändringar i lagstiftningen, tex i form av inom polisskolan utarbetade redogörelser. Överhuvudtaget borde inom polisskolan framställda redogörelser i skilda frågor göras tillgängliga för samtliga polismän. Dessutom föreslog utredningen anordnande av regelbundna *informationskurser för polischefer* om en veckas längd, förlagda till Stockholm. Varje polischef borde åtminstone vart femte år beredas tillfälle delta i sådan kurs.

I anslutning till ett av svenska polisförbundet väckt förslag förordade utredningen, att det i varje län skulle finnas en *länsinstruktör* med uppgift att besöka olika platser i länet och där föreläsa om innehållet i de lagar och författningar som hade betydelse för polisverksamheten, anordna övningar i brottsplatsundersökning, demonstrera nya tekniska hjälpmedel, lämna anvisningar och råd beträffande trafikundervisningen i skolorna m. m.

Den fortlöpande utbildningen av polispersonal borde inte ombesörjas av polischeferna, eftersom dessa saknade tid för uppgiften och inte alltid var

lämpliga undervisare, ansåg *Hallands läns avdelning av föreningen Sveriges landsfiskaler, landsfiskalen i Bollebygd, landsfiskalen i Hallstahammar, Västerbottens läns avdelning av föreningen Sveriges landsfiskaler, stadsfiskalen i Östersund, Södermanlands läns avdelning av föreningen Sveriges landsfiskaler samt Södermanlands läns polisförening*. Vissa remissinstanser ifrågasatte, om inte den fortlöpande utbildningen lämpligen borde bedrivas länsvis. Denna tanke framfördes bla av *länsstyrelsen i Hallands län*, som ansåg, att utbildningen skulle kunna bedrivas under länsstyrelsens ledning. Härigenom skulle större garantier skapas för en enhetlig utbildning, varjämte möjligheterna att erhålla goda lärarkrafter skulle komma att öka betydligt. Även *Stockholms läns avdelning av föreningen Sveriges landsfiskaler* förordade, att den fortlöpande utbildningen borde bedrivas länsvis. Särskild personal borde avdelas för undervisningsarbetet. *Landsfiskalen i Solna* framhöll svårigheten att på grund av personalens skift-tjänstgöring och bestämmelserna om arbetstiden samla tillräckligt många befattningshavare till en viss lektion. *Landsfiskalen i Avesta* ansåg det önskvärt, att polischefen i sitt undervisningsarbete hade tillgång till föreläsare. *Länsstyrelsen i Västerbottens län* förordade, att det lokala undervisningsarbetet ställdes under kontroll. *Polisväsendets organisationsnämnd* underströk vikten av att även den utredande polispersonalen och framför allt befälet gavs möjligheter att fortlöpande fördjupa och aktualisera sina yrkeskunskaper. *Stockholms stads rätts- och polisdirektion* påtalade nödvändigheten av en fortgående »vardagsundervisning», där den enskilde polismannen ständigt gavs förnyade impulser för fullgörande av sina arbetsuppgifter. *Stockholms kriminalpolisförening* ansåg det nödvändigt att tillskapa utbildningsrotlar i storstäderna och *Jönköpings polisbefälsförening* menade, att det borde finnas särskilt utbildningsbefäl i polisdistrikten.

Förslaget om länsinstruktörer avvisades av *landsfogden i Norrbottens län, poliskammaren i Luleå* och *Norrbottens läns avdelning av föreningen Sveriges landsfiskaler*, vilka remissinstanser ansåg det svårt för en enda person att tillräckligt behärska alla aktuella arbetsområden inom polisverksamheten. Det skulle vara bättre om polischeferna beviljades anslag för att engagera flera olika personer som lärare. Förslaget avvisades även av *stadsfiskalen i Kristianstad* och *poliskammaren i Borås*, vilka menade, att en länsinstruktör snart skulle förlora kontakten med det praktiska polisarbetet och därigenom förlora sin auktoritet hos personalen. Poliskammaren ifrågasatte, huruvida det inte var lämpligare att koncentrera vidareutbildningen till större polisdistrikt, vilka i samband med utbildningen av den egna personalen utan större olägenhet skulle kunna utbilda polismän även från andra distrikt, i den mån utbildningen icke gällde rent lokala uppgifter. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* ansåg, att det av landfogden i länet väckta förslaget borde upptas till prövning. *Länsstyrelsen i Älvsborgs län* fann det tveksamt, huruvida tjänster som länsinstruktörer borde tillskapas och åberopade som skäl för sin tvekan vad *poliskammaren i Borås* anfört. *Styrelsen för statens polis-skola* förordade kurser för dem som skulle

fungera som länsinstruktörer. *Länsstyrelsen i Värmlands län* menade, att varje instruktör som regel borde ha möjlighet att sköta utbildningsverksamheten i fler än ett län. Polismän från två eller flera distrikt kunde därvid lämpligen sammandras till en centralort för kurser under några dagar. Om länsinstruktörer skulle tillsättas, ansåg *landsfogden i Norrbottens län*, att de borde underställas länspolischefen.

Beträffande regelbundna informationskurser för polischefer ansåg *landsfogden i Skaraborgs län* behovet diskutabelt, så länge det fanns polischefer, vilka på grund av sin arbetsbörda inte hann leda polisens fortlöpande utbildning eller som saknade fallenhet och intresse för dessa frågor. *Landsfiskalen i Svartlösa* menade, att de föreslagna kurserna borde omfatta även en del högre polisbefäl, eftersom polischefens arbetsbörda ofta tvingade honom att delegera undervisningsarbetet. *Stadsfiskalen i Skövde* och *stadsfiskalen i Lidköping* förordade, att kurserna borde återkomma oftare än vart femte år.

En erinran om de polistekniska föreningarnas betydelse ur utbildningssynpunkt gjordes av *statsåklagaren i Göteborg*, *landsfogden i Göteborgs och Bohus län*, *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, *Skaraborgs läns polisförening*, *länsstyrelsen i Gävleborgs län*, *landsfiskalen i Skellefteå södra distrikt*, *föreningen Sveriges landsfiskaler* och *svenska polisförbundet*. *Polisväsendets organisationsnämnd* underströk betydelsen av att den frivilliga utbildningen stimulerades.

I samband med sina förslag rörande socialpolisverksamhet förordade polisverksamhetsutredningen, att ämnet socialkunskap i polisskolans konstapelsklass borde uppdelas i ämnena socialkunskap och socialpolislära. Såsom undervisningsmoment under sistnämnda ämne föreslogs ingå bl a en genomgång av socialvårdsorganens organisation och arbetsuppgifter. Dessutom framhölls önskvärdheten av att polismännen bereddes tillfälle att i nära anslutning till konstapelsklassens avslutning auskultera under 1—2 veckor på socialbyrå i hemorten. Utöver anordnandet av specialutbildning för polismän med tjänstgöring som socialpoliser föreslogs, att frågor som avsåg socialpolisens arbete borde upptas till behandling i polischefskursen.

I frågan om *utbildningen av kvinnliga polismän* framhöll utredningen, att i princip samma utbildning borde lämnas alla befattningshavare oavsett kön. För de kvinnliga eleverna i konstapelsklassen borde emellertid undervisningen i sjukvård kompletteras med någon tids praktik på sjukhus, företrädesvis vid kirurgisk avdelning för olycksfall. Tid härför ansågs kunna beredas under den period, då de manliga eleverna genomgick militärövningar. De kvinnliga eleverna borde emellertid icke undantas från övning i bruket av tjänstepistol och kul-sprutepestol. Som skäl härför åberopades de situationer, för vilka även den kvinnliga polispersonalen kunde utsättas under vanlig tjänstgöring, samt — i främsta rummet — hänsynen till förhållandena under krigstillstånd.

3. Utredningen angående statens kriminaltekniska anstalt

I sin redogörelse för de svårigheter, som hittills varit förknippade med arbetet vid statens kriminaltekniska anstalts laboratorieavdelning, framhöll utredningen bl a, att i de uppdrag, som överlämnats till anstalten, det icke sällan förekommit, att frågeställningarna varit oklara eller irrelevanta, undersökningsmaterialet dåligt säkrat och förpackat samt jämförelseprover otillfredsställande eller direkt felaktiga. Då det kriminaltekniska fältarbetet — dvs brottsplatsundersökningar och därmed sammanhängande säkring, tillvaratagande och viss bearbetning av undersökningsmaterial — även framgent avsågs komma att åvila den lokala polisen, poängterade utredningen angelägenheten av att undervisningen i kriminalteknik intensifierades för polismännen. Särskilt framhölls, att specialkurserna vid polisskolan för brottsplatsutredare och brandorsaksutredare borde göras mer omfattande. Vid sidan av teoretisk undervisning borde mera praktiskt fält- och laboriearbete sättas upp på kursprogrammet. Det framhölls, att brottsplats- och brandorsaksutredare måste bibringas goda kunskaper i moderna spårsäkringsmetoder och även ges tillfälle att följa teknikens utveckling på området. Av väsentlig betydelse fann utredningen vidare vara, att dessa utredare ägde kännedom om de tekniska resurserna och möjligheterna för kriminaltekniska undersökningar vid det centrala laboratoriet. Vid sidan av denna utbildningsverksamhet ansåg utredningen det angeläget, att rikspolisstyrelsen och laboratoriets ledning minst varje år samlade företrädare för laboratoriet och främst chefer för tekniska arbetsenheter i polisdistrikten för ömsesidigt utbyte av synpunkter på principiella och praktiska spörsmål, såsom metodfrågor och nya rön på kriminalteknikens område. Vidare borde bl a sådana chefer få möjlighet att under någon tid tjänstgöra vid laboratoriet för en närmare praktisk orientering om dettas arbetsmetoder.

Av remissinstanserna ansåg *statskontoret*, att det centrala kriminaltekniska laboratoriet borde kunna verka som en utbildningsanstalt, så att polispersonal från de lokala tekniska enheterna under längre eller kortare tid kunde få tjänstgöra vid laboratoriet. På motsvarande sätt borde personal vid laboratoriet beredas tillfälle till tjänstgöring i polisdistrikt. *Polismästaren i Stockholm* underströk vikten av att polisens tekniska personal fick möjlighet att tjänstgöra vid laboratoriet. Även *polismästarna i Göteborg och Hälsingborg* betonade betydelsen av utbildning av polisens kriminaltekniska personal. *Landsfogden i Kopparbergs län* fann det otillräckligt med årliga konferenser för föreståndarna för polisdistriktens tekniska sektioner och föreslog, att rikspolisstyrelsen borde lämna fortlöpande informationer till de lokala brottsutredarna. *Statens tekniska forskningsråd* hävdade, att all personal vid laboratoriet skulle ha skyldighet att undervisa vid lämplig läroanstalt i den omfattning som påkallades.

I proposition nr 1964:100 ansåg föredragande departementschefen i avvaktan på att polisutbildningskommittén fullgjort sitt arbete sig inte kunna ta ställning till i vad mån annan personal vid laboratoriet än dess chef borde åläggas under-

visningskyldighet men framhöll, att personalen vid laboratoriet och de tekniska arbetsenheterna i polisdistrikten borde ges tillfälle att regelbundet utbyta synpunkter på principiella och praktiska spörsmål på kriminalteknikens område.

4. Organisationskommittén för trafiksäkerhet 1958

För att polismännen skall kunna effektivt utöva trafikövervakning framhöll kommittén vikten av att de äger stort fordonstekniskt kunnande och god körförmåga. Insikter i fordonsteknik fann kommittén behövas främst för uppgiften att förrätta flygande inspektion.

Kommittén uttalade sig i princip för en central samordning av motorfordonsutbildningen men ansåg sig av praktiska skäl böra föreslå såväl centrala som lokala kurser. Centrala kurser borde ifrågakomma för bl a statspolisen, medan den lokala polispersonalen borde utbildas lokalt. Vid centrala kurser föreslogs dock beredas plats för kommunala polismän, vilka sedan kunde tjänstgöra som instruktörer och lärare (handledare) vid lokalt bedriven utbildningsverksamhet. Kommunal polispersonal med motorcykeltjänst borde ävenledes få tillfälle till central utbildning.

Den centrala utbildningen föreslogs äga rum vid arméns motorskola i Strängnäs och planeras i samråd mellan skolans militära ledning och vederbörande polisiära myndigheter. För statspolispersonal föreslogs kurser i nio veckor, eller 378 timmar, för allmän utbildning i trafikövervakning m m (fordonskunskap 103, trafikövervakning 105, körning med personbil 80, allmän körkunskap 60, bärgning 17 timmar). För utbildning av handledare vid kommunal poliskår förordades centrala kurser om sju veckor, eller 280 timmar, innebärande i stort sett en avkortad version av utbildningen för statspolispersonal. Var och en av de nämnda kurserna föreslogs kompletterad med särskild vinterutbildning om en vecka. Motorcykelutbildningen föreslogs omfatta fem veckor, eller 210 timmar (motorcykelns konstruktion och vård 60, mopedlära 10, trafikövervakning 35, körning 90 timmar).

De lokala kurserna föreslogs omfatta sex veckor, därav tre veckor för körning, främst av personbil, och lika lång tid för trafikövervakning, inklusive flygande inspektion.

Av remissinstanserna ansåg flertalet, att hela den polisiära motorfordonsutbildningen, alltså även den som avsågs skola bedrivas lokalt, borde stå under ledning av polisskolan. Denna uppfattning redovisades av *poliskammaren i Uppsala, poliskommissarien vid statspolisen i Linköping, poliskammaren i Göteborg, länsstyrelsen i Örebro län, landsfogden i Örebro län, drätselkammaren i Örebro, poliskammaren i Örebro, Örebro läns avdelning av landskommunernas förbund, föreningen Norrbottens läns landsfiskaler, polisväsendets organisationsnämnd, polisverksamhetsutredningen, landskommunernas förbund, föreningen Sveriges*

landsfiskaler och svenska polisförbundet. Ytterligare några remissinstanser menade, att i varje fall den lokala utbildningen borde anförtros åt polisskolan. Denna uppfattning hävdades av *länsstyrelsen i Stockholms län, landsfogden i Stockholms län, landsfogden i Östergötlands län* och *Jönköpings länsavdelning av svenska landskommunernas förbund*.

Några av de remissinstanser, vilka anslöt sig till förslaget att ledningen av utbildningen skulle utövas av militär personal, ansåg dock att uttagningen till kurserna borde ombesörjas av polisskolan. Denna uppfattning framfördes av *länsstyrelsen i Hallands län, landsfogden i Gävleborgs län, statspolisintendenten och riksförbundet Sveriges polismän*.

Landsfogden i Blekinge län, länsstyrelsen i Västernorrlands län och *landsfogden i Västernorrlands län* ansåg, att ansvaret för den lokala utbildningen av polispersonal borde läggas på landsfogdarna. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* föreslog, att hela den lokala utbildningen skulle anförtros åt de inom länen verksamma trafiksäkerhetsråden, medan *landsfogden i Jämtlands län* förordade, att den lokala utbildningen borde ledas centralt.

Mot förslaget om olika utbildning för med trafiksäkerhetsarbete sysselsatt statspolis respektive lokal polispersonal framförde flertalet remissinstanser stark kritik. Med hänsyn till polisverksamhetens omorganisation, innebärande bl a upplösande av statspolisen såsom särskild organisatorisk enhet, har remissinstansernas uttalanden i förenämnda spörsmål utelämnats här.

Synpunkter anfördes av remissinstanserna även beträffande de föreslagna kursplanerna. *Förste bilinspektören i Gävle* hävdade, att nuvarande utbildning för polismän i flygande inspektion var tillfyllest och att nya organisatoriska åtgärder för sådan utbildning inte behövdes. *Förste bilinspektörerna i Stockholm och Malmö* däremot ansåg utbildningen i den föreslagna nioveckorskursen otillräcklig med avseende på den flygande inspektionen. *Förste bilinspektören i Jönköping* och *landsfiskalen i Ludvika distrikt* fann 80 timmars övningskörning med personbil alltför omfattande, medan *förste bilinspektören i Malmö* ansåg, att ämnet chassilära erhållit otillräckligt utrymme. *Landsfogden i Västmanlands län* var av den uppfattningen, att alltför stort timantal anslagits för fordons-teknik och trafikövervakning, och *länsstyrelsen i Norrbottens län* samt *landsfogden i samma län* ansåg, att polismännens utbildning i praktisk och teoretisk motorfordonskunskap tillmätts alltför stor betydelse. *Kungl. automobilklubben* fann det anmärkningsvärt, att undervisningen i trafikövervakning, vilken i sig inkluderade bl a övervakningsmaterielens handhavande och vård samt flygande inspektion, ansetts böra omfatta 105 timmar, medan den nuvarande undervisningen i flygande inspektion omfattade 168 timmar. *Motorförarnas helnykterhetsförbund* menade, att ämnet trafikövervakning getts ett alltför ringa antal timmar.

Med hänsyn till den snabba tekniska utvecklingen ifråga om motorfordonens konstruktion m m ansåg *länsstyrelsen i Kopparbergs län, kommissarien vid statspolisavdelningen i Växjö* samt *riksförbundet Sveriges polismän*, att behovet

av fortbildningskurser för dem som förordnats att förrätta flygande inspektion borde uppmärksammas.

Riksförbundet Sveriges polismän önskade en förlängning av kurstiden, så att plats kunde ges för undervisning rörande de psykologiska faktorer som påverkar människan i trafiken. *Fil. dr. Jon Naeslund* ansåg, att de psykologiska och pedagogiska kunskaperna undervärderats och framhöll, att de blivande handledarna borde bibringas kunskaper i inlärningspsykologi, didaktik och personlighetspsykologi. I åtskilliga remissyttranden framhölls för övrigt såsom ett allmänt omdöme, att kommittén överbetonat betydelsen av tekniskt kunnande och förbisett behovet av kunskaper beträffande trafikövervakningens taktik, författningskännedom, allmän trafiksäkerhetskännedom, psykologi och pedagogik.

5. Trafikmålskommittén

Den snabba utvecklingen inom trafiken ställer särskilda krav på dem som handlägger frågor inom detta område av samhällslivet. En fortlöpande information om förändringar och utvecklingstendenser får här sin speciella betydelse. Kommittén föreslog därför särskilda vidareutbildningskurser för bl a domare, åklagare och advokater och framhöll, att det även inom polisen torde föreligga ett stort behov av vidareutbildning, inte minst med hänsyn till kommitténs förslag om ordningsföreläggande. Det polisiära utbildningsbehovet torde dock enligt kommitténs mening åtminstone till viss del kunna tillgodoses inom ramen för de utbildningsorgan som redan fanns tillgängliga. Det borde ankomma på den centrala polisledningen att närmare bestämma hur behovet skulle tillgodoses.

Den av kommittén förordade vidareutbildningen borde äga rum i justitiedepartementets regi. I den mån utbildningen avsåg trafiksäkerhetsfrågor, borde dessa behandlas i nära samarbete med nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande och statens trafiksäkerhetsråd, varvid bl a representanter för polisen borde delta.

KAPITEL 4

Polisutbildningskommitténs synpunkter och förslag

1. Polisutbildning

A. Målsättning och utformning

Polisutbildningen kan allmänt sägas syfta till att göra alla de befattningshavare, vilka på skilda poster inom polisväsendet har att utöva polisverksamhet i en eller annan form, så väl skickade som möjligt för sina uppgifter. För att utbildningen skall kunna ges en från administrativa, ekonomiska och pedagogiska synpunkter sett ändamålsenligt utformning, torde den till sitt innehåll och i fråga om fördelning på kurser av skilda slag få anpassas efter de av arbetsorganisationen betingade kraven på kunskaper och färdigheter hos polismännen. Utbildningen bör dessutom meddelas på sådant sätt, att kunskapsinhämtandet så långt möjligt följer en logisk utvecklingsgång. Under sådana förhållanden bör olika slag av polisiära yrkeskunskaper icke betraktas såsom var för sig självständiga utbildningsmål. I stället torde alla insatser på utbildningsområdet böra samordnas i ett utbildningssystem, inom vilket de olika avsnitten erhåller en följdriktig anpassning till varandra och till systemet i dess helhet. De brister som idag vidlåder polisutbildningen torde till icke obetydlig del ha sin grund just i avsaknaden av en dylik samordning av olika aktiviteter på utbildningsområdet. En väsentlig orsak till denna bristande samordning är att finna i polisväsendets tidigare kommunala förankring, vilken medfört att utbildningen i betydande utsträckning kommit att influeras av lokala hänsynstaganden och bedömanden. Sålunda har tex den grundläggande praktiska fackutbildningen, för vilken det huvudsakliga ansvaret fördelats på för närvarande 27 utbildningskårer, kommit att betraktas i första hand som en lokal angelägenhet. Till följd härav samt på grund av de berörda utbildningskårens sinsemellan olika resurser och förutsättningar har denna utbildningsverksamhet kommit att erhålla en påfallande oenhetlig karaktär. Som framgått av tidigare referat av innehållet i den sk trivselutredningens betänkande och som ytterligare belyses i det följande har lokala förhållanden kommit att spela en väsentlig roll även i samband med utbildningen av polispersonal på högre nivåer. Detta har medfört bl a, att polismän från vissa distrikt haft lättare än polismän från andra distrikt att vinna inträde i högre utbildningskurser och bättre förutsättningar att tillgodogöra sig undervisningen i desamma. Vidare har polisiär yrkesutbildning kommit att i viss utsträckning bedrivas utanför polisskolans ram. Som exempel härpå må erinras om den utbildningsverksamhet av icke obetydlig omfattning, som bedrivits inom

statspolisorganisationen i syfte att göra till statspolisavdelningarna kommanderade polismän kvalificerade för olika arbetsuppgifter. Med inrättandet av stats- och reservpolisorganisationen torde emellertid ha avsetts att densamma skulle tillföras för där förekommande arbetsuppgifter fullt utbildade och kompetenta polismän.

Sedan polisväsendet från den 1 januari 1965 förstatligats, torde lokala synpunkter ej längre på samma sätt som tidigare kunna i här berörda avseenden påverka polisorganisationen. Den nya arbetsorganisationen förutsätter nämligen en hög grad av enhetlighet vad gäller den organisatoriska utformningen av arbetsenheter och där tillämpade arbetsrutiner ävensom beträffande utbildningen av personalen. Vidare har principerna för göromålens fördelning på olika arbetsenheter och befattningshavarna inom dessa i väsentliga stycken ändrats. Polisväsendets omorganisation har därmed ställt andra krav på personalens utbildning men erbjuder i sig själv bättre förutsättningar för en ändamålsenligt ordnad utbildning. Rikspolisstyrelsens roll som central instans för de polisiära utbildningsfrågornas handläggning ger ökade möjligheter till samordning och kontroll av olika aktiviteter på utbildningsområdet, ävensom till likformighet och kontinuerlig anpassning av utbildningens innehåll och omfattning till inträffade förändringar i polisens organisation, funktioner och arbetsmetoder. Förstatligandereformen jämte tillskapandet av nämnda centrala organ på utbildningsområdet torde dessutom kunna medföra garantier för att såväl rekrytering som utbildning inriktas med hänsyn till verksamhetens rikskaraktär.

Vid framläggandet av sina i det följande redovisade förslag har kommittén dels utgått från det utbildningsbehov som kan förväntas komma att föreligga i det omorganiserade polisväsendet, dels förutsatt att all polisiär yrkesutbildning samordnas och ställs under central administrativ ledning. Sistnämnda förutsättning utesluter givetvis icke, att själva utbildningen i vissa stycken förläggs till icke polisiär utbildningsanstalt.

Vid uppbyggnaden av ett utbildningssystem efter nämnda premisser har kommittén vidare ansett det böra klart skiljas mellan dels sådan utbildning som avser att bibringa polismännen de kunskaper och färdigheter som normalt erfordras för uppnående av viss tjänsteställning (*reguljär utbildning* — fördelad på *grundutbildning* samt *högre utbildning*), dels sådan utbildning, varigenom meddelas speciella kunskaper åt personal, som avdelats för eller avses böra tilldelas sådana arbetsuppgifter, för vilkas fullgörande den reguljära utbildningen icke är tillfyllest (*specialutbildning*), och dels sådan utbildning som syftar till att rent allmänt vidmakthålla, stärka och aktualisera tidigare förvärvade kunskaper och vunna färdigheter (*fortbildning*).

Med hänsyn till att polismännen i sin yrkesutövning kommer i kontakt med samhällsföreteelser av de mest skiftande slag och av allmänheten förväntas kunna ge råd, anvisningar, förklaringar och hjälp i en mångfald olika sammanhang kan det med all rätt göras gällande, att en polisman bör ha en så allsidig utbildning som möjligt. Från en dylik allmän utgångspunkt ligger det nära till

hands att hävda att den utbildning som meddelas en polisman i tjänsten och för tjänsten bör inriktas på att i möjligaste mån täcka alla de skiftande kunskapsområden som kan vara aktuella. Därvid torde emellertid utbildningen lätt komma att innehållsmässigt utvecklas att bli alltför omfattande. Enligt kommitténs uppfattning måste den tjänstemässigt bedrivna utbildningsverksamheten alltid ges en klar karaktär av yrkesutbildning. Med hänsyn till angelägenheten av att hålla utbildningen inom en rimlig tids- och kostnadsram måste den koncentreras på för tjänsteutövningen centrala ämnesområden och inom vart och ett av dessa intensifieras på sådana avsnitt som är av särskild betydelse. Den tjänstemässiga utbildningen av polispersonal bör sålunda bygga på den förutsättningen, att polismännen redan vid inträdet på polismannabanan äger den allmänbildning, som är erforderlig för tjänsten i allmänhet och för fackutbildningen inom yrket, samt att polismännen därefter i princip på eget initiativ — om än med stöd i lämpliga former från det polisiära utbildningsorganets sida — förskaffar sig de vidgade kunskaper och färdigheter av allmänbildningskaraktär, som kan anses berikande för yrkesutövningen eller bedömas böra utgöra villkor för tillträde till viss speciell fackutbildning.

Utifrån denna allmänna målsättning har kommittén sökt fastställa det kunskapsstoff som bör ingå i olika kurser och ämnen och därvid gruppera detsamma så, att i möjligaste mån åstadkoms en logisk utbildningsgång beträffande såväl utbildningen i stort som inom enskilda kurser och ämnen. Bl a till följd härav har förslagen till kursplaner försatts med ingående redogörelser rörande kunskapsstoffet och dettas disposition.

Här må särskilt framhållas, att de timangivelser som i kursplanerna förekommer beträffande olika ämnen eller, där så befunnits påkallat, lämnats beträffande enskilda ämnesmoment icke får betraktas som bindande. De är avsedda såsom en vägledning beträffande lämplig avvägning av det utrymme som inom en kurs bör ägnas visst ämne eller däri ingående kunskapsavsnitt.

Vad angår själva kunskapsstoffet måste en motsvarande reservation göras. Förslagen utgår nämligen från vad som i dagens läge kan anses böra krävas i fråga om kunskaper och färdigheter hos polismän på olika nivåer i karriären och i olika befattningar. Polisverksamheten är emellertid underkastad en ständig utveckling och det är av synnerlig vikt, att polisutbildningen följsamt anpassas härtill. Tillkomsten av ytterligare arbetsuppgifter, förbättring av tekniska hjälpmedel, rationalisering av arbetsmetoder m m torde sålunda kräva modifieringar både av utbildningens innehåll och av dess struktur. Kommittén förutsätter därför, att utbildningsfrågorna måste bli föremål för en fortlöpande översyn av det centrala organet på polisutbildningsområdet.

För att en polisman skall bli i stånd att på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina arbetsuppgifter måste han äga — utöver vissa i trängre mening polisiära yrkeskunskaper — en klar insikt om polisens funktion i det moderna samhället, om de psykologiska orsakerna till individens och grupperns beteenden i olika situationer, om förutsättningarna för den enskilde polismannens möjligheter att

vinna respekt för de åtgärder han i tjänsten har att vidta etc. Icke minst måste han vara väl kunnig om de faktorer som påverkar relationerna i stort mellan allmänheten och polisen. Även om dessa relationer på senare tid förbättrats och allmänheten i stort inser betydelsen av polisens insatser och oftast även stöder polisen vid bekämpandet av grövre brott, kvarstår dock en utbredd brist på förståelse för de mera rutinmässiga inslag i polismännens yrkesutövning, vilka har samband med polisens samhälleliga kontrollfunktion. Enligt trivselutredningen torde denna bristande förståelse från allmänhetens sida i icke obetydlig utsträckning bero på att allmänhetens kännedom om innebörden av det polisiära »vardagsarbetet» är mycket begränsad. Den information om polisens uppgifter och arbetsmetoder som förmedlas genom press, radio, film och TV syns nämligen huvudsakligen ha kommit att beröra de polisiära insatserna i samband med händelser av större publikt intresse. Det kan emellertid knappast bestridas, att allmänhetens begränsade kännedom om polisverksamheten i övrigt till viss del torde vara att hänföra till brister i de informativa kontakterna mellan polisen och nämnda massmedia. I den mån detta förorsakas av bristande intresse eller oförmåga från polisens sida är det angeläget, att man i samband med utbildningen av polispersonal söker att i möjligaste mån visa vägen till undanröjande av dessa missförhållanden. Det gäller därvid i första hand att klargöra för varje polisman det faktum, att han genom sitt kunnande och beteende påverkar kontakterna och förhållandena i stort mellan allmänheten och polisen och att det därmed ytterst ankommer på honom, huruvida den förståelse han eftersträvar från allmänhetens sida för polisyrket och dess utövare skall bli möjlig att uppnå. I det följande framlagda förslagen rörande kursinnehåll m m på olika utbildningsstadier har därför undervisning om hithörande spörsmål tillmätts en väsentlig betydelse.

Då det gäller att gruppera innehållet i den polisiära fackutbildningen i undervisningsämnen och närmare överväga uppläggningsen av undervisningen inom vart och ett av dessa, kan i stort sett särskiljas tre olika ämnesgrupper. I första hand kommer därvid de ämnen som innefattar de i egentlig mening polisiära yrkeskunskaperna, dvs allt rörande formerna och sättet för polistjänstens utövande jämte innehållet i de lagar, författningar och föreskrifter, som bildar grundvalen för och reglerar polisverksamheten. Hit är främst att hänföra de nuvarande undervisningsämnena ordningspolistjänst och kriminalpolistjänst — sammanfattade enligt vad i det följande föreslås i ett gemensamt ämne, benämnt allmän polislära — samt straffrätt, specialstraffrätt och i viss utsträckning civilrätt.

Den andra gruppen utgörs huvudsakligen av ämnen som i sig själv icke är av direkt polisiär karaktär utan har till uppgift att skapa underlag för bl a polismannens möjligheter att bilda sig en korrekt uppfattning om polisens samhälleliga funktion, att uppnå förståelse för såväl sin egen uppgift och de krav denna ställer på honom som attityder och handlingar hos de individer eller grupper med vilka han kommer i kontakt under sin tjänsteutövning. Till denna typ av ämnen kan hänföras exempelvis samhällslära, socialkunskap, psykologi, språk, social- och rättsmedicin samt psykiatri.

Till en tredje grupp kan sammanföras de ämnen där undervisningen har till huvudsakligt syfte att bibringa polismännen vissa för utövandet av yrket nödvändiga färdigheter eller att vidmakthålla och främja tidigare vunna dylika färdigheter, t ex fysisk träning, simning, bruket av tjänstevapen samt av kontors-tekniska hjälpmedel.

Några fixerade gränser mellan ovannämnda ämnesgrupper kan emellertid icke uppställas. Ej heller kan någon åtskillnad ämnena emellan göras med avseende på dessas vikt och betydelse, enär innehållet i t ex de ämnen som icke är av direkt polisiär karaktär så avgränsats, att de koncentrerats på de avsnitt av ämnesområdet vilka för en polisman äger särskild relevans.

I det föregående har framhållits vikten av en ändamålsenlig avvägning av kunskapsstoffets omfattning, inriktning och fördelning. Det är emellertid minst lika viktigt, att själva undervisningen bedrivs på ett sådant sätt, att ett maximalt resultat utvinns av densamma och att den samtidigt kan hållas inom rimliga tids- och kostnadsgränser. Då kunskapsinnehållet i kurserna på skilda nivåer måste bli av betydande omfattning och ofta svårtillgängligt samt — detta gäller framför allt grundutbildningen — för eleverna stundom är av tidigare okänt slag, måste undervisningen meddelas på ett sådant sätt, att elevernas intresse stimuleras och att det så långt möjligt underlättas för dem att tillgodogöra sig kursernas innehåll.

Den nuvarande polisiära utbildningen har kritiserats för att icke ge utrymme för en mera personlig handledning från lärarpersonalens sida eller ett aktivt deltagande av eleverna i undervisningen. Detta förhållande får emellertid huvudsakligen anses förorsakat av att de olika kurserna successivt kommit att tillföras nya kunskapsmoment utan att samtidigt någon förlängning av kurstiderna ägt rum eller någon mera systematisk gallring av kunskapsstoffet vidtagits. Genom en lämplig avvägning av timantalet i förhållande till ämnesinnehållet samt genom nedskärning av det nuvarande totala antalet undervisningstimmar per vecka torde möjligheter skapas för en modernisering av undervisningsformerna. Att ge mera detaljerade anvisningar rörande undervisningsformer och studiemetoder inom polisutbildningen framstår emellertid som mindre lämpligt. Med de förändrade förutsättningar som kommer att föreligga för densamma, därest kommitténs förslag vinner bifall, torde man böra pröva sig fram till de mest ändamålsenliga arbetsformerna och den lämpliga avvägningen mellan dessa. Det torde böra ankomma på rikspolisstyrelsen att med uppmärksamhet följa dessa spörsmål. Det måste vidare vad undervisningsmetoderna beträffar beaktas, att dessa anpassas, dels efter varje läroämnes särart, dels efter elevernas genomsnittliga kunskaps- och erfarenhetsstatus samt allmänna mognadsnivå. En viss skillnad i arbetsmetodiken torde således bli ofrånkomlig i vad avser å ena sidan undervisningen i den grundläggande polisutbildningen, där elever med olikartad bakgrund i fråga om skolorunderbyggnad, tidigare förvärvsarbete m m konfronteras med för dem oftast helt okända, till synes svårtillgängliga kunskapsområden och med en helt ny studie- och yrkesmiljö, samt å andra sidan undervisningen

på de högre utbildningsstadierna. Eleverna på dessa stadier kan nämligen på grund av ett noggrant urval förutsättas vara relativt homogena med avseende på kunskapsnivå, yrkeserfarenheter, studieförmåga och mognadsgrad. Kommittén får därför beträffande metoderna för undervisningens bedrivande hänvisa till de mera preciserade uttalanden som i förekommande fall görs i det följande i samband med redovisningen av förslag till utbildningskurser och till kursplaner m m i respektive läroämnen. I fråga om undervisningsmetoderna i allmänhet vill kommittén emellertid i detta sammanhang framhålla önskvärdheten av att eleverna i största möjliga utsträckning deltar aktivt i undervisningen. Så kan ske genom att eleverna engageras i grupparbeten, diskussioner, frågestunder, självstudier o d. Vid sidan härav bör understrykas angelägenheten av att undervisningen görs stimulerande och intresseväckande samt att lärarens framställning blir åskådlig och informationen allsidig. I detta syfte torde efter mönster av undervisningen inom det allmänna skolväsendet olika tekniska hjälpmedel kunna utnyttjas i betydande utsträckning. Enligt kommitténs bedömande torde i praktiskt taget varje ämne något slag av audiovisuella hjälpmedel — bild- och filmprojektorer, skriftprojektorer, bandspelare, magnetavlor, flanellografer etc — kunna användas. Kommittén erinrar om att den nybyggda polisskolan i Solna utrustats med ett rikligt urval av dylika hjälpmedel. Det undervisningsmaterial som erfordras för denna apparatur torde böra framställas av rikspolisstyrelsen i samverkan med skolan och de enskilda lärarna.

Vad beträffar främst utbildningen på lägre stadier torde det icke vara uteslutet att programmera visst kunskapsstoff till ett självinstruerande undervisningsmaterial. De erfarenheter som hittills vunnits av s k programmerad undervisning torde emellertid icke utgöra tillräckligt underlag för att här närmare ingå på i vilken utsträckning en dylik undervisningsmetod lämpligen kan komma till användning. Kommittén vill för sin del endast tillråda, att frågan uppmärksammas av det centrala utbildningsorganet och att detta låter sig angeläget vara att vid försök med ifrågavarande undervisningsmetod framställa material av god kvalitet och med studiestimulerande effekt.

Beträffande undervisningsmetodikerna må slutligen framhållas, att det sätt, på vilket utbildningen i olika kurser föreslagits anordnad, förutsätter en integration av undervisningen i skilda ämnen, vilken kräver dels en ingående planering i samband med kursuppläggningsplaneringen, dels ett fortlöpande samarbete och samråd mellan de i utbildningen engagerade lärarna i form av ämneskonferenser, kollegiesammankomster o d, och dels en från centralt håll bedriven rådgivnings- och informationsverksamhet.

Vissa av polisskolans heltidslärare fungerar såsom huvudlärare i olika ämnen. De ämnen, för vilka sådant huvudlärarskap finns, är straffrätt, specialstraffrätt, civilrätt, ordningspolistjänst och kriminalpolistjänst. Huvudläraren har främst till uppgift att dels lämna sina lärarkolleger vid huvudskolan erforderliga råd och anvisningar angående undervisningens bedrivande, kunskapsprov, betygsfrågor o d, dels uppmärksamma frågor rörande undervisningens omfattning och

ämnesinnehållet. I sistnämnda hänseende har exempelvis ändringar i lagstiftningen samt tekniska nyheter föranlett påpekanden från huvudlärarnas sida. Sålunda har i den hittillsvarande undervisningen vid huvudskolan en fortlöpande översyn kunnat ske av innehållet i de angivna ämnena, samtidigt som undervisningen varit föremål för vissa observationer. Enligt kommitténs mening är huvudlärarskapet ett viktigt medel ej endast för åstadkommande av en samordning av undervisningen i olika skolor och klasser utan även för själva kursuppläggningsen, för förberedande av ämneskonferenser o d. Det nuvarande huvudlärarinstitutet torde böra utvidgas att omfatta fler ämnen och att avse undervisningen även vid andra polis-skolenheter än huvudskolan. Uppenbart är, att endast sådana lärare, som är mera varaktigt knutna till polis-skolan, kan fungera såsom huvudlärare. Uppdraget torde därför böra ges uteslutande åt heltidsanställd lärare. Ett genomförande av kommitténs förslag till utbildningsprogram torde medföra, att heltidslärartjänster kan inrättas jämväl i andra ämnen än de ovan uppräknade, varför förutsättningar bör föreligga för införande av huvudlärarskap i ett flertal ämnen. Huvudläraren bör enligt kommitténs mening ha till uppgift att aktivt medverka vid utarbetande av kursplaner, föreslå önskvärda justeringar av desamma, förbereda och leda ämneskonferenser samt följa upp resultatet av sådana konferenser genom fortlöpande kontakter med lärare och skolledning. Han skall vidare föreslå och medverka vid utarbetandet av kurslitteratur, filmer och annan undervisningsmateriel, delta i planläggningen av studiebesök samt i utarbetandet av kunskapsprov och bedömningsprinciper för dessa. Mellan övriga lärare och skolledningen bör han fungera som kontaktman i samtliga frågor rörande ämnet. Han bör även samråda med övriga lärare i ämnet angående betygssättning. Huvudlärarskap torde inrättas vid polis-skolan i Solna. Vederbörandes verksamhet bör emellertid avse också undervisningen vid övriga skolenheter.

Kommittén har inte ansett det ligga inom ramen för sin uppgift att utreda frågan om utbildning och fortbildning av lärare i polisundervisningen men utgår från att rikspolisstyrelsen erhåller resurser för att bedriva utbildningsverksamhet inom området.

Möjligheterna att meddela en effektiv undervisning är i hög grad beroende av klassernas eller studiegruppernas storlek. Önskvärt vore att kunna anpassa elevmaterialets omfattning alltefter den specifika undervisningssituationens krav. Sammanfattningar och översikter torde sålunda i viss utsträckning med fördel kunna lämnas föreläsningsvis inför ett större antal elever, medan undervisning av annat slag däremot ofta kräver, att eleverna grupperas i smärre arbetsenheter. Allmänt sett torde den polisiära utbildningen emellertid få anses fordra en nära kontakt mellan lärare och elever även i de fall gruppundervisning icke tillämpas. Elevantalet i en klass måste därför anpassas så, att det icke blott ger tillfälle till uppdelning av klassen i lämpligt antal grupper av sinsemellan lämplig storlek, då undervisningssituationen det påkallar, utan även ger möjligheter för läraren att vid full klass lämna individuell handledning åt eleverna. Erfarenhetsmässigt har

det vid polisskolundervisningen konstaterats, att antalet elever i olika klasser eller kurser icke bör överstiga 20. Det har nämligen visat sig, att ett högre elevantal försvårar för eleverna att tillgodogöra sig undervisningen och medför att undervisningsresultatet blir mindre tillfredsställande. Som jämförelse kan nämnas, att man vid polisskolundervisningen i Danmark har högst 16 deltagare per klassavdelning. På grund av nämnda erfarenheter har i den nya huvudskolan i Solna klassrummen dimensionerats efter detta elevantal. Kommittén har därför i det följande utgått ifrån, att antalet elever i klass vid polisskolan icke skall överstiga 20.

Utbildningsresultatet sammanhänger vidare med storleken av den arbetsbörda som påläggs eleverna. Begreppet arbetsbörda avses därvid innefatta dels den tid eleven har att ägna sina studier antingen genom deltagande i skolundervisning eller vid fullgörande av hemuppgifter, dels de kvalitativa krav studierna ställer på eleverna. Med hänsyn till att självverksamhet från elevernas sida bör utgöra ett väsentligt inslag i utbildningen torde det nuvarande genomsnittliga antalet undervisningstimmar per vecka, ca 40, få anses alltför högt. Ett mindre antal schemabundna undervisningstimmar per vecka ger bättre möjligheter till en rationell arbetsmetodik och befrämjar därmed studieresultatet. För att en elev skall erhålla största utbyte av undervisningen, torde densamma i kurser eller kursavsnitt med till övervägande del teoretiskt innehåll icke böra överstiga 32 timmar per vecka, däri inräknat minst två timmar för motionsgymnastik eller annan fysisk träning. I ett inledande skede av grundutbildningen, där undervisningen enligt vad nedan föreslås torde komma att domineras av introducerande och praktiska inslag, kan ett något högre veckotimtal ifrågakomma. Det totala antalet timmar per vecka, då eleverna i detta utbildningsskede förutsätts delta i skolmässigt ordnad undervisning, bör dock icke överstiga 35.

Polisutbildningen har tidigare i icke obetydlig mån försvårats genom bristen på lämpliga läroböcker. Under senare år har emellertid situationen avsevärt förbättrats. Ett flertal böcker har sålunda utgetts, vilka — änskönt de i en del fall avsetts fylla ett vidare ändamål än som undervisningsmaterial vid polisskolan — genom att ha utarbetats av eller i samråd med skolans lärare getts ett sådant innehåll, att de med fördel kunnat användas vid den polisiära undervisningen. Dessa läroböcker torde även framdeles helt eller delvis kunna utnyttjas i undervisningen, även om dennas utformning ändras i enlighet med kommitténs förslag. Inom områden som icke täcks av tillgänglig litteratur är det nödvändigt att disponera undervisningslitteratur, som är direkt anpassad efter polisutbildningens på olika stadier innehåll och struktur. Därest kommitténs förslag rörande polisutbildningen kommer att genomföras, föreslås därför att läroböcker och kompendier i möjligaste mån utarbetas i anslutning till kursplanerna. Kommittén finner det angeläget, att innehållet i läroböckerna erhåller en modern pedagogisk utformning.

Beträffande de läroböcker och kompendier som används vid undervisningen i viss kurs vill kommittén framhålla vikten av att dessa tillhandahålls kostnads-

fritt och blir varje i kursen deltagande elevs egendom för att av denne kunna utnyttjas dels som referensmaterial i yrkesutövningen, dels som underlag för de repetitoriska självstudier, vilka nedan föreslås böra föregå polismannens inträde i viss högre utbildning.

B. Grundutbildning

1. Brister i den nuvarande konstapelsutbildningen

Såsom framgått av den i kap. 2 lämnade redogörelsen rörande gällande ordning för konstapelsutbildningen är dennas grundläggande teoretiska och praktiska utbildningsavsnitt numera helt åtskilda. Detta förhållande har medfört vissa nackdelar. Sålunda har det visat sig svårt att så avväga kunskapsstoffet i nämnda kortvariga teoretiska grundutbildningsavsnitt, att det utgör ett både lämpligt och tillräckligt underlag för den grundläggande praktiska fackutbildningen, vilken enligt gällande anvisningar i möjligaste mån skall innebära ett aktivt deltagande i polisarbete av olika slag. Till följd av dylika brister i vad avser kunskapsinhämtandet i den grundläggande teoretiska fackutbildningen har vissa utbildningskårer ansett sig böra meddela viss repetitorisk och kompletterande teoriundervisning i samband med den grundläggande praktiska fackutbildningens påbörjande. Vid polismännens återkomst till polisskolan för genomgång av konstapelklassen har det således kunnat förekomma vissa — låt vara smärre — olikheter beträffande nivån av deras teorikunskaper. För flertalet aspiranter har dessutom den tid de varit borta från teoretisk undervisning kommit att medföra ett visst kunskapsbortfall, vilket föranlett, att studierna i konstapelklassen måst inledas med en ingående repetition av den grundläggande teoretiska fackutbildningens kunskapsstoff. Den nuvarande avgränsningen av den teoretiska utbildningen gentemot den praktiska innebär följaktligen — bortsett från de svårigheter som är förknippade med åstadkommandet av en lämplig avvägning av kunskapsstoffet mellan respektive utbildningsavsnitt — en viss tidsförlust och därmed en merkostnad för samhället.

Genom införandet av nuvarande ordning för konstapelutbildningen avsågs de grundläggande momenten erhålla större likformighet än tidigare. Strävan efter enhetlighet torde således ha varit det främsta motivet för en förläggning av det grundläggande teoretiska avsnittet till polisskolan.

Den grundläggande praktiska fackutbildningen däremot ansågs icke kräva lika stor likformighet och blev — med hänsyn till att den bedömdes huvudsakligen böra anordnas som utbildningstjänstgöring — fördelad på ett flertal utbildningskårer. I polisverksamhetsutredningens betänkande »Rekrytering och grundläggande utbildning av polispersonal m m» framhölls sålunda (s 70), att det rentav kunde vara en fördel att den praktiska utbildningen i vissa delar anpassades efter de lokala förhållanden, varunder aspiranterna skulle komma att tjänstgöra. Vari dessa fördelar skulle bestå har dock icke närmare klarlagts.

Vad den teoretiska undervisningen beträffar torde ha uppnåtts en så stor likformighet som möjligt under nuvarande organisatoriska förhållanden på polisskolområdet. Någon fullständig enhetlighet råder dock icke till följd av svårigheter att på vissa skolorter dels finna lärare som är kompetenta och villiga att åta sig undervisning i den omfattning och med det innehåll som kursplanen föreskriver, dels att utöva kontroll över undervisningens bedrivande.

Än väsentligare för det slutliga resultatet av konstapelsutbildningen än nämnda divergenser i den teoretiska utbildningen är emellertid de skiljaktigheter med avseende på praktisk erfarenhetsbakgrund som förekommer bland polismännen efter genomgången av den grundläggande praktiska fackutbildningen. Skiljaktigheter i detta hänseende medför nämligen dels olika förutsättningar bland aspiranterna att tillgodogöra sig den fortsatta utbildningen i konstapelsklassen, dels kompetensolikheter vid deras inträde i aktiv polistjänst. Någon ytterligare träning i praktiskt polisarbete erbjuds nämligen icke aspiranterna, innan dessa — i det närmaste omedelbart efter genomgången av konstapelsklassen — förutsätts skola ianspråkta för vikariats- och förstärkningstjänstgöring och därmed vara kompetenta att självständigt förrätta polistjänst av olika slag.

Att det beträffande såväl innehållet i som utformningen av den grundläggande praktiska fackutbildningen kommit att råda markanta skiljaktigheter olika utbildningskårer emellan torde till viss del få tillskrivas den omständigheten, att några mera detaljerade och bindande direktiv icke utfärdats för denna utbildningsverksamhet. De enda bestämmelser som reglerar denna utgörs nämligen av de allmänna riktlinjer som intagits i ovannämnda av Kungl. Maj:t fastställda anvisningar angående rekrytering och grundläggande utbildning av polispersonal. Från polisskolans sida har man på grund av innehållet i nämnda anvisningar ansett sig sakna behörighet att genom utfärdande av anvisningar eller rekommendationer styra utformningen av en verksamhet, som förlagts utanför skolans ram och som inordnats i rekryteringsmyndigheternas kompetensområde. Polisskolan har emellertid såtillvida medverkat till den grundläggande praktiska fackutbildningens utformning som det vid huvudskolan i Stockholm under våren 1962 anordnats en kortare kurs för sådana polismän, vilka vid utbildningskåreerna tillagts uppgiften att vara handledare för polisaspiranter under dessas utbildningstjänstgöring. Otvivelaktigt har impulserna från denna kurs kommit att påverka uppläggningsen av den praktiska utbildningen vid flera utbildningskårer.

Även om det skulle vara möjligt att genom centralt utfärdade direktiv i viss mån komma till rätta med den oenhetlighet som hittills utmärkt den grundläggande praktiska fackutbildningen, torde emellertid även framgent olikheter mellan utbildningskåreerna i fråga om resurser och utbildningsförutsättningar lägga hinder i vägen för åstadkommande av en för alla aspiranter likvärdig praktisk skolning.

Det förtjänar i detta sammanhang nämnas, att inom flertalet utbildningskårer kommit att tillämpas den principen, att aspiranterna under första tiden sammanhållits för gemensamma genomgångar, övningar, studiebesök m m och

att de först därefter enskilt eller i mindre grupper fått delta i egentlig utbildningstjänstgöring vid olika arbetsenheter. Vid utbildningskårer med större antal aspiranter har dylik gemensam, seminariebetonad undervisning kommit att utgöra ett dominerande inslag i utbildningen och i vissa fall tagit upp till 2/3 av praktiktiden i anspråk. Härigenom har utbildningstjänstgöring av det slag, som enligt rekryteringsanvisningarna bör utgöra huvuddelen av den praktiska fackutbildningen, kommit att begränsas till sammanlagt någon månads auskultation vid skilda arbetsenheter. Som motiv för en dylik omfattande gemensam undervisning under praktiktiden har uppgetts dels olämpligheten av att låta helt oerfarna aspiranter i utbildningssyfte »träna på allmänheten», dels att utbildningen därigenom kunde göras mer allsidig, dels ock att aspiranterna visat sig på det elementära stadium, varom här är fråga, bäst tillgodogöra sig undervisningen om denna beträffande olika göromålskategorier meddelas i form av inledande genomgångar, direkt följda av applikatoriska exempel och övningsuppgifter.

Vad beträffar den nuvarande konstapelsutbildningens innehåll och utformning torde kritik med rätta kunna riktas mot att vissa kunskapsbehov icke tillgodoses i tillräcklig grad och att de praktiska erfarenheter och färdigheter som bibringas polismännen är alltför ringa för att polismännen efter genomgången av konstapelsklassen skall kunna anses fullt kompetenta att fullgöra alla på polis-konstapel/förste poliskonstapel ankommande göromål.

Att med nuvarande uppbyggnad av konstapelsutbildningen och inom de tidsramar som anslagits för de olika utbildningsavsnitten i erforderlig utsträckning bereda utrymme för ytterligare teoretiskt kunskapsstoff eller vidgad praktisk utbildning har emellertid visat sig icke vara möjligt. Den teoretiska undervisningen är nämligen redan nu av sådan omfattning, att det genomsnittliga antalet undervisningstimmar per vecka i konstapelsklassen såsom tidigare nämnts uppgår till ca 40.

En annan olägenhet med konstapelsutbildningens nuvarande form ligger i det förhållandet, att den teoretiska utbildningen nästan helt baseras på ett timlärarsystem. Under läsåret 1964/65 fullgjordes sålunda i de skolmässigt anordnade avsnitten av konstapelsutbildningen, ca 36 000 undervisningstimmar av timlärare, medan undervisningen under blott ca 3 500 timmar handhades av heltidsanställda lärare. Det måste anses mindre rationellt och föga ägnat att befrämja likformighet i utbildningen ävensom från pedagogisk synpunkt sett olyckligt att ifrågavarande undervisning ombesörjs till så stor del av timlärare, många utan närmare kännedom om polisväsendet och därför utan större möjlighet att i sin undervisning med exempel anknyta till elevernas yrkesområde. Härtill kommer att flertalet av timlärarna helt saknar pedagogisk utbildning.

Det ovan anförda utgör enligt kommitténs mening skäl för en omprövning av hela grundutbildningen. Därvid bör upptas till behandling spörsmål rörande såväl utbildningens innehåll och sättet för dess meddelande som utbildningens

organisatoriska utformning. Kommitténs ställningstaganden i hithörande frågeställningar redovisas i det följande.

2. Målsättning och struktur

I det förststatligade polisväsendet med där rådande personell mobilitet torde det vara angeläget, att ej blott den teoretiska utan även den praktiska yrkesutbildningen ges en så enhetlig prägel som möjligt. Betydelsen på längre sikt av att polisaspirant i samband med den grundläggande utbildningen mera ingående görs förtrogen med de omständigheter vilka lokalt betingar polisverksamheten vid de nuvarande utbildningskåren samt att han genom att där fullgöra utbildningstjänstgöring upprätthåller en personlig kontakt med kåren i fråga syns icke böra överskattas. Med hänsyn till att rekryteringspersonalen är avsedd för hela rekryteringsområdets behov, kommer nämligen endast en del av aspiranterna att efter avslutad grundutbildning få sin tjänstgöring förlagd till utbildningskåren eller där framdeles erhålla ordinarie tjänst. Endast beträffande de polisdistrikt, vilka bildar egna rekryteringsområden, kan rekryteringspersonalen i allmänhet förutsättas komma att få sin verksamhet huvudsakligen förlagd till respektive distrikts poliskår. Det bör även observeras, att i det förststatligade polisväsendet polismän kommer att i betydande utsträckning rekryteras inom ett område för slutlig anställning inom ett annat. Erfarenheterna från den praktiska tjänstgöringen i det förstnämnda områdets utbildningskår kan icke tillgodose eventuella behov av förtrogenhet med det senare områdets speciella arbetsbetingelser. En anpassning av polismännens praktiska utbildning efter de lokala förhållandena vid viss poliskår syns följaktligen som regel vara motiverad endast i den mån det är oundgängligen nödvändigt för att möjliggöra en polis-mans tjänstgöring vid kåren i fråga. I princip finner kommittén emellertid en sådan anpassning icke böra inkräkta på eller förskjuta innehållet i den polisiära grundutbildningen, vilken i allt väsentligt bör innebära samma möjligheter för alla polismän att få en allsidig och likformig introduktion i polistjänstens praktiska utövande. För att detta mål skall uppnås måste för den praktiska delen av grundutbildningen likvärdiga resurser kunna ställas till förfogande och enhetliga betingelser erbjudas på de orter där sådan utbildning skall äga rum. Den praktiska utbildningen måste vidare följa en bestämd plan och stå under sådan fortlöpande kontroll att garantier skapas för en planenligt bedriven utbildning. Med hänsyn till att de praktiska utbildningsmomenten syftar till en innötning och tillämpning av det kunskapsstoff, som meddelas eleverna i teoriundervisningen, finner kommittén det naturligt och från pedagogiska synpunkter sett mest ändamålsenligt, att den teoretiska och praktiska utbildningen samordnas och ställs under gemensam ledning.

När en aspirant anställs och därmed påbörjar sin fackutbildning konfronteras han med för honom okända kunskapsområden och en främmande yrkesmiljö. Det är naturligt att han både känner osäkerhet och kan få vissa svårigheter att

anpassa sig till utbildningen och dess krav. Första delen av utbildningstiden syns därför vad gäller den i trängre mening polisiära undervisningen böra ges en introducerande karaktär. Den bör huvudsakligen ta sikte på att bibringa aspiranterna en allmän orientering om polisverksamhetens innebörd och arbetsformer samt dess krav på yrkesutövaren, att bibringa vederbörande det mått av teoretiska insikter vilka dels erfordras för att han skall rätt förstå förutsättningarna för och anledningarna till vanligare polisiära ingripanden, dels utgör ett nödvändigt underlag för mera inträngande studier. Härjämte bör polismannen under denna tid tränas i att utföra främst i den yttre verksamheten förekommande enklare göromål.

På grundval av ovan relaterade erfarenheter av det nuvarande utbildningssystemet samt med beaktande av allmänt vedertagna pedagogiska principer för undervisning på ett så elementärt stadium som det varom här är fråga förordar kommittén en sådan samordning och integrering av de teoretiska och praktiska kunskapsmomenten, att teoretisk genomgång av ett ämnesområde direkt följs av demonstrationer och praktiska övningar i detsamma. Sistnämnda praktiska övningar med huvudsakligt syfte att inöva formerna och sättet för olika ingripanden och åtgärder bör ges karaktär av systematisk och allsidig träning och får därför icke, som för närvarande i stor utsträckning är fallet, begränsas till viss medverkan i de situationer som sporadiskt uppträder under deltagande i ordinär polisverksamhet. Övningarna bör i stället inriktas så att varje aspirant bereds tillfälle att noggrant genomgå och träna samtliga med olika typer av polisiära ingripanden förknippade moment, så att han till fulla behärskar rutinerna. En dylik intensifierad och systematiserad praktisk utbildning, vilken givetvis kräver avsevärda insatser av handledare, torde icke lämpligen kunna förläggas till lokal poliskårs arbetsenheter bl a av det skälet, att dessas ordinarie arbete därigenom skulle komma att i hög grad störas. På sätt vanligen sker i annan verksamhet bör inom polisväsendet den elementära yrkesutbildningen hållas utanför den egentliga verksamhetsramen. Följaktligen bör eleverna icke få utöva polistjänst förrän de besitter sådana grundläggande insikter och färdigheter att de kan förutsättas vara i stånd att lämna viss aktiv medverkan i polisarbete.

Till följd härav och med hänvisning till vad ovan anförts beträffande den grundläggande praktiska utbildningens integration med teoriundervisningen vill kommittén därför föreslå, att den mera elementära praktiska polisiära skolningen i princip förläggs till särskilda övningsgårdar och speciella övningsstationer och där arrangeras under så realistiska former som möjligt under ledning av samma personer som meddelar den teoretiska undervisningen. Detta utesluter givetvis icke att kompletterande demonstrationer och övningar — främst på ett senare stadium i grundutbildningen — till viss del bör ske i direkt anknytning till arbetet vid en poliskår och där under viss samverkan med dennas personal. Detta förutsätter att utbildningen överhuvudtaget måste bedrivas i nära kontakt med poliskåren på utbildningsorten.

Enligt nu gällande anvisningar finns vid utbildningskår särskilda handledare av aspiranternas praktiska utbildning med uppgift jämväl att bistå aspiranterna under utbildningstiden med råd och anvisningar i skilda spørsmål. Även under aspiranternas genomgång av den grundläggande teoretiska fackutbildningen har det visat sig föreligga behov av någon som på ett mera personligt sätt kan ägna sig åt elevernas problem. Detta behov har av polisskolan mötts på sådant sätt, att undervisningen i så stor utsträckning som möjligt lagts i händerna på särskilda lärare, vilka i varje klass undervisar under ett så stort antal timmar att de upprätthåller en god kontakt med eleverna. Det framstår enligt kommitténs mening såsom värdefullt både för aspiranten och för utbildningsresultatet, om en och samme lärare med handledarfunktion bereds tillfälle att följa aspiranten under större delen av grundutbildningen. Genom att handleda aspiranten i vad gäller såväl inhämtandet av grundläggande polisiära teorikunskaper som inövandet i anslutning härtill av praktiska färdigheter torde bli skapas bättre underlag för en rättvis bedömning av aspirantens lämplighet för polisyrket överhuvudtaget och möjligheter att tillgodogöra sig utbildning.

Ovannämnda demonstrationer och praktiska övningar i anslutning till en grundläggande teoriundervisning torde emellertid icke utgöra tillräckligt underlag för att en polisman skall kunna självständigt utöva polistjänst. Ifrågavarande praktiska skolning föreslås därför bära kompletteras genom en viss tids deltagande i aktiv polistjänst inom olika slag av arbetsenheter, varvid polismannen under kompetent och erfaren ledning ges tillfälle att skaffa sig praktisk erfarenhet av *samtliga* de göromål som vanligtvis förenas med poliskonstapels tjänst. En sådan praktiktjänstgöring bör emellertid enligt kommitténs uppfattning komma till stånd, först när det teoretiska kunskapsstoff som avses ingå i utbildningen av dylik polisman till fullo inhämtats och han dessutom genom skolmässigt ordnade praktiska övningar blivit förtrogen med de för utförandet av mera elementära polisgöromål tillämpliga arbetsrutinerna. Det framstår därvid som mest ändamålsenligt, att denna uppföljning av den teoretiska och praktiska skolutbildningen äger rum vid den poliskår med vilken aspiranterna tidigare under utbildningen kommit i kontakt och med vilken de följaktligen kan anses vara relativt väl förtrogna. Genom att under längre tid ha vistats på orten i fråga torde de dessutom vara tillräckligt orienterade om de geografiska förhållanden och övriga lokala betingelser som påverkar polisarbetet inom distriktet för att utan vidlyftigare introduktion kunna påbörja praktiktjänstgöringen.

Beträffande innehållet i den polisiära grundutbildningen må vidare framhållas, att vissa avsnitt är av sådan art att ett mera djupgående studium av desamma icke lämpligen kan komma ifråga, förrän aspiranterna vunnit viss erfarenhet av praktiskt polisarbete. Med anledning härav syns skäl föreligga att efter praktiktjänstgöringen åter samla aspiranterna till en viss kompletterande, skolmässigt ordnad undervisning. Härtill kommer att aspiranterna under den tid de fullgör praktiktjänstgöring kan komma att konfronteras med för dem tidigare okända arbetsrutiner eller handlägningsförfaranden, som till en del av-

viker från vad som rekommenderats vid den tidigare skolundervisningen. Vidare kan under praktiktiden sådana situationer uppträda som kräver förtydligande och kompletteringar av tidigare meddelade kunskaper. För att undvika att det hos polismännen vid deras utträde i yrkeslivet råder tveksamhet och oklarhet i vissa stycken kring sättet för arbetsuppgifternas fullgörande framstår det även från pedagogisk synpunkt sett som värdefullt att aspiranterna efter praktik-tjänstgöringen bereds tillfälle till en kortare tids sammanfattning och ytterligare belysning av de under praktiken vunna erfarenheterna.

Med utgångspunkt i vad som tidigare anförts beträffande meddelandet av rent polisiära kunskaper och färdigheter vill kommittén förorda, att varje polis-aspirant erhåller hela sin grundutbildning på en och samma ort samt att denna utbildning äger rum i nära samverkan med poliskåren på utbildningsorten. Vidare bör det egentliga praktikavsnittet tidsmässigt förläggas efter en sam-ordnad teoretisk och praktisk polisiär skolutbildning.

En dylik sammanhållen skolundervisning torde icke blott främja inhämtandet av grundläggande och i trängre mening polisiärt kunskapsstoff utan även vara gynnsam med hänsyn till undervisningen i sådana icke-polisiära ämnen, vilka måste ingå i den polisiära grundutbildningen. I vissa dylika ämnen har enligt de framlagda kursplanerna undervisningen föreslagits skola äga rum fortlöpande, alltifrån det aspiranten påbörjar sin utbildning intill dess han är klar att fullgöra praktiktjänstgöringen. Härigenom torde dels kontinuiteten i undervisningen främjas, dels utnyttjandet av heltidsanställda lärare underlättas.

Enligt nuvarande regler för polismans möjligheter att vinna anställning som extra ordinarie poliskonstapel eller att antas till extra poliskonstapel i motsva-rande lönegrad, dvs befordras till sådan lägsta polismanstjänst, vilkens inne-havare skall ha genomgått fullständig konstapelsutbildning, skall dylik befordran kunna ske efter ett års tjänstgöring som polisman, däri inräknat tiden för utbild-ning vid polisskolan. Kommittén har utgått från ett bibehållande av nämnda ordning och har därför utformat sina förslag rörande den polisiära grundutbild-ningen så att denna skall kunna avslutas inom ett år, räknat från tidpunkten för aspirantens anställning inom polisväsendet.

Med hänvisning till dels i det föregående anförda uppfattningar beträffande målsättning m m för grundutbildningen, dels i det följande redovisade syn-punkter rörande innehåll m m i olika utbildningsavsnitt kan kommitténs förslag rörande grundutbildningen sammanfattas sålunda:

1. *Konstapelskurs I*: en ca 39 veckors skolmässigt ordnad teoretisk och praktisk utbildning, vilkens direkt polisiära innehåll under den första tiden ges en huvudsakligen introducerande karaktär och under ett senare skede koncentreras på ett mera ingående studium av de polisiära funktionerna samt de rättsförhållanden som betingar polisverksamheten.
2. *Praktiktjänstgöring* under ca 8 veckor, fördelad på olika enheter vid skol-stadens poliskår eller vid poliskår i skolstadens omedelbara närhet och med tyngdpunkten förlagd till skydds- och övervakningsverksamheten.

3. *Konstapelskurs II*: en ca 2 veckor lång repetitorisk genomgång och komplettering av de under konstapelkurs I meddelande kunskaperna i polistjänst mot bakgrunden av polismännens under praktiktjänstgöringen förvärvade erfarenheter.

Efter genomgången grundutbildning avses polismannen fullgöra vikariats- och förstärkningstjänstgöring företrädesvis inom det rekryteringsområde, där han vunnit anställning, intill dess han erhåller extraordinarie eller ordinarie tjänst.

3. Lärostoff och kursplaner

Det är enligt kommitténs mening angeläget, att aspiranterna vid påbörjandet av yrkesutbildningen orienteras om utbildningens innebörd och formerna för dess meddelande samt att de erhåller en *studieteknisk information* för att bli i stånd att bedriva sina studier på ett så ändamålsenligt sätt som möjligt. Utöver denna orientering, vilken till huvudsaklig del torde böra meddelas av psykologisk-pedagogisk expertis, förutsätts varje lärare för sitt ämnesområde lämna de ytterligare anvisningar och den praktiska handledning som ämnets speciella karaktär kan påfordra.

Utbildningen i polistjänst är för närvarande såväl på det grundläggande stadiet som i konstapelsklassen fördelad på två skilda ämnen, ordningspolistjänst och kriminalpolistjänst. I syfte att bibringa förståelse för all polisverksamhets gemensamma syfte och erforderligt samarbete mellan olika polisiära arbetsenheter torde den rent polisiära informationen emellertid böra lämnas inom ramen för ett enda läroämne. Den nuvarande uppdelningen har givetvis betingats av polisverksamhetens traditionella organisatoriska indelning i ordnings- och kriminalpolistjänst. För polisverksamheten tillämpas emellertid från tidpunkten för polisväsendets förstatligande en indelningsgrund byggd på polisverksamhetens grundelement, nämligen skydds- och övervakningsverksamhet samt utredningsverksamhet. Mot bakgrunden av de motiv, närmare redovisade i 1957 års polisutrednings principbetänkande, vilka föranlett denna ändring i polisverksamhetens organisatoriska utformning, syns det angeläget, att man icke på utbildningsstadiet — tex genom läroämnenas benämning och undervisningens inriktning i desamma — motverkar polismännens anpassning till de nya riktlinjerna för polisverksamheten. Undervisningen i polistjänst föreslås därför under hela grundutbildningen sammanförd till ett enda läroämne, benämnt *allmän polislära*. Samtidigt föreslås en utökning av kunskapsstoffet samt vidgade möjligheter till demonstrationer och praktiska övningar i direkt anslutning till den teoretiska genomgången av olika ämnesavsnitt. Beträffande innehållet i de *juridiska ämnen* har några större förändringar i förhållande till den nuvarande konstapelsutbildningen icke befunnits påkallade. Undervisningen i dessa ämnen föreslås emellertid icke påbörjas, förrän polismännen i samband med undervisningen i allmän polislära bibringats elementära insikter rörande polisverksamheten.

Härigenom kan nämligen den juridiska undervisningen bättre anknyta till elevernas insikter om polisarbetet och därmed även stimulera eleverna till att själva ta aktiv del i undervisningen.

Med hänsyn till såväl kvantiteten som kvaliteten av det allmänbildande kunskapsstoff, som polismännen förutsätts skola ha inhämtat före inträdet på polismannabanan, kan det synas, som om undervisningen i *svenska* knappast borde erfordras vid polisskolan. Erfarenheten har dock visat, att aspiranterna, trots realexamens- eller motsvarande kunskaper i ämnet, icke besitter den färdighet i rättstavning eller de insikter i språkbehandling som utgör ett nödvändigt underlag för undervisningen i textanmälningsupptagning och protokollering. En bidragande orsak härtill torde vara att för många aspiranter en relativt lång tid förflutit, sedan de avslutat sina allmänna skolstudier. Till följd härav har under den nuvarande konstapelsutbildningen måst meddelas en relativt omfattande undervisning i svenska. Även om polisaspiranterna framdeles i större utsträckning torde komma att rekryteras i närmare anslutning till de allmänna skolstudiernas avslutande, syns det icke realistiskt anta att aspiranternas färdigheter i svenska skulle komma att vara av sådan omfattning, att undervisning i ämnet skulle bli överflödig eller ens kunna minskas. Goda kunskaper i svenska torde få anses såsom ett oeftergivligt villkor för en polisman. Med dylika kunskaper avses därvid icke blott insikter i språkets skriftliga behandling utan i lika hög grad färdigheter i muntlig framställning. Det är av största vikt, att en polisman besitter förmåga att enkelt och klart skriftligen återge ett händelseförlopp, en vittnesutsaga o d. Minst lika angeläget är det, att han muntligen för överordnade och kolleger kan lämna klara och rediga redogörelser för vidtagna åtgärder och att han genom ett tydligt och lättfattligt uttryckssätt kan meddela informationer, anvisningar och tillrättavisningar åt allmänheten. Det torde därför stå klart att undervisning i svenska även i fortsättningen torde vara ofrånkomlig i grundutbildningen. Med hänvisning till denna utbildnings allmänna målsättning syns undervisningen i svenska böra så långt möjligt inriktas på de behov som möter polismannen i hans yrkesutövning och därvid till sitt innehåll samordnas med den undervisning i förande av anteckningar, upptagning av anmälningar och upprättande av protokoll m m, som meddelas i ämnet allmän polislära. Även om undervisningen sålunda till sitt innehåll begränsas, torde emellertid det nuvarande timantalet få anses alltför ringa för att eleverna skall bli i tillfälle att utföra övningsuppgifter i tillräcklig omfattning och läraren ges möjlighet till mera individuell handledning vid textövningar i muntlig framställning och genomgång av skriftliga uppgifter. En mindre utökning av timantalet föreslås därför.

Bland de förslag och synpunkter som framkommit under de senaste årens utredningsarbete på polisväsendets område har från flera håll uttalats önskemål om att polismännen bibringas för polistjänsten anpassade kunskaper i främmande språk. Kommittén har för sin del funnit skäl föreligga att föreslå införandet av undervisning i *engelska* i den polisiära grundutbildningen. Utlänningar be-

söker i allt större omfattning vårt land. Deras besök gäller inte blott större städer eller mera kända turistorter. Ett icke ringa antal utlänningar vistas i riket under längre tidsperioder och innehar ofta därunder anställning, bedriver studier e d. Det är under sådana förhållanden naturligt, att de tillfällen, då polisen vidtar ingripanden i händelser, där utlänningar är inblandade, blir allt talrikare och fördelade över hela riket. De många utlänningar det här gäller ställer naturligen anspråk på att bli åtminstone till nöds förstådda av den polisman de kontaktar, samtidigt som det från polisens sida måste vara angeläget att kunna lämna upplysningar och anvisningar på ett sådant sätt att de uppfattas korrekt. I umgänget med besökande utlänningar torde kunskaper i engelska språket obestriddligen ge de flesta tillfällena att överbrygga de kontaktsvårigheter som beror på språkolikheter. Svenskens möjligheter att förstå och själv göra sig förstådd i umgänget med utlänningar torde framdeles komma att avsevärt vidgas genom att engelska införts som undervisningsämne redan i grundskolans mellanstadium. De kunskaper som därvid inhämtas fördjupas och kompletteras sedan under högstadiet. Den som framdeles vinner anställning i polisväsendet torde sålunda vid inträdet på polismannabanan besitta en tämligen god grund i vad gäller kunskaper i engelska. Kommittén finner det naturligt, att polismannen bereds tillfälle att utveckla sina tidigare kunskaper och färdigheter i engelska och komplettera dem med ett särskilt för hans yrkesutövning aktuellt ordförråd.

Varje polisman bör äga en god inblick i strukturen och funktionerna hos det samhälle, vars medborgares säkerhet till liv och egendom anförtrots polisväsendet. Särskilt bör han vara väl förtrogen med de grenar av den samhällsliga verksamheten vilkas främsta uppgift är att verka för trygghet, stöd och hjälp åt de enskilda individerna, dvs sådana samhällsliga funktioner med vilkas organ polismannen ofta kommer i kontakt eller har att direkt samarbeta. Undervisning om samhällets socialpolitik, dess mål och medel måste därför inta en framskjuten plats i polisutbildningen och där sättas in redan från början för att utbyggas och fördjupas under studierna på högre utbildningsnivåer. För att polismannen i grundutbildningen skall kunna tillägna sig avsedda insikter om samhällets sociala funktioner, bör han emellertid besitta en allmän kännedom om det svenska samhällets struktur och arbetsformer. Undervisningen i socialpolitiska spörsmål måste följaktligen vara underbyggd med tillräckliga kunskaper om stats- och kommunalförvaltningen. Erfarenheten har emellertid visat, att eleverna vid påbörjandet av sin polisutbildning ofta icke haft en tillräckligt omfattande allmänt samhällsorienterad bakgrund för att kunna med önskvärt utbyte följa en även elementärt utformad undervisning om socialpolitiken. I konstapelsutbildningen har därför måst inläggas en särskild undervisning i samhällslära, vilken hittills på grund av sin omfattning getts ställningen av att gentemot socialkunskapen fristående undervisningsämne.

Under senare år har inom det allmänna skolväsendet undervisningen i samhällsorienterande ämnen effektiviserats. En ytterligare förbättring torde för ifrågavarande ämnesområdets del vara att vänta till följd av genomförandet av

grundskolan, där i vardera av årskurs 8 respektive 9 g, h, t, m och s ämnet samhällskunskap beretts 2 veckotimmar och ämnena historia och geografi 3 respektive 2 veckotimmar och där målsättningen angetts vara dels att genom samordning mellan närbesläktade moment inom nämnda undervisningsämnen få samhällsfunktionerna mångsidigt belysta, dels att — i årskurs 9 — till särskild behandling uppta vissa speciella samhällsliga frågor, såsom demokratin, rättsordningen, socialpolitiken, samhällsekonomin och befolkningsutvecklingen. Då framdeles polisaspiranterna således redan vid inträdet i grundutbildningen kan förväntas ha en icke obetydligt vidgad samhällsorienterad bakgrund, syns det icke längre motiverat att ge undervisningen i samhällslära samma ställning i polisutbildningen som för närvarande. Undervisningen i dessa stycken torde enligt kommitténs mening kunna begränsas till en repetition av tidigare inhämtade kunskaper och förläggas såsom en inledning till studierna i socialkunskap. Därigenom kan dessutom den repetitoriska genomgången av statskunskapen och förvaltningsläran helt anpassas efter dispositionen av och innehållet i socialkunskapen. De nuvarande ämnena samhällslära och socialkunskap föreslås därför sammanslagna till ett enda ämne, *socialkunskap med samhällslära*. För det nya läroämnet har i kursplanen anslagits ett större antal timmar än vad som för närvarande upptagits för ämnena samhällslära och socialkunskap tillsammans. Ökningen hänför sig helt till ämnesavsnitt med särskild relevans för polismän. Som exempel härpå må nämnas information om sådana föreningar, ungdomsorganisationer o. d., med vilka det är av vikt att polisen upprätthåller kontakter bl a för spridande av information om polisarbetet och för bedrivande av brottspreventiv upplysningsverksamhet. Dessutom har i ämnet föreslagits ingå en orientering om press, radio och TV samt dessas funktioner och arbetsformer.

Såsom framgår av redogörelsen i kap. 2 erhåller aspiranterna i den nuvarande konstapelsutbildningen viss undervisning i psykologi. Ämnesinnehållet har emellertid varit av övervägande teoretisk karaktär och måhända ej i erforderlig utsträckning inriktat på den praktiska yrkesutövningen. Enligt kommitténs mening är det av synnerlig vikt, att polismannen besitter sådana kunskaper om olika personlighetstyper och mänskliga beteendemönster, att han kan anpassa sitt beteende och sina åtgärder efter de individuella särdragen hos dem han möter i sin dagliga gärning, antingen det gäller att ge råd och hjälp, att inhämta upplysningar från, verkställa förhör med eller att ingripa mot olika personer. De teoretiska momenten i psykologiundervisningen bör därför i huvudsak inriktas på nämnda kunskapsområden. I övrigt bör undervisningen, ehuru i betydligt större omfattning än vad som nu är fallet, innefatta praktiska övningar, samtal och diskussioner. Därvid bör uppmärksammas de reaktioner som kan uppstå hos allmänheten till följd av en opersonlig, ovänlig eller avvisande attityd från polispersonalens sida, då denna i samband med utredningar e. d. kontaktas för delgivning av iakttagelser och upplysningar. Även andra situationer föreligger, då polismannens uppträdande gärna blir föremål för kritik från allmänhetens sida. Kommittén syftar närmast på de fall, då polismannen meddelar anvisningar

eller ingriper på sådant sätt, att vederbörande känner sig kränkt. Särskilt bör uppmärksammas, att polisen ofta har att företa åtgärder gentemot personer, vilka i större eller mindre grad lider av psykiska defekter eller sjukdomar. Sådana åtgärder kan avse exempelvis omhändertaganden, förpassningar och utredningar. För dessa uppgifter krävs vissa insikter i psykiatri, främst rörande de psykiska sjukdomstillstånden, samt om reaktioner och beteenden hos psykiskt sjuka. Även här är det angeläget att ge polismännen praktiska råd och anvisningar för deras handlande. De kunskapsområden varom här talats har det gemensamt, att de avser det mänskliga psyket och dettas yttringar. Kommittén har därför funnit det lämpligt att sammanföra dem i ett undervisningsämne. I sina försök att finna en lämplig benämning på detta ämne har kommittén stannat för beteckningen *människokunskap*. Det förutsätts, att undervisningen i detta ämne bedrivs i nära samverkan med undervisningen i allmän polislära.

Bland vanligen förekommande arbetsuppgifter för en polisman i yttre tjänst hör ingripanden vid olyckor av olika slag samt omhändertagande av skadade och sjuka personer. Det rör sig därvid i allmänhet om situationer, då det av polismannen krävs icke blott att han korrekt och effektivt skall kunna utöva rent polisiära funktioner, t ex att hålla tillskyndande allmänhet på avstånd, tillkalla ambulans, anteckna vittnen o d, utan även att han skall besitta tillräckliga insikter i sjukvård för att kunna lämna skadade eller sjuka en lämplig första hjälp. Undervisning i dessa stycken — akutsjukvård — bör i möjligaste mån ansluta till eller föregå genomgången i ämnet allmän polislära av de avsnitt som direkt behandlar polismannens ingripanden i nämnda situationer. I undervisningen måste dessutom ges tillräckligt utrymme för demonstrationer av och praktiska övningar i förbandsläggning samt lyftande och transport av skadade eller sjuka. Dyliga övningar äger för närvarande rum i mycket begränsad omfattning. Med hänvisning till behov för en polisman avgedigna praktiska kunskaper rörande första hjälpen vid olycksfall o d föreslås en avsevärd utökning av tiden för övningar och demonstrationer. Efter en sålunda vidgad allmänmedicinsk orientering, innefattande bl a introduktion i medicinsk terminologi, torde polismännen böra bibringas insikter i sådana socialmedicinska frågor, vilka har samband med polisens allmänpreventiva verksamhet och den enskilde polismannens uppgifter av mera direkt socialpoliskaraktär eller som berör den polisiära utredningsverksamheten, t ex handläggningen av ärenden rörande alkoholister, narkomaner och mentalsjuka. Vidare har kommittén bedömt det vara av vikt, att varje polisman meddelas en översikt om rättsmedicinska elementa, däri inbegripet en såväl teoretisk som praktisk orientering om tillvaratagande, preparation och transport av material för vidare undersökning. Även om flertalet polisdistrikt i det förstatligade polisväsendet erhållit helt andra personella och tekniska resurser än tidigare för kriminaltekniska göromål, varigenom specialutbildad personal snabbt kan avdelas för undersökning av omständigheterna kring ett brott, torde detta förhållande icke utesluta, att den patrullerande polismannen ofta blir den förste som på en brottsplats har att vidta vissa åtgärder — låt

vara av rent förberedande slag — för skyddande och omhändertagande av undersökningsmaterial o d. Det framstår därför som angeläget, att varje polisman ej blott har tillräcklig insikt om vilka åtgärder som bör vidtas och besitter erforderlig praktisk erfarenhet av tillvägagångssättet utan även klart inser betydelsen av att åtgärderna utformas så, att de inte äventyrar möjligheterna att verkställa en följande rättsmedicinsk, rättskemisk eller motsvarande undersökning. Hela det här berörda medicinska kunskapsstoffet föreslås innefattas i ett undervisningsämne, benämnt *medicin*.

Motorfordonstrafikens expansion har medfört ett ökat antal trafikolyckor. Erfarenheten och gjorda undersökningar visar, att en effektiv övervakning av trafiken leder till ökad respekt hos trafikanterna för trafikens regler och till en nedgång i antalet trafikolyckor. Trafikövervakningen får således anses utgöra en synnerligen betydelsefull del av polisens verksamhet. Det övervägande antalet polismän medverkar på ett eller annat sätt i fullgörandet av denna övervakningsverksamhet. Därvid kommer polismännen i kontakt med allmänheten i särskilt hög grad, varför det måste anses betydelsefullt, att de genom sitt kunnande och uppträdande tillvinner sig allmänhetens aktning och förtroende. Detta gäller icke blott i situationer, då polismännen har att utföra en direkt kontrollerande och övervakande funktion eller då de har att meddela råd och anvisningar åt trafikanten. Det bör nämligen beaktas, att polismännens eget beteende i trafiken vid framförandet av tjänstefordon i särskilt hög grad är föremål för allmänhetens uppmärksamhet och värdering. Framförandet av polisverkets fordon måste därför ske på ett föredömligt sätt. Ej sällan händer det, att polismän i sin tjänstgöring, exempelvis vid inträffad trafikolycka, måste provköra eller av någon anledning omhänderta motorfordon. Det är då av vikt, att fordonen handhas och behandlas så, att den ofta kritiskt inställda bilägaren icke finner saklig anledning till anmärkning. För åstadkommande av bästa möjliga resultat av polisens trafikövervakande och trafikuppfostrande insatser måste följaktligen de anspråken kunna ställas på polismännen, att dessa icke blott förmår upprätta korrekta rapporter utan jämväl äger gedigna kunskaper om trafiklagstiftningen och vet att på ett korrekt sätt meddela allmänheten råd, hjälp och anvisningar. Dessutom måste de vara väl förtrogna med det praktiska handhavandet av gängse typer av motorfordon samt kunna behärska de tekniska hjälpmedel, som står till förfogande för övervakningsarbetet. Goda kunskaper bidrar dessutom till ökad aktivitet i detta arbete. Härtill kommer att den ökade motoriseringen av polisverksamheten ställer allt större krav på polismännens kunskaper om motorfordon samt dessas förande och skötsel. Goda körkunskaper är således av stor betydelse för att minska antalet trafikolyckor med polisens egna fordon. Polisväsendets tjänstefordon och tillhörande teknisk utrustning representerar stora värden. God skötsel och vård av denna utrustning kan på längre sikt betydligt nedbringa materielkostnaderna.

Utifrån de anförda synpunkterna finner kommittén starka skäl tala för att varje polisman besitter betydligt mera omfattande kunskaper om motorfordon

samt bättre färdigheter i körning med sådana än som uppnås i samband med den vanliga körkortsutbildningen. En kompletterande utbildning bör därför komma till stånd. För att alla polismän skall komma i åtnjutande därav bör en dylik utbildning inlemmas i den polisiära grundutbildningen och där lämpligen samordnas med den undervisning rörande trafiklagstiftning, trafiksäkerhet m m som föreslagits skola meddelas i ämnena allmän polislära och specialstraffrätt. Kommittén föreslår därför införandet av *motorfordonskunskap* såsom särskilt undervisningsämne i grundutbildningen.

För inträde i konstapelsklassen fordras för närvarande bl a, att sökande genom intyg av någon som yrkesmässigt undervisar i maskinskrivning styrker, att han äger minst för godkänt betyg erforderlig färdighet i sådan skrivning. I praktiken har systemet kommit att tillämpas så att elev, som vid inträdet i konstapelsklassen icke innehar intyg om färdighet i maskinskrivning, åläggs att under studietiden skaffa sig ett dylikt och att betyg över genomgången konstapelsklass icke utlämnas, förrän eleven företett sådant intyg. Erfarenheten har det oaktat visat, att polismännens förmåga att skriva maskin ofta är alltför begränsad och därmed försvårar deras arbete och gör det tidsödande. Även utbildningsverksamheten påverkas. Sålunda kompliceras undervisningen i protokollering av att eleverna icke har tillräckliga och likvärdiga förutsättningar med avseende på maskinskrivning. Såvitt kommittén kan bedöma, torde polismännen även framdeles ha behov av att kunna snabbt och korrekt skriva maskin. I den statliga polisorganisationen anlitas visserligen kvinnlig kontorspersonal i avsevärt större utsträckning än tidigare, vilket dock icke torde medföra, att polispersonalen kan befrias från maskinskrivning. Övergången till alltmer standardiserade arbetsrutiner, innebärande bl a ett ökat användande av blanketter för rapporter m m torde således kräva maskinskrivningsfärdighet hos polismännen. Förutom maskinskrivning torde dessa böra behärska användandet av diktafoner, bandspelare, fotokopieringsapparater, räknemaskiner och andra kontorstekniska hjälpmedel. Att uppställa krav på dylika färdigheter redan vid vederbörandes inträde i polisväsendet finner kommittén icke tillrådligt med hänsyn till dylika fordningars rekryteringshämmande effekt. Härtill kommer att dylika, före inträdet i polisyrket förvärvade färdigheter måste under utbildningstiden vidmakthållas. Utifrån de anförda synpunkterna har kommittén ansett sig böra i grundutbildningen uppta *kontorstekniska hjälpmedel* såsom ett särskilt undervisningsämne.

För att inom den tidsram som beräknats för grundutbildningen kunna ge vidgat utrymme åt vissa av de nuvarande undervisningsämnena samt bereda plats för meddelandet av för polismännen väsentliga kunskaper och färdigheter på hittills icke tillgodosedda ämnesområden har kommittén undersökt möjligheterna att från grundutbildningen avföra vissa nuvarande ämnen eller kunskapsavsnitt. Därvid har kommittén funnit att två av de nuvarande undervisningsämnena, nämligen *vapnens bruk och stridstaktik* samt *civildövsvarstjänst* lämpligen bör utgå. Vapenövningarna, vilka i koncentrerad form under cirka en veckas tid anordnas för elever i samtliga reguljära kurser vid polisskolan och

innefattar handhavandet av pistol, kulsprutepistol, handgranater m m samt deltagande i spräng- och mintjänst, husstrider o d, står under militär ledning och torde främst betingas av polisens uppgifter i händelse av krig. De har därför endast ett begränsat värde för en polismans tjänsteutövning under normala och fredliga förhållanden. Syftet med samt de taktiska spörsmål vilka sammanhänger med dylika militärt inriktade aktioner torde nämligen principiellt avvika från vad gäller inom den polisiära verksamheten i allmänhet. De militära vapenövningarna torde sålunda — bortsett från uppövandet av skjutskickligheten i och för sig — i första hand gå ut på att träna deltagarna att med vapnets hjälp oskadliggöra en motståndare. Stridstaktik torde i det hänseendet innebära konsten att på mest ändamålsenliga och rationella sätt uppnå nämnda effekt. För den normala polisverksamheten gäller självfallet helt andra syften och därmed också andra normer för taktik och arbetsmetoder. Polismannen har sålunda dels att anpassa sina åtgärder efter den förhandenvarande situationen, så att han icke brukar större våld än nöden kräver, dels att i en viss situation beakta och vidta åtgärder beträffande andra med situationen förknippade omständigheter av polisiär vikt än dem som primärt utlöst ingripandet.

Då de nuvarande övningarna i vapnets bruk och stridstaktik enligt kommitténs mening icke fyller ett i första hand normalt polisiärt ändamål och då dessutom här är fråga om utbildning av polismän, vilka nyligen fullgjort sin första värnpliktstjänstgöring och därunder förskaffat sig de färdigheter nämnda övningar har till huvudsakligt syfte att bibringa eller stärka, finner kommittén ämnet böra utgå ur läroplanen för den polisiära grundutbildningen. Erforderlig träning i bruket av pistol såsom tjänstevapen torde i stället böra tillgodoses i den ordning nedan föreslås.

Vad gäller civilförsvartjänsten bör bemärkas att de uppgifter av bevakningskaraktär som för närvarande åvilar civilförsvaret avses skola överföras till polisväsendet. Sedan en dylik renodling av civilförsvarets uppgifter ägt rum, syns skäl ej längre föreligga att i den polisiära yrkesutbildningen uppta särskild undervisning i civilförsvartjänst. I den mån specialutbildning i egentlig civilförsvartjänst kan komma att erfordras för polispersonal, bör sådan utbildning meddelas genom civilförsvarets försorg.

Under genomgången av den grundläggande teoretiska fackutbildningen erhåller aspiranterna för närvarande en allmän orientering om innehållet i Kungl. Maj:ts cirkulär till länsstyrelserna och polismyndigheterna angående bruket av skjutvapen i polistjänsten (SFS 1961:162). Övning i praktiskt handhavande av pistol inträder därefter i allmänhet under aspiranternas genomgång av den grundläggande praktiska fackutbildningen, i det att flertalet utbildningskårer arrangerar övningsskjutning med vapnet i fråga, dock i högst varierande omfattning. Vid den därpå följande genomgången av konstapelsklassen sker i ämnet ordningspolistjänst en repetition och komplettering av informationen kring bruket av skjutvapen i polistjänsten och dessutom bereds eleverna tillfälle att avlossa ett 150-tal skott med pistol.

Då det gäller att icke bruka större våld än nödvändigt, att icke utnyttja tjänstevapen i andra fall än då så är oundgängligen erforderligt samt att ha såväl laglig som moralisk täckning för bruket av tjänstevapen vilar ett stort ansvar på den enskilde polismannen. I särskilt hög grad gäller detta bruket av skjutvapen. Ehuru noga övervägda instruktioner finns utfärdade för polismännens handlande i de fall där bruk av skjutvapen kan bli aktuellt, blir den enskilde polismannens bedömande avgörande för hans handlande. Hans ställningstagande måste dessutom i regel fattas mycket snabbt och ofta under ogynnsamma yttre betingelser. Dess verkningar och riktighet kan däremot komma att senare bli föremål för ingående granskning och överväganden i skilda instanser. Det torde följaktligen stå klart, att varje polisman redan i samband med grundutbildningen bör ges en fyllig orientering i alla spörsmål, som berör bruket av tjänstevapen, och ävenledes erhålla en grundlig färdighet i vapnens praktiska handhavande. Dylika insikter och färdigheter torde bäst uppnås genom en under längre tidsperiod kontinuerligt bedriven samordnad teoretisk och praktisk utbildning. Undervisningen i hithörande spörsmål ävensom beträffande de övriga vapen och hjälpmedel som normalt står till en polismanns förfogande för allmänhetens och eget skydd föreslås sammanföras till ett särskilt ämne, *tjänstevapnens bruk*.

Ämnet *fysisk träning* föreslås omfatta undervisning i självförsvar utan tekniska hjälpmedel, simning, livräddning, idrott och motionsgymnastik. Härutöver bör i den fysiska träningen inbegripas undervisning i kartläsning med orienteringsövningar. Med hänsyn till att polismännen ofta tjänstgör inom stora områden och på grund av den personella mobiliteten inom polisväsendet torde det vara av vikt, att polismännen har förmåga att på lämpligaste och snabbast möjliga sätt ta sig fram till för dem obekanta platser, där deras ingripande påkallas.

Kommitténs i det föregående framlagda förslag rörande undervisningens innehåll och fördelning på olika ämnen innebär sammanfattningsvis, att den polisiära grundutbildningen skulle komma att, förutom studieorientering, omfatta 14 undervisningsämnen, nämligen

1. Allmän polislära	8. Socialkunskap med samhällslära
2. Straffrätt	9. Människokunskap
3. Specialstraffrätt	10. Medicin
4. Civilrätt	11. Motorfordonskunskap
5. Processrätt	12. Kontorstekniska hjälpmedel
6. Svenska	13. Tjänstevapnens bruk
7. Engelska	14. Fysisk träning

Beträffande detaljer kring utbildningens innehåll hänvisas till de i *bilaga B 1* intagna kursplanerna samt i anslutning därtill lämnade kommentarer rörande undervisningen i enskilda ämnen.

Bilaga A 8 redovisar en jämförelse mellan nuvarande konstapelsutbildning och föreslagen grundutbildning med avseende på antalet undervisningstimmar.

4. Inträdesfordringar

För att vinna anställning såsom polisaspirant eller därmed jämförlig polisman erfordras, utom viss allmänbildning, att sökanden tidigast det år han antas fyller minst 19 år, har fullgjort sin första värnpliktstjänstgöring, är i fysiskt avseende lämplig samt besitter sådana personliga egenskaper, att han kan förväntas tillfredsställande fullgöra uppgifter som polisman. Enligt gällande anvisningar angående rekrytering och grundläggande utbildning av polispersonal skall sökande anses ha förvärvat för polistjänst erforderlig allmänbildning, därest han avlagt realexamen, erhållit slutbetyg från enhetsskolans årskurs 9 g eller på annat sätt, t ex genomgång av vissa folkhögskolekurser, förskaffat sig en därmed i stort sett likvärdig utbildning. Ifrågavarande allmänbildningskrav, vilka började tillämpas med ingången av år 1962, innebar en viss skärpning i jämförelse med tidigare bestämmelser.

Även om en höjning av allmänbildningskraven till att omfatta exempelvis viss utbildning av gymnasial karaktär i och för sig skulle vara önskvärd, måste beaktas att en dylik höjning för närvarande skulle verka rekryteringshämmande. De ändrade förhållanden som kommer att råda på det gymnasiala planet genom införandet av fackskolor skulle kunna tänkas föranleda en skärpning av ifrågavarande allmänbildningskrav. Det torde emellertid enligt kommitténs mening ännu vara alltför tidigt att ta ställning till detta spörsmål, enär fackskolutbildningens kompetensvärde ännu icke är slutligt fastställt och fackskolans inriktning på speciella yrkesområden kan väntas endast i begränsad omfattning komma att bidra till polisrekrytering.

Vad gäller kravet på allmänbildning för anställning inom polisväsendet vill kommittén följaktligen icke föreslå några principiella ändringar. En översyn — främst av formell karaktär — av gällande regler torde emellertid böra komma till stånd för att komplettera desamma med bestämmelser avseende inträdes-sökande med genomgången grundskola som allmänbildningsbakgrund samt för att anpassa bestämmelserna efter de erfarenheter som vunnits under den tid nuvarande allmänbildningskrav varit rådande. Kommitténs förslag i dessa avseenden har sammanfattats i *bilaga A 9*.

Det bör här framhållas, att bestämmelserna rörande inträdesfordringar självfallet måste bli föremål för fortlöpande översyn och justeringar med hänsyn till bl a erfarenheterna av den inom det allmänna skolväsendet tillämpade relativa betygsättningens konsekvenser samt den utveckling som vårt lands skolväsende för närvarande undergår.

5. Dimensionering och tidsmässig förläggning

Grundutbildningens dimensionering sammanhänger direkt med nyrekryteringsbehovet, vilket i sin tur är beroende huvudsakligen av personalavgången inom polismanskarriären (ca 400 befattningshavare per år) och de antalsmässiga

förändringarna i polisdistriktens personalstyrkor. Mot bakgrunden av de synpunkter som beträffande personalstatsökningarna inom polisväsendet redovisas i bihang E till propositionen nr 1965:125 angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1965/66 m m, är det vanskligt att för närvarande beräkna de årliga personalstatsförändringar som kan bli möjliga att genomföra under de närmaste åren. När i den nya polisorganisationen balans åstadkommits mellan arbetsvolym och personalstyrka samt en renodling av de egentliga polisuppgifterna skett, torde några större svårigheter däremot inte komma att föreligga att ganska noggrant beräkna det årliga rekryteringsbehovet.

Även andra omständigheter än de nyss nämnda bör beaktas vid beräkningen av rekryteringsbehovet. Såsom framgår av propositionen nr 1965:100 (s 56 f) fann föredragande departementschefen i likhet med polisberedningen det önskvärt, att förhållandet mellan extra ordinarie och ordinarie polismanstjänster i polisdistriktet utgjorde 1:6. Med hänsyn till att omorganisationen av polisväsendet skulle åstadkommas inom gällande arbetskraftsram ansåg departementschefen sig dock endast kunna tillstyrka inrättandet av extra ordinarie poliskonstapelstjänster till ett antal som kom nyssnämnda relation att bli 1:7. Den härigenom uppkomna »eftersläpningen» (ca 300 extra ordinarie poliskonstapelstjänster) torde för att stadga i polisdistriktets arbete skall ernås, successivt böra elimineras genom nyrekrytering i sådan omfattning att färdigutbildade polisaspiranter och extra poliskonstaplar kommer att stå till förfogande i ett mot eftersläpningen svarande antal.

Den intensifierade utbildning ovanpå grundutbildningen som kommittén föreslår kommer att medföra ett jämfört med nuvarande förhållanden ökat bortfall av effektiva tjänstgöringsdagar och därmed ökat vikariebehov. Så länge detta behov inte anses böra tillgodoses genom ökning av antalet extra ordinarie poliskonstapelstjänster, torde viss ökning av rekryteringspersonalen böra ske.

Vid ett samtidigt beaktande av de i sammanhanget relevanta faktorerna kan enligt kommitténs beräkningar det årliga nyrekryteringsbehovet av polismän för de närmaste åren uppskattas till ca 750.

Detta antal syns kunna godtas som förutsättning för grundutbildningens dimensionering och organisation. Det bör observeras, att hänsyn inte har tagits till de speciella åtgärder beträffande både rekrytering och grundutbildning som blir erforderliga, därest det kommer att bli nödvändigt att i särskilt hög grad ta i anspråk rekryteringspersonal i samband med övergången till högertrafik.

Enligt nuvarande ordning skall polisaspirant påbörja teoretisk fackutbildning i så nära anslutning som möjligt till anställningsdagen. Även framgent syns aspiranterna böra påbörja utbildning i direkt anslutning till de tidpunkter, då de anställs vid polisväsendet. Därigenom blir de olika grundutbildningsavsnittens tidsmässiga förläggning under året främst beroende av hur många gånger per år och vid vilka tidpunkter antagning av polisaspiranter kan anses böra äga rum. Härtill kommer emellertid, att undervisningen måste organiseras utifrån vissa av pedagogiska, ekonomiska och schematekniska faktorer betingade förutsätt-

ningar. Att därvid åstadkomma en utbildningsgång, som helt tillgodoser såväl skoladministrativa krav som angelägenheten av anslutning till ur rekryterings-synpunkt lämpliga tidpunkter för aspirantantagning, torde emellertid icke vara möjligt. Den tidsmässiga förläggningen av utbildningsverksamheten måste därför bli resultatet av en kompromiss, där utifrån rekryteringsförutsättningarna utbildningsgången så långt möjligt anpassas till de skoladministrativa omständigheter vilka främst påverkar utbildningens utformning.

Såsom tidigare anförts torde för polisverksamheten heltidsanställd lärarpersonal bära anlitats i större utsträckning än för närvarande. För ett rätt utnyttjande av dylik personal måste elevmaterialet kunna fördelas så jämnt som möjligt under året och undervisningen samtidigt organiseras så, att tjänstgöringsskyldigheten för berörd lärarpersonal i möjligaste mån kommer att överensstämma med vad som gäller för motsvarande lärarkategorier vid andra utbildningsanstalter. Kravet på jämnhet i elevbeläggningen betingas också av angelägenheten att söka göra utbildningen så litet utrymmeskrävande som möjligt. För poliskårernas på skolorterna möjligheter att motta aspiranterna för praktiktjänstgöring är det dessutom angeläget, att praktikavsnitten icke kommer att till någon del täcka varandra. Slutligen bör grundutbildningen organiseras med beaktande av att den kan slutföras inom ett år från den tidpunkt, då aspirant anställts vid polisväsendet.

Därest de olika utbildningsavsnitten ges föreslagen omfattning och struktur, är det av anförda skoladministrativa skäl fördelaktigast, att grundutbildning anordnas endast 2 gånger årligen och med ca 6 månaders intervall. Fråga uppstår då, vilka begynnelse-tidpunkter som kan anses lämpliga från rekryterings-synpunkt sett.

Utifrån sistnämnda synpunkter syns grundutbildningen bära kunna påbörjas vid de tider på året, då största antalet lämpliga sökande till polisyrket kan påräknas. I första hand bör därvid närmare beaktas, inom vilka kategorier kan finnas för inträde i polistjänst kvalificerade och intresserade personer. Med hänsyn till att manliga sökande till polistjänst skall ha fullgjort sin första värnpliktstjänstgöring, kan sökandena förväntas från någon av följande tre huvudgrupper, nämligen (1) personer med för polisyrket erforderlig allmänbildning, vilka i anslutning till värnpliktstjänstgöringens slut önskar inträda i polistjänst, (2) de som efter fullgjord första värnplikt bedriver sådana studier som ger den för polisyrket erforderliga allmänbildningskompetensen samt slutligen (3) personer med eller utan för polistjänst tillräcklig allmän skolunderbyggnad, vilka efter fullgjord värnpliktstjänstgöring är verksamma i förvärvslivet och av olika skäl önskar övergå till polisyrket.

I väsentlig grad vägledande för bestämmandet av de ur rekryteringssynpunkt mest gynnsamma antagningstidpunkterna torde vara i vad mån personer ur de båda förstnämnda kategorierna, dvs personer vars uppträdande såsom sökande på arbetsmarknaden huvudsakligen koncentreras till vissa tider på året, kan förväntas söka sig till polisyrket.

Vad först gäller frågan, i vilken utsträckning ungdom söker sig till polisyrket i anslutning till fullgjord första värnpliktstjänstgöring, föreligger ännu icke underlag för en mera preciserad bedömning. Det bör i detta sammanhang observeras, att intill den 1 januari 1962 åldersgränsen för inträde i polisyrket var satt till lägst 21 år, vilket i allmänhet omöjliggjorde för ungdomar att söka inträde i polistjänst omedelbart efter den första värnpliktstjänstgöringen. Den omständigheten, att minimiåldern för antagning till polisaspirant numera sänkts till 19 år, innebär förändrade förutsättningar för rekrytering till polisyrket i anslutning till utryckning från militärtjänst. Från år 1962 föreligger dessutom möjligheter till förtidsinskrivning för värnpliktstjänstgöring för den som önskar anställning vid polisväsendet och som av rekryteringsmyndighet bedöms kunna komma i fråga härför. Allteftersom dessa möjligheter blir mera allmänt kända, kan det förväntas, att ungdomar som efter genomgången grundskola äger erforderlig allmänbildning och som genom olika rekryteringsstimulerande åtgärder eller annorledes bibringats intresse för polisyrket, kommer att i ökat antal utnyttja möjligheterna till förtidsinskrivning för att efter avslutad första värnpliktstjänstgöring kunna inträda i polistjänst. Genom fack- och yrkesskolväsendets utbyggnad kommer vidare ett flertal ungdomar, vilka i grundskolan icke förvärvat för polisyrket tillräcklig allmänbildningskompetens, att i fackskola, polisär yrkesskola o d skaffa sig sådan och efter dylik utbildning omedelbart fullgöra sin första värnpliktstjänstgöring. I detta sammanhang bör även beaktas, att de värnpliktiga under sin tjänstgöringstid genom arbetsmarknadsmyndigheterna och de militära personalvårdsorganen orienteras om sysselsättningsmöjligheterna efter utryckningen, varvid information lämnas om bl a polisyrket. Det intresse för polisyrket, som därvid kan väckas eller förstärkas, bör — vilket även framhållits av flera rekryteringsmyndigheter — uppföljas på sådant sätt, att värnpliktiga, som i övrigt besitter erforderliga kvalifikationer, bereds tillfälle att i anslutning till värnpliktstjänstgöringens slut påbörja anställning vid polisväsendet. Ett dylikt uppföljande av tidigare bedrivna information kring polisyrket ter sig desto mer naturligt som ett motsvarande tillvägagångssätt praktiseras inom andra grenar av arbetslivet och där erfarenhetsmässigt bedömts ge positiva resultat. Det finns således all anledning att söka anpassa antagnings-tillfällena till de tidpunkter, då huvudparten av de värnpliktiga rycker ut från sin första militärtjänstgöring, dvs för närvarande i slutet av mars (huvuddelen av arméns värnpliktiga) och omkring den 1 september (vid armén underofficersutbildade).

Den andra sökandekategorien utgörs huvudsakligen av folkhögskolestuderande. Att denna kategori är en betydande faktor från rekryteringssynpunkt sett visar bl a den omständigheten, att under år 1964 icke mindre än ca 34 % av de antagna polisaspiranterna genomgått minst två årskurser vid folkhögskola. Det förtjänar även bemärkas, att enligt uppgifter från yrkesvägledningen vid arbetsmarknadsverket och från vissa rekryteringsmyndigheter åtskilliga ungdomar, varav en icke ringa del fullgjort sin första värnpliktstjänstgöring, sökt sig till folkhögskola

i syfte att skaffa sig den allmänbildningskompetens som erfordras för inträde på polismannabanan. De tidpunkter, då ungdomar lämnar folkhögskolorna — framför allt tidpunkterna för vinterkursernas slut — torde följaktligen böra tillmätas stor betydelse för valet av antagningstillfällen inom polisyrket. Ett studium av tillgängligt material beträffande folkhögskolornas kurstider ger vid handen, att flertalet för polisaspirantanställning kvalificerade elever inte torde bli klara med sin utbildning förrän under senare hälften av maj månad.

Från ovannämnda rekryteringssynpunkter sett skulle antagning av aspiranter således böra ske en gång på våren och en gång på hösten, tidigast omkring den 1 juni respektive den 1 september. Med det kravet att aspiranterna skall påbörja sin utbildning i så nära anslutning som möjligt till anställningsdagen, skulle således grundutbildningen böra anordnas med början vid nämnda tidpunkter. Detta låter sig emellertid knappast göra av skoladministrativa skäl. Från polissskolans synpunkt torde den 20 april och den 1 september vara lämpligare tidpunkter för grundutbildningens påbörjande. Då dessa data tillgodoser en betydande del av nämnda två rekryteringskategorier, syns de böra kunna godtas jämväl från rekryteringssynpunkt sett.

Beträffande den tredje huvudgruppen sökande till polisyrket torde några motsvarande spörsmål angående särskilt lämpade tidpunkter för aspirantantagning icke göra sig gällande. De sökande som här ifrågakommer torde — i likhet med vissa elever från folkhögskola — på grund av erfarenheterna i sitt förvärvsarbete förskaffat sig en större mognad för polisyrket än de som vid anställning som polisaspiranter erhåller sin första kontakt med arbetslivet. Med hänsyn härtill bör det självfallet eftersträvas att söka tillföra polisväsendet aspiranter ur denna sökandekategori. Delvis i detta syfte har vissa större rekryteringsmyndigheter uttalat sig för fler antagningstillfällen årligen, föreslagsvis 3—4. Enligt kommitténs mening torde emellertid personer, vilka mera allvarligt överväger att söka sig till polisväsendet, knappast låta sig hindras av den något längre väntetid som kommer att råda, därest antagningstillfällena begränsas till två per år. En dylik längre väntetid torde för övrigt för ifrågavarande sökande innebära den fördelen, att vederbörande sökande får tillfälle både att avveckla innehavd anställning och skaffa sig eventuellt erforderlig kompletterande utbildning. Det förtjänar jämväl beaktas, att det erfarenhetsmässigt visat sig, att här ifrågavarande sökande icke uppträder vid speciella tidpunkter under året, för såvitt de icke attraherats till följd av särskilda rekryteringsåtgärder i form av annonsering o. d. Då dylika rekryteringsstimulerande åtgärder på sina håll visat sig vara av betydelse för frekvensen hos sistnämnda sökandekategori, syns åtgärderna lämpligen böra tidsmässigt anslutas till den rekryteringsverksamhet som bedrivs med avseende på värnpliktiga och folkhögskolestuderande. I detta sammanhang vill kommittén understryka möjligheten att, för att kunna till polisväsendet knyta särskilt lämpade sökande, disponera medel ur rekryteringsanslaget för att mot arvode anställa vederbörande i expeditons- eller kontorskarriären eller på annat sätt, intill dess de kan antas såsom aspiranter. På grund

av det anförda torde två rekryteringstillfällen per år få anses vara tillfyllest. Det förutsätts jämväl härvid, att rekryteringsbehovet framdeles kommer att normaliseras och att det icke — på sätt varit fallet under de senaste åren till följd av bl a periodiska större personalökningar — kommer att föreligga ackumulerade rekryteringsbehov, som snabbt önskas tillgodosedda.

Med hänvisning till det ovan anförda föreslås följande tidsmässiga förläggning av de olika utbildningsavsnitten inom grundutbildningen:

År	Jan	Febr	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec	
1					—————							1	
2	) —————												
1									—————				1
2	) —————												

————— Konstapelskurs I

oooooooo Praktikanttjänstgöring vid skolstadens poliskår

————— Konstapelskurs II

¹Semester

6. Utbildningsorganisation

I det föregående har föreslagits, att grundutbildningens såväl teoretiska som praktiska avsnitt skall förläggas till en och samma ort. Med hänsyn till innehållet i och utformningen av grundutbildningen torde den icke kunna anordnas lokalt vid var och en av de nuvarande utbildningskårerna. Även om polisväsendets omorganisation torde innebära förbättrade lokala utbildningsresurser, kan dessa kårer likväl ej förutsättas erbjuda den såväl till form som till innehåll enhetliga utbildning som erfordras på polisområdet. En spridning av grundutbildningen till ett så stort antal orter som de nuvarande 27 torde för övrigt i sig själv innebära risker för att utbildningen även framdeles kan komma att i alltför hög grad influeras av lokala synpunkter och bedömanden. Vidare kan i sådant fall betydande svårigheter uppstå för den nödvändiga kontrollen över utbildningen.

Eftersom ledningen av och överinseendet över grundutbildningen i dess helhet föreslagits skola tillkomma det centrala organet på polisutbildningsområdet, kunde det måhända synas mest ändamålsenligt att bedriva utbildningen på de orter, där för närvarande polisskolundervisning anordnas. Även på dessa platser torde emellertid utbildningskårernas storlek och resurser vara så skiftande, att den eftersträfvade enhetligheten i grundutbildningens både teoretiska och praktiska avsnitt endast med svårighet kan tillgodoses. Genom en koncentration av utbildningen till ännu färre orter syns emellertid dessa olägenheter kunna elimineras.

Ett ytterligare skäl för en längre gående koncentration av utbildningen utgörs den omständigheten, att det från såväl ekonomiska och administrativa som pedagogiska synpunkter är angeläget, att undervisningen i största möjliga utsträckning ombesörjs av heltidsanställda lärare. Detta önskemål kan emellertid icke tillgodoses med mindre varje utbildningsort tillförs ett relativt stort antal elever med en tämligen jämn fördelning såväl under läsåret som på längre sikt. Särskilt för grundutbildningen torde undervisning genom heltidslärare vara av stort pedagogiskt värde. Först därigenom blir det nämligen möjligt att dels åstadkomma den erforderliga samordningen mellan olika ämnen, dels bibringa lärarna i icke-polisiära ämnen kontakter med och insikter om polisarbetet, utan vilka deras undervisning knappast kan ges avsedd inriktning på det för polisaspiranternas framtida yrkesutövning väsentliga kunskapsstoffet. Även om heltidslärarsystemet således väsentligt utbyggs, kan timlärare självfallet icke undvaras. Sådana lärare torde komma att användas dels för viss specialundervisning, dels då fråga är om undervisning av så begränsad omfattning att heltidsengagemang är uteslutet. Av detta följer, att aspirantutbildningen måste förläggas till orter, där timlärare kan påräknas i erforderlig omfattning. Den omständigheten att man på vissa av de nuvarande polisskolorterna har svårigheter att finna personer, vilka både besitter erforderlig kompetens och är villiga att såsom bisyssla åta sig undervisning vid polisskolan, torde vara en ytterligare anledning att begränsa antalet nuvarande utbildningsorter.

Utöver vad här anförts föreligger andra skäl, som talar för önskvärdheten av koncentration av utbildningen till ett fåtal orter. Det bör således uppmärksammas, att viss undervisningsmateriel — t ex den fordonspark som erfordras för undervisningen i motorfordonskunskap — är så dyrbar i inköp, att ett rationellt utnyttjande av densamma måste kunna förutsättas. Ett sådant kan ej åstadkommas, därest eleverna fördelas på så många orter, att elevantalet på varje plats blir tämligen ringa. En sammandragning av grundutbildningen till färre orter än de nuvarande, de ökade kraven på enhetlighet och allsidighet i utbildningen samt den föreslagna innehållsmässiga utvidgningen ävensom den omständigheten, att aspiranterna kan väntas årligen uppgå till ca 750, medför dessutom, att — jämfört med nuvarande förhållanden — avsevärt större anspråk kommer att ställas på polisskolorternas poliskårer i vad gäller dessas medverkan vid den praktiska utbildningen. För att dessa anspråk skall tillgodoses, måste de poliskårer till vilka praktiktjänstgöring förläggs vara både tillräckligt stora och arbetsorganisatoriskt väl differentierade.

De enda orter, där ovan framförda synpunkter beträffande lärartillgången, de lokala poliskårearnas kapacitet m m kan helt tillgodoses, torde vara Stockholm, Göteborg och Malmö. Detta leder till slutsatsen, att grundutbildningen skulle förläggas på eller i anslutning till endast dessa orter. En sådan organisation skulle emellertid medföra olägenheter från andra synpunkter sett. Således skulle därigenom Norrland komma att helt sakna möjligheter till grundutbildning, varför där antagna aspiranter skulle genomgå sin utbildning vid den

närmast belägna utbildningsorten, dvs Stockholm. Av olika skäl — bl a de långa resorna under utbildningstiden — torde ett dylikt arrangemang kunna komma att verka hämmande på rekryteringen, i synnerhet i övre Norrland, som hittills visat sig vara ett gott rekryteringsområde. Härjämte bör uppmärksammas de speciella problem på polisverksamhetens område som erbjuder sig i övre Norrland. På grund härav har kommittén ansett sig böra föreslå, att polisiär grundutbildning skall äga rum även på någon ort i övre Norrland. Såvitt kommittén kunnat finna, torde Luleå vara den ort som därvidlag närmast bör komma ifråga. Kommittén föreslår således, att den polisiära grundutbildningen anordnas i eller i nära anslutning till Stockholm, Göteborg, Malmö och Luleå.

Fördelningen av elever mellan orterna bör ske med hänsyn till dels de berörda lokala poliskårernas resurser, dels vid den nya polisskolan i Solna för grundutbildning disponibla lokaliteter. Av varje årskull om ca 750 aspiranter föreslås till Stockholm hänföras ca 280, till Göteborg ca 200, till Malmö likaledes ca 200 och till Luleå ca 80.

Med utgångspunkt i det förhållandet, att 20 elever anses utgöra lämplig storlek för en klass, skulle i Stockholm komma att årligen behöva anordnas grundutbildning i 14, i Göteborg i 10, i Malmö i 10 och i Luleå i 4 klasser.

Utbildningen har ovan föreslagits skola med hänsyn till de praktiska inslagen i undervisningen anknytas till de lokala poliskårerna på utbildningsorterna och bedrivs under det centrala utbildningsorganets ledning och kontroll. Grundutbildningen bör därför administrativt anslutas till poliskårerna på utbildningsorterna och ställas under vederbörande polischefs föreståndarskap. Det centrala utbildningsorganet bör fungera såsom direktivgivande och kontrollerande myndighet i vad avser undervisningens innehåll, planering och metodiska uppläggning.

Ett undantag från denna princip angående utbildningens lokala anknytning i administrativt hänseende har dock ansetts påkallat för Stockholms vidkommande. Med hänsyn till stockholmskårens storlek och det ansvar som i övrigt åvilar polisedningen i Stockholm, syns det nämligen mindre välbetänkt att tillföra detta distrikt så svärbemästrade och betungande administrativa göromål som en årlig utbildning av ca 280 polisaspiranter skulle medföra. Härtill kommer att för Stockholms del — i motsats till vad som är fallet på övriga föreslagna utbildningsorter — finns goda möjligheter att ansluta administrationen till den nya polisskolan i Solna. Om grundutbildningen görs administrativt fristående från Stockholms polisdistrikt och i stället förläggs i Stockholms omedelbara närhet, exempelvis i Solna, kan dessutom för polisaspiranternas praktiska utbildning anlitas ett flertal stora och välutrustade kårer inom storstockholmsregionen. Därest så sker, måste visserligen det omedelbara ansvaret för aspiranternas praktiktjänstgöring delas av flera polischefer. Genom lämpliga samarbetsformer syns emellertid några större olägenheter icke böra uppstå på grund därav. Den ifrågasatta ordningen för en till storstockholmsområdet förlagd grundutbildning torde också bättre ansluta till den utveckling i övrigt inom regionen som kan

förväntas ske på längre sikt. Under hänvisning till anförda omständigheter vill kommittén för sin del förorda, att grundutbildningen i storstockholmsområdet administrativt ansluts till polisskolan i Solna och förläggs i dennas närhet. En dylik ordning torde för övrigt underlätta utnyttjandet av heltidslärare, i det att samma lärarkrafter kan i princip disponeras för både den högre undervisningen och grundutbildningen. Därjämte torde den fördelen uppnås, att polisskolans specialsalar, övningsområden m m kan användas även för grundutbildningens del. Därest det emellertid genom ett dylikt arrangemang skulle komma att uppstå svårigheter med anskaffningen av lärare i polisiära ämnen, får kommittén erinra om möjligheten att knyta grundutbildningen till Stockholms polisdistrikt.

Vad angår grundutbildningens föreslagna förläggning till Luleå må följande anmärkas med avseende på utbildningen i motorfordonskunskap. Med hänsyn till de resurser i fråga om lärarpersonal, övningsfordon och annan undervisningsmateriel som erfordras för undervisningen i detta ämne, är det, såsom kommittén framhållit, icke försvarligt ur kostnadssynpunkt att bedriva sådan undervisning på platser med förhållandevis litet elevunderlag. Antalet elever i Luleå blir alltför ringa för att motivera anskaffandet av särskilda resurser för utbildningen i motorfordonskunskap. Utbildningen torde enligt kommitténs mening, i stället kunna ombesörjas av den i Luleå stationerade länstrafikgruppen, varvid personal i första hand ur denna grupp skulle fungera som lärare i såväl teoretiska som praktiska undervisningsmoment. Med hänsyn till att gruppens fordon måste tas i anspråk för det reguljära trafikövervakningsarbetet, bör av utbildningsverksamheten betingat fordonsbehov tillgodoses på så sätt att erforderligt antal fordon anskaffas för utnyttjande i polisverksamheten inom hela Norrbottens län men under motorfordonsutbildningen vid polisskoleavdelningen i Luleå ställs till dennas förfogande.

I detta sammanhang får kommittén slutligen beröra några frågor rörande elevernas anställningsförhållanden. Kommittén förutsätter, att av rekryteringsmyndighet godkända sökande till polisväsendet antas till polisaspiranter först från och med den dag de har att påbörja grundutbildningen. Från sina hemorter skall därmed vederbörande på egen bekostnad bege sig direkt till utbildningsorten. I samband med uppehåll i undervisningen under jul- och nyårshelgerna, under påsklov samt i de övriga fall undervisningen kan komma att inställas under minst tre läsdagar i följd bör elev tillerkännas tur och returresa mellan utbildningsorten och hemorten. Till följd härav bör redan i samband med vederbörandes antagning till polisaspirant dennes hemort fixeras. Aspiranterna bör under utbildningstiden anses stationerade på utbildningsorten, varav följer att de åtnjuter lön efter den ortsgrupp, till vilken utbildningsorten hänförs. Under utbildningstiden förutsätts personalbokföring, lönerapportering och övriga administrativa uppgifter rörande aspiranterna böra handhas av skolstadens polisdistrikt. Beträffande de aspiranter som är elever vid polisskolan i Solna torde emellertid ifrågavarande administrativa göromål få ankomma på polisskolan.

7. Kvinnliga polisaspiranters utbildningsgång

I det föregående har framhållits, att den polisiära utbildningen till sitt innehåll och i fråga om sin fördelning på kurser av skilda slag måste anpassas efter de krav på kunskaper och färdigheter hos polispersonal av olika kategorier, vilka betingas av tillämpad arbetsorganisation. Det sagda äger giltighet även då fråga är om en för manlig och kvinnlig polispersonal eventuellt differentierad utbildning. I första hand bör det därför klarläggas, dels huruvida de arbetsuppgifter som kan ankomma på eller vanligtvis tilldelas kvinnlig polispersonal skiljer sig från dem som normalt åvilar den manliga personalen, dels i vad mån en eventuell sådan skillnad påfordrar, att kvinnlig polispersonal ges en utbildning med delvis annat innehåll än den som manlig polispersonal erhåller.

Inledningsvis kan konstateras, att män och kvinnor i princip är lika behöriga att erhålla statstjänst. Statsmyndighet äger således jämlikt föreskrifterna i kungörelse den 15 juni 1945 (SFS 1945:424) icke utan Kungl. Maj:ts medgivande förbehålla viss statstjänst eller annat allmänt uppdrag för endast män eller endast kvinnor. Något sådant medgivande har hittills icke begärts.

Utan att göra avkall på principen om lika behörighet kan emellertid konstateras, att vissa befattningar av sina innehavare kräver särskilda för män respektive kvinnor utmärkande egenskaper och att vid prövning av olika sökandes lämplighet för viss befattning detta förhållande icke torde kunna förbises. Inom polisyrket förekommer dels arbetsuppgifter som bäst lämpar sig för män, dels uppgifter som med fördel kan anförtros kvinnliga befattningshavare, och dels göromål som kan lika väl fullgöras av såväl manlig som kvinnlig personal. Arbetsuppgifter av förstnämnda slag utgörs främst av ingripanden i situationer, där våld eller större motstånd kan förväntas eller där överhuvudtaget ett större mått av fysisk kraft erfordras, dvs uppgifter som innefattas i begreppet allmän bevakningstjänst. Det är under sådana förhållanden naturligt att i mindre polisdistrikt, där i den relativt fåtaliga polisstyrkan varje befattningshavare måste kunna nyttjas för allt slags polisarbete, kvinnlig polispersonal ansetts mindre användbar. I större polisdistrikt har förutsättningarna att anlita kvinnliga poliser däremot varit gynnsammare, i det att man där kunnat bereda kvinnliga polismän full sysselsättning med i första hand sådana göromål, som ansetts med fördel kunna utföras av kvinnliga befattningshavare, och i övrigt med arbetsuppgifter, för vars fullgörande vederbörandes kön saknar betydelse.

Genom den nya polisdistriktsindelning som genomförts i samband med polisväsendets förstatligande har de organisatoriska förutsättningarna att anlita kvinnlig polispersonal väsentligen förändrats. I allt fler polisdistrikt torde nämligen omfattningen av de arbetsuppgifter vilka lämpar sig bäst för kvinnor, komma att bli tillräcklig för att möjliggöra full sysselsättning åt en eller flera kvinnliga befattningshavare. Med hänsyn till ovannämnda behörighetsprinciper torde emellertid speciella tjänster för kvinnlig polispersonal icke kunna inrättas. Varje polismanstjänst förutsätts sålunda även framdeles komma att stå öppen

för såväl manliga som kvinnliga sökande, ehuru vid urvalet i samband med skicklighetsbedömningen hänsyn kan tas till den omständigheten, att med viss tjänst förenas sådana göromål, som bäst lämpar sig för kvinnlig befattningshavare. Detta hindrar emellertid icke, att kvinnor till följd av den allmänna behörighetsprincipen skall kunna i mån av skicklighet och förtjänst erhålla polismanstjänst i allmänhet.

I avsaknad av särskilda tjänster för kvinnlig polispersonal måste en kvinnlig befattningshavare — oaktat hon i möjligaste mån tilldelas sådana uppgifter som särskilt väl lämpar sig för kvinnor — kunna nyttjas för polisiära göromål i allmänhet. Detta villkor torde vara ofrånkomligt, enär för åstadkommande av en rationell arbetsorganisation arbetskraften självfallet utan inskränkningar måste kunna utnyttjas varhelst behov föreligger. Likställigheten mellan män och kvinnor i behörighetshänseende innebär även, att kvinnorna skall ha samma förutsättningar som männen att få tillträde till högre utbildning och att vinna befordran till högre tjänster.

Det anförda ger enligt kommitténs mening en klar anvisning om att den kvinnliga polispersonalens grundutbildning icke bör till sitt innehåll skilja sig från de manliga polisaspiranternas. Vad beträffar den högre utbildningen och specialutbildningen syns inga omständigheter tala för en differentiering av utbildningen för män och kvinnor. Kommittén, som således icke anser sig böra föreslå en för kvinnliga aspiranter särskilt avpassad utbildningsgång, vill emellertid i detta sammanhang rikta uppmärksamheten på de komplikationer som uppstår till följd av att undervisningen i bl a fysisk träning bör göras åtskild för manliga och kvinnliga elever. I syfte att i mesta möjliga mån undanröja dessa olägenheter föreslår kommittén, att samtliga vid visst rekryteringstillfälle antagna kvinnliga aspiranter hänvisas att — oavsett tillhörighet till rekryteringsområde — genomgå sin grundutbildning vid polisskolan i Solna.

C. Högre utbildning

1. Målsättning och struktur

De gällande fordringarna för tillträde till den högre polisutbildningen, dvs assistent- och kommissarieklasserna, samt den kompetens som genomgång av nämnda kurser avser att bibringa, torde icke motsvara det utbildningsbehov, som numera får anses föreligga till följd av den organisatoriska utveckling som polisväsendet undergått. Bland bristerna i det nuvarande utbildningssystemet märks särskilt den, att undervisningen på de högre stadierna icke differentierats efter de vitt skilda typer av polismanstjänster, som står öppna för dem som genomgått assistentklassen. Sålunda ger genomgång av assistentklassen behörighet att erhålla tjänst såsom förste polisassistent eller polisassistent, förste kriminalassistent eller kriminalassistent, dvs tjänster, vilkas innehavare antingen till övervägande del avses för befäls- och arbetsledande funktioner eller har att

under särskilda arbetsledare uteslutande fullgöra utredningsuppdrag. Denna brist på differentiering framträder redan vid elevurvalet. Enligt nuvarande bestämmelser skall nämligen sökande till assistentklassen — motsvarande gäller för kommissarieklassen — i sin tidigare tjänstgöring ha ådagalagt lämplighet för befälsställning eller kriminalpolisverksamhet. En polisman kan således tänkas vinna inträde i assistentklassen på grund av en påfallande lämplighet såsom utredningsman, oaktat han på grund av personliga egenskaper visat sig vara mindre lämplig för personal- och arbetsledande uppgifter. Efter genomgång av assistentklassen kan han emellertid för att uppnå den tjänsteställning, vartill hans utbildning gett honom formell kunskapsmässig kompetens, komma att uppehålla eller bli innehavare av tjänst vilken huvudsakligen är förenad med administrativa och arbetsledande funktioner.

I fråga om de nuvarande formerna för bedömningen av polismannens lämplighet för befälsfunktioner respektive utredningsverksamhet i samband med hans ansökan om inträde i assistentklassen har starkt kritiska synpunkter framkommit. Då dessa närmare refererats av trivselutredningen, må i detta sammanhang endast framhållas, att i mindre polisdistrikt ifrågavarande bedömning kan komma att baseras på en enda persons stundom ganska begränsade personliga kännedom om vederbörande polismans egenskaper och arbetsprestationer, medan i större distrikt genom tillgång på vitsord från ett flertal överordnade möjligheter föreligger att erhålla en mera objektiv och nyanserad bild av polismannens kapacitet. I vissa polisdistrikt har dessutom polismän som önskat söka inträde i assistentklassen, beretts tillfälle fullgöra särskild provtjänstgöring vid olika arbetsenheter, varigenom deras lämplighet i olika avseenden kunnat närmare utrönas. I andra distrikt har man ansett sig sakna befogenhet att anordna dylik tjänstgöring, enär därmed skulle följa personaldispositioner utom ramen för vad som fastställts i personal- och driftskostnadsstater. Härjämte har uttagningen av elever till högre polisutbildning i icke obetydlig utsträckning kommit att betingas av lokala utbildningsbehov, varigenom polismän i vissa distrikt haft lättare att vinna inträde än befattningshavare i andra distrikt. Till följd därav har bland eleverna kommit att råda påtagliga skillnader i fråga om ålder och studieförutsättningar.

Med polisväsendets omorganisation har följt ökade anspråk på den arbetsledande personalens kunnighet och lämplighet för sina uppgifter, samtidigt som det utvidgade delegationsförfarandet medfört ökat ansvar för viss personal i befälsställning. Urvalet av befälspersonal måste följaktligen göras så noggrant som möjligt med särskilt beaktande av vederbörandes personliga förutsättningar för personal- och arbetsledning. Härjämte måste denna personals utbildning i möjligaste mån inriktas på sistnämnda funktioner. Under sådana förhållanden framstår de för assistentklassen gällande inträdesvillkoren liksom även själva kursinnehållet som mindre tillfredsställande. Enär endast ett begränsat antal polismän kan beräknas komma ifråga för befälsställning men samtidigt ett vidgat behov av polisiärt yrkeskunnande — utöver vad grundutbildningen avses ge —

torde komma att erfordras av allt fler polismän, föreslår kommittén en sådan principiell uppdelning av den högre polisutbildningen, att denna kommer att omfatta dels en mera allmänt yrkesinriktad skolning, dels en på befälsfunktionen direkt inriktad utbildning. Därigenom skulle en polisman efter genomgången högre allmänpolisär utbildning få tillfälle att under ett antal år omsätta sina förvärvade högre kunskaper i praktisk polistjänst och därunder ge prov på fallenhet och lämplighet för olika arbetsuppgifter. Härigenom erhålls ett bättre underlag för en bedömning av vederbörandes förutsättningar för vidare avsevärd antingen som befäl eller inom viss verksamhetspecialitet.

Med ovan föreslagen uppdelning av den högre polisutbildningen i dels befälsutbildning, dels fackinriktad högre utbildning uppkommer spörsmålen huruvida sistnämnda utbildning bör utformas så, att genomgång av densamma eller del därav skall anses medföra kunskapsmässig kompetens till vissa tjänster samt huruvida tillträde till utbildningen ifråga skall — på sätt gäller den nuvarande assistentklassen — begränsas eller stå öppen för samtliga polismän som önskar genomgå densamma. Till belysning av dessa frågeställningar må följande anföras.

Under de närmaste åren efter genomgången grundutbildning torde flertalet polismän komma att huvudsakligen utnyttjas för patrulleringsverksamhet med tjänstgöringen förlagd till huvudstyrkas övervakningssektion. Under denna tid blir därmed deltagandet i arbetsuppgifter av mera specialinriktat slag, t. ex socialpolisgöromål, kvarterspolisverksamhet, trafiksäkerhetsarbete och utredningar, av tämligen begränsad omfattning. Vad sistnämnda uppgifter beträffar torde polismännen under sina första år i yrket i regel komma att självständigt handlägga endast vissa enklare förseelse- och anmälningsärenden, medan deras befattning med utredningsverksamheten i övrigt inskränks till att biträda den härför särskilt avdelade personalen. Då det senare blir aktuellt att närmare bestämma den enskilde befattningshavarens huvudsakliga arbetsuppgifter, torde de kunskaper på ifrågavarande områden som inhämtats under grundutbildningen, ha förflyktigats. Detta antagande vinner stöd av de erfarenheter som gjorts i samband med undervisningen i assistentklassen, där en ansenlig del av kurstiden måste anslås till repetitorisk genomgång av konstapelsutbildningens innehåll, innan det är möjligt att med framgång börja meddelandet av de högre kunskaper, till vilka kursen syftar.

För att göra en polisman skickad att efter några år av patrulleringsverksamhet dominerad tjänstgöring övergå till andra och kanske i olika avseenden specialbetonade aktiviteter är emellertid enbart en repetition av vissa avsnitt av konstapelsutbildningen icke tillfyllest. Det bör nämligen observeras, att vissa för dessa olika former av specialinriktad verksamhet erforderliga kunskaper är av sådan art, att de icke kan med tillfredsställande resultat inhämtas, förrän polismannen vunnit en relativt omfattande erfarenhet av praktiskt polisarbete i allmänhet. Hit hör framför allt insikter rörande skyddsverksamheten, trafiksäkerhetsarbetet samt det egentliga utredningsarbetet. Självfallet bör polismännen redan i grundutbildningen orienteras om dessa verksamhetsområden,

vilket beaktats i kommitténs förslag till kursplaner för grundutbildningen. Ett djupare inträngande i dessa arbetsavsnitt kan emellertid knappast förutsättas ske, förrän polismännen under några års tjänstgöring skaffat sig personlig erfarenhet av polisverksamhetens olika mål och medel.

Det kan således konstateras, att polismannen efter några års tjänstgöring är i behov av en repetitorisk genomgång jämte viss komplettering av grundutbildningens kunskapsstoff för att tillredsställande kunna utnyttjas för samtliga de olika göromål, vilka kan åläggas innehavare av ordinarie tjänst i konstapelsgraderna. En dylik utbildning bör följaktligen komma varje polisman till del. Men hänsyn till utbildningens innehåll och syfte skulle den till stor del kunna meddelas genom korrespondensundervisning, åtföljd av en tids undervisning vid polisiär utbildningsanstalt. Det torde emellertid vara tveksamt om det önskade resultatet skulle uppnås på sådant sätt. Det bör nämligen beaktas, att här är fråga om polismän, vilka redan genom grundutbildningen vunnit formell kompetens för och regelmässigt även torde vara innehavare av ordinarie tjänster i konstapelsgraderna, liksom att den utbildning vilken här övervägs icke kan anses tillfyllest för befordran till tjänst över konstapelsgraderna. Under sådana omständigheter syns det icke vara realistiskt att påräkna ett mera aktivt deltagande vare sig i korrespondensundervisningen eller i den därpå följande skolkursen. En sålunda uttunnad vidareutbildning, i tiden förlagd endast kort tid efter det att polismannen erhållit sin första ordinarie anställning, skulle dessutom kunna komma att försena genomgången av för befordran nödvändig ytterligare utbildning. Annorlunda torde förhållandet emellertid bli, om ifrågasvarande utbildning utbyggs till att omfatta det för innehav av assistenttjänst erforderliga kunskapsstoffet och därmed ges karaktär av högre utbildning. Möjligheten för var och en att skaffa sig det kunskapsmässiga underlaget för befordran till assistentgraden samt att i det dagliga arbetet så utnyttjas, att han får tillfälle att visa fallenhet och intresse för olika göromål av mera kvalificerat slag, torde ej blott verka för ökad trivsel i arbetet utan även stimulera till ett aktivt deltagande i studierna. Även från arbetsorganisatoriska synpunkter sett torde en sådan ordning medföra fördelar, i det att all polispersonal efter några års tjänst kan nyttjas för uppgifter av skiftande slag inom olika led i polisorganisationen. Av dessa skäl föreslås anordnandet av en allmänt yrkesinriktad högre utbildning, ledande till kunskapsmässig kompetens att uppehålla tjänst i assistentgraden och öppen för alla polismän, som önskar genomgå densamma. Inträde i kursen syns böra erbjudas befattningshavarna efter ca sex års anställning inom polisväsendet. Vad angår kursens benämning kan konstateras, att de kunskaper kursen avser meddela icke hänför sig till viss nuvarande tjänstkategori. Kommittén föreslår därför, att kursen benämns *högre poliskurs*.

En tid efter genomgången högre poliskurs torde flertalet polismän komma att få ägna sig huvudsakligen åt endera av de båda verksamhetsgrenarna, skydds- och övervakningsverksamhet respektive utredningsverksamhet. Resultatet av polismännens prestationer i den högre poliskursen torde därvid tjäna till ledning

för en bedömning av vederbörandes lämplighet för viss verksamhet. En dylik fördelning av befattningshavarna, grundad på intresseinriktning och lämplighet, utesluter självfallet icke den personella mobilitet, som erfordras för ett rationellt utnyttjande av den samlade polisiära arbetskraften inom ett polisdistrikt. För övrigt torde genomförandet av sådan mobilitet förutsätta, att större delen av polisstyrkan besitter kunskapsmässigt underlag för fullgörande av olika slags göromål. Endast för en självständig handläggning av kriminalutredningar av mera komplicerad eller speciell natur, omhänderhavande av brottsplatsundersökningar, brandorsaksutredningar o d torde de genom den högre poliskursen förvärvade fackkunskaperna vara otillräckliga. Den relativt begränsade personalkategori som krävs för dylika arbetsuppgifter syns lämpligen böra meddelas erforderlig kompletterande utbildning i specialkurser av den typ, som för närvarande förekommer vid polisskolan.

Sedan en polisman med godkända betyg genomgått den högre poliskursen, torde det bero på hans duglighet, lämplighet och meriter i övrigt huruvida eller när han kan befordras till assistenttjänst, uttas till specialutbildning av nyssnämnt slag och/eller senare komma i fråga för befälsutbildning.

Medan utbildningsgången fram till assistentgraden föreslagits böra stå öppen för alla polismän, som önskar följa densamma, måste befälsutbildningen begränsas, så att endast de polismän vinner inträde vilka kan bedömas ha personliga förutsättningar att utöva personal- och arbetsledande funktioner och samtidigt är bäst meriterade i fråga om yrkeskunskaper. Detta kräver ett urvalssystem, som garanterar största möjliga rättvisa och objektivitet. Den ovan föreslagna utbildningsgången fram till befälsutbildningen syns i hög grad underlätta åstadkommandet av ett mer tillfredsställande urvalssystem än det som nu gäller för uttagningen av sökande till assistentklassen. Genom den omorganisation av polisväsendet som ägt rum kan dessutom rekryteringen till befälsutbildningen på ett helt annat sätt än tidigare ske utifrån för hela riket enhetliga bedömanden rörande såväl behovet av befälsutbildad personal som de sökandes kvalifikationer. Härigenom bör skiljaktigheter med avseende på möjligheterna för befattningshavare inom olika polisdistrikt att vinna inträde i befälsutbildningen kunna elimineras. Då polismännen efter genomgången högre poliskurs torde komma att i sin normala tjänstgöring under längre tid prövas i fråga om uppgifter, som ankommer på befordrad personal, ges dessutom förutsättningar för ett mera mångsidigt och nyanserat samt därmed mera rättvisande underlag för tjänstgöringsvitsord i samband med ansökan till befälsutbildning.

Med hänsyn till svårigheterna att åstadkomma ett lämpligt system för elevuttagningen har kommittén övervägt, huruvida icke enligt utländskt mönster till befälsutbildning bör antas endast polismän, vilka redan vunnit befordran till befälstjänst. En sådan ordning förutsätter, att en lämplighetsbedömning skett redan vid vederbörandes ansökan till befälstjänst. Därvid torde emellertid knappast kunna undvikas, att lokala synpunkter och bedömanden gör sig gällande vid förordsgivning och tjänsttillsättning. Principiellt sett förefaller det vidare

mindre lämpligt att till befälstjänst utse en person, om vilken icke med bestämdhet kan konstateras, huruvida han har förmåga att tillgodogöra sig den för befälstjänsten erforderliga högre utbildningen. Vidare kommer till följd av en dylik uttagningsprincip föreliggande behov av befälsutbildad personal för vikariatstjänstgöring icke att kunna tillgodoses. De nämnda omständigheterna talar enligt kommittén för ett bibehållande i princip av det nuvarande uttagningssystemet.

Med hänsyn till att polismän med personal- och arbetsledande funktioner även framdeles torde komma att återfinnas på två i befogenhets- och ansvarshänseende skilda plan, det ena omfattande försteassistenttjänster och det andra kommissariatstjänster, föreslås införande av dels en lägre, dels en högre befälsutbildning. De tjänster enligt polisdistriktens organisationsplaner, vilkas innehavare bör besitta sådan utbildning som den av kommittén skisserade lägre kursen avser att bibringa, utgörs — förutom av kommissariatstjänster, vilkas innehavare jämväl skall ha genomgått den högre befälsutbildningen — i första hand av förste polis(kriminal)assistenttjänster för vakthavande befäl vid övervakningssektion, för avdelnings-, sektions- och rotelföreståndare samt för föreståndare för sådan arbetsgrupp till vilken är knuten handläggning av polismyndighetsärenden. Härtill kommer vid de tre största poliskårerna ett visst behov av kriminalpolispersonal med motsvarande utbildning för tjänstgöring t ex såsom jourhavande befäl inom utredningsavdelning eller såsom ledare av sådana arbetsgrupper inom rotel eller sektion, vilka tillfälligt inrättas för handhavandet av särskilda utredningsuppdrag. I likhet med vad som anförts rörande den högre poliskursen kan beträffande här ifrågakvarande kurs benämningen inte anknytas till viss tjänstekategori. Då emellertid i denna kurs skulle komma att skolas huvudparten av befattningshavarna med direkt arbetsledande uppgifter och befälsfunktioner, föreslås den tills vidare — i avvaktan på en anpassning av tjänstebenenämningarna till den nya arbetsorganisationen — erhålla benämningen *befälskurs*. Den högre befälsutbildningen skulle avse den personal som erfordras för uppehållande av tjänster, med vilka förenas uppgift att vara föreståndare för större avdelning, sektion eller arbetsgrupp eller att direkt biträda polisledningen inom ett distrikt, dvs i huvudsak innehavare av kommissariatstjänster. Ifrågakvarande kurs föreslås därför benämnas *kommissariekurs*.

2. Högre poliskurs

Med den målsättning som uppställts för den högre poliskursen måste denna komma att innehållsmässigt få en tämligen vid omfattning. En fördjupning av de juridiska kunskaperna är ofrånkomlig. Vidare erfordras en relativt fyllig undervisning i kriminalteknik och utredningsarbete, innefattande demonstrationer och praktiska övningar. Kunskapsstoffet bör i stort motsvara det som för närvarande ingår i assistentklassen — utom vad avser moment av befäls-

utbildningskaraktär — kompletterat med vissa avsnitt ur polisskolans nuvarande specialkurser. En dylik undervisning måste självfallet i huvudsak äga rum vid polisiär utbildningsanstalt med tillgång till dels laboratorie- och annan teknisk utrustning, dels speciallärare på skilda områden. Den bör därför förläggas till den nya polisskolan i Solna. Vissa delar av utbildningen kan emellertid med fördel delges eleverna i form av korrespondensundervisning före påbörjandet av den skolmässiga undervisningen. Hit hör framför allt huvudparten av de repetitoriska momenten. Det torde även vara lämpligt att låta korrespondensundervisningen innefatta en allmän orientering om studierna i de olika ämnen som ingår i den högre poliskursen. Vidare bör korrespondensstudierna avse inhämtande av sådana kunskaper i bokföring, som utgör nödvändigt underlag för utvidgade studier i polisiära och juridiska ämnen. Enligt nu gällande ordning förutsätts eleverna ha inhämtat sådana bokföringskunskaper på egen hand före inträdet i assistentklassen. Därest utbildningen inleds med korrespondensstudier på sätt här föreslagits, kan den skolmässiga undervisningen direkt anknytas till ett inhämtat kunskapsmaterial och därigenom omedelbart inriktas på fördjupade studier med behandling av mera komplicerade problemställningar. På så sätt är det möjligt att tidsmässigt väsentligen inskränka själva skolutbildningen. Eftersom elevens förutsättningar att tillgodogöra sig skolundervisningen till stor del blir beroende av i vad mån han ägnat den inledande korrespondensundervisningen tillbörligt intresse, kan det — med hänsyn till att studieresultatet får avgörande betydelse för vederbörandes framtida befordringsmöjligheter — anses sannolikt, att flertalet polismän kommer att omfatta korrespondensstudierna med uppmärksamhet och energi. Då dessa studier till huvudsaklig del syftar till att aktualisera tidigare förvärvade kunskaper, förutsätts de i princip skola bedrivas på fritid. Studiearbetet bör påbörjas i god tid före kursens början och i varje fall senast i samband med att polismannen ansöker om inträde i kursen. Omfattningen av korrespondensstudierna har så avvägrats, att de av polismannen — under förutsättning av normal arbetsbörda — bör kunna medhinnas inom loppet av ca 3 månader.

Den skolmässiga utbildningen föreslås omfatta undervisningsämnena allmän polislära, straffrätt med straffprocessrätt, specialstraffrätt, civilrätt, socialkunskap, människokunskap, rättsmedicin och fysisk träning. Kommitténs förslag till innehåll i och tidsmässig omfattning av de olika undervisningsämnena redovisas genom de i *bilaga B 2* intagna kursplanerna. Beträffande dessa må följande anföras.

I likhet med vad ovan föreslagits för grundutbildningen har meddelandet av rent polisiära fackkunskaper ansetts böra sammanföras till undervisningsämnet *allmän polislära*. För ämnet har anslagits sammanlagt ca 300 timmar. Tidsmässigt innebär detta en reducering jämfört med assistentklassens undervisning i ordnings- och kriminalpolistjänst. Reduceringen är en följd av att diverse kunskapsavsnitt i assistentklassen överförts till grundutbildningen samt att vissa moment av befälsutbildningskaraktär (taktik, arbetsledning m m) ansetts böra hän-

föras till den föreslagna befälskursen. Tyngdpunkten har lagts på undervisning i kriminalteknik och utredningsverksamhet, dvs de arbetsområden, inom vilka polismännen under sin tidigare tjänstgöring i regel vunnit endast tämligen begränsade erfarenheter och där fördjupade insikter är erforderliga för ett allsidigt och rationellt ianspråktagande av personalen. I fråga om övervakningsverksamheten avses behandlas främst socialpolisverksamhetens praktiska bedrivande, kvarterspolisverksamhet och brottsprevention. Dessutom bör en kompletterande undervisning i allmän spaningslära äga rum.

Kursplanerna för de *juridiska ämnena* har getts i stort sett samma innehållsmässiga utformning som i assistentklassen. Någon utökning av kunskapsstoffet har således icke befunnits motiverad. Däremot framstår ett klart behov av att erhålla ökad tid för samtal kring de olika författningskomplexen, studier av lärorika rättsfall samt bedömningsövningar rörande olika författningars tillämpning. Först genom aktiv medverkan från elevernas sida kan dessa förväntas bli tillräckligt förtrogna med kursinnehållet för att i sin praktiska yrkesutövning så kunna utnyttja sina kunskaper att t ex samarbetet med åklagare eller annan förundersökningsledning underlättas. Genom att en repetition av grundutbildningens juridik sker i form av inledande korrespondensstudier, har timantalet i högre poliskursen, jämfört med assistentklassen, ansetts kunna vad gäller straffrätt och specialstraffrätt bibehållas i stort sett oförändrat och beträffande civilrätt någon sänkas och ändock innefatta möjligheter till eftersträvad individualiserad och gruppbetonad undervisning.

Ämnet *socialkunskap* föreslås innefatta en redovisning rörande i första hand de förändringar, som under tiden efter elevernas genomgång av grundutbildningen inträffat på det sociala området. Dessutom bör tid anslås till studiebesök på socialvårdsinstitutioner och redogörelser i anslutning därtill för dessa institutioners verksamhet.

På motsvarande sätt som föreslagits för grundutbildningen finner kommittén beträffande den högre poliskursen, att kunskapsstoffet i psykologi och psykiatri bör sammanföras i ett ämneskomplex, benämnt *människokunskap* och inriktas på meddelandet av för polismannens praktiska yrkesutövning väsentliga insikter och färdigheter på dessa områden. Vad gäller de psykologiska avsnitten bör tyngdpunkten läggas på dels fördjupade kunskaper i personlighetslära, grupp- och masspsykologi med orientering i arbetsledarfrågor samt vittnes- och förhørspsykologi, dels polisens roll och uppträdande i olika kontaktsituationer. De psykiatriska momenten bör innefatta en mera systematisk och fördjupad undervisning om de psykiska abnormtillstånden och dessas betydelse för kriminaliteten, om sinnesundersökningar i brottmål m m.

Genom att undervisning i *rättsmedicin* föreslagits redan i grundutbildningen har ämnet ansetts kunna ges en något reducerad omfattning jämfört med assistentklassen.

Fysisk träning bör ingå med två timmar per vecka, i huvudsakligt syfte att bereda eleverna möjligheter till motionsgymnastik och konditionsträning.

Av de föreslagna kursplanerna i bilaga B 2 framgår, att undervisningen till stor del är av teoretisk karaktär och innefattar ett ofta tämligen komplicerat kunskapsstoff. För ett tillfredsställande resultat krävs av eleverna en hög grad av koncentration och anspänning under själva skolundervisningen ävensom ett betydande mått av självverksamhet. Det genomsnittliga antalet undervisningstimmar per vecka måste bedömas utifrån dessa förutsättningar. Kommittén har för sin del ansett, att veckotimtalet icke bör överstiga 32, varav två timmar fysisk träning. Med 30 timmars teoretisk undervisning och vid en eventuell framtida tillämpning av femdagars arbetsvecka inom skolväsendet skulle eleverna i den högre poliskursen komma att ha i medeltal sex lektioner per arbetsdag, vilket enligt kommitténs uppfattning torde få anses vara maximum på detta utbildningsstadium. Med hänsyn till det sammanlagda antalet undervisningstimmar i kursen kommer denna att omspänna ca 22 veckor.

Den högre poliskursen har föreslagits stå öppen för alla polismän, som önskar genomgå densamma. Tillträde till kursen har förordats böra komma ifråga efter ca sex års anställning vid polisväsendet. Elevantalet blir därmed beroende av i vilken utsträckning polismännen under tiden mellan grundutbildningen och den högre poliskursen lämnar polisyrket, samt i vilken omfattning de äger intresse av att genomgå en ytterligare utbildning.

Avgången ur polisyrket för denna personalkategori beror så gott som uteslutande på övergång till andra yrkesområden. Enligt av statistiska centralbyrån redovisat material för åren 1956—1961 uppvisar avgången ur tjänst i kategorin polisaspiranter och eo poliskonstaplar högst varierande tal. Som sannolik medelvärdesiffra kan anges ca 10 %. För ordinarie poliskonstaplar utgjorde sådan avgång, som skedde av andra anledningar än ålderspension, genomsnittligt något över 3 %. På grundval härav kan en årskull aspiranter fram till tidpunkten för genomgång av den högre poliskursen beräknas bli reducerad med ca 30 %. En bedömning av i vad mån de i yrket kvarstående kan komma att avstå från den ytterligare fackutbildning som erbjuds genom den högre poliskursen, måste självfallet bli synnerligen godtycklig. Med hänsyn till att godkänt vitsord i denna kurs ger kunskapsmässig kompetens för befordran till assistentgraden och eftersom polispersonalen i regel visat mycket stort intresse för vidareutbildning och möjligheter till befordran, kan det hållas för sannolikt, att endast en mycket ringa del avstår från att söka inträde i den högre poliskursen. Med det antagandet att ca 35 % av en årskull aspiranter av olika skäl icke kommer ifråga för den högre poliskursen, kan det årliga deltagarantalet i denna följaktligen beräknas till ca 65 % av en årskull om 750 man, dvs ca 500 elever.

Med hänsyn till angelägenheten att i största möjliga utsträckning anlita heltidsanställda lärare i undervisningen och jämväl med beaktande av övriga skoladministrativa spörsmål måste elevtillflödet vara tämligen jämnt. Antagningen bör därför fördelas på flera tillfällen per år, förslagsvis fem. Den tidsmässiga förläggningen av den högre poliskursen skulle därmed komma att gestalta sig ungefärligen så, som framgår av nedanstående tablå.

Kurs	Jan	Febr	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec
1.	_____								1/9			
2.	_____		_____							24/10		
3.	10/1	_____										
4.			1/8	_____			uppehåll					
5.					25/4		uppehåll					

Det bör här uppmärksammas, att de som anstälts inom polisväsendet, innan kommitténs förslag till utbildningssystem kan ha blivit genomfört, icke — i jämförelse med senare anställda — får bli sämre ställda i fråga om möjligheterna att erhålla högre utbildning. På grund härav bör under de ca sex år, som beräknats förflyta mellan den nya utbildningsordningens införande och anordnandet av den första »reguljära» högre poliskursen, flertalet av ifrågavarande befattningshavare om möjligt få tillfälle genomgå särskilt anordnade kurser av detta slag. Antalet ordinarie och extraordinarie polismanstjänster uppgår fr o m den 1.7.1965 till ca 11 800. Från rådande vakansläge kan bortses, eftersom vakanserna uppvägs av förekomsten av färdigutbildade polisaspiranter och extra poliskonstaplar. Enligt en av kommittén verkställd undersökning torde för närvarande finnas ca 4 900 polismän med lägst assistentklassutbildning. Ca 6 900 polismän (utom aspiranter och extra poliskonstaplar) kan således beräknas sakna högre polisutbildning. Att under en period om sex år bereda samtliga dessa tillfälle till genomgång av den högre poliskursen torde emellertid icke vara möjligt. Även om kommittén delar trivselutredningens uppfattning att en polismans ålder i princip icke bör vara utslagsgivande för hans möjligheter till sådan utbildning som kvalificerar honom för högre tjänster inom polisväsendet, och kommittén understrukt detta genom sitt förslag angående tillträdet till den högre poliskursen, måste vid uttagning av äldre elever — i varje fall under här ifrågavarande övergångstid — iaktas viss restriktivitet. Som trivselutredningen påpekat, torde nämligen inom polisväsendet liksom inom andra verksamhetsområden en persons möjligheter att vinna befördran till högre tjänst stå i viss relation till hans ålder. För befattningshavare, som av åldersskäl icke lämpligen bör komma ifråga för eller vilka av skilda anledningar finner sig vilja avstå från den högre poliskursen, bör andra möjligheter öppnas till en kompletterande utbildning. Kommittén har därvid funnit fortbildningskurser av det slag som för närvarande anordnas vid polisskolan, vara en lämplig lösning och föreslår, att dylik fortbildningsverksamhet får en sådan omfattning, att den under en övergångstid kan täcka nämnda behov av kompletterande utbildning för den personal i konstupelsgraderna som icke blir i tillfälle att genomgå den högre poliskursen.

Av statistiska centralbyråns publicerade uppgifter rörande bl a antalet anställningsår för polismän i olika befattningar framgår, att i genomsnitt 50 % av

befattningshavarna i konstapelsgraderna har minst 10 tjänsteår och ca 30 % minst 15 tjänsteår. Då redovisningsmaterialet hänför sig till den tid, då åldersgränsen för vinnande av ordinarie poliskonstapels- respektive förste poliskonstapelstjänst var satt till lägst 23 år, kan inemot 45 % av polismännen i konstapelsgraden beräknas ha uppnått 35-årsåldern, dvs den ålder som för närvarande utgör gräns för antagning till assistentklassen. Av de ovan redovisade ca 6 900 polismännen utan högre polisutbildning skulle således ca 3 800 vara under 35 år och i första hand böra komma ifråga för utbildning i den föreslagna högre poliskursen. Med hänsyn till de ansträngningar studierna i denna innebär och till vad som ovan anförts om befodringsutsikterna samt av rent personliga skäl kan emellertid alla dessa polismän icke förväntas önska komma ifråga för genomgång av den högre poliskursen. Å andra sidan kan vissa äldre befattningshavare anses böra beredas tillfälle till genomgång av den högre poliskursen. Sammanlagt torde därmed utbildningen i denna kurs under övergångstiden kunna uppskattas komma att omfatta ca 3 000 polismän. Detta innebär ca 500 elever årligen eller i stort sett samma antal, som enligt ovanstående bedömanden kan förväntas bli normalt efter det att det nya utbildningssystemet är helt genomfört. Den högre poliskursen syns därför böra dimensioneras efter detta antal redan från tidpunkten för det föreslagna utbildningssystemets genomförande.

3. Befälkurs

Enligt ovan uppdragna riktlinjer för den högre polisutbildningen har denna kurs utformats som en renodlad arbetsledarutbildning för sådana förste assistenter som i egenskap av vakthavande befäl vid övervakningssektion, föreståndare för avdelning, sektion, rotel eller eljest har att utöva arbets- och personalledning. Det förutsätts sålunda, att de för ifrågavarande tjänstutövning erforderliga allmänpolisiära teoretiska kunskaperna inhämtats i grundutbildning och högre poliskurs. Erforderliga praktiska insikter och färdigheter i yrket bör ha förvärvats under sammanlagt minst ca nio års polistjänst med växlande arbetsuppgifter och vid skilda typer av arbetsenheter. Undervisningen i befälkursen torde därmed kunna koncentreras till de kunskapsområden, vilka direkt berör befälfunktionen i den tjänsteställning till vilken kursen avses ge kompetens. Kursen bör därför förmedla en mera ingående kunskap om polistaktiska spörsmål, förtrogenhet med den administrativa och förvaltningsmässiga sidan av polisverksamheten, kunskaper och färdigheter i handläggning av polismyndighetsärenden samt insikter i de psykologiska förutsättningarna för utövandet av modern arbetsledning i allmänhet och inom polisväsendet i synnerhet. Med hänsyn till utbildningens syfte och innehåll är det av stor vikt, att undervisningen — även om den av skoladministrativa skäl bör uppdelas på skilda undervisningsämnen — samordnas och ger möjligheter till samtidig belysning från skilda utgångspunkter av olika frågeställningar. Vidare måste den så långt möjligt inriktas

på befälsutövningens praktiska sidor, så att polismännen efter genomgången kurs icke blott besitter teoretiska insikter i den polisiära arbets- och personalledningens problematik utan verkligen är skickade att i praktisk verksamhet som arbetsledare fatta beslut, ge order, instruera, korrigera m m. Ett i detta hänseende tillfredsställande resultat av undervisningen torde bäst uppnås, om eleverna ges tillfälle att aktivt medverka i diskussioner kring konkreta praktikfall, i situationsspel etc. Huvuddelen av undervisningen bör därför ges formen av en fortlöpande samverkan mellan lärare och elever. En dylik undervisningsmetodik torde för övrigt gynnas av den omständigheten att elevmaterialet till följd av förutsatt noggrant urvalsförfarande kan förväntas vara kunskapsmässigt tämligen homogent och med en mångsidig erfarenhet från praktiskt polisarbete. För att möjliggöra en sådan uppläggning av undervisningen och samtidigt hålla kursen inom en rimlig tidsram, föreslås introducerande översikter och sammanfattningar av kursinnehållet samt viss repetition av sådant i tidigare kurser meddelat kunskapsstoff, som är särskilt relevant som underlag för befälsutbildningen, kunna lämnas i form av en förberedande korrespondensundervisning på motsvarande sätt som föreslagits beträffande den högre poliskursen.

Vad angår kursinnehållet må följande anföras.

I ämnet *allmän polislära* föreslås inledningsvis böra äga rum en noggrann genomgång av polismans befogenheter, förutsättningarna för frihetsberövanden, rätten att bruka våld samt bruket av skjutvapen, kompletterad med diskussioner kring praktikfall. Mot denna bakgrund bör i undervisningen tyngdpunkten läggas på taktiska spörsmål. Därvid avses icke blott de problem som uppkommer i samband med ingripanden av större omfattning utan överhuvudtaget metoder, hjälpmedel och former för genomförande av skilda polisiära uppgifter, däri inbegripet rent individuella insatser. Sålunda bör behandlas olika övervakningsmetoder jämte individuella taktiska spörsmål i samband med utövandet av bevakning i allmänhet ävensom av särskilda objekt eller områden under normala förhållanden, taktikspörsmål vid speciella tillfällen, trafikövervakningens planering och ledning, skyddsverksamhetens speciella metodik och problemställningar (kvarterspolis- och socialpolisverksamhet m m) samt taktiska frågor i samband med utredningsverksamheten. Härutöver bör i ämnet lämnas en utvidgad undervisning i allmän spaningslära. Eleverna bör vidare informeras om nya polistekniska hjälpmedel och instrueras rörande dessas utnyttjande. Den speciella brottspreventionen bör särskilt uppmärksammas. Slutligen föreslås böra ingå ett avsnitt om polisens uppgifter i krig samt om polisens och civilförsvaret.

Undervisningen om polisiär administration och förvaltning föreslås sammanförd till ett särskilt ämne, *administrations- och förvaltningskunskap*. I detta bör ingå information rörande personaladministrativa frågor med tyngdpunkt på spörsmål rörande tjänstgöringsplanering, arbetstid, övertid, praktiska arbetsredovisningar, diarieföring och registrering samt personalredovisning. En grundläggande kunskap om de på dessa områden gällande författningarna torde kunna meddelas genom den förberedande korrespondensundervisningen. Härutöver bör

i ämnet innefattas viss orientering beträffande lokal- och utrustningsfrågor, planering och rationalisering av kontorsarbete, arbetarskydd och personalvård.

I det förstatligade polisväsendet har med vissa tjänster för polismän i lägst försteassistentgraden förenats uppgiften att i polischefs ställe fatta beslut i polismyndighetsärenden. Detta föranleder, att i befälskursen särskild uppmärksamhet ägnas åt delegationsförfarandets förutsättningar och innebörd samt det praktiska utövandet av polismyndighetsfunktionen. I viss utsträckning torde undervisningen i hithörande frågor kunna följa de riktlinjer som av kommittén föreslagits i en den 29 januari 1964 överlämnad »PM med förslag rörande kompletterande utbildning av polismän för handläggning av polismyndighetsärenden». I denna promemoria, vilken avsåg utbildning av den polispersonal som i samband med polisväsendets förstatligande eller den närmaste tiden därefter skulle komma att tilläggas uppgiften att besluta i polismyndighetsärenden, framhölls, att ifrågavarande polismän dels genom sin tidigare fackutbildning bibringats relativt ingående teoretiska kunskaper på de områden som berördes av delegationsförfarandet, dels i sin yrkesutövning genom att delta i beredningen och verkställandet av polismyndighetsärenden ofta förskaffat sig en icke o betydlig praktisk kännedom om dylika ärenden. Därmed fann kommittén goda förutsättningar föreligga för att berörda polismän skulle kunna — under förutsättning att lämpligt studiematerial ställdes till deras förfogande — huvudsakligen genom självstudier aktualisera och i erforderlig utsträckning fördjupa och komplettera sina tidigare förvärvade kunskaper på de relevanta ämnesområdena. Kommittén förslog därför, att ifrågavarande kompletterande utbildning borde så utformas, att polismännen ålades att på egen hand tillgodogöra sig innehållet i ett härför särskilt sammanställt kompendium och att de därefter bereddes tillfälle till en kortare tids muntlig handledning i polismyndighetsärenden. Då emellertid eleverna i befälskursen inte i lika hög grad som de polismän, vilka avsågs i den nämnda promemorian, torde äga insikter om polismyndighetsärendena och dessas handläggning, föreligger för dem icke samma möjligheter att genom självstudier aktualisera och komplettera sitt kunskapsförråd i berörda avseenden. Eleverna kan således på egen hand tillgodogöra sig endast en del av innehållet i ovannämnda kompendium. Huvudparten av kunskaperna rörande delegationsförfarandet måste därför meddelas i skolmässig undervisning. Ifrågavarande kunskapsområde föreslås behandlas inom ramen för ämnet administrations- och förvaltningskunskap. Med hänsyn till att endast en mindre del av befälskursens elever torde komma att fullgöra sådana uppgifter som innebär att fatta beslut i polismyndighetsärenden har ämnesavsnittet i kursplanen ansetts icke böra tilldelas ett större timantal än som bedömts oundgängligen nödvändigt för information om begreppet polismyndighet samt för vissa demonstrationer och övningar rörande handläggningen av polismyndighetsärenden. Därest det i kursplanen upptagna timantalet skulle visa sig otillräckligt, torde en kompletterande undervisning böra i en eller annan form ges dem som efter genomgången befälskurs kommer att uppehålla tjänst, med vilken förenas delegationsgöromål.

De psykologiska förutsättningarna för utövandet av modern arbetsledning föreslås delges kursdeltagarna i ett särskilt läroämne, *psykologi*, där undervisningen i huvudsak bör omfatta personalledningspsykologi med direkt inriktning på det polisiära yrkesområdet. Då här är fråga om utbildning av personer, vilka i sin framtida funktion som arbetsledare kommer att i betydande grad ha att instruera underlydande personal, måste dessutom bibringandet av pedagogiska kunskaper och färdigheter tillmätas en avsevärd betydelse. Övervägande delen av undervisningstiden föreslås disponeras för grupparbete, med åtföljande redovisningar och diskussioner, situationsspel samt övningar.

Utöver de nämnda ämnena bör *fysisk träning* förekomma med två timmar per undervisningsvecka.

En detaljerad redovisning av kommitténs förslag beträffande innehållet och dettas disposition inom vart och ett av de ifrågasatta undervisningsämnena lämnas i *bilaga B 3*. Med föreslaget timantal i olika ämnen och med genomsnittligt 32 undervisningstimmar per vecka kommer den skolmässiga undervisningen i befälskursen att sträcka sig över en tidsrymd av ca 8 veckor.

De förberedande korrespondensstudierna avses skola kunna medhinnas under den tid som står till buds mellan antagning till kurs och den skolmässigt ordnade undervisningens början. Det bör därvid ankomma på vederbörande polisledning att beträffande de polismän som antagits till kursen i möjligaste mån följa deras studiegång och underlätta deras kunskapsinhämtande genom att lämna förklaringar, råd och anvisningar. I den utsträckning tjänsten så medger bör dylik vägledning ges under tjänstetid. I distrikt, där flera polismän samtidigt antagits till genomgång av befälskurs, kan ifrågavarande studievägledning lämpligen ordnas i form av studiecirkelsammanträden e d. De enskilda studierna däremot bör i princip bedrivas på fritid och endast i undantagsfall och då för en tid av högst 14 dagar föranleda tjänstledighet. Då här torde bli fråga om inhämtande av ett till stor del nytt kunskapsstoff, förutsätts de med befälsutbildningen förknippade korrespondensstudierna böra avslutas med kunskapsprov. Den som i dessa prov icke visar nöjaktiga resultat bör kunna avstängas från deltagande i den skolmässiga undervisningen.

I det följande förutsätter kommittén, att assistentklass (eller överkonstapelsklass) ur behörighetssynpunkt anses likvärdig med här föreslagen högre poliskurs jämte befälskurs.

På grundval av organisationsplanerna för de nya polisdistrikten kan det antal förste polisassistenttjänster, vilkas innehavare torde böra ha genomgått befälskursen, beräknas till totalt cirka 1 300. Motsvarande antal förste kriminalassistenttjänster, däri inbegripet tjänster för den särskilda polisverksamheten samt för sådan personal i Stockholm, Göteborg och Malmö vilken det åvilar att tillfälligt utöva mera kvalificerad arbets- och personalledning, kan uppskattas till sammanlagt cirka 250. Behovet av ersättare vid olika slag av ledigheter för innehavarna av förstnämnda försteassistenttjänster måste beräknas relativt högt med hänsyn till svårigheterna och olämpligheten att för kortare vikariat omdis-

ponera personal mellan olika polisdistrikt eller mellan olika enheter inom ett och samma distrikt. För de nämnda 1 550 tjänsternas innehavare torde således få beräknas cirka 500 ersättare med genomgången befälskurs.

Eftersom genomgången befälskurs förutsatts utgöra ett av villkoren för tillträde till kommissarietkursen, måste vid bedömningen av befälskursens dimensionering räknas jämväl med den personal som innehar kommissarietjänst eller har att verka som ersättare för sådana polismän. Det totala antalet kommissarietjänster (inklusive inom den särskilda polisverksamheten) uppgår till cirka 365. Behovet av ersättare är här större än beträffande personalen i försteassistentgraden. För kommissariernas vidkommande syns för landet i dess helhet böra i genomsnitt räknas med en cirka 50-procentig kommissarietutbildad ersättarkader. Denna 50-procentsregel bör gälla för de tre största städerna tagna var för sig och i övrigt med länen som beräkningsunderlag. Det totala antalet kommissarietutbildade befattningshavare skulle därmed uppgå till cirka 550.

Det sammanlagda behovet av polismän med genomgången befälskurs skulle sålunda uppgå till $1\ 550 + 500 + 550 = 2\ 600$. Därvid har emellertid icke räknats med det förhållandet, att polismän med kommissarie- eller befälskurs i viss utsträckning kan komma att av olika anledningar icke uppnå sådana tjänster för vilka utbildningen i och för sig gör dem kunskapsmässigt kvalificerade eller ock visa sig ovilliga att söka förflyttning eller befordran till dylik tjänst. En uppräkning av antalet polismän med kommissarie- respektive befälskurs med cirka 10 procent syns därför befogad. Det totala behovet av polismän med genomgången befälskurs skulle sålunda uppgå till cirka 2 860. På grundval av dels den genomsnittliga avgångsfrekvensen bland de personalkategorier vilka förutsatts äga befälsutbildning, dels den förutsebara ökningen av antalet tjänster för dylik personal torde rekryteringen till befälskursen kunna uppskattas till i medeltal cirka 180 per år.

För ett rationellt utnyttjande av lokaler och lärarkrafter bör eleverna fördelas på flera antagningstillfällen, förslagsvis fyra, varigenom befälskursen skulle komma att få följande ungefärliga tidsmässiga förläggning

Kurs	Jan	Febr	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec
1.									1/9			
2.											1/11	
3.	10/1											
4.			15/3									

Såsom i det föregående framhållits är det av största vikt att urvalet av polismän för genomgång av befälskursen sker på ett så rättvist och objektivt sätt som möjligt. För att åstadkomma detta måste dels de faktorer som bedöms skola vara utslagsgivande för urvalet klart definieras, dels de vitsord som i olika av-

seenden graderar de sökandes meriter ges en enhetlig och tillräckligt differentierad utformning.

Intagningen bör enligt kommitténs uppfattning grundas på dels sökandenas personliga lämplighet för de arbetsuppgifter, vartill befälskursen tänkts ge kompetens, dels sökandenas förmåga att inhämta det kunskapsstoff som innefattas i kursen och vilket befunnits utgöra ett nödvändigt underlag för utövandet av befälsfunktioner. Fråga uppkommer då, hur dessa faktorer närmare skall värderas såväl var för sig som i förhållande till varandra.

Enligt gällande regler för uttagning av elever till assistent- och kommissarieklasserna skall sökande av vederbörande polischef ha förklarats lämplig att genomgå utbildningen i fråga. Någon definition av begreppet lämplighet har emellertid icke fastställts. Ej heller har någon gradering av lämpligheten föreskrivits. Detta har haft till följd, att vissa polischefer begränsat sina uttalanden att avse "lämplig" respektive "icke lämplig", medan andra polischefer beträffande lämpligheten tillämpat en gradering motsvarande den som i Kungl. Maj:ts anvisningar angående tjänstålders- och poängberäkning m. m. för befordran inom polismanskarriären föreskrivits för vitsord till polismanstjänst. Kommittén, som finner det synnerligen angeläget att innebörden av begreppet lämplighet närmare klargörs samt att ett enhetligt vitsordsförfarande tillämpas, vill för sin del föreslå en ordning som så nära som möjligt ansluter till de värderingsnormer, vilka redan finns i de nämnda anvisningarna. Enligt dessa skall vid tillsättande av ledigförklarad polismanstjänst tillämpas ett vitsordsförfarande, där vederbörandes yrkesskicklighet, förmåga att utöva befäl, pålitlighet, arbetsförmåga, förmåga att samarbeta med över-, sido- och underordnad, omdöme, uppförande samt lämplighet för sökt tjänst bedöms efter vissa regler. I anvisningar till föreskriven blankett för vitsord till polismanstjänst har lämnats detaljerade föreskrifter rörande såväl vitsordsgrunderna som de olika bedömningsfaktorernas innebörd. Vid ansökan till befälskursen torde de nämnda bedömningsfaktorerna — med undantag för »förmåga att utöva befäl», vilken icke kan förutsättas prövad för samtliga sökande, samt »lämplighet för sökt tjänst» — tillsammans få anses konstituera sökandens lämplighet. Därest dessa faktorer bedöms efter samma grunder som gäller i det nuvarande meritvärderingssystemet och vitsorden poängsätts med tillämpning av en femgradig skala på motsvarande sätt som i det följande föreslås för betyg i utbildningskurs, erhålls genom addition av poängen för delvitsorden ett sammanfattande numeriskt uttryck för lämpligheten.

Lämplighetsbegreppet föreslås således böra omfatta »yrkesskicklighet», »pålitlighet», »arbetsförmåga», »förmåga att samarbeta med över-, sido- och underordnad», »omdöme» samt »uppförande». Beträffande dessa bedömningsfaktorer föreslås begagnas vitsorden

synnerligen god (gott) eller stor (stort) ..... = 5 poäng
mycket god (gott) eller stor (stort) ..... = 4 »

god (gott) eller stor (stort)	= 3 poäng
godtagbar (godtagbart)	= 2 »
otillräcklig (otillräckligt)	= 1 »

För uppförande bör tillämpas vitsorden »hedrande», »gott», »mindre gott».

De å blankett för vitsord till polismanstjänst lämnade anvisningarna rörande bedömningsfaktorernas innebörd samt användningen av olika vitsordsgrunder bör äga tillämpning jämväl vid ansökan till befälskurs.

Tillämpningen av föreslaget system för vitsordsgivningen skulle otvivelaktigt minska riskerna för olikheter i grunderna för bedömningen av en polismans lämplighet för befälsutbildning. Eftersom systemet ansluter till gällande ordning för polischefs vitsordsgivning vid befattningshavares ansökan till polismanstjänst, torde det emellertid komma att uppvisa samma brister som anses vidlåda sistnämnda vitsordsförfarande.

En så rättvisande bedömning som möjligt såväl av de personliga egenskaper som av de insikter och färdigheter i praktisk polistjänst vilka är av avgörande betydelse ej blott vid urval av elever till befälsutbildning utan även då fråga är om befordran inom polismanskarriären, torde enligt kommitténs mening icke kunna åstadkommas med mindre den omspannar en längre tidsperiod samt vägleds av flera överordnades uttalanden om vederbörandes prestationer i tjänsten. I det föregående har framhållits, att förbättrade möjligheter öppnas till en dylik mera nyanserad bedömning bl. a. genom att polismännen till följd av den föreslagna utbildningsgången torde komma att före ansökan om inträde i befälsutbildningen ha utnyttjats i polisarbete av skiftande art och svårighetsgrad och därmed under avsevärd tid kommit att stå under flera överordnades befäl. Polischefs vitsord om en polismans yrkesutövning och personliga egenskaper bör därför enligt kommitténs mening kunna baseras på ett kontinuerligt bedömningsförfarande. Ett dylikt innebär, att vederbörande överordnad har att med vissa tidsintervaller — exempelvis en gång årligen och i övrigt då underställd befattningshavare förflyttas till annan arbetsenhet under annat befäl — till polischef avge utlåtande över underställd personal enligt en för hela riket enhetlig mall. Denna bör vara så utformad, att den innefattar möjligheter till graderade värdeomdömen rörande de egenskaper, insikter och färdigheter, beträffande vilka polischef i olika sammanhang har att utfärda vitsord. Som underlag för vitsordsgivningen vid ansökan till befälsutbildning framstår en dylik fortlöpande bedömning av polismännen önskvärd främst med avseende på tiden efter genomgången av den högre poliskursen. Tiden från grundutbildningens slut fram till inträdet i den högre poliskursen ger icke på samma sätt möjligheter till bedömningar av vederbörandes förmåga och förutsättningar för mera kvalificerade eller specialbetonade uppgifter. Den torde fastmer vara att anse som ett avslutande led i polismännens praktiska utbildning och anpassning i yrket. Därmed syns den från de synpunkter kommittén har att företräda icke behöva omfattas av föreslaget systematiskt bedömningsförfarande. Huruvida ett

dylikt emellertid av andra skäl kan anses böra tillämpas jämväl under ifrågasvarande tidsperiod har kommittén icke funnit sig böra ta ställning till. Mot en mera generell tillämpning av föreslagen kontinuerlig personbedömning kan anföras, att den icke garanterar fullständig objektivitet och att det merarbete den kräver därför icke står i proportion till dess värde. Subjektiva inflytanden kan självfallet aldrig helt undvikas vid personbedömningar. Denna omständighet syns dock kommittén icke vara ett tillräckligt bärande motiv för att icke alla rimliga ansträngningar skall vidtas för åstadkommande av ett sådant underlag för vitsordsgivningen inom polisväsendet att denna så långt det är möjligt tillfredsställer kraven på saklighet och objektivitet.

Det må i detta sammanhang framhållas, att kommittén övervägt möjligheterna att utnyttja psykologiska test för en kompletterande bedömning av polismännens lämplighet för befälsutövning och därmed också befälsutbildning. Ett psykologiskt personlighetstest, där en persons egenskaper underkastas bedömning vid ett enda tillfälle, torde emellertid icke erbjuda säkrare underlag för ett ställningstagande till vederbörandes lämplighet i befälsavseende än ett med resultatet av ovan föreslaget systematiskt personbedömningsförfarande underbyggt lämplighetsvitsord. Kommittén har därför icke funnit sig böra föreslå införandet av personlighetstest för urvalet av sökande till befälskursen.

Även för bedömningen av en polismans förutsättningar att tillgodogöra sig innehållet i befälskursen har kommittén övervägt tillämpning av psykologiska test. Då emellertid samtliga sökande till befälskursen har gemensam utbildningsbakgrund, i det att de alla genomgått den högre poliskursen och därvid erhållit vitsord, baserade på en längre tids observationer av vederbörande och icke blott angivande graden av direkt kunskapsinhämtande utan även i viss mån återspelande sådana egenskaper som studiebegåvning, flit och ambition, torde ett psykologiskt test icke kunna ersätta utan endast i begränsad utsträckning komplettera den bild de polisiära skolbetygen ger av polismännens studieförmåga. På grund härav samt då det torde vara förenat med stora svårigheter och kostnader att utarbeta ett för här ifrågasvarande urvalssituation lämpat begåvnings-test, har kommittén icke ansett sig böra förorda införandet av ett testförfarande. Betygen från genomgången högre poliskurs framstår följaktligen såsom den säkraste grunden för en bedömning av polismännens förutsättningar att tillgodogöra sig undervisningen i befälskursen. I frågan huruvida därvid betyg i vissa ämnen, t. ex. i allmän polislära och juridiska ämnen, skall medges större inflytande än vitsord i andra ämnen har kommittén kommit till den uppfattningen, att någon åtskillnad vad gäller vitsordens i olika ämnen vikt icke bör göras. Vetenskapliga undersökningar rörande skolbetygs prognosvärde tyder på, att betyg i enskilda ämnen icke kan tillmätas någon avgörande betydelse då det gäller att söka förutsäga resultatet av högre studier. I allmänhet torde medelvärdet för samtliga i ett slutbetyg ingående delvitsord — oavsett ämnen eller ämneskategori — bilda ett i varje fall lika gott utgångsläge för en bedömning av en persons förutsättningar för fortsatt eller högre utbildning. Motsvarande

erfarenheter har gjorts vad beträffar polisutbildningen. Vid värdering av polis-männens prestationer i den högre poliskursen har kommittén därför inte ansett sig böra förorda någon prioritering av enskilda ämnen genom tillämpning av koefficientberäkningar e. d. Det sammanlagda poängvärdet av vitsorden i den högre poliskursen föreslås sålunda böra läggas till grund för den kunskaps- och begåvningsmässiga prövningen av sökande till befälskursen.

Även om den ovan föreslagna ordningen för vitsordsgivningen jämte tillämpningen av ett systematiskt personbedömningsförfarande verksamt torde bidra till ökad likformighet i lämplighetsbedömningen, framstår det som orealistiskt att därav förvänta sådan objektivitet i vitsordsgivningen att de sökande till befälskursen alltefter sina vitsordspoäng för lämplighet skall kunna inplaceras i en fullt rättvis turordning. Vad gäller på tjänstutövningen baserade vitsord torde sålunda subjektiviteten i omdömena, trots förfinade bedömningsmetoder, ofta vara alltför stor för att omdömena skall kunna medge mer än en grovgallring bland de sökande. Lika litet kan det med ledning av de sökandes betygspoäng från den högre poliskursen utformas någon preciserad ordning mellan de sökande med avseende på dessas kunskaps- och begåvningsförutsättningar. Härav följer att det icke torde vara möjligt att väga samman betygspoäng och lämplighetspoäng till något rättvisande, gemensamt och absolut uttryck för i vilken ordning de sökande på grund av lämplighet och kunskaper bör komma i fråga för inträde i befälskursen. Då ifrågakommande poängtal icke med säkerhet kan utnyttjas för någon mera preciserad gallring bland de sökande, förordar kommittén att det beträffande vitsord för lämplighet samt beträffande betyg från den högre poliskursen fastställs minimipoängtal och att dessa så avvägs, att de i möjligaste mån tillförsäkrar ett gott elevmaterial. Kommittén vill för sin del föreslå att — med tillämpning av i det följande föreslagna vitsordsgrunder — det för inträde i befälskursen bör krävas sammanlagt lägst 20 betygspoäng från genomgång av den högre poliskursen och sammanlagt lägst 18 poäng för lämplighet jämte vitsordet »hedrande» i uppförande såväl i betyget från den högre poliskursen som i lämplighetsvitsordet.

4. *Kommissariekurs*

Genom sin tidigare utbildning förutsätts den som antas till kommissariekurs ha dels inhämtat det polisiära teoretiska kunskapsstoff som erfordras för fullgörandet av polistjänst i allmänhet, dels bibringats de teoretiska insikter i arbets- och personalledning som krävs av befäl i försteassistentgraden. Under en mångårig tjänstgöring torde polismannen ävenledes ha förskaffat sig praktisk erfarenhet av alla gängse förekommande polisiära arbetsuppgifter. Som försteassistent i befälsställning har han även vunnit färdighet i utövandet av direkt arbetsledning över mindre personalgrupper. Utbildningen i kommissariekursen bör därför i princip kunna inskränkas till att omfatta det ytterligare kunskapsstoff som erfordras för att utöva ledningen av större avdelning eller sektion inom en poliskår eller biträda vid fullgörandet av göromål på polischefsplanet. Tyngdpunkten i

undervisningen torde därmed böra läggas på meddelandet av de särskilda kunskaper och färdigheter som betingas av de arbetsuppgifter vilka ankommer på kommissarie i dennes egenskap av närmast under polischefen ansvarig för polisarbetets bedrivande i dess helhet i ett distrikt eller inom viss verksamhetsgren eller äger samband med honom eventuellt åvilande uppgifter som förundersökningsledare eller befogenheter i övrigt att i polischefs ställe utöva polismyndighetsfunktion. I första hand blir härvid fråga om meddelande av fördjupade insikter i vissa juridiska ämnesavsnitt, i polistaktikens problematik samt i frågor rörande polisiär arbets- och personalorganisation, ekonomisk förvaltning, personalvård o. d. Härutöver torde det vara erforderligt att inledningsvis genom repetition av vissa i tidigare kurser behandlade ämnesområden aktualisera sådant kunskapsstoff som har särskild anknytning till den högre befälsutövningen. Sistnämnda repetitoriska utbildningsavsnitt bör lämpligen förläggas till en förberedande korrespondenskurs på motsvarande sätt som föreslagits beträffande den högre poliskursen och befälskursen.

Vid planeringen av kommissariekursens innehåll bör observeras att kursdeltagarna under en övergångstid icke kommer att besitta den polisiära utbildningsbakgrund som det av kommittén föreslagna utbildningssystemet i fullt utbyggt skick erbjuder. Därest kommitténs förslag till polisutbildningens ordnande godtas av statsmakterna, kommer sålunda under 8—10 år efter det nya utbildningssystemets införande eleverna i kommissariekursen att utgöras av polismän med nuvarande assistentutbildning. Denna är emellertid i vad avser meddelandet av kunskaper och färdigheter för utövandet av arbets- och personalledning icke jämförbar med den av kommittén föreslagna befälskursen. Undervisningen i personalledarpsykologi samt om polisväsendets administration och förvaltning är således i assistentklassen av blygsam omfattning. Ej heller kan flertalet assistentklassutbildade sökande till kommissarieutbildning förutsättas ha förvärvat erforderlig kompletterande utbildning rörande handläggningen av polismyndighetsärenden. Intill dess samtliga sökande till kommissariekursen följt den av kommittén föreslagna gången av den högre polisutbildningen, måste följaktligen kommissariekursen ges ett vidare innehåll än vad senare påkallas. Med hänsyn till att relativt lång tid kommer att förflyta till dess kommissariekursens innehåll kan helt anpassas till uppläggningsplanerna av den högre poliskursen och befälskursen, har de i det följande framlagda förslagen till kursplaner för kommissariekursen utarbetats med den nuvarande assistentutbildningen som kunskapsbas. Det torde få ankomma på rikspolisstyrelsen att vidta de modifieringar i kursplanerna för kommissariekursen som framdeles blir erforderliga genom inträffade förändringar i sökandeklienteletets fackutbildningsbakgrund.

För undervisningens i kommissariekursen metodiska uppläggning gäller i högre grad än vad ovan framhållits i samband med befälskursen att eleverna bör engageras att ta aktiv del i undervisningsarbetet. Mot bakgrunden av kursdeltagarnas långa och mångsidiga yrkeserfarenhet torde det finnas goda förutsättningar att genom grupparbete samt diskussioner och samverkan i övrigt mellan lärare och

elever ingående analysera och belysa för befälsutövändet relevanta frågeställningar av såväl teoretisk som praktisk art. En dylik undervisningsmetodik underlättar dessutom kunskapsmeddelandet och gör undervisningen mera stimulerande för både lärare och elever.

Beträffande undervisningsämnenäna och dessas innehåll i nuvarande och föreslagen kommissarieutbildning må följande anföras.

Den rent polisiära undervisningen är för närvarande fördelad på två separata ämnen, nämligen ordningspolistaktik och kriminalpolistjänst. Med hänvisning till vad i det föregående anförts om angelägenheten att anpassa undervisningen efter de riktlinjer som fastställts för polisverksamhetens framtida bedrivande föreslås, att den i egentlig mening polisiära undervisningen även i kommissariekursen meddelas inom ramen för ett enda läroämne och att detta erhåller samma benämning som i övriga kurser, nämligen *allmän polislära*. Att detta ämne i förevarande kurs kommer att i större omfattning än i andra kurser innefatta undervisning i polistaktik syns icke böra föranleda att ämnet ges någon särskiljande benämning. I ämnet bör äga rum en noggrann genomgång av olika spörsmål berörande polistaktikens både teoretiska och praktiska sida med avseende på såväl skydds- och övervakningsverksamhet som utredningsverksamhet. I den mån undervisningen är av repetitorisk karaktär, bör kunskaperna kunna inhämtas genom korrespondensstudier före den skolmässiga undervisningens påbörjande. Särskild vikt bör vidare fästas vid meddelandet av ingående kunskaper om de befogenheter och arbetsuppgifter som ankommer på förundersöknings-, förhørs- och spaningsledare. I allmän spaningslära samt i spårlära torde därvid fördjupade insikter erfordras. Så länge kursdeltagarna icke genomgått i det föregående föreslagen befälskurs torde kommissariekursens muntliga avsnitt dessutom böra omfatta undervisning om speciell brottsprevention samt om polisens uppgifter i krig. När samtliga elever har befälskursen som kunskapsmässig bakgrund, torde sistnämnda ämnesavsnitt närmast få karaktär av repetition och kan därmed till betydande del överföras till den förberedande korrespondenskursen.

Undervisning om polisens uppgifter, polisväsendets organisation, rekryteringen till polisyrket, tjänsttillsättningsförfarande m. m. meddelas i den nuvarande kommissarieklassen under sammanlagt 20 timmar inom ramen för ett särskilt juridiskt läroämne, polislagstiftning. För fullgörandet av de arbets- och personalledande funktionerna i kommissariegraden torde erfordras en betydligt mera ingående kännedom om polisväsendets organisation och arbetsformer samt om de såväl författningsmässiga som praktiska förutsättningarna för den polisiära administrationen och förvaltningen. Ifrågavarande kunskaper är icke av enbart juridisk karaktär och kan knappast sammanfattas under begreppet polislagstiftning, vilket närmast för tanken till de bestämmelser i olika avseenden som reglerar polisens befogenheter och skyldigheter vad gäller tillämpning och efterlevnadskontroll av samhällets rättsregler och vilka kunskaper huvudsakligen meddelas i andra läroämnen, t. ex. straffrätt, specialstraffrätt och allmän polislära. På motsvarande sätt som föreslagits beträffande befälskursen bör den

undervisning rörande polisiär administration och förvaltning som kan anses erforderlig för kommissariepersonal meddelas inom ramen för ett nytt läroämne, benämnt *administrations- och förvaltningskunskap*. Innehållsmässigt bör undervisningen i detta ämne i kommissariekursen anknyta till i befälskursen meddelade kunskaper och inriktas på en utvidgning och fördjupning av desamma. Så länge flertalet av kommissariekursens elever rekryteras bland polismän med nuvarande assistentutbildning, måste emellertid undervisningen i ämnet i kommissariekursen innefatta jämväl huvuddelen av det för befälskursen planerade kunskapsstoffet.

I det föregående har framhållits, att under en följd av år sökande till kommissariekursen i allmänhet icke kan förväntas besitta tillräcklig utbildning för handläggning av polismyndighetsärenden. Under en övergångstid torde därför i kommissariekursen böra beredas utrymme för undervisning i dessa stycken. Kommittén förordar att denna undervisning inordnas i ämnet *administrations- och förvaltningskunskap* och där tills vidare ges samma omfattning och innehåll som föreslagits för befälskursen.

Det nuvarande läroämnet *straffrätt med straffprocessrätt* domineras av föreläsningar över den nya brottsbalken samt diskussioner om speciella straffrättsliga problem. Orientering om ny lagstiftning och praxis jämte diskussioner kring mera komplicerade straffrättsliga spörsmål med anknytning till den praktiska polistjänsten torde även framdeles böra utgöra ett väsentligt inslag i den juridiska utbildningen av kommissariepersonal. Härutöver bör emellertid, med hänsyn till att kommissariers uppgifter som förundersökningsledare, förundersökningsförfarandet och tvångsmedlen bli föremål för en inträngande analys. Likaledes bör i ämnet ingå den orientering om kriminologi och kriminalpolitik som för närvarande meddelas kommissarieklassens elever genom specialföreläsningar utanför ramen för i stadgan fastställda läroämnena.

I *specialstraffrätt* torde böra ifrågakomma en undervisning av i stort sett samma omfattning och innehåll som den vilken för närvarande lämnas i kommissarieklassen.

Nyheter inom den sociala lagstiftningen ävensom en allmän översikt över socialpolitiken lämnas nu i ämnet *socialkunskap*. Även i fortsättningen bör i kommissarieutbildningen dylik undervisning ingå. Kompletterad med en orientering rörande samhällsutvecklingen i stort bör den särskilt inriktas på att ge kursdeltagarna ett vidgat perspektiv på polisens roll i samhället och dess förhållande till civil samhällsverksamhet i allmänhet. Den bör därför särskilt uppmärksamma sådana samhälleliga förhållanden som har en mer eller mindre direkt anknytning till polisens funktioner.

Polismän som vid inträdet i kommissariekursen icke följt den av kommittén skisserade utbildningsgången har erhållit endast ringa kunskaper i ledarskapets psykologi och om arbets- och personalledningens praktiska utövande. För fullgörandet av en kommissaries befälsfunktioner bör dennes psykologiska skolning självfallet icke vara mindre än vad kommittén funnit böra krävas av arbets-

ledande personal i lägre grader. Intill dess samtliga sökande till kommissariekursen genomgått av kommittén föreslagen befälskurs, torde kommissariekursen därför böra innefatta en psykologiundervisning av samma omfattning och innehåll som förordats beträffande befälskursen. Med hänsyn till de funktioner som ankommer på kommissarie bör jämväl en fördjupad undervisning äga rum rörande spörsmål med psykiatriska aspekter, såsom alkoholism, narkomani, lösdriveri och prostitution. De psykologiska och psykiatriska kunskapsområdena föreslås på motsvarande sätt som i grundutbildning och högre poliskurs innefattas i undervisningsämnet *människokunskap*.

Huvuddelen av innehållet i den nuvarande undervisningen i *rättsmedicin* i kommissarieklassen har, därest den icke är av repetitorisk karaktär, av kommittén föreslagits fördelad på dels grundutbildningen, dels den högre poliskursen. I en omdanad kommissarieutbildning syns därför undervisningen i *rättsmedicin* kunna begränsas till en översiktlig repetition av *rättsmedicinens* metoder och möjligheter jämte en sammanfattande redogörelse för *rättsläkarens* synpunkter på det samarbete som utvecklas mellan denne och polisen vid utredningen av dödsfall och personsador samt vid frågeställningar av laboriemässig karaktär. Då aktualiserandet av tidigare meddelade kunskaper huvudsakligen kan hänföras till den förberedande korrespondensundervisningen, torde den muntliga undervisningen i ämnet — även med hänsyn tagen till elever med nuvarande konstapels- och assistentutbildning — kunna medhinnas på ca 15 lektionstimmar.

I den nuvarande kommissarieutbildningen ingår som särskilda undervisningsämnen *vapnens bruk och stridstaktik* samt *civilförsvartjänst*. Med hänvisning till den ståndpunkt kommittén i det följande redovisar vad gäller utbildning i vapnens bruk och stridstaktik samt tjänstevapnens bruk finner kommittén ämnet böra utgå ur kommissarieutbildningen. En allmän försvarsorientering innefattande bl a nya stridsmetoder, vapen m m har i stället inlagts i ämnet allmän polislära. Inom ramen för detta ämne föreslås dessutom behandlas polisen och civilförsvaret, varför anledning ej finns att uppta civilförsvartjänst såsom separat undervisningsämne. Härtill kommer att den särskilda civilförvarsutbildning som erfordras för de polismän — oftast i kommissarieställning — vilka uttas till kärnspektörer inom civilförsvaret meddelas vederbörande genom civilförsvarets egen försorg.

Fysisk träning förekommer för närvarande icke i kommissarieutbildningen. Kommittén är av den uppfattningen, att deltagarna i kommissariekursen, likaväl som elever i övriga kurser av längre varaktighet, bör beredas tillfälle att vidmakthålla och om möjligt förbättra sin fysiska spänst. Ett inslag av motionsgymnastik torde dessutom gynnsamt påverka konditionen för bedrivandet av sådant tämligen påfrestande studiearbete varom här är fråga. Kommittén föreslår därför, att kursdeltagarna bereds tillfälle till fysisk träning under två timmar per undervisningsvecka.

Sammanfattningsvis föreslås kommissarieutbildningen sålunda böra omfatta

ämnena allmän polislära, administrations- och förvaltningskunskap, straffrätt med straffprocessrätt, specialstraffrätt, socialkunskap, människokunskap, rättsmedicin samt fysisk träning. För detaljer rörande innehållet och dettas disposition inom de olika ämnena hänvisas till i *bilaga B 4* intagna kursplaner. Med förslaget kursinnehåll och med genomsnittligt 30 lektionstimmar per vecka — högre timantal bedöms icke lämpligt med hänsyn till kursens karaktär och deltagarnas ålder — kommer den skolmässiga undervisningen i kommissariekursen att omfatta cirka 15 veckor.

Det totala behovet av polismän med kommissarieutbildning har ovan beräknats till cirka 550 + 10 procent = cirka 600. Med hänsyn till att avgångsfrekvensen för kommissarier ligger något högre än för befattningshavare i försteassistentgraderna kan det årliga rekryteringsbehovet till kommissariekursen uppskattas till cirka 7 procent av den till cirka 600 befattningshavare beräknade kommissarieutbildade personalkadern. Detta motsvarar en årlig intagning i kommissariekursen av cirka 40 elever.

Vad gäller uttagningen av elever till kommissariekursen får kommittén hänvisa till vad ovan anförts beträffande uttagningen av elever till befälskursen, enär de synpunkter och förslag som där redovisats torde äga principiell giltighet även för kommissariekursen. Sålunda föreslår kommittén, att vid ansökan till kommissariekursen avseende bör fästas vid lämpligheten, såsom denna bedömts i polischefens tjänstgöringsvitsord, samt vid de vitsord som erhållits i tidigare genomgångna kompetensgivande kurser.

Lämplighetsvitsordet bör — utöver vad som föreslagits för inträde i befälskursen — innehålla vitsord rörande sökandens förmåga att utöva befäl utfärdat enligt samma grunder som gäller vid vitsord till polismanstjänst. För inträde i kommissariekursen föreslås lämplighetsvitsordet böra omfatta sammanlagt lägst 22 poäng samt omdömet »hedrande» i uppförande.

I detta sammanhang må slutligen framhållas, att kommittén beträffande inträdessökande till kommissariekursen övervägt en skärpning av allmänbildningskravet, innebärande studentexamenskompetens eller motsvarande i vissa ämnen. En dylik högre skolunderbyggnad i enstaka ämnen har emellertid bedömts icke påverka vederbörandes förutsättningar att vare sig på ett bättre sätt utöva arbets- och personalledning eller tillgodogöra sig de teoretiska kunskaper kommissariekursen avses skola meddela. Gymnasiala studier utgör ej heller något oundgängligt kunskapsunderlag för inhämtandet av kommissarieutbildningens kursinnehåll. Studentexamensbetyg eller motsvarande, utfärdade före inträdet i polisyrket eller i varje fall en längre tid före inträdet i kommissariekursen, torde dessutom icke utgöra något tillförlitligt mått på vederbörandes aktuella kunskapsnivå i berörda ämnen. För en bedömning huruvida denna vid ansöknings-tillfället motsvarar kraven t ex i studentexamen torde sålunda särskild prövning erfordras. Kommittén har för sin del icke funnit utbildning eller befördran till kommissarie i sig själv för närvarande motivera krav på ytterligare skolunderbyggnad utöver vad som gäller för inträde i polisyrket. Annorlunda hade för-

hållandet varit, om kommissarieutbildning erfordrats för polismans möjligheter att uppnå polischefs kompetens. De teoretiska studier på akademisk nivå som krävs här för förutsätter nämligen studentexamensbetyg i viss utsträckning. Med de riktlinjer som numera getts för polischefskompetensen och utbildningen av polischefer har emellertid polismans möjligheter att uppnå denna kompetens kommit att ges en annan utformning, innebärande att polisman som besitter den fastställda allmänbildningsbakgrunden normalt skall på ett avsevärt tidigare stadium kunna vinna inträde i en på polischefs funktionen speciellt inriktad studiegång.

En sammanfattande jämförelse med avseende på antalet undervisningstimmar i olika ämnen mellan å ena sidan nuvarande assistent- och kommissarieutbildning och å andra sidan av kommittén föreslagna högre polisutbildning lämnas i *bilaga A 10*.

D. Utbildning av befattningshavare i polischefskarriären

Efter polisväsendets omorganisation har polischeferna helt befriats från åklagar- och exekutiva göromål men samtidigt tillagts vissa nya arbetsuppgifter. Detta har föranlett en omprövning av för befattningshavarna gällande kompetens- och utbildningskrav. Därvid har för erhållande av tjänst såsom länspolischef ävensom av vissa i polisinstruktionen närmare angivna tjänster inom den lokala polisorganisationen krav uppställts på juris kandidatexamen jämte minst ett års tingstjänstgöring. För övriga tjänster inom polischefskarriären har emellertid de med tjänsterna förenade arbetsuppgifterna av juridisk karaktär ansetts icke kräva juris kandidatexamen av tjänsteinnehavarna. De begränsade kraven på juridiska insikter för sistnämnda tjänsteinnehavare har lett till att andra vägar än en renodlad juridisk akademisk utbildning bedömts böra ge tillträde till polischefskarriären. I samband därmed har möjligheter ansetts böra beredas även innehavare av polismanstjänst att efter inhämtande av erforderliga juridiska och samhällsvetenskapliga kunskaper få tillträde till polischefskarriären. Denna öppnas därigenom för såväl direkt- som inomverksrekrytering. I enlighet med Kungl. Maj:ts proposition nr 1964:100, vilken bifallits av riksdagen, samt polisinstruktionen av den 13 november 1964 kan villkoren för tillträde till polischefsutbildningen sammanfattas sålunda:

Direktrekryterade sökande skall *antingen* ha avlagt juris kandidatexamen samt fullgjort tingstjänstgöring under minst ett år eller därmed jämförbar tjänstgöring hos polismyndighet eller länsstyrelse under motsvarande tid *eller* ha avlagt samhällsvetenskaplig juridisk examen jämte betyg för juris kandidatexamen i straffrätt ävensom fullgjort sådan tjänstgöring hos polismyndighet eller länsstyrelse som nyss sagts.

Inomverksrekryterade sökande skall dels med goda betyg ha genomgått konstupbildning, dels förvärvat studentexamenskompetens i ämnena modermålet, matematik, historia med samhällslära (alternativt samhällskunskap eller

historia), engelska samt ettdera fysik, kemi och biologi. Det har förutsatts att sistnämnda kompetens skall kunna förvärvas genom självstudier. De inomverksrekryterade sökande skall vidare ha genomgått en för dem särskilt anordnad juridisk grundutbildning samt ha fullgjort sådan tjänstgöring hos polismyndighet eller länsstyrelse, som stadgats för de direktrekryterade.

Med utgångspunkt i polischefsfunctionens nya innehåll har härutöver vissa förändringar ansetts påkallade i fråga om den egentliga yrkesutbildningen. Sålunda har i förutnämnda proposition konstaterats, att den hittillsvarande utbildningen inom det rent polisiära kunskapsområdet måste ges ökad omfattning och delvis annat innehåll. Denna polischefsutbildning har förutsatts skola innefatta en vid polisiär utbildningsanstalt anordnad teoretisk och praktisk utbildning, den sistnämnda bestående av cirka ett års reguljär polistjänst, övnings-tjänstgöring vid större polischefskansli under någon månad samt studier av åklagarmyndigheternas verksamhet. Polischefsutbildningen är gemensam för direkt- och inomverksrekryterade. Sökande skall, då han beviljas tillträde till utbildningen, antas till polissekreteraraspirant.

I direktiven för polisutbildningskommittén har åt denna uppdragits att — med utgångspunkt från den organisation för det statliga polisväsendet som kan komma att beslutas av statsmakterna — undersöka, dels vilken kompletterande utbildning som bör uppställas som kompetenskrav för befordran av egentlig polispersonal till renodlade drifts- och personalledarbefattningar inom polisväsendet, dels hur denna utbildning lämpligen bör anordnas. Genom statsmakternas ovan-nämnda beslut i kompetens- och utbildningsfrågorna har principiella riktlinjer uppdragits för lösningen av de till kommittén jämlikt direktiven hänfödda spörsmålen. Detta poängteras i propositionen (s 171), där departementschefen framhållit, att det bör ankomma på kommittén att lösa återstående detaljfrågor angående bl. a. uttagningen till polischefsutbildningen, formerna för den juridiska grundutbildningen samt innehållet i den teoretiska och praktiska polischefsutbildningen.

Innan i det följande spörsmålen rörande den juridiska grundutbildningen och polischefsutbildningen behandlas, finner kommittén anledning att ingå på de kompetenskrav som uppställts för sökande till polischefsutbildning.

I propositionen har förutsatts, att direktrekryterade sökande skall efter avlagd akademisk examen ha fullgjort antingen minst ett års tingstjänstgöring eller en därmed jämförbar tjänstgöring vid polismyndighet (större polischefskansli eller länspolischefskansli) eller vid länsstyrelse. Däremot har icke förutsatts, att inomverksrekryterade sökande skall fullgöra motsvarande tjänstgöring. I den nya polisinstruktionen har emellertid dylik tjänstgöring angetts som behörighetskrav för båda rekryteringskategorierna.

Kommittén delar den uppfattning om enhetlighet i kraven på praktisk erfarenhet från förvaltningstjänst som kommit till uttryck i den nya polisinstruktionen men vill för sin del ifrågasätta, huruvida icke formerna för den föreslagna tjänstgöringen bör undergå vissa ändringar. Med hänsyn till sökandenas fram-

tida verksamhet inom polisväsendet syns det mest ändamålsenligt, att ifrågasättande praktiktjänstgöring i möjligaste mån inriktas på förvaltningsområden med huvudsaklig anknytning till polisverksamheten. Så torde icke i önskvärd omfattning kunna ske, vare sig då fråga är om tingstjänstgöring eller då det gäller tjänstgöring hos länsstyrelse. Kommittén föreslår därför, att praktiktjänstgöringen skall fullgöras uteslutande hos polismyndighet. För att den skall erhålla samma karaktär och ges ett enhetligt innehåll föreslås vidare, att den skall äga rum enbart vid lokalt polischefskansli. Härutöver ifrågasätter kommittén, huruvida icke praktiktiden vid polischefskansli skulle ge rikare utbyte, om den förlades som ett led i själva polischefsutbildningen och därvid uppgick i den övningstjänstgöring vid polischefskansli som av beredningen föreslagits skola ingå i polischefsutbildningen. Såsom framgår av kommitténs förslag nedan angående den sistnämnda utbildningens närmare utformning har kommittén funnit lämpligt uppdelade den till polisskolan förlagda teoretiska utbildningen i två avsnitt, åtskilda av en längre tids praktikutbildning. Det första avsnittet skulle omfatta huvudsakligen sådant kunskapsstoff som erfordras för fullgörandet av polistjänst i allmänhet och det andra avse främst utbildning i olika polischefsfunktioner. Därest tjänstgöringen hos polischefskansli samordnas med den övriga praktikutbildningen och förläggs i dennas slutskede, vinnas bl. a. den fördelen, att eleverna vid påbörjandet av kanslipraktiken besitter sådana teoretiska och praktiska kunskaper om polisiär verksamhet, som är ägnade att i väsentlig grad öka deras utbyte av praktiken i fråga och därmed göra denna mera meningsfull. På grund härav och jämväl av kostnadsskäl torde enligt kommitténs mening tjänstgöringen vid polischefskansli kunna begränsas till cirka tre månader. På grundval av det anförda föreslår kommittén, att kravet på minst ett års tingstjänstgöring eller därmed jämförbar tjänstgöring under motsvarande tid vid polismyndighet eller länsstyrelse utgår, såvitt avser sökandes behörighet att antas till polissekreteraraspirant. De sålunda föreslagna ändringarna avser endast behörigheten att vinna inträde i polischefsutbildningen och berör följaktligen icke det särskilda kompetenskrav, som för länspolischefer m. fl. befattningshavare uppställts med avseende på tingstjänstgöring. Även om kommittén icke haft att ta ställning i sistnämnda spörsmål, vill kommittén dock ifrågasätta, huruvida icke beträffande dessa befattningshavare kravet på tingstjänstgöring, för att syftet med denna tillfredsställande skall uppnås, borde avse fullständig sådan tjänstgöring.

1. Juridisk grundutbildning för inomverksrekryterade

För att kunna utöva tillsyn över att lagar och författningar samt andra föreskrifter rörande ordning och säkerhet efterlevs krävs av polischefen att denne besitter kunskap såväl om innehållet i ifrågasättande lagstiftning som om därtill anslutande rättspraxis och rättstillämpning. För de inomverksrekryterade skall enligt propositionen erforderliga kunskaper i berört avseende — utom såvitt

gäller de särskilda polisförfattningarna — kunna inhämtas genom en särskild avpassad juridisk grundutbildning, omfattande följande juridiska och samhällsvetenskapliga ämnen eller ämnesavsnitt och med en beräknad normalstudietid av cirka 20 månader:

- a) *Propedeutisk kurs i juridik* för juris kandidatexamen (cirka 2½ mån.)
- b) *Civilrätt*, huvudsakligen bestående av dels det till *politices* magisterexamen hörande ämnet civilrätt IV, dels vissa avsnitt av ämnet civilrätt I i juris kandidatexamen (cirka 4½ mån.)
- c) *Offentlig rätt* med studierna koncentrerade till statsrätt och förvaltningsrätt (cirka 4 mån.)
- d) *Straffrätt* för juris kandidatexamen (cirka 2¾ mån.)
- e) *Processrätt* för *politices* magisterexamen — måhända med en mera framträdande inriktning på straffprocessrätten (cirka 2½ mån.)
- f) *Finansrätt*, innefattande översiktliga studier i skatterätt och finansvetenskap (cirka 1 mån.)
- g) *Nationalekonomi* med företagsekonomi i mindre omfattning än i juris kandidatexamen (cirka 1 mån.)
- h) *Sociologi* i särskild kurs (cirka 1 mån.)

På grund av vad departementschefen i propositionen uttalat angående kommitténs uppdrag i förevarande avseende har kommittén vid upprättande av förslag till kursplan ansett sig förhindrad att företa några större avvikelser från de riktlinjer som polisberedningen angett såväl i fråga om grundutbildningens innehåll som angående dess tidsmässiga omfattning.

Vad först angår studietidens längd har kommittén således anslutit sig till polisberedningens förslag, varigenom studietiden skulle omfatta ungefär 20 månader, dvs. två studieår.

Vid en granskning av innehållet i det föreslagna ämneskomplexet har kommittén emellertid funnit vissa smärre ändringar motiverade. Sålunda har kommittén beträffande ämnet *sociologi* ansett sig böra föreslå, att undervisningen helt överförs till den egentliga polischefsutbildningen. Enär ämnet endast undantagsvis torde ingå i de direktrekryterades examina, anser kommittén icke lämpligt, att endast de inomverksrekryterade bibringas kunskaper i ämnet. Vad angår ämnet *nationalekonomi med företagsekonomi*, är kommittén av den uppfattningen, att studietiden i polisberedningens förslag tillmätts alltför knappt. Kommittén föreslår, att undervisningen i de elementära avsnitt av nationalekonomin, varom här kan bli fråga, i stället lämnas i polischefsutbildningen genom särskilda föreläsningar för de inomverksrekryterade polissekreteraraspiranterna. För de direktrekryterade aspiranterna kan jämsides härmed anordnas orienterande undervisning rörande sådana viktigare polisiära författningar m m, varom de inomverksrekryterade får förutsättas äga kännedom. Enligt kommitténs förslag bör således undervisningen i ämnet utgå ur grundutbildningen. För ämnet *finansrätt* har polisberedningen föreslagit en studietid av en månad. Med

hänsyn till ämnets beskaffenhet finner kommittén lämpligt, att studietiden förlängs med ett par veckor och följaktligen får en omfattning av ca 1½ månad. Enär undervisningen i ämnet förutsätter kunskaper i bokföring, bör en särskild kurs här anordnas. Kursen bör få en längd av högst en månad. Ämnet *offentlig rätt* har visat sig erfarenhetsmässigt icke kräva en studietid av 4 månader, om, såsom polisberedningen förutsatt, delämnet folkrätt icke skall ingå. Kommittén anser, att tiden kan förkortas till ca 3 månader. Beträffande ämnena *civilrätt* och *processrätt* förslås i gengäld en mindre utökning av kunskapsstoffet.

Med de ändringar som ovan föreslagits kommer grundutbildningen att till sitt innehåll endast i smärre avseenden skilja sig från den distriktsåklagarutbildning, som förut anordnats vid Stockholms universitet och vilken avsåg jämväl utbildning av polischefer. Med hänsyn härtill har kommittén ansett sig kunna utforma den juridiska grundutbildningens kursplan i nära anslutning till den som gällt för distriktsåklagarutbildningen.

Studiegången i den juridiska grundutbildningen föreslås av kommittén få det utseende, som framgår av nedanstående tablå, däri angetts dels ämnena i den ordning, de skall studeras under var och en av de fyra terminerna, dels antalet studiemånader för varje särskilt ämne. För en jämförelse med distriktsåklagarutbildningens studiegång har jämväl denna intagits i uppställningen.

Termin	JURIDISK GRUNDUTBILDNING		DISTRIKTSÅKLAGARUTBILDNING	
	Ämne	Antal studiemånader	Ämne	Antal studiemånader
1	Propedeutisk kurs utbyggd med rättsvetenskapliga och samhällsvetenskapliga föreläsningar	2½	Propedeutisk kurs utbyggd med rättsvetenskapliga och samhällsvetenskapliga föreläsningar	2½
	Civilrätt (början)	2½	Civilrätt (början)	2½
2	Civilrätt (avslutning)	2½	Civilrätt (avslutning)	2
	Offentlig rätt	3	Offentlig rätt	3
3	Kurs i bokföring	1		
	Finansrätt	1½	Finansrätt	2½
	Straffrätt med kurser i hjälpetenskaper (början)	2½	Straffrätt med kurser i hjälpetenskaper (början)	2½
4	Straffrätt med kurser i hjälpetenskaper (avslutning)	1¼	Straffrätt med kurser i hjälpetenskaper (avslutning)	1¼
	Processrätt med kurser i hjälpetenskaper	3¼	Processrätt med kurser i hjälpetenskaper	3¼

De avvikelser som den föreslagna studiegången för grundutbildningen företer i förhållande till den studiegång som tillämpats för distriktsåklagarutbildningen,

är betingade av skiljaktigheter i fråga om innehållet i vissa ämnen. Avvikelserna innebär följande:

1. Ämnet *civilrätt* erhåller en studietid av ca 5 månader i stället för, såsom i distriktsåklagarutbildningen, $4\frac{1}{2}$ månader, enär omfattningen av studierna i ämnets familjerättsliga avsnitt ansetts böra något ökas.
2. På grund av förlängningen av studietiden i ämnet *civilrätt* kan studierna i ämnet *offentlig rätt*, i motsats till vad som gällt för distriktsåklagarutbildningen, icke slutföras under den andra terminen. Tentamen i ämnet kan därför ej äga rum förrän vid den tredje terminens början. Det förutsätts därvid att eleverna, som bevisar undervisningen i ämnet under den andra terminen, ägnar en del av tiden mellan ifrågavarande terminer åt studier i ämnet.
3. Studietiden för *finansrätt*, såsom detta ämne utformats i distriktsåklagarutbildningen, förkortas från $2\frac{1}{2}$ månader till ca $1\frac{1}{2}$ månad genom att kravet på kunskaper i finansvetenskap utgår och studierna följaktligen ägnas uteslutande skatterätten, samtidigt som vissa, mera speciella avsnitt av densamma, t ex den internationella dubbelbeskattningen, utesluts. Som ovan nämnts, bör i anslutning till undervisningen i detta ämne anordnas en särskild bokföringskurs.
4. För ämnet *processrätt* har föreslagits en studietid av ca $3\frac{1}{4}$ månader. I distriktsåklagarutbildningen har för processrätt åtgått $3\frac{3}{4}$ månaders studier. Förkortningen har föranletts av att studierna i exekutionsrätt för grundutbildningens del ansetts kunna inskränkas till huvuddragen av ämnesområdet.

Kommitténs förslag till kursplan för den juridiska grundutbildningen återfinns i *bilaga B 5*.

Den juridiska grundutbildningen måste självfallet ges samma kvalitativa standard som universitetsutbildningen för de direktrekryterade. Detta innebär emellertid icke, att utbildningen med nödvändighet måste försiggå vid universitet. Den kan enligt kommitténs mening förläggas till polisskolan, under förutsättning att studierna där ges enahanda utformning som vid universitet och att för undervisningen anlitas lärare med samma kompetens som de vilka handhar motsvarande universitetsundervisning. Möjligheterna att för den tämligen omfattande undervisning, varom här är fråga, anskaffa sådana timlärare torde emellertid för polisskolans del vara mindre goda, varför utsikterna att där kunna utan störningar upprätthålla en dylik kursverksamhet får bedömas såsom tämligen osäkra. Härtill kommer att antalet deltagare i den juridiska grundutbildningen torde komma att bli relativt ringa och utbildningen följaktligen opropotionerligt kostsam. Vidare kan ifrågasättas, huruvida icke inomverks- och direktrekryterade såvitt möjligt — till undvikande av onödiga motsatsförhållanden i den fortsatta gemensamma utbildningen och karriären — bör erhålla sin juri-

diska och samhällsvetenskapliga skolning under lika utbildningsformer och vid samma typ av undervisningsanstalt. Mot bakgrunden härav har kommittén funnit fördelarna med en universitetsutbildning i förevarande sammanhang vara uppenbara.

Ifrågavarande utbildning bör anordnas vid endast ett av rikets universitet. Med hänsyn dels till att polischefsutbildningen i det följande föreslås till största delen skola försiggå i stockholmsområdet, dels till det förhållandet, att Stockholms universitet är den enda undervisningsanstalt som tidigare handhaft distriktsåklagarutbildning finner kommittén lämpligt, att den juridiska grundutbildningen förläggs till detta universitet, där den på sätt som skett i fråga om distriktsåklagarutbildningen bör kunna anslutas till den ordinarie undervisningen vid den juridiska fakulteten. Undervisningen i bokföring torde emellertid icke kunna samordnas med den kurs, som hålls för juris studerande, varför en extra kurs måste anordnas för grundutbildningens elever. Kurstiden utgör ungefär 35 timmar. Eventuellt kan även vissa kompletterande föreläsningar erfordras i ämnet finansrätt. Det antal extra timmar, som här kan bli erforderligt, torde icke överstiga 10. Kostnaderna för de extra undervisningstimmar, varom här kan bli fråga, får givetvis bestridas av polisväsendet.

Till grund för bestämmandet av den juridiska grundutbildningens dimensionering kan icke läggas några mera exakta beräkningar. En av polisberedningen verkställd undersökning har visat, att antalet tjänster för polischefsutbildad personal, utom såvitt avser länspolischefer, kan uppskattas till ca 250 — med viss vikarieserv ca 275 — samt att det årliga tillskottsbehovet på grund härav beräknas till i medeltal 7—10 personer. Sedan polisväsendets omorganisation genomförts, har inom rikspolisstyrelsen företagna beräkningar gett vid handen, att det totala antalet för den fasta arbetsorganisationen disponibla tjänster inom polischefskarriären får anses utgöra ca 255 (med vikarieserv ca 290). Det årliga behovet av tillskott till karriären torde enligt sistnämnda beräkningar uppgå till i genomsnitt 12 personer. Med hänsyn till rådande åldersfördelning inom polischefskarriären torde emellertid i initialskedet behovet av nyrekrytering uppgå till ca 20 personer årligen. Bl a på grund härav har kommittén, såsom i det följande framgår, icke funnit lämpligt anordna polischefsutbildning med längre intervall mellan varje kurs än ett år och därför föreslagit, att sådan utbildning i princip skall komma till stånd årligen. Deltagarna i denna utbildning torde kunna inrymmas i en klassavdelning. Därest för undvikande av ett onödigt och relativt långt studieuppehåll den juridiska grundutbildningen skall tidsmässigt anpassas till polischefsutbildningen, måste även den förstnämnda anordnas med början en gång årligen. Enligt kommitténs mening får det anses uppenbart, att en årlig grundutbildning — i förhållande till en mera sällan återkommande — ur rekryteringssynpunkt endast medför fördelar. För universitetets vidkommande torde det icke innebära någon skillnad, om utbildningen anordnas årligen eller med längre mellanrum. Genom den av kommittén föreslagna samordningen med övrig undervisning vid universitetet torde merkostnaderna för undervis-

ningen i varje utbildningsomgång uppgå till ett så ringa belopp, att några betänkligheter ej heller föreligger från kostnadssynpunkt. Kommittén förordar därför en årligen återkommande grundutbildning.

Vad härefter angår elevantalet i varje utbildningsomgång måste konstateras, att någon exakt uppskattning av utbildningsbehovet icke kan ske, enär alltför svårbedömbara faktorer här påverkar beräkningarna. Av denna anledning har kommittén övervägt, huruvida tillträdet till utbildningen måhända borde vara obegränsat. Ehuru ett fritt tillträde till denna utbildningsgång skulle ge ett bredare underlag för urvalet av polissekreteraraspiranter, är emellertid betydande nackdelar förbundna med ett sådant arrangemang. Om alla som uppfyller inträdsvillkoren bereds tillträde till utbildningen, kommer åtskilliga studerande förmodligen icke att kunna antas till polissekreteraraspiranter. Detta innebär att det allmänna, med hänsyn till de ekonomiska förmåner som i en eller annan form måste tillkomma de studerande, åsamkas kostnader, vilka icke står i rimlig proportion till utbildningsmålet. Kommittén har därför kommit till den uppfattningen, att tillträdet till utbildningen måste begränsas. Antalet elevplatser i varje kurs bör på grundval av för ändamålet verkställda prognoser bestämmas med utgångspunkt i rekryteringsbehovet för det år, varunder den anslutande polischefsutbildningen kommer att slutföras. Det måste därvid givetvis observeras, att rekryteringen avser jämväl akademiker, varav måhända ett visst antal med hänsyn till för vissa tjänster gällande kompetenskrav måste ha juris kandidatexamen. Elevuttagningen torde böra ankomma på rikspolisstyrelsen.

För att sökande skall vinna tillträde till utbildningen bör krävas, dels att vederbörande innehar ordinarie polismanstjänst, dels att hans tjänstgöring inom polisväsendet är synnerligen väl vitsordad. Härutöver har kommittén övervägt att såsom särskilt inträdsvillkor uppställa krav på lämplighet för sådana polisledningsfunktioner, till vilka den juridiska grundutbildningen syftar att bereda vederbörande. Då emellertid sökandenas tjänstgöring till sin karaktär och inriktning oftast i väsentlig mån skiljer sig från de göromål som ankommer på befattningshavare i polischefskarriären, torde den icke kunna tjäna som underlag för en prövning av sökandenas lämplighet i här berört avseende. På grund härav kan en tillfredsställande lämplighetsbedömning uppenbarligen icke ske. Därav följer enligt kommitténs mening, att särskilda krav på sådan lämplighet icke bör intas bland villkoren för inträde i den juridiska grundutbildningen. Däremot måste sökande självfallet kunna förväntas äga förutsättningar att med tillfredsställande resultat genomgå den ifrågavarande utbildningen. Endast sådan sökande, som styrker sig besitta en mycket god studieförmåga, bör således uttas till utbildningen. Studieförmågan bör styrkas genom de vitsord sökanden erhållit dels i studentexamen (fullständig eller begränsad), dels i vid polis-skolan genomgången utbildning.

Vid fördelningen av elevplatserna bör enligt kommitténs mening beaktas två faktorer, nämligen dels sökandenas studieförmåga, dels deras tjänstålder. Detta förutsätter, att riktlinjer uppdras för de jämförelser, som måste ske mellan olika

sökande med avseende på både erhållna kunskapsvitsord och antalet tjänstår. Grundvalen för dessa jämförelser bör vara ett sammanfattande numeriskt uttryck för sökandens genomsnittsbetyg i studentexamen, hans genomsnittsbetyg i polisiär utbildningskurs samt hans tjänstålder, uttryckt i poäng. Genomsnittsbetyget i viss utbildning framräknas på sådant sätt, att summan av vitsorden divideras med antalet betygsatta ämnen. I de fall ämnesvitsordet uttryckts verbalt, torde det kunna för ändamålet åsättas visst siffervärde. För den polisiära utbildningens del bör hänsyn tas endast till de vitsord sökanden erhållit i av honom *senast* genomgången reguljär polisutbildning. Därigenom undviks de svårigheter, som eljest skulle uppstå på grund av det förhållandet, att sökandena befinner sig på olika och ojämförbara utbildningsstadier. Tjänstålderns poängvärde utgör summan av delpoängen för varje helt år, varunder vederbörande innehaft polismanstjänst. För att undvika att tjänståldern blir den dominerande uttagningsfaktorn, föreslås dels att ifrågavarande poängvärde på lämpligt sätt avvägs i förhållande till de poängvärden som framkommer vid beräkningen av genomsnittsbetyget, dels att antalet tillgodoräkningsbara tjänstår maximeras. Såsom framgår av kommitténs förslag i det följande har för polissekreteraraspiranter i fråga om hälsotillstånd och kroppsstatus ansetts böra gälla samma krav som för polisaspiranter. För de inomverksrekryterades del bör enligt kommitténs mening den härför erforderliga läkarundersökningen äga rum i samband med uttagningen till den juridiska grundutbildningen.

Kommittén vill slutligen understryka vikten av att den angivna studiegången följs av eleverna och får därför föreslå, att rikspolisstyrelsen utövar kontroll häröver samt i förekommande fall vidtar de åtgärder som kan befinnas erforderliga.

2. Polischefsutbildning

Polischefsutbildningens målsättning och struktur måste självfallet grundas på polischefsfunktionens innehåll. Genom polisväsendets omorganisation har denna funktion undergått väsentliga förändringar i förhållande till vad som tidigare gällt. Bedömningar och ställningstaganden i frågor rörande polischefsutbildningens utformning förutsätter därför en kartläggning av de arbetsuppgifter som numera tillkommer polischefen. En sådan undersökning har företagits av polisberedningen, som i sitt betänkande nr 14 lämnat en redogörelse för dels de ifrågakommande göromålen, dels de kunskaper som kan bedömas vara i huvudsak erforderliga för fullgörandet av desamma. I undersökningen, vilken här sammanfattningsvis refereras, indelas arbetsuppgifterna i följande huvudgrupper:

- a) *Tillsyn av att lagar och författningar samt andra föreskrifter rörande ordning och säkerhet efterlevs*

Denna arbetsuppgift består huvudsakligen i att organisera och leda polisverksamheten inom distriktet. Fullgörandet av därmed förknippade göromål kräver

dels juridiska och samhällsvetenskapliga insikter i enlighet med vad tidigare angetts, dels kunskaper om de särskilda föreskrifter som uppställts för polischefens myndighetsutövning.

b) *Handläggning av polismyndighetsärenden*

Enligt ett flertal speciella författningar har på polismyndigheten lagts vissa administrativa tillstånds-, intygs- och inspektionsbefogenheter. Handläggningen av dylika ärenden kräver ej endast sådan författningskännedom varom talats under föregående punkt utan även specialkunskaper inom de områden där polischefen är tillstånds- och intygsmyndighet.

c) *Arbetsledning, planering och kontroll*

Dessa funktioner innebär självständiga ställningstaganden i alla de fall då i frågor om polisverksamhetens utövande och polispersonalens uppträdande såväl principiellt som i det enskilda fallet krävs beslut från arbetsledningens sida. Av polischefen fordras därmed kännedom om polisarbetets förutsättningar, kunskaper i polisteknik och polistaktik samt förmåga att utöva ett föredömligt arbetsledarskap.

d) *Personaladministrativa göromål*

Ifrågavarande göromål omfattar enligt polisberedningen disciplinära ärenden och allmän personaladministration. Därvid är att märka, att handläggningen av disciplinärenden enligt den nya polisinstruktionen ankommer uteslutande på länsstyrelserna (länspolischeferna).

e) *Representations- och PR-uppgifter*

En icke ringa del av polischefens arbetsuppgifter innebär samarbete och samråd med företrädare för statliga och kommunala myndigheter samt kontakter med företag och sammanslutningar av olika slag ävensom med pressen och andra massmedia. Polischefens funktioner i dessa sammanhang kräver dels att han äger kännedom om organisationen av och arbetssättet inom olika organ och institutioner, dels att han behärskar de allmänna grunderna för PR-arbete.

f) *Göromål som förundersökningsledare*

Även efter polisväsendets omorganisation kommer polischefen att fungera som förundersökningsledare. Enligt beredningens mening torde de kunskaper som ovan angetts såsom erforderliga i andra sammanhang vara tillfyllest för fullgörandet även av här berörda uppgifter.

Polischefsutbildningens allmänna målsättning måste i likhet med annan yrkesutbildning vara att göra eleven väl skickad att fullgöra samtliga de arbetsuppgifter som kommer att åvila honom i hans framtida befattning. För polis-

chefens del kan, såsom torde ha framgått av vad ovan sagts, arbetsuppgifterna anses omspanna ett stort och skiftande område, där de olika arbetsmomenten kräver icke endast teoretiska utan även praktiska insikter. För att polischefs-funktionerna skall kunna utövas på ett tillfredsställande sätt måste således polischefsutbildningen omfatta både en allsidig teoretisk undervisning och en grundlig praktisk utbildning.

Utbildningens teoretiska avsnitt bör med hänsyn till de ifrågavarande polisledningsfunktionerna inriktas på att dels meddela eleven de kunskaper om själva polisverksamheten som anses erforderliga för handhavandet av densamma, dels göra honom förtrogen med såväl förvaltningsgöromål som arbetsledaruppgifter, PR-sysslor o d.

Den praktiska utbildningen har av polisberedningen, såsom ovan inledningsvis refererats, föreslagits skola omfatta reguljär polistjänst, övningstjänstgöring vid polischefskansli samt studier av åklagarmyndigheternas verksamhet. Kommittén delar denna uppfattning och anser jämväl i likhet med beredningen, att den teoretiska och praktiska utbildningen bör samordnas. De i polischefsutbildningen ingående kunskapselementen bör därvid sammanfogas så, att utbildningen i möjligaste mån ges en i mognadshänseende logisk och ändamålsenlig utformning. Med denna målsättning torde sådan teoretisk undervisning, som i huvudsak avser polisverksamhetens elementa, böra förläggas till ett inledande skede för att eleven därigenom skall ges kunskapsmässiga förutsättningar att kunna tillgodogöra sig den praktiska utbildningen. De praktiska utbildningsavsnitten bör enligt kommitténs mening förläggas till ett därpå följande, sammanhängande skede och ges den inbördes ordning som ovan nämnts. Studierna av verksamheten vid polischefskansli och åklagarmyndighet torde nämligen ej kunna ge önskvärt utbyte, därest eleven icke först bibringats erfarenheter av praktisk polistjänst. Eftersom den praktiska utbildningen får anses utgöra en väsentlig förutsättning för att eleven skall kunna bedriva avancerade studier rörande polistaktik, administration, förvaltning, arbetsledningsmetodik m m, föreslås, att undervisningen i dessa hänseenden tidsmässigt förläggs efter den praktiska utbildningen för att därmed bilda ett avslutande utbildningsavsnitt. Därjämte torde det vara värdefullt, att eleverna i ett avslutande teoretiskt utbildningsavsnitt ges tillfälle till kompletterande upplysningar och förklaringar rörande sådana i det praktiska polisarbetet tillämpade arbetsmetoder och handlägningsrutiner med vilka eleverna kommit i kontakt under sin praktiktid. På grund av vad sålunda anförts och med hänvisning till innehållet i de kursplaner, som redovisas i *bilaga B 6*, föreslår kommittén, att polischefsutbildningen uppdelas i följande avsnitt:

Polischefskurs I, bestående av en ca 5 månader lång, skolmässigt anordnad teoretisk undervisning med huvudsakligt syfte att i koncentrerad form meddela viss del av det kunskapsstoff, som inryms i polisiär grundutbildning, högre poliskurs och befälskurs.

Praktikutbildning under en sammanlagd tid av ca 17 månader och bestående av:

polistjänstgöring under ca 13 månader, ägnad att ge eleven praktiska erfarenheter av polisverksamhetens olika former;

övningsjänstgöring vid polischefskansli, ca tre månader, varunder eleven avses skola erhålla en orienterande överblick över samtliga vid ett dylikt kansli förekommande göromål; samt

övningsjänstgöring hos åklagarmyndighet under ca en månad. Tjänstgöringen skall ge en inblick i arbetsrutinen vid myndigheten.

Polischefskurs II med en kurstid om ca två månader anordnas i skolmässig form och består av teoretisk undervisning i högre polistaktik samt i administrations- och förvaltningsgöromål. Undervisningen inriktas helt på att utbilda eleven i de funktioner som åvilar polisledningen i ett polisdistrikt.

Med avseende på kursplanernas innehåll må följande anföras. Det kunskapsstoff som avser det egentliga polisiära ämnesområdet har i likhet med vad som skett i övriga kurser i sin ämnesmässiga utformning erhållit benämningen allmän polislära. I polischefsutbildningen har detta ämneskomplex fördelats på två avsnitt, det första ingående i polischefskurs I och det andra i polischefskurs II. Beträffande innehållet anknyter *allmän polislära I* huvudsakligen till de kunskaper om polisverksamhetens bedrivande, som meddelas i konstapelkurs I och II, den högre poliskursen och befälkursen. Emellertid har viss beskärning av ifrågavarande kunskapsstoff företagits, enär undervisningen ansetts kunna i princip koncentreras till de kunskapsområden som är av primär betydelse för polissekreteraraspiranterna. Sålunda har det av kommittén icke bedömts erforderligt, att aspiranterna ges en lika omfattande utbildning och träning i sådana arbetsrutiner av praktisk karaktär, som helt torde ankomma på underställd personal. Kommittén har dock beaktat angelägenheten av att polischefen besitter sådana kunskaper, att han är i tillfredsställande mån förtrogen med alla den underlydande personalens sysslor. Undervisningen i *allmän polislära II*, som utgör en påbyggnad av allmän polislära I, har en mera direkt inriktning på ledningen av polisverksamheten. Undervisningen syftar följaktligen främst till en utbildning i dels avancerad polistaktik, dels de arbetsuppgifter som sammanhänger med polischefens ställning som förundersökningsledare.

Såsom anförts i avsnittet angående den juridiska grundutbildningen har förutsatts, att de inomverksrekryterade aspiranterna i polischefsutbildningen skall erhålla undervisning i *nationalekonomi*. Ämnet är ägnat att bilda en allmän-orienterande bakgrund till främst undervisningen i administrations- och förvaltningskunskap. Undervisningen i nationalekonomi bör avse bl a de viktigare nationalekonomiska och företagsekonomiska teorierna och metoderna, konjunktur-

frågorna och den ekonomiska politiken. Härutöver bör det svenska näringslivets struktur översiktligt behandlas.

För de direktrekryterade aspiranterna, vilka redan vid sitt inträde i polis- chefsutbildningen besitter kunskaper i nationalekonomi men helt saknar erfarenhet av polisverksamheten, föreslås, att — parallellt med förenämnda undervisning i nationalekonomi — anordnas orienterande föreläsningar angående sådana polisiära förhållanden, som torde vara alltför välbekanta för de inomverksrekryterade för att motivera dessas deltagande i dylik undervisning. Hit hör bl a polisväsendets organisation, polisverksamhetens innehåll och funktionella indelning, de polistekniska hjälpmedlen och polispersonalens anställningsförhållanden. Undervisningen föreslås få benämningen *introduktion i allmän polislära*.

Universitetsstudierna i fråga om de områden av juridiken, vartill trafik-, ordnings-, närings-, alkohol- och utlänningslagstiftning hänför sig, äger rum inom de båda ämnena straffrätt (specialstraffrätt) och offentlig rätt (förvaltningsrätt). Enär polisverksamheten i hög grad berörs av denna lagstiftning, måste det anses angeläget, att polischeferna besitter ingående kunskaper om densamma. Universitetsstudierna i de två ämnena är emellertid huvudsakligen inriktade på andra avsnitt, varför de icke kan anses ägnade att i här berörda avseenden ge det mått av kunskaper som erfordras för befattningshavarna i polischefs-karriären. Av denna anledning måste särskild undervisning anordnas i polischefskursen, förslagsvis under ämnesbeteckningen *specialstraffrätt*. Vid bestämmandet av antalet lektionstimmar har beaktats å ena sidan nödvändigheten av en mycket noggrann genomgång av dels själva lärostoffet, dels vissa komplicerade frågeställningar, å andra sidan det förhållandet att aspiranterna redan besitter omfattande allmänjuridiska kunskaper. Ämnet föreslås skola ingå i polischefskurs I.

En översikt över den sociala lagstiftningen och socialpolitiken bör enligt kommitténs mening ingå i undervisningen i polischefskurs I såsom ett särskilt ämne, *socialkunskap*. Undervisningen i ämnet får anses syfta till en väsentlig påbyggnad och fördjupning av de kunskaper om sociallagstiftningen som aspiranten kan ha inhämtat under sina studier i offentlig rätt.

Av de kursplaner som i det föregående framlagts beträffande den reguljära polisutbildningen i övrigt, framgår att kommittén fäster stor vikt vid att polispersonalen ges en gedigen teoretisk och praktisk psykologisk skolning, direkt inriktad på tjänstutövningen. För polischeferna gäller i lika hög grad kravet på goda insikter i vad gäller t ex grupp- och masspsykologi, vittnes- och förhørspsykologi samt personlighetslära. Härtill kommer att polischefens funktion som högste arbetsledare inom ett polisdistrikt fordrar betydande kunskaper i personalledningspsykologi, instruktionsmetodik o d. Till följd härav och för att ge utrymme åt grupparbeten, situationsspel och diskussioner torde i polischefskurs I för undervisning i psykologi böra anslås ett förhållandevis stort antal timmar. Samma synpunkter gäller insikterna i psykiatri. I kursplanen har kunskaps-

stoffet i psykologi och psykiatri sammanförts till undervisningsämnet *människokunskap*.

Såsom i det föregående anförts har kommittén funnit lämpligt, att den undervisning i *sociologi*, som av polisberedningen föreslagits skola ingå i den juridiska grundutbildningen, i stället förläggs till polischefsutbildningen. Kunskaper i sociologi torde vara av värde i samband med studierna av såväl människokunskap som administrations- och förvaltningskunskap. I sistnämnda hänseende kan ämnet i likhet med nationalekonomin anses bilda en allmänt orienterande bakgrund. Undervisningen, vilken bör äga rum i polischefskurs I, torde böra avse främst studiet av de viktigaste sociala institutionerna och gruppbildningarna samt den påverkan, som samhällsindividerna utövar på varandras handlande och tänkande.

Enligt kommitténs uppfattning är det önskvärt, att polischeferna i likhet med underställd personal bibringas kunskaper i akutsjukvård, ehuru undervisningen härvidlag torde kunna få en mera orienterande karaktär. Ett mindre antal undervisningstimmar har föreslagits skola för ändamålet avsättas i polischefskurs I. Vad som anförts om akutsjukvård får anses gälla även social- och rättsmedicin. I likhet med vad som föreslagits gälla för andra polisiära kurser finner kommittén lämpligt att undervisningen i dessa discipliner hänförs till ett ämne, benämnt *medicin*.

I kursplanen för polischefskurs I har ett mindre antal lektionstimmar anslagits för undervisning i *tjänstevapnens bruk*. Utöver orienteringar om användandet av skjutvapen och tårgas m m i polistjänsten föreslår kommittén, att skjutövningar och vissa andra praktiska övningar skall ingå i utbildningen, eftersom det måste anses vara av vikt, att även polischefen i förekommande situationer behärskar ifrågakvarande vapen.

Med hänsyn till kurstidens längd anser kommittén påkallat i såväl arbetsstimulerande som konditionsbefrämjande syfte, att eleverna i polischefskurs I bereds tillfälle till regelbunden *fysisk träning* — huvudsakligen i form av motionsgymnastik.

Vad gäller ämnet *administrations- och förvaltningskunskap* bör eleverna, innan de mera speciella frågorna rörande polisväsendet upptas till behandling, ges en sammanfattande översikt över den samhällseliga förvaltningens uttrycks- och verksamhetsformer. På grund härav har såsom en inledning anslagits ett antal timmar för genomgång av bl a den statliga och kommunala förvaltningens organisatoriska uppbyggnad, de olika organens arbetsformer och arbetsrutiner samt statlig personaladministration i allmänhet. Ämnets innehåll i övrigt fördelar sig på dels polislagstiftning med särskilt ingående behandling av polisinstruktionen och handläggningen av polismyndighetsärenden, dels frågor av såväl personaladministrativ karaktär (personalredovisning, personalplanering, rekrytering och utbildning, disciplinära åtgärder) som personalvårdande slag (arbetarskydd, förhandlings- och samrådsverksamhet, information m m.), och dels ekonomisk förvaltning (utrustningsfrågor, budgetarbete, bokföringsgöromål,

kontorsteknik). Härutöver har visst utrymme anslagits för undervisning rörande den för polischefsverksamheten så betydelsefulla externa upplysningsverksamheten.

Polischefsutbildningens teoretiska avsnitt, polischefskurserna I och II, bör med hänsyn till tillgången på lärarpersonal samt förekomsten av tekniska resurser och disponibla utrymmen förläggas till huvudskolan i Solna. Den praktiska utbildningen bör äga rum på ort, där de olika arbetsuppgifterna har tillräcklig frekvens för att ge deltagarna en så grundlig och allsidig erfarenhet som möjligt. Med hänsyn härtill samt till polissekreteraraspiranternas intresse av en viss stabilitet i bosättningsförhållandena framstår det mest lämpligt att i största möjliga utsträckning söka förlägga den praktiska utbildningen till Stockholm eller i varje fall till stockholmsområdet. Kommittén är av den uppfattningen, att möjligheter torde föreligga att i Stockholm bereda aspiranterna tillfälle till sådan praktiktjänstgöring vid poliskår och åklagarmyndighet, som avsetts i de föreslagna kursplanerna. Hos åklagarmyndigheten skulle därvid närmast ifrågakomma de fyra allmänna åklagarkamrarna samt kammaren för ungdomsbrott. Varje kammare torde kunna omhänderha 3—4 aspiranter samtidigt. Därest i viss utbildningsomgång antalet aspiranter skulle tillfälligt överstiga det normala torde hinder emellertid ej möta mot att övningstjänstgöring fullgörs även hos åklagare i något av de större distrikten i Stockholms omgivningar. Vad däremot angår övningstjänstgöringen vid polischefskansli hyser kommittén den uppfattningen, att det ur utbildningssynpunkt skulle vara mindre lämpligt att låta aspiranterna praktisera vid ett polischefskansli av den storlek som förekommer i Stockholm. Till följd av den organisatoriska uppbyggnaden av ett dylikt kansli torde det nämligen — med den tidsrymd som här kommer i fråga — uppstå svårigheter då det gäller att erbjuda aspiranterna erforderlig samlad överblick över en polischefs arbetsuppgifter samt att undvika att övningstjänstgöringen inriktas på enstaka avsnitt inom polischefens verksamhetsområde. Samma synpunkter kan för övrigt anläggas på en eventuell tjänstgöring vid polischefskanslierna i Göteborg och Malmö. Det framstår därför såsom mera ändamålsenligt att bereda aspiranterna möjligheter att följa arbetet vid ett medelstort polischefskansli. Enär ett dylikt icke torde kunna motta fler än 1—2 aspiranter samtidigt, måste flera kanslier anlitas för ändamålet. Som exempel på lämpliga dylika kan nämnas polischefskanslierna i Uppsala, Eskilstuna, Linköping, Norrköping, Jönköping, Hälsingborg, Borås, Karlstad, Örebro, Västerås och Gävle.

Kommittén föreslår följaktligen med avseende på den praktiska utbildningen, att polistjänstgöringen fullgörs i Stockholms polisdistrikt, att övningstjänstgöringen vid polischefskansli förläggs till ovan uppräknade, medelstora kanslier samt att övningstjänstgöringen hos åklagarmyndighet äger rum i första hand vid angivna fem åklagarkammare vid åklagarmyndigheten i Stockholm och i mån av behov hos annan större åklagarmyndighet i stockholmsregionen.

Polischefsutbildningens dimensionering måste i likhet med vad gäller all

övrig utbildning, som anordnas vid polisskolan bestämmas på grundval av beräknat behov av rekrytering till de befattningar, för vilka utbildningen avses. För polischefsutbildningens vidkommande bör såsom utgångspunkt i detta avseende gälla de av rikspolisstyrelsen verkställda beräkningar som redovisats ovan i avsnittet om den juridiska grundutbildningen och vilka påvisat ett årligt rekryteringsbehov av i medeltal 12 nya befattningshavare i polischefskarriären. Med hänsynstagande till viss avgång under utbildningstiden anser kommittén, att utbildningsbehovet för år räknat får normalt anses utgöra i genomsnitt 15 personer. En årlig återkommande polischefsutbildning skulle följaktligen omfatta i det närmaste det antal elever som lämpligen inryms i en klass.

För frågan huruvida utbildningen skall anordnas årligen eller med längre intervaller är det mot bakgrunden av detta konstaterande lämpligt att här något beröra kostnadsfrågan. I motsats till vad som är fallet beträffande den juridiska grundutbildningen kommer undervisningskostnaderna för utbildningens teoretiska avsnitt, såsom framgår av i kapitel 4:V redovisade kostnadsberäkningar, att bli betydande. En besparing torde kunna åstadkommas endast därigenom att utbildningen anordnas mera sällan, exempelvis vartannat år. Förutsättningen härför är emellertid, att utbildningsbehovet under dessa två på varandra följande år är så ringa, att elevantalet i den kurs som sålunda anordnas icke föranleder inrättande av mer än en klass. Då det årliga utbildningsbehovet beräknats under normala förhållanden väsentligt överstiga 10 personer, kan någon kostnadsbesparing uppenbarligen icke uppnås genom ett dylikt förfarande. Kostnaderna för undervisning i samband med praktiktjänstgöringen torde bli av så obetydlig omfattning att de saknar betydelse i detta sammanhang. På grund av det anförda torde således kunna konstateras, att ur kostnadssynpunkt hinder ej möter mot att anordna en årlig polischefsutbildning. En sådan skulle för övrigt innebära betydande fördelar. Kommittén syftar här främst på angelägenheten av att trygga en både önskvärd och nödvändig direktrekrytering. Det torde nämligen få anses sannolikt att nytutexaminerade akademiker, vilka icke i nära anslutning till examen kan beredas tillträde till polischefsutbildningen, inträder på andra verksamhetsområden än det polisiära och därmed går förlorade som rekryteringsunderlag till polischefskarriären. Härtill kommer, att det för polisväsendets del måste innebära en väsentlig fördel att tillförsel av polischefutbildad personal kan ske varje år. Beträffande polisskolan medför årliga polischefskurser naturligtvis en större belastning i administrativt hänseende än om kurserna skulle återkomma mera sällan. Denna nackdel torde emellertid i viss mån uppvägas av det förhållandet, att den berörda lärarpersonalen kan fastare knytas till skolan.

Polischefsutbildningens början bör med hänsyn till rekryteringen tidsmässigt förläggas i så nära anslutning som möjligt till det akademiska läsårets slut. På grund av den tid som kan beräknas åtgå för förfarandet i samband med antagningen av polissekreteraraspiranterna torde emellertid utbildningen icke kunna ta sin början tidigare än i mitten av augusti månad.

På grund av de överväganden som sålunda redovisats föreslår kommittén, att polis chefsutbildningen, omfattande en klass, anordnas med början i mitten av augusti månad varje år samt att antalet elevplatser fastställs med hänsyn till personalbehovet.

Behörighetsvillkoren för antagning till polis sekreteraraspirant och för tillträde till polis chefsutbildning har i det föregående behandlats. I enlighet med vad polisberedningen framhållit föreslår kommittén härjämte, att i fråga om hälsotillstånd och kroppsstatus de krav som uppställts för polis aspirant skall gälla jämväl för polis sekreteraraspirant. Vid fördelning av elevplatserna bör enligt kommitténs mening hänsyn tas dels till de studieresultat som sökande uppnått i sin akademiska examen eller vid genomgång av juridisk grundutbildning, dels till den tidigare tjänstgöring sökande önskar åberopa. I fråga om den nyssnämnda teoretiska utbildningen torde med hänsyn till den principiella ståndpunkt, som intagits av Kungl. Maj:t och riksdagen, de olika utbildningsalternativen böra anses likvärdiga för tillträde till polis chefsutbildningen. En betygsjämförelse skulle således kunna äga rum, sedan en genomsnittlig betygs poäng framräknats på sätt ovan beskrivits i avsnittet om den juridiska grundutbildningen. Då i övrigt fråga är om jämförelser mellan sökandenas meriter, är det icke möjligt att uppdra några riktlinjer med hänsyn till de betydande variationer som kan tänkas förekomma i detta hänseende. Av denna anledning och då enligt kommitténs mening skäl talar för att en viss bedömning av sökandenas personliga egenskaper bör komma till stånd, föreslås att en särskild antagningsnämnd erhåller i uppdrag att pröva ansökningarna. Nämnden föreslås bestå av chefen för rikspolisstyrelsens personalbyrå och rektorn för polisskolan såsom självskrivna ledamöter samt vidare fyra av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter. Dessa bör utgöras av en läns polis chef, en polismästare, en psykolog samt en i allmänna värv väl förfaren person. Av nämndens sex ledamöter bör en av Kungl. Maj:t förordnas vara ordförande. Sekreterare torde böra förordnas av Kungl. Maj:t. Efter företagen prövning skall nämnden till rikspolisstyrelsen avge yttrande, huruvida sökandena bör antas till polis sekreteraraspiranter samt i fråga om den ordning, vari de härvid bör ifrågakomma.

Med hänsyn till den struktur och omfattning som polis chefsutbildningen föreslagits erhålla finner kommittén önskvärt, att frågan om aspirantens fortsatta deltagande i utbildningen görs till föremål för prövning vid åtminstone ett par tillfällen under utbildningstiden. Kommittén föreslår därför att såsom villkor för tillträde till den praktiska utbildningen skall gälla att aspiranten med tillfredsställande resultat genomgått polis chefskurs I samt att han må vinna inträde i polis chefskurs II, endast om han nöjaktigt fullgjort hela den ifrågavarande praktikutbildningen. Det bör ankomma på rikspolisstyrelsen att besluta i dessa hänseenden på grundval av de betyg och intyg som enligt vad kommittén i det följande föreslår skall utfärdas vid de olika utbildningsavsnittens slut.

E. Specialutbildning

Med specialutbildning avses, såsom i det föregående framhållits, meddelandet av speciella kunskaper åt personer som avdelats för eller avses bära tilldelas sådana arbetsuppgifter, för vilkas fullgörande den reguljära utbildningen icke är tillfyllest. Kommittén har här nedan behandlat de huvudsakliga områden av polisverksamheten, för vilka dylik specialutbildning mera fortlöpande måste anordnas. Utöver i det följande redovisade specialkurser får kommittén framhålla nödvändigheten av en kompletterande utbildning för den personal som är verksam inom den särskilda polisverksamheten. Även denna utbildning bör ges formen av en specialkurs. Innehållet i en dylik kurs, som torde omspänna ca 6 veckor, har här ansetts icke bära anges. Härutöver torde tillfälligtvis uppkomma behov av viss specialutbildning för mindre grupper befattningshavare. Vilka områden som därvid kan bli aktuella låter sig emellertid svårigen överblicka. Det torde få bli rikspolisstyrelsens sak att fortlöpande uppmärksamma frågan om eventuellt ytterligare behov av specialutbildning.

1. Hästtjänst

De med polisrytteriet förknippade frågorna rörande rekrytering och utbildning är för sin lösning beroende av den för rytteriet avsedda arbetsorganisationen. Som underlag för sina överväganden kring utbildningsfrågorna har kommittén därför låtit sin expert överstelöjtnant Blomquist verkställa en analys av formerna för polisrytteriets verksamhet. Resultatet av undersökningen har redovisats i en särskild "PM angående polisrytteriets rekrytering, utbildning och remontering", vilken promemoria såsom *bilaga A 11* fogats till detta betänkande. Kommittén ansluter sig till vad i promemorian anförts rörande polisrytteriets organisation och bygger därmed sina ställningstaganden i utbildningsfrågorna på de organisatoriska förutsättningar som angetts i promemorian.

Flertalet av de nuvarande polisryttarna har erhållit sin grundläggande ridutbildning inom armén. Inom polisrytteriet har utbildningsverksamheten därför kunnat inriktas i huvudsak på de särskilda uppgifter som åvilar beridna polismän. Dylik speciell polisryttarutbildning har bedrivits vid var och en av de tidigare polisryttaravdelningarna i Stockholm, Göteborg, Malmö, Sundsvall och Norrköping. Viss instruktörsutbildning har emellertid ägt rum vid arméns rid- och körskola på Strömsholm.

Under senare år har det rått påtagliga svårigheter att rekrytera polismän med grundläggande ridutbildning. Till följd av pågående avhästning inom armén torde dessa svårigheter komma att framdeles ytterligare accentueras. Ridutbildning för polistjänst lämpad för fast anställd militärpersonal torde sålunda kunna påräknas endast i obetydlig omfattning och antalet ridutbildade värnpliktiga torde inte komma att utgöra tillräckligt rekryteringsunderlag för polisrytteriet.

Ej heller är den ridutbildning som numera meddelas de värnpliktiga av samma omfattning som tidigare. Den minskade militära ridutbildningen kompenseras för närvarande i viss mån av ett ökande intresse för civil ridsport. Då den civila ridsportens utveckling till betydande del varit beroende av tillgången på inom armén instruktörsutbildad personal samt utlåning av kronans hästar för civilt bruk, ter sig emellertid dess möjligheter på längre sikt att för rekryteringen till polisrytteriet ersätta den militära grundläggande ridutbildningen såsom ovissa. En föregående ridutbildning innebär för övrigt icke att vederbörande efter genomgången polisiär grundutbildning vill eller bör ägna sig åt polisryttartjänst. Ej heller kan personal för polisrytteriet rekryteras uteslutande med hänsyn till graden av tidigare förvärvad ridkunnighet. I första hand måste vid rekrytering till polisrykret hänsyn tas till de sökandes allmänna förutsättningar för detsamma. En polismans avdelande för speciell verksamhetsgren kan icke bestämmas förrän efter genomgången polisiär grundutbildning och på grundval av de erfarenheter om vederbörandes lämplighet i olika avseenden som kan ha vunnits under viss tids verksamhet i praktiskt polisarbete.

Mot bakgrunden av det ovan anförda syns man icke kunna lita till att tillräckligt antal av dem som rekryteras till polisväsendet besitter erforderliga kvalifikationer i ridkunnighet för att efter genomgången grundutbildning kunna överföras till polisryttartjänst eller meddelas speciell polisryttarutbildning. För att garantera att polisväsendets behov av ridkunnig personal tillgodoses syns följaktligen såväl grundläggande ridutbildning av polispersonal som den speciella polisryttarutbildningen böra äga rum i polisväsendets egen regi. En dylik ordning torde dessutom främja utbildningsverksamheten, i det att denna kan ges en enhetlig utformning samt inpassas i polisutbildningssystemet.

I det förstatligade polisväsendet, där beriden polispersonal finns stationerad endast i Stockholm, Göteborg och Malmö, beräknas regelbundet erfordras tillgång till sammanlagt ca 75 för polisryttartjänst utbildade polismän. Ett vidmakthållande av denna ryttarkader kräver en årlig rekrytering av ca 10 polisryttare. Med hänsyn till det ringa rekryteringsbehovet samt till de anordningar som erfordras för utbildningen (ridhus, utomhusridbanor, övningsterräng, skolhästar, instruktörer), framstår det som mest ändamålsenligt, att utbildningen centraliseras till en ort.

Även omhändertagandet av remonter och inridningen av polishästar bör enligt kommitténs mening centraliseras. Enligt hittillsvarande ordning dresseras remonter och yngre polishästar vid de polisryttaravdelningar, där remonteringsbehov föreligger. Härigenom har för sådan dressyr särskilt lämpat befäl och polisryttare kommit att vara mer eller mindre stadigvarande avdelade. Kommittén finner det mer rationellt att förlägga huvuddelen av polishästdressyren till en ort och därifrån tillhandahålla ryttarsektionernas hästar, som direkt är tjänstdugliga i patrulltjänst. Då i ridutbildningen bör ingå grundläggande kunskaper i hästdressyr, innefattande främst färdighet att vidmakthålla dressyr men även viss erfarenhet av tämjning och ridning av remonter, bör hästdressyren i möj-

ligaste mån samordnas med ridutbildningen och förläggas till samma ort som denna.

Den samlade ridutbildningen jämte hästdressyrverksamheten bör äga rum i anslutning till poliskår med rytterisektion. Härigenom blir det bl a tillfälle till övningar med reguljärt polisrytteri samt möjligt att använda de i ridutbildningen deltagande polismännen i sedvanligt polisarbete under den tid de icke är upptagna av ridutbildning. Därvid uppkommer frågan, till vilken av de tre polisrytteristäderna utbildningsverksamheten bör förläggas.

Möjligheterna att i relativt nära anslutning till såväl ridhus som utomhusridbanor samt till lämplig övningsterräng uppställa de för ridutbildningen erforderliga skolhästarna jämte remonter är begränsade i både Stockholm och Göteborg. Omhändertagande av remonterna, innebärande bl a utomhusmotivering och betesgång, är för övrigt praktiskt taget uteslutet inom storstockholmsområdet. Möjligheterna till praktiska tillämpningsövningar i storstadssammanhang torde visserligen vara större i Stockholm än i de båda andra polisrytteristäderna men fördelarna torde icke utgöra tillräckligt skäl för en förläggning av ridutbildning och hästdressyr till Stockholm. De bästa förutsättningarna att utan större och kostnadskrävande nyinvesteringar ordna för ridutbildningen jämte hästdressyren torde erbjudas genom administrativ anslutning av utbildningen till Malmö polisdistrikt och utnyttjandet av den statliga hästdepåns i Flyinge resurser vad gäller uppställnings- och ridmöjligheter samt omhändertagandet av remonterna. Depåns egna hästar torde vidare med fördel kunna i viss utsträckning utnyttjas i ridundervisningen. Grundläggande kunskaper om hästens hälso- och sjukvård samt vissa färdigheter i hovslagning torde med fördel kunna meddelas vid Flyinge av där anställd personal. Kommittén förordar därför, att en centraliserad rid- och hästutbildning administrativt ansluts till poliskåren i Malmö med polischefen därstädes som föreståndare.

Vad gäller själva utbildningen av polisryttare får kommittén anföra följande.

Ju yngre en polisman är vid intagningen till ridutbildning desto större torde utsikterna vara att göra honom till en god polisryttare, om han i övrigt har psykiska och fysiska förutsättningar för ryttartjänst. Med hänsyn till de kostnader som är förenade med ryttarutbildningen är det dessutom angeläget att kunna utnyttja en ridutbildad polisman så länge som möjligt i ryttartjänst. Ridutbildningen bör därför sättas in på ett tidigt stadium i polismanskarriären. Som ovan framhållits bör emellertid polismannen, innan han uttas till polisryttarutbildning, dels ha genomgått den polisiära grundutbildningen, dels under någon tids tjänstgöring i polisdistrikt ha skaffat sig en erfarenhet av polistjänst i allmänhet. Utbildningen till polisryttare bör därför inte påbörjas, förrän vederbörande vunnit ordinarie anställning, dvs tidigast ca 1½—2 år efter avslutad polisiär grundutbildning.

Innan polisman, som helt saknar ridkunnighet, uttas till polisryttarutbildning, bör hans förutsättningar att tillgodogöra sig en dylik utbildning närmare utvärderas. I detta syfte föreslås han jämsides med sin ordinarie tjänstgöring be-

redas tillfälle att undergå en förberedande ridutbildning antingen vid civil rid-skola eller, i det fall han har sin tjänstgöring förlagd till poliskår med polisrytteri, vid dennas rytterisektion. Efter ca 20 timars ridlektioner torde det kunna av-göras, huruvida polismannen överhuvudtaget lämpar sig för vidare utbildning. För den som godkänns vid dylik test bör den förberedande ridutbildningen fort-sätta till dess vederbörande kan anses äga nöjaktig sadelfasthet och någon för-måga att utomhus och under lätta förhållanden enskilt styra en lätttriden häst. Härfor torde sammanlagt 40—50 timmars utbildning vara tillfyllest. Den som genom sådan förberedande ridutbildning eller på annat sätt dokumenterat sig ha inhämtat grunderna i ridning samt i övrigt bedöms lämplig för ryttartjänst bereds möjlighet att i Malmö-Flyinge genomgå egentlig polisryttarutbildning genom deltagande i särskilt anordnad *polisridskolekurs*. Under förutsättning av goda instruktörer, modern utbildningsmetodik och gynnsamma utbildningsbe-tingelser i övrigt kan sistnämnda ridutbildning beräknas ta ca sju månader i anspråk. Under den första delen av utbildningstiden bör undervisningen inte omfatta mer än 1—3 timmar per dag för att senare ökas till ca 4 timmar dag-ligen. I det senare skedet bör eleverna bl a delta i patrulleringsövningar tillsam-mans med polisrytteriet i Malmö. Dessutom bör förekomma vissa heldagsöv-ningar. Förslag till plan för utbildningen redovisas i *bilaga B 7*.

Under de delar av dagen då ridutbildning icke pågår, förutsätts polismännen stå till polischefens i Malmö förfogande för tjänstgöring inom Malmökåren. I viss utsträckning torde dylik deltidstjänstgöring kunna förekomma även inom Lunds polisdistrikt.

Polisridskolekursen, som i regel bör vara avslutad under femte anställnings-året, föreslås äga rum under tiden april—oktober, enär denna erbjuder de för-månligaste betingelserna för utbildningen med hänsyn till hästtillgång samt till-fällen till praktiska tillämpningsövningar. Den ovannämnda förberedande rid-utbildningen bör lämpligen vara avslutad på senhösten året före eller i januari—februari det år, då ridkursen i Malmö skall genomgås.

Den föreslagna centrala ridutbildningen kan av tidsskäl icke göras så full-ständig, att polismännen när de lämnar densamma kan anses vara helt färdig-utbildade för polisrytteriets alla olika arbetsuppgifter. En fortlöpande utbild-ning genom särskilt anordnade övningar och under praktisk tjänstgöring är där-for nödvändig, sedan vederbörande tjänstgöringsplacerats vid rytterisektion. Sålunda erfordras bl a, att polismännen erhåller vana vid ryttartjänst under vinterförhållanden. En kompletterande vinterutbildning erhålls lämpligen genom att polismännen i så nära anslutning som möjligt till den centrala ridutbild-ningens slut bereds tillfälle att under ca tre veckors tid delta i kommenderingar av ryttargrupper exempelvis till större, årligen återkommande vintersportevene-mang i Dalarna och Norrland.

Utbildningen av hästarna för polisrytteriet föreslås erhålla följande förlopp. Remonterna inköps från uppfödare eller avelsförening i maj månad det år ung-hästarna blir tre år. Under tiden maj—augusti, då remont i huvudsak är upp-

stallad för betesgång, undergår den vissa tämjnings- och förberedande dressyrövningar. På hösten under remontens fjärde levnadsår påbörjas dressyren (första dressyråret) vid Flyinge. Beroende på hästens utveckling överförs den efter första dressyråret eller under andra dressyråret till poliskår för vidare tillämpad dressyr vid rytterisektion. Då remonterna kommer från remontdepån i Flyinge, försätts de vara så dresserade och stadgade, att de kan ingå i patrull tillsammans med färdigdresserade polishästar. Under första året vid poliskår bör unghästarna, alltefter dressyrstadiet, vidaredresseras av sådana till rytterisektionen knutna polismän, som visat sig äga särskild fallenhet för denna uppgift.

Från remonteringssynpunkt sett anses hästen vara tjänstduglig från sjätte till femtonde levnadsåret, dvs under 10 tjänstår. Med föreslagen organisation av polisrytteriet och den polisiära ridutbildningen torde erfordras en årlig anskaffning av sammanlagt ca 10 remonter.

2. Hundtjänst

Såsom framgår av utredningsdirektiven har kommittén att framlägga förslag angående utbildning av polishundförare och dressyr av polishundar samt att därvid överväga frågan om en eventuell förläggning av dylik utbildning och dressyr till arméns hundskola. I 1965 års statsverksproposition (Bil. 13, s 148) har vidare uttalats, att förslag rörande ny polishundorganisation avvaktades från polisutbildningskommittén. Uttalandet torde få fattas som ett uppdrag att jämväl utreda de organisatoriska spörsmål som sammanhänger med hundens inpassning i det polisiära systemet. I förevarande avsnitt behandlas endast utbildningen av personal i hundtjänst. Kommitténs förslag angående polishundorganisationen återfinns i *bilaga A 12*, vilken sammanställts på grundval av en av kommitténs expert, överstelöjtnant Sven K:son Blomquist, utarbetad promemoria, vilken i stencil överlämnats till inrikesdepartementet. I nämnda bilaga har under hänsynstagande till det förstatligade polisväsendets struktur och arbetsformer övervägts, i vilken omfattning polishundar lämpligen bör ingå i polisorganisationen för att regelmässigt användas som hjälpmedel vid fullgörandet av olika polisiära arbetsuppgifter. Därvid har jämväl beaktats den utvidgning av polishundtjänsten som torde erfordras enligt gällande och under överarbetning varande beredskapsplaner. Mot bakgrunden av erfarenheter som vunnits i Sverige och i utlandet har vidare övervägts olika organisatoriska former för polishundtjänsten samt frågor rörande densamma uppbyggnad och vidmakthållande på längre sikt. Slutligen har i bilagan förslag framlagts angående anskaffning och dressyr av polishundar. I sina väsentligare delar är kommitténs i det följande framlagda förslag rörande personalutbildningen avhängigt av de organisationsförslag som redovisats i *bilaga A 12*.

Utbildningen av personal i hundtjänst liksom dressyren av hundar har fram till tidpunkten för polisväsendets förstatligande anordnats av statspolisintenden-

ten och cheferna för de polisdistrikt där behov av utbildning och dressyr förelegat. Härjämte har vissa fortbildningskurser anordnats av landsfogdarna. Med hänsyn ej minst till polisdistriktens strukturella skillnader har utbildningen varierat i betydande mån — alltifrån tjänstemässigt organiserad utbildning och dressyr i polisdistrikt med större antal hundar till frivillig utbildning i distrikt med ett fåtal hundar. Resultatet av utbildningen har därigenom inte alltid blivit det önskade. Dessutom har utbildningen varit förhållandevis kostnadskrävande, främst på grund av utbildningstidens längd. Såsom otillfredsställande måste även betraktas det förhållandet, att en betydande del av polismännens tjänstgöringstid måst ägnas åt nydressyr av hundar. Om anskaffningen och dressyren av hundarna såsom kommittén föreslagit centraliseras, bortfaller i huvudsak dessa olägenheter. De färdigdresserade hundarna bör efter fördelning på de olika polisdistrikten tilldelas speciella hundförare att av dessa användas i tjänsten. Det förutsätts därvid, i motsats till vad som nu gäller, att varje hund skall kunna utnyttjas av flera förare. Hundförarna bör jämväl ha att svara för hundarnas skötsel och vård. Hundföraren bör meddelas sådana kunskaper och färdigheter, att han med hjälp av polishunden självständigt eller i samverkan med annan personal kan för bevaknings- och ordningstjänst samt inom spaningsverksamheten lösa olikartade polisiära arbetsuppgifter. Härutöver bör polisbefäl, som har att leda polishundverksamhet, ges utbildning i hundtjänst. Denna utbildning bör inriktas på att meddela sådana kunskaper, att vederbörande befäl i lokal eller regional instans kan företräda hundtjänsten och därvid i taktiskt och tekniskt hänseende planlägga, leda och samordna hundpatrullernas arbete samt enligt polischefens närmare bestämmande utöva kontroll över hundarnas handhavande, vård m m. För kommittén framstår det såsom betydelsefullt, såväl vid hundförarutbildningen som vid utbildningen av polisbefäl i hundtjänst, att lägesbedömning, planläggning och genomförande av polishundaktiviteter görs till föremål för ingående studier, exempelvis med hjälp av centralt utarbetade applikatoriska exempel och praktiska tillämpningsövningar. Utbildningen kan på sådant sätt tydligt klargöra hundpatrullernas funktioner och prestanda i skilda politiska lägen.

För att hundtjänsten ej skall komma att betraktas som en fristående gren inom den polisiära verksamheten bör emellertid alla polismän ges en orienterande undervisning i hundtjänst — främst rörande hundpatrullernas taktiska och tekniska användande. I enlighet härmed har i förslagen till kursplaner för den reguljära utbildningen tid reserverats för viss information om hundtjänsten.

Kommittén finner det i och för sig önskvärt, att utbildningen för polismän i hundtjänst omfattade — förutom utbildning under barmarksförhållanden — en för alla befattningshavare mer eller mindre ingående vinterutbildning. Med hänsyn till de betydande strukturella och klimatiska skillnader som råder i olika delar av landet torde en så omfattande och kostnadskrävande hundtjänstutbildning emellertid icke vara motiverad. Kommittén föreslår därför, att de kunskaper och färdigheter, som samtliga hundförare och befäl i hundtjänst måste

besitta, meddelas under en sommarutbildning samt att härutöver för vissa hundförare — främst sådana som tjänstgör i norrlandslänen — anordnas en allmän vinterutbildning i hundtjänst. En speciell vinterutbildning för fjäll- och ödemarksförhållanden torde därjämte erfordras för vissa kategorier av hundförare. För befälets vidkommande har prövats erforderligt, att samtliga befäl i hundtjänst utöver sommarutbildning genomgår en för dem särskilt avpassad vinterutbildning. All här ifrågakommande utbildning bör äga rum i form av specialkurser.

I syfte att ytterligare begränsa omfattningen av specialutbildningen av hundförare föreslår kommittén, att vissa grundläggande kunskaper, huvudsakligen av teoretiskt slag, inhämtas före elevernas tillträde till sommarutbildningen. För sådan befälspersonal, som uttas till utbildning i hundtjänst (sommarutbildning) utan att tidigare ha genomgått sommarutbildningen för hundförare, bör likaledes viss förberedande utbildning äga rum.

För polishundförarnas del torde gälla, att de kunskaper och färdigheter, som de inhämtat under sin specialutbildning, måste vidareutvecklas och vidmakthållas, samtidigt som hundarnas dressyr torde bära kontinuerligt underhållas och kontrolleras. På grund härav bör för denna personalkategori visst fortbildningsverksamhet komma till stånd.

Utbildningen i polishundtjänst föreslås på grund av vad här anförts bära meddelas i följande former:

Utbildning av hundförare:

1. Förberedande utbildning
2. Specialutbildning
  - a) Specialkurs I (sommarutbildning)
  - b) Specialkurs II (allmän vinterutbildning)
  - c) Specialkurs III (speciell vinterutbildning)
3. Fortbildning

Utbildning av befäl i hundtjänst:

1. Förberedande utbildning
2. Specialutbildning
  - a) Specialkurs I (sommarutbildning)
  - b) Specialkurs II (vinterutbildning)

Polisverksamhetsutredningen har i sitt betänkande rörande polisens brottsbekämpande verksamhet anført, att Svenska Brukshundklubbens kurser bedrivs på i huvudsak samma sätt som hittillsvarande polisiära hundförarutbildning samt att polismän i viss utsträckning borde kunna erhålla sin hundutbildning i klubbens kurser. Kommittén har prövat dessa frågor och därvid funnit, att klubbens tjänster lämpligen bör tas i anspråk dels för förberedande utbildning, dels för fortbildning.

Utbildning av hundförare

Förberedande utbildning i polishundtjänst är enligt kommitténs mening ägnad att leda till ett förbättrat rekryteringsurval, då fråga är om uttagning till specialutbildning. En dylik förberedande utbildning bör huvudsakligen äga rum i form av korrespondens- och/eller studiecirkelverksamhet — i förekommande fall även genom deltagande i brukshundklubbens allmänna dressyrkurser. Utbildningen bör omfatta allmän hundkunskap, hundtjänstlära, hälso- och hundsjukvårdslära, grunderna för tjänstehundverksamhetens uppbyggnad och funktion samt dressyrlärens grunder. Om en dylik förberedande utbildning icke kommer till stånd, erfordras en förlängning av den i det följande föreslagna specialutbildningen med uppskattningsvis 1—1½ utbildningsvecka eller omkring 60 utbildningstimmar. Det torde få ankomma på rikspolisstyrelsen att söka få till stånd en sådan anpassning av brukshundklubbens korrespondens- och studiecirkelverksamhet, att denna bättre än hittills kan tjäna polisväsendets syften.

Mot bakgrunden av föreslaget innehåll i en förberedande utbildning bör *specialutbildningen av hundförare* meddela sådana kunskaper och färdigheter, att hundföraren och hans hund enskilt eller i samverkan med andra hundpatruller och polisenheter kan lösa polisiära uppgifter, där deltagande av hundpatrull överhuvudtaget anses motiverat. Kommittén vill härvidlag särskilt framhålla vikten av att utbildningen — utöver meddelandet av erforderliga hundtekniska kunskaper och färdigheter — väsentligen inriktas på det ur polistaktisk synpunkt praktiska handhavandet av polishundar under skilda polisiära förhållanden och olikartade yttre betingelser. Enligt kommitténs mening är det vidare av stor betydelse, att hundförarna bibringas en klar uppfattning om att hunden är att betrakta enbart såsom ett hjälpmedel, vars förtjänster och brister måste kunna bedömas och beaktas. Hundförarna bör därför läras att i varje situation så långt möjligt utnyttja hundarnas kapacitet men också göras medvetna om att hundförarna själva bär ansvaret för de polisiära uppgifternas fullföljande.

Specialkurs I, som är att betrakta såsom huvudkursen i hundförarnas specialutbildning, avser att ge eleverna kunskaper och färdigheter om polishundtjänstens organisation samt om polishundens egenskaper, dessyr, vård och användande i polisverksamheten. Det polistaktiska handlandet kräver utbildning med hund i bevaknings-, spanings-, skydds- och angreppstjänst. Utbildning i dressyrlära och dressyr bör ge förmåga att vidmakthålla dressyren och konditionen hos den i tjänsten tilldelade hunden. Utöver föreläsningar och demonstrationer bör utbildningen meddelas i form av olika slags praktiska övningar. Kursen föreslås omfatta sex utbildningsveckor om tillhoppa ca 240 utbildningstimmar. Timplan och kursplan framgår av *bilaga B 8*. Vid fullt utbyggd hundorganisation torde kurser böra anordnas årligen i sju klasser om vardera högst 20 deltagare. Godtagbara utbildningsbetingelser med hänsyn till mark-, väderleksförhållanden m m samt möjligheter till erforderlig mörkerutbildning föreligger i regel under tiden mitten av mars—mitten av november. Av organisatoriska skäl och med hänsyn till semestrarna bör kurserna i första hand förläggas till våren och hösten.

Specialkurs II avser att meddela färdigheter i att föra polishund i bevaknings- och spaningstjänst under vinterförhållanden med snö och kyla. Kursen bör behandla draghundtjänst samt marsch-, transport- och förläggningsfrågor samt ge orienterande utbildning om polishundars användande för räddningstjänst (lavinhundtjänst). Utbildning i omhändertagande av nerkylda och/eller skadade personer bör ingå liksom undervisning om de särskilda åtgärder som handhavandet och vården av hundarna kräver vintertid. Kursen bör anordnas för polismän från norrlandslänen men vid behov även för polismän med tjänstgöring inom Värmlands och Kopparbergs län samt delar av Örebro och Västmanlands län. Såsom villkor för inträde i kursen bör krävas tidigare genomgång av specialkurs I. Specialkurs II föreslås omfatta två utbildningsveckor om tillhoppa 80 utbildningstimmar. Timplan och kursplan återfinns i bilaga B 8. Kursen bör anordnas årligen i två klasser om vardera högst 20 deltagare under tiden mitten av januari—mitten av mars.

Specialkurs III syftar till att ge deltagarna de färdigheter som krävs av hundförare för tjänstgöring under de speciella snö-, ljus- och väderleksförhållanden, som råder inom fjäll- och ödemarksområden. Kursen, omfattande tre utbildningsveckor om ca 120 utbildningstimmar, föreslås anordnas vid behov (i regel en gång årligen) i en klass om högst 20 elever. Innehållet i kurs- och timplaner framgår av bilaga B 8. Kursen är avsedd för polismän från län med fjäll- och ödemarksregioner, dvs Kopparbergs, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. För tillträde till kursen förutsätts, att vederbörande genomgått specialkurs II. Till kursen bör även kunna anslutas sådana i fjällräddningstjänsten ingående civila hundförare, som besitter allmänna kunskaper och färdigheter i brukshundtjänst under vinterförhållanden. Utbildningen bör äga rum under tiden mitten av januari—mitten av mars. Avgörande för valet av kurstid inom nämnda tidsperiod är dels behovet av skärpt fjällräddningsberedskap under vintersportsäsongen, dels de ifrågakommande förläggningssorternas belägenhet.

För att kunna vidmakthålla personliga färdigheter i hundtjänst samt underhålla och kontrollera hundarnas dressyr bör — särskilt på orter med ett fåtal hundar — polishundförare i och för *fortbildning* delta tillsammans med tilldelad tjänstehund i brukshundklubbens verksamhet. Såsom ett led i fortbildningsverksamheten är det önskvärt, att polishundförare bereds tillfälle till deltagande också i klubbens bruksprov och tävlingar. Kostnaderna härför torde till viss del böra åvila polisväsendet.

Utbildning av befäl i hundtjänst

Polishundtjänsten kan inte fungera tillfredsställande, om den inte leds och kontrolleras av i hundtjänst särskilt utbildat befäl. Även för undervisning och instruktion vid specialkurser för hundförare erfordras tillgång till dylikt befäl. En *specialutbildning för befäl i hundtjänst* måste sålunda komma till stånd.

Kommittén vill här särskilt peka på betydelsen av att befälsutbildningen bedrivs i relativt snabb takt i samband med polishundorganisationens utbyggnad, så att befäl och lärare ur polisväsendet kan stå till förfogande för genomförandet av organisationen. Befälsutbildningen bör lämpligen anslutas till och samordnas med kurserna för hundförare, varigenom vinnas möjligheter till praktiska studier och tillämpningsövningar.

Utbildningen av befäl i hundtjänst bör i likhet med hundförarutbildningen kunna effektiviseras genom en *förberedande utbildning*, bedriven i samma former som föreslagits för hundförarnas förberedande utbildning. Den förberedande utbildningen bör givetvis begränsas att avse sådan personal, som icke tidigare genomgått hundförarutbildningens specialkurs I. Utbildningen torde böra ges samma innehåll som den förberedande hundförarutbildningen. Härutöver bör undervisningen äga rum i polishundtaktik och författningskunskap.

I specialkurs I bör utbildningsomfånget avpassas med beaktande av att eleverna genomgått antingen mer eller mindre fullständig hundförarutbildning eller nyssnämnd förberedande utbildning. Kursen bör omfatta hundtjänstlära med bl a exempel på upprättande av tjänstgörings- och personalplaner, anslagsberäkningar, kontroll och ledning av hundförare och polishundar, grunder för dressyr, hundpatrullers tekniska och praktiska utnyttjande vid bevaknings- och spaningstjänst, skydds- och angreppstjänst samt författningskunskap rörande hundtjänst. Dessutom bör exempel på förekommande former av sambands-, transport- och förläggningstjänst ingå i undervisningen. Utöver föreläsningar i anslutning till särskilt utarbetade kompendier bör utbildningen innefatta applikatoriska exempel och praktiska tillämpningsövningar i samband med hundförarnas utbildning. Utbildningen föreslås anordnas årligen i en kurs om 16 dagar med ca 95 utbildningstimmar för ca 15 deltagare. Timplan och kursplan har intagits i *bilaga B 9*.

I motsats till vad som föreslagits beträffande polishundförarna har kommittén funnit viss vinterutbildning erforderlig för samtliga befäl i polishundtjänst. Kommittén föreslår således införande av sådan utbildning i form av en specialkurs II. Kursen, till vilken tillträde bör beredas endast sådan sökande som förut genomgått specialkurs I, bör anordnas under 10 dagar. Kursen bör anordnas en gång årligen för 10—15 elever. Huvudvikten i utbildningen bör läggas på de speciella krav, som ställs på befäl vid ledning och kontroll av polishundtjänst under vinterförhållanden. Särskild uppmärksamhet bör därvid ägnas spaningsledares (räddningsledares) uppgift i lavinfarlig terräng och i rasområden. Timplan och kursplan återfinns i *bilaga B 9*.

Specialutbildningens organisation

Enligt den plan över utbildningsbehovet under polishundorganisationens utbyggnad, som intagits i *bilaga A 13*, föreligger vid genomförd organisation ett

behov av omkring 1 400 polishundförare och ca 150 befäl i polishundtjänst, vilket beräknas medföra ett årligt utbildningsbehov av omkring 140 hundförare och ca 15 befäl i polishundtjänst.

Såsom ovan anförts, avses samtliga hundförare skola genomgå sommarutbildning (specialkurs I). Av de sålunda utbildade hundförarna torde ca 40 bära årligen genomgå allmän vinterutbildning i specialkurs II och av dessa ungefär hälften därjämte den särskilda vinterutbildningen i specialkurs III. Befäl i hundtjänst avses erhålla både sommarutbildning och vinterutbildning (specialkurserna I och II).

Det hade varit önskvärt att kunna förlägga hela den ifrågavarande specialutbildningen i hundtjänst till arméns hundskola i Sollefteå. Överväganden och samråd med de militära myndigheterna har emellertid gett vid handen, att utbildningskapaciteten jämte uppställningsmöjligheterna för hundar vid skolan icke medger detta. I sin bedömning av vilken utbildning, som lämpligen skulle kunna förläggas till hundskolan, har kommittén i samråd med skolledningen stannat för att föreslå i första hand befälsutbildningen samt vinterutbildningen för hundförare. Vissa avsnitt av sistnämnda utbildning torde dock komma att förläggas till fjäll- och ödemarksterräng. Om befäls- och vinterutbildningen på föreslaget sätt förläggs till hundskolan, förmår denna ombesörja endast en mindre del av sommarutbildningen för hundförare. Till följd härav måste sistnämnda utbildning i huvudsak äga rum på annan ort. För detta ändamål syns militära truppförbandshundgårdar kunna tas i anspråk. Kommittén föreslår, att två klasser av specialkurs I för hundförare anordnas vid hundskolan samt att de övriga klasserna av kursen förläggs till lämpliga truppförbandshundgårdar. Det torde därvid få ankomma på vederbörande militära myndigheter att i samråd med rikspolisstyrelsen besluta, vilka förband som bör ifrågakomma. Kommittén vill för sin del framhålla flygflottiljerna i Tullinge (F 18) och i Säve (F 9) samt arméförbandet i Revinge (P 7) såsom särskilt lämpliga. Ledningen av den egentliga utbildningsverksamheten torde bära handhas av chefen för hundskolan, även då utbildningen är förlagd till platser utanför skolorten. Kommittén förutsätter, att rikspolisstyrelsen skall ha att beträffande hundtjänstutbildningen, liksom i fråga om all övrig polisutbildning, fastställa dess innehåll och omfattning ävenom att verkställa uttagningen av elever. Uppställningar över utbildningsbehovet och kursverksamheten återfinns i bilaga A 13.

Befälsutbildningen bör samordnas med specialutbildningen av hundförare för att eleverna skall få tillfälle till praktiska studier samt lära sig i samband med hundförarnas övningar att föra befäl. Tablåer utvisande denna samordning har intagits i bilaga A 13.

Kommittén föreslår på grundval av det anförda, att specialkurser anordnas årligen för sammanlagt omkring 215 deltagare i enlighet med nedanstående uppställning:

Utbildning av hundförare

Vid arméns hundskola:

Specialkurs I	(sommarutbildning)	2 klasser
Specialkurs II	(allmän vinterutbildning)	2 »
Specialkurs III	(speciell vinterutbildning)	1 klass

Vid truppförband utom arméns hundskola:

Specialkurs I	(sommarutbildning)	5 klasser
---------------	--------------------	-----------

Utbildning av befäl i hundtjänst

Vid arméns hundskola:

Specialkurs I	(sommarutbildning)	1 klass
Specialkurs II	(vinterutbildning)	1 »

Det torde få ankomma på rikspolisstyrelsen att till chefen för arméns hundskola årligen anmäla det nästpåföljande årets utbildningsbehov. Behovet av hundar, övrig utrustning, utbildningsmateriel, transportmedel m m torde få tillgodoses efter samråd mellan hundskolans chef och rikspolisstyrelsen.

Behovet av lärare, instruktörer m fl för den föreslagna utbildningen torde få tillgodoses dels med personal från hundskolan, dels med personal som ställs till förfogande av rikspolisstyrelsen ur hundsektionerna i Stockholms, Göteborgs och Malmö polisdistrikt, vilka förutsatts i personellt avseende dimensionerade med hänsyn härtill. Härutöver räknar kommittén med att hundskolan för ändamålet tillförs ytterligare personal, nämligen 1 förste byråinspektör, 1 poliskommissarie, 2 förste polisassistenter/polisassistenter, 2 truppförvaltare, 2 rustmästare/överfurirer och 2 förste hunddressörer, samtliga med Sollefteå som stationeringsort.

Övergångsanordningar

I det föregående har lämnats redogörelser och förslag beträffande utbildningens omfattning och bedrivande vid genomförd polishundorganisation. För att nå fram till normal utbildningsgång krävs vissa övergångsanordningar. Kommittén har med beaktande av de förberedande åtgärder som avses ske under budgetåret 1965/66 räknat med att i organisationen per den 1 juli 1966 skall finnas ca 200 polishundar med förare samt omkring 55 befäl i hundtjänst. Kommittén har byggt sina förslag i utbildningsfrågorna bl a på att hundorganisationen under budgetåret 1970/71 skall omfatta ca 550 polishundar. Vidare har förutsatts 2—3 hundförare per hund. Kommittén har, som tidigare anförts, ansett väsentligt att befälsutbildningen bedrivs i sådan takt, att den i huvudsak är uppbyggd, redan innan hundbeståndet uppnått full styrka. Utbildningen av hundförare

för organisationens uppbyggnad har beräknats ske under 7—8 år för att dels åstadkomma en jämn åldersfördelning, dels i möjligaste mån begränsa det årliga utbildningsbehovet och därav följande kursverksamhet. Utbildningens organisation under uppbyggnadsperioderna framgår av en uppställning i bilaga A 13.

3. Förändring och kontroll av motorfordon

Den trafikövervakande och trafikfostrande verksamheten kräver, att polispersonalen icke blott äger gedigna kunskaper om trafiklagstiftningen och trafiksäkerhetsarbetet utan också är väl förtrogen med det praktiska handhavandet av gängse typer av motorfordon samt behärskar de tekniska hjälpmedel som står till förfogande för trafikarbetet. Bristande kunskaper om och färdigheter i handhavandet av motorfordon torde hos polismännen lätt leda till passivitet i trafikarbetet och därmed underlåtenhet att ingripa med kontrollåtgärder eller meddelande av anvisningar. Då varje polisman kommer att — i varje fall under någon period av sin karriär — delta i trafikarbetet, är följaktligen alla polismän i behov av en utbildning, som stimulerar dem till aktiva trafiksäkerhetsfrämjande insatser. I sitt förslag till polisiär grundutbildning har kommittén därför föreslagit bl a införandet av motorfordonskunskap såsom särskilt undervisningsämne.

I ämnet motorfordonskunskap i grundutbildningen ingår såsom ett väsentligt inslag undervisning och träning i körteknik. Denna körutbildning är emellertid icke avsedd att bilda tillräckligt underlag för behörighet att framföra polisväsendets bilar och motorcyklar i utryckningstjänst. För vinnande av sådan behörighet torde fordras en avsevärt mera omfattande utbildning och träning. Såväl i trafikövervakningen som i annan polistjänst blir det ej sällan nödvändigt att framföra utryckningsbilar och motorcyklar med hög hastighet under påkallande av fri väg såsom vid olyckor, katastrofer eller andra trängande fall, då räddande åtgärder är erforderliga. Sådan körning måste ske oavsett rådande väderleksförhållanden och väglag och det är väsentligt, att polismännen säkert och snabbt når målet för sitt uppdrag. Förarna av dessa fordon behöver därför besitta en mycket stor körskicklighet. Lagstiftningen ger förare av utryckningsfordon vissa företräden i trafiken framför andra trafikanter. Därför fordras även ansvar och mycket gott omdöme hos förarna. Det gäller för dem att rätt bedöma möjligheterna till företräden som kan ske utan olycksrisk samt att bedöma brådskan i ärendet och behovet av skyndsamhet. Kravet på säkerhet i trafiken får icke åsidosättas under någon form av körning.

Med hänsyn till de fordringar om körskicklighet samt omdöme och ansvar, som måste ställas på förare av utryckningsbilar och motorcyklar, bör, i likhet med vad som tidigare varit fallet i vissa polisdistrikt, särskild behörighet krävas för framförandet av dessa fordon. Enhetlig och effektiv utbildning bör därför anordnas för förare av polisväsendets utryckningsbilar och motorcyklar.

I polisens trafikövervakande verksamhet utgör fordonskontrollen en betydelsefull arbetsuppgift. Förutom allmänna bestämmelser om polisens rätt till kontroll av fordon enligt 9 § VTF stadgas i 23 § VTF, att av länsstyrelse därtill förordnad polisman samt bilinspektör äger, i den omfattning Kungl. Maj:t bestämmer, undersöka och provköra motordrivet fordon eller släpfordon för kontroll av fordonets beskaffenhet och utrustning (flygande inspektion). För att polisman skall kunna erhålla sådant förordnande krävs, att han styrker sig ha erforderlig kompetens för uppgiften, innebärande att han med godkänt resultat genomgått särskild för ändamålet av statens bilinspektion anordnad utbildning i enlighet med av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen fastställd plan. På grund av andra arbetsuppgifter har emellertid statens bilinspektion under senare år icke kunnat anordna dylika kurser för polismän i tillräcklig omfattning.

För inträde i kurs i flygande inspektion har uppställts bl a krav på, förutom längre tids vana vid framförandet av motorfordon, förmåga att tillfredsställande köra tyngre lastbil, buss och motorcykel. Till följd härav har såsom förberedelse till dylik kurs en del polisdistrikt i egen regi för polismännen anordnat viss körutbildning av sistnämnda slag, medan i andra distrikt polismännen varit hänvisade att på egen hand förskaffa sig motsvarande färdighet.

Av de polismän som har att verkställa flygande inspektion krävs således mycket goda kunskaper i handhavandet av alla förekommande fordonstyper samt dessas konstruktion och verkningssätt med tillhörande anordningar för lastning och lossning m m. Bristande kunnighet i dessa hänseenden kan medföra, att polismännen vid kontroll av fordon förorsakar skada på detsamma. Enbart det förhållandet, att polismän vid utförande av flygande inspektion på grund av okunnighet eller bristande erfarenhet kan förorsaka skada på inspekterat fordon kan ge anledning till mistroende mot polismännen samt bibringa allmänheten den uppfattningen, att polismännen saknar kompetens för uppgiften.

För uppnående av bästa utbildningsresultat finner kommittén det önskvärt, att såväl förarutbildningen som den av statens bilinspektion bedrivna utbildningen i flygande inspektion samordnas, effektiviseras och görs enhetlig.

Utbildning för behörighet att framföra utryckningsbilar och motorcyklar samt kompetens att utföra flygande inspektion är ej behövlig för alla polismän och kan lämpligen meddelas i form av specialkurser. Med hänsyn till den snabba tekniska utvecklingen på området och tillkomsten av nya och förbättrade fordonstyper bör i mån av behov dessutom viss vidareutbildning förekomma, förslagsvis i form av 3-dagarskurser ca vart tredje år.

Av ovannämnda personalkategorier utgör förarna av utryckningsbilar den största gruppen. Motorcykelförarna och den för flygande inspektion avsedda personalen är till antalet betydligt mindre. Då emellertid motorcyklarna i viss mån utgör ett komplement till bilarna och då vid t ex otjänlig väderlek — vintertid så gott som alltid — motorcyklarna ersätts med bilar, behöver motorcykelförarna jämväl behörighet att föra utryckningsbilar. På grund härav föreslår

kommittén att utbildning för behörighet att föra polisväsendets utryckningsbilar och motorcyklar ges karaktär av en stegvis påbyggnad av undervisningen i motorfordonskunskap i grundutbildningen. Av organisatoriska skäl bör därvid *specialkurs för förare av utryckningsbilar* genomgås först. För motorcykeltjänst lämplig personal bör snarast därefter uttas och genomgå *specialkurs för förare av motorcyklar*. För inträde i den förstnämnda kursen bör fordras, att vederbörande erhållit praktisk erfarenhet av polistjänst under minst ett år samt att han visar sig uppfylla de krav i fråga om hälsotillstånd och kroppsstatus som kan anses erforderliga för den ifrågavarande tjänstgöringen.

Kommittén finner det önskvärt, att den personal som skall utbildas för erhållande av förordnande att utföra flygande inspektion, först genomgått specialkurs för såväl förare av utryckningsbilar som motorcyklar, då den därigenom bibringats för genomgång av *specialkurs i flygande inspektion* erforderliga grundläggande kunskaper om fordonens verkningssätt samt vana vid deras framförande. Detta utesluter emellertid icke att, därest ett ökat behov av personal för flygande inspektion skulle komma att uppstå, polismän som genomgått endast specialkurs för förare av utryckningsbilar uttas för utbildning i flygande inspektion. För sådana polismän bör viss utbildning i förande av motorcykel anordnas omedelbart före kursens början.

Specialkurserna bör omfatta både teoretisk och praktisk undervisning. Teoriutbildningen jämte vissa förevisningsövningar kan lämpligen genomföras med eleverna sammanförda i större enheter. Film, filmband och annat åskådningmaterial bör så långt möjligt användas. Vid de praktiska körövningarna med utryckningsbilar och motorcyklar bör eleverna indelas i grupper om högst sex deltagare med en instruktör för varje grupp. Gruppen disponerar vid bilutbildningen tre övningsbilar och vid motorcykelutbildning sju övningsmotorcyklar, samtliga övningsfordon försedda med radio för kommunikation mellan instruktören och eleverna. Därigenom blir det möjligt för en instruktör att undervisa ett större antal elever samtidigt. Vid bilutbildningen bör i varje fordon medfölja två elever, vilka var och en framför fordonet under ungefär halva körtiden.

Med hänsyn till angelägenheten av att aktualisera särskilt relevanta avsnitt av trafiklagstiftningen, om vilka eleverna under den polisiära grundutbildningen inhämtat kunskaper, har, såsom framgår av respektive kursplaner för specialkurserna för förare av utryckningsbilar och i flygande inspektion, viss kortare tid anslagits för repetition av dylika kunskapsområden.

Vid utbildningens slut bör eleverna avlägga såväl teoretiska som praktiska prov. Elev som godkänts i specialkurs för förare av utryckningsbilar respektive motorcyklar skall kunna erhålla bevis om behörighet att föra det slag av polisväsendets motorfordon, för vilka han godkänts. I specialkursen i flygande inspektion godkänd elev bör erhålla vederbörligt kompetensbevis.

Förslag till kursplaner framgår av *bilaga B 10—12*.

På grundval av det beräknade totala nyrekryteringsbehovet till polisväsendet, dvs ca 750 befattningshavare årligen, bedömer kommittén, med hänsynstagande

till avgångsfrekvensen bland rekryteringspersonalen och till att ej all personal behöver tas i anspråk som förare av utryckningsfordon, att omkring 550 befattningshavare årligen behöver utbildas för erhållande av behörighet att föra polisväsendets utryckningsbilar.

För erhållande av behörighet att föra polisväsendets motorcyklar beräknas utbildning erfordras för 100—150 befattningshavare per år. Utbildning för erhållande av förordnande att utföra flygande inspektion bedöms erforderlig för ungefär samma antal befattningshavare.

Vad härefter angår frågan om kursernas lokalisering må följande anföras.

Såsom framgått av kommitténs förslag om polisiär grundutbildning har förutsetts, att undervisning i motorfordonskunskap skall ingå som en integrerande del av den polisiära grundutbildningen och därmed förläggas till polisskolorna i Solna, Göteborg, Malmö och Luleå. Undervisningen på sistnämnda ort har emellertid föreslagits skola under polisskolans ledning ombesörjas av därvarande länstrafikgrupp. För åstadkommande av ett kontinuerligt utnyttjande av de tekniska resurser m m, som för nämnda undervisning måste tillföras polisskolorna i Solna, Göteborg och Malmö, anser kommittén det ändamålsenligt att i största möjliga utsträckning förlägga den speciella fordonsutbildning, varom här är fråga, till de föreslagna polisskolorna. Genom ett sådant arrangemang skulle dessutom den fördelen vinnas, att utbildningen i administrativt hänseende kan samordnas med övrig polisutbildning och göras mera enhetlig än vad tidigare varit fallet.

Enär skolorna i Solna, Göteborg och Malmö samtliga besitter tekniska resurser, vilka icke till fullo kan utnyttjas för grundutbildningen, föreslår kommittén, att specialkurserna för förare av utryckningsbilar i princip fördelas mellan skolorna alltefter dessas utbildningskapacitet, beräknad på grundval av den polisiära grundutbildningens föreslagna dimensionering. Specialkurserna för motorcykelförare bör däremot koncentreras till en av skolorna med hänsyn till att dessa kurser dels kräver tekniska resurser utöver vad som fordras för bilförarutbildningen, dels kommer att omfatta ett förhållandevis ringa elevantal. Kommittén finner polisskolan i Göteborg mest lämpad för sistnämnda utbildning både ur administrativ synpunkt och då fråga är om disposition av lärarkrafter.

Vad slutligen gäller utbildningen i flygande inspektion står det klart, att denna i helt annan utsträckning än vad gäller utbildningen av förare av utryckningsfordon kräver tillgång till tekniska resurser, omfattande bl a rikhaltigt urval av undervisnings- och demonstrationsmateriel samt olika fordonstyper. För utbildningen erforderlig materiel kan icke utan avsevärda kostnader ställas till förfogande på polisskolorterna. Kommittén har därför undersökt vilka andra möjligheter som står till buds för polismännens utbildning i flygande inspektion.

Det bör här erinras om, att framdeles helt nya vägar kan komma att öppnas för bl a dylik utbildning till följd av bilförarutredningens förslag om utbildning av besiktnings- och bilskolpersonal. Då utbildningen av sistnämnda kategorier till betydande del torde vara av samma slag som den vilken avses för polis-

män, som skall ha att uträtta flygande inspektion, framstår det för kommittén naturligt, att all dylik utbildningsverksamhet i framtiden samordnas. Intill dess av bilförarutredningen avsedd utbildningsorganisation kan komma att bli förverkligad, torde för polismäns utbildning i flygande inspektion endast två institutioner kunna komma i fråga, nämligen arméns motorskola i Strängnäs och AB Svensk Bilprovningens besiktningsskola i Västerås.

En förläggning av utbildningen i flygande inspektion till motorskolan i Strängnäs skulle emellertid kräva en väsentlig komplettering av skolans fordonsbestånd och eventuellt även en utökning av dess nuvarande lokalresurser, vilket torde medföra betydande investeringskostnader. Vid AB Svensk Bilprovningens besiktningsskola i Västerås, där utbildning sker av besiktningsmän och bilprovare för företagets eget behov, är möjligheterna däremot gynnsammare. Genom bilhandeln ställs där begagnade fordon till förfogande för körutbildning och besiktning, varjämte övrig undervisningsmateriel för demonstrationsändamål finns att tillgå. Vid skolan torde polisväsendets hela behov av utbildning i flygande inspektion kunna tillgodoses utan att ytterligare undervisningslokaler behöver anskaffas. Erforderliga lärarkrafter torde jämväl kunna ställas till förfogande. Den praktiska övning som utgjort avslutning på den hittillsvarande kursen i flygande inspektion, har ägt rum på väg i form av kontroll av allmänhetens fordon. Det har därvid inte kunnat undvikas, att allmänheten åsamkats vissa olägenheter. Om utbildningen förläggs till besiktningsskolan, kan ifrågakommande praktiska övningar i varje fall till en del äga rum vid skolan, där ett stort antal fordon av olika typer och fabrikat står till förfogande.

Utifrån de anförda synpunkterna finner kommittén övervägande skäl tala för att utbildningen i flygande inspektion tills vidare bör förläggas till AB Svensk Bilprovningens besiktningsskola i Västerås. Kontrollen över utbildningen förutsätts böra utföras av statens bilinspektion. Genom ett dylikt arrangemang uppnås även den fördelen, att redan under utbildningstiden grunden läggs till ett gott och givande samarbete mellan statens bilinspektion och de polismän som har att förrätta flygande inspektion.

Enligt kommitténs mening bör här berörd specialutbildning så vitt möjligt äga rum under vår, höst och vinter, eftersom polismännen sommartid, då vägtrafiken kulminerar, bör vara tillgängliga för aktiv tjänstgöring. Detta är emellertid möjligt endast vad beträffar utbildningen i flygande inspektion. Utbildningen av förare av utryckningsbilar och motoreyklar, vilken förutsatts bedrivas i anslutning till polisskolorna i Solna, Göteborg och Malmö, måste för ett rationellt utnyttjande av lärarkrafter och undervisningsmateriel samordnas med utbildningen i motorfordonskunskap i grundutbildningen och därmed pågå även under tiden maj—september. Specialkurserna samt undervisningen i motorfordonskunskap i grundutbildningen får därmed följande ungefärliga tidsmässiga förläggning.

Skol- ort	Jan	Febr	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec	
Solna	—————											—————	
Göte- borg	—————											—————	
Malmö	—————											—————	
Väs- terås	-----		-----							-----			

- Grundutbildning
 ————— Specialkurser för förare av uttryckningsbilar
 ----- Specialkurser för förare av motorcyklar
 ..... Specialkurser i flygande inspektion

4. Kriminalteknik

Genom riksdagens bifall till propositionen nr 1964:100 har det fastslagits, att brottsplatsundersökningar framdeles liksom hittills skall handhas av polisdistrik- tens personal samt att identitetsbestämning av fingeravtryck i allmänhet kom- mer att åvila den lokala polisorganisationen. Det polistekniska fältarbetet har således avsetts skola i princip helt omhänderhas av den lokala polisen, medan laboriemässiga undersökningar — främst sådana av mera ovanlig eller kom- plicerad art — hänförs till statens kriminaltekniska laboratorium (SKL). I den utredning som legat till grund för statsmakternas ställningstagande rörande den kriminaltekniska laborieverksamheten, har betonats angelägenheten av att allt inom polisdistrikten säkrat material, som skall vidarebefordras till det kri- minaltekniska laboriet för undersökning, dessförinnan underkastas viss sor- tering och enklare bearbetning samt att denna bearbetning främst bör syfta till att få fram relevanta frågeställningar och bringa reda i det insamlade materialet. Hur långt den lokala bearbetningen bör gå har ansetts böra bli beroende av de resurser med avseende på personal och utrustning som vederbörande polisdistrikt förfogar över.

För att kunna korrekt utföra de fältmässiga brottsundersökningarna och be- döma förutsättningarna för en vidare bearbetning av insamlat material utöver vad som är möjligt att utföra lokalt måste den polispersonal, som får dylika arbetsuppgifter sig förelagd vara väl insatt i moderna metoder för spårsökning och spårsäkring, ha ingående såväl teoretisk som praktisk erfarenhet av olika

tekniska hjälpmedel och arbetsmetoder samt äga god kännedom om det centrala laboratoriets möjligheter att självt eller med anlitan av andra expertorgan lösa uppkommande problem.

Enligt de i det föregående framlagda förslagen till grundutbildning och högre poliskurs skall i princip varje polisman som så önskar komma i åtnjutande av en kriminalteknisk skolning som i stort sett motsvarar den som för närvarande erbjuds deltagarna i assistentklassen. Även om sålunda bland polispersonalen en avsevärd förstärkning och breddning av det kriminaltekniska kunnandet kommer till stånd, torde för de mera direkt tekniskt inriktade arbetsuppgifter, varom här är fråga, erfordras betydligt djupare kunskaper än de som meddelas i de reguljära utbildningskurserna. Dylika kunskaper och färdigheter bör därför liksom hittills genom specialkurser bibringas den polispersonal som dels ådagalagt särskild lämplighet och visat speciellt intresse för ifrågavarande göromål, dels är knutna till tekniska sektioner (grupper) eller i övrigt har att inom polisdistrikten huvudsakligen ägna sig åt kriminaltekniskt betonade arbetsuppgifter.

Numera meddelas undervisning i hithörande ting i två separata specialkurser, den ena avseende brottsplatsundersökning (ca 4 veckor) och den andra brandorsaksutredningar (ca 2½ vecka). Särskilt vad gäller kursen i brottsplatsundersökning har den hittillsvarande undervisningen visat sig böra utökas. Främst gäller detta spår läran, där väsentliga avsnitt saknas i den nuvarande kursplanen (t ex tandspår, spår av utsöndringsprodukter, spår på gärningsman). Mot kursens utformning kan vidare anföras, att den i alltför hög grad är byggd på föreläsningar och demonstrationer. Praktiska övningar har — med undantag för fotografering — förekommit endast i mycket begränsad omfattning och alltför ringa utrymme har ägnats upprättande av protokoll och liknande redovisningar av verkställda undersökningar. Med hänsyn till hittills rådande begränsning i tids- och lokalresurser har en utökning av den praktiska undervisningen emellertid icke kunnat äga rum. Nackdelarna härav har visat sig särskilt framträdande, eftersom kursdeltagarna i många fall i sin tidigare verksamhet icke erhållit någon närmare inblick i eller varit i tillfälle att praktiskt delta i kriminaltekniskt fältarbete.

Enligt kommitténs mening är det av vikt, att utbildningen innefattar samtliga de områden, med vilka polismännen kommer i beröring i samband med undersökningar av brotts- och brandplatser, samt att den praktiska sidan av utbildningen ägnas stor uppmärksamhet. Varje kursdeltagare bör således under kursens lopp och under lärares överinseende och ledning få tillfälle att omsätta sina under föreläsningar och genom demonstrationer inhämtade kunskaper i praktiken under så verklighetsbetonade förhållanden som möjligt och i samband därmed öva sig i att upprätta protokoll, redovisa insamlat material samt motivera sina åtgärder. Att varje elev bereds tillfälle att följa och öva alla stadier av en brottsplatsundersökarens verksamhet, dvs från planläggningen av uppdraget till det färdiga protokollet med skiss och fotobilaga, torde få anses betydelsefullt för uppbyggandet av det självförtroende som erfordras, när skol-

mässigt inhämtade kunskaper skall omsättas i praktiskt arbete. Med hänsyn härtill bör vid undervisningen tillämpas grupparbete inom skilda avsnitt samt seminarieövningar dels för att stimulera kursdeltagarna till självverksamhet, dels för att ge dem tillfälle att ta del av såväl inhemska som utländska kriminalfall samt bli förtrogna med facklitteraturen inom olika kriminaltekniska specialområden.

Den nuvarande uppdelningen av det kriminaltekniska kunskapsstoffet på ovannämnda två separata specialkurser framstår enligt kommitténs mening såsom mindre lämplig. Bortsett från de större polisdistrikten, torde någon uppdelning på olika befattningshavare av ifrågavarande ärendekategorier icke förekomma. I de polisdistrikt, där särskilda tekniska sektioner (grupper) finns inrättade, är dessa i flertalet fall personellt sett så begränsade (2—3 man), att någon specialisering befattningshavarna emellan inom sektionens ram icke kan förekomma. I övriga distrikt föreligger än mindre förutsättningar för en arbetsdifferentiering. Det må här erinras om att det beträffande specialutbildning av polismän från flertalet polisdistrikt varit vanligt, att polismännen först genomgått kursen i brottsplatsundersökning och efter något år återkommit till polis-skolan för genomgång av kursen i brandorsaksutredningar. Härtill kommer att undersökningsmetodikerna vid brottsplatsundersökningar är likartad den vid brandorsaksutredningar och att brandplats ofta tillika utgör brottsplats. Som exempel härpå må endast anföras mordbrand, självmord och dödsfall i samband med brand o d.

Det syns kommittén av anförda skäl mest ändamålsenligt, att sammanföra de båda nuvarande specialkurserna till en enda kurs, benämnd *specialkurs i kriminalteknik*. Förslag till kursplan för en dylik utbildning återfinns i *bilaga B 13*. Eftersom genomförandet av kursen torde kräva medverkan av ett flertal lärare/specialister, har — för att underlätta undervisningsstoffets fördelning lärarna emellan — kursplanens olika avsnitt till sitt innehåll specificerats så fullständigt som möjligt. Med i genomsnitt 32 timmars undervisning per vecka kommer den föreslagna specialkursen att omspänna en tidrymd av ca 12 veckor.

På grundval av organisationsplanerna för de nya polisdistrikten har antalet befattningshavare, för vilka genomgång av specialkursen i kriminalteknik syns erforderlig, beräknats till totalt ca 340. Därvid har förutsatts att samtliga innehavare av till tekniska sektioner (grupper) hänförliga tjänster jämte ersättare för dessa befattningshavare (beräknade till 50 % av antalet tjänster vid teknisk sektion, dock lägst två) skall ha den föreslagna specialutbildningen. I polisdistrikt utan teknisk sektion men med kriminalsektion har antalet polismän med kriminalteknisk specialkurs beräknats sålunda:

kriminalsektion med	5— 6 tjänster:	2
»	7—10 »	: 3
»	11—15 »	: 4
»	16—20 »	: 5

För vart och ett polisdistrikt utan kriminalsektion har tills vidare beräknats en befattningshavare med specialutbildning i kriminalteknik.

Behovet av specialutbildning i kriminalteknik torde kunna tillgodoses genom anordnande av två kurser årligen. Med hänsyn till kursens metodiska uppläggning, elevernas fördelning på arbetsgrupper av lämplig storlek (2—3 man), möjligheterna att äga tillgång till erforderlig övningsmateriel, litteratur m m syns deltagarantalet per kurstillfälle icke lämpligen böra överstiga 18.

Vissa av polisdistrikten är av sådan storlek, att de förfogar över såväl personella som instrumentella resurser för en vidare bearbetning av material från brotts- och brandplatser än som normalt kan förväntas inom övriga distrikt. Därmed åsyftas bl a jämförande undersökningar beträffande fotspår, olika typer av verktygsspår, avskjutna kulor och hylsor etc. För att på ett ändamålsenligt sätt tillvarata och utnyttja dylika resurser bör personal vid sådana kårers tekniska sektioner ges en kompletterande utbildning med särskild inriktning på den laboratoriemässiga verksamheten. Sådan utbildning föreslås meddelas vid statens kriminaltekniska laboratorium och omfatta ämnen som instrumentlära, mikroskoperingsteknik, speciell fotograferingsteknik, spåridentifiering (fotspår, verktygsspår, avskjutna kulor och hylsor, andra spår), kriminaltekniska undersökningar av skottskador samt klädundersökningar och klädrekonstruktioner. Speciell vikt bör läggas vid värderingen av överensstämmelser i samband med spåridentifiering och vad som skall krävas för fastställandet av identitet i olika sammanhang. Undervisningen bör bedrivas genom föreläsningar, praktiska övningar, demonstrationer samt deltagande i förekommande undersökningar vid det centrala laboratoriet och detaljplaneras av laboratoriet i samråd med rikspolisstyrelsen. Utbildningen, vars längd kan beräknas till 3—5 månader, bör avslutas med såväl praktiska som teoretiska examensprov. Efter genomgången godkänd utbildning bör deltagarna erhålla intyg att i förekommande fall företes inför rätta för styrkande av deras kompetens.

En utbildning av sistnämnda slag torde enligt kommitténs mening icke endast innebära en effektivisering av de tekniska sektionernas insatser i den brottsuppdagande verksamheten utan också ett stärkande av kontakterna mellan sektionerna och det centrala laboratoriet. Dessutom torde en dylik utbildningsverksamhet öppna vägar för sådan fortlöpande information rörande kriminalteknikens möjligheter och utveckling, som förordats i departementschefsuttalande i proposition nr 100 år 1964 (s 391).

5. Utredning av vissa ekonomiska brott

För närvarande anordnas vid polisskolan två separata kurser, vardera om ca en månad, för polispersonal som har att verkställa utredningar i vissa ekonomiska brott. Den ena kursen — »specialkurs i utredning angående gäldenärsbrott m m» — behandlar dels gäldenärsbrott, innefattande undervisning i konkursrätt, bokföring och revision, straffrätt och utredningsteknik, dels valuta-

brott, varvid genomgås valutalagstiftningen, frågor rörande handels- och betalningsavtal samt förhållandet mellan penningvärde och sysselsättning och dels mut- och bestickningsbrott. Den andra kursen — »specialkurs i utredning av vissa kvalificerade förmögenhetsbrott och skattebrott» — ger dels en vidgad straffrättslig bakgrund till, dels kriminaltaktiska och utredningstekniska synpunkter på förfalsknings-, bedrägeri-, förskingrings- och skattebrotten. Dessutom lämnas i sistnämnda kurs en kortare orientering rörande sekretesslagstiftningen.

För att vinna tillträde till kursen angående förmögenhetsbrott erfordras att tidigare ha genomgått kursen rörande gäldenärsbrott. Denna ordning motiveras huvudsakligen av att kursplanen för kursen angående gäldenärsbrott omfattar meddelandet av sådana grundläggande kunskaper i bokföring, som — förutom att bilda underlag för övrig undervisning i kursen i fråga — utgör en förutsättning för inhämtandet av kunskapsstoffet i kursen rörande förmögenhetsbrott.

Kursen angående gäldenärsbrott anordnas i regel under september månad och kursen rörande förmögenhetsbrott i maj. Uttagningen till kursen angående förmögenhetsbrott brukar oftast ske bland de polismän som i september året före genomgått kursen rörande gäldenärsbrott. Under läsåren 1956/57—1964/65 har 231 elever deltagit i kurs angående gäldenärsbrott och 187 i kurs rörande förmögenhetsbrott.

Att låta de i det föregående föreslagna reguljära kurserna innefatta undervisning i så speciella ting, varom här är fråga, torde icke vara lämpligt med hänsyn till det begränsade antal polismän som kan beräknas bli sysselsatta därmed. Den kompletterande utbildning som erfordras för handläggningen av ärenden angående ekonomiska brott av mera komplicerat slag, bör i stället bibringas berörd polispersonal i specialkurser av i stort sett samma slag som för närvarande anordnas vid polis-skolan. Erfarenheterna av den hittills bedrivna undervisningen i specialkurserna rörande gäldenärs- respektive förmögenhetsbrott samt det antal polismän som för sin verksamhet kan vara i behov av en kompletterande utbildning av det ena eller andra slaget talar emellertid för en viss om-disposition av kursinnehållet samt ändring av den inbördes ordningen mellan kurserna.

För att kunna tillgodogöra sig innehållet i såväl kursen angående gäldenärsbrott som kursen rörande förmögenhetsbrott är goda kunskaper i bokföring nödvändiga. Såsom ovan framhållits har undervisningen i bokföring hittills koncentrerats till kursen rörande gäldenärsbrott, där tyngdpunkten avsetts skola läggas på balans- och revisionsteknik. Därvid har förutsatts, att samtliga elever vid inträdet i kursen har likvärdiga kunskaper i bokföringens mera elementära avsnitt. Vissa elever har emellertid vad bokföring beträffar endast den kunskapsmässiga bakgrund, som föreskrivits som villkor för inträde i assistentklassen, medan andra elever dels på egen hand utvidgat sitt teoretiska kunnande i bokföring, dels under sin tjänstgöring blivit i tillfälle utveckla dessa kunskaper i

praktiskt utredningsarbete. Eleverna i gäldenärsbrottskursen har sålunda företett betydande variationer med avseende på förutsättningarna att tillgodogöra sig en avancerad undervisning i bokföring, varför undervisningen i detta ämne för att tillgodose även de mindre försigkomna kursdeltagarna måst hållas på en mera elementär nivå än vad som avsetts, vilket i sin tur varit till förfång för övrig undervisning i kursen. En förstärkning av kursdeltagarnas underbyggnad vad gäller bokföring är därför i hög grad påkallad. Denna förstärkning bör enligt kommitténs mening förläggas till tiden omedelbart före samt i början av den specialkurs rörande ekonomiska brott, som bör vara av mera grundläggande karaktär.

Bedrägerier, förfalskningar och förskingningar är betydligt vanligare än gäldenärs- och skattebrott. Följaktligen kommer ett avsevärt större antal polismän att vara sysselsatta med handläggningen av dylika förmögenhetsbrott än med utredningar beträffande gäldenärs- och skattebrott. Det framstår då mest ändamålsenligt, att den specialutbildning som bör komma ett större antal polismän till del, görs oberoende av övrig specialutbildning på hithörande områden och får bilda grunden för den ytterligare utbildning, som kan erfordras för sådana till sin omfattning mera begränsade specialiteter som utredningar rörande gäldenärs- och skattebrott.

Beträffande innehåll m m i här åsyftade specialkurser må följande anföras.

Specialkurs i utredning av vissa förmögenhetsbrott. Aktualiseringen av den högre poliskursens elementära kunskapsstoff i bokföring bör i princip ske genom korrespondensstudier under tiden mellan antagning till kurs och kursens påbörjande. Inhämtandet av de ytterligare kunskaper i bokföring, som erfordras som underlag för övriga avsnitt i förevarande specialkurs, bör enligt kommitténs mening inläggas i den skolmässiga undervisningen och därvid tidsmässigt placeras som en inledning till övriga studier. Denna kompletterande utbildning i bokföring bör främst inriktas på att bibringa kursdeltagarna fördjupade insikter i bokföringens teori samt meddela en orienterande och översiktlig undervisning om bokföringslagen, aktiebolagens bokförings- och redovisningssystem samt om balans- och revisionstekniken. Dessutom bör ges någon information om vanligen förekommande maskinella bokföringssystem. Härefter bör följa meddelandet av fördjupade kunskaper i de avsnitt av civilrätten och straffrätten som är särskilt relevanta vid utredningar rörande förmögenhetsbrott. I civilrätten bör därvid framför allt uppmärksammas spörsmål rörande ägande- och besittningsrätten, skuldebrevslagen samt växel- och checkläran. Frågor rörande ekonomiska föreningar, förmynde- och godmansskap torde kunna behandlas mera översiktligt än som för närvarande sker i motsvarande kurs. Till förmögenhetsbrottskursen syns vidare böra överföras den undervisning rörande valutabrott samt mut- och bestickningsbrott, som nu meddelas i gäldenärsbrottskursen.

För detaljerade uppgifter om innehållet i denna specialkurs hänvisas till i *bilaga B 14* intaget förslag till kursplan. Med ifrågasatt uppläggning av kursen torde denna komma att omfatta ca sex veckor.

Antalet befattningshavare, som för sin verksamhet har behov av speciell utbildning för utredning av berörda förmögenhetsbrott, kan för närvarande uppskattas till totalt ca 350. Därvid har i polisdistrikt med kriminalsektion antalet specialutbildade i förhållande till totala antalet polismän vid respektive sektion beräknats till i genomsnitt 1:3. För polisdistrikt utan kriminalsektion har tills vidare icke beräknats polismän med genomgången specialkurs rörande förmögenhetsbrott. Normalt torde det sålunda uppskattade utbildningsbehovet kunna tillgodoses genom specialkurs med två klasser årligen om vardera 18—20 deltagare.

Specialkurs i utredning av gäldenärs- och skattebrott. Med ovan föreslagen uppläggning av specialkursen rörande förmögenhetsbrott syns undervisningen beträffande utredningar i gäldenärs- och skattebrott lämpligen kunna sammanföras till en separat påbyggnadskurs för det relativt ringa antal polismän som kan komma att vara sysselsatta med dylika ärenden.

Då utredningar av såväl gäldenärs- som skattebrott förutsätter ett än större mått av kunskaper i bokföring än vad kursen rörande förmögenhetsbrott avser att skänka, föreslås förevarande kurs inledas med en utvidgad undervisning i bokföring med tyngdpunkten lagd på balansteknik och revisionsteknik.

Vad gäller undervisningen i övrigt rörande gäldenärs- och skattebrott bör med hänsyn till polismännens brist på erfarenhet, då det gäller behandlingen av rekvisiten, särskild upmärksamhet ägnas dessa, varvid det är av vikt, att de belyses i samband med genomgång av praktikfall. Det är därvid angeläget att de rent juridiska aspekterna kompletteras med den i praktiskt utredningsarbete verksamme polismannen/lärarens synpunkter på handlingsprogram och arbetshypoteser.

En utförligare redogörelse för innehållet i kursen framgår av förslaget till kursplan i *bilaga B 15*. Kursen beräknas omspanna en tid av ca 5 veckor.

Utbildningsbehovet rörande gäldenärs- och skattebrott kan uppskattas beröra sammanlagt ca 150 man. Därvid har i polisdistrikt med kriminalsektion i genomsnitt beräknats en specialutbildad polisman på sju befattningshavare. Utbildningsbehovet syns kunna tillgodoses genom anordnande av specialkurs i genomsnitt en gång årligen med 20 deltagare.

Vid undervisningen i ovannämnda specialkurser framstår det som ett generellt önskemål, att denna anknyter till det praktiska arbetet. Föreläsningarna bör därför kompletteras med övningsuppgifter, där kursdeltagarna presenteras vissa förutsättningar kring fingerade brott, varefter de i grupper eller gemensamt under vederbörande lärares ledning får diskutera igenom och söka lösa problemen kring brotten i fråga. För undervisningsresultatet är det vidare av vikt, att samråd kommer till stånd såväl före som under kursens lopp mellan de olika lärare, som engageras i undervisningen, beträffande dennas utformning och detaljplanering.

6. Sjötrafikfrågor

Trafiken i de inre delarna av kustbandet och på insjöarna har under senare år undergått en markant ökning, särskilt vad gäller småbåttrafiken. Därigenom har behovet av polisiär övervakning av denna trafik kommit att framstå som alltmer angeläget. För att möta detta övervakningsbehov har rikspolisstyrelsen i maj 1965 lagt grunden till en helt ny sjöpolisorganisation. I avsaknad av närmare erfarenheter av en polisiär organisation till sjöss och användandet av en dylik i operativt hänseende har insatsen tills vidare ansetts böra koncentreras till de sjö- och skärgårdsområden, där erfarenhetsmässigt de största övervakningsproblemen uppträder. Verksamheten, för vilken för närvarande disponeras ett 10-tal båtar, har således i begynnelseskedet inriktats på stockholmsregionen (Mälaren, Stockholms hamnområde samt inre och yttre skärgården från gränsen mot Uppsala län i norr till gränsen mot Östergötlands län i söder), göteborgsregionen (Göteborgs hamn samt Göteborgs och Bohus läns inre och yttre skärgård) samt karlskronaregionen (Blekinge skärgård). Regionindelningen är preliminär och kan komma att ändras i den mån erfarenheterna av verksamheten ger anledning därtill. Stockholmsregionen indelas i fem och göteborgsregionen i tre övervakningsområden med gränserna i möjligaste mån sammanfallande med polisdistriktsgränserna. Varje övervakningsområde är tilldelat en båt. Karlskronaregionen utgör ett övervakningsområde. Verksamheten är samordnad med den övervakning som bedrivs av kustbevakningen, därvid erforderligt samband upprätthålls genom de i tullsambandstjänsten verksamma polismännen. Arbetsuppgifterna för sjöpolisen omfattar i princip samtliga polisiära göromål som förutsätter tillgång till båt antingen som hjälpmedel vid uppgifternas fullgörande eller som transportmedel vid förflyttning till arbetsstället. En viss specialisering blir dock en naturlig följd av de förhållanden under vilka tjänsten fullgörs. De sjöpolisiära arbetsenheterna har därför i första hand ålagts sjötrafikövervakning, övervakning av efterlevnaden av föreskrifter beträffande naturvård samt jakt och fiske, allmän övervakning av ordningen till sjöss samt utmed stränder och kajer samt vid särskilda tillfällen såsom regattor, vattenfester o d, spaning efter omkomna, försvunna och rymda personer ävensom allmän brottsspaning, gränsbevakning, skyddsområdesbevakning, övervakning av efterlevnaden av bestämmelserna beträffande utförsel och införsel av varor, smärre utredningar i följd av förenämnda arbetsuppgifter, visst biträde med delgivningar, förpassningar och personaltransporter samt åtgärder som avser att åt allmänheten lämna skydd, upplysningar och hjälp, särskilt till förekommande av sjöolyckor, ävensom att lämna biträde vid sjöräddning.

En polisman torde icke kunna anförtros här nämnda arbetsuppgifter utan att han först erhåller viss utbildning härför. Självfallet måste befattningshavaren till en början lära sig manövrera den eller de typer av båtar, som används för ändamålet. Dessa praktiska färdigheter kan enligt kommitténs mening bäst inhämtas genom att vederbörande under annan befattningshavares överinseende

får under en kortare tid öva sig i att framföra den eller de båtar, som disponeras av distriktet. Det torde vidare fordras, att han besitter goda kunskaper om gällande sjötrafikföreskrifter, främst de internationella sjövägsreglerna och sjötrafikförordningen. En visst mått av insikter i navigering bör härjämte krävas. Kraven på teoretiska kunskaper anser kommittén böra motsvara dem som gäller för erhållande av sk förarintyg för segel- och motorbåtar. Enligt sjöfartsstyrelsens kungörelse den 21 mars 1961 fordras därvidlag kunskaper om de internationella sjövägsreglerna samt de särskilda bestämmelserna för sjöfarten i svenska inre farvatten, om svenska sjökort jämte fyr-, belysnings- och utpricknings-system och olika slag av sjömärken, om magnetkompassens användning vid navigering av mindre båtar samt vidare kunskaper om metoderna för navigering inomskärs, om det svenska sjöräddningsväsendet samt om säkerhetsutrustningen för segel- och motorbåtar. För behörighet att framföra polisväsendets båtar bör lämpligen krävas innehav av dylikt förarintyg. De för förarintyget erforderliga kunskaperna kan inhämtas genom självstudier med tillhjälp av förekommande korrespondenskurser jämte tillhörande litteratur. Vederbörande befattningshavare torde härjämte böra skaffa sig kännedom om för lokala vattenområden gällande särskilda bestämmelser om fartbegränsning, förbud mot vattenskidåkning samt kanal- och hamnföreskrifter. Ett erforderligt antal polismän bör beredas tillfälle genomgå dylik utbildning, för vilken kostnaderna torde bestridas av statsverket. Det förutsätts, att berörda polischefer så långt möjligt underlättar för polismännen att skaffa sig den utbildning det här gäller bl a genom att i den mån tjänsten det medger låta utbildningen äga rum under tjänstetid.

Vid sidan av den övervakningsverksamhet, varom här talas, har polisen att företa utredningar av sjöolyckor m m. Ehuru utredningsverksamheten därvid mestadels sker i samråd med sjöåklagaren eller sjöfartsstyrelsens experter, torde det vara önskvärt, att polispersonal, som handhar dylika utredningar, besitter kännedom om åtminstone de viktigaste delarna av den lagstiftning som direkt eller indirekt berör sjötrafiken. Kommittén föreslår därför anordnandet av en *specialkurs i sjöförfattningskunskap* för befattningshavare som i sin tjänst huvudsakligen har att verkställa sjöutredningar. Kursen bör stå öppen även för sådana befattningshavare som regelbundet fullgör övervakningstjänst i hamnstäderna. För att vinna inträde i kursen bör jämväl fordras, att vederbörande innehar ovan omförmält förarintyg. Kursen kan anses ha till syfte att ge eleverna en översikt över hela det förekommande regelsystemet och klargöra hur det samma är uppbyggt. Härjämte bör eftersträvas att göra kursdeltagarna förtrogna med vanligen förekommande terminologiska begrepp. Vidare bör viss påbyggnad av tidigare inhämtade kunskaper i navigering äga rum. Huvudparten av undervisningen torde ägnas sjölagen och sjötrafikförordningen, vilka utgör de centrala delarna av lagstiftningen. I fråga om sjölagen bör särskilt beaktas 1, 3, 8, 12 och 13 kap. Med avseende på sjötrafikförordningen gäller, att vissa avsnitt av densamma torde ha inhämtats i samband med avläggandet av prov för förarintyg. Övriga bestämmelser bör behandlas i denna kurs i den mån

de kan anses vara av särskild betydelse. Speciellt avseende torde därvid fästas vid sjövägsreglerna. Den övriga lagstiftning som berör sjötrafikens område är så omfattande, att undervisningen måste ges en i huvudsak orienterande karaktär. Således bör endast de stora linjerna i lagstiftningen genomgå. Vissa enskilda stadganden kan emellertid upptas till behandling och föreläggas eleverna såsom exempel. Allmänt gäller, att ansvarsbestämmelserna bör ägnas särskild uppmärksamhet. Bland författningar av särskilt intresse må nämnas sjömanslagen, sjöarbetstidslagen, sjöbefälskungörelsen, mönstringsförordningen, tillsynslagen, tillsynsförordningen, nyttjandeförordningen, nyttjandereglementet, karantänkungörelsen, sjönödskungörelsen, lastlinjekonventionen, reglerna om internationellt fribordscertifikat, lagen om vattenföroreningar och förordningen angående lots- och fyrväsendet. Kursen bör omfatta jämväl utbildning i jakt- och fiskeövervakning samt skyddsområdes- och gränsbevakning. Delar av sjölagstiftningen är för närvarande föremål för omarbetning. Med hänsyn härtill bör enligt kommitténs mening något detaljerat förslag till kursplan icke upprättas för närvarande. Det torde för övrigt vara nödvändigt, att kursen till en början anordnas på försök samt att kursplanen får sin närmare utformning först sedan viss erfarenhet vunnits av undervisningen. Kursen som icke torde komma att överstiga 10 dagar, bör förläggas till polisskolan i Solna och hållas i mån av behov.

7. Övergångsvis anordnad specialutbildning

a) Arbetsledning

Undervisning i arbetsledning infördes vid polisskolan läsåret 1958/59 i kommissarietklassen och polischefskursen. Undervisningen, som närmast kan betraktas som en försöksvis anordnad verksamhet, omfattar i var och en av dessa båda kurser ca 50 lektionstimmar, ungefär lika fördelade på personalledarpsykologi och personaladministration. Vid sidan av den utbildning i förevarande avseende, som sålunda äger rum inom ramen för det reguljära utbildningsprogrammet, har med början läsåret 1959/60 årligen anordnats specialkurser i arbetsledning med i stort sett samma innehåll. Dessa specialkurser är avsedda för i första hand sådana polischefer och kommissarier, vilka vid sin genomgång av polischefskursen respektive kommissarietklassen icke kommit i åtnjutande av undervisning i arbetsledarkunskap. Härjämte har inträde i kursen kunnat beviljas andra befattningshavare i befälsställning, för vilka ett dylikt utbildningsbehov bedömts föreligga.

I kommitténs förslag till kursprogram för den reguljära polisutbildningen har beaktats angelägenheten av att all polispersonal i befälsställning utbildas i arbetsledning. Detta har skett därigenom, att dylik utbildning föreslagits skola äga rum i befälskursen, kommissarietkursen och de båda polischefskurserna. Den förstnämnda kursen har i betydande utsträckning inriktats på hithörande frågor. Sålunda har i denna kurs undervisningen i psykologi, omfattande ca 50 lektionstimmar, ansetts böra praktiskt taget helt avse arbetsledarpsykologi, varjämte

ett 30-tal timmar i ämnet administrations- och förvaltningskunskap föreslagits skola ägnas personaladministrativa spörsmål. Vad beträffar kommissarietkursen skall enligt kommitténs förslag under en övergångstid — intill dess samtliga elever i densamma förut genomgått befälskursen — meddelas en undervisning i psykologi, vilken motsvarar den för befälskursen föreslagna. De avsnitt av ämnet administrations- och förvaltningskunskap, som i kommissarietkursen föreslagits skola ägnas åt personaladministration, har beräknats omfatta ett 50-tal lektionstimmar, vilket innebär en väsentlig utvidgning och fördjupning i förhållande till motsvarande undervisning i befälskursen. För polischefsutbildningens del har på enahanda sätt undervisningen i arbetsledning fördelats mellan ämnena människokunskap i polischefskurs I samt administrations- och förvaltningskunskap i polischefskurs II. I jämförelse med kommissarietkursen innebär kommitténs förslag, att utbildningen i polischefskurserna såvitt gäller personalledarpsykologi skall få ungefär samma omfattning, medan däremot en utökning med ca 40 % skett i fråga om det antal undervisningstimmar som ansetts böra avse behandlingen av personaladministrativa frågor.

Genom förenämnda förslag anser kommittén sig ha i tillfredsställande mån tillgodosett polispersonalens behov av arbetsledarutbildning. Med ett fullständigt genomfört reguljärt utbildningsprogram av det innehåll kommittén förordar torde därför specialkurser i arbetsledning icke erfordras. Emellertid föreligger alltjämt ett behov av kompletterande utbildning i arbetsledning för befattningshavare som genomgått kommissarietklassen eller polischefskursen före läsåret 1958/59. Även för andra befattningshavare i arbetsledande ställning ände nu nämnda torde behov av en motsvarande utbildning föreligga. Kommittén får därför understryka nödvändigheten av att övergångsvis specialkurser i arbetsledning anordnas i erforderlig omfattning. Innehållet i dylika kurser bör bestå av dels psykologi i den omfattning som föreslagits för befälskursen, dels de delar av ämnet administrations- och förvaltningskunskap i kommissarietkursen, som i kursplanen upptagits under rubrikerna personaladministration, personalvårdsverksamhet, ekonomisk förvaltning samt informationsverksamhet.

b) *Socialpolistjänst*

Den socialpolisiära verksamhetens innehåll och arbetsformer har i polisskolans hittillsvarande reguljära utbildning kunnat ägnas endast ett tämligen begränsat utrymme. För sådana befattningshavare, vilka haft att i sin tjänst huvudsakligen ägna sig åt dylik verksamhet, har emellertid sedan läsåret 1960/61 varje termin anordnats en ca fyra veckors specialkurs i socialpolislära, i huvudsak utformad enligt de riktlinjer som av polisverksamhetsutredningen uppdragits i betänkandet »Socialpolis och kvinnlig polis» (SOU 1958:34).

Då de funktioner som innefattas i begreppet socialpolis i betydande utsträckning torde åvila varje polisman, har undervisning i dessa stycken av kommittén ansetts böra ingå som ett väsentligt led i samtliga reguljära kurser. Av de fram-

lagda förslagen till planer för ifrågavarande kurser framgår, att de speciella socialpolisiära frågorna förutsatts ägnas ett betydande antal undervisningstimmar främst inom ämnet allmän polislära men även vid undervisningen i människokunskap, socialkunskap (med samhällslära), medicin m fl ämnen. Därigenom har icke blott de kunskapsområden som hittills behandlats i specialkursen i socialpolislära täckts in i de reguljära utbildningskurserna utan även en anseelig utökning ägt rum av ifrågavarande specialundervisnings innehåll. Det kan därför förutsättas, att flertalet polismän kommer att besitta goda kunskaper inom det socialpolisiära verksamhetsområdet. Under sådana förhållanden torde ytterligare utbildning i form av specialkurser på området icke erfordras.

Kommittén anser emellertid att under en övergångstid viss specialutbildning i socialpolistjänst bör anordnas för befattningshavare som genomgått den nuvarande konstapelsutbildningen och vilka är knutna till skyddssektioner eller i övrigt har att huvudsakligen ägna sig åt socialpolisiära arbetsuppgifter. Innehållet i en sådan specialkurs bör i stort sett utformas i överensstämmelse med polisskolans nuvarande specialkurs i socialpolislära.

F. Fortbildning

1. Information

I det föregående har i olika sammanhang framhållits nödvändigheten av att en polisman besitter goda praktiska och teoretiska insikter inom området för sina arbetsuppgifter. Under genomgång av polisskolans reguljära utbildning och specialkurser har polismannen erhållit kännedom om innehållet i ett tämligen stort antal lagar, författningar, kungörelser o d. Dessutom har han i såväl praktiskt som teoretiskt hänseende utbildats och övats i de olikartade förfaranden som kommer i fråga i skilda situationer. Han har även erhållit information om och anvisningar i användningen av de tekniska hjälpmedel som står till buds i polisarbetet. De inhämtade kunskaperna är tillräckliga för att polismannen skall kunna fullgöra sina sysslor på ett tillfredsställande sätt. Det torde emellertid stå klart, att kunskaperna så småningom förflyktigas eller förlorar i aktualitet bl a till följd av ändringar och tillägg i lagstiftningen och arbetsrutiner, nya vetenskapliga rön eller nya tekniska hjälpmedel. Med hänsyn till detta är det angeläget, att de en gång inhämtade kunskaperna underhålls och kompletteras.

Behovet av fortbildning har vid polisskolan hittills tillgodosetts därigenom, att en särskild fortbildningskurs om ca fem veckors längd årligen anordnats i en eller två klasser. Kursen är dock endast avsedd för befattningshavare som fyllt 35 år och icke genomgått assistentklassen. Kursen meddelar utbildning huvudsakligen i utredningstjänst och omfattar undervisning i bl a straffrätt, specialstraffrätt, protokollering, brottsplats- och brandundersökning samt fotografering. Med det syfte fortbildningskursen har — att erbjuda en viss kategori be-

fattningshavare en påbyggnad av delar av det kunskapsstoff som inhämtats under konstapelsutbildningen — kan självfallet endast en ringa del av fortbildningsbehovet täckas. I den reguljära kursverksamhet som kommittén föreslagit har genom den högre poliskursen möjligheter skapats för alla polismän att vidga och fördjupa i grundutbildningen förvärvade kunskaper. På grund härav torde för framtiden något behov av fortbildningskurser av hittillsvarande slag icke föreligga. Kommittén vill emellertid i detta sammanhang erinra om vad som i det föregående sagts beträffande anordnandet av dylika kurser under en övergångsperiod för den polispersonal som icke blir i tillfälle genomgå föreslagen högre poliskurs.

Av skäl som inledningsvis anförts föreligger emellertid enligt kommitténs mening för samtliga befattningshavare oavsett tidigare utbildning ett behov av kontinuerlig komplettering av det kunskapsstoff som berör vederbörandes arbetsområde. En sådan komplettering kan endast ske genom regelbunden information om nyheter och förändringar inom den aktuella lagstiftningen, den polisiära arbetsmetodiken o. d. En förutsättning för genomförandet av en dylik informationsverksamhet är att erforderligt informationsmateriel kan tillhandahållas. För att befattningshavarna skall kunna tillgodogöra sig detta fordras emellertid viss undervisning och handledning i såväl teoretiska som praktiska spörsmål. Med hänsyn till att informationsverksamheten enligt kommitténs mening bör bedrivas kontinuerligt och omfatta samtliga befattningshavare, kan den icke äga rum i form av vid polisskolan anordnade kurser. Kommittén finner i likhet med polisverksamhetsberedningen lämpligt, att fortbildningen i stället äger rum på det lokala planet. Informationsmateriel kommer, enligt vad kommittén erfarit, att tillhandahållas av rikspolisstyrelsen, vilken såsom ett led i sin informationsverksamhet avser att till polisdistrikten utsända föreskrifter, råd, anvisningar m m av särskild betydelse för polistjänsten, författningstolkningar, prejudikat, utredningar, statistiska översikter m m. Enbart tillhandahållandet av informationsmateriel är emellertid, som kommittén påpekat, icke tillfyllest för en fortbildning av det slag som åsftas. En fortlöpande informationsverksamhet bör på det lokala planet genomföras med sammankomster under polischefens överinseende. Denne (eller annan av honom utsedd befattningshavare) bör informera om aktuella förändringar, nyheter och problem inom arbetsområdet. I speciella frågor bör sakkunniga anlitas, då så anses erforderligt.

I vissa fall kan informationen med fördel genomföras i samverkan mellan två eller flera distrikt inom länet. Detta gäller särskilt frågor av regional eller lokal karaktär, t ex åtgärder vid större bränder, flyghaverier och översvämningar, gemensamma efterspaningar, trafikundervisning i skolor och annan undervisning i brottsförebyggande syfte. För denna information samt planerings- och samordningsuppgifter i samband därmed bör länspolischefen — i Stockholm, Göteborg och Malmö polismästaren — bära ansvaret. Denne bör därvid ha tillgång till personal, som efter hans riktlinjer kan planera och genomföra informationen. Även i detta sammanhang förutsätts, att expertis vid behov anlitas.

För informationsverksamheten torde anvisningar och materiel böra utarbetas av rikspolisstyrelsen.

Med hänsyn till de uppgifter som enligt ovannämnda förslag bör tillkomma polischeferna föreslår kommittén, att vid av rikspolisstyrelsen anordnade polischefssammankomster, vilka förutsatts få viss periodicitet, behandlas dels riktlinjer för fortbildningsverksamheten, dels materiel- och metodfrågor.

I detta sammanhang vill kommittén dessutom framföra följande synpunkter på *introduktionen av nyanställda*.

Som tidigare framhållits avses genom grundutbildningen att meddela kunskaper som är allmängiltiga för polistjänsten. Kursplanerna ger således litet eller inget utrymme för upplysningar om rent lokala eller regionala förhållanden. Utöver utbildningen vid polisskolan är det därför av betydelse för den nyanställda polismannen, att han vid påbörjande av tjänstgöring blir informerad om de särskilda betingelser som gäller för polisverksamheten inom tjänstgöringsområdet. Det är därvid av särskild betydelse, att polismannen får upplysningar om den lokala organisationen, gällande arbetsordning och tjänsteföreskrifter samt övriga interna förhållanden av betydelse för arbetet. Vidare bör polismannen erhålla kännedom om geografiska och andra yttre förutsättningar för tjänstgöringen inom arbetsområdet. Liknande informationsbehov föreligger även för annan inflyttad polispersonal.

Det syns kommittén lämpligt, att rekryteringsmyndigheten svarar för sådan introduktion som avser förhållandena inom hela rekryteringsområdet, medan polischefen i tjänstgöringsdistriktet lämnar motsvarande informationer om betingelserna inom distriktet. Introduktionen bör kunna ges i såväl muntlig som skriftlig form. Omfattningen av denna information bör anpassas efter behoven inom respektive rekryteringsområde och polisdistrikt.

2. Fysisk träning och skytte

För utövandet av polisyrket är det inte bara önskvärt utan ofta nödvändigt, att polismännen besitter en god fysisk kondition. Kraven på fysisk spänst måste ställas särskilt högt i fråga om polismän som är verksamma i yttre tjänst. I synnerhet patrullerings- och radiobiltjänst är till sin karaktär mycket konditionskrävande, vartill kommer att vid dylik tjänstgöring tjänståtgärder stundom måste genomföras under utvecklande av betydande fysisk styrka.

Redan vid anställningen såsom polisaspirant gäller, att sökande skall uppfylla vissa krav i avseende på kroppsstatus. Under den efterföljande konstapelsutbildningen vid polisskolan har hittills stor vikt fästs vid regelbunden fysisk träning i form av gymnastik, bollspel, simning och andra konditionsbefrämjande övningar. Gymnastik och idrott har även bedrivits — ehuru i mindre utsträckning — av assistentklassens elever. Kommittén har i sitt förslag till framtida utbildningsprogram beaktat angelägenheten av att motionsgymnastik och konditionsträning regelbundet förekommer i samtliga kurser av längre varaktighet.

Genom att fysisk träning sålunda upptagits i planerna för dylika kurser, anser kommittén sig ha sört för att polismännen under de perioder de genomgår utbildning vid polisskolan bereds tillfälle till erforderlig motion och konditions-träning. Detta kan emellertid icke anses tillfyllest för ett kontinuerligt bibehållande av den fysiska spänsten. Ett sådant mål förutsätter deltagande i regelbundna övningar jämväl under tid, då vederbörande icke vistas vid polisskolan. Av denna anledning bedrivs i polisdistrikten viss frivillig idrottsverksamhet i varierande utsträckning. Den omständigheten att deltagandet är frivilligt innebär emellertid att denna verksamhet omfattas endast av de befattningshavare som hyser särskilt intresse för densamma. Enligt kommitténs mening är den fysiska konditionen ett ur tjänstesynpunkt så vitalt intresse, att fysisk träning bör göras till ett obligatorium och betraktas som en form av fortbildning.

Träningsprogrammet bör ges i huvudsak samma innehåll som föreslagits gälla för utbildningen vid polisskolan. Tyngdpunkten bör följaktligen läggas på *allmän konditions- och styrketräning*, syftande till att bygga upp, bibehålla och i största möjliga utsträckning förbättra befattningshavarnas styrka och kondition. Träningen bör kontrolleras genom regelbundna konditionstester exempelvis med tillhjälp av sk ergometercyklar. Härigenom erhålls uppgifter, vilka kan tjäna till ledning för träningsprogrammets vidare utformning, varjämte den enskilde befattningshavaren kan tänkas bli stimulerad till konditionsbefrämjande åtgärder på sin fritid. Inom ramen för träningsprogrammet bör vidare förekomma viss specialträning. Härvidlag torde det vara önskvärt, att polismännen vidmakthåller och vidareutvecklar de färdigheter de förvärvat i *simning och livräddning*. Vad angår livräddningen bör särskilt tränas de olika förfaranden, som allmänt kommer till användning, främst den sk mun-mot-mun-metoden, samt den speciella metod som på senare tid utexperimenterats vid polisen för användande av tjänstefordonets reservhjul vid räddning av drunknande. Andra former av specialträning, som torde böra upptas i programmet, är övningar i självförsvar. Såsom redan framgått av kommitténs förslag till kursplaner har kommittén ansett lämpligt att bibringa eleverna kunskaper i för polisiärt bruk anpassad aikido. Det syns därför lämpligt, att viss fortlöpande träning i *polisaikido* äger rum såsom ett led i den ifrågakvarande fortbildningsverksamheten.

Kommittén föreslår, att tills vidare minst en timma per vecka anslås för fysisk träning. Deltagandet bör vara obligatoriskt för samtliga polismän som ej uppnått 45 års ålder. Det är självfallet av vikt, att träningen noga anpassas till deltagarnas ålder och allmänna fysiska förutsättningar. Träningen torde böra bedrivas enligt särskilda av rikspolisstyrelsen utformade program under ledning av kompetenta instruktörer. I likhet med vad som föreslagits beträffande den fortlöpande informationsverksamheten anser kommittén, att anordnandet av den fysiska träningen bör ankomma på vederbörande polischef. Denne torde således ha att svara för anskaffandet av instruktörer, lokaler och materiel samt att i övrigt tillse att verksamheten bedrivs i föreskriven ordning. Såsom instruk-

törer torde kunna anlitas i första hand gymnastik- och idrottslärare vid de allmänna skolorna. Jämväl särskilt lämpade polismän bör efter utbildning kunna ifrågakomma som instruktörer. Genom länspolischefens försorg bör överinseende ske över den lokala verksamheten. Därvid bör särskild uppmärksamhet ägnas eventuellt förekommande behov av utbildning av instruktörer. Under medverkan av rikspolisstyrelsen torde sådan utbildning i erforderlig mån kunna anordnas länsvis i form av korta kurser. I Stockholm, Göteborg och Malmö bör anordnandet av träningsverksamheten ankomma på särskild idrottskonsulent, medan överinseendet över densamma torde åvila vederbörande polischef.

De informationskurser för polischefer varom ovan talats bör behandla jämväl frågor rörande den fysiska träningen.

Såsom ett ytterligare led i fortbildningsverksamheten betraktar kommittén vidmakthållandet av kunskaper i bruket av tjänstevapen. Det syns önskvärt, att en fortlöpande träning i skjutning med sådana vapen kommer till stånd. Denna träning bör bedrivas lokalt under vederbörande polischefs överinseende och med tillhjälp av lämpliga handledare inom någon eller några av länets polis-kårer. Träningen, i vilken torde böra delta samtliga befattningshavare, föreslås äga rum minst två gånger årligen.

Den fortlöpande utbildningen i stridstaktik och bruket av andra vapen än tjänstevapen regleras för närvarande av särskilda föreskrifter, utfärdade av Kungl. Maj:t. Enär dylik utbildning sammanhänger med polisens särskilda verksamhet i krig, faller den enligt kommitténs bedömande utom ramen för den polisiära utbildningen i egentlig mening och har därför icke här upptagits till behandling. Enligt kommitténs mening torde en eventuell översyn av ifrågavarande utbildningsverksamhet böra ankomma på rikspolisstyrelsen att företa i samråd med militära myndigheter.

G. Betygsättning

1. Förekomsten av betyg i olika kurser

Såsom framgått av den i kapitel 2 lämnade redogörelsen utfärdas för närvarande kunskapsbetyg i *konstapels-*, *assistent-* och *kommissarieklasserna* samt i *polischefskursen*. I de två förstnämnda kurserna sker betygsättning i praktiskt taget samtliga ämnen. Därvid används en åttagradig, verbal skala. Beträffande elev i konstapels- eller assistentklassen görs jämväl ett uttalande i frågan, huruvida hans genomgång av klassen anses godkänd eller ej. I kommissarieklassen utfärdas icke betyg i enskilda ämnen. I stället lämnas ett sammanfattande vitsord över den genomgångna utbildningen, varvid tillämpas en fyragradig, verbal skala. Elevernas kunskaper i polischefskursens samtliga ämnen utom tre vitsordas enligt en sjuogradig, verbal skala. I samtliga här nämnda kurser med undantag av kommissarieklassen lämnas jämväl vitsord i fråga om uppförande. Den därvid tillämpade betygsskalan är tregradig och verbal. Över genomgången *grund-*

läggande teoretisk fackutbildning utfärdas icke betyg. Eleven erhåller i stället ett intyg med uppgift, huruvida han på ett tillfredsställande sätt tillgodogjort sig undervisningen samt anses lämplig för polisyrket. I skolans övriga kurser, dvs *special- och fortbildningskurser*, utfärdas icke betyg utan endast intyg om genomgången utbildning.

Vitsordsgivningen har flera syften. För den enskilde elevens del medför den otvivelaktigt en icke ringa studiestimulerande effekt. I vetskap om att studieresultatet blir föremål för en med största möjliga objektivitet företagen värdering och åsätts ett direkt uttydligt omdöme påverkas eleven — icke minst mot bakgrunden av en naturlig självkänsla och en allmän ambition — att eftersträva ett så gott resultat som möjligt. Härjämte utgör betyget ett urvalsinstrument, då fråga är om såväl vinnande av viss anställning som tillträde till högre utbildning. Vid utformningen av betygssystemet i den polisiära utbildningen bör dessa synpunkter tas i beaktande.

Vad angår den föreslagna *grundutbildningen, den högre poliskursen och befälskursen* måste ovannämnda synpunkter på vitsordsgivningens syfte anses väl motivera en bedömning av elevernas studieresultat i form av ett betygsmässigt omdöme. Jämväl betyg i uppförande bör enligt kommitténs mening förekomma i nämnda tre kurser. Ehuru erfarenheterna av den nuvarande polisskolutbildningen gett vid handen, att annat än högsta betyg i uppförande i praktiken kommit att utfärdas i ytterst obetydlig omfattning samt att några egentliga disciplinsvårigheter knappast förekommer vid skolan, anser kommittén det från preventiv synpunkt sett lämpligt att detta korrekionsmedel finns.

Beträffande *kommisarietkursen* är kommittén av den uppfattningen, att betygsättning icke torde erfordras. I likhet med vad som nedan framhålls beträffande polischefskursen kan betygets roll som urvalsinstrument för tillträde till högre utbildning uteslutas. Vad gäller vitsordens betydelse som studiestimulerande faktor och som värdemätare vid tillsättande av tjänst vill kommittén understryka det förhållandet, att med föreslagna principer för elevuttagningen uteslutande sådana elever, som besitter stor studieambition och utpräglad lämplighet för kommisarietjänst, kommer att beredas tillträde till kursen. Under sådana omständigheter finner kommittén motiv icke föreligga för betygsgivning i denna kurs. I stället för betyg bör för eleverna utfärdas intyg motsvarande dem, som nedan föreslås för deltagare i fortbildnings- och specialkurser. Betyg i uppförande torde icke erfordras i kommisarietkursen.

I fråga om *polischefsutbildningen* är motiven för ett vitsordsgivande i avseende på kunskaperna icke desamma som beträffande förutnämnda kurser. Betygsättningens effekt på den individuella elevens studieprestation torde här anses tämligen ringa med hänsyn till den studieinriktning som eleven kan förväntas ha i detta skede av sin utbildning. Enär här är fråga om en sista fas i utbildningsgången, kan vad tidigare anförts om betygens roll som urvalsinstrument för fortsatt utbildning ej heller äga tillämpning. Med hänsyn emellertid till det förhållandet att vid tillsättande av sådan tjänst, till vilken utbildningen avser

att ge kompetens, betyg över tidigare tjänstgöring icke alltid finns att tillgå eller, därest det ändå förekommer, i varje fall kan anses endast i ringa grad påverka meritvärderingen, får betygens roll som urvalsinstrument i detta sammanhang en stor betydelse. Kommittén anser således starka skäl tala för att betygsgivning i undervisningsämnen måste förekomma. I likhet med vad som varit fallet beträffande den hittillsvarande polischefskursen bör även vitsord i uppförande ges i polischefsutbildningen.

Special- och fortbildningskurserna är i allmänhet av sådan karaktär att betygsättning — i likhet med vad hittills varit fallet — ej bör förekomma. Det bör i avseende på dessa kurser i princip vara tillräckligt med intyg om genomgången kurs med angivande av elevens fullständiga namn, tjänstetitel, födelsedatum och tillhörighet till polisdistrikt samt tid och plats för kursen. Sådant intyg bör utfärdas på särskild blankett och undertecknas av skolans rektor eller i förekommande fall av polischefen. Undantag från denna regel syns dock böra göras för polisridskolekurs samt specialkurs I för hundförare. För dem som med godkänt resultat genomgått specialkurs för förare av utryckningsbilar eller motorcyklar har förutsatts skola utfärdas speciella behörighetsbevis och för dem som godkänts i specialkurs i flygande inspektion särskilt kompetensbevis.

2. Allmänna synpunkter på betygsättningen och betygsskalans utformning

I de fall betygsättning föreslagits skola förekomma torde betygen böra utformas så, att de underlättar jämförelser mellan de olika elevernas prestationer såväl i enskilda ämnen som beträffande den ifrågavarande kursen som helhet. Därjämte måste betygen i möjligaste mån vara jämförbara med avseende på olika utbildningsorter och årskullar. En numerisk skala, där vitsord ges med ett visst poängvärde och ett sammanfattande slutbetyg erhåller formen av en poängsumma, syns därvid vara att föredra framför en uteslutande verbal skala. Som ovan redovisats, tillämpas för närvarande i konstapels- och assistentklasserna samt i polischefskursen beträffande de undervisningsämnen i vilka vitsord ges en åttagradig respektive sjugradig, verbal skala. Det torde emellertid vara förenat med avsevärda svårigheter att så noggrant bedöma elevernas kunskaper och färdigheter, att dessa skalors alla möjligheter till differentiering av omdömena tillvaratas. Särskilt gäller detta ämnen av mindre omfattning, där det ofta icke ges tillfälle att kontinuerligt följa elevernas kunskapsinhämtande och betygen därför till övervägande del blir beroende av prestationerna i ett enda slutprov. Denna omständighet i förening med det förhållandet att även ringa skillnader i slutbetyg kan ha betydelse vid tjänsttillsättning torde ha bidragit till den tendens till en glidning uppåt mot allt högre genomsnittliga vitsord som gjort sig märkbar framför allt vid betygsättningen i assistentklassen.

För de fall där betygsgivning föreslagits skola förekomma rekommenderar kommittén införandet av en gemensam betygsskala med udda antal och — jäm-

fört med nuvarande förhållanden — färre vitsordsgrader. Beträffande antalet dylika grader syns en anslutning till vad som förekommer inom grundskolan och som beslutats även för gymnasium och fackskola vara mest ändamålsenlig. Kommittén föreslår således, att betygsättningen sker efter en femgradig, numerisk skala, där högsta betyg är siffran 5 och medelbetyget i regel siffran 3 samt siffran 1 såsom lägsta vitsord innebär 'icke godkänd'.

Som underlag för betygsättningen i läroämne förutsätts, att provuppgifter kontinuerligt lämnas eleverna. Till ytterligare ledning för bedömningen av den enskilde elevens kunskapsnivå bör genom den centrala utbildningsledningens försorg utarbetas enhetliga provuppgifter. Det bör vidare åligga den centrala utbildningsledningen att följa utvecklingen i fråga om betygsättningen och tillse att för densamma angivna principer följs.

Vad gäller ämnen, där varje klass meddelas undervisning av flera olika lärare, bör de slutliga ämnesbetygen sättas av samtliga dessa lärare i samråd.

Elevernas uppförande bedöms för närvarande genom vitsorden 'mycket gott', 'gott' och 'ej gott'. Vitsord föreslås även i fortsättningen skola ges enligt en tregradig skala, dock att med avseende på vitsordens formulering överensstämmelse syns böra råda mellan å ena sidan betyg vid genomgång av polis skolans kurser och å andra sidan de vitsord, som enligt av Kungl. Maj:t fastställda anvisningar angående tjänstålders- och poängberäkning m m för befordran inom polismanskarriären skall gälla vid tillsättning av eller besvär över beslut om tillsättning av viss tjänst. Vitsorden över uppförande vid genomgång av kurs vid polis skolan föreslås därför omfatta 'hedrande', 'gott' och 'mindre gott'.

Utfärdade betyghandlingar föreslås liksom hittills innehålla uppgifter om vederbörandes tjänstetitel, fullständiga namn, födelsedatum och tillhörighet till polisdistrikt ävensom uppgift om tid och plats för genomgången kurs. I handlingarna torde vidare intas en jämförande sammanställning över inom klassen meddelade vitsord i de olika ämnena samt uppgift om under utbildningstiden avlagda prov för pistolskyttemärke, riks idrottsmärke, livräddarmärke, simmagistermärke o d. Betyg bör utfärdas på särskild blankett och undertecknas av skolans rektor eller i förekommande fall av polischefen.

3. Betygsättningen i de olika kurserna

Beträffande *grundutbildningen* bör betygen i undervisningsämnena utfärdas vid grundutbildningens slut och avse studieresultat i konstapelskurs I. Studieprestationerna under konstapelskurs II bör sålunda ej göras till föremål för bedömning. Betyget över genomgången grundutbildning skall enligt kommitténs mening även innehålla uppgift om huruvida aspiranten anses ha på ett tillfredsställande sätt tillgodogjort sig utbildningen under praktiktjänstgöringen. Upplysning härom skall vid början av konstapelskurs II skriftligen lämnas polis skolan av chefen för den poliskår, där aspiranten fullgjort sin praktiktjänstgöring.

Betyg i uppförande föreslås avse hela den tid, varunder aspirant genomgått grundutbildning. Ovannämnda skriftliga uppgift avseende praktiktjänstgöringen skall följaktligen även omfatta elevens uppförande under praktiktiden.

Polisaspirantens genomgång av föreslagen grundutbildning förutsätts på liknande sätt som för närvarande sker i konstapelsklassen bli föremål för en sammanfattande bedömning, huruvida den godkänsts eller icke med avseende på inhämtade kunskaper. Kommittén har emellertid i detta hänseende funnit sig böra förorda en sådan modifiering av nu gällande principer, att det blir möjligt för polisaspirant att i viss utsträckning kompensera lägre vitsord än siffran 2 i visst ämne med högre betyg i andra ämnen. Sålunda föreslås att för erhållande av godkänt slutbetyg i grundutbildningen lägre betyg än 2 må medges i ett ämne under förutsättning att vederbörande i fyra andra ämnen erhållit lägst vitsordet 3, dock att i ämnet allmän polislära lägre betyg än 2 icke må tillåtas. Härjämte bör fordras, att eleven på ett tillfredsställande sätt tillgodogjort sig utbildningen under praktiktjänstgöringen.

Enligt kommitténs mening bör grundutbildningen ha till ändamål ej endast att ge polisaspiranten de kunskaper och färdigheter som utgör en förutsättning för ett tillfredsställande utövande av polistjänsten, utan även — och icke minst — att grundlägga och utveckla sådana personliga egenskaper, som danar en god polisman. Kommittén vill understryka angelägenheten av att polismannen i sin ofta påfrestande och grannliga tjänsteutövning ådagalägger ett oklanderligt uppträdande gentemot de personer med vilka han därunder kommer i kontakt. Det torde icke framstå såsom någon överdrift att hävda, att en polisman under fullgörandet av sina uppdrag ständigt är föremål för omgivningens uppmärksamhet.

För att polisen skall kunna skapa och vidmakthålla ett gott förhållande till allmänheten, vilket bidrar till att underlätta polisens verksamhet, är det givetvis av synnerlig vikt att för polismannayrket olämpliga eller mindre lämpliga personer icke bereds tillträde till detsamma. Det har emellertid hittills icke kunnat undvikas, att bland konstapelsklassens elever stundom påträffas sådana, vilka icke torde helt uppfylla kravet på lämplighet. För att i möjligaste mån söka förhindra att så sker, anser kommittén önskvärt att rekryteringsmyndigheterna ägnar större uppmärksamhet åt de anställningssökandes lämplighet för yrket. Kommittén är nämligen av den uppfattningen att för närvarande sökandenas tidigare skolutbildning, status i fysiskt hänseende, laglydnad, medborgaranda m m på många håll kommit att dominera urvalsprinciperna.

Härutöver finner kommittén påkallat att en så viktig fråga som polisaspirantens lämplighet för sitt framtida yrke ägnas en kontinuerlig uppmärksamhet under hela den tid grundutbildningen pågår. Såsom framgått av tidigare redogörelse sker för närvarande i den grundläggande teoretiska fackutbildningen från skolans sida en lämplighetsprövning av aspiranterna. Denna prövning har hittills resulterat i att ett mindre antal elever erhållit ett negativt lämplighetsomdöme. Även under det nu förekommande praktiska utbildningsavsnittet skall

enligt gällande rekryteringsanvisningar sådan bedömning ske. Denna har emellertid, såvitt känt, icke i något fall föranlett negativt omdöme. Någon ytterligare prövning av lämpligheten har enligt skolans stadga icke kunnat äga rum, när vitsordsgivningen i konstapelsklassen endast medger omdöme om elevens kunskapsmässiga färdigheter samt hans uppförande i disciplinärt avseende. Detta förhållande finner kommittén mindre tillfredsställande.

Till ledning för bedömningen av vederbörandes lämplighet för polisyrket torde kunna tjäna en av chefen för inrikesdepartementet meddelad kommentar till den före polisväsendets förstatligande gällande allmänna polisinstruktionen, vari bland annat redogjordes för de krav, som borde ställas på en polismans allmänna uppträdande. På grundval av vad som uttalats i förenämnda kommentar kan de för en polisman viktigaste personliga egenskaperna sammanfattas i (1) gott omdöme, (2) hövlighet, takt och hänsyn, (3) lugnt sinne och självbehärskning, (4) vänlighet och hjälpsamhet, (5) redbarhet, rättrådighet och pålitlighet samt (6) smidighet, anpassningsförmåga och förmåga till samarbete. Av det sagda torde framgå, att vid lämplighetsbedömningen måste särskilt beaktas vederbörandes omdöme och kynne, hans allmänna uppträdande och inställning till sina medmänniskor samt vidare hans förmåga till initiativ och självständigt handlande.

Under återopande av vad här anförts föreslår kommittén dels att i rekryteringsanvisningarna intas utförliga regler för personutredningens bedrivande, dels att betyget över avslutad grundutbildning kompletteras med ett omdöme om elevens lämplighet för polisyrket. Detta omdöme bör grundas på de intryck, som erhållits av eleven såväl under utbildningen vid polisskolan som vid fullgörandet av praktiktjänstgöringen. Vitsordet skall bestämmas av skolans lärarkollegium och föreslås omfatta vitsordsgraderna 'lämplig', 'med tvekan lämplig' och 'mindre lämplig'. Enär omdömet förutsätts avse även praktiktjänstgöringen, måste lärarkollegiet till grund för sitt beslut lägga jämväl det vitsord eleven erhållit under sagda tjänstgöring. Det skall därför åligga polischefen vid den poliskår, där vederbörande fullgjort praktiktjänstgöringen, att efter samråd med berörda utbildningsledare inom kåren avge ett på enahanda sätt utformat vitsord angående aspirantens under praktiktiden ådagalagda lämplighet för polisyrket. Detta vitsord skall delges polisskolan i den skriftliga uppgift, som enligt ovan föreslagits av polischefen skola översändas till skolan vid början av konstapelskurs II. Kommittén vill vidare förutsätta, att polisskolan och ifrågasvarande polischef, då redan under pågående utbildning anledning här till föreligger, med vederbörande rekryteringsmyndighet upptar frågan huruvida aspirant bör skiljas från utbildningen.

I *den högre poliskursen* samt *befälskursen* bör betyg i undervisningsämnen och vitsord i uppförande utfärdas enligt samma regler som ovan föreslagits bära gälla vitsordsgivningen i grundutbildningen, dock med det undantaget, att betyg icke skall utfärdas i ämnet fysisk träning.

I fråga om *polischefsutbildningen* måste åtskillnad göras mellan å ena sidan polischefskurserna I och II samt å andra sidan de praktiska utbildningsavsnitten. För var och en av de båda polischefskurserna bör vitsord i kunskaper och uppförande ges på sätt som föreslagits för övriga reguljära kurser. Enligt kommitténs mening bör betygsättning icke lämpligen ske i sådana ämnen, som ej är gemensamma för alla eleverna. På grund härav torde såväl nationalekonomin som introduktionen i allmän polislära undantas från betygsättning. Såvitt gäller ämnena fysisk träning och tjänstevapnets bruk bör betyg ej förekomma. Vad härefter angår den praktiska utbildningen, finner kommittén lämpligt att tilllämpa det förfarande som ovan föreslagits i avseende på den polisiära grundutbildningens praktikskede. Sålunda bör för varje tjänstgöringsavsnitt i särskilt intyg meddelas, huruvida aspiranten anses på ett tillfredsställande sätt ha tillgodogjort sig utbildningen. Intyget bör jämväl innehålla uppgift om aspirantens uppförande under tiden. Sådant intyg bör utfärdas av vederbörande polischef, så vitt angår polistjänstgöringen och övningstjänstgöringen vid polischefskansli, samt beträffande övningstjänstgöringen hos åklagarmyndighet av vederbörande chefsåklagare (eller vid tjänstgöring inom Stockholm, av överåklagare). Med hänsyn till att polischefsutbildningen är sammansatt av ett flertal olika utbildningsavsnitt, föreslår kommittén införandet av en motsvarighet till universitetens tentamensböcker. I en dylik betygsbok, vilken omhänderhas av aspiranten, kan nämnda betyg och intyg införas under hand som de utfärdas. Då aspirant avslutat polischefsutbildningen, bör för honom utfärdas en handling, uppdragande en sammanfattning av utfärdade betyg och intyg.

Efter genomgången *polisridskolekurs* samt *specialkurs I för hundförare* föreslås utfärdas vitsord, angivande i vilken grad polismannen tillgodogjort sig utbildningen. Vitsorden föreslås erhålla följande beteckningar: 'mycket tillfredsställande', 'tillfredsställande', 'icke tillfredsställande'. Vad gäller betyg över genomgången polisridskolekurs bör dessutom i förekommande fall anteckning göras om kursdeltagaren visat sig äga särskilda förutsättningar för remontdressyr eller bedöms lämplig för vidareutbildning till instruktör i polisrytteritjänst.

I detta sammanhang må slutligen framhållas, att kommittén vad gäller de föreslagna reguljära utbildningskurserna förutsätter, att elev bör kunna befrias från deltagande i undervisningen i visst ämne eller ämnesavsnitt i det fall vederbörande styrker sig redan vid inträdet i kursen äga sådana insikter på ifrågasvarande område att de helt intäcker de kunskaper kursen avser att förmedla. Elev som av denna anledning befrias från undervisningen i visst ämne må utan särskild prövning i ämnet tilldelas betyget 3. För erhållande av högre betyg skall eleven ha att delta i de prov som anordnas i samband med undervisningen i ämnet. Likaså bör vid prövning av ansökan för inträde i viss högre utbildning i tidigare polisiär utbildning erhållet underbetyg i visst ämne kunna uppvägas, om sökanden på ett godtagbart sätt styrker sig ha i erforderlig omfattning kompletterat sina kunskaper i ämnet. Vidare bör inomverksrekryterade elever i polischefsutbildning med hänsyn till sina erfarenheter från praktiskt polisarbete

kunna helt eller delvis befrias från deltagande i praktikutbildningens polistjänstgöringsavsnitt och i stället under ifrågavarande utbildningstid återgå till ordinarie tjänstuppgifter i hemdistriktet.

II. Polisskoleverksamhetens organisation m. m.

Den utökade och effektiviserade polisutbildningen kräver ändringar i fråga om skolverksamhetens organisation m. m. Kommitténs i det föregående framlagda förslag innebär nämligen, att de nuvarande avdelningsskolorna försvinner och att grundutbildningen av polismän på ett annat sätt än som nu är fallet i princip ansluts till den lokala polisorganisationen. Den föreslagna koncentrationen av hela grundutbildningen till ett fåtal orter medför också att de nuvarande 27 utbildningskårerna befrias från uppgiften att sörja för rekryteringspersonalens grundläggande praktiska utbildning m. m. Enär polisaspiranterna framdeles förutsätts under hela sin utbildningstid i administrativt hänseende i princip vara hänförliga till skolstadens polisdistrikt, kommer de polisdistrikt — utom Göteborgs, Malmö och Luleå — inom vilka residensstäder är belägna (i Stockholms län Solna) endast att få administrera kadrar av sådana polismän (extra poliskonstaplar), vilka genomgått fullständig grundutbildning men ännu ej erhållit fast tjänst med placering i visst polisdistrikt. Genom att all utbildning — med undantag av viss specialutbildning — förläggs till ett fåtal skolorter bör de nuvarande olägenheterna med ett alltför omfattande timlärarsystem i väsentlig omfattning kunna begränsas och ett större antal tjänster för heltidslärare inrättas.

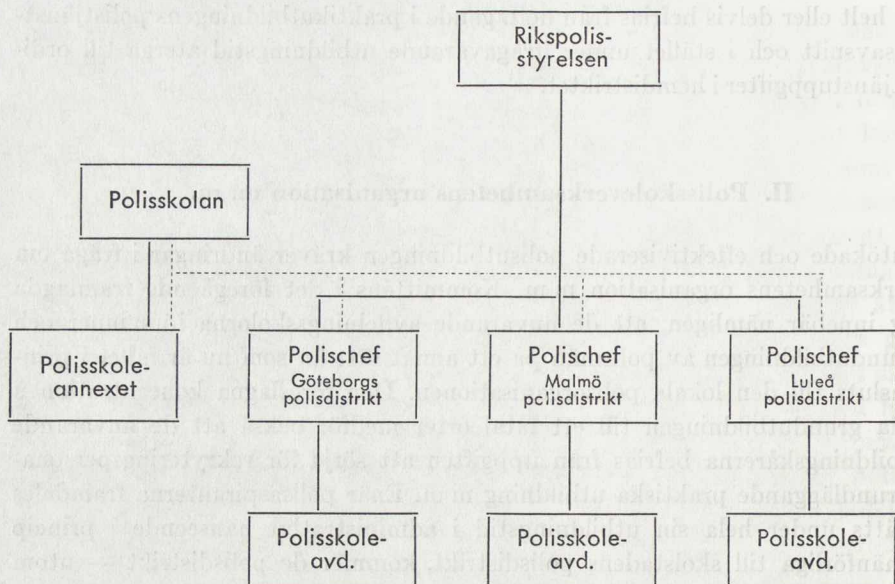
A. Polisskoleorganisationen

Den centrala utbildningsanstalten utgörs av *polisskolan* (Ekelundsvägen 1, Solna) med annex (Englundavägen 5, Solna), i fortsättningen benämnt *polisskoleanneret*. Den grundutbildning av polisaspiranter som i enlighet med huvudprincipen rörande denna utbildnings anslutning skulle komma att meddelas vid poliskåren i Stockholm föreslås i stället förlagd till polisskoleannexet. Utbildningen där bör ledas och administreras av polisskolan. Grundutbildningen i övrigt ansluts till Göteborgs, Malmö och Luleå polisdistrikt, inom vilka organiseras *polisskoleavdelningar* direkt underställda vederbörande polischefer. Den föreslagna organisationen framgår av nedanstående principskiss.

1. Polisskolans kansli m. m.

Vid polisskolans (huvudskolans) kansli biträds för närvarande rektor med administrativa göromål av en polisman med arvode enligt löneklass 20 och i kontorsarbetet av en kontorist. Den s. k. schemaavdelningen (1 kansliskrivare och

----- = direktiv för utbildningen

1 kanslibitråde) upprättar kursplaner och utför schemaläggning avseende huvudskolans samtliga kurser och svarar för att det till följd av timlärarsystemet omfattande utbytet av lektioner — ofta med kort varsel — mellan olika lärare går att genomföra. Avdelningen svarar också för sammanräkning och kontroll av fullgjorda lektionstimmar, uträkning av arvoden till timlärare, upprättande av taxeringsuppgifter för timlärare m fl kamerala arbetsuppgifter. Arbetet är av sådan omfattning att avdelningen fortlöpande måste biträdas av den personal (1 kontorist och 3 kontorsbiträden i reglerad befordringsgång) som har till huvudsaklig uppgift att svara för skolans expedition och bibliotek (det för undervisningen så betydelsefulla biblioteksarbetet är för närvarande på grund av personalbrist i hög grad eftersatt). Inom skolexpeditionen upprättas klasslistor och betygsuppställningar samt förs betygsjournaler. Expeditionens personal svarar dessutom för ett omfattande utskriftsarbete (korrespondens, kompendier, provuppgifter m m), kollationering, fotokopiering och övriga allmänna expeditionsgöromål. Vid skolan finns vidare anställda en laboratorieassistent (lgr 12) samt två vaktmästare. Ytterligare en tjänst såsom laboratorieassistent finns inrättad fr o m 1 juli 1965.

För schema- och expeditionsarbetet vid huvudskolans annex, dit konstapelsutbildningen är förlagd, svarar en polislärare — tillika klassföreståndare — samt ett kanslibitråde.

Ett genomförande av såväl förslaget om ökad undervisningsverksamhet vid polisskolan med annex som vad kommittén föreslagit i fråga om polisskolans

befattning med personaladministrativa och kamerala göromål avseende de aspiranter vilka är elever vid polisskoleannexet medför behov av en personalförstärkning vid polisskolans kansli.

Enligt kommitténs uppfattning torde de administrativa arbetsuppgifterna vid polisskolan bli av den omfattningen, att det icke är möjligt att låta rektor härutinnan biträdas av en heltidslärare med begränsat antal undervisningstimmar. Systemet har tidigare prövats vid skolan, men på grund av dess olämplighet frångåtts. Kommittén föreslår, att nuvarande anordning med kvalificerat biträde åt rektor bibehålles och att en tjänst såsom byråassistent inrättas i utbyte mot den nuvarande arvodesbefattningen. Såsom rektorsbiträde bör liksom hittills finnas anställd en befattningshavare i kontorskarriären.

Vid polisskoleannexet föreslås den administrativa ledningen närmast under rektor böra utövas av en befattningshavare på kommissarienivå med viss undervisningsskyldighet, förslagsvis 6—8 timmar per vecka.

Polisskolans kansli syns i övrigt böra uppdelas på en *skolexpedition* och en *schemagrupp*, båda med i huvudsak oförändrade arbetsuppgifter, samt — med förläggning till polisskoleannexet — en *kansligrupp*.

Den föreslagna ökningen av antalet elever i den högre utbildningen ävensom det ökade biblioteksarbetet torde medföra behov av förstärkning av skolexpeditionens personal. Svårigheter föreligger emellertid att nu beräkna, i vilken omfattning det relativt betungande maskinskrivningsarbetet avseende utskrift av kompendier och annat underlag för undervisningen kan komma att minska genom att rikspolisstyrelsens utbildningsavdelning i framtiden kommer att tillhandahålla dylik materiel. Kommittén vill därför föreslå, att expeditionen tills vidare endast tillförs ytterligare en befattningshavare i kontorskarriären. Expeditionen skulle därmed komma att omfatta totalt 5 tjänster.

Den ökade utbildningsverksamheten vid polisskolan torde i princip kräva en proportionell utökning av den personal som för närvarande har att fullgöra på schemaavdelningen ankommande arbetsuppgifter. Förstärkningsbehovet torde dock i viss omfattning komma att begränsas genom förutsatt väsentlig ökning av antalet heltidslärare, vilket bör medföra en viss minskning av den kamerala delen av schemaavdelningens arbete. Antalet befattningshavare vid denna arbetsgrupp torde därför kunna begränsas till tre. Med hänsyn såväl till arbetsuppgifternas kvalitet som till kravet på självständigt handlande och initiativförmåga syns den främsta biträdestjänsten böra placeras i högre lönegrad än vad som för närvarande är fallet.

Kommittén har i det föregående förutsatt, att personalbokföring, lönerapportering och övriga administrativa uppgifter rörande de polisaspiranter vilka är elever vid polisskoleannexet skall ankomma på polisskolan. Vissa skäl torde tala för att nämnda arbetsuppgifter fullgörs av vederbörande arbetsenheter inom rikspolisstyrelsen. Övervägande skäl — framför allt polisskolans lokalisering — föranleder dock kommittén att föreslå att nämnda arbetsuppgifter liksom även skolexpeditions- och schemaarbetet vid polisskoleannexet fullgörs av personal

vid polisskolans kansli. För personalbokföring, lönekassegöromål m m avseende det antal aspiranter (ca 280) vilka årligen förutsätts genomgå utbildning vid polisskoleannexet torde kunna beräknas icke fullt två arbetskrafter samt för expeditions- och schemaarbete drygt en arbetskraft. Kommittén föreslår därför inrättandet av en kansligrupp med tre tjänster i kontorskarriären, för vilkas innehavare polisskoleannexet skall vara tjänsteställe. Härjämte erfordras vid annexet en vaktmästare.

2. Polisskoleavdelningarna

Den administrativa ledningen vid polisskoleavdelningarna i Göteborg, Malmö respektive Luleå bör närmast under vederbörande polischef utövas av en befattningshavare på kommissarienivå (motsvarande). Befattningarna bör vara förenade med viss undervisningsskyldighet; i Göteborg och Malmö förslagsvis 6—8 timmar och i Luleå förslagsvis 12—15 timmar per vecka.

För skolexpeditions- och schemaarbete samt för personalbokföring och kamerala arbetsuppgifter m m avseende aspiranterna torde i Göteborg och Malmö erfordras två och i Luleå ett biträde i kontorskarriären utöver den personal — i Göteborg respektive Malmö sammanlagt högst en arbetskraft och i Luleå en halv — som för närvarande disponeras för dessa arbetsuppgifter inom vederbörande poliskårer. Med hänsyn till att aspiranterna i föreliggande fall administrativt ansluts till vederbörande poliskår syns personalbokföring, lönekassegöromål m m beträffande dessa böra fullgöras inom samma arbetsenheter som har att handlägga dylika arbetsuppgifter avseende polisdistriktets personal i övrigt. Kommittén föreslår därför att i Göteborgs respektive Malmö polisdistrikt inrättas två tjänster i kontorskarriären, den ena — med vilken förutsätts förerad skolexpeditions- och schemaarbete — vid respektive polisskoleavdelning och den andra inom respektive kamerala och/eller personaladministrativa arbetsenhet. Den för Luleå erforderliga biträdestjänsten föreslås inrättad vid polisskoleavdelningen, varvid dock en intern omfördelning av kontorsgöromålen inom kåren förutsätts komma att ske på sådant sätt att innehavaren av den föreslagna tjänsten förutom schema- och expeditionsarbete tillförs ytterligare lämpliga arbetsuppgifter, samtidigt som den personaladministrativa arbetsenheten erhåller viss förstärkning.

Den beräknade ökningen av arbetsuppgifterna vid polisskoleannexet och inom poliskårerna i förenämnda tre städer, vilken föranlett kommittén att föreslå nyinrättande därstädes av tillhoppa sju tjänster i kontorskarriären, torde mer än väl motsvaras av den sammanlagda minskning av dessa arbetsuppgifter som kommer att ske vid de nuvarande utbildningskårerna (utom Göteborg, Malmö och Luleå) — framför allt i Stockholm och på de orter där de nuvarande avdelningsskolorna föreslås nedlagda. Med undantag av Stockholm torde emellertid för dessa arbetsuppgifter icke i något polisdistrikt disponeras sammanlagt en hel arbetskraft. Med hänsyn härtill och med kännedom om att ett visst förstärkningsbehov ifråga om kontorspersonal allmänt torde föreligga inom polis-

distrikten anser kommittén, att den nämnda minskningen av arbetsuppgifterna icke bör föranleda någon ändring av personaluppsättningen inom de berörda polisdistrikten. I stället syns förhållandet böra beaktas av rikspolisstyrelsen vid kommande utöknings- och förstärkningsanspråk från vederbörande polisdistrikt.

B. Lärarfrågan

Det totala antalet undervisningstimmar vid huvudskolan och avdelningsskolorna har under läsåret (budgetåret) 1964/65 utgjort 52 731. Härav har för specialkurser vid huvudskolan åtgått 1 717 och för fortbildningskursen i Malmö 320 timmar. Antalet undervisningstimmar i de reguljära kurserna redovisas i följande tabell med fördelning dels på de olika skolorterna, dels i visst sammandrag på undervisningsämnena.

Undervisningsämne	Antal undervisningstimmar									
	I grundl. teor. fackutb. samt konst. klass									i assistent- och högre klasser (Solna)
	Solna	Gbg	Mö	Nk	Ör	Gl	Ll	Ks	Sa tim.	
Polisiära ämnen	3 660	1 220	1 708	976	976	732	976	668	10 916	4 784
Juridiska ämnen	3 435	1 145	1 603	916	916	687	916	657	10 275	2 922
Socialkunskap o. samhällslära	765	255	357	204	204	153	204	122	2 264	372
Svenska	1 050	350	490	280	280	210	280	180	3 120	—
Psykologi	375	125	175	100	100	75	100	75	1 125	680
Fysisk träning	2 370	790	1 106	632	632	474	632	442	7 078	280
Övriga ämnen	1 650	550	770	440	440	330	440	292	4 912	1 966
Sa tim.	13 305	4 435	6 209	3 548	3 548	2 661	3 548	2 436	39 690	11 004

Vid huvudskolan finns anställda tre lektorer (A 25) i juridiska ämnen och fyra heltidsanställda lärare i polisiära ämnen (ersättning för mistad lön jämte arvode om 3 000 kronor), samtliga med 880 undervisningstimmar per läsår, samt en idrottslärare med en undervisningsskyldighet om 27 timmar per vecka under läsåret (ca 1 140 timmar/år). Samtliga lärare åtnjuter ferier.

De heltidsanställda lärarna har svarat för drygt 40 % av det totala antalet undervisningstimmar inom var och en av de tre förenämnda grupperna undervisningsämnena vid huvudskolan. Tillsammans har knappast 3 500 timmar fullgjorts i konstapelsklassen och knappt 4 000 i assistentklassen och högre kurser. Av det totala antalet undervisningstimmar för hela landet har ca 45 400 (drygt 86 %) fullgjorts av timlärare (för närvarande ca 550).

Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut (21 december 1962) utgår arvode för tillfälliga

lärare i assistentklass, konstapelsklass och förberedande kurs för polisaspiranter med 50 kronor per timme till akademiker och med 40 kronor per timme till icke-akademiker. I högre kurser och vissa specialkurser utgår i vissa fall arvoden med högre belopp. Således arvoderas t ex professors-, docent- och universitetslektorsundervisning på sätt som stadgats för universitetens vidkommande.

Den föreslagna koncentrationen av undervisningen till ett fåtal orter möjliggör i mycket hög grad ett nyttjande av heltidslärare. Det är emellertid uppenbart att antalet undervisningstimmar i vissa ämnen — vilka ej heller kan kombineras med andra ämnen — icke utgör tillräckligt underlag för inrättande av heltidslärartjänst. Även i övrigt måste emellertid timplärsystemet i viss omfattning bibehållas och utnyttjas såsom en regulator, sedan heltidslärsystemet utbyggt i den omfattning som från schematisk synpunkt är möjlig. Såsom närmare redovisas nedan har kommittén räknat med att i det närmaste 70 % av det totala antalet undervisningstimmar skall kunna fullgöras av heltidslärare mot för närvarande knappt 14 %.

För undervisningen i vissa icke-polisiära ämnen torde såväl i grundutbildningen som i den högre utbildningen böra inrättas heltidslärartjänster såsom lektorer och/eller adjunkter eller — i vad avser den fysiska träningen — såsom idrottslärare. Dessa lärare förutsätts fullgöra sedvanlig läsårstjänstgöring och således åtnjuta ferier.

För undervisningen i polisiära ämnen föreslås inrättade extra tjänster (eller arvodesbefattningar) såsom *polislärare*, vilkas innehavare alltid är polismän (jfr 6 § Saar). Beroende på undervisningsstadium torde olika lönegrader (eller olika arvodesgrupper anslutna till vissa löneklasser) kunna komma ifråga. I den praktiska undervisningen i motorfordonskunskap och i specialkurserna för förare av utryckningsbilar och motorcyklar föreslås anlitande av *biträdande polislärare*.

Antalet undervisningstimmar för polislärare vid polisskolan föreslås i likhet med vad för närvarande är fallet utgöra 880 per läsår (i medeltal ca 23 timmar per vecka). Dessa lärare förutsätts i sedvanlig ordning åtnjuta ferier.

Med hänsyn till att grundutbildningen förutsätts pågå året runt — med vissa helguppehåll — har kommittén funnit sig böra föreslå att vid polisskoleannexet och polisskoleavdelningarna anlitade polislärare icke skall åtnjuta ferier utan semester jämte helguppehåll. Antalet undervisningstimmar för dessa polislärare föreslås utgöra 1 200 per år (i medeltal ca 27 timmar per vecka vid en beräknad undervisning om 44 veckor per år). Antalet undervisningstimmar för biträdande polislärare föreslås utgöra 1 500 per år (i medeltal ca 34 timmar per vecka).

Ett större antal undervisningstimmar per vecka för polislärare respektive biträdande polislärare i grundutbildningen och specialkurserna för fordonsförare syns motiverat med hänsyn till att förberedelsearbetet m m torde vara av mindre omfattning än i den högre utbildningen. Den gjorda preciseringen av antalet undervisningstimmar ävensom de uttalanden kommittén gjort i fråga om anställningsvillkoren i övrigt har skett endast såsom underlag för i det följande redovisade kostnadsberäkningar.

Det totala antalet undervisningstimmar i olika läroämnen fördelade dels på olika skolorter, dels på antal timmar vilka förutsätts fullgjorda av heltidslärare respektive tmlärare, m. m.

Undervisningsämne	Polisskolan			Polisskoleannexet			Göteborg			Malmö			Luleå		
	Antal läro-timmar för		Antal heltids-lärare	Antal läro-timmar för		Antal heltids-lärare	Antal läro-timmar för		Antal heltids-lärare	Antal läro-timmar för		Antal heltids-lärare	Antal läro-timmar för		Antal heltids-lärare
	tim-lärare	hel-tids-lärare		tim-lärare	hel-tids-lärare		tim-lärare	hel-tids-lärare		tim-lärare	hel-tids-lärare		tim-lärare	hel-tids-lärare	
Allmän polislära	440	8 800	10	1 290	4 800	4	750	3 600	3	750	3 600	3	540	1 200	1
Juridiska ämnen	130	7 040	9	748	2 640	3	660	1 760	2	660	1 760	2	88	880	1
Svenska				240	880	1									
Engelska				100	880	1	340	1 760	2	340	1 760	2	280	240	
Socialkunskap (med samhällslära)	254	320 ¹		280	560	1 ¹									
Psykologi	292	880 ²		476			340			340			136		
Motorfordonskunskap samt specialkurser för förare				2 704	6 000	4	2 434	7 500	5	2 000	3 000	2	864		
Fysisk träning	334	1 050	1	630	1 050	1	150	1 050	1	150	1 200	1	480		
Övriga ämnen i den reguljära utbildningen	2 140			2 604			1 860			1 860			744		
Specialkurser med und. av fordonsförarkurser	1 230														
Tillhoppa	4 820	18 090	21	9 072	16 810	15	7 334	15 670	13	6 025	11 320	10	3 692	2 080	2

Anm.: Med hänsyn till att i den praktiska utbildningen i motorfordonskunskap m m vid varje lektionstimme flera lärare medverkar har här redovisats antalet lärartimmar.

¹ En heltidslärartjänst med undervisningsskyldighet såväl vid polisskolan som annexet förutsätts inrättad.

² En viss del av undervisningstiden kan i stället tänkas fullgjord vid polisskoleannexet.

I förestående tablå (s 155) har, med utgångspunkt från det föreslagna antalet klasser i de olika utbildningskurserna, redovisats det totala antalet undervisningstimmar i olika ämnen, med fördelning dels på polisskolan, dels — var för sig — på polisskoleannexet och polisskoleavdelningarna, samt den beräknade fördelningen av dessa timmar mellan heltidslärare och timlärare ävensom det antal tjänster för heltidslärare kommittén finner sig böra föreslå inrättade. Vid beräkningen av antalet heltidslärare i vissa civila läroämnen har kommittén utgått från att vissa ämneskombinationer — förutom i de juridiska ämnena i alla kurser — kan göras i grundutbildningen (svenska, ev. engelska, socialkunskap med samhällslära, ev. psykologi). Antalet polislärare har beräknats med utgångspunkt från det totala antalet undervisningstimmar i allmän polislära på varje skolort. I realiteten torde antalet *helårsanställda* polislärare (innehavare av extra tjänster) komma att bli väsentligt lägre med hänsyn såväl till att olika polislärare måste komma att svara för olika delar av detta omfattande ämne, som till antalet undervisningstimmar per vecka i grundutbildningen icke kan fördelas relativt jämnt över hela året utan måste anpassas såväl till det förhållandet att de civila lärarna åtnjuta ferier, som till aspiranternas praktiktjänstgöring. Kommittén har emellertid funnit det angeläget att i möjligaste mån reducera antalet timlärartimmar och anser, att en polislärarybefattning mycket väl kan delas mellan flera innehavare, vilka var och en under viss del av året fullgör heltidsundervisning — dock minst under en månads tid — och härvid erhåller arvodesanställning. Vad slutligen beträffar befatningarna såsom biträdande polislärare har kommittén — med hänsyn till de förutsedda, kontinuerliga variationerna i behovet av lärare — icke kunnat föreslå det större antal som eljest matematiskt sett skulle vara möjligt.

En sammanfattning av vad i förenämnda tablå redovisats innebär, att följande heltidslärartjänster enligt kommitténs uppfattning bör finnas inrättade:

Antal tjänster för	Polis- skolan	Polis- skole- annexet	Göte- borg	Malmö	Luleå	Tillhopa
Civila heltidslärare	10	6	4	4	1	25
Idrottslärare	1	1	1	1	—	4
Polislärare	10	4	3	3	1	21
Biträdande polislärare	—	4	5	2	—	11
Tillhopa	21	15	13	10	2	61

Vid ett genomförande av vad ovan föreslagits kommer av totalt i det närmaste 95 000 undervisningstimmar 63 970 att fullgöras av heltidslärare. Av övriga ca 31 000 timmar har ca 1 500 förutsatts komma att fullgöras av de biträdande administratörerna vid polisskoleannexet respektive polisskoleavdelning-

arna, varför antalet timlärartimmar endast kommer att uppgå till ca 29 500 (31 %).

I anslutning till detta avsnitt vill kommittén slutligen framhålla, att den under sitt utredningsarbete erfarit, att tjänstgöringen såsom lärare vid polisskolan i vissa fall inverkat menligt på vederbörandes möjligheter att senare vinna befordran i polismannakarriären. Detta torde främst ha sin grund däri att dylik tjänstgöring icke på samma sätt som tjänstgöringen såsom polisman kunnat beaktas i merithänseende och vid vitsordsgivningen i det kommunala polisväsendet. Kommittén förutsätter emellertid att i fortsättningen tjänstgöringen såsom polislärare i merithänseende helt jämställs med tjänstgöringen såsom polisman vid befordran inom polismanskarriären.

III. Utbildning av vissa ordningsvakter

I direktiven för polisutbildningskommittén har påtalats, att personer som förordnats att tjänstgöra som ordningsvakter ofta saknar de kunskaper som erfordras för att de på ett tillfredsställande sätt skall kunna fullgöra sina uppgifter. Frågan om ordningsvakternas utbildning har vidare aktualiserats bl a i två skrivelser till inrikesdepartementet, den ena från folkets-husföreningarnas riksorganisation med begäran om statsbidrag till anordnande av kurser för ordningsvakter och den andra från svenska musikerförbundet med hemställan, att informationskurser måtte anordnas för ordningsvakter. Med anledning härav har det enligt direktiven befunnits lämpligt att uppdra åt kommittén att undersöka de utbildningsbehov varom här är fråga.

Med hänvisning till vad som anförts i direktiven och till att de åberopade framställningarna endast avser ordningsvakter vid offentliga tillställningar har kommittén ansett sig böra begränsa sin utredning vad gäller ordningsvaktsutbildningen till att omfatta blott sådana personer som på enskild bekostnad anlitas för polisbevakning vid viss tillställning. Härmed avses emellertid icke blott ordningsvakter vid offentliga nöjes- och idrottstillställningar utan jämväl ordningsvakter vid restauranger, kaféer och övriga näringsställen, till vilka allmänheten äger tillträde. Undantag har däremot gjorts för personer, som direkt eller genom olika vaktbolag meddelats bevakningsuppdrag vid industrier, militära anläggningar, affärsområden o d.

Frågan om utbildning av ordningsvakter har icke tidigare utretts. Ej heller har omfattningen av ordningsvaktsinstitutets tillämpning blivit klarlagd. Med anledning härav har kommittén ansett sig böra i det följande lämna en kortfattad redogörelse för de regler som för närvarande gäller för anlitan av ordningsvakter samt redovisa det uppgiftsunderlag som kommittén för sina bedömningar rörande utbildningsbehovet och dettas täckande funnit sig böra inhämta från rikets polischefer.

A. Nuvarande förhållanden

1. Ordningsvaksinstitutet och dess tillämpning enligt gällande föreskrifter

Intill den 1 januari 1965 kunde polisbevakning i annan ordning än som stadgades i 1925 års lag om polisväsendet i riket jämlikt 18 § i lagen på enskild bekostnad anordnas medelst ordningsvakter vid visst företag, vid viss tillställning eller eljest i särskilt fall. Närmare bestämmelser härom fanns intagna i 29 § i då gällande polisreglemente.

Vid förstatligandet av polisväsendet sammanfördes bestämmelserna om polisbevakning genom ordningsvakter till 94 § polisinstruktionen den 13 november 1964 (nr 764). Enligt instruktionen meddelas ordningsvaktsförordnande av polischefen eller, om bevakningen berör flera polisdistrikt, av länsstyrelsen. Förordnande må meddelas endast den som prövats lämplig att utöva polisverksamhet som förordnandet avser och kan när som helst återkallas. Rikspolisstyrelsen äger utfärda närmare föreskrifter om prövningen. Genom förordnandet erhåller ordningsvakten rättsligt skydd enligt 17 kap. brottsbalken.

Föreskrifter till 94 § polisinstruktionen har meddelats av rikspolisstyrelsen den 23 december 1964. Av dessa framgår bl a, att förordnande såsom ordningsvakt må meddelas endast den som fyllt 20 år, gjort sig känd för ordentlighet samt i övrigt anses lämplig för det bevakningsuppdrag förordnandet avser. I särskilda anvisningar anges, att rikspolisstyrelsen avser att framdeles meddela föreskrifter och anvisningar beträffande utbildning av ordningsvakter och att i avvaktan härpå ordningsvaktsförordnande inte bör meddelas annan än den som erhållit en för bevakningsuppgiften avpassad utbildning. Gäller förordnandet endast enstaka tillfällen, kan tills vidare godtas en noggrann information om de skyldigheter och befogenheter som följer med förordnandet samt om vad en ordningsvakt i övrigt skall iaktta.

Även om ordningsvakts uppgifter är av polisiär natur är ordningsvakten inte att anse såsom polisman. Polisinstruktionen och övriga föreskrifter inom polisväsendet är sålunda tillämpliga på ordningsvakt endast i de delar som särskilt anges. Så är fallet beträffande instruktionens bestämmelser angående polismans allmänna åligganden (10—13 §§, 14 § första stycket och 15 §) och polismans maktbefogenheter, dock inte i vad de gäller omhändertagande enligt särskilda bestämmelser (18, 19 och 21 §§). Ordningsvakt har därjämte att iaktta de föreskrifter som kan finnas meddelade av länsstyrelsen i särskild instruktion för ordningsvakter eller som eljest meddelas honom i samband med förordnandet. Nämnas bör att ordningsvakt till skillnad från trafikvakt inte har befogenhet att meddela s k. rapporteringseftergift.

Föreskrifter rörande utrustning för ordningsvakt har meddelats av rikspolisstyrelsen den 28 december 1964.

Polisinstruktionens disciplinära bestraffningsregler gäller inte för ordnings-

vakt. Däremot anses ordningsvakt i sin verksamhet vara underkastad ämbetsansvar enligt 20 kap. brottsbalken.

Ansvaret för allmän ordning och säkerhet åvilar efter polisväsendets förstatligande den 1 januari 1965 helt staten. Uppgiften fullgörs i princip genom polisen, men vissa polisiära uppgifter har uppdragits åt andra statliga organ, t ex tullväsendet. Staten anlitar i inte ringa omfattning även ordningsvakter för bevakning av framför allt militära förråd och anläggningar.

I vissa särskilt reglerade fall har emellertid ansvaret för ordning och säkerhet tillagts kommun eller enskild. När ansvaret avser ordningshållning i samband med offentlig tillställning har därvid angetts, att anordnaren av dylik tillställning av polismyndigheten må åläggas att bekosta ordningshållningen genom polispersonal eller förordnade ordningsvakter (16 och 17 §§ allmänna ordningsstadgan). Även eljest torde polismyndighet i samband med meddelande av ordningsföreskrifter, t ex beträffande användande av badplats eller lägerområde, kunna föreskriva anlitan av ordningsvakter (8 § stadgan).

Nämnas bör också att enskild eller kommun som, utöver den ordning och säkerhet för vilken staten är ansvarig, vill skaffa sig ytterligare trygghet eller garantier för ordningens upprätthållande har möjlighet att göra detta i former som sanktioneras och underlättas genom särskilda föreskrifter, exempelvis kungörelsen den 28 september 1961 (nr 640) om auktorisation av enskilda bevakningsföretag samt 94 § polisinstruktionen. Denna möjlighet utnyttjas i stor utsträckning. De personer som anlitas för övervakningsuppdragen meddelas i regel förordnanden som ordningsvakter.

Genom rikets polischefer har inhämtats uppgifter rörande de personer som under tiden 1 januari—30 juni 1963 innehaft förordnanden som ordningsvakter vid viss tillställning jämlikt 18 § första stycket i den då gällande polislagen. Uppgifterna har innefattat vederbörandes ålder, yrkestillhörighet och förordnandetid ävensom förordnandenas geografiska omfattning. Dessutom har uppgift införskaffats rörande antalet under tiden 1 januari 1960—30 juni 1963 som ordningsvakter nyförordnade personer samt antalet under samma tid återkallade ordningsvaktsförordnande jämte anledningen till återkallandet.

Det införskaffade uppgiftsmaterialet presenteras i följande sammanställningar.

Beträffande tab. 7 må observeras, att där angivna tal icke uttrycker det årliga nytillskottet av ordningsvakter. Flertalet av de i tabellen upptagna förordnandena avser nämligen ordningsvakter, för vilka giltighetstiden (kalenderår, säsong, månad etc) av tidigare erhållna förordnanden utgått och vilka meddelats förnyade förordnanden. Det stora antalet nyförordnanden årligen sammanhänger följaktligen med förordnandenas bundenhet till kalenderår eller viss tid under kalenderår.

Tab. 1. Länsvis redovisning av inhämtade uppgifter beträffande de personer som under första halvåret 1963 innehåft ordningsvaktsförordnanden.

Län	Totala antalet tjänstgörande ordningsvakter	Alder						Yrkestillhörighet			Förordnandetid			Geografisk omfattn.				
		21- 24 år	25- 29 år	30- 34 år	35- 39 år	40- 44 år	45- 49 år	50- 67 år	över 67 år	Pm i aktiv tj	Pens polis- män	Vakt- perso- nal	Öv- riga	Tills vidare	Viss tids- pe- riod	En- staka dagar	Hela polis- dist- rikt	Vissa kommun- er
A	304	4	26	21	30	50	38	135	—	—	268	36	302	2	—	269	—	35
B	779	37	70	83	102	153	125	198	11	7	154	616	254	360	165	134	154	491
C	208	12	25	28	49	36	31	23	4	5	4	199	95	90	23	12	47	149
D	435	10	38	49	70	72	89	104	3	35	8	390	281	87	67	81	59	295
E	525	7	23	52	84	116	93	146	4	19	7	499	385	75	65	10	161	354
F	438	13	27	54	60	100	83	95	6	44	2	392	167	172	99	17	152	269
G	536	15	54	55	105	114	83	108	2	66	2	468	244	242	50	93	161	282
H	480	8	25	47	69	97	86	140	8	1	16	462	401	41	38	160	140	180
I	79	—	4	5	11	13	20	26	—	6	2	71	65	1	13	27	35	17
K	182	3	9	30	20	28	28	62	2	17	1	164	136	28	18	81	12	89
L	373	7	33	49	58	82	57	25	2	83	39	246	85	205	83	83	34	311
M	359	7	27	35	50	77	53	103	7	100	4	251	95	185	79	22	3	334
N	327	4	21	22	44	57	56	119	4	12	16	299	192	117	18	97	31	199
O	862	12	56	64	120	153	120	325	12	5	435	420	83	715	64	254	22	586
P	716	12	33	69	102	119	128	241	12	18	5	605	631	62	23	183	339	194
R	390	27	47	53	51	71	59	79	3	45	2	333	247	70	73	109	151	130
S	713	27	57	101	99	128	124	174	3	4	8	701	274	376	63	51	361	301
T	624	46	63	73	73	198	102	160	9	32	1	584	199	201	224	78	30	516
U	547	8	26	57	82	64	96	207	7	14	93	440	357	105	85	88	—	459
W	1 258	70	96	101	201	209	224	326	31	92	2	1 113	416	394	448	157	100	1 001
X	564	19	61	57	86	101	91	144	5	6	6	551	247	283	34	65	84	415
Y	1 014	31	80	111	141	207	164	275	5	25	5	983	755	115	144	1	75	938
Z	900	18	63	109	154	189	159	202	6	41	10	849	810	65	25	36	166	698
AC	604	19	63	81	104	118	107	109	3	37	1	557	263	250	91	39	30	535
BD	592	46	88	112	96	92	75	81	2	12	39	541	417	112	63	33	4	555
Sa	13 809	462	1 115	1 518	2 061	2 544	2 291	3 607	151	726	33	11 770	7 401	4 353	2 055	2 125	2 351	9 333

Tab. 2. Ålder på dem som under tiden 1.1—30.6. 1963 innehaft ordningsvaktsförordnanden.

Ålder/år	Antal	I % av totala antalet
21—24	462	3,35
25—29	1 115	8,07
30—34	1 518	10,99
35—39	2 061	14,93
40—44	2 544	18,42
45—49	2 291	16,59
50—67	3 667	26,56
över 67	151	1,09
Totalt	13 809	100,00

Tab. 3. Yrkestillhörighet för dem som under tiden 1.1—30.6. 1963 innehaft ordningsvaktsförordnanden.

Yrkestillhörighet	Antal	I % av totala antalet
Polismän i aktiv tjänst	726	5,26
Pensionerade polismän	33	0,24
Vaktpersonal (personal vid vaktbolag, fängvårdspersonal m. fl.) ..	1 280	9,27
Övriga	11 770	85,23
Totalt	13 809	100,00

Tab. 4. Förordnandenas geografiska omfattning för dem som under tiden 1.1—30.6. 1963 innehaft ordningsvaktsförordnanden.

Förordnandets omfattning	Antal	I % av totala antalet
Hela polisdistriktet	2 125	15,39
Viss(a) kommun(er)	2 351	17,03
Visst (Vissa) tjänstgöringsställe(n), t. ex. Folkets Hus, Folkets Park m. fl.	9 333	67,58
Totalt	13 809	100,00

Tab. 5. Förordnandenas tidsmässiga omfattning för dem som under tiden 1.1—30.6. 1963 innehaft ordningsvaktsförordnanden.

Förordnandets längd	Antal	I % av totala antalet
Tills vidare utan angiven tid	7 401	53,60
Viss(a) angiven(na) tidsperiod(er) om minst en veckas längd, t. ex. ett kalenderår, en säsong etc.	4 353	31,52
Viss(a) enstaka dag(ar), t. ex. för viss föreställning	2 055	14,88
Totalt	13 809	100,00

Tab. 6. Återkallade förordnanden under tiden 1.1. 1960—30.6. 1963

Orsak	Antal
Egen begäran (avflyttning, bristande tid etc.)	954
Olämplighet:	
olämpligt uppträdande	80
spritmissbruk	42
andra orsaker	8
utan angiven orsak	9
Totalt	1 093

Tab. 7. Årligen meddelade nyförordnanden

Tidsperiod	Antal
År 1960	5 103
År 1961	4 936
År 1962	4 915
1.1—30.6 1963	3 731

2. Utbildningsverksamhet för ordningsvakter

I samband med inhämtandet av ovan redovisade uppgifter rörande omfattningen av ordningsvaktinstitutets tillämpning införskaffades jämväl uppgifter om den utbildningsverksamhet för ordningsvakter som av polischef eller annan lokalt anordnats under åren 1958—1962 samt bedrevs eller planerats äga rum under år 1963. Med utbildningsverksamhet avsågs därvid inte blott kursverksamhet

i egentlig mening utan även de allmänna åtgärder i väglednings- och instruktions syfte som haft sådan karaktär och omfattning att en form av utbildning kan anses ha förelegat.

Vad gäller av polischefer under tidsperioden 1958—1962 anordnad utbildning meddelade ett 30-tal polischefer, att de för ordningsvakter arrangerat kortare informationskonferenser om 1—4 timmar. — Nämnas bör att antalet polischefsdistrikt under de aktuella åren var omkring 380 mot för närvarande 119. — I de flesta fall hade konferenserna ägt rum i samband med ordningsvakternas inställelse hos polischefen för att motta sina förordnanden. Därvid hade länsstyrelsens normalinstruktion överlämnats och kommenterats samt råd och anvisningar om tjänstgöringen lämnats. I enstaka fall hade ordningsvakterna inför större tillställningar, t ex midsommarfester, kallats till speciella genomgångar hos polischefen.

Utöver nämnda informationsverksamhet förekom under samma tid sporadiskt kortare kurser, flertalet endagskurser. I Stockholm och Västerås bedrev polisleddningen en mera reguljär utbildningsverksamhet. Under den nämnda tidsperioden anordnades i Stockholm 16 ordningsvaktkurser om tillsammans 320 deltagare och i Västerås 10 kurser med sammanlagt 322 deltagare. Deltagarna i sistnämnda kurser utgjordes emellertid endast till en viss del av personer för ordningshållning vid tillställningar varom här är fråga. Flertalet var anställda i vaktbolag och avsedda för annat slag av vakttjänst.

Av annan än polischef ordnad utbildning för ordningsvakter förekom under åren 1958—1962 i viss utsträckning. Sålunda hade vaktbolag i Göteborg — i samarbete med polischefen i staden — arrangerat 7 kurser för sammanlagt 100 deltagare. I Malmö hade föreningen Skånes förenade ordningsvakter under 1962 för sina medlemmar anordnat en 54 timmars utbildningskurs under överinseende av polismästaren i Malmö. Andra sammanslutningar av ordningsvakter hade på liknande sätt verkat för sina medlemmars utbildning i det att polischefer anlåtats som föreläsare om ordningsvaktens skyldigheter och åligganden vid föreningsarnas sammankomster. I Västerbotten anordnade länsnykterhetsnämnden i samarbete med berörda polischefer och lokala nykterhetsnämnder under åren 1959—1962 14 endagskurser, ägnade främst genomgång av och kommentarer till länsstyrelsernas normalinstruktion för ordningsvakter med speciell uppmärksamhet på ordningsvaktens befogenheter och skyldigheter.

Till flera av de ovan nämnda kurserna hade kompendier, promemorior och speciella anvisningar utarbetats eller sammanställts i syfte att underlätta undervisningen.

Med avseende på år 1963 redovisade 63 polischefer, att någon form av ordningsvaktutbildning bedrivits eller planerats. I 42 distrikt hade denna utbildning getts form av längre kurser. Med några få undantag var polischefen huvudman för utbildningsverksamheten. En sammanfattning av antalet polischefsdistrikt, där under år 1963 utbildningsverksamhet förekommit eller planerats, lämnas i nedanstående tabell.

Tab. 8. Utbildningsverksamheten för ordningsvakter under år 1963.

Utbildningens art och omfattning	Antal polis- chefsdistrikt
A. Kursverksamhet	
1. En kväll (2—4 tim)	22
2. En dag (4—8 tim)	11
3. Veckoslutet (8—12 tim)	2
4. Längre tid (16—54 tim)	7
	42
B. Vägledning/instruktion	
1. Skriftlig PM utan kursanknytning	2
2. Rådgivning på tjänstgöringsstället	5
3. Orientering vid förordnande (ca 2 tim)	14
	21

I detta sammanhang må även redovisas två av TBV i Eksjö under studiefsäsongen 1963/64 anordnade studiecirklar för ordningsvakter. Kurstiden omfattade 20 timmar, fördelade på 10 kvällar. I kurserna deltog 22 ordningsvakter. För deltagande i kursen erlades en avgift av 25 kronor. För kursernas anordnande utgick statsbidrag. Utbildningen omfattade bl a genomgång av och kommentarer till relevant lagtext samt länsstyrelsens normalinstruktion, teoretisk och praktisk undervisning om upptagande av personuppgifter samt praktisk övning i omhändertagande av person, användande av handfängsel, inläring av grepp m m. Som underlag för undervisningen hade iordningställt en promemoria innefattande dels lagtext, dels kommentarer till denna, och dels vissa instruktiva exempel på lagens tillämpning. I promemorian behandlades bl a fylleri, förargelseväckande beteende, våldsamt motstånd, fritagning (främjande av flykt), misshandel, resande av livsfarligt vapen (olaga hot), våld mot tjänsteman samt be-
drägligt beteende.

Vid sin redovisning av förekommande utbildningsverksamhet för ordningsvakter uppgav polischeferna ävenledes, i vilken utsträckning ordningsvakt tilldelades reglementen och andra skriftliga instruktioner och anvisningar. Därvid meddelade 251 polischefer (eller ca 66 %), att länsstyrelsens normalinstruktion brukade tilldelas ordningsvakten vid förordnandet. I tre län saknades emellertid fastställd normalinstruktion. 62 polischefer (eller ca 16 %) bilade allmänna polisinstruktionen med anvisningar till förordnandet och 45 polischefer (ca 12 %) hade för ordningsvakterna utfärdat särskilda skriftliga anvisningar. Sistnämnda typ av information var vanligast förekommande i de län, där normalinstruktion saknades och i många fall överensstämde de särskilda anvisningarna med innehållet i förekommade normalinstruktioner. Det bör här även noteras att ett flertal polischefer uppgav sig till ordningsvakterna utdela såväl länsstyrelsens normalinstruktion som allmänna polisinstruktionen och egna anvisningar.

Polischeferna har att efter företagen lämplighetsprövning meddela förordnande för ordningsvakt samt att när ordningsvakten inte längre är i stånd att omhänderha sitt uppdrag dra in det utfärdade förordnandet. Därtill kommer att polischef genom att följa ordningsvakternas utövande av uppdraget bättre än någon annan kan skaffa sig en tillförlitlig bild av deras tjänstgöring och de krav denna ställer på utövaren. Kommittén fann sig därför böra inhämta polischefernas synpunkter på såväl utbildningsbehovet i allmänhet som utbildningens innehåll.

Av polischeferna ansåg 324 (eller ca 85 %) att behov förelåg av särskild ordningsvaktsutbildning, medan 46 (eller ca 12 %) fann dylikt behov icke föreligga och 10 icke uttalade sig i frågan. I de fall ordningsvaktsutbildningen avstyrktes uppgavs som skäl härför oftast, att ordningsvakterna hittills kunnat fullgöra sina åligganden på ett tillfredsställande sätt utan särskild utbildning. I några fall åberopades den omständigheten att ordningsvaktsförordnanden inom polischefsdistriktet förekom mycket sparsamt eller att en utbildningsverksamhet var svår att genomföra på grund av det stora antalet såsom ordningsvakter förordnade personer. I flera fall uteslöts dock icke möjligheten av att det i framtiden kunde visa sig nödvändigt med speciell utbildning av ordningsvakter.

Genomgående för svaren från de polischefer som förordade särskild utbildning för ordningsvakter var, att dylik utbildning i första hand borde omfatta genomgång av för ordningsvakter tillämpliga lagar och författningar med tyngdpunkt på innebörden av begreppet polismans skydd och befogenhet, reglerna för gripande och omhändertagande av person, om användande av våld och rätt till nödvärn, sättet för upptagande av anteckningar och verkställande av rapportering samt frågor rörande uppträdande, klädsel, förmanskap o d. I många fall uttalades dessutom önskemål om att ordningsvakterna gjordes bättre lämpade att ta hand om fyllerister och andra fridstörare. Inte minst för ordningsvakternas egen del skulle en undervisning i omhändertagande i förening med praktiska övningar ge vakterna en större säkerhet vid uppdragets utförande. Det erinrades sålunda om fall, där ordningsvakter vid omhändertagande av fyllerister tillfogats onödiga slag och skador på grund av att de saknat erforderlig rutin för dylikt ingripande.

Beträffande omfattningen av och sättet för utbildningens meddelande rådde däremot högst divergerande uppfattningar bland polischeferna.

Detta sammanhänger med att de lokala förhållandena utgjort underlag för bedömningarna. Sålunda förordade vissa polischefer en utbildning omfattande minst en veckas kurs, under det att andra fann det tillräckligt med skriftliga anvisningar åtföljda av förhör inför polischefen.

B. Synpunkter och förslag

1. Motiv och mål för särskild utbildning av ordningsvakter

Det förhållandet att två riksomfattande organisationer — den ena med medlemmar som fortlöpande anställer ordningsvakter i stort antal och den andra utgörande facklig samanslutning för många ordningsvakter — samt ca 85 % av rikets polischefer begärt eller tillstyrkt att särskild utbildningsverksamhet anordnas för ordningsvakter vid offentliga tillställningar måste i och för sig tillmätas stor betydelse. Till detta bör vidare läggas det stora intresse som ordningsvakterna själva, enligt vad kommittén inhämtat visat för redan nu förekommande utbildning.

För särskild utbildning av ordningsvakter talar dessutom den omständigheten att ordningshållningen vid offentliga tillställningar, till följd av att dylik övervakning icke kan tillgodoses med polispersonal till följd av brist på dylik samt till att övervakning genom polispersonal åsamkar anordnaren större kostnader, kan förväntas komma att i större utsträckning än hittills utövas av ordningsvakter, vilket föranleder ökade krav på dessas lämplighet, kunskaper och färdigheter vad gäller fullgörandet av polisiär övervakningstjänst. Genom sin centrala position vid olika arrangemang utövar ordningsvakten inflytande på ungdomens beteende samt påverkar stämningen och trivseln överhuvudtaget på en offentlig tillställning. Det är därför angeläget, att han kan bemästra uppkommande situationer samt att han uppträder på ett sådant sätt att han vinner respekt för sina funktioner.

Enligt kommitténs mening syns det anförda motivera, att de som anlitas som ordningsvakter vid tillställningar, dit allmänheten äger tillträde, erhåller en härför anpassad utbildning. Från principiell synpunkt sett ter det sig emellertid mindre lyckligt att arrangörerna av dessa tillställningar, fackliga organisationer eller ordningsvaktssammanslutningar, åläggs att svara för dylikt polisiärt inriktad utbildning. Om dessutom utbildningen skall få önskvärd omfattning och bli så effektiv och enhetlig som möjligt, får det anses ofrånkomligt att samhället svarar för densamma. Sådan utbildning syns lämpligen böra organisatoriskt ansluta sig till övrig polisiär utbildning och ledas centralt från rikspolisstyrelsen. Det är därvid emellertid av vikt, att ett nära samarbete kommer till stånd mellan å ena sidan utbildningsorganet och å andra sidan ordningsvakternas egna organisationer och de riksorganisationer, vilkas medlemmar engagerar ordningsvakter för vissa offentliga tillställningar.

Att bereda samtliga nu förordnade ordningsvakter tillfälle till utbildning torde såväl ur kostnadssynpunkt som av administrativa skäl inte vara möjligt. En begränsning vad gäller deltagarna måste därför komma till stånd. I första hand bör för sådan utbildning ifrågakomma de personer som är eller väntas bli mera kontinuerligt anlitate som ordningsvakter och som därmed bildar en mera »fast» ordningsvaktskader. Då enligt kommitténs mening tillräcklig rutin

för att tillfredsställande klara uppgiften som ordningsvakt knappast kan uppnås med mindre tjänstgöringstillfällena för vederbörande blir relativt talrika, bör det nämligen eftersträvas att få fram en »fast» och aktiv ordningsvaktskader. Med en sådan utgångspunkt bör polischeferna, var och en inom sitt distrikt, göra en uppskattning av det föreliggande »fasta» ordningsvaktsbehovet jämte viss reservstyrka. En dylik behovsberäkning förutsätter en på längre sikt tämligen vittgående gallring i det nuvarande ordningsvaktsbeståndet, där ett stort antal personer bereds endast mycket få tjänstgöringstillfällen.

Personer, anställda hos auktoriserade vaktbolag, erhåller genom bolagens försorg redan nu i regel en mer omfattande utbildning än den samhället eventuellt kan komma att bekosta. Bakom vaktbolagens verksamhet ligger dessutom med något undantag privata vinstintressen, varför bolagens personal icke syns böra medtas vid beräkningen av antalet personer som bör genomgå utbildning på samhällets bekostnad.

2. Utbildningens innehåll och utformning; kostnader

Ordningsvaktsuppdraget som fritidssyssla, ordningsvakternas spridda bostadsorter och relativt höga medelålder samt de lokalt betingade variationerna i uppdragens art och omfattning är omständigheter till vilka särskild hänsyn måste tas vid utbildningens planering. Utbildningen måste dessutom så utformas, att den icke verkar rekryteringshämmande utan snarare stimulerar lämpade personer att åta sig förordnande som ordningsvakt. Likaså måste beaktas, att en utbildningsverksamhet berörande ett så stort antal personer varom här kan bli fråga drar avsevärda kostnader.

De anförda synpunkterna talar enligt kommitténs uppfattning för att en i samhällets regi bedriven utbildning av ordningsvakter bör — i varje fall till dess erfarenheter vunnits av densamma — i princip begränsas till att vara av grundläggande slag och innefatta bibringandet av sådana kunskaper och färdigheter som äger direkt praktisk tillämpning i varje ordningsvakts fullgörande av sitt uppdrag. Vad de teoretiska insikterna beträffar bör dessa i en dylik grundutbildning inskränkas till att omfatta vad som är väsentligast för varje ordningsvakt att känna till med avseende på dels egna befogenheter och skyldigheter, dels de bestämmelser som bildar underlag för ordningsvaktens handlande. I övrigt bör utbildningen huvudsakligen innefatta meddelande av kommentarer, råd och anvisningar rörande tillämpningen av ifrågavarande föreskrifter samt till att genom demonstrationer och praktiska övningar skapa förutsättningar hos vederbörande för ett korrekt uppträdande och ändamålsenligt handlande i olika situationer. Det är emellertid ofrånkomligt att det på sina håll med särskilt krävande ordningshållning, tex vid större publikevenemang eller där speciella krav i vissa avseenden ställs på ordningsvakterna, kan föreligga behov av en ordningsvaktsutbildning av större djup och bredd än vad kommittén nedan föreslår. Kommitténs utbildningsförslag får självfallet icke utgöra hinder att i dylika

fall anordna en mera omfattande grundutbildning för ordningsvakterna. Tvärtom torde det finnas all anledning att tex i Stockholm, Göteborg och Malmö fortsätta med den längre utbildning för ordningsvakter som redan finns etablerad där.

En grundläggande utbildning av det slag kommittén anser tills vidare böra provas torde till en väsentlig del kunna ske genom självstudier. En förutsättning härför är att lämpligt studiemateriel tillhandahålls och viss studiehandledning arrangeras. Med hänsyn till föreslagen inriktning av undervisningen och till att i många fall självstudier eller korrespondensundervisning torde utgöra en mycket krävande och arbetsam studieform måste emellertid självstudierna kompletteras med annan undervisning. Därest de inledande studierna kan bedrivas på basis av ett ändamålsenligt och lättillgängligt studiematerial och under kompetent handledning, bör dock den övriga undervisningen kunna ges formen av korta, koncentrerade kurser eller en serie sammankomster i studiegrupper. En dylik på självstudier i kombination med annan undervisning baserad grundutbildning bör följas upp av en kompletterande personlig instruktion och orientering genom polischefens försorg i samband med att ordningsvakten erhåller sitt förordnande. För den som genomgått grundutbildningen och under en längre tid förvärvat praktisk erfarenhet av ordningsvaktssysslan bör ges möjlighet till viss fortbildning innebärande aktualisering och komplettering av tidigare inhämtade kunskaper. I fullt utbyggt skick skulle en sålunda skisserad ordningsvaktsutbildning omfatta fyra skeden enligt följande.

I. De som erhållit eller efter ansökan avses komma i fråga för ordningsvaktsförordnande tilldelas genom förordningsmyndighetens försorg för studium — ävensom för senare bruk som referensmaterial — en särskild »handbok för ordningsvakt», vars innehåll ansluter till den i det följande föreslagna kursplanen för ordningsvaktens grundutbildning. Det är angeläget att innehållet i en dylik handbok blir så lättillgängligt som möjligt. Bokens textmaterial förutsätts därför erhålla en pedagogiskt lämplig utformning och kompletteras med talrika och instruktiva illustrationer. Boken bör på lämpligt sätt introduceras för ordningsvakten genom av polischefen därtill beordrad polisman. Introduktionen bör innefatta några timmars genomgång och kommentar till handbokens innehåll samt råd om lämplig studiegång. Polismannen i fråga bör därefter under den tid ordningsvakten ägnar sig åt studier av handboken stå i kontinuerlig kontakt med denne för att överlämna kompletterande upplysningar, besvara förfrågningar och i övrigt söka underlätta ordningsvaktens inhämtande av de kunskaper handboken avser att förmedla.

II. Efter ett dylikt inledande studium i huvudsak på egen hand äger den övriga utbildningen rum i form av *antingen* ca 10 kvällssammankomster à två timmar i lokal studiegrupp om 10—12 deltagare och ledd av därtill lämpad samt av polischefen utsedd polispersonal *eller* veckoslutskurs om ca 12 timmar med 20

—25 elever, anordnad genom polischefens försorg på centralorten och med i första hand polisdistriktets egen personal som föreläsare och instruktörer. Vilken undervisningsform som bör väljas får bli beroende av de lokala förutsättningarna inom polisdistriktet. I flera distrikt torde saknas tillräckligt underlag för anordnande av studiegrupper. Att i glesbygder räkna med att en ordningsvakt eller person som aspirerar på ordningsvaktsförordnande reser någon längre sträcka för att delta i en studiegrupp med ett 10-tal sammankomster torde icke vara realistiskt. I dylika fall torde intresset för att undergå utbildningen lättare stimuleras, därest densamma äger rum som en koncentrerad veckoslutskurs. Med hänsyn till deltagarunderlaget kan emellertid dylika kurser inte alltid bindas till polisdistriktet. Rekryteringsområdet för veckoslutskurs torde därför — med undantag för de nordligaste länen med stora avstånd — få omfatta mer än ett distrikt.

Utbildningen — antingen den sker i studiegrupper eller äger rum i form av kurser — syns böra förläggas till vinterhalvåret, eftersom det då torde vara lättare än under sommartid både att vinna anslutning till utbildningen och att få tillgång till lämplig lärarpersonal.

Vad formerna för undervisningen beträffar vill kommittén betona vikten av att deltagarnas kunskapstillägnande underlättas så mycket som möjligt. Praktiska övningar, demonstrationer och grupparbete bör därför uppta större delen av utbildningstiden. Det bör vidare prövas, huruvida icke filmen kan utnyttjas i undervisningen. En film med ett antal arbetssituationer för ordningsvakt torde nämligen avsevärt öka möjligheterna för kursdeltagarna att sätta sig in i vad olika uppgifter kräver av dem samt underlätta för studiegruppledaren/läraren att kommentera olika former för ingripanden. För redogörelse om polisväsendets organisation, om ordningsvakts klädsel och utrustning m m bör lämpligen bildband och annat åskådningsmaterial kunna iordningställas.

I studiegrupp eller veckoslutskurs bör meddelas i stort sett samma kunskapsstoff. Dettas omfattning och disposition framgår av i *bilaga B 16* intaget förslag till kursplan för grundläggande ordningsvaktsutbildning. Den övriga undervisningen beträffande flertalet av de i kursplanen intagna avsnitten avser endast orienterande genomgångar samt kortare kommentarer och eventuella förtydliganden kring handbokens innehåll. Huvudvikten i undervisningen förutsätts läggas vid demonstrationer och övningar i praktiskt utförande av olika arbetsmoment.

Den framlagda kursplanen gör icke anspråk på att vara någon slutlig lösning på frågan om grundutbildningens innehåll. I avsaknad av mera ingående erfarenheter av utbildningsverksamheten för ordningsvakter torde den under de närmaste åren få tillämpas på försök och revideras allteftersom erfarenheter av dess tillämpning vinnas. En dylik kontinuerlig översyn bör ankomma på rikspolisstyrelsen i samråd med ovannämnda organisationer.

III. Den instruktion som många polischefer redan nu ger den blivande ordningsvakten i samband med att ordningsvaktsförordnande överlämnas har visat sig värdefull och bör göras till rutin även efter det ovan föreslagen grundutbildning införts. När en ordningsvakt erhåller sitt förordnande, bör han således aningen av polischefen personligen eller genom lämplig polisman informeras om förordnandets innebörd. En dylik kontakt torde dessutom vara av stort värde för ett fortlöpande förtroendefullt samarbete mellan ordningsvakten och polisen. En god samarbetsrutin mellan polismyndigheten och ordningsvakten torde nämligen vara en förutsättning för att sådana polisiära övervakningsuppdrag, vilka i allt större omfattning torde komma att åvila ordningsvakter, blir utförda på ett så effektivt och smidigt sätt som möjligt. I denna samarbetsrutin bör dessutom ingå att polisbefålet besöker vederbörande ordningsvakt på hans tjänstgöringsplats för att ge honom ytterligare instruktioner och råd men även för att utöva kontroll med avseende på hans verksamhet.

IV. För att fortlöpande hålla ordningsvakterna orienterade om t ex förändringar i den lagstiftning som ligger till grund för deras verksamhet bör det prövas att genom rikspolisstyrelsens försorg utge någon form av årlig aktuell information. För dem som genomgått grundutbildningen och under en längre tids tjänstgöring vunnit erfarenhet av ordningsvaktsskapets praktiska utövande torde det dessutom böra övervägas att öppna möjligheter till genomgång av repetitions- och fortbildningskurs för komplettering och aktualisering av tidigare förvärvade kunskaper. I avvaktan på erfarenheter av föreslagen grundutbildning samt förordad omstrukturering av ordningsvaktsbeståndet har kommittén emellertid funnit sig icke böra framlägga mera specificerade förslag i detta hänseende. Det förutsätts, att rikspolisstyrelsen följer fortbildningsfrågorna rörande ordningsvakterna med uppmärksamhet.

Slutligen får kommittén i detta sammanhang framhålla att det övervägts, huruvida icke formellt krav på viss utbildning borde införas för erhållande av ordningsvaktsförordnande. En sådan skärpning av kompetenskraven, innan en mera omfattande utbildningsverksamhet kommit till stånd, skulle emellertid med all sannolikhet innebära ökade svårigheter att rekrytera ordningsvakter. Ett formellt utbildningskrav syns därför inte för närvarande böra aktualiseras.

Kostnaderna för en grundläggande ordningsvaktsutbildning av det slag kommittén förordad och omfattande ca 5 000 personer kan beräknas enligt följande:

Grundkostnader

Handbok	75 000	
Bildband	5 000	
Filmer	45 000	
Diverse åskådningsmaterial	25 000	
Studiegruppsmaterial	10 000	160 000

<i>Kurskostnader</i>	Tvådagars- kurs	Studie- grupp
Lokalhyra	300	250
Kursmaterial (beräknat för 25 respektive 10 deltagare)	125	250
Deltagarna		
resor (25×25)	625	
traktamenten (25×75)	1 875	
förlorad arbetsförtjänst (25×50)	1 250	
Kursföreläsare		1 000
arvoden	700	
traktamenten	150	
Kursledare	150	200
Diverse	325	300
	<hr/>	<hr/>
	5 500	2 000
<i>Tvådagarskurser:</i> 1 kurs per polisdistrikt (119×5 500)		654 500
(antal deltagare ca 3 000; kostnad per deltagare= 218 kronor)		
<i>Studiegrupper:</i> 2 grupper per polisdistrikt (238×2 000)		476 000
(antal deltagare ca 2 300; kostnad per deltagare= 207 kronor)		
Oförutsett		59 500
		<hr/>
		Kr 1 350 000

IV. Utbildning av trafikövervakare

Bilismens snabba tillväxt efter det andra världskriget har medfört, att rikets städer ställts inför stora problem i fråga om motorfordonens parkering och övriga uppställning. Till följd härav har — med början i de större städerna — de lokala trafikföreskrifternas bestämmelser om parkering och uppställning under hand måst skärpas. För att få till stånd en nödvändig omsättning av fordon på städernas mera centralt belägna parkeringsplatser har parkering på sådana områden belagts med avgift. Eftersom övervakningen av parkeringsbestämmelserna åtminstone i de större städerna med tiden kommit att kräva större personalresurser än vad polisen kunnat ställa till förfogande för ändamålet, har ifrågasatts, huruvida icke övervakningen borde kunna ombesörjas av personal med begränsad polisär utbildning och funktion. På framställning av Stockholms stad och efter därom verkställd utredning bemyndigades Kungl. Maj:t sedermera genom lag den 31 maj 1957 (SFS nr 258) angående ändrad lydelse av 18 § lagen om polisväsendet i riket att för visst polisdistrikt medge, att särskilda med trafikövervakning sammanhängande uppgifter av enklare beskaffenhet ombesörjdes i annan ordning än polislagen stadgade. Genom samtidig ändring i polisregle-

mentet föreskrevs, att polischef har att meddela ordningsvaktsförordnande för den som avses skola ombesörja dylik trafikövervakning. Vidare har i 40 § 2 mom. vägtrafikförordningen gjorts ett tillägg med den innebörden, att vägtrafikants skyldighet efterkomma polismans anvisningar till trafikens ordnande skall avse jämväl sådana anvisningar, som lämnas av vederbörligen förordnad trafikövervakare. Med stöd av förenämnda 18 § polislagen har Kungl. Maj:t för vissa polisdistrikt lämnat sådant medgivande, som avses i stadgandet. Medgivandet avser i allmänhet övervakning av parkerings- och stoppförbudsbestämmelsernas efterlevnad, rapportering om överträdelser av dylika föreskrifter samt lämnandet av upplysningar till allmänheten om dels gällande bestämmelser, dels förefintliga parkeringsutrymmen. Jämlikt 3 § lagen om parkeringsbot, som trätt i kraft den 1 januari 1961, äger förutom polisman jämväl särskild trafikövervakare att vid överträdelse av föreskrift, som omfattas av denna lag, till fordonets förare överlämna eller å fordonet fästa skriftlig anmaning att inom viss tid betala parkeringsbot. Enligt 14 § andra stycket i polisinstruktionen den 13 november 1964 har trafikövervakare vidare — i likhet med polisman — behörighet att meddela s k rapporteftergift. I samband med polisväsendets förstatligande har polislagen upphävts, varför bestämmelserna om förordnanden för kommunerna att med anlitan av särskilda övervakare ombesörja trafikövervakning numera återfinns i lagen om kommunal trafikövervakning (SFS nr 1964:321). Häri anges, utöver förutsättningar för förordnandets meddelande, föreskrifter om den särskilda övervakningspersonalens utbildning och förordnande samt om ledningen av övervakningsverksamheten. Sålunda stadgas, att övervakningen skall handhas av personal, som erhållit härför lämpad utbildning och som av polischefen förordnats att fullgöra sådana arbetsuppgifter. Med avseende på utbildningens innehåll och formerna för densamma anges, att närmare föreskrifter därom utfärdas av rikspolisstyrelsen.

Med stöd av ifrågavarande lag har Kungl. Maj:t förordnat att städerna Stockholm, Göteborg, Malmö, Hälsingborg, Borås, Eskilstuna, Jönköping och Umeå skall i den särskilda ordning, varom här talats övervaka parkering, annan uppställning och stannande av fordon. Det finns skäligen anledning anta, att fler städer framdeles kommer att erhålla dylika förordnanden. Trafikövervakarna är i sitt arbete underställda vederbörande polismyndighet men hör i administrativt hänseende till kommunal myndighet.

I fråga om befattningshavarnas kompetens och utbildning uttalas i Kungl. Maj:ts proposition nr 1964:101 (s 111), att utgångspunkten för den särskilda trafikövervakningspersonalens befogenheter bör vara, att personalen skall fullgöra endast sådana uppgifter, som ställer väsentligt lägre krav på personliga förutsättningar och utbildning än vad som erfordras för övrig polisverksamhet. Det framhålls vidare, att, medan det av polismän krävs god skolunderbyggnad samt teoretisk och praktisk utbildning under omkring ett års tid, det för särskilda trafikövervakare inte har uppställts enhetliga kompetenskrav. I regel fordras inga speciella förkunskaper och utbildningen ges i allmänhet vid en kurs,

som varar fyra—fem veckor. Dessa kompetenskrav för särskilda trafikövervakare befanns böra i huvudsak gälla även efter förstatligandet. För antagning till särskild trafikövervakare krävs således inga förkunskaper utöver den obligatoriska skolutbildningen. Den speciella utbildningen är icke enhetligt reglerad. I Stockholm genomgår trafikvakterna en kurs om cirka 200 timmar. Ungefär hälften av undervisningen bedrivs i polisledningens regi och omfattar främst delar av polislagstiftningen och för övervakarna aktuella avsnitt av bland annat vägtrafikförordningen. Återstoden av kursen äger rum i gatukontorets regi. Denna andra hälft av utbildningen avser meddelande av kunskaper om vägmärkeskungörelsen, orientering m m. I Göteborg ombesörjs utbildningen i en kurs om cirka 160 timmar. Kursplanen överensstämmer med den som tillämpas i Stockholm. Det förhållandet att utbildningen är av kortare varaktighet i Göteborg beror huvudsakligen på att den undervisning, som syftar till lokalkännedom, därstädes kunnat ges en betydligt mindre omfattning, eftersom till trafikövervakare hitintills i huvudsak antagits personal, som tidigare innehaft anställning i stadens olika verk och följaktligen besitter en mycket god lokalkännedom. I Stockholm har däremot rekryteringen till stor del avsett personer från annan ort, vilka icke haft kunskaper om lokala förhållanden. I Malmö har för blivande trafikövervakare planerats en kursverksamhet, omfattande omkring 175 timmar. I de övriga städer, som anlitar särskilda trafikövervakare, varierar utbildningstiden högst väsentligt.

Enligt kommitténs uppfattning bör enhetliga krav i fråga om författningskunskap o d ställas på samtliga trafikövervakare. Utbildningen bör ha till syfte att bibringa vederbörande erforderliga kunskaper i gällande bestämmelser samt i övrigt göra honom lämplig för arbetsuppgifterna. Det är angeläget, att trafikövervakaren utbildas på sådant sätt, att han dels förmår företa korrekta bedömningar av de överträdelser av olika slag som han har att beivra, dels blir i stånd att lämna allmänheten önskvärd service i form av upplysningar, anvisningar och annan hjälp.

Eftersom erfarenheterna från Stockholm och Göteborg ger vid handen, att trafikövervakarna med den utbildning de hittills erhållit i allmänhet kunnat utföra de arbetsuppgifter som enligt gällande bestämmelser kunnat åläggas dem, torde det ifrågavarande utbildningsprogrammet enligt kommitténs mening i huvudsak kunna läggas till grund för kommitténs förslag angående en särskild utbildning av trafikövervakare. Programmet bör emellertid kompletteras med en genomgång av reglerna för rapportteftergift. De särskilda trafikövervakarna i storstäderna bör enligt kommitténs mening meddelas undervisning i den omfattning som för närvarande äger rum i Stockholm, således ca 200 timmar. För storstädernas del torde gälla, att den undervisning som berör lokalkännedom samt meddelandet av kunskaper om vissa lokala föreskrifter på grund av sin omfattning tarvar längre tid än vad som torde bli fallet beträffande andra städer. Beroende på de lokala förhållandena bör därför viss minskning av det angivna timantalet ske i de kurser som hålls i mindre städer. I intet fall bör emeller-

tid utbildningstiden understiga 150 timmar. Vad angår lämpligt kursinnehåll hänvisas till förslaget till kursplan i *bilaga B 17*. Med hänsyn till att den särskilda trafikövervakningen i förekommande fall är en kommunal angelägenhet torde det böra ankomma på vederbörande kommun att anordna den utbildning som här avses.

V. Kostnadsberäkningar

1. Allmänt

I efterföljande »Tablå över kostnadsberäkningar» har gjorts en sammanställning över bl a dels årskostnaderna vid genomförd utbildningsorganisation, dels kostnadsutfallet under budgetåren 1966/67—1968/69. Skillnaderna i kostnadshänseende mellan de olika budgetåren beror på att utbildningens omfattning varierar ävensom på att anskaffningskostnaderna för fordon och viss annan utrustning uteslutande belöper på första budgetåret.

Vad gäller lön till elever har sådan medtagits i sin helhet i fråga om polisaspiranter och direktrekryterade polissekreteraraspiranter och eljest beräknats till den merkostnad som uppstår till följd av sådana inom polisdistrikten uppkommande vikariatsförordnanden som är en direkt följd av utbildningen. På grund av kommitténs förslag rörande polisaspiranternas anställningsförhållanden under tiden för den polisiära grundutbildningen har beträffande nämnda kategori traktamente inte beräknats för vistelsen på utbildningsorten. Ej heller har traktamente beräknats för direktrekryterade polissekreteraraspiranter under polischefsutbildningen i Solna och Stockholm. I övrigt har beräkning av traktamente, såvitt gäller polismän, skett enligt de bestämmelser som för närvarande gäller för polisman som genomgår utbildningskurs vid polisskolan.

Den föreslagna organisationen av polisskolan har beräknats medföra följande årskostnader vad gäller lön och arvoden:

rektor och kanslipersonal	600.000 kronor
lärarpersonal (såväl heltidsanställd som timavlönad)	3 865 000 ”

Omkostnader (inköp av undervisningslitteratur, kostnader för simträning, transporter m m) sammanhängande med undervisningen i polisskolan har uppskattats med ledning av nuvarande kostnader och med hänsyn tagen till den intensifierade utbildning som föreslås. Så långt möjligt har eftersträfvats att i kostnadstablan påföra varje kurs dess kostnader i fråga om både lärarlöner och omkostnader. Återstående kostnader för polisskolan (tex löner åt rektor och kanslipersonal, ersättning åt författare av läroböcker för polisskolans behov, premier, expenser av den art som för närvarande kostnadsmässigt påförs polis-skoleverksamheten) är i tablan upptagna under rubriken »Polisskolans administration».

Tablå över kostnadsberäkningar (beloppen angivna i tusental kronor)

Kurs m m	Årskostnader (utöver kostnader för lokaler och anskaffning av fordon m m) vid genomförd utbildningsorganisation						Beräknat kostnadsutfall (kol 9+10) under budgetåret					
	Antal klasser	Totalt antal elever	Löner till		Omkostnader		Underhåll o drift av fordon m m	S:a av kol 4-8	Anskaffning av fordon m m	1967/68	1968/69	
			lärare m fl	elever	Resekostn. och trakam.	Övrigt						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<i>Utbildning inom polisväsendet</i>												
Polisiär grundutbildning	38	760	2 380	10 870	109	410	107	13 870	1 380	8 600	13 811	13 811
Högre polis kurs	25	500	805	—	1 890	158	—	2 853	—	2 302	2 853	2 853
Befälskurs	9	180	107	24	300	12	—	443	—	—	—	1)
Kommissariatskurs	2	40	45	28	107	8	—	188	—	188	188	188
Polischefskurserna I och II	1	15	55	750	94	4	—	903	—	452	903	903
Jämte praktisk utbildning	23	552	275	—	408	14	290	987	—	987	987	987
Förare av utryckningsbilar	5	120	70	—	141	3	90	304	252	556	304	304
Förare av motorcyklar	2	36	33	14	80	4	—	131	—	131	131	131
Kriminalteknik	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Utredning av vissa förmögenhetsbrott	2	40	17	8	48	5	—	78	—	78	78	78
Utredning av gäldenärs- och skattebrott	1	20	7	3	21	2	—	33	—	33	33	33
Arbetsledning	3	60	10	9	39	4	—	62	—	62	62	62
Socialpolis tjänst	3	60	17	—	48	4	—	69	—	69	69	69
Fortbildning	6	120	44	—	96	32	—	172	—	172	172	172
<i>Utbildning utanför polisväsendet</i>												
Utbildning av hundförare samt befäl i hundtjänst ²	12	230	416	3	327	375	92	1 213	—	1 450	1 536	1 620
Polisridskolekurs ³	1	10	20	—	90	4	650	764	425	1 190	820	820
Flygande inspektion	5	120	—	—	177	276	—	453	—	453	453	453
Juridisk grundutbildning	—	5	—	17	64	5	—	86	—	43	86	86
<i>Polisskolans administration</i>	—	—	600	—	5	280	—	885	—	880	885	885
Summa kronor	—	—	4 901	11 726	4 044	1 600	1 229	23 500	2 057	17 651	23 371	23 455

¹ Första kursen börjar under budgetåret 1969/70.² Detaljer rörande kostnaderna har närmare utvecklets i en särskild till inrikesdepartementet ingiven promemoria »Hunden såsom hjälpmedel i polis-tjänsten, förslag till ny polishundorganisation, m.m.». Normalkostnader vid genomförd utbildningsorganisation beräknas uppkomma, beträffande hundförarutbildning under budgetåret 1973/74 och beträffande utbildning för befäl i hundtjänst under budgetåret 1969/70.³ Se bilaga A 11 beträffande närmare detaljer rörande kostnaderna.

Den ökning i utbildningens omfattning som blir följden, om kommitténs förslag genomförs, kommer att medföra behov av ytterligare lokalutrymmen. Sålunda krävs bla körgårdar samt garageutrymmen för de fordon som föreslås anskaffas för motorfordonsutbildningen. Kostnader för lokalyror eller för eventuell erforderlig ny- eller ombyggnad av lokaler liksom för den utrustning som krävs i samband med tillkomsten av nya lokaler har ej medtagits i kostnadsberäkningarna.

2. Anskaffning av fordon m m

Beträffande anskaffning av fordon m m erforderliga i samband med utbildningen av polisryttare, hundförare och befäl i hundtjänst hänvisas till vad som härom sägs i dels den i bilaga A 11 intagna »PM angående polisrytteriets rekrytering, utbildning och remontering m m», dels en särskild till inrikesdepartementet ingiven promemoria »Hunden såsom hjälpmedel i polistjänsten, förslag till ny polishundorganisation m m».

För motorfordonsutbildning erfordras kontinuerligt 24 bilar i Solna, 24 i Göteborg och 12 i Malmö samt i Göteborg dessutom 28 motorcyklar. Anskaffningskostnaderna har beräknats till 23 000 kronor per bil (totalt 1 380 000 kronor) och 9 000 kronor per motorcykel (totalt 252 000 kronor), i båda fallen inklusive utrustning.

För motorfordonsutbildningen i Luleå beräknas erfordras 10 bilar under 16 veckor av året. Kostnader har ej medtagits här för dessa fordon. Enligt kommitténs mening bör nämnda antal fordon i stället anskaffas för utnyttjande i polisverksamheten inom hela Norrbottens län och under motorfordonsutbildningen vid polisskoleavdelningen i Luleå ställas till skolans förfogande.

VI. Sammanfattning

Som allmänna riktlinjer för polisutbildningen framhåller kommittén, att denna måste till sitt innehåll och fördelning på kurser av olika slag anpassas efter de krav på kunskaper och färdigheter som betingas av den nya arbetsorganisationen inom polisväsendet samt så utformas, att kunskapsinhämtandet så långt möjligt följer en logisk utvecklingsgång. Alla insatser på utbildningsområdet bör samordnas i ett utbildningssystem, inom vilket de olika avsnitten erhåller en följdriktig anslutning till varandra och till systemet i dess helhet. Den tjänstemässigt bedrivna utbildningsverksamheten måste vidare ges en klar karaktär av yrkesutbildning och bygga på den förutsättningen, att polismännen redan vid inträdet på polismannabanan äger den allmänbildning som är erforderlig för tjänsten i allmänhet och för fackutbildningen inom yrket. Åtskillnad bör göras mellan dels sådan utbildning, som avser att bibringa polismännen de kunskaper och färdigheter som normalt erfordras för uppnående av viss tjänsteställning (*reguljär utbildning* — fördelad på grundutbildning och högre utbildning), dels

sådan utbildning, för vilkens fullgörande den reguljära utbildningen icke är tillfyllest (*specialutbildning*), och dels sådan utbildning som syftar till att stärka och aktualisera tidigare förvärvade kunskaper och färdigheter (*fortbildning*).

Beträffande undervisningsformer och studiemetoder erinrar kommittén att dessa måste anpassas efter varje läroämnes karaktär samt elevernas genomsnittliga kunskaps- och erfarenhetsstatus samt allmänna mognadsnivå på olika utbildningsstadier. I anslutning till förslagen till kursplaner har därför lämnats anvisningar för undervisningens bedrivande. Kommittén betonar vikten av att eleverna i största möjliga utsträckning bringas att aktivt delta i undervisningen genom att engageras i grupparbeten, diskussioner, seminarieövningar etc. Tekniska hjälpmedel av skilda slag rekommenderas för utnyttjande i undervisningen. Frågan om möjligheterna till s.k. programmerad undervisning bör uppmärksammas. Vidare förutsätts en integration av undervisningen i skilda ämnen, innefattande samordnad planering av kurserna, kontinuerliga ämnes- och klasskonferenser samt från centralt håll bedriven rådgivnings- och informationsverksamhet.

Läroböcker och kompendier föreslås böra utarbetas i anslutning till kursplanerna och ställas till elevernas förfogande som deras personliga egendom att efter skolutbildningen nyttjas dels som referensmaterial i yrkesutövningen, dels som underlag för repetitoriska självstudier. Det nuvarande huvudlärarsystemet föreslås utbyggt att omfatta fler ämnen än för närvarande och att avse samtliga skolenheter. Elevantalet per klass bör uppgå till högst 20. Undervisningstiden bör i kurser eller kursavsnitt med till övervägande del teoretiskt innehåll icke överstiga 32 timmar i veckan, däri inräknat minst två timmar för motionsgymnastik eller annan fysisk träning.

Den polisiära grundutbildningen har av kommittén ansetts böra erhålla en för alla polisaspiranter likartad utformning i vad gäller både de teoretiska och de praktiska avsnitten. Den praktiska utbildningen bör således, till skillnad från vad som nu är fallet, på samma sätt som teoriundervisningen följa en bestämd plan och stå under fortlöpande kontroll. Kommittén förordar en sådan samordning av de teoretiska och praktiska kunskapsmomenten att teoretisk genomgång av ett ämnesområde direkt följas av demonstration och praktiska övningar i detsamma. Dylika övningar bör förläggas till särskilda övningsgårdar och övningsstationer. Härutöver föreslås eleverna ges tillfälle till en tids deltagande i aktiv polistjänst inom olika slags arbetsenheter vid skolstadens poliskår eller vid poliskår i skolstadens omedelbara närhet. En sådan praktiktjänstgöring bör emellertid icke komma till stånd, förrän det teoretiska kunskapsstoffet till fullo inhämtats och aspiranten genom de skolmässigt ordnade praktiska övningarna blivit förtrogen med vanligen förekommande arbetsrutiner. Under praktiktjänstgöringen kan bl a situationer uppträda, som kräver förtydliganden och kompletteringar av tidigare meddelade kunskaper. För att vid polismännens utträde i yrkeslivet undvika oklarhet i vissa avseenden kring sättet för arbetsuppgifternas fullgörande föreslås, att aspiranterna efter praktiktjänstgöringen

åter samlas vid polisskolan för en kortare sammanfattning och ytterligare belysning av de under praktiken vunna erfarenheterna.

Grundutbildningen, vilken förutsatts kunna avslutas inom ett år, räknat från tidpunkten för antagning till polisaspirant, föreslås omfatta (1) *konstapelskurs I*, innebärande en 39 veckors skolmässigt ordnad teoretisk och praktisk utbildning, (2) *praktiktjänstgöring* vid skolstadens poliskår under ca 8 veckor samt (3) *konstapelskurs II* med en ca 2 veckors repetitorisk och kompletterande genomgång av vissa tidigare meddelade kunskaper i polistjänst, främst på områden där ett mera djupgående studium icke lämpligen kan komma i fråga, förrän viss erfarenhet vunnits av praktiskt polisarbete.

Beträffande lärostoffet i grundutbildningen föreslås dels införandet av nya läroämnen, dels avskaffande av vissa av de nuvarande och dels förändringar med avseende på innehållet i och omfattning av olika ämnen. Vid påbörjandet av studierna föreslås aspiranterna böra av psykologisk-pedagogisk expertis meddelas en *studieteknisk information*. Undervisningen i polistjänst utökas och innefattas i ett enda undervisningsämne, benämnt *allmän polislära*. Innehållet i de *juridiska ämnena* (straffrätt, specialstraffrätt, civilrätt och processrätt) har förutsatts bibehållas i stort sett oförändrat i jämförelse med den hittillsvarande konstapelsutbildningen, medan undervisningen i *svenska* ansetts böra något utökas. Obligatorisk undervisning i *engelska* föreslås införas. Undervisningen i samhällslära sammanförs med undervisningen i socialkunskap till ett gemensamt ämne, *socialkunskap med samhällslära*. En i huvudsak på den praktiska yrkesutövningen inriktad undervisning i psykologi och om beteende hos psykiskt sjuka personer föreslås innefattas under ämnesbeteckningen *människokunskap*. Akutsjukvård (första hjälpen vid olycksfall, omhändertagande och transport av sjuka eller skadade personer m m) även som en viss inblick i socialmedicinska spörsmål samt undervisning i rättsmedicinska elementa har sammanförts till ett undervisningsämne, benämnt *medicin*. Med hänvisning till den vikt som torde böra fästas vid att alla polismän i samband med trafikarbetet bl a på ett korrekt sätt kan provköra eller omhänderta fordon samt själva på ett föredömligt sätt framföra polisverkets egna fordon har kommittén föreslagit införande av *motorfordonskunskap* som särskilt undervisningsämne. Behovet för polismän att i tjänsten kunna skriva maskin, använda diktafoner, bandspelare, räknemaskiner o d har föranlett förslag om införande av undervisningsämnet *kontorstekniska hjälpmedel*. Det nuvarande ämnet civilförsvartjänst föreslås utgå från kursplanen. I den mån specialutbildning i egentlig civilförsvartjänst kan erfordras för polispersonal, har sådan utbildning förutsatts meddelas genom civilförsvarets försorg. Den nuvarande undervisningen i vapnens bruk och stridstaktik, vilken främst betingas av polisens uppgifter i händelse av krig, har icke ansetts fylla ett i första hand polisiärt ändamål och föreslås utgå ur grundutbildningen. I stället förordar kommittén genom införandet av undervisningsämnet *tjänstevapnens bruk* en mera omfattande utbildning i bruket av skjutvapen samt av övriga vapen och hjälpmedel, som normalt står till en polismans förfogande

för allmänhetens och eget skydd. *Fysisk träning* har bedömts böra förekomma i ungefär samma omfattning som i nuvarande konstapelsklass.

Vad gäller kraven på allmänbildning för antagning till polisaspirant har kommittén ansett sig icke böra föreslå några principiella ändringar. Kommittén har begränsat sig till en översyn — främst av formell karaktär — av gällande bestämmelser.

Vid ett samtidigt beaktande av de för grundutbildningens dimensionering relevanta faktorerna har det årliga nyrekryteringsbehovet av polisaspiranter uppskattats till ca 750. Rekrytering och därmed påbörjande av grundutbildning föreslås av skoladministrativa skäl äga rum endast två gånger årligen. Med beaktande av angelägenheten att anpassa rekryteringstillfällena till de tidpunkter, då största antalet lämpliga sökande till polisyrket kan påräknas, har den 20 april och den 1 september bedömts som mest lämpliga ungefärliga tidpunkter för grundutbildningens påbörjande.

En koncentration av grundutbildningen till avsevärt färre orter än för närvarande har föreslagits. Med kraven på enhetlighet och allsidighet i utbildningen, tillgången på lärarkrafter, poliskårens på skolorten resurser för medverkan i den praktiska utbildningen, ett rationellt utnyttjande av erforderlig undervisningsmateriel m m har kommittén funnit grundutbildningen böra meddelas, förutom vid polisskolan i Solna, vid skolenheter i Göteborg och Malmö. Rekryteringsaspekter, övre Norrlands speciella problem på polisverksamhetens område m m har emellertid föranlett kommittén föreslå att grundutbildning skall anordnas jämväl i Luleå. Av varje årskull aspiranter har ca 280 beräknats hänföras till polisskolan i Solna, ca 200 till vardera skolenheterna i Göteborg och Malmö och ett 80-tal till Luleå. Grundutbildningen föreslås administrativt anslutas till poliskårerna i utbildningsorterna och ställas under vederbörande polischefs föreståndarskap. Den till Solna förlagda grundutbildningen har dock ansetts böra administreras av polisskolan.

Kommittén har vidare upptagit frågan om en för kvinnlig polispersonal särskilt tillrättalagd grundutbildning. Med utgångspunkt i bl a gällande bestämmelser om mäns och kvinnors lika behörighet att erhålla statstjänst, avsaknaden av särskilda tjänster för kvinnlig polispersonal, kvinnors möjligheter att under samma förutsättningar som män få tillträde till högre utbildning och vinna befördran till högre tjänster har kommittén icke ansett sig böra föreslå en för kvinnliga aspiranter särskilt avpassad utbildningsgång.

Gällande fordringar för tillträde till *den högre polisutbildningen*, dvs de nuvarande assistent- och kommissarieklasserna, samt den kompetens som genomgång av nämnda kurser avser att bibringa motsvarar enligt kommitténs mening icke det utbildningsbehov som blivit en följd av polisväsendets organisatoriska omdaning. Bristen på differentiering av utbildningen, svagheter i principerna för lämplighetsbedömningen av sökande samt för uttagningen av elever till högre utbildning, det genom delegation av polismyndighetsärenden ökade ansvaret för viss personal i befälsställning, de vidgade kraven på yrkeskunnande hos polis-

personalen överhuvudtaget, behovet av en grundlig arbetsledarutbildning för polisbefäl m m har föranlett kommittén att föreslå en uppdelning av den högre polisutbildningen i dels en mera allmänt yrkesinriktad skolning, dels en på befälsfunktionen direkt inriktad utbildning. Den förstnämnda utbildningen har getts formen av en ca 22 veckors *högre poliskurs*, öppen för alla polismän efter ca 6 års anställning inom polisväsendet och ledande till kunskapsmässig kompetens att uppehålla tjänst i assistentgraden. Befälsutbildningen har, med hänsyn till de skilda plan där personal med arbetsledande funktioner återfinns, fördelats på en ca 8 veckor lång *befälskurs* och en ca 15 veckors *kommissariekurs*. Befälskursen är avsedd ge kompetens för i första hand förste polis(kriminal)assistenttjänster för vakthavande befäl vid övervakningssektion, för avdelnings-, sektions- och rotelföreståndare samt för föreståndare för sådan arbetsgrupp, till vilken är knuten handläggning av polismyndighetsärenden. Kursen är tänkt att täcka även behovet av arbetsledarutbildning för sådan kriminalpolispersonal i de tre största poliskårerna som tjänstgör som jourhavande befäl inom utredningsavdelning eller såsom ledare av vissa tillfälligt inrättade arbetsgrupper.

Den högre poliskursen innefattar *allmän polislära* med en undervisning främst i kriminalteknik och utredningsverksamhet men även om socialpolis- och kvarterpolisverksamhet samt brottsprevention, *juridik* av ungefär samma omfattning som i den nuvarande assistentklassen, *socialkunskap* med nyheter inom socialpolitiken, en fördjupad undervisning i *människokunskap* samt en kortare kurs i *rättsmedicin*.

Kursinnehållet i befälskursen utgörs av *allmän polislära* med tyngdpunkten på taktiska spörsmål, *administrations- och förvaltningskunskap* med huvudvikten lagd på personaladministrativa frågor samt psykologi omfattande främst personalledningspsykologi med direkt anknytning till det polisiära yrkesområdet.

Kommissariekursen ger ett vidgat mått av fackkunskaper samt fördjupade insikter i personal- och arbetsledning. Kursplanen innefattar undervisning om högre polistaktik i ämnet *allmän polislära*, om polislagstiftning samt polisväsendets organisation och arbetsformer i ämnet *administrations- och förvaltningskunskap* samt orientering om ny lagstiftning och praxis i ämnet *straffrätt med straffprocessrätt*. I *specialstraffrätt* diskuteras mera svårbedömbara frågor inom vägtrafiklagstiftningen och allmänna ordningsstadgan och i *socialkunskap* ges ett vidgat perspektiv på polisens roll i samhället och i förhållandet till civil verksamhet i allmänhet. Ämnet *människokunskap* föreslås tills vidare innefatta befälskursens psykologiavsnitt jämte viss undervisning i psykiatri. Vidare har inlagts en kortare kurs i *rättsmedicin*. För såväl befälskursen som kommissariekursen har tid anslagits för *fysisk träning*.

För inträde i både befäls- och kommissariekurs har föreslagits att sökande på ett tillfredsställande sätt skall ha tillgodogjort sig innehållet i en kortare förberedande korrespondenskurs, omfattande främst en repetitorisk genomgång (jämte övningar) av visst i tidigare reguljära kurser ingående kunskapsstoff men även en

introduktion till de högre studier som befäls- och kommissariekurserna innefattar. Tillträdet till sistnämnda kurser är begränsat och elevantalet beräknas på grundval av det för riket i dess helhet föreliggande behovet av befälsutbildad polispersonal. Behörig att söka inträde i dessa kurser skall vara den som från föregående kurs(er) inom den högre polisutbildningen uppnått viss betygspoäng och i utfärdat tjänstgöringsvitsord erhållit visst poängtal för lämpligheten. För lämplighetsbedömningen föreslår kommittén dels en normering av vitsordsgivningen så att denna ansluter så nära som möjligt till de värderingsnormer som redan finns för vitsord till polismanstjänst, dels införandet av ett kontinuerligt personbedömningsförfarande. Psykologiska personlighetstest för sökandearvalet förordas icke, eftersom dylika test icke syns erbjuda säkrare bedömningsunderlag än ett med resultatet av föreslaget systematiskt personbedömningsförfarande underbyggt lämplighetsvitsord.

Den årliga intagningen i de olika kurserna inom den högre polisutbildningen har beräknats sålunda: den högre poliskursen ca 500, befälskursen ca 180 och kommissariekursen ca 40. Samtlig högre polisutbildning har förutsatts skola meddelas vid den nya polisskolan i Solna.

Den personal i konstapelsgraderna som anstälts inom polisväsendet, innan kommitténs förslag till utbildningssystem kan ha blivit genomfört, och som saknar högre polisutbildning föreslås beredas tillfälle genomgå högre poliskurs under den tid av ca sex år som beräknas förflyta, intill dess platserna i högre poliskursen måste reserveras för dem som genomgått den av kommittén föreslagna grundutbildningen. Dessutom föreslås en utökning av nuvarande fortbildningskurser, så att dessa under en övergångstid kan täcka behovet av kompletterande utbildning för den personal i konstapelsgraderna, som icke önskar eller blir i tillfälle att genomgå högre poliskurs.

Beträffande utbildningen av befattningshavare i polischefskarriären har kommittén först framlagt detaljerade förslag rörande utformningen av och innehållet i den *juridiska grundutbildning*, som genom riksdagens bifall till proposition nr 1964:100 skall utgöra förutsättning för inomverksrekryterades tillträde till denna karriär. Den juridiska grundutbildningen, som enligt kommitténs förslag skiljer sig endast i smärre avseenden från hittillsvarande distriktsåklagarutbildning, vilken avsåg jämväl utbildning av polischefer, föreslås anordnas en gång årligen och av organisatoriska och ekonomiska skäl förläggas till Stockholms universitet. Antalet elevplatser bestäms med utgångspunkt i rekryteringsbehovet för det år, varunder den anslutande egentliga polischefsutbildningen kommer att slutföras. För tillträde till den juridiska grundutbildningen bör krävas att sökande innehar ordinarie polismanstjänst och att hans tjänstgöring inom polisväsendet är synnerligen väl vitsordad samt att han — genom vitsord i fullständig eller begränsad studentexamen samt i vid polisskolan genomgången utbildning — styrker sig besitta en mycket god studieförmåga.

Den egentliga *polischefsutbildningen*, gemensam för inomverks- och direktrekryterade polissekreteraraspiranter, föreslås omfatta (1) *polischefskurs I*, be-

stående av en ca 5 månaders undervisning med huvudsakligt syfte att i koncentrerad form meddela viss del av det kunskapsstoff som inryms i polisiär grundutbildning, högre poliskurs och befälskurs; (2) *praktikutbildning* under ca 17 månader, varav polistjänstgöring ca 13 månader, övningstjänstgöring vid polischefskansli ca 3 månader och hos åklagarmyndighet ca 1 månad; samt (3) *polischefskurs II*, omfattande en ca 2 månaders undervisning i högre polistaktik samt i administrations- och förvaltningsgöromål och helt inriktad på de funktioner som åvilar polisledningen i ett distrikt. Polischefskurserna anordnas vid polisskolan i Solna, polistjänstgöringen förläggs till Stockholms polisdistrikt, övningstjänstgöringen hos åklagarmyndighet till åklagarkammare i Stockholm eller annan större åklagarmyndighet i stockholmsregionen samt övningstjänstgöring vid polischefskansli till medelstort sådant.

Polischefsutbildningen föreslås anordnas årligen med början i mitten av augusti månad. En särskild antagningsnämnd bör pröva ansökningarna och avge yttrande över desamma till rikspolisstyrelsen.

Beträffande de områden av polisverksamheten, där utbildningen i de reguljära kurserna icke är tillfyllest, har kommittén föreslagit anordnande av specialkurser.

Utbildningen av polisryttare — ca 10 årligen — förordas centraliseras, samordnas med hästdressyrverksamheten och arrangeras såsom en ca 7 månaders *polisridskolekurs*, administrativt ansluten till Malmö polisdistrikt med utnyttjande av den statliga hästdepåns i Flyinge resurser.

För *hundförare* föreslås anordnande av tre olika specialkurser, den ena avseende grundläggande utbildning sommartid, omfattande ca 6 veckor och förlagd till dels arméns hundskola i Sollefteå, dels till militära truppförband i närheten av Stockholm, Göteborg och Malmö, den andra avseende allmän vinterutbildning under 2 veckor i arméns hundskola och den tredje meddelande av speciell vinterutbildning under 3 veckor och med utbildningstiden fördelad mellan hundskolan och lämplig ort i fjällvärlden. För *befäl i hundtjänst* föreslås två typer av specialkurser, förlagda till hundskolan, den ena avseende sommarutbildning under ca 2½ vecka och den andra vinterutbildning (inkl. fjällövningar) under ca 1½ vecka.

En intensifiering av polisens utbildning i vad gäller förande och kontroll av motorfordon har befunnits angelägen. För att erhålla behörighet att framföra polisväsendets motorfordon bör polisman genomgå *specialkurs för förare av utryckningsbilar* (ca 5 veckor) respektive *specialkurs för förare av motorcyklar* (ca 5 veckor). För ett rationellt utnyttjande av undervisningsmateriel och lärarkrafter förläggs denna specialutbildning till Solna, Göteborg och Malmö och samordnas där med undervisningen i motorfordonskunskap i grundutbildningen. Undervisningen i *specialkurs i flygande inspektion* (ca 6 veckor) föreslås förläggas till AB Svensk Bilprovningens besiktningsskola i Västerås och stå under kontroll av statens bilinspektion.

De nuvarande specialkurserna i brottsplatsundersökning och brandorsaks-

utredning föreslås — med hänvisning till bl a den likartade undersökningsmetodiken vid brotts- och brandplatser samt till den omständigheten att brandplats ofta är brottsplats — sammanföras i en *specialkurs i kriminalteknik* om ca 12 veckor med ökat innehåll främst vad gäller spårläran och med avsevärt större utrymme för praktiska övningar än i de hittillsvarande kurserna. Personal vid de större polisdistriktens tekniska sektioner bör dessutom ges tillfälle till 3—5 månaders studier vid kriminaltekniska laboratoriet i Solna.

Två specialkurser föreslås för personal som har att utreda vissa ekonomiska brott, nämligen en 6 veckors *specialkurs i utredningar av vissa förmögenhetsbrott* och en 5 veckors *specialkurs i utredning av gäldenärs- och skattebrott*. De ökande arbetsuppgifterna för polisen med avseende på kontrollen av trafiken i de inre delarna av kustbandet och på insjöarna samt därav föranledd utredningsverksamhet i sjöfartsärenden ger enligt kommittén anledning till bl a anordnande av *specialkurs i sjöförfattningskunskap*. Intill dess det utbildningssystem kommittén skisserat hunnit helt genomföras bör dessutom specialkurser i *arbetsledning* och *socialpolislära* anordnas på samma sätt som hittills.

Behovet av *fortbildning* i vad avser lagstiftning, arbetsmetoder etc vill kommittén skall mötas på det lokala planet genom sammankomster kring studiet av det informationsmaterial som rikspolisstyrelsen såsom ett led i sin informationsverksamhet kommer att distribuera. Planerings- och samordningsuppgifter i samband med denna verksamhet bör ankomma på länspolischeferna. För upprätthållande av personalens fysiska spänst föreslås alla polismän under 45 år skola delta i konditions- och styrketräning, simning och livräddning. Ansvaret för även denna verksamhet bör åvila de lokala polischeferna under länspolischefernas överinseende. Särskilda instruktörer bör utbildas och i Stockholm, Göteborg och Malmö bör träningsverksamheten handhas av en särskild idrottskonsulent.

Beträffande vitsordsgivningen föreslås betyg i undervisningsämnen böra utfärdas i konstapelskurs I, högre poliskurs, befälskurs samt polischefskurs I och II, medan i kommissarietkursen betygsättning ansetts icke böra ifrågakomma. För elev i kommissarietkurs, ävensom för deltagare i special- och fortbildningskurser bör utfärdas intyg över genomgången kurs. För de fall där betygsgivning föreslagits förekomma rekommenderar kommittén införandet av en gemensam numerisk femgradig betygsskala. Polisaspiranternas personliga lämplighet för yrket bör ägnas fortlöpande uppmärksamhet under genomgången av grundutbildningen och efter dennas slut resultera i ett särskilt vitsord. I de reguljära utbildningskurserna bör elev kunna befrias från deltagande i undervisningen i visst ämne eller ämnesavsnitt, om vederbörande styrker sig redan vid inträdet i kursen äga sådana insikter på ifrågavarande område att de helt intäcker de kunskaper kursen avser att förmedla. Motsvarande har förutsatts gälla det praktiska polistjänstavsnittet för inomverksrekryterade elever i polischefsutbildningen.

Kommitténs förslag rörande polisutbildningen kräver ändringar i fråga om bl a skolverksamhetens organisation. Denna föreslås utgöras av polisskolan i

Solna med annex samt polisskoleavdelningar anslutna till Göteborgs, Malmö och Luleå polisdistrikt och i administrativt hänseende underställda vederbörande polischefer. Den vidgade undervisningsverksamheten vid polisskolan med annex kräver viss utökning av kanslipersonalen. Sammanlagt föreslås skolans kansli tillföras ytterligare fyra tjänster i kontorskarriären, en vaktmästartjänst, en byråassistenttjänst samt en befattning på kommissarienivå för administrativt biträde vid polisskoleannexet. Den administrativa ledningen av polisskoleavdelningarna bör på likartat sätt närmast under vederbörande polischef utövas av en befattningshavare på kommissarienivå (motsvarande). I vardera Göteborgs och Malmö polisdistrikt föreslås inrättas två och i Luleå en tjänst i kontorskarriären för göromål som betingas av polisskoleverksamheten på respektive ort. Det ökade behovet av arbetskraft i kontorskarriären vid polisskolenheterna uppvägs av en motsvarande minskning vid utbildningskårerna främst på de orter där nuvarande avdelningsskolor föreslås nedlagda.

Den föreslagna koncentrationen av undervisningen till ett fåtal orter möjliggör i betydligt högre grad än för närvarande utnyttjande av heltidslärare. Kommittén räknar med att inemot 70 % av totala antalet undervisningstimmar skall kunna fullgöras av heltidslärare mot numera knappt 14 %. Utöver lektors- och/eller adjunktstjänster i icke-polisiära ämnen föreslås inrättade extra tjänster (eller arvodesbefattningar) för polismän såsom polislärare. En dylikt befattning skall kunna delas mellan flera innehavare, vilka var och en under viss del av året fullgör heltidsundervisning och härvid erhåller arvodesanställning. Härutöver föreslås anlita av biträdande polislärare för den praktiska undervisningen i motorfordonskunskap och specialkurserna för fordonsförare. Kommittén förutsätter att tjänstgöring såsom polislärare i merithänseende helt jämställs med tjänstgöringen såsom polisman vid befordran inom polismanskarriären.

Den föreslagna organisationen av polisskolverksamheten har beräknats medföra en årlig kostnad vad gäller löner och arvoden till lärare av 4,9 milj. kronor. Omkostnader för undervisningsmateriel, underhåll och drift av fordon mm beräknas till 1,8 milj. kronor. Härtill kommer kostnader för nyanskaffning av fordon och viss annan utrustning. Inberäknat löner, resekostnadsersättningar och traktamenten till elever har de totala kostnaderna för polisskolundervisningen under budgetåret 1966/67 uppskattats till 17,6 milj. kronor.

Kommittén har vidare behandlat frågan om utbildning av vissa ordningsvakter samt trafikövervakare. Antalet *ordningsvakter* är för närvarande mycket stort och flertalet sådana vakter har endast kortvariga och fåtaliga uppdrag. Att bereda samtliga dessa tillfälle till särskild utbildning finner kommittén såväl ur kostnadssynpunkt som av administrativa skäl inte vara möjligt. Enligt kommitténs mening bör det eftersträvas att få fram en mera begränsad och »fast» ordningsvaktskader, vilken kan beredas lämplig utbildning. Denna utbildning måste utformas så att den icke verkar rekryteringshämmande utan snarare stimulerar lämpade personer att åta sig förordnanden som ordningsvakter. Den bör därför i princip begänsas till bibringandet av sådana kunskaper

och färdigheter som äger direkt praktisk tillämpning i ordningsvakternas arbete. Dessa föreslås till huvudsaklig del inhämtas genom självstudier av en särskild för ändamålet utarbetad enkel, instruktiv handbok, varefter ytterligare undervisning — inriktad främst på demonstrationer och praktiska övningar — äger rum i form av en veckoslutskurs eller 10-tal studiecirkelsammanskomster. Till ledning för utbildningen har framlagts förslag till kursplan. För orientering om ändringar i lagstiftning m m ifrågasätts införandet av årlig aktuell information genom rikspolisstyrelsens försorg. Dessutom bör möjligheterna till viss fortbildning övervägas.

Vad gäller *trafikövervakare* förordar kommittén enhetliga krav i fråga om författningskunskap o d. Trafikövervakarna bör ges sådan utbildning att de dels förmår företa korrekta bedömningar av de överträdelser av olika slag som de har att beivra, dels bli i stånd att lämna allmänheten önskvärd service i form av upplysningar, anvisningar och annan hjälp. På grundval av erfarenheterna från Stockholm och Göteborg där viss utbildning av sådan personal förekommit, framlägger kommittén förslag till en kursplan omfattande ca 200 timmars undervisning. Beroende på lokala förhållanden kan en minskning av antalet undervisningstimmar till lägst 150 förekomma. Med hänsyn till att den särskilda trafikövervakningen är en kommunal angelägenhet bör det enligt kommittén ankomma på vederbörande kommun att anordna den utbildning som här avses.

och färdigheter som äro dröft på detta sätt. De som äro utvalda för denna föreläsning äro: ...

Genom rikspolisstyrelsens försorg, församla för rikspolisstyrelsen för att undersöka ...

Genom rikspolisstyrelsens försorg, församla för rikspolisstyrelsen för att undersöka ...

Genom rikspolisstyrelsens försorg, församla för rikspolisstyrelsen för att undersöka ...

BILAGOR

BLAGOR

Nuvarande kursplan för den grundläggande teoretiska fackutbildningen

Ordningspolistjänst (48 tim.)

1. Orientering om polisväsendet samt polispersonalens tjänstgöringsförhållanden: ledningen av polisverksamheten; befälsförhållanden; tjänstgöringsföreskrifter; sjukledighet; entledigande; tjänstefel, disciplinär bestraffning.
2. Polismans uppträdande: post- och patrulltjänst; expeditionstjänst; förhållandet mellan över- och underordnade.
3. Polisen och allmänheten.
4. Ordningspolisens uppgifter: rapporteringsskyldighet; upptagande av anteckningar vid begångna förseelser, inträffade trafikhändelser o d.
5. Frihetsberövande enl. polisinstruktionen; åtalsrättens betydelse för polismannens befogenhet.
6. Polismans rätt att bruka våld. Bruket av skjutvapen i polistjänsten.
7. Åtgärder ang. hittegods och tillvaratagna föremål.
8. Teckengivning vid trafikdirigering.

Kriminalpolistjänst (16 tim.)

1. Kriminalpolistjänstens allmänna grunder: verksamhetens innehåll, bevismedlen; arbetsmetoder, regler för polisman som kommer först till brottsplats.
2. Orientering om förundersökningsförfarandet: regler för inledande av förundersökning, den misstänktes rätt att anlita försvarare, den misstänktes rättigheter under förundersökningen.
3. Orientering om anlitande av olika tvångsmedel: tvångsmedel i samband med förhör, häktning; anhållande, gripande; husrannsakan, kroppsrannsakan, kroppsvisitation, kroppsbesiktning, fingeravtrycksupptagning och fotografering, kvarstad och skingringsförbud, beslag. Avspärrning av brottsplats.
4. Orientering om elementär förhörsteknik.
5. Inre spaning och registerslagning: Polisunderrättelser, RPS:s registraturer, ingivande av uppgifter till polisiära register.

Straffrätt (15 tim.)

1. Straffrättens innebörd.
2. Påföljder enl. brottsbalken.
3. Särskilda grunder, som utesluter, minskar eller upphäver straffbarhet.
4. Brott mot allmän verksamhet.
5. Mord, dråp och annan misshandel.
6. Brott mot annans frihet och frid.
7. Stöld och rån; egenmäktigt förfarande.
8. Skadegörelse; tagande av olovlig väg.

Specialstraffrätt (15 tim.)

Huvuddragen av vägtrafiklagstiftningen: allmänna körregler, hastighetsbestämmelser, omkörning, filkörning, motorvägen och dess trafikregler, belysning, last, vägmärken, trafiksignaler m m.

Svenska (30 tim.)

1. Skriftlig framställning: uppsatsskrivning, rättskrivning; stilarter, ordval.
2. Muntlig framställning: språkbehandling, talteknik, riksspråk och dialekter, uttal, ordval; föredrag, diskussioner.
3. Språklära och språkhistoria: språklärens grunder, orientering i språkhistoria.

Samhällslära (21 tim.)

1. Demokrati och diktatur.
2. Befolkningsutveckling. Yrkesfördelning. Samhällsklasser.
3. De politiska partierna: kort historik och aktuella program.
4. Vårt nuvarande statsskick. Grundlagar. Konung och regering.
5. Riksdagens sammansättning, arbetsformer och befogenheter.
6. Statsförvaltning och kommunal förvaltning.
7. Skolväsende.
8. Sverige och utlandet. De internationella organisationerna.

Socialkunskap (10 tim.)

Socialpolitikens uppkomst och anpassning till samhällsutvecklingen med tyngdpunkten lagd på industri- och servicesamhällets behov av socialt trygghetssystem (socialförsäkringarna) och enskilt omhändertagande. Undervisningen inriktas främst mot de områden, där nära samverkan bör föreligga mellan polisen och socialvården.

Akutsjukvård och socialmedicin (22 tim.)

1. Människokroppens byggnad; nervsystemet, medvetanderubbningar, svimning; andning och blodomlopp; åtgärder vid andnings- och hjärtstillestånd.
2. Sår och sårinfektioner.
3. Blödning, blödningschock och annan skadechock. Chockåtgärder.
4. Brännskador. Elskador. Köldskador.
5. Ben- och ledsador.
6. Luftvägshinder och kvävningstillbud. Främmande föremål i luftvägar, öga, öra.
7. Akuta buk-, hjärt- och infektionssjukdomar. Sammanfattning av observationen av den sjuke eller skadade.
8. Skallskador och hjärnblödning. Psykiska orostillstånd. Epilepsi. Något om missfall och förlossning.
9. Övningar (bl a med övningsdocka): lämpligt läge för medvetslös; konstgjord andning; yttre hjärttryck; tryckförband vid blödning; stödförband vid ben- och ledsador; lyftande och transport av skadad.

Fysisk träning (4 tim./vecka)

Motionsgymnastik och bollspel; jiu-jitsu; grundläggande simundervisning samt provtagning för livraddarmärket.

Tjänstevapnens bruk (16 tim.)

Övningskjutning med pistol på inomhusbana.

Nuvarande kursplan för konstapelsklassen

Ordningsspolistjänst (100 tim.)

1. Repetition av de i den grundläggande teoretiska fackutbildningen genomgångna avsnitten av polisinstruktionen samt inlärande av tillämpliga återstående avsnitt.
2. Frihetsberövande enl. polisinstruktionen (mera detaljerad genomgång än i den grundläggande teoretiska fackutbildningen samt med praktiska anvisningar rörande ingripande vid t ex fylleri, förgelseväckande beteende, rattfylleri).
3. Polisens uppträdande.
4. Repetition och komplettering av tidigare undervisning rörande upptagande av anteckningar.
5. Upptagande av anmälan om brott.
6. Rapporteringsskyldighet och rapporteftergift.
7. Polisens rätt att bruka våld. Bruket av skjutvapen.
8. Praktiska synpunkter på sinnessjuklagen, lagen om nykterhetsvård, barnavårdslagen samt lagen om åtgärder vid samhällsfarlig asocialitet.
9. Tjänst som utredningsman; protokollering.
10. Trafikdirigering.
11. Foreringar och uppträdande i övrigt av polismän i grupp.

Kriminalpolistjänst (80 tim.)

1. Repetition och viss komplettering av undervisningen i den grundläggande teoretiska fackutbildningen.
2. Signalementslära.
3. Vapenlära: eldhandvapen; jämförelse mellan vissa svenska, amerikanska och engelska kalibrar; ammunition till hagelbössor; tillvaratagande av skjutvapen och ammunition på brottsplats; jämförelsevapen och ammunition; särskilda bestämmelser om jaktvapen.
4. Misstänkta dödsfall samt förberedande undersökningar vid dylika.
5. Brandorsaksutredningar.
6. Fotografering.
7. Skissering.
8. Spårlära.
9. Kriminaltekniska problem i samband med trafikolyckor.
10. Inbrottsteknik.

Straffrätt (70 tim.)

Straffrättens allmänna del

1. Straffrättens innebörd; straffteorier; begreppet brott samt de objektiva straffrihetsgrunderna.
2. Allmänt om uppsåt och oaktsamhet.
3. Allmänt om försök, förberedelse, tillbakaträdande och medverkan.
4. Brottspåföljder: allmänna straffarter, ämbetsstraff, disciplinstraff, straffmätning, villkorlig dom, skyddstillsyn, ungdomsfängelse, internering, behandling av kriminell ungdom och psykiskt abnorma lagöverträdare, förverkande.
5. Allmänt om straffs bortfallande genom preskription.
6. Allmänt om brottsbalkens tillämplighet i rummet.

Straffrättens speciella del

7. Stöld, rån, egenmäktigt förfarande.
8. Bedrägeri, utpressning, ocker och häleri.
9. Allmänt om förskingring och annan trolöshet.
10. Allmänt om skadegörelse samt tagande av olovlig väg.
11. Orientering kring brott mot allmän verksamhet.
12. Brott mot allmän ordning.
13. Ämbetsbrott.
14. Allmänt om mord, dråp och annan misshandel.
15. Allmänt om brott mot annans frihet eller frid.
16. Allmänt om sedlighetsbrott.

*Specialstraffrätt (63 tim.)**Trafiklagstiftning*

1. 1—8 §§ VTF i den utsträckning som krävs för att ge polismannen möjlighet att bedöma och ingripa i de fall, då förseelse mot utrustningsbestämmelserna kan misstänkas föreligga. 9, 28, 52 och 57 §§ studeras samtidigt med hänvisning till polismannens befogenheter enl. polisinstruktionen att undersöka bristfälliga fordon och förbjuda fortsatt färd.
2. Registreringsbestämmelserna genomgås i stora drag. Bestämmelserna i 10 § 4 mom., 11 §, 12 § 1 och 4 mom., 13 § 1 och 4 mom., samt 21 § VTF genomgås dock noggrant.
3. Trafikförsäkringsbestämmelserna studeras i 1 och 24 §§ trafikförsäkringslagen.
4. Bestämmelserna om förare av fordon enl. 28 §, 29 § (körkortsbestämmelserna), 30 § (övningskörning) och 35 § VTF. I övrigt genomgås VTF:s tredje avdelning i stora drag.
5. Trafikreglerna genomgås noggrant i de delar, som kan bli aktuella i den praktiska polisverksamheten. Trafikbrottslagens bestämmelser studeras i samband med trafikreglerna. 61—64 §§ VTF berörs. Vägmärkena förutsätts vara kända. Ansvarsbestämmelser. 74 och 77 §§ VTF. Orientering om vägtrafikkungörelsen och vägmärkeskungörelsen.
6. Mopedförordningens 1—4 samt 8—11 §§ inpräntas. Övriga paragrafer i förordningen genomgås kursivt.
7. I förordningen om yrkesmässig trafik studeras 1—2, 21, 26 §§ samt 27 § 1 och 6 mom., 29 § 8 mom. och 32 § 6 mom. ävensom ansvarsbestämmelserna i tillämpliga delar. Övriga bestämmelser kursivt.

Ordningslagstiftning

8. Polismyndighetsbegreppet.
9. Allmänna ordningsstadgan och lagen om allmänna sammankomster.
10. Bestämmelser ang. hundar: lagen om tillsyn över hundar, jaktlagen, jaktstadgan, hundskatteförordningen samt lagen om djurskydd.
11. Bestämmelser ang. skjutvapen m m: vapenförordningen, jaktstadgan, allmänna ordningsstadgans 6 § samt KF om förbud mot innehav av vissa stiletter m m.
12. Bestämmelser ang. radiomottagningsapparater m m: lagen om radioanläggning m m och KK ang. rätt att inneha radiomottagningsapparat.
13. KF med särskilda bestämmelser om biografforeställningar m m.

Näringslagstiftning

14. Näringsfrihetsförordningen, firmalagen och bokföringslagen.
15. Butikstängningslagen och bestämmelser ang. försäljning m m av preventivmedel.

16. Bestämmelser ang. kontroll av svenska resande samt utläningar: hotell- och pensionatsstadgan, utlänningskungörelsen 47—50 §§ samt skyddsområdeskungörelsen.
17. Lagen om pantlånerörelse samt förordningen ang. handel med skrot, lump och begagnat gods.
18. Lotteriförordningen.
19. Förordningen om eldfarliga oljor.

Alkohollagstiftningen

20. Rusdrycksförsäljningsförordningen, förordningen om tillverkning o. beskattning av malt- och läskedrycker, ölförsäljningsförordningen, förordningen om försäljning av alkoholfria drycker, förordningen om tillverkning av sprit och vin, förordningen om försäljning av teknisk sprit och alkoholhaltigt preparat samt varusmuggningslagen.

Utlänningslagstiftningen

21. Utlänningslagen, utlänningskungörelsen samt passkungörelsen.

Sociallagstiftning

22. Lagen om åtgärder vid samhällsfarlig asocialitet.

Processrätt (24 tim.)

Allmänt

1. Domstolsorganisation, rättegångens grundläggande principer, bevisregler, överklagande av dom.

Brottmål

2. Partsförhållanden, åtgärder före huvudförhandling, huvudförhandling, speciella förfaranden (parkeringsbot, strafföreläggande, åtalseftergift m m).

Civilmål

3. Partsförhållanden, förberedelse och huvudförhandling, speciella processformer (lagsökning, betalningsföreläggande).

Civilrätt (42 tim.)

Familjerätt

1. Äktenskapsrätt: trolovning, äktenskapshinder, makars inbördes underhållsskyldighet, makars egendom, makars gäld, rättshandlingar mellan makar, boskillnad, hemskillnad, äktenskapsskillnad, bodelning.
2. Föräldrarätt: barns börd, talan ang. äktenskaplig börd, fastställande av faderskap till utomäktenskapligt barn, barns namn, vårdnaden om barn, underhållsskyldighet, underårigs omyndighet, omyndigförklaring, förmyndarskap.
3. Arvsrätt: släktingars arvsrätt, makes arvsrätt, utomäktenskapliga barns arvsrätt, allmänna arvsfonden, laglott, behörighet att upprätta testamente, testamentes form, bevakning, delgivning och klander av testamente, boutredning jämte bouppteckning, bodelning och arvskifte, dödförklaring.

Förmögenhetsrätt

4. Avtalsrätt: offert och accept, slutande av avtal, utfärdande av fullmakt, fullmäktigs befogenhet och behörighet, rättshandlingars ogiltighet.
5. Besittning: gemensam besittning och sambesittning, osjälvständig besittning, återställande av rubbad besittning, besittningsskydd, tillåtna besittningskränkningar.

6. Fast egendom: begreppet fast egendom, allemansrätt, fastighetsindelning, köp, lagfart, panträtt, nyttjanderätt (hyreslagen), servitut.
7. Lös egendom: köp, godtrosförvärv, avbetalningsköp, hittegoods, panträtt, retentionsrätt, skuldebrev, borgen, preskription.
8. Skadestånd: culparegeln, strikt skadeståndsansvar, skadeståndets omfattning.
9. Bolag och föreningar: begreppet juridisk person, enkelt bolag, handelsbolag, kommanditbolag, aktiebolag, ekonomiska och ideella föreningar.

Socialkunskap (20 tim.)

1. Socialpolitikens ursprung, utveckling, omfattning samt beroende av samhällsutvecklingen.
2. Socialpolitikens former och organisation. (Genomgången byggs i stor utsträckning upp på praktiska exempel med anknytning till vederbörandes hemort, tjänstgöringsort etc.).
3. Redogörelse för principerna och huvudreglerna i föreningsväsende och rättsordning på arbetsmarknaden, arbetarskydd, familjepolitiken och dess olika grenar, socialbalansen, socialvårdsverksamhet samt socialpolitikens kostnader. (Ämnesavsnittet belyses genom situationsspel avseende tex en avtalsuppgörelse, ett olycksfall på en arbetsplats, ett barnavårdsfall, en gift moders situation, ett pensionärsärende).

Svenska (40 tim.)

1. Skriftlig framställning: genomgång av uppsatsämnen av olika typer med dispositionsövningar; språkriktighetsregler med exempel; den språkliga sidan av upptagande av anmälan med diskussion av exempel; interpunktionsövningar; uppsatsskrivning.
2. Muntlig framställning: genomgång och diskussion av den muntliga framställningens problem, planerande och framförande av olika typer av anföranden, användandet av tillgängliga hjälpmedel o. d. Varje elev håller ett anförande om 10—15 min. över valfritt ämne.
3. Språkhistoria: talspråk, skriftspråk, dialekter, stilarter.

Akutsjukvård och socialmedicin (20 tim.)

1. Repetitorium i andningsvård, konstgjord andning och hjärtkompression. Besök å brandstation; orientering om sjuktransporttjänst och räddningstjänst, rök- och vattendykare.
2. Bevistande av rättsmedicinsk obduktion (trafikolycka eller motsvarande).
3. Övning i förbandsläggning, stödjeförband och sjuktransport.
4. Sexualpsykologi, sexuella perversioner.
5. Veneriska sjukdomar och lex veneris.
6. Sinnessjukdomar, speciellt akuta psykoser. Sinnessjuklagen.
7. Medicinska och sociala synpunkter på epilepsi.
8. Tuberkulos och tuberkuloslagstiftning.
9. Hälsovårdsstadgan.
10. Epidemiska sjukdomar och epidemilagen.
11. Blodgrupper och deras rättsmedicinska behandling.
12. Alkoholsjukdomar och deras medicinska och sociala behandling.
13. Narkomanierna: medicinsk och social behandling.
14. Sjukassebestämmelser. Lag om yrkesskada.
15. Medicinsk och social rehabilitering.
16. Förgiftningar speciellt ur polisiär och akutsjukvårdssynpunkt. Förgiftningsprofilax: läkemedelslagstiftning, giftstadga etc.

Psykologi (25 tim.)

1. Psykologins arbetsmaterial och forskningsmetoder: biografiskt material; direkt betendestudium; det vetenskapliga experimentet. Demonstrationer och praktikfall.
2. Allmänt om personlighetsbildningen.
3. Några viktiga personlighetsegenskaper: allmänintelligens och specialbegåvningar; kort översikt av intelligensmätningmetoder; temperamentsegenskaper; sociala personlighetsvariabler (neurotiseringsbenägenhet, kontaktbehov, egocentricitet m fl).
4. Arv och miljö: exempel bl a från tvillingforskning; uppväxtåren (allmän utvecklingspsykologi); sociala grupper och deras inflytande på personlighetsbildningar; normer och värderingar; särskilt uppmärksammas sambandet mellan ungdomsbrottslighet och miljöfaktorer (hemmiljön, skolan, gänget m m).
5. Abnormpsykologi.
6. Polisen och allmänheten: individ och massa; hur massan påverkas; psykologiska kontaktproblem i patrulltjänst och trafikövervakning.
7. Om förhör av vittnen: elementär genomgång av varseblivning och minnesverksamhet; allmänna regler; ljudbandsdemonstration.

Fysisk träning (6 tim./vecka)

1. Motionsgymnastik samt bollspel.
2. Simning: grundläggande simundervisning; provtagning för livräddarmärket och magistervärdigheten.
3. Idrott: provtagning för riksiddrottsmärket.
4. Jiu-jitsu.
5. Fäktning och rodd (mindre omfattning).

Vapnens bruk och stridstaktik

1. Materielkänedom; vapenvård.
2. Skjutning med kulsprutepestol, kulsprutegevär, pistol, kulspruta och automatgevär (skjutbana).
3. Fältskjutning med kulsprutepestol och pistol.
4. Kast med skarp handgranat.
5. Sprängtjänst.
6. Mintjänst.
7. Polisgrupp/patrull: överfall och sabotage.
8. Husstrider.
9. Strid i ort.

Civildövarstjänst (16 tim.)

1. Nya stridsmedel. Total krigföring. Totalt försvar. Civildövarstjänstens uppgifter och organisation.
2. Observations- och förbindelsetjänst. Alarmering. Civildövarstjänstens beredskapsgrader. Civildövarstjänstplikt. Bestämmelser ang. mörkläggnings- och trafik.
3. Utrymning och inkvartering.
4. Skydd mot kärnvapen och radiakstrålning. Bestämmelser ang. skyddsrum.
5. Biologisk krigföring och skyddsmöjligheter. Stridsgaser och skyddsmöjligheterna däremot.

Specialföreläsningar

- 1. Alkohollagstiftningen (2 tim.).
- 2. Jaktvård (6 tim.).
- 3. Utnyttjandet av hundar i polistjänsten (8 tim.).
- 4. Spioneri och sabotagebrott (2 tim.).
- 5. Trafikundervisning i skolor (3 tim.).

1. Psykologiska arbetssätt och forskningsmetoder. 2. Psykologiska arbetssätt och forskningsmetoder. 3. Psykologiska arbetssätt och forskningsmetoder. 4. Psykologiska arbetssätt och forskningsmetoder. 5. Psykologiska arbetssätt och forskningsmetoder. 6. Psykologiska arbetssätt och forskningsmetoder. 7. Psykologiska arbetssätt och forskningsmetoder. 8. Psykologiska arbetssätt och forskningsmetoder. 9. Psykologiska arbetssätt och forskningsmetoder. 10. Psykologiska arbetssätt och forskningsmetoder.

Yrkesutövning (10 tim.)

- 1. Motivpsykiatri samt hjälp.
- 2. Sanning, grundläggande sanningssökning för livsfrågor och värde.
- 3. Livst: utövning för livsfrågor.
- 4. Livst: utövning för livsfrågor.
- 5. Färd och tord (inriktad omfattning).

Yrkesutövning (10 tim.)

- 1. Matrisanalys, yrkesutövning.
- 2. Skjutning med kalibrerad pistol, kalibrerad och antarskott.
- 3. Färdutövning med kalibrerad pistol och pistol.
- 4. Färd med stark handgranat.
- 5. Sprängämne.
- 6. Miniräddning.
- 7. Kolgrupp/patrull: överall och sabotage.
- 8. Husstrid.
- 9. Strid i ort.

Ördbeskrivning (10 tim.)

- 1. Nya stridsmedel. Total krigen. Ördbeskrivning, frågor och svar.
- 2. Övervaknings- och förbindningsmedel. Ördbeskrivning, frågor och svar.
- 3. Ördbeskrivning. Ördbeskrivning, frågor och svar.
- 4. Utvärdering och inaktivering.
- 5. Skad mot kärnvapen och radiation. Ördbeskrivning, frågor och svar.
- 6. Biologisk stridning och stridsmedel. Ördbeskrivning, frågor och svar.

Nuvarande kursplan för assistentklassen

Ordningspolistjänst (112 tim.)

1. Protokollering, omfattande upprättandet av förundersökningsprotokoll, förundersökningsanteckningar och rapporter ang. ärenden hänförliga till skydds- och övervakningsverksamheten.
2. Sinnessjukas behandling på polisstation jämte utredning och redovisning i ärenden ang. sinnessjuka.
3. Farliga alkoholister; genomgång av nykterhetsvårdslagen; utredning och redovisning i ärende ang. alkoholister.
4. Studiebesök på radioexpeditionen samt på en polisstation i Stockholm.
5. Genomgång av viktigare avsnitt av författningar rörande polisverksamheten.
6. Polistaktikens grunder; begreppsförklaringar. Tillämpningsövningar — "krigsspel".

Kriminaltaktik

Kriminalpolistjänst (270 tim.)

1. Allmän spaningslära.
2. Förhörlära med demonstrationer och övningar.
3. Förundersökningen.
4. Protokollering.
5. Studiebesök på kriminalavdelningen i Stockholm.
6. Film och bildbandsföreläsning jämte kommentarer.

Kriminalteknik

7. Allmän spårlära; brottsplatsundersökningens teori.
8. Spårsökning och undersökningsteknik.
9. Spåravgjutning (demonstrationer och övningar).
10. Fingeravtrycks- och signalementslära.
11. Fotografering.
12. Låskunskap.
13. Brottsplatsens skyddande samt teknik vid husrannsakan.
14. Vapenundersökningar.
15. Varukännedom.
16. Registerkunskap.
17. Trafikutredningsteknik.
18. Brandorsaksutredningar.
19. Bedrägeriutredningar.
20. Dödsfallsutredningar.
21. Skrift- och urkundsförfalskning.
22. Skatteärenden.
23. Gränsövervakning och utlänningskontroll.
24. Spioneri och sabotagebrott.
25. Valutabrott, narkotikabrott, olaga varuinförsel.

Straffrätt med straffprocessrätt (105 tim.)

Repetition och komplettering av konstapelsklassens kurs i vad avser de straffrättsavsnitt, som tidigare antingen behandlats mera översiktligt och orienterande eller utelämnats (brott mot rikets säkerhet, högmålsbrott, förfalskningsbrott, mened och falskt åtal, allmänfarliga brott m m).

*Specialstraffrätt (105 tim.)**Trafiklagstiftning*

Fördjupning av konstapelsklassens kunskapsstoff på grundval av läroboken "Vår vägtrafiklagstiftning" av Biörklund-Berglund. Vägmarke- och vägtrafikkungörelselerna berörs dock endast i vissa delar.

Ordnings-, närings- och alkohollagstiftning

Ordningsstadgan och lagen om allmänna sammankomster studeras grundligt. Näringsfrihetsförordningens bestämmelser om rätten att driva näring, kringföringshandel och realisationshandel genomgås noggrant, varjämte vissa rättsfall diskuteras. Rusdrycksförsäljningsförordningen studeras ingående. De sk förtäring- och förvaringsförbuden görs till föremål för ett fördjupat studium.

Civilrätt (63 tim.)

Undervisningen är i princip inriktad på en fördjupning av det i konstapelsklassens kurs i civilrätt ingående kunskapsstoffet. Således belyses lagstiftningen med exempel och rättsfall, varjämte någon tid anslås för diskussioner. Undervisningen omfattar även en grundlig repetition av konstapelsklassens kurs. I anslutning härtill genomgås vissa i nämnda kurs icke behandlade lagstadganden och ämnesavsnitt, huvudsakligen i enlighet med följande uppställning:

Familjerätt

1. Äktenskapsrätt: lysning, vigsel, återgång av äktenskap, vissa stadganden ang. äktenskapsskillnad, skadestånd vid äktenskapsskillnad, makes rätt till bostad vid äktenskapsskillnad.
2. Föräldrarätt: adoption, barnavårdsman, verkan av omyndigas rättshandlingar.
3. Arvsrätt: adoptivbarns arvsrätt, underhållsbidrag ur kvarlåtenskap, testamentes tolkning, testamentes ogiltighet, sammanlevnad i oskiftat bo.

Förmögenhetsrätt

4. Avtalsrätt: återkallelse av fullmakt, verkan av att fullmäktig eller huvudman avlider, rättshandlings ogiltighet på grund av befodringsfel och simulation.
5. Fast egendom: vattenområden, inskränkningar i förvärrätten, kontraktsbrott o d vid överlåtelse, gåva, dödande av inteckning, exekutiv försäljning, nyttjanderätts bestånd vid äganderättsövergång, bostadsrätt.
6. Lös egendom: vissa stadganden i köplagen, lösöre köp, gåva, samäganderätt, panträtt, check, kallelse å okända borgenärer.

Socialkunskap (30 tim.)

1. Den sociala och ekonomiska utvecklingen i Sverige sedan början av 1800-talet.
2. Socialpolitiken och dess samhällsekonomiska aspekter: socialpolitikens målsättning och dess inverkan på olika samhällsgruppers levnadsstandard; organisationsväsendet bland arbetstagar och arbetsgivare och dess roll i dagens samhälle; rättsordningen på arbetsmarknaden.
3. Den sociala skyddslagstiftningen: arbetstidslagstiftning, lagstiftning om semester och skydd mot olycksfall och ohälsa i arbetet.
4. Den moderna sysselsättningspolitiken och dess roll i ett modernt samhälle. Yrkesvägledningen och dess betydelse.
5. Familjepolitiken. Socialförsäkringarna. Socialhjälp.

Psykologi (45 tim.)

1. Kort repetitorisk genomgång av konstapelsklassens kurs.
2. Nervfysiologi med tyngdpunkten på det centrala nervsystemet och sinnesfysiologin, allmänna funktioner hos cortex, motoriska och sensoriska centra och regioner i hjärnan.
3. Varseblivningspsykologi med relativt utförlig beskrivning av våra sinnen, förmimmelser, stimulus-reaktionsmekanismerna, organiserande av varseblivningar, konstansupplevelser, uppmärksamhetsstimuli; varseblivningens påverkan av förhandsinställningar, vanor, personliga intressen, behov och sociala faktorer.
4. Inläring och minnen: olika typer av inläringsexperiment, inlärningskurvor, organiserandet av inlärningsstoff, faktorer som inverkar på inläringen, medövning, memorering, retention, erinringsförändringar, glömskekurvor.
5. Tankepsykologi; föreställning, illusion och hallucination, insikt, språksymboler.
6. Känsla, emotion och motivation.
7. Differentiell psykologi; psykologisk mätning (särskilt intelligensmätning), grundläggande personlighetspsykologi.
8. Socialpsykologi; arv- och miljöproblem, gruppdifferenser, individ-massa.
9. Vittnes- och förhörpsykologi med anknytning särskilt till varseblivning och minne. (Experiment och ljudbandsdemonstrationer samt genomgång av fall).
10. Intervjuteknik (med tillämpningsövningar) och subjektiv bedömning.
11. Ledarskapets psykologi (med diskussion av fall).
12. Psykologiska kontaktproblem (med diskussion av fall).

Rättspsykiatri (20 tim.)

Utbildningen syftar till att ge eleverna en god information om de psykiatriska spørsmål som i omedelbar och praktisk form möter polismännen i deras verksamhet.

1. Normalpsykologisk orientering med redogörelser för de psykiska fenomen, vilkas kvantitativt eller kvalitativt avvikande yttringar utgör väsentliga symptom i psykopatologin.
2. Översikt och exemplifiering av viktigare symptom i psykopatologin med särskild hänsyn till symptomens betydelse för eventuell farlighet och kriminalitet. Praktiska anvisningar för polismännens handlande.
3. Kortfattad översikt av psykiatris systematik och egentliga sjukdomslära.
4. En mera detaljerad framställning av vissa viktiga psykopatologiska typer och bilder:
  - a) alkoholismen och dennas psykiska följsjukdomar, olika typer av rus samt tillstånd som simulerar alkoholrus,
  - b) läkemedels- och thinnermissbruk samt narkomani,
  - c) sexuella abnormiteter, sexualbrottslingar och sexualbrott.
5. Medicinsk kriminologi i översikt med utgångspunkt från såväl psykopatologi som socialkriminologi; återfallsbrottslingar, våldsbrott och trafikbrott; allmänna synpunkter på behandling av brottslingar.
6. Översikt av den egentliga rättspsykiatris grundbegrepp jämte beskrivning av tillvägagångssättet vid sinnesundersökningar. Psykiatriska aspekter på sinnessjuklagens tillämpning; studiebesök på rättspsykiatrisk klinik.

Rättsmedicin (26 tim.)

1. Genomgång av ämnet och dess hjälpvetenskaper.
2. Dödstecken och likomvandling. Naturlig död, dödfödsel.
3. Allmänt om skador på levande och döda; vitalreaktionen.

4. Läkarens och polismannens arbete på brottsplats, vid liksyn samt vid obduktion. Undersökning för påvisande av alkoholpåverkan.
5. Trubbigt våld, dess olika former och orsakande föremål.
6. Skär-, stick-, skott-, el- och brännskador.
7. Hängning, strypning, drunkning etc.
8. Förgiftningar; sömnmedel, koloxid, cyan, insekticider.
9. Graviditet, abort, förlösning, barnamord.
10. Identifiering, skelettundersökning. Komplikationer och ofall, adekvat kausalitet, dödsorsakskonkurrens. Föreskrifterna ang. rättsmedicinsk obduktion.
11. Demonstrationer rörande dödstecken och likomvandling; människokroppens byggnad; fall av strypning, kvävning, hängning, sömnmedelsförgiftning (själv-mord), koloxidförgiftning och naturlig död; de anatomiska förhållandena vid kriminell abort.

Fysisk träning

För fysisk träning, omfattande motionsgymnastik, bollspel samt jiu-jitsu, anslås 1 timma per vecka.

Vapnens bruk och stridstaktik

Ämnesplanen är identisk med konstapelklassens.

Civilförsvarstjänst (16 tim.)

1. Nya stridsmedel och stridsmetoder. Totalförsvar. Civilförsvarspplikt. Civilförsvarets organisation. Beredskapsfrågor. Ordnings- och bevakningstjänst.
2. Kärnvapnens olika verkningssätt; skyddsmöjligheter; olika stråldosers verkan vid radiakstrålning. Stridsgaser och skyddsmedel. Skyddsrumfrågor.
3. Larmsignaler och deras innebörd. Rapport- och ordergång under flyglarmtillstånd. Verksamhet i skadeområde.
4. Utrymning och inkvartering.
5. Biologisk krigföring.

Specialföreläsningar

- Arbetsledning (9 tim.).
- Kriminalpolitik (4 tim.).
- Trafikövervakning (8 tim.).
- Utnyttjandet av hundar i polistjänsten (8 tim.).
- Barnavårdsnämndernas uppgifter (3 tim.).
- Ungdomsvårdsskolorna (3 tim.).
- Nykterhetslagstiftning (4 tim.).

Nuvarande kursplan för kommissarieklassen

Ordningspolistaktik (70 tim.)

1. Återblick på den teoretiska polistaktiken med aktuella typexempel på organisationen av större poliskommenderingar under olika förhållanden.
2. Planläggningen av yttre bevakning. Trafikdirigering, punktbevakning, skyddspolis, kvarterspolis. Televisionens och teleprinterns möjligheter.
3. Polistaktiska lärdomar från de krigförande länderna under andra världskriget. Försvaret av polisstationer under orostider.
4. Repetitorisk genomgång av föreskrifterna om frihetsberövanden och våldsanvändning (särskilt bruket av skjutvapen).
5. Förföljandet av för brott misstänkt person i motorfordon och i samband därmed anordnandet av vägspärrar. Spaning efter rymmare från fångvårdsanstalter. Användning av skjutvapen vid gripande.
6. Ingripanden mot desperados (mentalsjuka). Användningen av gas- och rökmateriäl. Ingripanden under utomordentliga förhållanden.
7. Bestämmelserna om »äventyrligt spel». Organiserandet av razzior mot spelhålor, nattklubbar, narkotikanästen. Husrannsakan. Ingripanden på in- och utländska fartyg i svensk hamn.
8. Trafikövervakning och trafiksäkerhet. Tekniska hjälpmedel vid trafikövervakning. Flygande inspektion. Trafikundervisning i skolor.
9. Utnyttjandet av hundar i polistjänsten.
10. Beredningsplanläggning: författningsmässiga grunder; planläggningens omfattning och hjälpmedel; polisens krigsmässiga utrustning samt fortlöpande utbildning i vapnets bruk och stridstaktik.

Kriminalpolistjänst (110 tim.)

Kriminaltaktik

1. Förundersökningen; förhörstaktik; protokollering; kriminaltaktiska synpunkter på brottsutredningen. Organiserandet av kriminalutredningar med särskilt avseende vid undersökningsledarens/spaningschefens uppgifter.
2. Internationella kriminalpoliskommissionen och samarbetet med utländska polismyndigheter.

Kriminalteknik

3. Allmän spårlära och avbildningslära.
4. Varukännedom.
5. Vapenlära.
6. Trafikolycksutredning.
7. Registerkunskap.
8. Inbrott och inbrottsteknik.
9. Brandutredningar.
10. Husundersökning.
11. Skatteutredningar, deklarationsärenden.
12. Gränsövervakning och utlänningskontroll.
13. Spioneri och sabotagebrott; säkerhetstjänstens organisation.
14. Valuta, narkotika, smuggling.
15. Våldtäktsbrott.

Polislagstiftning (20 tim.)

1. Instruktionen för rikspolisstyrelsen. Länsstyrelseinstruktionen.
2. Polisinstruktionen jämte rikspolisstyrelsens föreskrifter och anvisningar till densamma. Rikets indelning i polisdistrikt.
3. Lagen om vad som avses med polismyndighet. Kungörelsen om handläggning av vissa polischefsuppgifter jämte rikspolisstyrelsens beslut om delegation. Rättegångsbalkens 7 kap. 9 §. Handläggningen av polismyndighetsärenden: rutiner och arbetsmetoder.
4. Lagen om polisenämnder. Lagen om kommunal trafikövervakning. Lagen om trafiknämnder. Kungörelsen om förordnande för tullpersonal att ombesörja viss trafikövervakning. Kungörelsen om ersättning till statsverket vid anlitanande av polisbevakning på enskild bekostnad.
5. Diarieföring samt handläggning av brottmål och ärenden. Personregistrering.
6. Personalredovisning. Arbetstidsfrågor. Arbetarskydd.
7. Polisrekrytering.

Straffrätt med straffprocessrätt (36 tim.)

1. Orientering kring den nya brottsbalken främst i vad angår de särskilda brotten och åtalsreglerna. Polischefens och åklagarens befattning med förundersökning i brottmål.
2. Kriminologi och kriminalpolitik.

Specialstraffrätt (20 tim.)

Seminariebetnad undervisning rörande mera svårbestämbara frågor inom vägtrafiklagstiftningen och allmänna ordningsstadgan.

Socialkunskap (30 tim.)

1. Översikt över nyheter på socialpolitikens område samt rörande samhällets hjälpåtgärder.
2. Samhällets barnavård.
3. Kriminalvården.
4. Hem och vårdformer för ungdom.
5. Nykterhetsvården.
6. Studiebesök vid Lövsta skolhem och Högdalens ungdomshem.

Psykologi (40 tim.)

1. Allmän psykologi: utvecklingspsykologi, differentialpsykologi, personlighetspsykologi; behov och motivation; val, konflikt, missräkning; affekt och emotion; abnormpsykologi, socialpsykologi; vittnespsykologi och förhörsteknik.
2. Arbetsledarpsykologi och instruktionsmetodik.
3. Introduktion och utbildning av nyanställda.

Rättspsykiatri (16 tim.)

Medicinsk kriminologi i översiktsform med utgångspunkt i såväl psykologi som socialkriminologi och med särskilt beaktande av återfallsbrottslingar, våldsbrott och trafikbrott. Allmänna synpunkter på behandling av brottslingar. Översikt av den egentliga rättspsykiatriens grundbegrepp jämte beskrivning av tillvägagångssättet vid sinnesundersökningar. Psykiatriska aspekter på sinnessjuklagens tillämpning. Studiebesök på rättspsykiatrisk klinik.

Rättsmedicin (18 tim.)

1. Genomgång av de olika medicinska disciplinerna med exempel på när och hur de kan utnyttjas inom rättsmedicinen. Hjälpvetenskaper. Något om medicinsk terminologi. Om bedömning av läkarintyg. Obduktionsförfarandets formalia och realia; bildemonstration av iakttagelser vid liksyn och skadetyper; demonstrationer av olika obduktionsfall. Genomgång av fall av felbedömda skottskador. Rättsmedicinens möjligheter; demonstration av tillvaratagande av preparat för rättskemisk undersökning.
2. Alkoholmissbruk och sömnmedelsförgiftning.
3. Kriminella aborter.
4. Sexualpatologi.

Vapners bruk och stridstaktik

Ämnesplanen är identisk med konstapelsklassens.

Civildövsvarstjänst (7 tim.)

1. Nya stridsmedel. Luftbevakning och markbevakning. Civildövsvarrets organisation. Beredskapsgrader. Alarmering. Verkskydd.
2. Utrymningsbestämmelser; inkvartering av utrymda och hemlösa (med särskild hänsyn till ordningstjänstens medverkan). Kärnvapnets verkningssätt; skyddsmöjligheter.
3. Författningskunskap.
4. Ledningsverksamhet från civildövsvarrets ledningscentral och från krigspolisstation. Civildövsvarrets basstationer. Verksamhet i skadeområde.

Specialföreläsningar

Arbetsledarpsykologi och instruktionsmetodik (30 tim.).

Organisation, planering, arbetstid, rekrytering, samrådsverksamhet (30 tim.).

Kontorsteknik (10 tim.).

Allmän tilläggs pension (3 tim.).

Ungdomsvårdsskolor (2 tim.).

Fiskerilagstiftning (6 tim.).

Nuvarande kursplan för polischefskursen

Ordningspolitjänst (82 tim.)

1. Återblick på den teoretiska polistaktiken med aktuella typexempel på organisationen av större poliskommenderingar under olika förhållanden.
2. Planläggningen av »yttre» bevakning. Trafikdirigering, punktbevakning, skyddspolis, kvarterspolis. Televisionens och teleprinterns möjligheter.
3. Polistaktiska lärdomar från de krigförande länderna under andra världskriget. Försvar av polisstationer under orostider.
4. Repetitorisk genomgång av föreskrifterna om frihetsberövanden och våldsanvändning (särskilt bruket av skjutvapen).
5. Förföljandet av för brott misstänkt person i motorfordon och i samband därmed anordnandet av vägsräddning. Spaning efter rymmare från fångvårdsanstalter. Användning av skjutvapen vid gripande.
6. Ingripanden mot desperados (mentalsjuka). Användningen av gas- och rökmateriäl. Ingripanden under utomordentliga förhållanden.
7. Bestämmelserna om »äventyrligt spel». Organiserandet av razzior mot spelhålor, nattklubbar, narkotikanästen. Husrannsakan. Ingripanden på in- och utländska fartyg i svensk hamn.
8. Trafikövervakning och trafiksäkerhet. Tekniska hjälpmedel vid trafikövervakning. Flygande inspektion. Trafikundervisning i skolor.
9. Utnyttjandet av hundar i polistjänsten.
10. Beredskapsplanläggning: författningsmässiga grunder; planläggningens omfattning och hjälpmedel; polisens krigsmässiga utrustning samt fortlöpande utbildning i vapens bruk och stridstaktik.
11. Expeditionstjänst.

Kriminalpolitjänst (220 tim.)

Kriminaltaktik

1. Allmän spaningslära. Förundersökningen; förhörstaktiska frågor; protokollering; organiserandet av kriminalutredningar med särskilt avseende vid undersökningsledarens/spaningschefens uppgifter.
2. Internationella kriminalpoliskommissionen och samarbete med utländska polismyndigheter.

Kriminalteknik

3. Allmän spårlära och avbildningslära; spåravgjutning (demonstrationer och övningar); fingeravtrycks- och signalementslära.
4. Fotografering; skissering.
5. Låskunskap.
6. Laboratoriemetoder; skriftförfalskningar.
7. Identifiering av lik.
8. Varukänedom.
9. Vapenlära.
10. Trafikolycksutredningar.
11. Registerkunskap.
12. Förfalskning.
13. Inbrottsutredningar.
14. Husrannsakan och kroppsvsitation.

15. Dödsfallsutredningar.
16. Brandutredningar och brandorsaksutredningar.
17. Gränsövervakning och utlänningskontroll.
18. Spioneri och sabotagebrott.
19. Valuta- och narkotikabrott samt olaga varuinförsel.
20. Deklarationsärenden.

Polislagstiftning (20 tim.)

Ämnesplanen är identisk med kommissarieklassens.

Specialstraffrätt

Undervisning förekommer ej. Eleverna har att efter självstudier avseende främst trafik- och ordningslagstiftningen tentera i ämnet för erhållande av betyg.

Åklagartjänst (20 tim.)

1. Förhörsmetoder under förundersökningen och inför domstolen. Försvarens rättigheter och skyldigheter. Samarbetet mellan åklagaren (förundersökningsledaren) och försvaren.
2. Domstols medverkan vid förundersökningen i kontrollsyfte och för utredningens komplettering.
3. Förhållandet mellan förundersökningsledaren och polispersonalen (delegationsrätt m m).
4. Nedläggande av förundersökning, beslut i åtalsfrågan, åtalseftergift, nedläggande av åtal, stämningens innehåll.
5. Plädering inför rätta.
6. Fullföljd av talan med genomgång av anslutningsvad och procedurfrågor.
7. Tvångsmedlen.
8. Sekretesslagstiftningen; förhållandet till pressen.
9. Diskussion kring vissa bestämmelser, vilkas tillämpning visat sig bereda svårigheter. Redogörelse för av riksåklagarämbetet anlagda synpunkter på vissa konkreta fall.

Socialkunskap

Eleverna har att på grundval av självstudier avlägga tentamen för vinnande av vitsord. Till ledning för självstudierna ges en 5—6 timmars översiktlig genomgång av ämnet.

Psykologi (75 tim.)

1. Allmän psykologi; psykologin som vetenskap; psykologiska experiment.
2. Intelligensbedömning och begåvningsanalys: intelligensmättningsinstrumentens uppkomst, korrelationer mellan tester, vanliga typer av test, olika funktionssidor hos intelligensen.
3. Utvecklingspsykologi: utveckling från spädbarnsålder till puberteten.
4. Moderna personlighetsteorier; de viktigaste typlärorna, dimensionsanalys, försvarsmekanismer och motivation.
5. Mass- och gruppsykologi: grundläggande behov, miljöns inverkan på behoven, rollbegreppet, attitydundersökningar, propaganda, massfenomenen, olika slag av grupper, samhällets institutioner.
6. Vittnespsykologi och psykologisk förhörsteknik.
7. Medicinsk kriminologi.

Rättspsykiatri (20 tim.)

1. Rättspsykiatrins utveckling, omfattning och praktiska arbetsuppgifter.
2. De psykiskt abnormas straffrättsliga bedömning enligt gällande svensk rätt. Kort översikt av olika teorier rörande kriminalitetens uppkomst (medicinsk-biologiska, sociologiska, endokrinologiska, psykoanalytiska m fl).
3. Brottsbalkens bestämmelser avseende sinnessjukdom, sinnesslöhet och med sinnessjukdom jämställda tillstånd. Allmän psykopatologi, tankelivets rubbningar; sinnes- och tankevillor; illusioner; paranoiska idéer och hänsyftningsidéer; associationsförloppen och deras störningar; idéflykt; manodepressiv sjukdom och reaktiva depressioner. Rättspsykiaterns ställning som sakkunnig i brottmål; jämförelse med förhållandet i andra länder.
4. Den straffrättsliga bedömningen av rustillstånd. Internering ur rättspsykiatrisk synpunkt. Aklagarens roll vid försöksutskrivning av straffriförklarade. Om schizofreni och brott. Intellectuell efterblivenhet ur rättspsykiatrisk synpunkt.
5. Den straffrättsliga behandlingen av vissa psykopater och sexuellt abnorma. Homosexualitetens straffrättsliga ställning. Lagen om kastrering. Behandlingen av vissa alkoholbrottslingar. Rättspsykiatriska synpunkter på behandlingen av lösdrivare.
6. Bestämmelserna om rättspsykiatriska undersökningar (sinnesundersökningar); rättspsykiatriska utlåtanden.
7. Alkoholism ur rättspsykiatrisk synpunkt. Riktlinjerna för bedömning av brott under alkoholpåverkan. Kvinnlig kriminalitet. Sexualbrotten och sexualbrottslingarnas straffrättsliga behandling.

Rättsmedicin (20 tim.)

1. Rättsmedicinens omfattning. Rättsmedicinalväsendets organisation. Samarbetet mellan jurister, polismän och läkare.
2. Rättsmedicinsk och medicinsk terminologi. Intygsskrivning och värdering av intyg. Tystnadsplikten.
3. Allmänt om skador, vitalreaktionen.
4. Förvaring och transport av lik. Liksyn. Olika obduktionsformer; tillvaratagande av material för vidare undersökningar. Demonstration av dödstecken samt orsaker till plötslig naturlig död, sömnmedels- och andra förgiftningar, naturlig död samt dödsfall i anslutning till förlösningar; demonstration av skadetyper med exempel på medicinsk och juridisk bedömning.
6. Exempel på och kommentarer till förhör med läkare inför domstol.
7. Utredningar vid abortfall och våldtäkt samt om faderskap.

Bokföring med revisionslära (25 tim.)

Bokföring

1. Balans-, vinst- och förlusträkningar: olika affärshändelser inverkan på resultat och ställning. Bokslut direkt i balansräkning, på T-konton och på generalbalans. Bokföringsövning på T-konton med efterföljande bokslut. Samma bokslut i generalbalans. Vinstavstämning. Begreppen utgift—kostnad, inkomst—intäkt.
2. Avskrivningar: avskrivningens uppgift; konstant, degressiv och progressiv avskrivning; avskrivningarna ur skattesympunkt, främst räkenskapsenlig avskrivning.
3. Bokföringslagen: viktigare formella och sakliga bestämmelser.
4. Värderingsregler: dolda reservers inverkan på resultaträkning (civil- och skatterättsliga synpunkter); reglerna betr. värdering av varulager.

Revisionslära

5. Lagregler om revision.
6. Siffergranskning och intern kontroll.
7. Kontroll av intäkter och utgifter.
8. Årsredovisningen i aktiebolag.

Kameralkunskap (12 tim.)

1. Spörsmål ur medelsförvaltningssynpunkt betr. indrivning av skatter och böter med anknytning till civilrättsliga spörsmål i samband med indrivningen.
2. Spörsmål i övrigt ur kameral synpunkt vid bevakning av statsverkets fordringar, i den mån fråga är om utmätningsmans eller exekutionsbiträdes uppgifter.
3. Synpunkter på vad en utmätningsman har att beakta vid sitt handhavande av värde- och säkerhetshandlingar.
4. Genomgång av den interna kontroll som bör iakttas av utmätningsman i fråga om medelsförvaltningen.
5. Kontroll av medelsförvaltningen genom inventeringar.
6. Spörsmål rörande åtgärder till förhindrande och upptäckande av oegentligheter.
7. Vissa kontorstekniska frågor rörande förenklingar av kameralt och administrativt arbete.
8. Rationalisering, effektivitet och rättssäkerhet.

Motorfordonskunskap (12 tim.)

1. Allmän genomgång av chassi: ramar, självbärande karosserier, massfördelningens inverkan på fordonets vägegenskaper, över- och understyrning, fjädrad och ofjädrad vikt, fram- och bakhjulsdrivning, motorplacering.
2. Motor och kraftöverföring: genomgång av olika motorer med hänsyn till arbetssättet; växellådor, frihjul, synkronisering, planetväxel; bakaxelväxlar, hypoidväxlar, snäckväxlar, dubbel bakaxelväxel, differential, differentialsjärr; kardanknutar; kopplingar.
3. Styrinrättning och hjulupphängning: styrgeometri, olika fram- och bakhjulsupphängningar; olika styrväxlar, servostyrning; fjädrar och stötdämpare.
4. Bromsar: tryckluft-, vakuum-, hydrauliska, elektriska och mekaniska bromsar; trumbroms och skivbroms; tvåkretssystem; bromskraftfördelning; påskjutbromsar.
5. Belysnings- och strålkastarkonstruktioner. Färdskrivare. Moped.
6. Klassificeringsfrågor. Besiktningssinstrument. Tjänsteviktsproblem. Kopplingsanordningar.

Vapnets bruk och stridstaktik

Ämnesplanen är identisk med konstapelsklassens.

Civilförsvartjänst (11 tim.)

1. ABC-stridsmedel. Robot- och raketvapen. Nya stridsmetoder. Totalt försvar. Civilförsvarets uppgifter och organisation. Förebyggande åtgärder. Polismäns skyldighet att åta sig uppdrag som civilförsvarsbefäl.
2. Civilförsvarsplikt (uttagning, inskrivning, utbildning, övning, krigsplacering). Beredskapstillstånd och beredskapsgrader. Observation och förbindelse; rapport- och ordervägar. Alarmering. Bestämmelser om trafikförhållanden vid mörkläggning och flyglarm.
3. Författningskunskap (förbud mot fotografering och innehav av sprängämnen; bevakningskungörelsen; kommunerna och civilförsvaret; föfoganderätt; ansvarsbestämmelser). Polisens ställning i krig. Skyddsrum. Stridsgaser och skydd häremot.

4. Utrymning: beräkning av antalet utrymnande, utrymningskategorier, utrymningsområden, inkvarteringsområden, beredskapsutrymning, snabbutrymning, trafikreglering vid utrymning.
5. Inkvartering: registrering av inkvarterade.
6. Röda-Kors-konventionerna.

Specialföreläsningar

- Jiu-jitsu (8 tim.).
 Arbetsledarpsykologi och instruktionsmetodik (30 tim.).
 Organisation, planering, arbetstid, rekrytering, samrådsverksamhet (30 tim.).
 Kriminologi (20 tim.).
 Nykterhetsvård (6 tim.).
 Alkoholmissbruk och sömnmedelsförgiftning (6 tim.).
 Kriminella aborter (2 tim.).
 Samhällets barnavård (2 tim.).
 Fångvård (2 tim.).
 Jaktvård (8 tim.).
 Fiskerilagstiftning (4 tim.).

**Sammanställning av antalet undervisningstimmar i nuvarande
reguljära kurser**

Undervisningsämne	Antal undervisningstimmar				
	Grundlägg. teoret. fackutb.	Konstapelsklass	Assistentklass	Kommissarieklass	Polischefskurs
Ordningspolistjänst	48	100	112	—	82
Ordningspolistaktik	—	—	—	70	—
Kriminalpolistjänst	16	80	270	110	220
Straffrätt	15	70	—	—	—
Straffrätt med straffprocessrätt	—	—	105	36	—
Specialstraffrätt	15	63	105	20	—
Civilrätt	—	42	63	—	—
Processrätt	—	24	—	—	—
Polislagstiftning	—	—	—	20	20
Åklagartjänst	—	—	—	—	20
Samhällslära	21	—	—	—	—
Socialkunskap	10	20	30	30	6
Svenska	30	40	—	—	—
Akutsjukvård och socialmedicin	22	20	—	—	—
Psykologi	—	25	45	40	75
Rättsspsykiatri	—	—	20	16	20
Rättsmedicin	—	—	26	18	20
Bokföring med revisionslära	—	—	—	—	25
Kameralkunskap	—	—	—	—	12
Motorfordonskunskap	—	—	—	—	12
Fysisk träning	32	126	28	—	—
Vapnets bruk och stridstaktik, tjänstevapnets bruk	16	16	16	16	16
Civildförvarstjänst	—	16	16	7	11
— — —	—	—	—	—	—
Specialföreläsningar ca	—	20	40	80	120

Antal elever och klassavdelningar läsåren 1956/57—1964/65

Skola och kurs	L ä s å r e t																	
	56/57		57/58		58/59		59/60		60/61		61/62		62/63		63/64		64/65	
	ele- ver	klass- avd.	ele- ver	klass- avd.	ele- ver	klass- avd.	ele- ver	klass- avd.	ele- ver	klass- avd.	ele- ver	klass- avd.	ele- ver	klass- avd.	ele- ver	klass- avd.	ele- ver	klass- avd.
A n t a l																		
<i>Huvudskolan i Stockholm</i>																		
Grundlägg. teoret. fackutb.																		
Konstapelsklass	116	5	127	5	141	6	141	6	147	6	177	6	203	6	285	12	311	15
Assistentklass	239	12	257	12	180	10	192	10	211	10	198	10	192	10	257	10	201	10
Kommissarieklass	44	2	45	2	29	1	35	1	34	1	36	1	34	1	39	1	52	2
Polischetskurs	25	1	26	1	39	2	50	2	51	2	49	2	42	2	38	3	31	2
Spec.kurs i arbetsledning							20	1	24	1	52	2	53	2	49	2	44	2
brandsaksutredning			32	1	26	1			21	1	20	1	18	1	18	1	36	2
brottsplatsundersökning	19	1	18	1	20	1	18	1	40	2	37	2	44	2	47	2	61	3
färgfotografiering			18	1	16	1									17	1		
förmögenhetsbrott			56	2	52	2	54	2	16	1	22	1	24	1	25	1	20	1
gäldenärsbrott															26	1	48	2
socialpolislära	20	1							24	1	46	2	52	2	56	2	48	2
teknisk material																		
trafiksäkerhet (4 v.)	120	4	231	8	129	4	108	4	91	4	20	1	45	1	52	2	45	2
trafiksäkerhet (2 v.)			12	1							29	1	57	2	59	2	68	3
för mc-förare																		
<i>Avdelningsskolan i Göteborg</i>																		
Grundlägg. teoret. fackutb.																		
Konstapelsklass	86	4	75	4	77	4	80	4	81	4	39	2	80	2	114	4	104	5
											93	4	80	4	83	4	106	5

<i>Avdelningsskolan i</i>																							
<i>Malmö</i>																							
Grundlägg. teoret. fackutb.	6	134	6	143	6	123	5	129	6	49	2	129	6	189	6	147	7						
Konstapelsklass	122																						
Fortbildningskurs	59	2	61	2	73	3	86	3	46	3	46	2	86	3	50	2	52	2					
<i>Avdelningsskolan i</i>																							
<i>Norrköping</i>																							
Grundlägg. teoret. fackutb.	2	46	2	36	2	41	2	33	2	37	2	42	2	57	3	88	4						
Konstapelsklass	46									41	2	55	3	48	3	73	4						
<i>Avdelningsskolan i</i>																							
<i>Örebro</i>																							
Grundlägg. teoret. fackutb.	2	49	2	40	2	40	2	39	2	21	1	42	2	96	5	94	4						
Konstapelsklass	50									47	2	55	3	91	5	94	4						
<i>Avdelningsskolan i</i>																							
<i>Gävle</i>																							
Grundlägg. teoret. fackutb.	2	48	2	43	2	41	2	24	1	15	1	63	3	60	3	68	3						
Konstapelsklass	52									41	2	57	3	61	3	67	3						
<i>Avdelningsskolan i</i>																							
<i>Luleå</i>																							
Grundlägg. teoret. fackutb.	2	39	2	40	2	42	2	31	2	16	1	64	3	65	3	81	4						
Konstapelsklass	37									41	2	55	3	65	3	85	4						
<i>Avdelningsskolan i</i>																							
<i>Karlstad</i>																							
Grundlägg. teoret. fackutb.	2	46	2	36	2	41	2	33	2	28	1	43	2	62	3	42	2						
Konstapelsklass	1035													65	3	64	3						
Summa	1 035	46	1 256	53	1 098	49	1 058	47	1 082	49	1 497	66	2 121	96	2 442	109	2 615	122					

**Jämförelse mellan nuvarande konstapelsutbildning och föreslagen
polisiär grundutbildning med avseende på antalet
undervisningstimmar**

Undervisningsämne	Nuvarande ordning			Förslag	+ —
	Grundl. teor. fackutb.	Konsta- pels klass	S:a tim.		
Studieorientering				10	+ 10
Ordningspolistjänst (1)	48	100	148	435	+ 191
Kriminalpolistjänst (1)	16	80	96		
Allmän polislära (2)					
Straffrätt	15	70	85	86	+ 1
Specialstraffrätt	15	63	78	86	+ 1
Civilrätt		42	42	50	+ 8
Processrätt		24	24	20	— 4
Svenska	30	40	70	80	+ 10
Engelska (2)				70	+ 70
Samhällslära (1)	21		21	60	+ 9
Socialkunskap (1)	10	20	30		
Socialkunskap med samhällslära (2) ...					
Psykologi (1)		25	25	50	+ 25
Människokunskap (2)					
Akutsjukvård och socialmedicin (1)	22	20	42	60	+ 18
Medicin (2)					
Motorfordonskunskap				70	+ 70
Kontorstekniska hjälpmedel (2)				60	+ 60
Vapnens bruk och stridstaktik ¹ (1)					
Tjänstevapnens bruk (2)	16	16	32	40	+ 8
Civildförvarstjänst (1)		16	16		— 16
Fysisk träning	32	126	158	120	— 38
Specialföreläsningar		20	20		— 20
Summa timmar	225	662	887	1 297	+ 410

Anm: (1) undervisningsämne enl. tidigare stadga för statens polisskola.
(2) undervisningsämne enl. polisutbildningskommitténs förslag.

¹ En veckas fältmässiga övningar.

Förslag till ny lydelse av bestämmelserna angående fordringar i allmänbildningshänseende för antagning till polisaspirant

Gällande lydelse	Föreslagen lydelse	Kommentar
<p>För att sökande skall anses ha förvärvat för polistjänst erforderlig allmänbildning skall såsom minimikrav gälla att han</p> <p>a) avlagt realexamen eller äger normalskolekompetens eller</p> <p>b) med godkända betyg genomgått polisär yrkesskola eller</p> <p>c) erhållit slutbetyg från <i>enhetsskolans årskurs 9 g</i> eller</p> <p>d) genomgått teoretiska folkhögskolekurser, varav två <i>vinterkurser</i>, om sammanlagt 56 veckor och därvid erhållit minst vitsordet »God» i fråga om studieförmåga, eller</p> <p>e) med godkända betyg i allmänbildande ämnen genomgått militär instruktörsskola I och II eller, såvitt gäller personal vid flottan och flygvapnet, däremot svarande utbildning.</p>	<p>För att sökande skall anses ha förvärvat för polistjänst erforderlig allmänbildning skall såsom minimikrav gälla att han</p> <p>a) avlagt realexamen eller äger normalskolekompetens eller</p> <p>b) med godkända betyg genomgått polisär yrkesskollinje eller</p> <p>c) erhållit slutbetyg från <i>för-sökskolans (enhetsskolans) årskurs 9 g eller 9 a (alternativkurs 2 i engelska, tyska, matematik, fysik och kemi)</i> eller</p> <p>d) <i>erhållit slutbetyg från års-kurs 9 g, 9 h, 9 t, 9 m eller 9 s i grundskolan med lägst betyget 3 i vart och ett av ämnena svenska och samhällslära samt betyget 2 i vart och ett av ämnena historia, geografi samt matematik eller engelska</i> eller</p> <p>e) genomgått teoretiska folkhögskolekurser, varav två <i>årskurser</i>, om sammanlagt 60 veckor och därvid erhållit minst vitsordet »God» i fråga om studieförmåga eller</p> <p>f) med godkända betyg i allmänbildande ämnen genomgått militär instruktörsskola I och II eller, såvitt gäller personal vid flottan och flygvapnet, däremot svarande utbildning.</p>	<p>Mellan slutbetyg från 9 g och 9 a, alternativkurs 2, föreligger i princip ingen skillnad, om betyget från 9 a innehåller vitsord i franska. Alternativkurs 2, som är en mera krävande kurs än alternativkurs 1 (normalkursen), finns i engelska, tyska, matematik, fysik och kemi.</p> <p>Andra kurskombinationer än de hittills stadgade torde böra tillåtas. Utsträckningen av kurstiden från 56 till 60 veckor är i överensstämmelse med förslag av Utredningen om studieomdömen vid folkhögskolor.</p>

Gällande lydelse

Sökande med slutbetyg från enhetsskolans årskurs 9 a skall anses uppfylla fordringar i fråga om skolunderbyggnad, därest sökanden i slutbetyget erhållit en betygssumma av minst 15 enheter i läroämnena och lägst vitsordet godkänd i vart och ett av ämnena svensk skrivning, svenska språket och litteraturen, historia, samhällskunskap, geografi och matematik.

Vad nyss sagts skall också gälla i fråga om sökande med slutbetyg från enhetsskolans årskurs 9 y, därest sökanden i slutbetyget erhållit en betygssumma av minst 15 enheter i läroämnena och lägst vitsordet godkänd i vart och ett av ämnena svensk skrivning, svenska språket och litteraturen, samhällskunskap och geografi samt vid flyttning till högsta årskursen lägst vitsordet med nöje godkänd i ämnena historia och matematik. Vid beräkningen av betygssumman skall vitsord givet vid flyttning till högsta årskursen medräknas, därest icke vitsord i samma ämne givits jämväl för årskurs 9.

Önskvärt är att sökande från enhetsskolans a- eller y-linje fullföljt studierna i engelska till och med 9:e året.

Föreslagen lydelse

Sökande från någon av ovanstående, allmänbildande skolformer skall, där ej annat angives, ha lägst vitsordet »Godkänd» i vart och ett av ämnena svensk skrivning, svenska språket och litteraturen, historia med samhällslära (alternativt historia, samhällskunskap), geografi samt matematik eller engelska.

Annan sökande med slutbetyg från försöksskolans (enhetsskolans) årskurs 9 a än vad som ovan sägs skall anses uppfylla fordringar i fråga om skolunderbyggnad, därest sökanden i slutbetyget erhållit en betygssumma av minst 15 enheter i läroämnena och lägst vitsordet »Godkänd» i vart och ett av ämnena svensk skrivning, svenska språket och litteraturen, historia, samhällskunskap, geografi samt matematik eller engelska.

Vad i föregående stycke sagts skall också gälla i fråga om sökande med slutbetyg från försöksskolans (enhetsskolans) årskurs 9 y, därest sökanden i slutbetyget erhållit en betygssumma av minst 15 enheter i läroämnena och lägst vitsordet »Godkänd» i vart och ett av ämnena svensk skrivning, svenska språket och litteraturen, samhällskunskap och geografi samt vid flyttning till högsta årskursen lägst vitsordet »Med nöje godkänd» i de läroämnena, i vilka studierna avslutats i årskurs 8. Vid beräkningen av betygssumman skall vitsord givet vid flyttning till högsta årskursen medräknas, därest icke vitsord i samma ämne givits jämväl för årskurs 9.

Önskvärt är att sökande från försöksskolans (enhetsskolans) a- eller y-linje fullföljt studierna i engelska till och med 9:e året.

Kommentar

Slutbetyg har i försöksskolan kunnat erhållas utan godkänt vitsord i t. ex. modersmålet. Det är ej heller nödvändigt att ha t. ex. godkänt i modersmålet för att få avlägga realexamen. Genom den föreslagna texten vinnes likformighet med kraven i fråga om särskild prövning i realexamen.

Ändring i konsekvens med ovanstående.

Det torde vara rimligt att något skärpa kraven betr. sökande med slutbetyg från 9 y. En lämplig skärpning kan ske, om man förfar på det angivna sättet. Kravet på än högre vitsord kvarstår dock, eftersom ett slutbetyg med minimifordringarna enligt vad som här angivits skulle ge 13 enheter:

Kr	Ba	1,5
Mo	B	1,0
	B	1,0
Hi	Ba	1,5
Sa	B	1,0
Ge	B	1,0
Ma	Ba	1,5
Bi	Ba	1,5
Fy	Ba	1,5
Ke	Ba	1,5

S:a 13,0

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Kommentar

Sökande med slutbetyg från årskurs 9 pr, 9 tp, 9 ha och 9 ht i grundskolan skall anses uppfylla fordringarna i fråga om skolunderbyggnad, därest han i fyllnadsprövning för årskurs 9 i grundskolan, teoretisk linje, erhållit lägst betyget 3 i svenska samt lägst betyget 2 i historia och ettdera av matematik eller engelska. Dylig sökande skall därjämte ha lägst det betyg i övriga ämnen som ovan stadgats beträffande sökande med slutbetyg från 9 g, 9 h, 9 t, 9 m eller 9 s i grundskolan.

Även sökande med slutbetyg från praktisk linje i grundskolan bör kunna ifrågakomma, dock i stort sett på samma villkor som sökande med betyg från teoretisk linje. Fyllnadsprövning torde vara den enklaste möjligheten som står till buds (se även nedan betr. komplettering genom folkhögskolestudier).

Sökande med slutbetyg från enhetsskolans årskurs 9 a eller 9 y, vilken ej erhållit ovan angivna betygssumma, skall anses äga därmed jämförliga meriter, därest han genomgått kompletterande utbildning vid folkhögskola under en vinterkurs om 30 veckor eller en kortare vinterkurs jämte ämneskurs (ämneskurser) av sådan omfattning att den sammanlagda kurstiden uppgår till 30 veckor. Sökanden skall därvid ha ådagalagt god studieförmåga.

Därest sökande med slutbetyg från årskurs 9 i försöksskola (enhetsskola) eller grundskola ej erhållit vitsord i enlighet med vad som ovan sagts, skall han anses äga tillräckliga meriter, om han genomgått utbildning vid folkhögskola under en andra årskurs om 30 veckor eller en andra årskurs av kortare varaktighet jämte ämneskurs (ämneskurser) av sådan omfattning att den sammanlagda kurstiden uppgår till 30 veckor. Sökanden skall därvid ha ådagalagt god studieförmåga.

Anvisningarna ger ej klarhet i frågan om första eller andra årskursen skall krävas. Det har förekommit att sökande med 9 a och 9 y utan stadgad betygssumma redovisat endast första årskursen liksom också att sökande redovisat enbart andra årskursen. Enligt bestämmelserna skall sökande till 2:a årskursen bl. a. ha genomgått 1:a årskursen eller på annat sätt ha förvärvat motsvarande kunskaper. Vid vissa folkhögskolor har det sålunda ansetts möjligt att mottaga elever från 9 a och 9 y i 2:a årskursen. Att kräva genomgången 2:a årskurs av sökande till polisyrket skulle därför inte vara orimligt.

Vid folkhögskolor får graderade betyg inte utfärdas. Efter beslut av styrelsen kan emellertid elev på begäran erhålla intyg, innehållande omdöme om elevens förmåga att tillgodogöra sig undervisningen. Sådant omdöme skall avse antingen undervisningen i dess helhet eller var och en av den humanistisk-samhällsvetenskapliga ämnesgrupper, den matematisk-naturvetenskapliga ämnesgruppen samt annan ämnesgrupp, som förekommer vid skolan. Endast omdömena mindre god, god, mycket god och utmärkt får användas.

Vid folkhögskolor får graderade betyg inte utfärdas. Efter beslut av styrelsen kan emellertid elev på begäran erhålla intyg, innehållande omdöme om elevens förmåga att tillgodogöra sig undervisningen. Sådant omdöme skall avse antingen undervisningen i dess helhet eller var och en av den humanistisk-samhällsvetenskapliga ämnesgruppen, den matematisk-naturvetenskapliga ämnesgruppen samt annan ämnesgrupp, som förekommer vid skolan. Endast omdömena mindre god, god, mycket god och utmärkt får användas.

Sökande, som inte äger den utbildning som sålunda skall krävas och som inte på annat sätt kan visa att han uppfyller uppställda villkor i fråga om allmänbildning, skall ha undergått s. k. särskild prövning enligt fordringarna för realexamen i modersmålet, *historia, samhällskunskap, geografi samt matematik* eller engelska och därvid erhållit lägst betyget godkänd i de ämnen, som prövningen avsett. Anvisningar för denna prövning lämnas i en av skolöverstyrelsen utgiven »PM angående realexamen och praktisk realexamen för privatister».

Det är önskvärt att anställnings-sökande till polistjänst är simkunnig, innehar körkort för bil och besitter nöjaktig färdighet i maskinskrivning.

I allmänhet torde det icke behöva föranleda några större svårigheter att avgöra, huruvida anställningssökande i fråga om åberopad teoretisk förutbildning uppfyller de stadgade minimifordringarna. *I de fall, då tvekan kan uppstå, synes frågan lämpligen böra hänskjutas till avgörande av styrelsen för statens polisskola.*

Manlig sökande, vars kroppslängd understiger 175 cm, och kvinnlig sökande, som är kortare än 165 cm, bör godkännas endast om sökanden har en i övrigt för polisyrket särskilt lämpad kroppskonstitution.

Sökande, som inte äger den utbildning som sålunda skall krävas och som inte på annat sätt kan visa att han uppfyller uppställda villkor i fråga om allmänbildning, skall ha undergått s. k. särskild prövning enligt fordringarna för realexamen i modersmålet, *historia med samhällslära, geografi samt matematik* eller engelska och därvid erhållit lägst betyget godkänd i de ämnen, som prövningen avsett. Anvisningar för denna prövning lämnas i en av skolöverstyrelsen utgiven »PM angående realexamen och praktisk realexamen för privatister».

Det är önskvärt att anställningssökande till polistjänst är simkunnig samt innehar körkort för bil.

I allmänhet torde det icke behöva föranleda några större svårigheter att avgöra, huruvida anställningssökande i fråga om åberopad teoretisk förutbildning uppfyller de stadgade minimifordringarna. *I fall av tveksamhet hänskjutes frågan till rikspolisstyrelsen för avgörande.*

Manlig sökande, vars kroppslängd understiger 175 cm, och kvinnlig sökande, som är kortare än 165 cm, bör godkännas endast om sökanden har en i övrigt för polisyrket särskilt lämpad kroppskonstitution.

Åtminstone fram till läsåret 1972—73, då grundskolan beräknas vara genomförd i hela landet, kommer möjligheter att finnas till särskild prövning i realexamen. Prövning skall ske i realskola och ej i grundskola. Där realskola ej finns kan prövningen ske vid gymnasium. (I varje fall gäller detta muntlig prövning. Skolöverstyrelsen torde kunna förlägga det skriftliga provet till vilken allmän skola som helst.)

Gällande skolstadga medger ej rätt till genomgång av särskild prövning i enstaka ämnen enligt försökskolans (enhetsskolans) eller grundskolans läroplaner för årskurs 9, om vederbörande ej genomgått endera skolformen. Skolöverstyrelsen avser att inge förslag om ändring av stadgorna för att dylik rätt skall erhållas.

Jämförelse mellan nuvarande och föreslagen högre polisutbildning med avseende på antalet undervisningstimmar

Undervisningsämne	Nuvarande ordning			Föreslagen ordning				+ —
	assistentklass	kommissarieklass	s:a tim.	högre polis-kurs	befälskurs	kommissarieklass	s:a tim.	
Ordningspolistjänst (1)	112		182					— 22
Ordningspolistaktik (1)		70						
Kriminalpolistjänst (1)	270	110	380					
Allmän polislära (2)				300	120	120	540	
Polislagstiftning (1)		20	20					
Administrations- och förvaltningskunskap (2)					72	120	192	+ 172
Straffrätt (med straffprocessrätt) ..	105	36	141	110		60	170	+ 29
Specialstraffrätt	105	20	125	110		30	140	+ 25
Civilrätt	63		63	56			56	— 7
Socialkunskap	30	30	60	20		15	35	— 25
Psykologi	45	40	85		48		48	
Rättspsykiatri (1)	20	16	36					+ 38
Människokunskap (2)				36		75	111	
Rättsmedicin	26	18	44	20		15	35	— 9
Civilförvarstjänst	16	7	23					— 23
Vapnets bruk och stridstaktik; tjänstevapnets bruk	16	16	32					— 32
Fysisk träning	28		28	44	16	30	90	+ 62
Specialföreläsningar	ca 40	ca 80	ca 120					— 120
Summa timmar	876	463	1 339	696	256	465	1 417	+ 78

Anm. (1) undervisningsämne enl. tidigare stadga för statens polisskola

(2) undervisningsämne enl. polisutbildningskommitténs förslag

**PM angående polisrytteriets rekrytering, utbildning
och remontering m. m.**

upprättad av överstelöjtnant *Sven K:son Blomquist* på uppdrag av
1962 års polisutbildningskommitté

Innehåll

A. Hittillsvarande rekrytering av polisryttare och anskaffning av polishästar	218
B. Vissa framställningar, utlåtanden m m angående utbildning och utnyttjande av polisryttare	219
C. Organisatoriskt underlag för polisrytteriet	220
D. Framtida rekryteringsmöjligheter för polisrytteriet	220
E. Allmän målsättning för polisryttarutbildning och polishästdressyr	222
F. Utbildningens organisatoriska anslutning till poliskår med rytterisektion	222
G. Synpunkter på den framtida polisrytterierorganisationen och därav betingat utbildningsbehov.	
1. Organisatoriskt underlag	223
2. Utbildningsbehovets omfattning	226
H. Utbildningens utformning.	
1. Rytтарutbildningen	227
2. Remontering och hästdressyr	229
I. Kostnadsberäkningar	230

A. Hittillsvarande rekrytering av polisryttare och anskaffning av polishästar

Flertalet av de nuvarande polisryttarna har erhållit grundläggande ridutbildning inom armén antingen som fast anställda eller som värnpliktiga. Då denna ridutbildning tidigare varit mycket god, har inom polisrytteriet utbildningsverksamheten kunnat i huvudsak inriktas på att bibringa polismännen de speciella insikter och färdigheter som krävs för ryttartjänst. Denna särskilda polisryttarutbildning har — bortsett från viss instruktörsutbildning, vilken ägt rum vid arméns rid- och körskola på Strömsholm — varit decentraliserad till rytтарavdelningarna vid poliskårerna i Stockholm, Göteborg, Malmö, Sundsvall och Norrköping. Vid dessa har därjämte — ehuru i ringa omfattning — förekommit grundläggande ridutbildning av polispersonal.

Nyrekryteringen av hästar har skett genom årliga remontköp. Remonterna och de yngre polishästarna har dresserats och vidareutbildats vid de rytтарavdelningar, där remonteringsbehov förelegat. För sådan dressyr har särskilt lämpat befäl och polisryttare varit avdelade mer eller mindre stadigvarande.

För hästvård (inklusive i viss omfattning hästsjukvård), utfodring, stalltjänst och viss stallvaktjänst samt materielltjänst har disponerats särskilda hästkötare.

B. *Vissa framställningar, utlåtanden m m angående utbildning och utnyttjande av polisryttare*

Statspolisintendenten har i skrivelse den 16 april 1959 till Kungl. Maj:t påtalat rådande svårigheter att rekrytera polismän med grundläggande ridutbildning och hemställt, att särskilda åtgärder måtte vidtas för att säkerställa tillgången på ridkunnig polispersonal. I skrivelsen framhölls, dels att ett mindre antal polismän skulle kunna beredas tillfälle undergå grundläggande ridutbildning vid polisrytteravdelningen i Stockholm, dels att det vore önskvärt att den mera avancerade polisryttarutbildningen centraliserades till Stockholm. För att bibringa en polisman »tillfredsställande ridkunnighet» beräknades därvid en tid av ca åtta månader (förslagsvis från början av september till slutet av april) vara erforderligt. Det är emellertid att märka, att denna åttamånaders utbildning avsåg sådana blivande polisryttare, vilka fullgjort värnplikt i ryttartjänst.

Antalet elever per år i den av statspolisintendenten föreslagna centraliserade utbildningen begränsades emellertid i viss mån av antalet disponibla stallplatser och tillgången till »ridhustimmar» vid statspolisavdelningen i Stockholm.

I skrivelse den 14 september 1959 till inrikesdepartementet uttalade *polismästaren i Stockholm* bl a att verkställda utredningar gett vid handen »att den polisiära ridutbildningen framdeles bör ske i polisens egen regi, således icke vid militära ridskolor (Strömsholm eller Umeå)». Det framhölls vidare, att dylik ridutbildning helt eller delvis kunde förläggas till Stockholm, men att under dåvarande förhållanden högst 4 elever årligen kunde mottas från andra polisdistrikt.

I till nyssnämnda skrivelse fogade utlåtanden anfördes bl a, att den erfarenhetsmässigt konstaterade avgångsfrekvensen från ryttartjänst samt behovet av tillgång på ridutbildad reservpersonal beräknades kräva en genomsnittlig rekrytering till polisrytteriet i dess helhet av 10—12 man årligen. Mot bakgrunden av ovannämnda utbildningskapacitet vid rytteravdelningen i Stockholm skulle sålunda högst omkring halva det totala behovet av nyutbildning och vidareutbildning kunna tillgodoses i Stockholm. Vid sådant förhållande skulle den polisiära ridutbildningen komma att erhålla en dels centraliserad, dels decentraliserad utformning.

Av de remissinstanser som uttalat sig över statspolisintendentens framställning om centraliserad polisryttarutbildning, har bl a *statskontoret* i utlåtande den 4 juni 1959 förklarat sig inte ha något att erinra mot att »centraliserad utbildning av ridande polispersonal förläggs till statspolisavdelningen i Stockholm». Utbildningen borde dock enligt statskontorets mening begränsas så, att den kunde ske inom ramen för avdelningens reguljära resurser.

I remissvar den 16 april 1959 anförde *polisväsendets organisationsnämnd* bl a att det mot bakgrunden av svårigheterna att till polisväsendet rekrytera ridkunnig personal syntes vara motiverat att anordna centraliserad polisiär ridutbildning, samt att dylik fackutbildning borde vara administrativt enhetlig och samordnad.

Nämnden framhöll vidare, att principerna för urvalet av polismän till utbildningen syntes böra närmare övervägas. Polismän, som avses för ridutbildning, borde sålunda först ha förvärvat en god och allsidig erfarenhet av vanlig ordningspolismanstjänst (yttre tjänst). Nämnden berörde i detta sammanhang även frågan om en övre åldersgräns för dem, som skulle komma i fråga till polisiär ryttarutbildning, och framhöll, att polisman, som inom kort kunde förväntas bli befördrad eller eljest kunde förutsättas komma att övergå till sådan tjänst, där ridkunnighet ej erfordras, icke borde medges genomgå ridutbildning.

Statspolisintendenten har i hemställan den 8 oktober 1962 om tillägg till förslaget till anslagsäskanden rörande statspolisorganisationen för budgetåret 1963/64 bl a erinrat om att det efter särskilda överenskommelser mellan ridfrämjandet och statspolisintendenten under senare år öppnats möjligheter för polismän ur statspolisorganisationen att bevista

av ridfrämjandet anordnade kurser för ridinstruktörer vid ridskolan på Strömsholm. Under 1961 hade 2 och under 1962 4 polismän deltagit i dylika kurser.

C. Organisatoriskt underlag för polisrytteriet

Polisberedningen har i sitt betänkande nr 1 angående den lokala polisorganisationen bl a erinrat om de svårigheter som under senare år förelegat att erhålla ridkunnig personal, samt att man därför inom polisrytteriet måst anordna särskild ridutbildning, vilket inneburit en del olägenheter i synnerhet för de mindre rytтарavdelningarna. Beredningen uttalar därvid, att dessa olägenheter genom den tilltagande bristen på ridkunnig personal sannolikt kommer att i framtiden öka och medföra, att rekryteringsfrågan blir ett framträdande problem. Skäl syns därför föreligga för en sådan ändring av polisrytteriets organisation, att de nämnda olägenheterna i möjligaste mån elimineras.

Ett rationellt utnyttjande av polisrytteriet förutsätter enligt polisberedningen tillgång till hästtransportfordon m m varjämte i stationeringsorterna måste finnas ridhus och erforderlig utbildningsmateriel.

Lämpliga stallutrymmen måste stå till förfogande och särskilda hästskötare, helst med hovslagarutbildning, bör finnas anställda. Mot bakgrunden av sina ställningstaganden rörande det förstataligade polisrytteriets utnyttjande för olika ändamål har polisberedningen föreslagit, att beriden polis skall vara stationerad endast i Stockholm, Göteborg och Malmö. I samband därmed har totala antalet polismanstjänster för rytteriet föreslagits reduceras från 90 till 70 och antalet hästar från 111 till 85. För ett kontinuerligt uppehållande av nämnda 70 polismanstjänster har beredningen räknat med 11 ridutbildade ersättare.

Den föreslagna minskningen av det nuvarande antalet tjänster för beriden personal har motiverats med att det på varje stationeringsort icke bör finnas fler beridna polismän än som vid normala förhållanden behövs för beriden tjänst.

Vid beräkningen av personalbehovet i den »fasta» arbetsorganisationen har beredningen förutsatt, att — liksom hittills — huvuddelen av polispersonalen icke tas i anspråk för patrullering eller annan tjänst till häst mer än under hälften av tjänstgöringstiden och att återstående tid används för annan tjänst, t ex patrullering medelst bil. En mindre del av personalstyrkan — cirka 1/4 — har beräknats skola fortfarande helt tas i anspråk för bl a remontridning och ridutbildning.

Fremst med hänsyn till rekryterings- och utbildningsfrågorna kräver den föreslagna organisationen, i jämförelse med nuvarande förhållanden och proportionellt sett, en viss utökning av antalet befälstjänster.

Vad gäller antalet hästar anför beredningen att detta, eftersom det kan beräknas att icke alla hästar ständigt är tjänstdugliga, måste vara större än det antal polismän, som ingår i den »fasta» arbetsorganisationen. Därest en centralisering av remondressyren kommer att ske, bör hästarna omfördelas något, så att större överskott uppstår på utbildningsorten. En viss mindre justering av antalet tjänster på de olika stationeringsorterna kan då även böra ske.

D. Framtida rekryteringsmöjligheter för polisrytteriet

Inom armén äger en successiv avhästning rum — inte minst ifråga om ridhästar. Frågan om avveckling av rid- och körskolan på Strömsholm har prövats i olika sammanhang. Enligt vad som underhand inhämtats från arméledningen kommer frågan huruvida beridna förband framgent skall ingå i krigs- och fredsorganisationen att avgöras tidigast omkring årsskiftet 1965/66. I samband därmed kommer det även att klarläggas, huruvida Strömsholm skall bibehållas eller icke som militär institution för hästtjänst.

Från den inom jordbruksdepartementet arbetande utredningen angående statens stöd åt ridhästavel och ridsport har inhämtats, att förutsättningar föreligger för att civil

ryttarutbildning — inklusive sådan polisiära instruktörsutbildning som omförmålt i det föregående — skall kunna bedrivas vid Strömsholm i varje fall under ytterligare två år räknat fr o m 1 juli 1965.

De på senare år alltmera förbättrade anställningsförhållandena inom armén medför, att man — så länge beridna förband finns kvar — endast i mycket ringa omfattning kan påräkna rekrytering till polisväsendet av ridutbildad, för polistjänst lämpad, f d fast anställd personal. Även tillgången på ridutbildade värnpliktiga torde komma att vara mycket begränsad för att några år efter ett eventuellt beslut om fullständig indragning av ryttartjänsten inom armén helt upphöra. Med anledning härav har någon bedömning av antalet ridutbildade värnpliktiga som rekryteringsunderlag för polisrytteriet under de närmaste åren icke verkställts.

Det bör i detta sammanhang också påpekas, att den ridutbildning som numera meddelas de värnpliktiga av skilda skäl icke är av samma omfattning som tidigare.

Vid en undersökning av möjligheterna att rekrytera ridkunnig personal till polisen torde böra uppmärksammas det ridkunnande som sprids i allt vidare kretsar genom den civila ridsporten. Det bör dock därvid beaktas, att denna hittills i icke ringa mån kunnat utvecklas tack vare tillgången på inom armén instruktörsutbildad personal, hästdressörer m fl. Genomförd och pågående reducering av ridhästantalet inom armén har dessutom övergångsvis tillfört den civila ridsporten ett betydande antal hästar. Såväl inom armén utbildad instruktörspersonal m fl som hästarna måste emellertid förr eller senare av åldersskäl lämna den civila ridsporten.

Intresset för uppfödning av för ridbruk lämpade hästar minskar naturligen i samma mån som de hittillsvarande, under givna förutsättningar mer eller mindre statsgaranterade avsättningsmöjligheterna nedgår genom reducerade eller framdeles — eventuellt redan i slutet av 1960-talet — helt inställda inköp av hästar till armén. Enligt vad som upplysts från företrädare för uppfödningorganisationerna kommer dock polisrytteriets behov av hästar att kunna tillgodoses.

Därest en mer eller mindre total avveckling av hästbeståndet inom armén skulle komma till stånd genom beslut vid årsskiftet 1965/66 bör — eftersom armén för närvarande och i varje fall de närmaste åren inköper och dresserar remonter — förutsättningar finnas för att förnygra hästbeståndet inom polisrytteriet genom att dit överföra hästar från armén. En viss överremontering torde därvid ej vara utesluten.

I detta sammanhang må erinras om de spörsmål, som för närvarande är under utredning genom ovannämnda kommitté inom jordbruksdepartementet.

Av utredningsdirektiven framgår bl a, att utöver anslag för hästavelsbefrämjande åtgärder bidrag för närvarande utgår till ridhusanläggningar samt till att minska kostnaderna för ridsportens organisationer för den civila verksamheten vid arméns rid- och körskola på Strömsholm.

Statens anskaffning och hållande av hingstar samt viss uppfödning vid statens hingstdepå och stuteri i Flyinge innebär stöd åt hästaveln — en verksamhet som dock lämnar ekonomiskt underskott. Avelsverksamheten vid Flyinge är så gott som helt inriktad på halvblodsaveln, vilken i huvudsak avser uppfödning av ridhästar. Av utredningsdirektiven kan inhämtas, att i landet årligen uppföds i runt tal 360 fullt dugliga hästar, varav ca 12 säljs till polisväsendet.

Vid utredningens överväganden rörande formerna för fortsatt stöd åt hästavel och amatörridsport borde utredningen enligt direktiven »i första hand inrikta sig på sådana stödformer, som ej förutsätter att staten skall bedriva egen verksamhet inom hästaveln. Med hänsyn härtill bör ingående prövas huruvida det är erforderligt, att i fortsättningen driva hingstdepån och stuteriet i Flyinge i statlig regi. Därest utredningen finner, att verksamheten bör nedläggas eller överföras till annan huvudman, bör förslag framläggas rörande bland annat den fortsatta dispositionen av Flyinge egendom.» Föredragande

statsrådet framhöll vidare, att ekonomiskt stöd till amatörridsporten från det allmännas sida allenast är motiverat av samma skäl som gäller ifråga om bidrag till idrott och friluftsliv. Härjämte borde utredningen överväga de frågor, som hänger samman med den civila verksamheten vid arméns rid- och körskola på Strömsholm. Det framhålles vidare, att statsmakterna ej bundit sig för sådan verksamhet vid rid- och körskolan på Strömsholm för längre tid än till den 1 juli 1965. Utredningsarbetet har anbefallts böra bedrivas i sådan takt, att förslag kan framläggas senast för 1965 års riksdag.

Det förtjänar här bemärkas att — enligt under hand inhämtade upplysningar — det med största sannolikhet kan göras gällande, att av de av staten nu ägda två hästinstitutionerna Strömsholm och Flyinge i varje fall den senare kommer att bestå i en eller annan form.

E. Allmän målsättning för polisryttarutbildning och polishästdressyr

I det följande gjorda bedömanden och framlagda förslag utgår från nedanstående allmänna målsättningar.

1. Rekryteringen till polisrytteriet bör äga rum bland dem som efter genomgången grundutbildning till polismän och viss tids polistjänst vid särskild testning befinns lämpade för mera avancerad ridutbildning.
2. Behovet av lärare och instruktörer såväl vid centralt anordnad ridutbildning som i förekommande fall vid polisrytterisektionerna (vidareutbildning) bör tillsvidare tillgodoses genom att avdela härför särskilt lämpade polismän med stor erfarenhet och pedagogiskt kunnande (innehavare av befordringstjänster inom polisrytteriet).
3. Hästdressyren och remontridningen bör i möjligaste mån samordnas med central ridutbildning.
4. Såväl ridutbildningen som den grundläggande hästdressyren ävensom omhändertagandet av inköpta remonter före dressyr bör anslutas till någon av de tre poliskårer, där rytterisektion finns. Deltagarna i ridutbildningen bör under den del av dagen, då utbildning icke pågår, utnyttjas för polistjänst i allmänhet företrädesvis inom utbildningsortens poliskår.
5. Centralt utbildade polisryttare och grunddresserade hästar bör besitta sådan kompetens respektive vara av sådan kvalitet att de, när de överförs till rytterisektion direkt kan utnyttjas i patrulltjänst (till en början dock i regel tillsammans med rutinerade ryttare och vana hästar).
6. Antalet polismanstjänster och hästar vid rytterisektionerna bör successivt omfördelas så att den för ryttartjänst disponibla personalen skall kunna i största möjliga utsträckning utnyttjas för patrullering till häst. Polisrytterisektionernas verksamhet bör inriktas på
  - att* — inom och utom stationeringsorten — lösa sådana bevaknings-, ordningshållnings-, trafikreglerings- och parkeringsuppgifter, för vilka hästburna polismän särskilt lämpar sig, samt
  - att* samverka med polisstyrka till fots vid tillfällen, då större polisiära insatser erfordras.
7. Då tjänst till/med häst ej äger rum, bör polisryttare enligt vederbörande polischefs bestämmande vara inordnad i tjänstgöringsplanerna för den normala bevakningstjänsten.

F. Utbildningens organisatoriska anslutning till poliskår med rytterisektion

Möjligheterna att i relativt nära anslutning till såväl ridhus som utomhusridbanor och till för grundläggande polisiär ridutbildning lämplig övningsterräng uppställa de för utbildningen erforderliga »skolhästarna» och under dressyr varande »andra årets remonter»

liksom de remonter, vilka ännu icke satts in i dressyr, är begränsade både i Stockholm och Göteborg. Polisrytteriets i Stockholm nuvarande förläggning till militäretablissemmentet vid Lidingövägen kan icke anses vara fastställd för överskådlig framtid. Den fortgående bebyggelsen av norra djurgårdsområdet, utbyggnaden av »universitetsstaden» och Järfvafältet kommer ytterligare att begränsa terrängövningsmöjligheterna i Stockholm. Omhändertagande av remonter, innefattande utomhusmotionering och betesgång, är praktiskt taget uteslutet inom storstockholmsområdet.

Tillsvidare torde remonterna kunna uppställas exempelvis vid rid- och körskolan på Strömsholm. Därvid blir det emellertid icke möjligt att tillgodose önskemålet att polismännen i samband med ridutbildningen i viss utsträckning bör beredas tillfälle att rida remonter.

Möjligheterna till praktiska tillämpningsövningar i storstadssammanhang under utbildningstiden torde visserligen vara större i Stockholm än i Göteborg och Malmö. Skillnaden i detta avseende mellan orterna i fråga är dock icke så stor att utbildningen av såväl personal som hästar av detta skäl bör förläggas till Stockholm.

Vid en jämförelse mellan Göteborg och Malmö i fråga om utbildningsbetingelser för polisrytteriet har övervägande skäl befunnits tala för Malmö.

Polisrytteriet i Malmö disponerar sålunda för närvarande fullt tillfredsställande uppställnings- och ridutbildningslokaler. Härtill kommer närheten till den statliga hästdepån i Flyinge, belägen ca 3 mil nordöst om Malmö inom Lunds polisdistrikt, vilken förfogar över goda uppställnings- och ridmöjligheter och där betingelserna för omhändertagande av remonterna är gynnsamma. Dessutom torde depåns hästar enligt depåchefens uppgift med fördel kunna i viss utsträckning utnyttjas vid polisiär ridutbildning. Avståndet mellan Malmö och Flyinge syns icke böra utgöra hinder för ett utnyttjande av Flyinges resurser, eftersom polisrytteriet förutsatts äga tillgång till såväl person- som hästtransportfordon.

Under förutsättning att Flyinge kommer att bibehållas som statlig hästinstitution syns följaktligen ett utnyttjande för polisiär ridutbildning av de där befintliga lokalerna och markområdena vara mest ekonomiskt och ändamålsenligt.

En centraliserad polisiär rid- och hästutbildning föreslås sålunda anslutas till Malmö polisdistrikt med utnyttjande i möjligaste mån av hästdepåns i Flyinge resurser. Utbildningen bör ställas under polismästarens i Malmö föreståndarskap och bedrivs enligt av rikspolisstyrelsen utfärdade anvisningar. Polismän som beordrats till dylik ridutbildning, förutsätts stå till polischefens i Malmö förfogande för fullgörande av polistjänst i allmänhet under den tid utbildning icke pågår. Eventuellt torde dylik deltidstjänstgöring kunna ifrågakomma jämväl inom Lunds polisdistrikt.

G. Synpunkter på den framtida polisrytteriorganisationen och därav betingat utbildningsbehov

1. *Organisatoriskt underlag.* Det ovan framförda förslaget om centralisering av ryttrarutbildningen och remontdressyren till Malmö-Flyinge torde böra medföra vissa ändringar i polisberedningens beräkningar rörande såväl antal som fördelning av ryttare och hästar på de olika stationeringsorterna. Genom att remontdressyren koncentreras till Flyinge och skötseln av rytterisektionernas hästar ansetts icke böra åvila sektionernas polispersonal kan antalet polisryttare (förste poliskonstalpar/poliskonstaplär) minskas på samtliga stationeringsorter. I stället föreslås att i personaltablån för Malmö polisdistrikt upptas fler tjänster för civil stallpersonal och två befälstjänster för rid- och dressyrlärare. En mindre ökning av antalet befälstjänster i Göteborg och Malmö syns dessutom önskvärd för att under längre tid av dygnet äga tillgång till ryttare i befälsställning. Till följd härav och under beaktande av vad polisberedningen anfört om behovet av viss omfördelning av personal och hästar föreslås, att polisrytteriet organiseras enligt följande.

Polisdistrikt	Personal vid rytterisektioner och polisridskola							Ryttar- utbildad ersätt- nings- personal (fpk/pk)	Antal hästar
	»Fast» arbetsorganisation								
	Befäl (motsv.)				Fpk/pk	S:a polis- personal			
	Sektions- förestån- dare	Jour- havande befäl	Rid- lärare	S:a befäl					
Stockholm	1	4		5	24	29	4	27	
Göteborg	1	3		4	15	19	3	19	
Malmö: rytterisektion ..	1	2		3	12	15	3	17	
polisridskola ..			2 ¹	2		2		32 ²	
Summa	3	9	2	14	51	65	10	95	
<i>Enligt prop nr 1964: 100</i>									
Stockholm				5	30	35	6	45	
Göteborg				3	17	20	3	25	
Malmö				2	13	15	2	15	
Summa				10	60	70	11	85	
Utredningens för- slag i förhållan- de till prop nr 1964: 100				+4	-9	-5	-1	+10	

¹ Uppförda på personalstaten för Malmö polisdistrikt som polislärare, tillika disponibla för administrativ tjänst av polischefen i Malmö.

² Därav 12 skolhästar samt 20 remonter, varav ca 10 förstaårsremonter under uppstallning och betesgång vid polisridskolan samt ca 10 remonter under dressyr. Ökningen av antalet hästar hänförs till det förhållandet, att en årskull remonter fallit bort i tidigare beräkningar.

Under tid då skolutbildning inte pågår och om elevantalet visst år nedgår kan skolhästarna utnyttjas som reserv vid rytterisektionerna.

Den föreslagna organisationen ger möjlighet till uppehållande av patrullering till häst (inklusive tillgång till befäl) på samtliga rytterisektionsorter mellan t ex kl. 8.00 och 24.00. Därvid har för ryttarpersonalen räknats med tjänstgöringspass om 8 timmar, varav 4 timmar till häst och 4 timmar för bilpatrullering eller annan polistjänst. För Stockholms vidkommande har kalkylerats med 8, för Göteborg med 5 och för Malmö med 4 2-manspatruller, innebärande att man i Stockholm under nämnda tid av dygnet har tillgång till två, i Göteborg minst en och i Malmö en ryttarpatrull. Dessutom finns viss reserv beräknad för särskilda insatser vid speciella tillfällen, för motionering av icke tjänstgörande hästar samt för övningar i vidareutbildningssyfte.

Den »fasta» arbetsorganisationen i vad avser polispersonal beräknas sålunda totalt omfatta 65 tjänster. För att möjliggöra ett kontinuerligt uppehållande av dessa tjänster torde böra räknas med ca 10 ryttarutbildade ersättare. Den årliga utbildningen av polisryttare bör därför bestämmas utifrån det förhållandet att polisrytteriet regelmässigt skall kunna förfoga över sammanlagt ca 75 för polisrytteritjänst fullt utbildade polismän.

Beträffande tilldelningen av hästar till rytterisektionerna har den principen varit vägledande att antalet hästar vid respektive sektion ej bör vara större än vad den aktiva polisryttartjänsten kräver. Beräkningen av antalet hästar vid sektionerna har därvid utgått från att befälet skall vara tilldelade egna tjänstehästar, under det att flera ryttare i viss utsträckning får rida samma häst. Det bör dock beaktas, att ett visst antal hästar måste stå till förfogande vid extraordinära tillfällen för att största möjliga personalstyrka skall kunna göras beriden. Ett mindre antal hästar åtgår dessutom för i det följande föreslagna förberedande ridutbildning av »polisryttaraspiranter» och för personalens vidareutbildning samt för vidmakthållande av hästarnas dressyr. Härtill kommer att 5—10 % av en rytterisektions hästar för vila, eller på grund av hältor, sjukdom etc inte är disponibla för tjänstgöring.

För att uppnå största möjliga effektivitet vid en central ridutbildning bör deltagarna under kurstiden vara tilldelade var sin skolhäst. Härjämte bör de två förste remontdressörerna, tillika instruktörer vid ridutbildningen, tilldelas skolhästar. Med nedan beräknat antal kursdeltagare skulle det totala antalet skolhästar därmed komma att uppgå till 12. Dessa bör vara väl inridna, konditionsstarka medelålders hästar, som är fullt dresserade för polisrytteritjänst. Detta medför, att periodvis en omfördelning av hästar bör komma till stånd mellan rytterisektionerna och den polisiära ridskolan.

Skolhästarna disponeras april—oktober för central ridutbildning samt under tiden november—mars för dels förberedande ridutbildning av »polisryttaraspiranter», dels vinterutbildning av yngre polisryttare och dels som reserv för polisrytteriet i Malmö respektive för förekommande behov av tillfällig förstärkning av rytterisektionerna i Stockholm och Göteborg.

Enligt ovanstående beräkningar erfordras för polisrytteriet 63 patrullhästar och 12 skolhästar. Till detta kommer ett 20-tal remonter. Rytteriets totala hästbestånd skulle sålunda komma att genomsnittligt omfatta 95 hästar, vilket antal bör ligga till grund för kostnadsberäkningar och redovisningar av olika slag rörande polisrytteriet.

Bedömningen av behovet av ryttare och hästar vid rytterisektionerna har skett under den förutsättningen att ryttarpatruller (grupper) skall kunna transporteras till insatsplatserna med motor- och släpfordon. I nedanstående tablå lämnas en preliminär beräkning av behovet av dylika fordon.

Fordonsslag	Stockholm	Göteborg	Malmö ¹	Summa
Radiobilar med dragkrok för hästtransportkärra ..	10	6	12	28
Hästtransportbussar (för 5 man + 4 hästar + material)	4	3	5	12
Lastbilar	2	2	3	7
Hästtransportkärror (vardera för 2 hästar)	6	4	8	18
Summa fordon	22	15	28	65

¹ Jämväl för central ridutbildning och hästdressyr.

I det föregående har framhållits, att en minskning av antalet polismanstjänster vid rytteriet ansetts kunna äga rum genom anlitande i högre grad än för närvarande av civil personal för uppgifter rörande remontdressyr, hästskötsel m m. För ytterligare belysning av dessa spörsmål må i detta sammanhang anföras följande.

I den nuvarande organisationen med decentraliserad remont- och unghästdressyr finns för sådan dressyr mer eller mindre fast avdelade polismän/dressörer. En icke oväsentlig del av polisryttarnas tid till häst har åtgått för remont- och annan speciell hästdressyr samt ridning av fridygnspersonalens hästar. Uppskattningsvis har lägst åtgått för sådan dressyr i Stockholm 8, i Göteborg 6, i Malmö 5 och i Norrköping — Sundsvall 3 årsarbetskrafter, eller tillhopa omkring 22 polisarbetskrafter per år. Detta innebär att årligen något mera än 25 % av den ridande personalen ägnat sig åt särskild hästdressyr. Denna speciella dressyr — ej att hänföra till »vidmakthållande av dressyr» för patrullerings-tjänst o d — bör kunna väsentligt reduceras, om remont- och unghästdressyren centraliseras och omhänderhas av särskilda remontdressörer. Detta innebär dock icke, att dressyrverksamheten vid rytterisektionerna helt kan avvecklas. Polisryttarna bör sålunda under tjänstetid i viss utsträckning beredas tillfälle att öva och befästa sin förmåga att dressera och korrigera patrullhästarna — färdigheter, som kommer till direkt nytta vid hästarnas användning i polistjänsten. För dylikt »vidmakthållande av dressyr» torde även deltagande i tävlingar samt förberedelser för sådana få anses vara goda medel. Det bör emellertid observeras, att dylik individuell ridning och dressyr inte får leda till överdrifter till förfång för den egentliga polistjänsten.

Vid uppskattningen av erforderligt antal remontdressörer och hästkötare för polisrytteriet har följande bedömningar varit vägledande.

En remontdressör (yrkesdressör) beräknas — inklusive viss hästskötsel m m — kunna handha 4 remonter/dag, d v s att han ägnar i medeltal per dag 2 timmar åt varje remont. Under maj—augusti beräknas ca 30 remonter (unghästar under dressyr) befinna sig vid ridskolan/depån samt under återstoden av året i medeltal ungefär 20 remonter. Under perioden maj—augusti är ca 10 nyinköpta remonter på betesgång, varvid tillsyn, skötsel m m utövas av ridskolans hästkötare. Behovet av remontdressörer, tillika instruktörer vid ridutbildningen kan därför beräknas till $20:4=5$.

En hästkötare med 8 timmars arbetsdag beräknas dagligen kunna sköta i medeltal 7—8 hästar (inklusive viss motionsridning), innebärande att det för varje häst erfordras $8:7,5=1,06$ »hästkötartimmar» per dag eller ca 385 timmar per år. Med ett genomsnittligt uttag av ca 1 800 arbetstimmar per år och hästkötare skulle behovet av dylik personal vid de olika rytterisektionerna utgöra: Stockholm (27 hästar $\times$ 385 hästkötartim.): 1.800=ca 6; Göteborg (19 hästar $\times$ 385 hästkötartim.): 1 800=ca 4; Malmö (29 patrull- och skolhästar $\times$ 385 hästkötartim.): 1 800=ca 6 jämte (10 remonter¹ $\times$ 385 hästkötartim.): 1 800=ca 2.

Av hästkötarpersonalen bör i vardera Stockholms och Malmö polisdistrikt två och i Göteborgs polisdistrikt en vara hovslagarutbildade.

Utöver remontdressörer och hästkötare bör beräknas ridkunniga stallförmän, tillika fodermarskar, till ett antal av en i Stockholms, en i Göteborgs och två i Malmö polisdistrikt. Stallförmännen bör vara hovslagarutbildade samt kunniga i hästsjukvård.

Behovet av viss personal för hästdressyr, hästvård och stalltjänst har av utredningen beräknats enligt vidstående. Förslaget innebär bl a att fem tjänster för polismän omvandlats till civila tjänster och att tre hästkötartjänster tillkommit.

2. *Utbildningsbehovets omfattning:* I vilken omfattning utbildning av polisryttare bör äga rum torde bero huvudsakligen på i vilken utsträckning polispersonal lämnar ryttartjänsten för övergång till andra polisiära verksamhetsområden.

Då uttagning av polismän för ryttarutbildning icke lämpligen bör ske, förrän vederbörande genomgått polisiär grundutbildning, vunnit ordinarie anställning eller fullgjort

¹ Skötseln av återstående 10 remonter förutsätts ombesörjas av remontdressörerna.

Polisdistrikt	Stallförmän/ stallföre- ståndare	Hästkötare		Remont- dressörer	Summa civil personal
		Hovslagar- utbildade	Övriga		
Stockholm	1	2	4		7
Göteborg	1	1	3		5
Malmö:					
rytterisektion	1	1	3		5
polisridskola	1 ¹	1	3	5 ²	10
Summa	4	5	13	5	27

¹ Stallföreståndare.

² Därav 2 förste remontdressörer, tillika instruktörer.

polistjänst under minst 2 års tid, kan polismännen vid placering till tjänstgöring vid rytterisektion beräknas vara 24—25 år gamla.

Med hänsyn till de olikheter i individuella förutsättningar och de särskilda omständigheter som försvårar möjligheterna att fastställa en övre gräns för tjänstgöringsåldern har här ansetts lämpligt att beräkna utbildningsbehovet utifrån en genomsnittlig tjänstgöring av omkring 20 år.

En mindre del — uppskattningsvis ca 10 % eller 6 à 7 man — övergår redan efter omkring halva den normala tiden till obefordrad tjänst inom annan gren av polisverksamheten eller vinner befordran inom polisrytteriet. Inom befälskategorin kan avgången normalt beräknas till 1—2 man per år. Oförutsedda avgångar, exempelvis till följd av inträdande för ryttartjänst mindre lämpad fysik, uppstående skador i ryttartjänst och därav betingad överflyttning till fysiskt mindre krävande tjänst m m kan uppskattas till 1—2 man per år. Tillhoppa skulle det årliga rekryteringsbehovet till polisrytteriet sålunda kunna beräknas till 8—11 man. I det följande räknas med en årlig ryttarutbildning omfattande genomsnittligt 10 polismän.

Antalet tjänstdugliga hästar, som skall reponteras uppgår enligt ovanstående sammanställning till 75 (63 patrullhästar + 12 skolhästar). Då en häst ur reponeringssynpunkt är tjänstduglig från och med sjätte till och med femtonde levnadsåret, d v s under 10 år, innebär det föreslagna hästbeståndet vid rytterisektioner och polisiär ridskola att ca 8 nya tjänstdugliga hästar årligen måste tillföras polisrytteriet. Då en viss avgång (ca 10 %) under depå- och dressyrtid erfarenhetsmässigt äger rum, torde för reponering av polisrytteriets hästbestånd böra räknas med ett årligt inköp av omkring 10 reponeringar.

H. Utbildningens utformning

1. *Ryttarutbildningen.* Ju yngre en polisman är, desto större torde hans förutsättningar vara att lära sig rida väl och bli en god polisryttare, om han i övrigt har psykiska och fysiska förutsättningar för ryttartjänst. Det gäller bl a att komma överens med hästar med olika temperament och beteendemönster, så att hästen blir ett hjälpmedel och inte ett hinder.

Det är därför önskvärt att ridutbildningen kan sättas in tidigt. Samtidigt måste emellertid »ryttaraspiranterna» vara fullt utbildade polismän och äga viss erfarenhet av praktisk polistjänst. Ridutbildningen kan därför inte fogas in i den polisiära utbildningsgången förrän tidigast under sista delen av den period av vikariats- och förstärkningstjänstgöring som följer efter grundutbildningen.

Före påbörjandet av egentlig polisryttarutbildning bör polismannen dessutom med tillfredsställande resultat ha genomgått en 40—50 timmars förberedande ridutbildning, var-

under hans förutsättningar för polisryttartjänst blivit föremål för närmare bedömanden. En dylik testning bör kunna äga rum vid polisrytterisektion eller civil ridskola.

Polisman som efter förberedande ridutbildning visar sig lämplig för fortsatt ridutbildning och äger nöjaktig sadelfasthet och någon förmåga att utomhus och under lätta förhållanden styra lätttriden häst sänds till centralt i Flyinge anordnad *polisridskolekurs*.

Sistnämnda utbildnings längd har varit föremål för ingående överläggningar med erkänt skickliga ridlärare. Därvid har — beroende på betingelserna för utbildningen — åsyftat utbildningsmål bedömts kräva en utbildningstid av 6—12 månader. Kurstidens längd har särskilt ansetts påverkas av graden av ridlärarens och instruktörens ridpedagogiska kunnande, tillämpad undervisningsmetodik, hästmaterialets status samt tillgången till ridhus och lämpliga utomhusbanor.

Med polisridskolekursen förlagd till Flyinge bedöms förutsättningarna för utbildningen med avseende på nyssnämnda faktorer som mycket gynnsamma och kursen torde till följd härav kunna slutföras inom ca 7 månader.

Det bör ankomma på rikspolisstyrelsen att fastställa plan för utbildningen och utfärda detaljerade anvisningar om utbildningsinnehållet och dettas disposition.

Polisridskolekursen föreslås äga rum under tiden april—oktober. Skälen härför är i huvudsak följande.

Vid Flyinge pågår normalt viss kursverksamhet för jordbruksungdom m fl under januari och februari. I mars flyttas hingstar från depån till beskällarstationer ute i landet, varigenom stallar, rastgårdar, ridhus m m vid Flyinge frigörs.

Parallellt med inomhusutbildningen bedrivs viss utomhusridning bör ske under lämpliga temperatur- och markförhållanden. Den senare delen av den föreslagna kurstidens första hälft torde därvid vara mest gynnsam.

För sin vidare utbildning i sadelfasthet, samtrimning med skilda hästtyper och för att erhålla grundläggande kunskaper i hästdressyr (färdighet i att vidmakthålla dressyr) bör polismännen delta i tämjning och ridning av remonter. Under tiden maj—oktober ges härför vid Flyinge tillgång till remonter på olika utbildningsstadier.

Mörkerutbildning kan bedrivas under höstmånaderna, då även större markområden står till förfogande med hänsyn tagen till skördeläget.

Ur utbildningssynpunkt lämpliga tillfällen till praktisk polistjänst för kursdeltagarna syns föreligga under semestermånaderna på sommaren, då även visst behov av semestervikarier torde uppstå inom rytterisektionen vid poliskåren i Malmö.

Som ytterligare argument för ifrågasatt tidsmässig förläggning av polisridskolekursen må framhållas, att densamma syns böra pågå kontinuerligt och icke splittras genom jul- och nyårshelger. Semester för kursdeltagarna förutsätts skola åtnjutas före eller efter kursen.

Slutligen må erinras om att vissa av skolhästarna vintertid icke är helt disponibla för ridutbildningen, eftersom de förutsatts skola utnyttjas för polisryttarnas vinterutbildning.

Med föreslagen tidsförläggning för polisridskolekursen bör ovannämnd förberedande ridutbildning vara avslutad på senhösten året före eller i januari—februari det år polisridskolekursen skall genomgå.

Den särskilda vinterutbildning som är nödvändig för både ryttare och unghästar bör meddelas i samband med att yngre konstaplar, som genomgått polisridskolekursen, bereds tillfälle delta i kommenderingar av ryttargrupper till större, årligen återkommande vintersportevenemang i t ex Dalarna och Norrland. Dylik kompletterande vinterutbildning bör om möjligt komma till stånd på vårvintern efter genomgången polisridskolekurs.

Polisridskolekursen bör regelmässigt vara i huvudsak avslutad under polismannens femte anställningsår. Härför talar önskvärdheten av att kunna utnyttja vederbörande så länge som möjligt i ryttartjänst, innan frågan om övergång till annan polisiär verksamhetsgren eller befordran till befälstjänst inom rytteriet kan komma att bli aktuell.

Den föreslagna utbildningsgången till polisryttare kommer därmed att te sig på följande sätt.

A n s t ä l l n i n g s å r					
0	1	2	3	4	5
Polisiär grundutbildning	Vikariats- och förstärknings-tjänstgöring		Förb. rid-utb.	Polis-rid-skole-kurs	Vin-ter-ut-bild-ning

2. *Remontering och hästdressyr.* Remonterna köps av uppfödare (eventuellt avelsförening) i maj månad det år som unghästarna fyller tre år. Under tiden maj—augusti är remonten i huvudsak uppstallad (betesgång) och undergår därvid endast vissa tämjnings- och förberedande dressyrövningar. På hösten under remontens fjärde levnadsår sätts dressyren in (första dressyråret) vid depån/ridskolan. Beroende på hur hästen utvecklar sig överförs den efter första dressyråret eller under andra dressyråret till rytterisektion för vidare tillämpad dressyr. Då en remont kommer från depån, bör den vara så dresserad och stadgad, och den kan ingå i patrull tillsammans med färdigdresserad polishäst. Under första året vid rytterisektion bör unghästarna — beroende på dressyrstadium — vidare-dresseras av vid sektionen tjänstgöringsplacerade polismän med särskild fallenhet härför.

Remontens (fölets) uppfödning och dressyr till fullt tjänstduglig polishäst framgår av nedanstående tablå.

Hästens ålder år	M å n a d											
	Jan	Febr	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec
0—1												
1—2												
2—3												
3—4						o	o	o	o	o	o	o
4—5	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
5—6												
6—7												

----- hos uppfödare eller avelsförening

o o o o o o o o depåuppstallad (betesgång)

o o o o o o o o förberedande dressyr under depåuppstallning

— första dressyråret (vid depå/ridskola)

==== andra dressyråret (vid depå/ridskola och/eller rytterisektion)

Vid depån kommer antalet remonter att variera något till följd av avgångar under depåtiden på grund av lynnesfel, skador m m samt beroende på vid vilken tidpunkt under andra dressyråret remonterna bedöms lämpliga att för tjänstgöring och fortsatt dressyr överförs till rytterisektion. Hästbeståndet vid depån/ridskolan under olika delar av året kan uppskattas enligt följande.

Jan	Febr	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec
← 20—25 remonter →				← 30—35 remonter →				← 20—25 remonter →			
← 12 skolhästar →											

Även vid rytterisektionerna torde hästantalet komma att i viss utsträckning variera beroende på dels avgång av hästar på grund av störtning eller fastställd kassationsdag, dels tidpunkt då unghästar kan överföras från depå till rytterisektion. Om vid viss rytterisektion icke finns för dressyrbete särskilt lämpade polismän, kan vid inträffande hästavgång sektionen lämpligen tillföras erforderligt antal fullt utbildade hästar från annan sektion, vilken äger tillgång till lämpliga polismän/dressörer och sistnämnda sektion i sin tur från depån tillföras motsvarande antal mer eller mindre färdigutbildade unghästar.

I. Kostnadsberäkningar.

i avvaktan på 1962 års hästutrednings förslag och resultat av statskontorets organisationsundersökningar upptas endast vissa av de kostnader, som vid genomförande av utredningens förslag om centraliserad polisryttarutbildning och dressyr av polishästar, bedöms komma att belasta polisväsendet.

Inköp av remonter

10 remonter/år till ett medelpris av 5 500:—, inklusive inköpskostnader och transporter ..... 55 000:—

Hästtjänstgöringsdagar för remonter och skolhästar vid Flyinge

15 000 dagar à 10:— ..... 150 000:—

Inköp av motorfordon m m

Radiobilar med dragkrok för hästtransportsläpkärror (2 hästar): $(28 \times 25\,000:—) = 700\,000:—$

Hästtransportbussar: $(12 \times 60\,000:—) = 720\,000:—$

Lastbilar: $(7 \times 35\,000:—) = 245\,000:—$

Hästtransportsläpkärror: $(18 \times 5\,000:—) = 90\,000:—$ ..... 1 755 000:—

Underhåll och drift av motorfordon

Erfarenhetsunderlag beträffande antalet körmil per år saknas. Uppskattat belopp uppförs med ..... 500 000:—

Utbildningsarvoden

Lärare i polisrytteritjänst vid polisskolan beräknas erhålla utbildningsarvoden i likhet med övriga polislärare $(2 \times 3\,000:—) = 6\,000:—$

För biträdande lärare och instruktörer i skol- och remontridning beräknas $(2 \times 200 \times 15:—) = 6\,000:—$

Undervisningsarvoden till veterinär och specialföreläsare uppskattas till 3 000:—

Utbildningsarvode till stallföreståndare, hovslagare m fl $(300 \times 15:—) = 4\,500:—$ ..... 19 500:—

Inköp och underhåll av utbildnings- och dressyrmateriel ..... 4 000:—

Elevers rese- och traktamentsersättning under polisridskolekursen

10 elever under 7 månader (traktamentsklass C) ..... 90 000:—

Vissa kostnadsjämförelser

Vid genomförandet av utredningens förslag och därav betingad viss omDispositionering av personaluppsättningen enligt följande tablå beräknas uppstå en årlig kostnadsbesparing bl a i fråga om löner med ca 100 000:— kronor.

Personalkategori	Enligt personaltablå den 1.1. 1965	Enligt utredningen	+ —
Befäl i rytteritjänst	10	14	+ 4
Polisryttare	66	51	—15
Summa	76	66	— 9
Civil personal	14	27	+13

PM angående polisväsendets hundorganisation m m

sammanställd på grundval av en av kommitténs expert, överstelöjtnant *Sven K:son Blomquist*, utarbetad och till inrikesdepartementet överlämnad promemoria i ämnet

Innehåll

A. Inledning	232
B. Tidigare utredningar, uttalanden och förslag ang. tillgodoseendet av behovet av hundar, m m i bla polistjänsten	232
C. Synpunkter på och förslag till ny hundorganisation inom polisväsendet	
1. Möjligheter till hundanskaffning	235
2. Grunder för fördelningen av polishundar	235
3. Hundorganisationens uppbyggnad och vidmakthållande	236
4. Personal- och utbildningsbehov	237

A. Inledning

Enligt de för 1962 års polisutbildningskommitté meddelade direktiven skall denna bli utreda frågan om utbildning av hundförare och dressyr av hundar. I samband med att uppdrag den 6 september 1962 meddelades åt civilförsvarsstyrelsen att utreda den av statsutskottet i dess utlåtande nr 1962:115 upptagna frågan om förläggning till arméns hundscola av hundutbildning och utbildning av instruktörer i hundtjänst för civilförsvarets behov anbefalldes Kungl. Maj:t kommittén att särskilt beakta motsvarande spörsmål såvitt angick polisväsendets behov. I 1965 års statsverksproposition (Bil. 13, s 148) uttalas vidare, att förslag rörande ny polishundorganisation avvaktades från kommittén. Uttalandet har av denna uppfattats såsom ett uppdrag att jämväl utreda de organisatoriska spörsmål som sammanhänger med hundens inpassning i det polisiära systemet. I samband med planeringsarbetet för den nya polisorganisationen har i olika sammanhang förebådats en ökad användning av hunden i polistjänsten. En sådan utveckling medför betydande organisationsproblem. Kommittén har funnit sig icke kunna lösa sin egentliga utredningsuppgift — utbildningen av hundförare och dressyr av hundar — med mindre organisationsfrågan blir penetrerad. Tillkomsten av denna promemoria bör ses mot bakgrunden av den här lämnade redogörelsen.

B. Tidigare utredningar, uttalanden och förslag ang. tillgodoseende av behovet av hundar m m, i bla polistjänsten.

År 1954 uppdrog dåvarande chefen för försvarsdepartementet åt chefen för armén att med anledning av vissa av överbefälhavaren framlagda förslag till riktlinjer för försvarsmaktens fortsatta utveckling närmare utreda frågan om eventuell omorganisation av det

dåvarande arméhundväsendet. Överbefälhavaren överlämnade påföljande år utredningsuppdraget till chefen för armén med närmare direktiv. Därvid framhölls bl a följande:

»Behovet av hundar för bevakningsändamål föreligger tills vidare vid flera statliga myndigheter. Det syns därför angeläget att den utredning rörande arméhundväsendets organisation, som genom departementschefens skrivelse 30/11 1954 uppdragits åt chefen för armén, bedrivs på sådant sätt, att arméns möjligheter att även framdeles tillgodose behovet vid statliga myndigheter — främst flygvapnet, marinen och civilförsvaret (polisen) — av utbildning av hundar för bevakningsändamål och behovet av häremot svarande instruktörsutbildning, liksom uttagning i fred av erforderligt antal hundar för att fylla dessa myndigheters krigsbehov, klarläggas.

I samråd med berörda intressenter och chefen för försvarsstaben bör härvid utredas hur utbildningskostnaderna m m böra fördelas mellan armén och övriga myndigheter.»

Riksdagens revisorer anförde i sin berättelse över den år 1960 av dem verkställda granskningen av statsverket att de med anledning av berörda utredningsuppdrag riktat förfrågningar till statspolisintendenten beträffande statspolisens hundar och till länsstyrelserna i fråga om hundar tillhörande den statsunderstödda polisverksamheten i länen. Av de i anledning härav lämnade uppgifterna framgick, att statspolisens hundar som regel inköptes hos privatpersoner i olika delar av landet genom en förutvarande polisman med ingående kännedom om hundar. Statspolisens hundförare var som regel medlemmar i någon lokalavdelning av Svenska Brukshundklubben och bedrev egen utbildning av tilldelade hundar huvudsakligen i enlighet med gängse utbildningsnormer. Vid statspolisen anordnades vartannat år en fyraveckorskurs för hundförare och hundar under ledning av den förut omnämnde f d polismannen. Enligt statspolisintendentens mening hade hundarna visat sig vara ett värdefullt hjälpmedel i statspolisens arbete. Erfarenheterna hade också gett vid handen att behov förelåg av ytterligare hundar. Frågan om en utökning av hundbeståndet hängde emellertid samman med bl a möjligheterna att erhålla lämpliga och kunniga hundförare. I stort sett samma synpunkter hade lämnats rörande hundars användande i den statsunderstödda polisverksamheten.

Revisorerna ansåg, att behovet av hundar gjorde sig starkt gällande inom försvaret och polisväsendet. Deras användningsområden omfattade därvid bl a bevakningstjänst, spaningstjänst, dragtjänst, civilförvarstjänst och fjällräddningstjänst. För att tillgodose behovet av tjänstehundar och hundförare inom försvaret fanns ett särskilt arméhundväsende med en därtill ansluten arméhundskola. Denna organisation hade till uppgift att — i den mån försvarets intressen därigenom inte åsidosattes — bl a medverka till anskaffande av hundar och utbildning av tjänstehundpersonal för andra statliga förvaltningsgrenar samt för kommunala verk och vissa industriföretag m fl. Revisorerna erinrade om att överbefälhavarens utredningsdirektiv 1955 till chefen för armén innebar, att utredningen borde bedrivas på sådant sätt att klarhet kunde vinnas om arméns möjligheter att fortsättningsvis tillgodose behovet av hundar och instruktörer vid andra statliga myndigheter.

En jämförelse mellan de utbildningsresurser som stod till statspolisens och den statsunderstödda polisverksamhetens förfogande och de som fanns på motsvarande områden inom försvaret gav enligt revisorernas mening till resultat, att förhållandena inom polisväsendet i dessa hänseenden inte kunde anses tillfredsställande. Revisorerna var av den uppfattningen, att inom skilda delar av landet förelåg ett starkt behov av utökning av antalet polishundar och hundförare. Detta förutsatte emellertid också en väsentlig förbättring av utbildningsresurserna. Polisen var på flera håll för bl a spaningsarbete nödsakad att anlita av enskilda polismän till förfogande ställda privata hundar. Även ifråga om utbildningen av hundarna måste polisen i stor utsträckning förlita sig till den dressyr som kunde komma till stånd genom frivilligt åtagande av enskilda polismän. Ur effektivitetssynpunkt var det självfallet av största vikt, att värden och dressyren av de brukshundar, som togs i anspråk, omhänderhades av utbildad personal, ävensom att det för att

få fram lämpliga hundar fanns ett fullgott utgångsmaterial. Betydelsen av ett på brukshundar inriktat avelsarbete framhölls. Den uppfödningens verksamhet som bedrevs vid arméhundskolan måste i berört hänseende tillmätas stor vikt.

Från angivna utgångspunkter ansåg sig revisorerna böra till behandling uppta frågan, om nuvarande organisation av det statliga hundväsendet kunde anses så avpassad att den i ekonomiska och andra hänseenden bäst motsvarade samhällets krav. Till en början konstaterades härvid, att motsvarighet till de anordningar som finns för utbildning m m av hundar och hundförare i försvarets tjänst saknas i fråga om brukshundars övriga användningsområden. Visserligen har det i för arméhundväsendet och arméhundskolan fastställda reglementen förutsatts, att nämnda institutioner skall medverka till anskaffande av hundar och utbildning av hundskötare även för myndigheter, som icke tillhör försvaret, samt för kommunala verk och vissa industriföretag m fl. Då såsom villkor för denna medverkan emellertid uppsatts, att försvarets intressen därigenom icke får åsidosättas, har de ifrågavarande utbildningsresurserna endast i förhållandevis ringa grad kunnat tas i anspråk för andra än militära uppgifter.

Med hänsyn till de här anförda omständigheterna ansåg sig revisorerna med fog kunna ifrågasätta, om icke en sådan omorganisation av hundtjänsten inom försvaret borde komma till stånd, att där tillgängliga utbildningsresurser m m i fortsättningen gjordes gemensamma för samtliga aktuella statliga myndigheter och kommunala verk. Den koncentration av inköps-, uppfödning-, dressyr och utbildningsverksamhet, som därigenom skulle bli möjlig, skulle enligt revisorernas mening icke blott medföra kostnadsminskningar för det allmänna utan även leda till en genomgående höjning av utbildningseffekten i fråga om såväl hundar som hundförare. Särskilt beträffande hundtjänsten inom polisen skulle det sistnämnda innebära betydande fördelar. Revisorerna ansåg, att här berörda spörsmål snarast borde göras till föremål för allsidig prövning.

Statsutskottet anförde i utlåtande (1961:115) i anledning av riksdagsrevisorernas förenämnda berättelse, att utskottet funnit skäl tala för att frågan prövades i vad mån de militära utbildningsresurserna på hundtjänstens område i vidare mån än hittills kunde komma till gemensam användning för ifrågakommande statliga och kommunala myndigheter samt eventuellt skilda intressenter. För ett sådant utnyttjande ansågs såväl ekonomiska som praktiska synpunkter kunna anföras. Utskottet erinrade om de gynnsamma erfarenheter man redan då hade av gemensamma utbildningsanordningar från arméns motorskola, där kurser anordnats för att tillgodose exempelvis statspolisens behov av motorkunnig personal. Det torde enligt utskottets mening få ankomma på Kungl. Maj:t att i lämplig form utreda förevarande spörsmål, därvid givetvis även frågan om kostnaderna för verksamheten och deras fördelning borde ägnas uppmärksamhet. 1961 års riksdag beslöt i enlighet med statsutskottets utlåtande.

I utlåtande (1962:115) över Kungl. Maj:ts framställning i proposition nr 1962:100 angående vissa anslagsfrågor m m inom försvarsdepartementets område framhöll statsutskottet, att vissa undersökningar — utöver redan verkställda — rörande utökning av verksamheten vid arméns hundskola syntes vara påkallade. Utskottet förutsatte, att hundskolans organisation och personaluppsättning m m skulle överses. Riksdagen beslöt i överensstämmelse med vad statsutskottet föreslagit.

Den 6 september 1962 uppdrog *Kungl. Maj:t* åt civilförsvarsstyrelsen att utreda den av statsutskottet i ovannämnda utlåtande (1962:115) upptagna frågan om förläggning till arméns hundskola av hundutbildning och utbildning av instruktörer i hundtjänst för civilförsvarets behov. Samtidigt anbefalldes Kungl. Maj:t polisutbildningskommittén att vid fullgörandet av sitt uppdrag särskilt beakta motsvarande spörsmål såvitt angick polisväsendets behov.

I proposition nr 1964:100, vilken vunnit riksdagens bifall, angående bl a polisväsendets organisation har föredragande departementschefen (s 53) uttalat, att ett ökat och mera

rationellt utnyttjande av hundar enligt hans mening borde leda till högre effektivitet i polistjänsten. Under avsnittet »Anslagsberäkningar» (s 410) har framhållits, att polis-hundorganisationen borde ökas, dock att resultatet av polisutbildningskommitténs arbete först borde avvaktas.

C. Synpunkter på och förslag till ny hundorganisation inom polisväsendet

1. Möjligheter till hundanskaffning

Antalet för polistjänst lämpliga hundar är bla beroende av tillgången på ett fullgott utgångsmaterial för dressyr, dressyrens mål och dressyrkapaciteten. Import av brukshundar i nämnvärd omfattning är icke att räkna med under överskådlig tid, främst på grund av stor efterfrågan i uppfödarländerna. För avelsändamål måste emellertid viss import äga rum, bla för att bredda avelsbasen och i möjligaste mån undvika avelsdepressioner.

Efter överläggningar med kennelorganisationer, brukshunduppfödare och arméns hundskola har konstaterats, att inom rimliga ekonomiska gränser i början av 1970-talet högst omkring 1 000 kvalificerade hundar kan disponeras för ständig tjänstgöring under normalförhållanden i olika statliga hundtjänstorganisationer. Ifrågavarande hundar kan under normalförhållanden beräknas preliminärt fördelas enligt följande

polisväsendet	550 hundar
krigsmakten samt allmänna bevakningsbolaget	400 »
civilförsvaret jämte vissa andra statliga myndigheter och företag	50 »
	Summa 1 000 hundar

Avgångarna bland hundar per år vid genomförd organisation på grund av ålder (hundens tjänsteduglighet uppgår till 6—8 år), sjukdom och olycksfall varierar inom skilda användningsområden. Tillsvidare bör för hundar av det slag varom här är fråga normalt räknas med ca 20 % årlig remontering på grund av avgångar. För att vidmakthålla en organisation om ca 1 000 hundar erfordras således ersättning med totalt cirka 200 hundar per år, varav ungefär hälften eller omkring 110 hundar för polisväsendets del.

Genom en ökad uppfödning i landet av för polishunddressyr lämpliga brukshundar såväl vid arméns hundskola som genom privata brukshunduppfödare, kommer förutsättningar att finnas för skapandet av en ny polishundorganisation. Det förutsätts, att dressyren av polishundar ävensom anskaffning av lämpliga dressyrämnen genom uppfödning eller köp bör ankomma på arméns hundskola. Statskontoret har genom uppdrag från Kungl. Maj:t den 14 maj 1965 att klarlägga de åtgärder som krävs härför.

Under angivna förutsättningar kan polishundorganisationen utökas till att omfatta cirka 550 polishundar och uppbyggnaden äga rum under budgetåren 1966/67—1970/71, dvs under 4—5 år. För en sådan uppbyggnad samt för att täcka beräknade avgångar bland hundarna måste polisväsendet under denna tid tillföras totalt omkring 660 polishundar.

2. Grunder för fördelningen av polishundar

Behovet av hundar inom de olika länen och polisdistriktet varierar alltefter distriktets struktur, geografiska och klimatiska förhållanden och de på grund därav olikartade arbetsuppgifterna i skilda delar av landet. Omdisponering av hundar kan bli erforderligt vid sådana tider på året (helger och turistsäsonger), då folk i större antal koncentreras till eljest glesbefolkade områden. I de största städerna krävs hundar för kontinuerlig bevaknings- och ordningstjänst. I medelstora städer och tätorter råder mindre krav på kontinuerlig bevakning med hund. Hundar bör dock även där finnas tillgängliga för ingripande vid snabbt uppkommande behov. Stationering av hundar vid arbetsgrupper

torde i allmänhet erfordras endast i ringa utsträckning. I mera glesbefolkade distrikt i Götaland och Svealand med längre avstånd är emellertid viss stationering av hundar vid arbetsgrupper i vissa fall nödvändig. I Norrland med till yttinnehållet mycket stora polisdistrikt och glest vägnät och där stor hänsyn måste tillmätas upprätthållandet av erforderlig beredskap för räddningstjänsten inom fjäll- och ödemarksterräng såväl vinter- som sommartid bör hundar i större utsträckning stationeras vid arbetsgrupper för att snabbt kunna insättas i spanings- eller räddningsarbete.

Med hänsynstagande till vad ovan anförts och förutsatt att organisationen görs rörlig genom tilldelning av erforderligt antal motorfordon för transport av hundar och personal torde polishundarna alltefter utbildningsgrad böra erhålla nedanstående ungefärliga fördelning länsvis. Det torde ankomma på rikspolisstyrelsen att i samråd med vederbörande länspolischefer — i Stockholm, Göteborg och Malmö polischeferna — fördela hundarna på polisdistrikten och inom dessa på olika orter.

Förslag till länsvis fördelning av polishundar

Län	Antal hundar			S:a hundar	Län	Antal hundar			S:a hundar
	I	I+II	I+II+III			I	I+II	I+II+III	
Stockholms stad	45			45	Göteborgs o.Bohus	35			35
Stockholms ...	30			30	Älvsborgs	25			25
Uppsala	10			10	Skaraborgs	20			20
Södermanlands	15			15	Värmlands	20			20 ¹
Östergötlands	20			20	Örebro	25			25 ¹
Jönköpings	20			20	Västmanlands ...	20			20 ¹
Kronobergs ...	15			15	Kopparbergs		10	15	25
Kalmar	20			20	Gävleborgs		20		20
Gotlands	5			5	Västernorrlands .		15	5	20
Blekinge	10			10	Jämtlands		5	15	20
Kristianstads ...	15			15	Västerbottens ...		10	15	25
Malmöhus	40			40	Norrbottens			40	40
Hallands	10			10					
					Summa	400	60	90	550

I = normaldresserad

II = dresserad för allmän vintertjänst

III = dresserad för speciell vintertjänst (fjäll- och ödemarkstjänst)

¹ För vissa hundar inom Värmlands, Örebro och Västmanlands län torde erfordras även vinterutbildning.

3. Hundorganisationens uppbyggnad och vidmakthållande

På grundval av inhämtade uppgifter om nuvarande hundbestånd beräknas antalet hundar i polisorganisationen den 1 juli 1966 uppgå till ca 200. Till följd av dessa hundars relativt höga ålder torde de ha utgått ur polisorganisationen i slutet av 1960-talet eller i början av 1970-talet. Uppbyggnadsperiodens längd och hundtillförseln bör så långt möjligt avpassas så att balans snarast uppstår mellan beräknade avgångar och nytillskott. I nedanstående tabell lämnas en plan över lämplig uppbyggnadstakt med avseende på hundanskaffningen.

Budgetår	Hundbestånd	Beräknad avgång	Uppbyggnadsbehov	Totalt anskaffningsbehov
1966/67	200	20	120	140
1967/68	320	40	100	140
1968/69	420	60	80	140
1969/70	500	80	50	130
1970/71	550	110	—	110
Vid genomförd organisation	550	110	—	110

4. Personal- och utbildningsbehov

För ett effektivt utnyttjande av hundarna inom polisväsendet föreslås införande av flerförarsystem, dvs att varje färdigdresserad hund bör kunna föras av 2—3 förare. Detta innebär vid genomförd organisation ett totalt behov av cirka 1.400 hundförare. För att tekniskt och polistaktiskt leda hundtjänsten regionalt och lokalt beräknas ett behov av cirka 150 polismän i befälsställning för polishundtjänsten. Det framstår som angeläget att så snart som möjligt uppnå ett läge med tillgång till minst två förare per hund. Maximalt torde emellertid högst ca 260 hundförare kunna utbildas årligen. På grund härav och med en beräknad årlig avgång med ca 10 % måste flerförarsystemet genomföras successivt och kan beräknas vara helt utbyggt först under budgetåret 1973/74. Vid genomförd organisation beräknas årligen behöva utbildas ca 140 hundförare. Motsvarande siffra vad gäller befäl i hundtjänst utgör ca 15. Antalet polismän i befälsställning inom polishundorganisationen har därvid beräknats totalt uppgå till ca 150, dvs minst en per polisdistrikt och flera i distrikt med större hundtilldelning. I nedanstående tabell redovisas lämplig uppbyggnadstakt med avseende på utbildningen av hundförare och befäl i hundtjänst.

Budgetår	Hundförare				Befäl i hundtjänst			
	antal vid budgetårets ingång	beräknad avgång	utbildningsbehov för hundorganisationens uppbyggnad	utbildningsbehov totalt	antal vid budgetårets ingång	beräknad avgång	utbildningsbehov för hundorganisationens uppbyggnad	utbildningsbehov totalt
1966/67	200	20	200	220	55	5	35	40
1967/68	400	40	200	240	90	10	30	40
1968/69	600	60	200	260	120	10	30	40
1969/70	800	90	170	260	150	15	—	15
1970/71	970	100	160	260	150	15	—	15
1971/72	1 130	120	140	260	150	15	—	15
1972/73	1 270	130	130	260	150	15	—	15
1973/74	1 400	140	—	140	150	15	—	15
genomförd organisation ..	1 400	140	—	140	150	15	—	15

Med avseende på utbildningstyp och förekomst länsvis av hundförare torde vid genomförd organisation få räknas med följande ungefärliga fördelning

Län	Antal hundförare			S:a hundförare	Län	Antal hundförare			S:a hundförare
	I	I+II	I+II+III			I	I+II	I+II+III	
Stockholms stad	100			100	Göteborgs o. Bohus	90			90
Stockholms ...	80			80	Älvsborgs	65			65
Uppsala	25			25	Skaraborgs	50			50
Södermanlands	40			40	Värmlands	50			50 ¹
Östergötlands ..	55			55	Örebro	65			65 ¹
Jönköpings ...	50			50	Västmanlands ...	50			50 ¹
Kronobergs ...	35			35	Kopparbergs		30	35	65
Kalmar	50			50	Gävleborgs		50		50
Gotlands	15			15	Västernorrlands .		40	10	50
Blekinge	30			30	Jämtlands		20	25	45
Kristianstads ..	40			40	Västerbottens ...		25	35	60
Malmöhus	95			95	Norrbottens			115	115
Hallands	30			30					
					Summa	1 015	165	220	1 400

I = hundförare med normalutbildning (sommarutbildning)

II = hundförare med allmän vinterutbildning

III = hundförare med speciell vinterutbildning

¹ För vissa hundförare inom Värmlands, Örebro och Västmanlands län torde erfordras jämväl allmän vinterutbildning.

Tablåer rörande utbildning av personal i hundtjänst

1. Plan över utbildningsbehovet under hundorganisationens uppbyggnad	239
2. Beräknat utbildningsbehov samt kursverksamhet	240
3. Normal kursbeläggning vid genomförd organisation	241
4. Samordning av specialkurs I för hundförare och specialkurs I för befäl i hundtjänst	242
5. Samordning av specialkurs III för hundförare och specialkurs II för befäl i hundtjänst	243

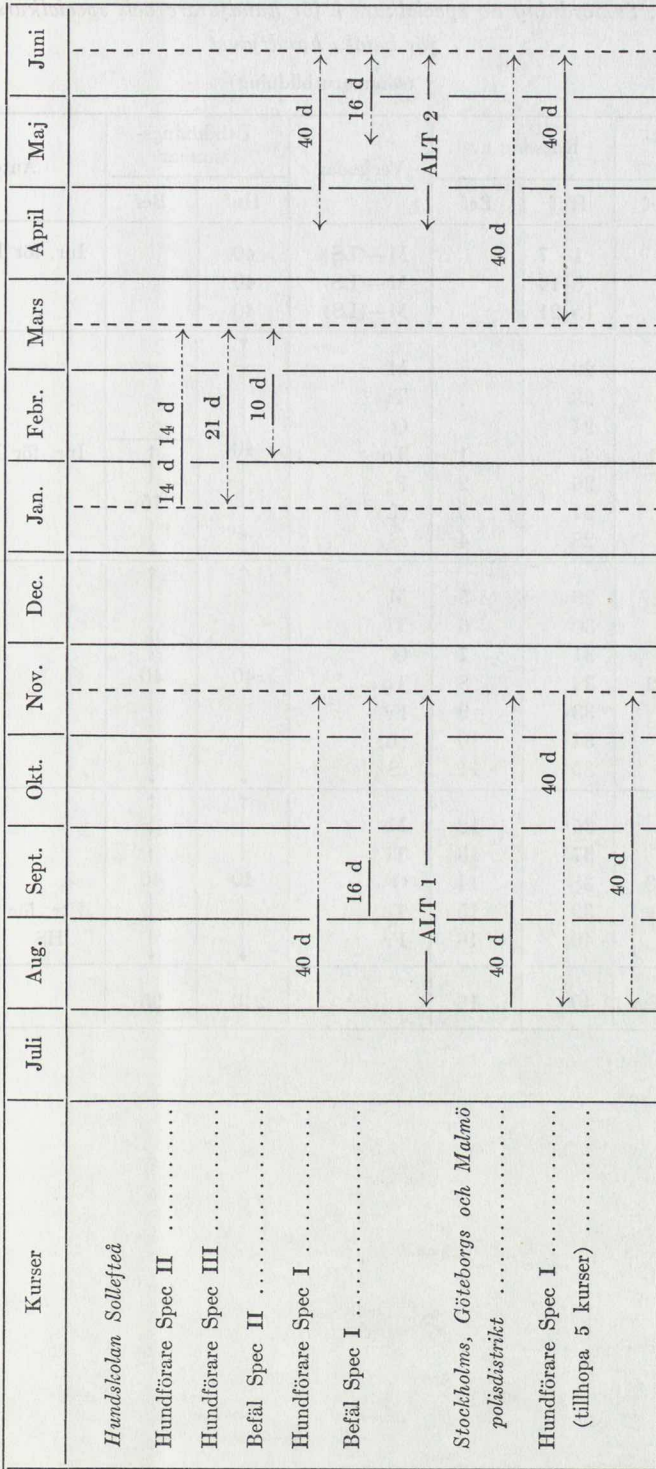
1. Plan över utbildningsbehovet under hundorganisationens uppbyggnad

	Uppbyggnadsperioder								Genomförd organisation
	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71	1971/72	1972/73	1973/74	
<i>Polishundar</i>									
Tillgång	200	320	420	500	550	550	550	550	550
Avgång	20	40	60	80	110	110	110	110	110
Uppbyggnad .	120	100	80	50	—	—	—	—	—
Anskaffas	140	140	140	130	110	110	110	110	110
<i>Polishundförare</i>									
Tillgång	200	400	600	800	970	1 130	1 270	1 400	1 400
Avgång	20	40	60	90	100	120	130	140	140
Uppbyggnad .	200	200	200	170	160	140	130	—	—
Utbildas	220	240	260	260	260	260	260	140	140
<i>Befäl i polishundtjänst</i>									
Tillgång	55	90	120	150	150	150	150	150	150
Avgång	5	10	10	15	15	15	15	15	15
Uppbyggnad .	35	30	30	—	—	—	—	—	—
Utbildas	40	40	40	15	15	15	15	15	15

2. Beräknat utbildningsbehov samt kursverksamhet

Utbildningsbehov	Uppbyggnadsperioder							Genomförd organisation	
	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71	1971/72	1972/73		1973/74
Polishundförare									
Beräknad tillgång	200	400	600	800	970	1 130	1 270	1 400	1 400
Utbildas:									
Specialkurs I (sommarutb.)	220	240	260	260	260	260	260	260	140
Specialkurs II (allmän. vinterutb.) — tidigare utbildade i specialkurs I	40	40	40	40	40	40	40	40	40
Specialkurs III (speciell vinterutb.) — tidigare utbildade i specialkurs II	40	40	40	20	20	20	20	20	20
Befäl i polishundtjänst									
Beräknad tillgång	55	90	120	150	150	150	150	150	150
Utbildas:									
Specialkurs I (sommarutb.)	40	40	40	15	15	15	15	15	15
Specialkurs II (vinterutb.) — tidigare utbildade i specialkurs I	40	40	40	15	15	15	15	15	15
Kursverksamhet (antal kurser)									
Polishundförare									
Specialkurs I — 40 dag/240 tim (Stockholms, Göteborgs och Malmö polisdistrikt)	9	10	11	11	11	11	11	11	5
Specialkurs I — 40 dag/240 tim (HS—Sollefteå)	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Specialkurs II — 14 dag/80 tim (HS—Sollefteå)	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Specialkurs III — 21 dag/120 tim (HS—fjällövn.)	2	2	2	1	1	1	1	1	1
Befäl i polishundtjänst									
Specialkurs I — 16 dag/95 tim (HS—Sollefteå)	2	2	2	1	1	1	1	1	1
Specialkurs II — 10 dag/60 tim (HS—fjällövn.)	2	2	2	1	1	1	1	1	1
Summa kurser	19	20	21	18	18	18	18	18	12

3. Normal kursbeläggning vid genomförd organisation

4. Samordning av specialkurs I för hundförare och specialkurs I
för befäl i hundtjänst
(sommarutbildning)

Utbildnings- vecka		Kursdag nr		Veckodag	Utbildnings- timmar		Anteckningar
Huf	Bef	Huf	Bef		Huf	Bef	
1		1-7		M—(LS)	40		Inr. för Huf till HS
2		8-14		M—(LS)	40		
3		15-21		M—(LS)	40		
4	1	22		M	40	15	Inr. för Bef till HS
		23		Ti			
		24		O			
		25	1	To			
		26	2	Fr			
		27	3	(L)			
		28	4	(S)			
5	2	29	5	M	40	40	
		30	6	Ti			
		31	7	O			
		32	8	To			
		33	9	Fr			
		34	10	(L)			
		35	11	(S)			
6	3	36	12	M	40	40	Utr. för Huf + Bef från HS
		37	13	Ti			
		38	14	O			
		39	15	To			
		40	16	Fr			
S:a		40	16		240	95	

5. Samordning av specialkurs III för hundförare och specialkurs II för befäl i hundtjänst
(speciell vinterutbildning)

Utbildningsvecka	Kursdag		Veckodag	Utbildningstimmar		Anteckningar			
	III (Huf)	II (Bef)		III (Huf)	II (Bef)				
1	1		To	↑ HS 30 tim ↓		Inr. för Huf till HS			
	2		Fr						
	3		L						
	4		S						
	5		M						
	6		Ti						
	7		O						
2	8		To	↑ ↓		Tpdag för Huf till fjäll- och ödemarksterräng (Fjö)			
	9		Fr						
	10		L						
	11		S						
	12	1	M		↓ Fjö 72 tim		↑ Fjö 42 tim	Inr. för Bef till Fjö	
	13	2	Ti						
	14	3	O						
3	15	4	To	↑ ↓	↑ ↓	Tpdag för Huf + Bef till HS			
	16	5	Fr						
	17	6	L						
	18	7	S						
	19	8	M				↑ HS 18 tim	↑ HS 18 tim	Utr. för Huf + Bef från HS
	20	9	Ti						
	21	10	O						
S:a	21	10	—	120	60				

Förslag till kursplaner för den polisiära grundutbildningen

A. Konstapelskurs I	
1. Studieorientering	244
2. Allmän polislära	244
3. Straffrätt	247
4. Specialstraffrätt	248
5. Civilrätt	249
6. Processrätt	250
7. Svenska	250
8. Engelska	251
9. Socialkunskap med samhällslära	251
10. Människokunskap	252
11. Medicin	253
12. Motorfordonskunskap	254
13. Kontorstekniska hjälpmedel	255
14. Tjänstevapnens bruk	256
15. Fysisk träning	256
B. Praktiktjänstgöring	257
C. Konstapelskurs II	
Allmän polislära	258

A. Konstapelskurs I

Studieorientering (10 tim.)

1. Orientering om polisutbildningen. Grundutbildningens syfte, innehåll och uppläggning. Ordningsföreskrifter för polisskolan. (1 tim.)
2. Orientering om studieteknik: motivation, inläring, minne, glömska m m. Gruppövningar. (9 tim.)

Allmän polislära (375 tim.)

Introduktion

1. Polisens samhälleliga funktion förr och nu. (1 tim.)
2. Polisarbetets karaktär (preventiv, repressiv, hjälpsam och informativ verksamhet) samt funktionella indelning (skydds- och övervakningsverksamhet samt utredningsverksamhet). (4 tim.)
3. Polisväsendets organisatoriska uppbyggnad (rikspolisstyrelse, länsstyrelser, polisdistrikt, huvudstyrkor, arbetsgrupper, vaktområden, verksamhet över polisdistriktsgränserna). (4 tim.)
4. Orientering om organisationen av poliskåren på skolorten. Besök hos olika arbetsenheter. (3 tim.)

5. Orientering om polispersonalens anställningsvillkor, tjänstgöringsförhållanden och fackliga organisationsförhållanden. (2 tim.)
6. Polismännens uppträdande i och utom tjänsten. Polisen och allmänheten. (4 tim.)
7. Yrkesetik. (2 tim.)

Skydds- och övervakningsverksamhet i allmänhet

8. Allmänt om skydds- och övervakningstjänstens innebörd samt formerna för dess utövande (person- och egendomsövervakning, trafikkontroll, service- och informationsverksamhet etc.). (4 tim.)
9. Tekniska hjälpmedel för skydds- och övervakningsverksamhetens bedrivande (telefon, radio, telex, larmanläggningar). (8 tim.)
10. Legitimationshandlingar. Identifiering och signalement. (8 tim.)
11. Vägtrafiklagstiftningens huvuddrag. Allmänt om trafikövervakning, trafikplanering, parkeringsproblem samt trafiksäkerhetsarbete. Besök hos trafikvaktkår. (24 tim.)
12. Rapporteringsskyldighetens innehåll och omfattning. Allmänt om upptagande av anteckningar. (6 tim.)
13. Elementärt om skissering. (12 tim.)
14. Fotografering. (20 tim.)
15. Patrulleringsteknik. Metodik, observationsobjekt o d under patrullering till fots, i bil och med motorecykel. (10 tim.)
16. Polisbefogenhet. Frihetsberövande enligt rättegångsbalken, polisinstruktionen m fl källor. Tvångsmedel. Polisbarmans rätt att bruka våld. Förutsättningar och sättet för ingripande och vidtagande av åtgärder (meddelande av upplysningar och tillrättavvisningar, gripande och omhändertagande, upptagande av anteckningar) vid:
  - fylleri, förargelseväckande beteende, misshandel;
  - omhändertagande av personer på grund av bettleri, lösdriveri, kringföringshandel, olaga rusdrycksförsäljning o d;
  - ordningsstörande händelser i övrigt;
  - trafikförseelser;
  - kontroll av legitimationshandlingar (polisering);
  - kontroll av vissa författningars efterlevnad (tillverkning och förvaring av vissa varor m m);
  - omhändertagande av barn, kvinnor, åldringar, skadade, psykiskt sjuka, alkoholister; lägenhetsbråk;
  - trafikolyckor;
  - dödsfall, drunkning och andra olyckshändelser;
  - rattfylleri;
  - bränder.
17. Vakttjänst på polisstation (besvarande av förfrågningar; mottagning av ansökningar i tillståndsärenden o d samt av hittegods; utlämning av blanketter, beslut i tillståndsärenden; avvisitering och kroppsvisitation; tillsyn av omhändertagna; arrestantbevakning m m). (12 tim.)
18. Socialpolisverksamhetens elementa: verksamhetens syftemål, innebörden av gällande bestämmelser; kontakt med socialvårds- och motsvarande organ; praktiska synpunkter på tillämpningen i polisarbetet av barnavårdslagen, sinnessjuklagen och lösdrivarlagen. (10 tim.)
19. Orientering om den speciella brottspreventionen. (4 tim.)
20. Utlämningskontroll samt kust-, gräns- och skyddsområdesbevakning. Särskild polisverksamhet. (3 tim.)

21. Naturvård, djurskydd, jakt- och fiskekontroll. (3 tim.)
22. Användandet av hundar i polistjänsten. (4 tim.)
23. Uppträdande av samlad polismansstyrka t ex vid skallgång. Polistaktiska elementa. (8 tim.)

Utredningsverksamhet i allmänhet

24. Orientering om den brottsutredande verksamhetens innebörd och arbetsmetoder. Regler för polisman som kommer först till brottsplats. Förundersökningsförfarande och tvångsmedel. (15 tim.)
25. Elementär förhörsteknik. (10 tim.)
26. Anmälningssupptagning i allmänhet. Slagning i register. Efterspaning av personer, gods och fordon. Införskaffande av uppgifter. Delgivningar. (30 tim.)
27. Handläggning av förseelseärenden samt utredningar (i förekommande fall även platsundersökningar) i tillstånds-, intygs- och anmälningssärenden (t ex yrkesmässig trafik, fordons registrering, försäkring och skatt, ekonomiska resp. personliga förhållanden; mantals- och kyrkoskrivningsärenden, utlänningsärenden; vapenärenden). (30 tim.)
28. Spårlärens grunder. (20 tim.)
29. Speciell varukännedom. (6 tim.)
30. Husrannsakan, kroppsbesiktning. (4 tim.)
31. Polisunderrättelser. Rikspolisstyrelsens registraturer. Insändande av uppgifter och material till Polisunderrättelser och rikspolisstyrelsen. (6 tim.)

Trafiksäkerhetsarbete

32. Fordonsteknik och fordonskontroll:
  - a) bilens allmänna konstruktion (2 tim.)
  - b) styrinrättning och framvagn (3 tim.)
  - c) bromsar och kraftöverföring (4 tim.)
  - d) bilens utrustning (ljuddämpare, signalhorn, belysnings- och reflexanordningar, färdskrivare etc) (3 tim.)
  - e) släpfordon och kopplingsanordningar (2 tim.)
  - f) lasttaxering och lastfördelning (2 tim.)
  - g) motorcyklar och mopeder (4 tim.)
  - h) studiebesök vid testanstalt (3 tim.)
  - i) övning i fordonskontroll (6 tim.)
33. Teknisk utredning av trafikolyckor:
  - a) undersökningsteknik (6 tim.)
  - b) bromsning; tolkning av spår på vägbana; beskrivning av vägbanans beskaffenhet (2 tim.)
  - c) ljusbilder för exemplifiering (2 tim.)
  - d) självständigt lösande av en utredningsuppgift. (8 tim.)
 Provuppgifter (12 tim.)

Kommentar:

I ovanstående kursplan har de olika avsnitten upptagits i den huvudsakliga ordning de bör förekomma för att utbildningen skall kunna ges en mognadsadekvat utformning.

Timantalet inom kursens olika ämnesmoment har dimensionerats så, att tillfälle ges till praktiska övningar i direkt anslutning till den teoretiska genomgången. Dessa praktiska övningar avses i princip böra äga rum i »skyddad» miljö, dvs på särskilda gårdar och övningsstationer. En klassavdelning bör därvid lämpligen indelas i grupper, i förekommande fall med var sin handledare.

Undervisningen bör bedrivas i nära samverkan med undervisningen i främst de juridiska ämnena samt svenska och psykologi. Detaljplaneringen av undervisningen bör därför äga rum i samråd mellan lärarna i respektive ämnen och förutsätter därmed en kontinuerlig kontakt dem emellan.

Straffrätt (86 tim.)

Straffrättens allmänna del

1. Grundbegrepp: brott; straff och andra påföljder; kriminologi, kriminalpolitik, straffrättens olika delar, brottssystematiseringen. (2 tim.)
2. Tillämpligheten av svensk lag. Immunitet. Utlämnning av förbrytare. (2 tim.)
3. Straffteorier: vedergällningsgrundsatsen, preventionsteorierna. Legalitetsgrundsatsen. (2 tim.)
4. Allmänt om brottet. Brottet objektiva sida: den brottsliga gärningen, handlingsdelikt, effektdelikt, kausalitet. Objektiva straffrihetsgrunder: nödvärn, laga befogenhet, nöd, förmans befallning, samtycke, excess m m. (8 tim.)
5. Brottet subjektiva sida: uppsåt, oaktsamhet, täckningsprincipen. (4 tim.)
6. Försök, förberedelse. Stämpling. Tillbakaträdande. Medverkan. (6 tim.)
7. Påföljdssystemet: böter, fängelse, villkorlig dom, skyddstillsyn, ungdomsfängelse, in-
ternering, ämbetsstraff, disciplinstraff för krigsmän, överlämnande till särskild vård;
ungdomsbrottslighetens behandling, abnormbrottslighetens behandling; nedsättning,
uteslutning och bortfallande av påföljd, åtalspreskription och förverkande. (6 tim.)

Straffrättens speciella del

8. Brott mot liv och hälsa. (4 tim.)
9. Brott mot frihet och frid. (3 tim.)
10. Sedlighetsbrott. (4 tim.)
11. Brott mot familj: tvegifte, egenmäktighet med barn. (1 tim.)
12. Stöld, rån och andra tillgreppsbrott. (8 tim.)
13. Bedrägeri och annan oredlighet (utom svindleri och ockerpantning). (8 tim.)
14. Förskingring och annan trolöshet (utom trolöshet mot huvudman och behörighets-
missbruk). (4 tim.)
15. Skadegörelsebrott. (1 tim.)
16. Allmänfarliga brott: mordbrand, sabotage, allmänfarlig vårdslöshet. (1 tim.)
17. Förfalskningsbrott: urkundsförfalskning, undertryckande av urkund, brukande av det
förfalskade. (2 tim.)
18. Mened, falsk angivelse och annan osann utsaga: mened, osann partutsaga, ovarsam
utsaga. (2 tim.)
19. Brott mot allmän ordning: upplopp, ohörsamhet mot ordningsmakten, uppvigling,
sårande av tukt och sedlighet, förledande av ungdom, djurplågeri, dobbleri, fylleri,
förargelseväckande beteende. (4 tim.)
20. Brott mot allmän verksamhet: våld eller hot mot tjänsteman, förgripelse mot tjänste-
man, våldsamt motstånd, missfirmelse mot tjänsteman, bestickning, övergrepp i rätts-
sak, skyddande av brottsling, främjande av flykt. (4 tim.)
21. Brott mot rikets säkerhet: spioneri, obehörig befattning med hemlig uppgift, vård-
löshet med hemlig uppgift, olovlig underrättelseverksamhet. (2 tim.)
22. Ämbetsbrott: tjänstemissbruk, tagande av muta eller av otillbörlig belöning, brott
mot tystnadsplikt, tjänstefel. (2 tim.)
- Provuppgifter. (6 tim.)

*Specialstraffrätt (86 tim.)**Trafiklagstiftning*

1. Vägtrafikförordningen: (28 tim.)
  - a) Vägbegreppet.
  - b) Utryckningsfordon och undantagsbestämmelser för trafik med sådana fordon.
  - c) Parkeringsbegreppet.
  - d) Fordons beskaffenhet och utrustning (inkl. moped). Begreppet »taga i bruk».
  - e) Bestämmelser om kontroll över fordon. Polisens rätt enligt vägtrafikförordningen att förbjuda och hindra fortsatt färd med fordon och relationen till bestämmelserna i polisinstruktionen om skyldighet för polismannen att i förekommande fall hindra brott.
  - f) Registrering av fordon. Registreringsbesiktning. Typbesiktning.
  - g) Fordons brukande enligt interimis- och saluvagnslicens.
  - h) Trafikförsäkringsplikt.
  - i) Automobilskatteplikt.
  - k) Utlännings rätt att under vistelse i riket bruka fordon, som icke är här vederbörligen registrerat.
  - l) Bestämmelser om förare av fordon. Övningskörning. Körkort.
  - m) Bestämmelser angående körskolor.
  - n) Trafikregler.
2. Vägtrafikkungörelsen. (8 tim.)
3. Vägmärkeskungörelsen. (4 tim.)
4. Förordningen angående yrkesmässig automobiltrafik m m: (6 tim.)
  - a) Begreppet yrkesmässig trafik. Undantag från bestämmelserna om sådan trafik.
  - b) Linjetrafik och beställningstrafik. Trafiktillstånd. Begreppen stationsort och lokalområde. Transportplikt.
  - c) Något om bilar i yrkesmässig trafik. Beteckningsmärken. Trafikkort.
  - d) Arbetstid för förare av bil vid yrkesmässig trafik.
  - e) Uthyrningsrörelse.

Ordningslagstiftning

5. Begreppet polismyndighet. (1 tim.)
6. Allmänna ordningsstadgan: (4 tim.)
  - a) Begreppet allmän plats. Tillstånd som förutsättning att i vissa fall ta allmän plats i anspråk för olika ändamål. Renhållningsskyldigheten i fråga om allmän plats.
  - b) Tillsynsskyldighet i fråga om byggnader m m.
  - c) Tillstånd som förutsättning att spränga, anordna fyrverkeri, skjuta med luftgevär eller eldvapen.
  - d) Lokala ordningsstadgor.
  - e) Offentliga tillställningar: tillstånd, ordningshållning, förtäring och förvaring av rusdrycker, polisens rätt till tillträde, befogenheten att inställa eller upplösa offentlig tillställning.
7. Lagen om allmänna sammankomster: anordnande, förbud, ordningshållning m m (1 tim.)
8. Bestämmelser angående hundar: (2 tim.)
  - a) Lagen om tillsyn över hundar: tillsynsskyldighet, begreppet »bitsk hund».
  - b) Jaktlagens bestämmelser angående rätt att döda eller uppta annans hund. Jaktstadgans bestämmelser om förbud att låta hund löpa lös.
  - c) Hundskatteförordningen.
9. Djurskyddslagen: polismyndighets rätt att omhänderta djur; dödande av sjukt eller skadat djur. (1 tim.)

10. Vapenförordningen: (2 tim.)
  - a) Begreppen skjutvapen och ammunition. Tillstånd.
  - b) Omhändertagande och beslag av vapen och ammunition.
  - c) Förvaring av, handel med och införsel av vapen.
11. Förordningen om förbud mot innehav av vissa stiletter m m, begreppen springstillett och springkniv; bestämmelser angående förvärv, innehav, överlåtelse, import och tillverkning. (1 tim.)
12. Bestämmelser om radiomottagningsapparat och radioanläggning. (1 tim.)
13. Allmänt om biografföreställningar: åldersgränser, förbuds- och tillståndskort. (1 tim.)

Näringslagstiftning

14. Näringsfrihetsförordningen: anmälnings- och tillståndspflicht, realisationshandel, gård-farihandel, utlännings rätt att driva näring. (1 tim.)
15. Butikstängningslagen. (1 tim.)
16. Bestämmelser rörande drivandet av hotell- och pensionatsrörelse. Begreppet »resande». Uppgiftsskyldighet. Kontroll av svenska resande och utlänningar. Utlännings möjlighet att uppehålla sig inom militärt skyddsområde. (2 tim.)
17. Lagen om pantlånerörelse: tillstånd, kontroll. (1 tim.)
18. Förordningen angående handel med skrot, lump och begagnat gods: tillstånd, kontroll. Förordningen om handel med preventivmedel. (1 tim.)
19. Lotteriförordningen. (1 tim.)
20. Bestämmelser angående eldfarliga oljor och explosiva varor: förvaring och transport. (1 tim.)

Alkohollagstiftning

23. Rusdrycksförsäljningsförordningen: begreppet rusdrycker, försäljning, utminuterung, utskänkning, s k måltidstvang, förtäring- och förvaringsförbud. (4 tim.)
24. Ölförsäljningsförordningen: försäljning, utminuterung, utskänkning. (2 tim.)
25. Förordningen om försäljning av alkoholfria drycker: begreppet alkoholfri dryck, försäljning, utskänkning. (1 tim.)

Utlänningslagstiftning

26. Orientering om vilka myndigheter som handlägger ärenden angående utlänningar. (1 tim.)
27. Passkyldighet. Passmyndighet. Visering och viseringsmyndighet. (1 tim.)
28. Begreppen avvisning, förpassning, förvisning och utvisning. (1 tim.)

Sociallagstiftning

29. Lagen om åtgärder vid samhällsfarlig asocialitet. (2 tim.)
Provuppgifter. (6 tim.)

Familjerätt

Civilrätt (50 tim.)

1. Äktenskapsrätt: trolovning, äktenskapshinder, makars inbördes underhållsskyldighet, makars egendom, makars gäld, rättshandlingar mellan makar, boskillnad, hemskillnad, äktenskapsskillnad, bodelning. (6 tim.)
2. Föräldrarätt: barns börd, talan ang. äktenskaplig börd, fastställande av faderskap till utomäktenskapligt barn, barns namn, vårdnaden om barn, underhållsskyldighet, underårigs omyndighet, omyndigförklaring, förmynderskap. (4 tim.)
3. Arvsrätt: släktingars arvsrätt, makes arvsrätt, utomäktenskapliga barns arvsrätt, allmänna arvsfonden, laglott, behörighet att upprätta testamente, testamentes form, bevakning, delgivning och klander av testamente, boutredning jämte bouppteckning, bodelning och arvskifte, dödförklaring. (10 tim.)

Förmögenhetsrätt

4. Avtalsrätt: offert och accept, slutande av avtal, utfärdande av fullmakt, fullmäktigs befogenhet och behörighet, rättshandlingars ogiltighet. (5 tim.)
5. Besittning: gemensam besittning och sambesittning, osjälvständig besittning, återställande av rubbad besittning, besittningsskydd, tillåtna besittningskränkningar. (1 tim.)
6. Fast egendom: begreppet fast egendom, allemansrätt, fastighetsindelning, köp, lagfart, panträtt, nyttjanderätt. (5 tim.)
7. Lös egendom: köp, godtrosförvärv, avbetalningsköp, hittegoods, panträtt, retentionsrätt, skuldebrev, borgen, preskription. (12 tim.)
8. Skadestånd: culpregeln, strikt skadeståndsansvar, skadeståndets omfattning. (2 tim.)
9. Bolag och föreningar: begreppet juridisk person, enkelt bolag, handelsbolag, kommanditbolag, aktiebolag, ekonomiska och ideella föreningar. (1 tim.)
- Provuppgifter. (4 tim.)

Processrätt (20 tim.)

1. Domstolsväsendet: domstolarna och deras sammansättning, måltyper, prejudikat. (1 tim.)
2. Parterna i brottmål: allmänna och särskilda åklagare, målsägande, tilltalad, försvarare. (1 tim.)
3. Parterna i familjerätts- och tvistemål: kärande, svarande, ombud, rättegångsbiträde; familjerätts- och tvistemålens beskaffenhet. (1 tim.)
4. Grundprinciperna för rättegången: koncentration, offentlighet, muntlighet, omedelbarhet, akusatorisk processform. (1 tim.)
5. Åtgärder före huvudförhandling i brottmål: förundersökning, forumfrågor, stämningssökan och stämning, personundersökning, sinnesundersökning, läkarintyg och andra yttranden. (2 tim.)
6. Huvudförhandling i brottmål: den tilltalades utevaro, åklagarens yrkande, den tilltalades svaromål, sakframställning, förhör med målsägande och tilltalad, framläggande av bevisning, genomgång av den tilltalades levnadsomständigheter, plädering, överläggning, dom; skadestandsfrågor. (2 tim.)
7. Förhandlingar i familjerättsmål och allmänna tvistemål: forumfrågor, stämningssökan, stämning, förberedelse, omedelbar huvudförhandling, huvudförhandling. Förlikning i dispositiva tvistemål. (2 tim.)
8. Bevisning: vittnesförhör, förhör med sakkunnig, skriftlig bevisning, förhör under sanningförsäkran, förhör med polisman; principen om fri bevisprövning. (2 tim.)
9. Överklagande: domens laga kraft, vad, besvär, revisionsansökan, prövningstillstånd, nöjdförklaring; överprövning av åklagare, resning, nåd. (1 tim.)
10. Särskilda förfaranden i brottmål; parkeringsbot, ordningsföreläggande, strafföreläggande, stämningföreläggande, åtalseftergift, rapporteftergift. (2 tim.)
11. Särskilda förfaranden i tvistemål: lagsökning, betalningsföreläggande. (1 tim.)
12. Exekutionsrätt. (2 tim.)
- Provuppgifter. (2 tim.)

Svenska (80 tim.)

1. Repetition av språklära. Språkriktighetsregler. Stilarter. (8 tim.)
2. Rättstavnings- och interpunktionsövningar (huvudsakligen med stoff från polisiär verksamhet). (8 tim.)
3. Stilistik, dispositionsövningar. (8 tim.)
4. Kortare uppsatser, reproduktioner och skriftliga redogörelser i övrigt jämte genomgångar. (30 tim.)

5. Muntliga sammanfattningar och redogörelser. (8 tim.)
6. Föredrag och diskussionsövningar. (10 tim.)
7. Litteraturläsning. (8 tim.)

Kommentar:

Undervisningen bör inledas med en repetitorisk genomgång av språklärens elementa. En dylik genomgång torde dessutom vara av värde såsom underlag för undervisningen i engelska. Undervisningen bör syfta till fördjupade insikter i språkets struktur, en nyanterad känsla för ordvalörer och stil samt ett koncist och korrekt uttryckssätt. Därvid bör särskild uppmärksamhet ägnas elevernas yrkesverksamhet, så att eleverna uppövar förmågan att självständigt tillgodogöra sig och på ett planmässigt och redigt sätt muntligen och skriftligen redovisa innehållet i en promemoria, en utsaga e d, gången av ett händelseförlopp, en arbetsuppgift m m.

Engelska (70 tim.)

(Någon timvis uppsplattning av undervisningsstoffet syns icke lämpligen böra göras. Det torde få ankomma på läraren i ämnet att anpassa undervisningen efter elevernas genomsnittliga kunskapsnivå.)

Undervisningen bör inriktas på att bibringa eleverna sådana praktiska färdigheter i språket, att de blir i stånd att besvara förfrågningar, motta anmälningar om förkomna tillhörigheter, meddela anvisningar och upplysningar, uppta vissa data i samband med olika händelser m m. Till följd härav bör undervisningen huvudsakligen inriktas på konversationsövningar för att aktualisera det centrala ordförråd, som eleverna tidigare tillägnat sig. Härutöver bör eleverna inöva det för polisyrket speciella ordförråd, som erfordras i situationer av ovan nämnt slag.

För inlärande av ett gott uttal och en korrekt intonation bör tonband användas i stor omfattning såväl vid gemensamma övningar som i samband med elevernas självverksamhet. Som underlag för muntliga redogörelser och samtal bör utnyttjas bildband över vanligen förekommande situationer, där polismannen har kontakt med utlänningar.

Socialkunskap med samhällslära (60 tim.)

1. Demokrati och diktatur. Begreppet rättsstat. Medborgarens rättigheter och skyldigheter. Sveriges utveckling till en parlamentarisk demokrati. De politiska partierna. (4 tim.)
2. Grunddragen av det svenska samhällsskicket: (10 tim.)
  - a) grundlagar, konung och regering
  - b) riksdagen; hur en författning kommer till
  - c) statlig förvaltning
  - d) kommunal förvaltning
3. Utbildningsväsende. Folkrorelser. Föreningsväsende (främst behandlas här sådana ideella föreningar, ungdomsorganisationer o d med vilka det är särskilt värdefullt för polisen att upprätthålla kontakter för spridande av information om polisarbetet, för bedrivande av brottspreventiv upplysningsverksamhet, socialt inriktad polisverksamhet m m). Orientering om pressen, dess funktioner och arbetsformer. (8 tim.)
4. Den svenska socialpolitikens ursprung samt utveckling mot bakgrunden av den ekonomiska och sociala utvecklingen i Sverige sedan början av 1800-talet. (2 tim.)
5. Socialpolitikens samhällsekonomiska aspekter; socialpolitiken och levnadsstandarden. (2 tim.)
6. Arbetsmarknads- och sysselsättningspolitik; organisationsformer och rättsfrågor på arbetsmarknaden; åtgärder mot arbetslöshet och arbetskraftsbrist; hjälpformer för

- partiellt arbetsföra; studiebesök på länsarbetsnämnd och yrkesvägledningsexpedition. (6 tim.)
7. Social skyddslagstiftning: arbetarskyddslagen, arbetstidslagarna, semesterlagen. (6 tim.)
  8. Bostadspolitik: målsättning, hyreslagstiftning, ekonomiska stödåtgärder. (2 tim.)
  9. Familjepolitik: barnavård och ungdomsskydd, barnbidrag, studiehjälp, bidragsförskott, underhållsbidrag, studiebesök vid barnavårdsnämnd; social hemhjälp; åldringsvård. (6 tim.)
  10. Hälso- och sjukvård: öppen och slutet kroppssjukvård; mentalsjukvård; nykterhetsvård; studiebesök vid nykterhetsnämnd. (6 tim.)
  11. De allmänna försäkringskassorna. (4 tim.)
  12. Socialhjälp. (2 tim.)
Provuppgifter. (2 tim.)

Kommentar:

Undervisningen, som i stort bör följa den ordning i vilken de olika avsnitten upptagits i kursplanen, bör äga rum i nära samverkan med undervisningen i allmän polislära, människokunskap, specialstraffrätt (sociallagstiftning), civilrätt samt medicin. En dylik samverkan torde motiveras av att undervisningen i förevarande ämne bör syfta till en breddning av polisaspiranternas allmänna samhällsorientering. Som exempel härpå må framhållas, att undervisningen bla avser att mot bakgrunden av samhällets utveckling och nuvarande struktur komplettera den i allmän polislära presenterade bilden av polisens samhälleliga uppgifter samt att ge en socialpolitisk bakgrund dels till den i ämnet människokunskap meddelade undervisningen om bla grupper, miljöer, normer och värderingar, dels till vissa i ämnet medicin behandlade spörsmål.

Vad angår sättet för undervisningens bedrivande kan några generella riktlinjer knappast anges. Det torde dock stå klart, att delar av ämnets kunskapsstoff lämpligen bör bli föremål för grupparbete eller genomgås i form av individuella, självständiga arbetsuppgifter, vilka eleven sedan har att behandla i föredragsform eller såsom inledare i en diskussion.

Människokunskap (50 tim.)

Psykologi

1. Olika åldrar, deras behov och beteende; barnets, ungdomens och den vuxnes viktigare utvecklingsfaser, t ex trotsperioder, skolanpassning, pubertet, värnplikt, klimakterium, åldrande. (8 tim.)
2. Olika personlighetstyper. Intellektuella resurser; begreppet intelligens, intelligensmätning, intelligensens utveckling. Minnet. Vittnespsykologi. Emotionella resurser; känslostarka och känslosvaga, konstnärlig begåvning, känslolivets utveckling. (8 tim.)
3. Olika miljöer och familjesituationer: skilmässobarn, nyckelbarn, alkoholism, gängens roll, skolans och arbetsplatsens inverkan. Olika socialgrupper. Normer och värderingar. Arv och miljö. (10 tim.)
4. Polisens uppträdande i olika situationer. Behandlingen och bemötandet av olika människotyper. Grupper och massor. (8 tim.)

Psykiatri

5. Psykiska sjukdomssymptom mot bakgrunden av de normala funktioner som drabbats. Den sinnessjukes värld. (4 tim.)
6. Olika abnormgrupper, oligofreni, psykopatier, sinnessjukdomar. Behandlingsmöjligheter. (4 tim.)

7. Praktiska anvisningar för polismannen för igenkännandet av psykiska sjukdomar, bemötandet av sjuka m m. (4 tim.)
- Provuppgifter. (4 tim.)

Kommentar:

I ämnet allmän polislära har aspiranterna redan i ett introducerande skede avsetts skola undervisas om lämpligt uppträdande såväl i som utom tjänsten, om yrkesetiska spørsmål samt om förhållandet mellan polis och allmänhet. Därefter förutsätts de i samband med både den teoretiska och den praktiska utbildningen i allmän polislära komma att kontinuerligt informeras om och instrueras i vad som är att anse som korrekt beteende vid olika former av ingripanden m m. Studierna i det särskilda läroämnet människokunskap syns icke böra påbörjas, förrän aspiranterna genom nämnda undervisning i allmän polislära vunnit viss insikt i och praktisk kännedom om polisarbetets innebörd och de krav yrket ställer på sina utövare. Först om eleverna besitter viss erfarenhet av polisverksamheten torde det bli möjligt att mera aktivt engagera dem i undervisningen. Vad gäller ämnet människokunskap bör denna nämligen i hög grad baseras på medverkan från elevernas sida i form av samtal och diskussioner mellan läraren och eleverna kring de olika spørsmål som upptagits under respektive avsnitt av kursplanen. Som underlag för dylika samtal och diskussioner bör även kunna nyttjas i skönlitteratur, TV och film behandlade praktiskt psykologiska och psykiatriska problem med polisiär anknytning. Då samtalen berör polisens uppträdande i olika situationer, bör även lärare i allmän polislära delta för att ge den praktiskt verksamme polismannens syn på de aktuella frågeställningarna.

Medicin (60 tim.)

Akutsjukvård

1. Orientering om människokroppens byggnad. (1 tim.)
2. Orientering i medicinsk terminologi. (1 tim.)
3. Åtgärder vid medvetanderubbningar, svimning, andnings- och hjärtstillestånd, luftvägshinder, kvävningstillstånd, akuta buksjukdomar; konstgjord andning. (5 tim.)
4. Blödning. Ben- och leddskador. Lägning av »första förband» och provisoriska stöd-förband. (5 tim.)
5. Lyftande och transport av skadad. (3 tim.)
6. Orientering om sjuktransport och räddningstjänst i allmänhet. Studiebesök på brandstation. (3 tim.)
7. Brännskador. Köldskador. El-olyckor. Lägning av sårförband. (6 tim.)
8. Förgiftningar. Infektioner. Chocker. Psykiska orostillstånd. (2 tim.)
9. Skallskador. Hjärnblödning. Epilepsi. Förlossning. (4 tim.)
10. Studiebesök på lasarett; ambulansmottagning och olycksfallskliniken. (2 tim.)

Socialmedicin

11. Socialmedicinens syfte och verksamhetsformer. (1 tim.)
12. Hälsovårdsstadgan. (1 tim.)
13. Läkemedelslagstiftning, giftstadgan o d. (2 tim.)
14. Alkoholsjukdomarnas medicinska och sociala behandling. (2 tim.)
15. Narkomaniernas medicinska och sociala behandling. (2 tim.)
16. Epilepsins medicinska och sociala behandling. (2 tim.)
17. Veneriska sjukdomar och lex veneris. (2 tim.)
18. Tuberkulos och tuberkuloslagstiftningen. (1 tim.)
19. Epidemiska sjukdomar och epidemilagen. (1 tim.)

Rättsmedicin

20. Rättsmedicinens innebörd. Rättsmedicinalväsendet. (1 tim.)
21. Samarbetet mellan polis och läkare. Polisens uppträdande på brottsplats ur rättsmedicinsk synpunkt. Tillvaratagande av material för rättskemisk undersökning. (2 tim.)
22. Blodgrupper och deras rättsmedicinska behandling. (1 tim.)
23. Allmänt om skador på levande och döda; vitalreaktionen. (2 tim.)
24. Dödstecken och likomvandling. Omhändertagande av lik. (2 tim.)
25. Närvaro vid likbesiktning och obduktion. (2 tim.)
Provuppgifter. (4 tim.)

*Motorfordonskunskap (70 tim.)**Allmänt*

1. Polisväsendets motorfordon och för dessa gällande bestämmelser. Fordonens utrustning och tekniska materiel samt dennas användning, förvaring och vård. Radioutrustningen och dess användning. (5 tim.)
2. Manöver-, start- och hjälporgan, deras användning samt instrumentering. Bilkörningens teori. Åtgärder före, efter och under körning. Körställning. Säkerhetsbältets betydelse. (4 tim.)
3. Bilens konstruktion och dess verkningsätt. Friktion och olika krafter (rörelseenergi, centrifugalkraft m m), som inverkar på bilkörningen. Viktfördelning, över- och understyrning samt ringtryckets inverkan. (4 tim.)
4. Trafikpsykologi. (2 tim.)
5. Skyddsåtgärder och räddande åtgärder på olycksplats. (2 tim.)
6. Fordonets plats på väg och i vägförhållanden samt vid möte och omkörning. Hastighetsanpassningar under olika förhållanden. Nödstopp. (2 tim.)
7. Vård och kontroll av eget fordon och materiel. Åtgärder vid inträffad skada. (1 tim.)

Körning i körgård

8. Igångsättning, bromsning och stannande. Upp- och nedväxlingar. Krypkörning och styrning. Backningsövningar under olika förhållanden (backning på plankor, serpentinbackning m m). Manöver och precisionskörning. (10 tim.)

Övningskörning i stad

9. Passerande av gatukorsning. Svängningsövningar. Möte och omkörning (även spår-vagn). Filkörning (spontan och markerad), körning i rondeller och på större trafikplatser samt i signalreglerade korsningar. Vändningsövningar på gata och i gatukorsningar. Parkerings- och backningsövningar. Hastighetsanpassningar och nödstopp. (10 tim.)

Övningskörning på landsväg

10. Möte, omkörning och kurvtagning. Hastighetsanpassningar och nödstopp. Passerande av järnvägs-korsningar, korsande vägar. Filkörning före och efter kursändring. (6 tim.)

Körning i mörker och dimma

11. Forskningsresultat angående bilförarens mörkerproblem. Genomgång av bilens belysning (olika ljussystem, hjälpljus, glödlampor, spänningsfall, strålkastarnas rengöring etc). Teoretisk genomgång av bilkörning i mörker och dimma. (5 tim.)
12. Övningskörning i stad och på landsväg (om möjligt under olika väderleksbetingelser och ljusförhållanden). (4 tim.)

Körning i halt och vått väglag

13. Genomgång av ringutrustning, skadade och slitna däck. Däckens betydelse och verkan mot hal och våt vägbana. Olika däckstyper samt slirskydd. Teoretisk genomgång av körning i vått och halt väglag. (4 tim.)
14. Övningskörning i stad och på landsväg (igångsättning, bromsning, stannande, hastighetsanpassning, sladd, nödstopp). (6 tim.)

Avslutningsprov

15. Skriftligt prov. (2 tim.)
16. Prov i praktisk körning. (3 tim.)

Kommentar:

Utbildningen påbörjas först sedan undervisningen i allmän polislära och specialstraffrätt fortskridit så långt, att eleverna blivit förtrogna med trafiksäkerhetsarbetet och trafiklagstiftningen.

Utbildningen skall omfatta såväl teori som praktik. Teoriutbildningen och vissa föreläsningsovnningar genomförs med eleverna sammanförda i större enheter, t ex klassvis. Film, filmband och annat åskådningsmaterial bör så långt möjligt användas. För de praktiska körövningarna bör eleverna indelas i grupper, vardera om en instruktör, högst sex elever samt tre övningsbilar; två elever medföljer varje övningsbil. Växling av förare äger rum så att var och en ges tillfälle att föra fordonet under halva övningstiden. Instruktören står genom radio i förbindelse med övningsbilarna.

Den praktiska körutbildningen inleds med övningar i körgård. Därefter följer stadskörning, körning på landsvägar med om möjligt olika beläggningar samt körning på motorväg. Övningskörning skall ske under såväl dagsljus som skymning och mörker och om möjligt under olika väderleksförhållanden. Körning på hal och våt vägbana (halkkörning) skall övas. Betydande vikt skall läggas vid de vanligaste olycksfaktorerna samt vid faromomenten under körning i mörker samt i halt och vått väglag. Därvid skall ljusets och ringutrustningens betydelse noga genomgås.

Eleverna bör få tillfälle att övningsköra med olika personbiltyper (fram- och bakhjulsdrivna, med olika växellådor etc) samt med inom polisväsendet använda mindre busstyper.

Vid utbildningens slut skall eleverna avlägga såväl skriftliga som praktiska prov. Den som med tillfredsställande resultat genomgått utbildningen skall erhålla bevis om behörighet att föra polisväsendets tjänstebilar i icke utryckningstjänst.

*Kontorstekniska hjälpmedel (60 tim.)**Maskinskrivning*

1. Skrivmaskinens konstruktion och skötsel. Skrivställning. (1 tim.)
2. Inlärande av touchmetoden. Skrivövningar med såväl allmän som polisiär text. (40 tim.)
3. Utskrift på origram. (1 tim.)
4. Standardiseringsteknik. Uppställningsprinciper. (2 tim.)
5. Blankettskrivning. (2 tim.)

Maskinräkning

6. Additions- och kalkylationsmaskinens konstruktion och skötsel. (1 tim.)
7. Anslag och fingersättning enl. touchmetoden. (1 tim.)
8. Enklare räkneövningar. (2 tim.)

Övrigt

9. Diktafoner och bandspelare. Intalsövningar. (2 tim.)
10. Sprit- och färgduplicering. Stencilering. (2 tim.)
11. Fotostatkopiering. (2 tim.)
- Provuppgifter. (4 tim.)

Tjänstevapnets bruk (40 tim.)

1. Bruket av sabel, batong, handfängsel och handbojor. (8 tim.)
2. Orientering angående användandet av skjutvapen i polistjänsten. (6 tim.)
3. Vapenlära. Övningskjutning med pistol. (16 tim.)
4. Bruket av tårgas. Användning av gasmask, skottsäkra västar o d. (4 tim.)
5. Fältmässig övning. (6 tim.)

Kommentar:

Undervisningen i detta ämne bör icke påbörjas, förrän aspiranterna genom undervisningen i ämnet allmän polislära dels orienterats om polismans befogenheter och rätt att bruka våld, dels erhållit viss information rörande förutsättningarna och sätten för ingripanden i olika situationer under fullgörande av skydds- och övervakningsverksamhet. Först torde bruket av batong och sabel inövas. Skjututbildningen syns icke böra inledas, förrän polis-aspiranterna orienterats om innebörden av Kungl. Maj:ts cirkulär angående bruket av skjutvapen i polistjänsten. En mera inträngande analys av gällande föreskrifter för bruket av skjutvapen i polistjänsten bör samordnas med de praktiska skjutövningarna. Den praktiska utbildningen i användandet av pistol torde i första hand böra innefatta träning att uppnå en så god träffsäkerhet som möjligt, varvid — efter grundläggande skjututbildning mot fast mål — övningarna koncentreras på skjutning mot rörliga föremål. God skjutskicklighet är emellertid icke i sig själv tillräcklig. Under den fortsatta utbildningen bör således främjandet av skjutskickligheten förenas med ett fördjupande av polis-aspiranternas insikter i reglerna för skjutvapens användning i polistjänsten. Samtidigt bör eftersträvas att uppöva elevens omdöme såvitt gäller reglernas tillämpning. Undervisningen bör därför ges en så realistisk bakgrund som möjligt. Detta torde kunna ske genom utnyttjande av sk »filmskjutbana» och för ändamålet speciellt inspelade filmer.

I samband med uppdrag att inomhus gripa farliga brottslingar är det ej sällan nödvändigt för polismännen att tillgripa tårgas för att driva fram vederbörande. I en dylik situation torde tårgashandgranat få anses såsom ett polisiärt tjänstevapen. För att rätt kunna utnyttja tårgasmedlen bör polispersonalen utbildas i dessas användning ävensom i bruket av gasmasker. Viss utbildning rörande bruket av andra skyddsmedel (skottsäkra västar m m) torde också vara erforderlig.

Den praktiska utbildningen i de olika tjänstevapnets bruk syns böra avslutas med en fältmässig övning så upplagd, att den dels presenterar realistiska situationer, i vilka polismännen har att bedöma, huruvida skjutvapen må eller bör begagnas, dels ger tillfälle till vidtagande av polisiära åtgärder i övrigt. En dylik övning bör inläggas först i slutskedet av grundkursen och samordnas med undervisningen i allmän polislära. Den bör ledas av polisbefäl.

Fysisk träning (120 tim.)

1. Självförsvar (aikido, brottning) samt applicering av grepp. (16 tim.)
2. Simning: (40 tim.)
  - a) grundläggande undervisning i simning och livräddning
  - b) provtagning för livräddarmärke
  - c) provtagning för magistervärdigheten

3. Idrott: provtagning för riksidrottsmärket. (14 tim.)
4. Kartläsning. Orienteringsövningar. (10 tim.)
5. Motionsgymnastik samt bollspel. (40 tim.)

Kommentar:

Undervisningen bör syfta till att *dels* meddela polisaspiranterna de speciella färdigheter som erfordras för polistjänstens utövande, t ex förmåga att avväpna och omhändertaga personer som bjuder polisman våldsamt motstånd vid dennes ingripande, *dels* främja och vidareutveckla sådana mera allmänna fysiska färdigheter som är av särskild betydelse för en polisman i hans tjänstutövning, *dels* ock stärka polismännens kondition och fysiska spänst i allmänhet samt bibringa dem en god stil och hållning.

Den förstnämnda kategorin färdigheter avser bl a att hjälpa polismannen att i förekommande fall komplettera bristande kroppskrafter med viss greppteknik samt att göra det möjligt för honom att verkställa ingripanden av åsyftat slag på ett smidigt och så föga uppseendeväckande sätt som möjligt. Att så sker är av stor betydelse, eftersom ett oskickligt eller klumpigt förfaringssätt vid omhändertagande eller förande av person lätt ger dem som är vittne till ingripandet ett intryck av att polismannen visar brutalitet eller överhuvudtaget brukar större våld än nödvändigt.

Bland de mera allmänna färdigheter, vilka en polisman nödvändigtvis måste besitta i särskilt hög grad, hör simning och livräddning. I de fall polisaspirant vid inträdet i grundutbildningen icke är simkunnig bör inledningsvis särskild omsorg ägnas åt att bibringa honom en grundläggande simundervisning. I övrigt bör undervisningen inriktas på ett stärkade av simförmågan i förening med provtagning för livräddarmärke och simmagistervärdighet.

Inlärandet och uppövatet av nämnda speciella och övriga färdigheter lika väl som främjandet av en allmänt sett god spänst förutsätter kontinuerlig övning och träning. Undervisningen i fysisk träning bör därför bedrivas fortlöpande under hela utbildningstiden. För att utröna aspiranternas konditionsnivå vid inträdet i grundutbildningen och ge tillfälle till individuell handledning, då så kan anses erforderligt för en önskvärd höjning av den fysiska prestationsförmågan samt för att överhuvudtaget stimulera till ökad fysisk spänst, bör aspiranterna vid utbildningens påbörjande underkastas en konditionstest (ergometerprov), vilken sedan med lämpliga tidsintervaller följs upp under utbildningstiden.

B. Praktiktjänstgöring

Praktiktjänstgöring vid poliskåren på skolorten

- a) vakt- och expeditionstjänst på polisstation. (ca 1 vecka)
- b) fotpatrullering i uniform. (ca 2 veckor)
- c) radiobiltjänst. (ca 1 vecka)
- d) trafikpolistjänst. (ca 1 vecka)
- e) civilpatrullering; asocialuppsökande verksamhet. (ca 1 vecka)
- f) utredningsverksamhet. (ca 1 vecka)

Praktiktjänstgöring vid arbetsgrupp på landsbygden. (ca 1 vecka)

C. Konstapelskurs II

Allmän polislära (60 tim.)

1. Polisen och allmänheten. Polisens uppträdande i och utom tjänsten samt inför rätta. (Synpunkter på grundval av polismännens erfarenheter från praktiktjänstgöringen.) (10 tim.)
2. Skydds- och övervakningsverksamhet i allmänhet. Patrulleringsmetoder och övervakningstaktik. Socialpolisverksamhet. Diskussioner kring praktikfall. (24 tim.)
3. Trafikövervakning och trafiksäkerhet. (4 tim.)
4. Områdestjänstgöringens ändamål och arbetsformer. (8 tim.)
5. Yttre verksamhet vid speciella tillfällen. (8 tim.)
6. Polisens uppgift i krig. (2 tim.)
7. Säkerhetstjänsten. (4 tim.)

III. Praktiktjänstgöring

- Praktiktjänstgöring vid polisens 2 skolor
- a) Vakt- och expeditionstjänst (ca 1 vecka)
  - b) Förpatrullering i staderna (ca 2 veckor)
  - c) Radiopolis (ca 1 vecka)
  - d) Trafikpolis (ca 1 vecka)
  - e) Civilpolisverksamhet (ca 1 vecka)
  - f) Utredningsverksamhet (ca 1 vecka)
- Praktiktjänstgöring vid utbildnings- och forskningscentrum (ca 1 vecka)

Förslag till kursplan för högre poliskurs

Förberedande korrespondenskurs	259
<hr/>	
1. Allmän polislära	260
2. Straffrätt med straffprocessrätt	261
3. Specialstraffrätt	262
4. Civilrätt	263
5. Socialkunskap	264
6. Människokunskap	264
7. Rättsmedicin	264
8. Fysisk träning	264

Förberedande korrespondenskurs

Då grundutbildningens studiematerial förutsatts vara varje polismans egendom, kan den förberedande korrespondensundervisningen vad gäller de repetitoriska momenten begränsas till dels en handledning rörande lämpligaste sättet för polismännen att aktualisera sina kunskaper på skilda ämnesområden, dels hänvisningar och kommentarer till särskilt relevanta kunskapsavsnitt i förening med ett antal arbetsuppgifter (jämte lösningar) i anslutning till desamma. I begränsad omfattning torde lösningar böra för granskning insändas till polisskolan.

Utöver en repetition av de väsentligaste delarna av grundutbildningens teoriinnehåll, berörande främst *allmän polislära* och *juridik* men innefattande även i viss utsträckning *socialkunskap*, *människokunskap* samt *medicin*, bör korrespondensundervisningen lämna en kortare *allmän introduktion* till den högre poliskursens fördjupade studier ävensom meddela de kunskaper i *bokföring*, vilka utgör ett nödvändigt underlag för den högre utbildningen i allmän polislära och juridik.

Med hänsyn till undervisningens huvudsakligen repetitoriska karaktär och då den högre poliskursen förutsatts i princip stå öppen för varje polisman utan särskilda inträdesprov, bör korrespondensundervisningen icke förenas med betygsättning. Det sätt, på vilket polismannen bedriver korrespondensstudierna och förbereder den efterföljande skolmässiga undervisningen, torde för övrigt komma att återspeglas i de resultat han uppnår under sistnämnda utbildning, där visst kunskapsstoff förutsätts inhämtat.

Korrespondensstudierna bör i princip bedrivas på fritid. De förutsätts kunna medhinnas under en tid av ca 3 månader. I distrikt, där flera polismän samtidigt bedriver ifrågakörande korrespondensstudier, torde ett organiserat samarbete dem emellan lämpligen böra komma till stånd i form av studiecirklar e. d. Därvid kan man diskutera lösningar på arbetsuppgifterna samt beträffande sådana lösningar, som för granskning skall insändas till polisskolan, presentera gemensamma förslag.

*Allmän polislära (300 tim.)**Skydds- och övervakningsverksamhet*

1. Skydds- och övervakningsverksamhet i allmänhet och vid särskilda tillfällen. Patrulleringsteknik. Diskussioner kring praktikfall. (10 tim.)
2. Naturskydd. Jakt- och fiskekontroll. (3 tim.)
3. Gränsövervakning och utlänningskontroll. (4 tim.)
4. Trafiksäkerhetsverksamhet:
  - a) trafik- och fordonstekniska nyheter; gators och vägars kapacitet. (4 tim.)
  - b) trafikolycksfallssituationen; typer, orsaker, frekvens. (4 tim.)
  - c) skadestånds- och försäkringsfrågor i samband med trafikolyckor. (2 tim.)
  - d) trafikundervisning i skolor och skolsäkerhetspatruller (inkl. typlektion). (8 tim.)
5. Allmän spaningslära. (12 tim.)
6. Registerkunskap. Besök på rikspolisstyrelsens registratur. Samarbeta med utländska polismyndigheter. (6 tim.)
7. Socialpolisverksamhetens praktiska bedrivande: asocialuppsökande verksamhet, speciell hjälpverksamhet, kontakt med socialvårdsorganen. (8 tim.)
8. Kvarterspolisverksamheten. (3 tim.)
9. Brottsprevention i allmänhet. Speciell brottsprevention (upplysningar och information till allmänheten). Undervisning i skolor, föreningar o d. (8 tim.)

Kriminalteknik

10. Fotografering. (15 tim.)
11. Spårlära jämte säkringsmetoder (inkl. praktiska övningar):
  - a) fingeravtryck som identifieringsmedel och spår. (6 tim.)
  - b) vapen och därmed sammanhängande spår; skottskador. (8 tim.)
  - c) övriga spår. (10 tim.)
12. Låskunskap. (6 tim.)
13. Brottplatsundersökningens syfte och metodik (inkl. spårsökning). (4 tim.)
14. Dödsfall och identifiering av okända döda. (6 tim.)
15. Kassaskåpsinbrott. (2 tim.)
16. Husrannsakan, kroppsvisitation och kroppsbesiktning. (4 tim.)
17. Speciell varukännedom. (4 tim.)
18. Brand- och katastrofplatsundersökning jämte brandorsakslära. (16 tim.)
19. Teknisk utredning av trafikolycka (repetition och utveckling av tidigare meddelat kunskapsstoff). (6 tim.)
20. Skrift- och urkundsförfalskning; kriminaltekniska laboratoriemetoder. (6 tim.)
21. Studiebesök vid SKL:s laboratorium. (3 tim.)
22. Tillämpningsövningar i brottplatsundersökning. (8 tim.)

Utredningsverksamhet

23. Förundersökningen. (12 tim.)
24. Allmän förhörsteknik (inkl. demonstrationer och övningar). (12 tim.)
25. Förhör med barn (lagbestämmelser, metodik). (10 tim.)
26. Upprättande av förundersökningsanteckningar, protokoll och rapporter, genomgång av fall angående: (70 tim.)
  - a) förfalskningsbrott;
  - b) mord, dråp, misshandel;
  - c) våldtäkt, rättsstridigt hot och tvång;
  - d) sedlighetsbrott;
  - e) allmänfarlig vårdslöshet;

- f) stöld, rån, inbrott, egenmäktigt förfarande;
  - g) skadegörelse;
  - h) bedrägeri, ocker, häleri;
  - i) gäldenärsbrott;
  - k) brott mot skattestrafflag och uppbördsförordning;
  - l) dödsfall; olycksfall i arbete;
  - m) bränder;
  - n) olaga jakt och fiske;
  - o) rattfylleri;
  - p) trafikolyckor;
  - q) socialpolisutredningar.
27. Valuta- och narkotikabrott; olaga varuinförsel. (6 tim.)
28. Spioneri och sabotagebrott. Säkerhetstjänsten. (6 tim.)
- Provuppgifter. (8 tim.)

Straffrätt med straffprocessrätt (110 tim.)

Straffrättens allmänna del

1. Begreppet straffrätt. Straffrättens förhållande till kriminologi och kriminalpolitik. Straffrättens olika grenar. Indelning av brotten.
  2. Källor och litteratur.
  3. Kriminaliteten och dess orsaker.
  4. Straffteorier och legalitetsprincipen.
- 1—4 (6 tim.)
5. Grundläggande regler om brott och brottspåföljder.
  6. Tillämpligheten av svensk lag. Immunitet. Utlämning av förbrytare.
  7. Brottets objektiva sida: den brottsliga handlingen, kausalitet, adekvans, underlåtenhetsbrott. Objektiva straffrihetsgrunder: nödvärn, laga befogenhet, nöd, excess, förmans befallning, samtycke, handlande mot eget intresse.
- 5—7 (8 tim.)
8. Brottets subjektiva sida: allmänna regler, uppsåt, oaktsamhet, villfarelse.
  9. Försök, förberedelse, stämpling, tillbakaträdande, medverkan, underlåtenhet att avslöja brott, underlåtenhet att hindra brott, vinning av brott.
  10. Påföljdssystemet: böter, fängelse, villkorlig dom, skyddstillsyn, ungdomsfängelse, internering, överlämnande till särskild vård, ämbetsstraff, disciplinstraff för krigsmän, nedsättning och uteslutning av påföljd, preskription, förverkande.
  11. Straffrättens tillämplighet i tiden.
- 8—11 (20 tim.)

Straffrättens speciella del

12. Brott mot liv och hälsa.
  13. Brott mot frihet och frid.
  14. Förtal och grovt förtal.
  15. Sedlighetsbrott.
  16. Brott mot familj.
- 12—16 (15 tim.)
17. Stöld, rån och andra tillgreppsbrott.
  18. Bedrägeri och annan oredlighet.
  19. Förskingring och annan trolöshet.

20. Oredlighet mot borgenärer, vårdslöshet mot borgenärer, bokföringsbrott.
21. Skadegörelsebrott.
- 17—21 (30 tim.)
22. Allmänfarliga brott.
23. Förfalskningsbrott.
24. Mened, falskt åtal och annan osann utsaga.
25. Brott mot allmän ordning.
26. Brott mot allmän verksamhet.
27. Olovlig kärverksamhet, svikande av försvarsplikt.
28. Spioneri, grovt spioneri, obehörig befattning med hemlig uppgift, olovlig underrättelseverksamhet.
29. Ämbetsbrott.
- 22—29 (15 tim.)

Straffprocessrätt

30. Åklagarväsendet.
31. Det allmänna åtalet.
32. Målsäganden och det enskilda åtalet.
33. Domstolarna i brottmål.
34. Domstolsförfarandet.
35. Domens juridiska betydelse.
36. Strafföreläggande.
- 30—36 (10 tim.)

Provuppgifter (6 tim.)

Specialstraffrätt (110 tim.)

Vägrafiklagstiftningen

1. Vägrafikförordningens begreppsbestämmingar. Genomgång av ansvarsbestämmelser i fråga om fordons beskaffenhet och utrustning; registrerings- och besiktning föreskrifter. Körkort utfärdande, återkallelse och omhändertagande. Trafikregler i den mån dessa ur tolkningssynpunkt erbjuder speciella svårigheter. (50 tim.)
2. Lagen om straff för vissa trafikbrott (särskilt olika former av vårdslöshet i trafik, olovlig körning, rattfylleri och rattonykerhet). (10 tim.)
3. Automobilskatteförordningen 1—5 §§ samt 10—11 §§. (2 tim.)
4. Trafikförsäkringslagen 1—2 §§ och 24 §. (2 tim.)
5. Mopedförordningen med särskilt beaktande av mopeds inordnande i det trafikrättsliga systemet. (2 tim.)
6. Förordningen angående yrkesmässig automobiltrafik: noggrann penetration av begreppet yrkesmässig trafik, huvudformerna av denna trafik. Retur- och hämningsbestämmelserna. Bestämmelserna om kontrollbesiktning av fordon i yrkesmässig trafik. Föreskrifterna om trafik kort. (4 tim.)

Allmänna ordningsstadgan och lagen om allmänna sammankomster

7. Begreppet allmän plats. Bestämmelserna om upplag. Ingående analys av åtskillnaden mellan offentliga tillställningar och allmänna sammankomster. Tillstånds- och anmälningsskyldighet vid offentliga tillställningar resp. allmänna sammankomster. Olika korrektiva åtgärder från polismyndighetens sida vid ovan angivna tillställningar eller sammankomster. (22 tim.)

Nykterhetslagstiftningen

8. Rusedrycksförsäljningsförordningen, ölförsäljningsförordningen, förordningen ang. alkoholfria drycker och varusmuggningslagen. (Tolkning av begreppen utminuterung och utskänkning, genomgång av de olika bestämmelserna i fråga om dessa institut samt tillämpliga ansvarsbestämmelser.) (10 tim.)
 Provuppgifter. (8 tim.)

Kommentar:

Undervisningen avser att skänka eleverna fördjupade kunskaper i vissa avsnitt beträffande den lagstiftning, som upptagits på läroplanen i detta ämne i den polisiära grundutbildningen. I undervisningen intar genomgången av aktuella rättsfall en framträdande plats. Härutöver läggs stor vikt vid diskussion av de olika problem, som eleverna mot bakgrunden av sina erfarenheter från praktiskt polisarbete kan aktualisera. Krav på redovisning av minneskunskaper uppställs däremot icke i större omfattning.

*Civilrätt (56 tim.)**Familjerätt*

1. Äktenskapsrätt: trolovning, äktenskapshinder, lysning, vigsel, makars inbördes underhållsskyldighet, makars egendom, makars gäld, rättshandlingar mellan makar, boskillnad, makes död, hemskillnad, äktenskapsskillnad, återgång, bodelning, makes rätt till bostad vid samlevnadens upphörande, skadestandsfrågor. (8 tim.)
2. Föräldrarätt: barns börd, talan ang. äktenskaplig börd, fastställande av faderskap till utomäktenskapligt barn, barns namn, barnavårdsman, vårdnaden om barn, underhållsskyldighet, underårigs omyndighet, verkan av omyndigas rättshandlingar, omyndigförklaring, förmynderskap, adoption. (4 tim.)
3. Arvsrätt: släktingars arvsrätt, makes arvsrätt, utomäktenskapliga barns arvsrätt, adoptivbarns arvsrätt, underhållsbidrag ur kvarlåtenskap, allmänna arvsfonden, lagbrott, behörighet att upprätta testamente, testamentes form, testamentes tolkning, testamentes ogiltighet, bevakning, delgivning och klander av testamente, boutredning jämte bouppteckning, bodelning och arvskifte, sammanlevnad i oskiftat bo, dödförklaring. (12 tim.)

Förmögenhetsrätt

4. Avtalsrätt: offert och accept, slutande av avtal, utfärdande av fullmakt, återkallelse av fullmakt, verkan av att fullmäktig eller huvudman avlider, fullmäktigs befogenhet och behörighet, rättshandlingars ogiltighet. (5 tim.)
5. Besittning: gemensam besittning och sambesittning, osjälvständig besittning, återställande av rubbad besittning, besittningsskydd, tillåtna besittningsskränkningar. (1 tim.)
6. Fast egendom: begreppet fast egendom, allemansrätt, fastighetsindelning, vattenområden, köp, gåva, inskränkningar i förvärvsrätten, kontraktsbrott, lagfart, panträtt, nyttjanderätt, bostadsrätt. (8 tim.)
7. Lös egendom: köp, godtrosförvärv, avbetalningsköp, lösöreköp, hittegoods, panträtt, retensionsrätt, skuldebrev, borgen, preskription, checkrätt, kallelse å okända borgenärer. (13 tim.)
8. Skadestånd: culparegeln, strikt skadestandsansvar, skadeståndets omfattning. (2 tim.)
9. Bolag och föreningar: begreppet juridisk person, enkelt bolag, handelsbolag, kommanditbolag, aktiebolag, ekonomiska och ideella föreningar. (1 tim.)
 Provuppgifter. (2 tim.)

Socialkunskap (20 tim.)

1. Den politiska, ekonomiska och sociala utvecklingen under senare år. (2 tim.)
  2. Genomgång av förändringar och nyheter på socialpolitikens område (arbetsarkydd, arbetstid, barnavård, nykterhetsvård m m). (6 tim.)
  3. Prostitution, kriminalitet och alkoholism bland ungdom. (2 tim.)
  4. Studiebesök vid ungdomsvårdsskola, vårdanstalt för alkoholmissbrukare samt vid fångvårdsinrättning. (8 tim.)
- Provuppgifter. (2 tim.)

*Människokunskap (36 tim.)**Psykologi*

1. Fördjupade kunskaper i grupp- och masspsykologi; arbetsledarfrågor. (10 tim.)
2. Vittnes- och förhörpsykologi. Intervjuteknik. (8 tim.)
3. Polisen och allmänheten. Polisens uppträdande i olika situationer. Människan i trafiken. (4 tim.)
4. Upplysnings- och rådgivningsverksamhet. Förhållandet till pressen. (2 tim.)

Psykiatri

5. Repetition av kunskapsstoffet i konstapelskurs I angående psykiska sjukdomssymptom. (2 tim.)
  6. Den psykiatriska sjukdomsläran. (4 tim.)
  7. Alkoholism, narkomani, lösdriveri. (2 tim.)
  8. Lagstiftningen rörande psykiskt abnorma. Förhållandet mellan abnormitet och kriminalitet. (2 tim.)
- Provuppgifter. (2 tim.)

Rättsmedicin (20 tim.)

1. Samarbetet mellan läkare och polismän på en brottsplats, vid en liksyn och obduktion. (1 tim.)
  2. Trubbigt våld, dess olika former och orsakande föremål. Demonstrationer och bedömningsövningar. (3 tim.)
  3. Skär-, stick-, skott-, el- och brännskador. Demonstrationer och bedömningsövningar. (3 tim.)
  4. Hängning, strypning, drunkning o d. Demonstrationer. (2 tim.)
  5. Förgiftningar; sömnmedel, koloxid, cyan, insekticider. Rattfylleri och tablettfylleri. Demonstrationer. (2 tim.)
  6. Gravitet, abort, förlossning. Barnamord. Demonstrationer. (2 tim.)
  7. Utredningar angående abortfall och våldtäkt. Fadernskapsärenden. (2 tim.)
  8. Identifiering. Skelettundersökning. Dödsorsakskonkurrens. (2 tim.)
  9. Om bedömning av läkarintyg. (1 tim.)
- Provuppgifter. (2 tim.)

Fysisk träning

För fysisk träning anslås 2 veckotimmar. Träningen bör i ungefärligen lika omfattning utnyttjas för övning i aikido och simning samt motionsgymnastik.

Förslag till kursplan för befälskurs

Förberedande korrespondenskurs	265
<hr/>	
1. Allmän polislära	265
2. Administrations- och förvaltningskunskap	266
3. Psykologi	266
4. Fysisk träning	267

Förberedande korrespondenskurs

Såvitt gäller det polisiära kunskapsstoffet bör korrespondenskursen främst behandla *polistaktikens teori* samt *polismyndighetsbegreppet* och *delegationsförfarandet*. Dessutom bör lämnas en sammanfattande redogörelse för *polisväsendets organisation*. I psykologi bör ges en orienterande översikt rörande *arbetsledningens mål och förutsättningar* ävensom en inblick i *pedagogiska arbetsmetoder*.

För studierna av polismyndighetsfunktionen torde kunna utnyttjas det kompendium, som utarbetats som handledning för de polismän, vilka vid polisväsendets förstatligande tillades uppgiften att i polischefs ställe besluta i polismyndighetsärenden. Det bör i övrigt åvila rikspolisstyrelsen att detaljutforma och handha den förberedande korrespondensundervisningen.

Det torde ankomma på vederbörande polisledning att i möjligaste mån följa polismännens studiegång och underlätta deras kunskapsinhämtande genom att lämna förklaringar, råd och anvisningar. I den utsträckning tjänsten så medger bör dylik vägledning ges under tjänstetid. I distrikt, där flera polismän samtidigt bedriver korrespondensstudier som förberedelse till befälskursen, kan ifrågavarande studievägledning lämpligen ordnas i form av studiecirkelsammanträden e. d. De enskilda studierna däremot bör i princip bedrivas på fritid och endast i undantagsfall föranleda tjänstledighet. Tjänstledigheten torde ej böra avse längre tid än högst 14 dagar.

Då korrespondensundervisningen innefattar övervägande nytt kunskapsstoff, bör den avslutas med kunskapsprov. Polisman, som därvid icke visar sig nöjaktigt ha tillgodogjort sig innehållet i kursen, bör ej beredas tillträde till befälskursens skolmässiga avsnitt.

Allmän polislära (120 tim.)

- Polismans befogenheter. Frihetsberövande enligt rättegångsbalken, polisinstruktionen m fl stadganden. Rätten att bruka våld. Bruket av skjutvapen i polistjänsten. (Genomgångar samt diskussioner kring praktikfall.) (14 tim.)
- Polistaktik med tillämpningsövningar:
  - bedömning av syftet med viss polisiär insats och de förhållanden varunder insatsen skall göras, beräkning av erforderlig personalstyrka, beslut rörande insatsen, ordergivning. (8 tim.)
  - metodik och individuella taktiska spörsmål i övervakningsverksamheten under normala förhållanden; taktikproblem vid ingripanden av större omfattning eller vid utomordentliga förhållanden; trafikövervakningens ledning och planering; bevakning av särskilda objekt eller områden. (20 tim.)

- c) kvarterspolisverksamhet; socialpolisverksamhet; skydd vid katastrofer; naturskydd; jakt- och fiskekontroll. (12 tim.)
  - d) taktiska spörsmål i samband med utredningsverksamheten; allmän spaningslära (med tillämpningsövningar). (24 tim.)
  - 3. Polisens förbindelsetjänst. (4 tim.)
  - 4. Polistekniska nyheter. (12 tim.)
  - 5. Speciell brottsprevention. (8 tim.)
  - 6. Polisens uppgifter i krig: allmän försvarsorientering; nya stridsmedel och stridsmetoder; totalförsvar; skydd mot spioneri och sabotage. Polisen och civilförsvaret; beredskapstillstånd och beredskapsgrader; alarmering; observations- och förbindelsetjänst; samarbete med andra myndigheter; författningskunskap (trafik- och säkerhetsföreskrifter under civilförsvarsberedskap, förbud mot fotografering, förfoganderätt, ansvarsbestämmelser, rödakorskonventionerna). (12 tim.)
- Provuppgifter. (6 tim.)

Administrations- och förvaltningskunskap (72 tim.)

- 1. Central, regional och lokal polisorganisation. Polisdistriktstyper. Arbetsorganisationen inom polisdistrikten. Huvudstyrkor och arbetsgrupper. Vaktområden. Samarbete mellan olika polisdistrikt samt mellan olika arbetsenheter inom ett distrikt. Sambandscentraler. Arbetsledarens ställning och funktioner inom olika led av polisorganisationen. (8 tim.)
  - 2. Orientering om åklagar- och exekutionsväsendets arbetsuppgifter och verksamhetsformer. (4 tim.)
  - 3. Begreppet polismyndighet. Delegation och handläggning av polismyndighetsärenden; diskussioner kring och analys av bedömningsfrågor; demonstrationer och praktiska övningar. (24 tim.)
  - 4. Arbets- och personalorganisation:
    - a) personalkategorier och anställningsformer (2 tim.)
    - b) kompetensvillkor, meritvärdering, befordran (3 tim.)
    - c) rekrytering och utbildning (1 tim.)
    - d) disciplinär bestraffning (2 tim.)
    - e) tjänstgöringsplanering, arbetstid, övertid, semester (6 tim.)
    - f) diarieföring och registrering; statistiska arbetsredovisningar (4 tim.)
    - g) personalredovisning och personalbokföring (4 tim.)
  - 5. Ekonomisk förvaltning: lokal- och utrustningsfrågor; kontorsteknik, planering och rationalisering av kontorsarbetet. (4 tim.)
  - 6. Personalvårdsverksamhet. Arbetarskydd. (4 tim.)
  - 7. Extern informations- och PR-verksamhet. (2 tim.)
- Provuppgifter. (4 tim.)

Psykologi (48 tim.)

- 1. Arbetsgrupp och ledarskap. Arbetsledningens målsättning, förutsättningar och uppgifter. (8 tim.)
- 2. Introduktion av nyanställda. (2 tim.)
- 3. Instruktionsmetodik; undervisningsformer, studieteknik, redovisning av kunskaper. (12 tim.)
- 4. Ordergivning och arbetskontroll: olika instrument för ordergivning; ordergivningens psykologi; beröm, kritik; disciplinfrågor; korrekta samtal. (6 tim.)
- 5. Anpassningsfrågor. (2 tim.)
- 6. Trötthet och monoton. Skifttjänstgöring. Yrkeshämmningar. (2 tim.)

7. Kurativ verksamhet, de anställdas personliga problem. (2 tim.)
8. Personbedömning: praktisk bedömning av psyke; logiska faktorer och deras risker; metoder för systematisk bedömning. Vitsordsgivning. (2 tim.)
9. Information, samarbete, samråd. (2 tim.)
10. Polisen och allmänheten: den historiska bakgrunden; den enskilde polismannens kontakt med allmänheten i och utanför tjänsten; polisen och ungdomen. (8 tim.)
Provuppgifter. (2 tim.)

Kommentar:

Introducerande och översiktliga framställningar kan lämpligen lämnas i föreläsningsform inför full klass. I övrigt bör undervisningen i huvudsak baseras på aktiv medverkan från elevernas sida i situationsspel, diskussioner och praktiska övningar med direkt anknytning till erfarenheterna från polistjänsten. För att stimulera till ett individuellt engagemang bör eleverna därvid fördelas på smärre grupper. Filmer och bildband bör användas för en konkretiserande belysning av arbets- och personalledningens problematik. Övningar kring det under punkt 3 i kursplanen upptagna pedagogiska avsnittet torde i viss utsträckning kunna bedrivas i samband med den polisiära grundutbildningen på sådant sätt, att deltagarna ges tillfälle att på polisaspiranterna praktisera instruktion och undervisning.

Den angivna metodiken vid undervisningen i psykologi förutsätter att läraren personligen är väl förtrogen med det polisiära yrkesområdet samt att han bedriver sin undervisning i nära samverkan med lärarna i allmän polislära.

Fysisk träning

För fysisk träning bör anslås 2 timmar per undervisningsvecka. Denna tid bör i ungefärligen lika omfattning disponeras för övning i jiu-jitsu och simning samt för motionsgymnastik.

Förslag till kursplan för kommissariekurs

Förberedande korrespondenskurs	268
1. Allmän polislära	269
2. Administrations- och förvaltningskunskap	269
3. Straffrätt med straffprocessrätt	270
4. Specialstraffrätt	271
5. Socialkunskap	271
6. Människokunskap	271
7. Rättsmedicin	271
8. Fysisk träning	272

Förberedande korrespondenskurs

Genom en förberedande korrespondensundervisning bör deltagarna i kommissariekursen ges tillfälle att aktualisera sådant i tidigare genomgångna kompetensgivande kurser meddelat kunskapsstoff som har särskild anknytning till befälsfunktionen på kommissarieplanet. Inom ämnet allmän polislära bör repetitionen sålunda främst ägnas dels sådana allmänna betingelser för polisarbetets bedrivande som *polismans befogenheter, förutsättningarna för frihetsberövanden samt rätten att bruka våld och använda skjutvapen*, dels befälskursens avsnitt rörande *polistaktik*. Som underlag för den skolmässiga undervisningen i administrations- och förvaltningskunskap torde i korrespondenskursen böra lämnas en redogörelse för *polisväsendets organisation* jämte en översikt över *de författningar som reglerar polisverksamheten*. Som grund för mera ingående studier rörande utövandet av *polismyndighetsfunktionen* bör användas det särskilda kompendium, vilket utarbetats som handledning för de polismän vilka vid polisväsendets förstatligande tillades uppgiften att i polischefs ställe besluta i polismyndighetsärenden. I psykologi bör ges en orienterande översikt över *arbetsledningens mål och förutsättningar* ävensom angående *olika pedagogiska arbetsmetoder*. Beträffande *rättsmedicin* och *människokunskap* bör korrespondenskursen ge en repetitorisk sammanfattning av den högre poliskursens innehåll. Detaljutformningen av korrespondensundervisningen bör ankomma på rikspolisstyrelsen.

På sätt som föreslagits beträffande den högre poliskursen och befälskursen bör korrespondensstudierna vad avser kommissariekursen bedrivas främst under tiden mellan antagningen till kursen och den skolmässiga undervisningens början. Vad i samband med befälskursen anförts beträffande polisedningarnas stöd åt polismännen under dessas självstudier ävensom beträffande polismännens möjlighet till tjänstledighet bör äga motsvarande tillämpning på dem som antas till kommissarieutbildning. Självstudierna bör vidare — i likhet med vad som ansetts böra gälla i samband med befälskursen — avslutas med kunskapsprov, varvid de som icke visar sig ha nöjaktigt tillgodogjort sig korrespondenskursens innehåll icke bör beviljas tillträde till den skolmässiga utbildningen.

Allmän polislära (120 tim.)

1. Polistaktikens teori. (5 tim.)
2. Skydds- och övervakningstjänstens rationella bedrivande. Genomgångar jämte tillämpningsövningar rörande: (20 tim.)
  - a) bedömning av behovet av övervakning och beredskap;
  - b) arbetsmetoder och hjälpmedel; patrullering till fots samt med fordon, utnyttjandet av hundar och hästar i polistjänsten; områdes- och socialpolisverksamhet;
  - c) förbindelsetjänst;
  - d) taktiska spörsmål vid olika typer av ingripanden under såväl normala som utomordentliga förhållanden;
  - e) samarbete med andra polisdistrikt, tullverkets kust- och gränsbevakning, civilförsvaret m fl.
3. Polisens insatser i trafiksäkerhetsfrämjande syfte: trafikdirigering, trafikövervakning, trafik- och fordonskontroll, trafikfostran; trafikplanering, trafikföreskrifter, orientering om stads- och samhällsplanering med särskild hänsyn till kommunikationsledningarnas utformning; samarbete med gatu- och vägmyndigheter. (10 tim.)
4. Förundersökningsförfarandet med huvudvikt på undersökningsledarens och förhållsledarens befogenheter och uppgifter. (12 tim.)
5. Spaningslära (inkl. tillämpningsövningar) med huvudvikt på spaningsledarens uppgifter: taktiska synpunkter vid spanings- och utredningsarbete, värdering av undersökningsmaterial, bevisvärdet av kriminaltekniska fynd, fotografiska bilder m m. (20 tim.)
6. Spårlära. Laboratoriemetoder. Polistekniska nyheter. (10 tim.)
7. Genomgång av lärrika utredningsfall. (10 tim.)
8. Speciell brottsprevention; tekniska skyddsanordningar; råd och upplysningar till allmänheten. (8 tim.)
9. Polisens uppgifter i krig; allmän försvarsorientering; nya stridsmedel och stridsmetoder; totalförsvar; skydd mot spioneri och sabotage. Polisen och civilförsvaret; beredskapstillstånd och beredskapsgrader, alarmering, observations- och förbindelsetjänst; samarbete med andra myndigheter; författningskunskap (trafik- och säkerhetsföreskrifter under civilförsvarsberedskap, förbud mot fotografering, förfoganderätt, ansvarsbestämmelser, rödakorskonventionerna). (10 tim.)
10. Den särskilda polisverksamheten. (5 tim.)
Till disposition. (10 tim.)

Administrations- och förvaltningskunskap (120 tim.)

Polisväsendets organisation

1. Historik och allmän översikt av polisorganisationen och lagstiftningen därom. (2 tim.)
2. Organisationsprinciper i allmänhet och dessas tillämpning inom polisväsendet. Central, regional och lokal polisorganisation. Arbetsorganisationen inom polisdistrikten. (6 tim.)

Polislagstiftning m m

3. Instruktionen för rikspolisstyrelsen. Länsstyrelseinstruktionen. Polisinstruktionen jämte anvisningar. (12 tim.)
4. Begreppet polismyndighet. Delegation och handläggning av polismyndighetsärenden; diskussioner kring och analys av bedömningsfrågor; demonstrationer och praktiska övningar. (24 tim.)

Personaladministration

5. Anställningsfrågor: personalkategorier; anställningsformer och dessas löne- och personalstatmässiga innebörd; kompetensvillkor; meritvärdering, befordran, avgivande av yttranden i personalärenden, tjänsttillsättningsförfarande; disciplinär bestraffning; arbetstidsbestämmelser, övertid. (10 tim.)
6. Arbets- och personalplanering: arbetsfördelningsprinciper; rationalisering av arbetsförlopp; tjänstgöringsplanering, personalledarfunktionen och dess lokalisering, personalbehov, kostnadssamband, semester- och vikariefrågor; anlitage för polisiära uppgifter av hos andra myndigheter anställd personal, anlitage av icke polisutbildad arbetskraft i övrigt. (10 tim.)
7. Rekrytering och utbildning: rekryteringsåtgärder, utbildning i samband med vikariats- och förstärkningstjänstgöring, övningstjänstgöring; uttagning till polisiära utbildningskurser; intern information om nya bestämmelser på polislagstiftningens område samt om tekniska hjälpmedel; facklitteratur; fysisk träning, skytte etc. (4 tim.)
8. Personalredovisning och personalbokföring; upprättande och vidmakthållande av personalförteckningar samt »poänglistor» eller däremot svarande tjänsttursförteckningar; semester- och tjänstledighetsärenden samt löneavdragsfrågor i anslutning därtill. (6 tim.)
9. Organisatorisk arbetskontroll: statistisk rapportering; diarieföring och registrering m m. (4 tim.)

Ekonomisk förvaltning

10. Lokal- och utrustningsfrågor: anskaffning, vård, underhåll, förråd, fördelning, utran-gering, omsättning. (4 tim.)
11. Kassa- och bokföringsgöromål: stämpel- och lösenavgifter, deponerade medel, löpande utgifter; räkningranskning, inventeringar och granskningar avseende kassaverksamheten. (4 tim.)
12. Budgetfrågor: kostnadsberäkningar, kostnadskontroll; drift- och personalstat. (4 tim.)
13. Kontorstekniska frågor: rationalisering av arbetsförlopp och arbetsrutiner; användning av tekniska hjälpmedel, blanketter, bokföringsmetoder etc. (4 tim.)

Personalvårdsverksamhet

14. Arbetarskyddsfrågor. (2 tim.)
15. Frivillig utbildnings- och träningsverksamhet. (2 tim.)
16. Samrådsverksamhet. (4 tim.)
17. Personalkonsulentverksamhet. (2 tim.)

Extern informations- och PR-verksamhet

18. Verksamhetsberättelser, presskontakter; visnings- och uppvisningsverksamhet; broschy-rer etc. (6 tim.)
Till disposition. (10 tim.)

Straffrätt med straffprocessrätt (60 tim.)

1. Orientering om ny lagstiftning och praxis. (10 tim.)
2. Kriminologi och kriminalpolitik: de kriminologiska frågeställningarna, kriminologiska arbetsmetoder, de kriminalpolitiska faktorerna, förhållandet mellan kriminologi och kriminalpolitik, genomgång av brottsbalkens påföljdsdel med särskilt beaktande av de kriminologiska och kriminalpolitiska frågeställningarna. (20 tim.)
3. Diskussioner kring mera komplicerade straffrättsliga spörsmål med anknytning till den praktiska polistjänsten. (12 tim.)

4. Förundersökningen: förhörsmetoder; försvararens rättigheter och skyldigheter, samarbetet mellan förundersökningsledare och försvarare; domstols medverkan vid förundersökning; delegation; nedläggande av förundersökning, beslut i åtalsfrågan, åtals- eftergift, sekretesslagstiftningens tillämpning. (10 tim.)
5. Tvångsmedlen. (4 tim.)
Till disposition. (4 tim.)

Specialstraffrätt (30 tim.)

1. Orientering om ny lagstiftning och praxis. (10 tim.)
2. På grundval av erfarenheter från den praktiska polistjänsten diskussioner kring mera komplicerade spørsmål rörande främst vägtrafiklagstiftningen och allmänna ordningsstadgan. (10 tim.)
3. Övrig speciallagstiftning av betydelse för polisverksamheten (genomgång, kommentarer och diskussioner). (8 tim.)
Till disposition. (2 tim.)

Socialkunskap (15 tim.)

Undervisningen skall ge ett vidgat perspektiv på polisens roll i samhället och förhållandet till civil samhällsverksamhet i allmänhet. Den skall vidare informera om nyheter i den sociala lagstiftningen och om samhällsutvecklingen i stort med särskild hänsyn till förhållanden, som har anknytning till polisens funktioner. Utöver dylika mera allmänna översikter och orienteringar bör mera ingående behandlas nykterhets- och barnavårdsnämndernas verksamhet. Någon preciserad kursplan kan icke anges. Undervisningen torde få meddelas i form av punktföreläsningar av specialister på skilda områden.

Människokunskap (75 tim.)

Psykologi

Se kursplanen för befälskursen. (48 tim.)

Psykiatri

1. De psykiska abnormsymptomen och dessas samband med farlighet eller kriminalitet. Praktiska anvisningar. (4 tim.)
2. Systematisk psykiatrisk sjukdomslära; behandlingsmöjligheter. (4 tim.)
3. Alkoholism och dess följsjukdomar; abnorma alkoholreaktioner; behandling av alkoholism. (3 tim.)
4. Narkomanier och läkemedelsmissbruk; behandlingsmöjligheter. (2 tim.)
5. Sexuella abnormiteter. (3 tim.)
6. Brottlighet ur psykiatrisk synpunkt; ungdomsbrottslingar, brottslingstyper; trafikpsykiatri. (3 tim.)
7. Intagning vid och utskrivning från mentalsjukhus enligt sinnessjuklagen. Rättspsykiatrins tillämpning enligt brottsbalken. Rättspsykiatriska undersökningar. (4 tim.)
Till disposition. (4 tim.)

Rättsmedicin (15 tim.)

1. Rättsmedicinens uppgifter, arbetsmetoder och organisation (repetitorisk genomgång). (1 tim.)
2. Genomgång av organisatoriska och didaktiska problem, såsom förfarandet vid katastrofer, exhumering, uppträdande på brotts- eller fyndplats, möjligheterna till upplysningar från specialister (kemister, serologer, entomologer, botanister, tekniker m fl). (4 tim.)

3. Riktlinjer för utredningsarbetet vid förgiftningsfall, kriminella aborter, misstänkta barnamord, plötsliga dödsfall hos barn, skottskador. (4 tim.)
  4. Med utgångspunkt från aktuella fall, handlagda av medicinalstyrelsens rättsmedicinska nämnd, granskas förloppet av det polisiära och medicinska arbetet med exemplifiering av vilka uppgifter som nämnden behöver från polisen. (4 tim.)
- Till disposition. (2 tim.)

Fysisk träning

För fysisk träning bör anslås 2 veckotimmar huvudsakligen för motionsgymnastik.

Förslag till kursplan för juridisk grundutbildning

Studietiden utgör 2 studieår, vart och ett omfattande 10 studiemånader. Studieåret är uppdelat på 2 terminer, den ena omfattande tiden september—januari, den andra februari—juni. Tentamina anordnas i januari, juni och september.

Studiegången har följande utseende:

Termin	Ämne	Antal studiemånader
1	Propedeutisk kurs, utbyggd med rättsvetenskapliga och samhällsvetenskapliga föreläsningar	2 ½
	Civilrätt (början)	2 ½
2	Civilrätt (avslutning)	2 ½
	Offentlig rätt	3
3	Kurs i bokföring	1
	Finansrätt	1 ½
	Straffrätt med kurser i hjälpvetenskaper (början)	2 ½
4	Straffrätt med kurser i hjälpvetenskaper (avslutning)	1 ¼
	Processrätt med kurser i hjälpvetenskaper	3 ¼

Det förutsätts, att utbildningen inleds vid höstterminens början och därefter bedrivs i ett sammanhang. Ämnena studeras i angiven ordningsföljd och tentamina avläggs sist å de tidpunkter, som angetts för respektive ämnen.

Studerande skall ha godkänts vid prövning i den propedeutiska kursen, innan tentamen i något examensämne må äga rum. I vad mån förvärvande av betyg i visst examensämne utgör förutsättning för tentamen i annat sådant, anges i studieplanen för respektive ämnen. För att genomgången av utbildningen skall anses godkänd, fordras, att den studerande godkänts vid prövning i den propedeutiska kursen och erhållit minst betyget »Godkänd» i samtliga examensämnen.

Vid beräkningen av studietiden har förutsatts, att den studerande helt ägnar sig åt studierna och väl utnyttjar undervisningen samt att även tiden mellan terminerna till övervägande del används för studier. Undervisningen i visst ämne bör av den studerande bevisas jämsides med studiet av ämnet.

Ämnenas innehåll och omfattning framgår av följande uppställning.

Propedeutisk kurs

Kursen, vilken är identisk med den som ingår i juris kandidatexamen, omfattar de centrala delarna av civilrätten samt de allmänna grunderna av straffrätt, processrätt och offentlig rätt ävensom några huvudpunkter av allmän rättslära. Därjämte lämnas en allmän orientering om rätts- och samhällsvetenskapliga problem.

Tentamen avläggs under höstterminen.

Civilrätt

Ämnet omfattar huvuddragen av den kurs i civilrätt, som studeras för juris kandidatexamen. I ämnet ingår allmän civilrätt och allmän förmögenhetsrätt, omfattande allmän avtalsrätt, värdepappersrätt med växel- och checkrätt, allmän skadeståndsrätt, förmögenhetsrätt beträffande lös egendom, inbegripet reglerna om köp och ett antal andra kontraktstyper, försäkringsrätt, fastighetsrätt, familjerätt samt någon associationsrätt, immaterialrätt och arbetsrätt.

Huvudvikten ligger på avtalsrätten, köprätten, skadeståndsrätten och delar av familjerätten, medan övriga delar av privaträtten genomgås i huvuddrag. Särskild vikt ligger på studiet av lagtext, bla avtalslagen, köplagen jämte lagen om avbetalningsköp, skuldebrevslagen och de skadeståndsrättsliga stadgandena, men den studerande bör göra sig förtrogen även med annan i ämnet ingående lagtext.

Tentamen avläggs mot slutet av vårterminen. Det förutsätts, att den studerande före tentamen godkänts i den propedeutiska kursen.

Offentlig rätt

Ämnet ansluter i huvudsak till den förvaltningsrätt, som ingår i ämnet offentlig rätt med folkrätt för juris kandidatexamen. Ämnet omfattar allmän förvaltningsrätt, kommunalrätt, tjänstemannarätt samt rättsförhållandena inom ett flertal mera speciella förvaltningsgrenar. I den allmänna förvaltningsrätten studeras organisationen av och förfarandet hos statliga myndigheter, med inriktning på allmänna principer för förvaltningsverksamheten. De speciella förvaltningsgrenarna hänför sig huvudsakligen till politirätten, socialrätten och näringsrätten.

Tentamen avläggs vid höstterminens början, därvid förutsätts, att den studerande tidigare med godkänt betyg tenderat i civilrätt.

Kurs i bokföring

Enär kunskaper i affärsbokföring torde vara en förutsättning för att studierna i finansrätt skall kunna bedrivas tillfredsställande, fordras, att den studerande deltar i en kurs i bokföring, som anordnas vid höstterminens början. Kursen bör ha samma innehåll och omfattning som den vilken anordnas för juris studerande. Kursen torde omfatta ca 35 timmar och pågå ungefär en månad. Den bör ta sin början 2—3 veckor före undervisningen i finansrätt.

Finansrätt

Ämnet omfattar skatterätt, bestående av allmän skatterätt, rättsreglerna angående de viktigaste skatteformerna samt förfarandet vid beskattningen. Inom den allmänna skatterätten studeras bla utformningen av skattesubjekt och skatteobjekt samt skatterättens samband med andra juridiska ämnesområden. De viktigaste skatteformerna såsom skatterna å inkomst, förmögenhet, arv och gåva studeras ingående. Lagstiftning och rättspraxis är här föremål för studier. Förfarandet vid beskattningen behandlas jämväl med beaktande av sambandet med den offentliga rätten och processrätten. Eleverna bör delta i en ca 10 timmar lång kurs i deklaration av inkomst av tjänst och jordbruk samt deklaration av förmögenhet.

Det förutsätts, att den studerande tidigare förvärvat godkänt betyg i ämnet offentlig rätt samt genomgått bokföringskurs. Tentamen i ämnet avläggs i slutet av höstterminen.

Straffrätt

Ämnet har samma innehåll och omfattning som i juris kandidatexamen och omfattar dels egentlig straffrätt, nämligen den allmänna straffrättens allmänna och speciella delar jämte viktigare partier av specialstraffrätten, dels huvudpunkterna av kriminologi och

kriminalpolitik (straffrättens s k hjälpvetenskaper). Studiet av den allmänna straffrätten och specialstraffrätten avser att skänka överblick över och förtrogenhet med den gällande straffrättens regelsystem samt metoderna för lagtolkning och rättstillämpning inom straffrätten. Studiet av kriminologi och kriminalpolitik syftar till att bibringa den studerande viss kännedom om brottsligheten som social företeelse och de sannolika orsakerna till brottsligheten samt om den moderna kriminalpolitikens principer. Tyngdpunkten i ämnet är förlagd till straffrättens speciella del och specialstraffrätten samt de viktigaste lagreglerna av allmänstraffrättslig natur.

Tentamen, som avläggs under första hälften av vårterminen, medges endast om den studerande erhållit godkänt betyg i finansrätt.

Processrätt

Processrätten består av två väsentligen fristående delar, den judiciella processrätten (domstolsprocessen) och exekutionsrätten. Inom ramen för ämnet studeras även huvudpunkterna av vittnespsykologi och kriminalteknik (processrättens s k hjälpvetenskaper). Den judiciella processrätten omfattar främst rättegången vid de allmänna domstolarna i flertalet typer av tvistemål och brottmål. Härjämte märks extraordinär process, d v s rättegången vid de allmänna domstolarna i vissa slag av mål, för vilkas handläggning medelats särskilda bestämmelser, och specialprocess, d v s rättegången vid specialdomstol. Exekutionsrätten omfattar utsökningsskydd och konkursrätt. Kunskapsfordringarna i processrätt motsvarar väsentligen fordringarna för ämnet i juris kandidatexamen. Huvudvikten ligger dock på straffprocessrätten, medan övriga delar av ämnet studeras mera översiktligt.

Tentamen avläggs vid vårterminens slut. Det förutsätts, att den studerande med godkänt betyg tenterat i straffrätt.

Förslag till kursplaner för polischefsutbildning

A. Polischefskurs I	
1. Nationalekonomi (för inomverksrekryterade)	276
2. Introduktion i allmän polislära (för direktrekryterade)	277
3. Allmän polislära I	277
4. Specialstraffrätt	278
5. Socialkunskap	279
6. Människokunskap	280
7. Sociologi	280
8. Medicin	281
9. Tjänstevapnens bruk	281
10. Fysisk träning	282
B. Praktikutbildning	
I. Polistjänstgöring	282
II. Övningstjänstgöring vid polischefskansli	283
III. Övningstjänstgöring vid åklagarmyndighet	283
C. Polischefskurs II	
1. Allmän polislära II	284
2. Administrations- och förvaltningskunskap	284
3. Fysisk träning	286

A. Polischefskurs I

Nationalekonomi (36 tim.)

1. Det ekonomiska livet: produktion och konsumtion; hushållning; sparande. (4 tim.)
2. Företagsekonomi: fasta och rörliga kostnader; företagens kostnadskalkyler; förhållande mellan avsättning och pris; hänsyn till konkurrens; prisdifferentiering; investeringars ekonomiska livslängd och räntabilitet; marknad och marknadsformer; monopol och konkurrens. (8 tim.)
3. Nationalinkomst och nationalförmögenhet. (2 tim.)
4. Ränteteori och kreditpolitik: kreditmarknaden; sparande och investering; lång och kort ränta; kreditpolitikens medel. (4 tim.)
5. Prisnivå och penningvärde: den allmänna prisnivån; inkomstutveckling och inkomstfördelning. (2 tim.)
6. Konjunkturteori och konjunkturpolitik: konjunkturcyklar; lönenivåns betydelse för sysselsättningen; inflation och deflation; konjunkturpolitikens mål och medel; långtidsplanering. (8 tim.)
7. Det svenska näringslivet: råvarutillgångar; de olika formerna av industriell verksamhet; industriernas lokalisering; viktigare exportindustrier. (8 tim.)

Introduktion i allmän polislära (36 tim.)

1. Polisens samhälleliga funktion förr och nu. Polisarbetets karaktär och funktionella indelning. (2 tim.)
2. Polisväsendets organisatoriska uppbyggnad. (2 tim.)
3. Orientering om polispersonalens anställningsvillkor, tjänstgöringsförhållanden och fackliga organisationsförhållanden. (4 tim.)
4. Allmänt om skydds-, övervaknings- och utredningsverksamhetens innebörd samt formerna för dess utövande. (6 tim.)
5. Tekniska hjälpmedel för skydds- och övervakningsverksamhetens bedrivande (telefon, radio, telex, larmanläggningar, polisbilar och dessas utrustning). (4 tim.)
6. Elementärt om skissering och fotografering. (10 tim.)
7. Rapporteringsskyldighetens innehåll och omfattning. Upptagande av anteckningar. (4 tim.)
8. Polismänt uppträdande i och utom tjänsten. Polisen och allmänheten. Allmänt om yrkesetik. (4 tim.)

Allmän polislära I (300 tim.)

Skydds- och övervakningsverksamhet

1. Legitimationshandlingar. Identifiering och signalement. (5 tim.)
2. Allmänt om trafiksäkerhet. Trafikövervakning, trafikplanering, parkeringsfrågor. Gatornas och vägarnas kapacitet. Trafikolycksfall (typer, orsaker, frekvens). Skadestånds- och försäkringsfrågor i samband med trafikolyckor. Trafikundervisning i skolor. Studier vid trafikvaktkår. (10 tim.)
3. Fordonsteknik och fordonskontroll. Studiebesök vid testanstalt. (8 tim.)
4. Patrulleringsteknik och patrulleringsmetodik. Observationsobjekt. Patrullering till fots, i bil och med motorcykel. Skydds- och övervakningsverksamhet i allmänhet och vid särskilda tillfällen. (10 tim.)
5. Polismans befogenheter. Frihetsberövande enligt rättegångsbalken, polisinstruktionen m fl stadganden. Tvångsmedel. Polismans rätt att bruka våld. Bruket av skjutvapen. Förutsättningarna och sättet för ingripande vid fylleri, förgelseväckande beteende, misshandel, bettleri, lösdriveri, olaga kringföringshandel, olaga rusdrycksförsäljning och ordningsstörande handlingar i övrigt, vid trafikförseelser, trafikolyckor, rattfylleri, lägenhetsbråk, dödsfall, olyckshändelser, bränder, vid omhändertagande av barn, åldringar, alkoholister, psykiskt sjuka etc. Förutsättningarna och sättet för företagande av olika slags kontroller. (20 tim.)
6. Vakttjänst på polisstation. Besvarande av förfrågningar. Mottagande av ansökningar av olika slag och av anmälan om hittegods. Utlämnande av blanketter och beslut i tillståndsärenden. Avvisitering och kroppsvisitering. Tillsyn av omhändertagna. Arrestbevakning. Studiebesök på polisstation i stockholmsområdet. (10 tim.)
7. Socialpolisverksamheten, dess elementa, syftemål och praktiska bedrivande. Innebörden av gällande bestämmelser. Kontakten med socialvårdande och dylika organ. Asocialuppsökande verksamhet. Speciell hjälpverksamhet. Kvarterspolisverksamhet. (10 tim.)
8. Allmän och speciell brottsprevention. Upplysning och information till allmänheten. Kontakt med ungdoms- och vuxenorganisationer. Polisens medverkan vid laglydnadsfostran i skolorna. (8 tim.)
9. Utlänningskontroll. Kust-, gräns- och skyddsområdesbevakning. Den särskilda polisverksamheten. (10 tim.)
10. Naturskydd. Jakt- och fiskekontroll. (2 tim.)

11. Användandet av hästar och hundar i polistjänsten. (4 tim.)
12. Elementär polistaktik och allmän spaningslära jämte tillämpningsövningar. Allmänt om bedömningen av syftet med vissa polisiära insatser och de förhållanden, under vilka insatserna skall ske; beräkning av erforderlig personalstyrka, beslut, ordergivning; metodik och individuella taktiska spörsmål vid olika slags ingripanden. Användande av hjälpmedel. (12 tim.)
13. Yttre verksamhet vid speciella tillfällen. (4 tim.)
14. Registerkunskap. Samarbete med utländska polismyndigheter. Studiebesök på rikspolisstyrelsens registratur. (6 tim.)
15. Polisens uppgifter i krig. Författningskunskap. Allmän försvarsorientering samt orientering om stridsmedel och stridsmetoder. Totalförsvaret. Skydd mot spioneri och sabotage. Civildförsvarets uppgifter. Polisen och civildförsvaret. (8 tim.)

Utredningsverksamhet

16. Spårlära och säkringsmetoder. Fingeravtryck som identifieringsmedel och spår. Vapen och deras betydelse i spårsammanhang. Övriga spår. Regler för polisman som kommer först till brottsplats. Praktiska övningar och demonstrationer. (16 tim.)
17. Brottsplatsundersökningen, dess syfte och metodik. Brand- och katastrofplatsundersökning. Brandorsakslära. Praktiska övningar och demonstrationer. (16 tim.)
18. Låskunskap. Kassaskåpsinbrott. (3 tim.)
19. Varukännedom. (2 tim.)
20. Förfalskningsmetoder. (3 tim.)
21. Kriminaltekniska laboratoriemetoder. Studiebesök i SKL:s laboratorium. (5 tim.)
22. Teknisk utredning av trafikolycka. Undersökningsteknik (spårsäkring, skissering, fotografering) och spårtolkning. Praktiska övningar och demonstrationer. (6 tim.)
23. Anmälningssupptagning. Slagning i register. Efterspaning. (8 tim.)
24. Förundersökningsförfarandet. Tvångsmedel. (6 tim.)
25. Förhörsteknik. Praktiska övningar. (12 tim.)
26. Upprättande av förundersökningsprotokoll, rapporter och anteckningar i förekommande typer av ärenden. Genomgång av fall. Praktiska övningar. (70 tim.)
27. Utredning av speciella brott (valuta- och narkotikabrott, olaga varuinförsel, spioneri, sabotage m fl). (6 tim.)
28. Utredning av militära brott. (2 tim.)
29. Handläggning av förseelseärenden. (4 tim.)
30. Utredning i tillstånds-, intygs- och anmälningssärenden. (6 tim.)
Provuppgifter. (8 tim.)

Specialstraffrätt (90 tim.)

Trafiklagstiftning (60 tim.)

1. Vägtrafikförordningen.
2. Lagen om straff för vissa trafikbrott.
3. Vägtrafikkungörelsen.
4. KK ang. vägmärken m m.
5. Lagen om trafikförsäkring å motorfordon.
6. KF om automobilskatt.
7. KF om mopeder.
8. KF om färdskrivare.
9. KF om parkeringsbot.
10. KF ang. yrkesmässig automobiltrafik.

Ordningslagstiftning (10 tim.)

11. Allmänna ordningsstadgan.
12. Lagen om allmänna sammankomster.
13. Lagen om tillsyn över hundar.
14. KF ang. skatt för hundar.
15. Jaktlagen (bestämmelser ang. rätt att döda eller upptaga annans hund).
16. Jaktlagen (bestämmelser ang. förbud att låta hund löpa lös).
17. Lagen om djurskydd (bestämmelser ang. polismyndighetsrätt att omhänderta djur och att döda sjukt eller skadat djur).
18. Vapenförordningen.
19. KF om förbud mot innehav av vissa stiletter m m.
20. KF ang. rätt att inneha radiomottagningsapparat.
21. Lagen om radioanläggningar.
22. KF med särskilda bestämmelser om biografföreställningar.

Näringslagstiftning (4 tim.)

23. KF ang. utvidgad näringsfrihet.
24. Butiksstängningslagen.
25. KF och KK rörande handel med preventivmedel.
26. Stadga ang. hotellrörelse.
27. Stadga ang. pensionätsrörelse.
28. Lagen om pantlånerörelse.
29. KF ang. handel med skrot, lump och begagnat gods.
30. Lotteriförordningen.
31. KF om explosiva varor, oljor etc.

Alkohollagstiftning (6 tim.)

32. Rusdrycksförsäljningsförordningen.
33. Ölförsäljningsförordningen.
34. Utskänkningsförordningen.
35. KF om försäljning av alkoholfria drycker.
36. Lagen om straff för varusmuggling.

Utlänningslagstiftning (4 tim.)

37. Utlänningslagen.
38. Utlänningskungörelsen.

Sociallagstiftning (2 tim.)

39. Lagen ang. åtgärder vid samhällsfarlig asocialitet.
Provuppgifter. (4 tim.)

Socialkunskap (44 tim.)

1. Den svenska socialpolitikens ursprung samt utveckling mot bakgrunden av den ekonomiska och sociala utvecklingen i Sverige sedan början av 1800-talet. (2 tim.)
2. Socialpolitikens samhällsekonomiska aspekter; socialpolitiken och levnadsstandarden. (2 tim.)
3. Arbetsmarknads- och sysselsättningspolitik. (4 tim.)
4. Den sociala skyddslagstiftningen: arbetarskyddslagen, arbetstidslagstiftningen, semesterlagen. (4 tim.)
5. Bostadspolitik. (2 tim.)
6. Familjepolitik. (4 tim.)
7. Samhällets barnavård. (2 tim.)
8. Hem och vårdformer för ungdom. (2 tim.)

9. Kriminalvård. (2 tim.)
10. Nykterhetsvård. (2 tim.)
11. Kroppssjukvård och mentalsjukvård. (2 tim.)
12. De allmänna försäkringskassorna. (2 tim.)
13. Socialhjälp. (2 tim.)
14. Studiebesök på länsarbetsnämnd, arbetsförmedling, nykterhetsnämnd, ungdomsvårdsskola, vårdanstalt för alkoholmissbrukare samt vid kriminalvårdsinrättning. (10 tim.)
Provuppgifter. (2 tim.)

*Psykologi**Människokunskap (70 tim.)*

1. Översikt över utvecklingspsykologin, särskilt puberteten och de vuxnas viktigare utvecklingsfaser. (4 tim.)
2. Intellectuella resurser; intelligensens och minnets utveckling och funktion; intelligensmätning. (3 tim.)
3. Emotionella resurser; känslolivets utveckling. (3 tim.)
4. Intervjuteknik. Vittnespsykologi. (6 tim.)
5. Ledarskap i det moderna samhället; olika ledartyper och ledarsituationer. Arbetsledningens förutsättningar och uppgifter i polisarbetet. (5 tim.)
6. Introduktion av nyanställda. (2 tim.)
7. Information, samråd, samarbete; informationsvägar och informationsformer; olika former och organ för samarbete. (5 tim.)
8. Beslut, ordergivning och delegering, instruktion. Uppföljning; beröm, kritik, disciplin. (8 tim.)
9. Personbedömning; vitsord. (2 tim.)
10. Arbetsmiljön ur trivselsynpunkt. (2 tim.)
11. Polisen och allmänheten. (4 tim.)

Psykiatri

12. Psykiska abnormsymptom mot bakgrunden av drabbade normala funktioner. Symptomens betydelse för bedömande av eventuell farlighet eller kriminalitet. (3 tim.)
13. Översikt av abnormgrupper och sjukdomstillstånd. Behandlingsmetoder. (3 tim.)
14. Psykisk abnormitet och kriminalitet. Alkohol och brott; bedömning av rustillstånd; alkoholismen och dess följdillstånd. (3 tim.)
15. Narkomani och läkemedelsmissbruk och dessas kriminologiska betydelse. (2 tim.)
16. Sexuella abnormiteter; sexualbrott och sexualbrottslingar. (2 tim.)
17. Ungdomsbrottslighet. Återfallsbrottslingar. Kvinnlig kriminalitet. (3 tim.)
18. Psykiatriska synpunkter på sinnessjuklagen. Sammanfattning av påföljderna beträffande psykiskt abnorma. Rättspsykiatriska utlåtanden. (6 tim.)
Provuppgifter. (4 tim.)

Sociologi (30 tim.)

1. Arv och miljö. (4 tim.)
2. Olika typer av grupper (tex primär-, sekundär-, medlems- och referensgrupper); gruppens inverkan på individen; normer, värderingar, roller; gruppens utveckling; gruppleaderskap. (5 tim.)
3. Några viktigare miljöer och deras inverkan på individen (tex familjen, skolan, gänget, arbetsplatsen, föreningen). (8 tim.)
4. Massans psykologi: olika typer av masspsykos; faktorer som påverkar suggestibiliteten; polisens uppträdande i en masssituation. (8 tim.)
5. Propagandans och reklamens funktion. (3 tim.)
Provuppgifter. (2 tim.)

*Medicin (60 tim.)**Akutsjukvård*

1. Orientering om människokroppens byggnad. (2 tim.)
2. Orientering i medicinsk terminologi. (1 tim.)
3. Åtgärder vid medvetanderubbningar, svimning, andnings- och hjärtstillestånd, luftvägshinder, kvävningstillstånd, akuta buksjukdomar; konstgjord andning. (3 tim.)
4. Blödning. Ben- och leddskador. (2 tim.)
5. Lyftande och transport av skadad. (1 tim.)
6. Orientering om sjuktransport och räddningstjänst i allmänhet. Studiebesök på brandstation. (3 tim.)
7. Brännskador. Köldskador. El-olyckor. (2 tim.)
8. Förgiftningar. Infektioner. Chocker. Psykiska orostillstånd. (2 tim.)
9. Skallskador. Hjärnblödning. Epilepsi. Förlossning. (2 tim.)
10. Studiebesök på lasarett (ambulansmottagning och olycksfallsklinikk). (2 tim.)

Socialmedicin

11. Socialmedicinens syfte och verksamhetsformer. (1 tim.)
12. Hälsovårdslagstiftning. (1 tim.)
13. Läkemedelslagstiftning. (1 tim.)
14. Alkoholsjukdomar (medicinsk och social behandling). (2 tim.)
15. Narkomanier (medicinsk och social behandling). (1 tim.)
16. Epilepsi (medicinsk och social behandling). (1 tim.)
17. Psykiska sjukdoms- och abnormtillstånd. Sinnessjuklagstiftning. (2 tim.)
18. Veneriska sjukdomar. Lex veneris. (1 tim.)
19. Tuberkulos. Tuberkuloslagstiftning. (1 tim.)
20. Epidemiska sjukdomar. Epidemilagstiftning. (1 tim.)

Rättsmedicin

21. Rättsmedicinens innebörd. (1 tim.)
22. Samarbetet mellan läkare och polis på brottsplats, vid liksyn och vid obduktion; polisarnas uppträdande på brottsplats ur rättsmedicinsk synpunkt. Tillvaratagande av material för rättskemisk undersökning. (3 tim.)
23. Blodgrupper och deras rättsmedicinska behandling. (3 tim.)
24. Skador på levande och döda personer (skär-, stick-, skall- och brännskador). Demonstrationer och bedömningsövningar. (5 tim.)
25. Dödstecken och likomvandling (hängning, strypning, drunkning m m); förgiftningsfall. Omhändertagande av lik. Demonstrationer. (5 tim.)
26. Graviditet, abort, förlossning. Barnamord. Våldtäkt. (3 tim.)
27. Identifiering. Skelettundersökning. Dödsorsakskonkurrens. (3 tim.)
28. Bedömning av läkarintyg. (1 tim.)
Provpuffgifter. (4 tim.)

Tjänstevapnens bruk (30 tim.)

1. Orientering angående användandet av skjutvapen i polistjänsten. (4 tim.)
2. Vapenlära. Övningskjutning med pistol. (16 tim.)
3. Bruket av tårgas. Användning av gasmask, skottsäkra västar m fl skyddsmedel. (4 tim.)
4. Fältmässig övning. (6 tim.)

Kommentar:

Undervisningen bör icke påbörjas, förrän aspiranterna genom undervisningen i ämnet allmän polislära orienterats om polismäns befogenheter och rätt att bruka våld samt erhållit viss information rörande förutsättningarna för och sättet för ingripanden i förekommande situationer. Skjututbildningen bör inledas, först sedan eleverna erhållit en orientering om gällande bestämmelser angående bruket av skjutvapen i polistjänst. En mera inträngande analys av dylika föreskrifter kan samordnas med praktiska skjutövningar. Den praktiska utbildningen i skjutning med pistol torde i första hand kunna avse träning i träffsäkerhet, varvid — efter grundläggande skjututbildning mot fast mål — övningarna koncentreras på skjutning mot rörliga föremål. Viss utbildning rörande bruket av tårgas, skottsäkra västar od, som kan begagnas i vissa situationer, torde härjämte vara erforderlig.

Den praktiska utbildningen i bruket av olika tjänstevapen bör avslutas med en fältmässig övning, där eleven får i realistiskt utformade situationer dels bedöma, huruvida skjutvapen får eller bör komma till användning, dels inöva andra polisiära åtgärder, såsom kroppsvisitation och gripande.

Fysisk träning

För fysisk träning bör anslås 2 lektionstimmar per vecka att utnyttjas huvudsakligen för motionsgymnastik. En mindre del av undervisningen — förslagsvis en fjärdedel — bör användas för att bibringa eleverna kunskaper i självförsvarsteknik (aikido, jujitsu).

B. Praktikutbildning*I. Polistjänstgöring (ca 13 mån.)**1. Praktik som poliskonstapel:*

- a) Tjänstgöring i vaktdistrikt. Bevakningstjänstgöring (i uniform) enligt turlista. Ca 2 mån.
- b) Tjänstgöring inom civilpatrull- och skyddsverksamhet. Ca 1 mån.
- c) Tjänstgöring som utredningsman. Ca 2 mån.
- d) Tjänstgöring vid radiopolisen. Ca 1 mån.
- e) Tjänstgöring vid trafikavdelningen (sektionen för trafikövervakning). Ca 1 mån.

Tillsammans ca 7 mån.

2. Praktik som kriminalassistent:

Tjänstgöring vid olika spanings- och utredningsrotlar. Ca 3 mån.

3. Praktik som förste polisassistent och arbetsledare i vaktdistrikt:

(Tjänstgöringen fullgörs under ordinarie befattningshavares överinseende.)

- a) Tjänstgöring på jouravdelning och i yttre tjänst. Ca 1,5 mån.
- b) Tjänstgöring som gruppledare vid utredningssektion. Ca 1,5 mån.

Tillsammans ca 3 mån.

Kommentar:

Under praktiken som förste polisassistent och arbetsledare i vaktdistrikt bör aspiranten få i möjligaste mån följa distriktsledningens arbete med planering av kommenderingar och yttre tjänst, personalredovisning och personalvård, handläggning av tillstånds- och yttrandeärenden samt allmän inspektionsverksamhet.

II. Övningstjänstgöring vid polischefskansli (ca 3 mån.)

1. *Tillståndsärenden* (enligt allmänna ordningsstadgan, lagen ang. allmänna sammankomster, rusdryckslagstiftningen, lotteriförordningen, vapenförordningen, lagstiftningen ang. explosiva varor, gifter, trafiktillstånd, körkort, licenser, skyltar m m). Ca 1,5 mån.
2. *Operativ verksamhet* (verksamhet som förundersökningsledare, kommendering av personal vid särskilda tillfällen, befattning med tjänstgöringsplaner m m). Ca 0,5 mån.
3. *Övrig verksamhet:*
  - a) Personalärenden (rekrytering, utbildning, befordran, semester m m).
  - b) Ekonomiärenden (löner, arvoden, inköp, inventarier, förskott m m).
  - c) Diarieföring och registrering.
  - d) Information.
  - e) Planläggning (i anslutning till beredskap, civilförsvaret, krigstillstånd m m).
  - f) Trafiknämndsärenden.

a—f ca 1 mån.

Tillsammans ca 3 mån.

Kommentar:

Utbildningen syftar till att ge en orienterande överblick över polischefens hela verksamhetsområde. Detaljer rörande ärendenas handläggning bör ägnas uppmärksamhet, endast såvitt de belyser förhållanden av principiellt intresse, tex kompetens- och behörighetsfrågor för polismyndighet och polischef.

Övningstjänstgöringen bör icke endast vara av informativ karaktär utan även, i den mån så är möjligt, ge aspiranten möjlighet till en aktiv övningsverksamhet. Därvid bör han beredas tillfälle att sätta sig in i funktionen som arbetsledare på ärendets förberedande stadium och övningsvis uppsätta förslag till beslut.

Aspiranten bör, oberoende av vilka arbetsuppgifter han för tillfället är sysselsatt med, kunna få ta del av ärenden av speciellt intresse inom andra hithörande utbildningsavsnitt.

III. Övningstjänstgöring hos åklagarmyndighet (ca 1 mån.)

I sin övningstjänstgöring bör aspiranten under chefsåklagarens överinseende följa verksamheten vid åklagarkammaren i följande avseenden:

- 1) Det expeditionella arbetet.
- 2) Åklagarens befattning med tvångsmedlen.
- 3) Åklagarens prövning av och beslut i åtalsfrågan.

Aspiranten bör även bevista några häktnings- och huvudförhandlingar i Stockholms rådhusrätt. Ca 1 mån.

Kommentar:

I lämplig utsträckning bör aspiranten beredas tillfälle närvara vid föredragningar och förhör inför åklagare, studera brottmålsakter av särskilt intresse, iordningställa promemorior samt biträda vid upprättande av stämningsansökningar. Aspiranten bör, innan han bevisar domstolsförhandling, enligt åklagarens anvisningar studera handlingarna i häktningsärendet eller brottmålet.

C. Polischefskurs II

Allmän polislära II (120 tim.)

1. Polistaktikens teori. (6 tim.)
2. Skydds- och övervakningstjänstens rationella bedrivande: (30 tim.)
genomgång jämte tillämpningsövningar rörande
  - a) bedömning av behovet av övervakning och beredskap;
  - b) arbetsmetoder och hjälpmedel;
  - c) förbindelsetjänst;
  - d) taktiska spörsmål vid olika typer av ingripanden under såväl ordinära som extraordinära förhållanden;
  - e) samarbete med andra polisdistrikt samt med tullverkets kust- och gränsbevakning och med civilförsvaret m fl.
3. Polisens insatser i trafiksäkerhetsfrämjande syfte: planläggning av trafikdirigering, trafikövervakning samt trafik- och fordonskontroll; trafikföreskrifter; taktiska frågor rörande stads- och samhällsplanering; samarbete med gatu- och vägmyndigheter. (12 tim.)
4. Förundersökningsförfarandet med utgångspunkt i undersökningsledarens och förhørsledarens befogenheter och uppgifter. Taktiska spörsmål angående användandet av tvångsmedel. (12 tim.)
5. Spaningslära med huvudvikt på spaningsledarens uppgifter: taktiska synpunkter vid spanings- och utredningsarbete; värdering av undersökningsmaterial; bevisvärdet av kriminaltekniska fynd, fotografiska bilder m m. Tillämpningsövningar. (20 tim.)
6. Genomgång av lärorika utredningsfall. (16 tim.)
7. Brottsprevention: verksamhetens praktiska bedrivande centralt och lokalt; tekniska skyddsanvisningar, råd och upplysningar till allmänheten; laglydnadsfostran i skolor; förebyggande insatser mot check- och postbedrägerier, falska legitimationshandlingar, butiksstölder, bilstölder m m; personövervakning och kontaktverksamhet med sociala organ; samarbete med pressen. (12 tim.)
8. Beredskapsplanläggning: författningsmässiga grunder; planläggningens omfattning och hjälpmedel; polisens krigsmässiga utrustning. (6 tim.)
Provuppgifter. (6 tim.)

Administrations- och förvaltningskunskap (150 tim.)

Allmänt om statlig och kommunal förvaltning

1. Statens funktioner i dagens samhälle. (2 tim.)
2. Huvuddragen av den statliga förvaltningens organisation och arbetsformer: riksdagens arbetsformer; regeringens arbetssätt; departementens organisation och arbetsformer; budgetarbetet; länsstyrelsernas och de centrala ämbetsverkens organisation och arbetsformer. (8 tim.)
3. Huvuddragen av den kommunala förvaltningens organisation: arbetssättet inom olika kommunala organ; budgetfrågor; kommunerna och staten. (4 tim.)
4. Den statliga personaladministrationen: löne- och pensionsbestämmelserna i huvuddrag; tjänstemännens rättigheter och skyldigheter. (4 tim.)
5. Statlig medelsförvaltning. (2 tim.)
6. Arbetsrutiner och hjälpmedel i förvaltningsverksamheten; orientering om datamaskiner och andra kontorstekniska hjälpmedel. (4 tim.)
7. Statistik för administrativt vardagsbruk. (4 tim.)

*Polisväsendets organisation och arbetsformer***Polisväsendets organisation:**

1. Organisationsprinciper i allmänhet och dessas tillämpning inom polisväsendet. Central, regional och lokal polisorganisation. Arbetsorganisationen inom polisdistrikten. (4 tim.)

Polislagstiftning:

2. Instruktion för rikspolisstyrelsen. Länsstyrelseinstruktionen. (4 tim.)
3. Polisinstruktionen jämte anvisningar. (10 tim.)
4. Lagen om vad som avses med polismyndighet. Kungörelsen om handläggning av vissa polischefsuppgifter. Rutiner och arbetsmetoder vid handläggningen av polismyndighetsärenden. (16 tim.)
5. Lagen om polisenämnder. Lagen om kommunal trafikövervakning. Lagen om trafiknämnder. Kungörelsen om förordnande för tullpersonal att ombesörja viss trafikövervakning. Kungörelsen om ersättning till statsverket vid anlitande av polisbevakning på enskild bekostnad. (2 tim.)

Personaladministration:

6. Anställningsfrågor: personalkategorier; anställningsformerna och dessas löne- och personalstatmässiga innebörd; kompetensvillkor, meritvärdering, befordran; tjänstställningsförfarande; arbetstidsbestämmelser; övertid; avgivande av yttrande i personalärenden. (10 tim.)
7. Handläggning av disciplinärenden. (4 tim.)
8. Arbets- och personalplanering: arbetsfördelningsprinciper; rationalisering av arbetsförlopp; tjänstgöringsplanering; personalledarfunktionen och dess lokalisering; personalbehov; kostnads samband; semester- och vikariefrågor; anlitande av ordningsvakter och ordningsmän, anlitande för polisiära uppgifter av hos andra myndigheter anställd personal; anlitande av icke polisutbildad arbetskraft i övrigt. (10 tim.)
9. Rekrytering och utbildning: rekryteringsåtgärder, utbildning i samband med vikariats- och förstärkningstjänstgöring; uttagning till polisiära utbildningskurser; intern information om nya författningar och tekniska hjälpmedel; facklitteratur; fysisk träning, skytte etc. (6 tim.)
10. Personalredovisning och personalbokföring: upprättande och vidmakthållande av personalförteckningar samt »poänglistor» eller däremot svarande tjänsttursförteckningar; semester- och tjänstledighetsärenden samt löneavdragsfrågor i anslutning därtill. (6 tim.)
11. Organisatorisk arbetskontroll: statistisk rapportering; diarieföring och registrering m m. (4 tim.)

Ekonomisk förvaltning:

12. Lokal- och utrustningsfrågor: anskaffning, vård, underhåll, förråd, fördelning, utrangering, omsättning; polisutrustningsreglementet. (6 tim.)
13. Kassa- och bokföringsgöromål: stämpel- och lösenavgifter, deponerade medel, löpande utgifter; räkningsgranskning; inventering och granskning av kassaverksamheten. (4 tim.)
14. Budgetfrågor: kostnadsberäkningar, kostnadskontroll, drift- och personalstat. (4 tim.)
15. Kontorstekniska frågor: rationalisering av arbetsförlopp och arbetsrutiner; användning av tekniska hjälpmedel, blanketter, bokföringsmetoder etc. (4 tim.)

Personalvårdsverksamhet:

16. Arbetarskyddsfrågor. (4 tim.)
17. Frivillig utbildnings- och träningsverksamhet. (4 tim.)

- 18. Företagsnäringsverksamhet och annan samrådsverksamhet. Förhandlingsordning och förhandlingsteknik. (6 tim.)
- 19. Personalkonsulentverksamhet. Kurativ verksamhet. (4 tim.)

Extern informations- och PR-verksamhet:

- 20. Verksamhetsberättelser; kontakter med press, TV och andra massmedia; visnings- och uppvisningsverksamhet; broschyrer etc. (4 tim.)
- Provuppgifter. (6 tim.)

Fysisk träning

Se polischefskurs I.

- 17. Frivillig utbildning- och träningsverksamhet (4 tim.)
- 18. Arbetsutvärdering (4 tim.)
- 19. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 20. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 21. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 22. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 23. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 24. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 25. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 26. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 27. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 28. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 29. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 30. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 31. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 32. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 33. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 34. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 35. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 36. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 37. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 38. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 39. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 40. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 41. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 42. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 43. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 44. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 45. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 46. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 47. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 48. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 49. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 50. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 51. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 52. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 53. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 54. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 55. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 56. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 57. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 58. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 59. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 60. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 61. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 62. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 63. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 64. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 65. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 66. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 67. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 68. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 69. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 70. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 71. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 72. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 73. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 74. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 75. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 76. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 77. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 78. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 79. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 80. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 81. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 82. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 83. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 84. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 85. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 86. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 87. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 88. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 89. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 90. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 91. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 92. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 93. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 94. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 95. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 96. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 97. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 98. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 99. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)
- 100. Arbetsutvärdering i arbetslivet (4 tim.)

Förslag till kursplaner m. m. för polisridskolekurs

A. Undervisningsplan	287
B. Timplaner	287
C. Kursplan	289
1. Hästkunskap med rid- och dressyrlära	289
2. Stall- och materieltjänst	289
3. Ridning och dressyr	290
4. Polisrytteritjänst	291
5. Tillämpningsövningar	292

A. Undervisningsplan

Ämnen och övningsgrenar	Utbildningsskede				S:a tim.
	I april— mitten av maj (6 v)	II mitten av maj —juli (12 v)	III augusti— mitten av september (6 v)	IV mitten av september —oktober (6 v)	
Hästkunskap med rid- och dressyrlära	15	20	10	—	45
Stall- och materieltjänst .	30	34	12	15	91
Ridning och dressyr	53	160	58	35	306
Polisrytteritjänst	10	60	23	50	143
Tillämpningsövningar	—	10	35	115	160
Reservtid	12	16	12	25	65
Summa	120	300	150	240	810

B. Timplaner

Utbildningsskede I (april—mitten av maj; 6 veckor)

Ämnen och övningsgrenar	Utbildningsvecka						S:a tim.
	1	2	3	4	5	6	
Hästkunskap med rid- och dressyrlära	1	2	4	4	2	2	15
Stall- och materieltjänst	5	5	5	5	5	5	30
Ridning och dressyr	7	8	10	10	9	9	53
Polisrytteritjänst	2	2	—	—	3	3	10
Tillämpningsövningar	—	—	—	—	—	—	—
Reservtid	5	3	1	1	1	1	12
Summa	20	20	20	20	20	20	120

Utbildningsskede II (mitten av maj—juli; 12 veckor)

Ämnen och övningsgrenar	Utbildningsvecka												S:a tim.
	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
Hästkunskap med rid- och dressyrlära	8	8	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20
Stall- och materieltjänst	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	34
Ridning och dressyr	13	13	15	15	15	12	12	10	10	15	15	15	160
Polisrytteritjänst	—	—	2	6	—	8	9	11	11	6	7	—	60
Tillämpningsövningar	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	5	10
Reservtid	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	3	16
Summa	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	300

Utbildningsskede III (augusti—mitten av september; 6 veckor)

Ämnen och övningsgrenar	Utbildningsvecka						S:a tim.
	19	20	21	22	23	24	
Hästkunskap med rid- och dressyrlära	4	4	2	—	—	—	10
Stall- och materieltjänst	2	2	2	2	2	2	12
Ridning och dressyr	9	10	7	14	16	12	58
Polisrytteritjänst	—	7	—	7	—	9	23
Tillämpningsövningar	8	—	12	—	15	—	35
Reservtid	2	2	2	2	2	2	12
Summa	25	25	25	25	25	25	150

Utbildningsskede IV (mitten av september—oktober; 6 veckor)

Ämnen och övningsgrenar	Utbildningsvecka						S:a tim.
	25	26	27	28	29	30	
Hästkunskap med rid- och dressyrlära	—	—	—	—	—	—	—
Stall- och materieltjänst	2	2	2	2	2	5	15
Ridning och dressyr	5	5	5	5	5	10	35
Polisrytteritjänst	12	6	15	6	6	5	50
Tillämpningsövningar	17	28	14	28	28	—	115
Reservtid	4	4	4	4	4	5	25
Summa	40	45	40	45	45	25	240

C. Kursplan

1. Hästkunskap med rid- och dressyrlära

Ämnen och övningsgrenar	Utbildningsskede				S:a tim.
	I	II	III	IV	
a) Hästars allmänna egenskaper	2				2
Exteriör, kroppsbyggnad, inre organ	5				5
Rörelselära	3				3
Dressyrlära		2	2		4
b) Foderämneslära med foderstater	2				2
Hästsjukvårdslära med visitation och förbandsläggning		6	6		12
Hovbeslagslära med skoning	2	10			12
Kunskapsprov	1	1	1		3
Praktiska prov		1	1		2
Summa	15	20	10		45

Kommentar:

- a) Undervisningen avser att meddela sådant allmänt, teoretiskt underlag som krävs för att eleverna under den praktiska utbildningen i ridning och dressyr (av skolhästar samt yngre och äldre remonter) skall kunna tillgodogöra sig fortlöpande, samordnad undervisning i rid- och dressyrarybete.
- b) Utbildningen leds av veterinär och hovslagarpersonal och avser att meddela sådana kunskaper och färdigheter att polisryttaren dels besitter erforderliga insikter rörande hästens kropps- och rörelsefunktioner av betydelse vid ridning och dressyr, dels självständigt kan vårda tilldelad häst, bedöma dess kondition och prestationsförmåga, ävensom fästa och skärpa hovbeslaget.

2. Stall- och materieltjänst

Övningsgrenar	Utbildningsskede				S:a tim.
	I	II	III	IV	
Visitation av häst och materiel					
Avskötsel, rykt, hovvård					
Uppstallning i stall och bivack					
Sadelmundering och betsel, sadling och betsling					
Dressyrmateriel					
Summa	30	34	12	15	91

Kommentar:

Under utbildningsskede I meddelas undervisning i stalltjänst samt om grunderna för skötsel av remonter. Därefter ombesörjer eleverna i huvudsak stalltjänsten i vad som avser tilldelad skolhäst. Under följande skeden utför eleverna som regel endast visitation, sadling, avsadling och avskötsel. Stalltjänst ägnas särskild uppmärksamhet under tillämpningsövningar och tjänstgöring (tillfällig uppstallning) utom ridskolan.

3. Ridning och dressyr

Övningsgrenar	Utbildningsskede				S:a tim.
	I	II	III	IV	
<i>Skolhästridning</i>					
Ryttarens ställning till häst och inverkan på hästen, skänklar, vikthjälp (»sitsen»), tyglar, röst, spö ..					
Hjälpernas användande vid ridning på ridbana och över hinder (inom- och utomhus) samt under fält-ridning; på stället, i skritt, trav och galopp — framåt, ökning och minskning av tempo, halt, rygning vid nedsittning och lättledning					
Hästens ställande och böjande, vändningar, sidvärt-rörelser. Ridning över hinder. Terräng- och jakt-ridning					
Lydnadsprov. Ridning av hästar med ovanor (korri-gering)					
Summa	53	120	38	15	226
<i>Remontridning och dressyr</i>					
<i>Yngre remonter</i>					
Förberedande övningar, stall- och rastbanedressyr, sadeltämjande, uppsittning (sadelfasthet), avsitt-ning, remonter i rörelse, tämningsövningar, ridning över hinder (hoppning, utan och med ryttare). Fält-ridning, vänjning vid landsvägs- och gatutrafik, vän-jande vid sabel och skott	—	10	10	10	30
<i>Äldre remonter</i>					
Fullständigande och befästande av ridkunnighet och dressyr bl. a. vid ridning med kandar					
Grunderna för äldre remonter (yngre polishästare) vidaredressyr (högre grad av dressyr och inhoppning på svårare hinder) utan och med ryttare	—	30	10	10	50
Summa	—	40	20	20	80
Totalt	58	160	58	35	306

Kommentar:

Under beaktande av att till polisridskolekurs beordrad polisman genomgått förberedande ridutbildning under 40—50 timmar vid polisrytterriavelning eller eljest och därvid visat sig äga för genomgående av ridkursen erforderliga förkunskaper i ridning och hästtjänst avser utbildningen att meddela sådana kunskaper och färdigheter, att elev efter godkänd ridkursutbildning kan tjänstgöra som polisryttare på såväl färdigutbildad polishäst som yngre sådan under vidaredressyr.

Under utbildningsskede I sker ridutbildning 1—2 timmar per dag med skolhäst. Här till kommer vissa förberedande övningar med till ridskolan i maj anländande nya remonter.

Utbildningsskede II avser att till en början meddela sådana ridfärdigheter att eleverna under senare delen av skedet kan påbörja ridning (dressyr) av äldre remonter, utföra kortare marsch, delta i patrull-, trafik- och parkeringstjänst. Särskild polisryttarutbildning till häst skall kunna påbörjas under detta skede. Detta innebär »tjänst till häst» 2—3 timmar per dag, varav riddagövningar 1—2 timmar per dag.

Skolridningen under tredje och fjärde utbildningsskedena sker — i regel dagligen — på skolhäst och/eller äldre remont. De äldre remonterna rids (dresseras) därjämte av remontdressörer i sådan omfattning, att polisryttareleverna tidvis kan göras beridna på sådana för patrulleringstjänst m m under i varje fall skede IV.

Under tredje och fjärde skedet anordnas prov för ryttarmärke, dressyr- och hoppöv.

4. Polisrytteritjänst

Ämnen och övningsgrenar	Utbildningsskede				S:a tim.
	I	II	III	IV	
<i>Sambandstjänst</i>					
Radiobilar, polisradionät inom tjänstgöringsorten	2	—	—	—	2
<i>Transporttjänst</i>					
Hästtransportkärror(-bilar), järnvägsagnar för hästtransport, i- och urlastning, körning med släpfordon och hästtransportbilar	8	—	—	—	8
<i>Vapentjänst</i>					
Pistolskjutning till häst	—	10	—	—	10
Sabelfäktning, (användande av ridspö): »sabel ut» — »sabel in»; parader (kvarters- och lågparad); hugg (ters- och kvartshugg) ..	—	10	—	—	10
Marsch till häst (10—30 km): åtgärder före, under och efter marsch; ledande av häst samt förande av handhäst	—	5	5	—	10
<i>Patrulleringstjänst m m</i>					
Teori: patrullerings- (spaning-) och ordningshållningstjänstens organisation, vägval och »terrängbedömning», landsbygd, mindre och större tätorter, storstadsförhållanden med ytter- och hamnområden					
Ordergivning, sambandsteknik, samverkan med fotpolis (spel och orderdrill)					

Ämnen och övningsgrenar	Utbildningsskede				S:a tim.
	I	II	III	IV	
Polistaktik under lugna förhållanden (sportevenemang, utställningar, marknader eller eljest vid större, på förhand kända folksamlingar)					
Utrymning och spärrar vid överraskande tilldragelser (ex större bränder, svåra trafikolyckor, spräng- och rasolyckor) eller eljest då panik och ordningsstörande situationer lätt kan uppstå					
Särskilda beredskapsåtgärder och rensningsaktioner (»stridstaktik och teknik»)	—	6	4	6	16
<i>Praktiska övningar:</i>					
Formella övningar av inlärande av kommandoord och tecken, uppställnings-, samlings- och marschformer (front- och formförändringar), »inbrytningsformeringar» i patrull, grupp och avdelning					
Sambandsteknik, samverkan med fotpolis; rutinmässiga växlingar mellan tjänst till fots, tjänst till häst och fordonstransport; patrullerings-, trafik- och parkeringstjänstövningar	—	13	3	10	26
Utbildningstjänstgöring vid poliskår	—	16	8	32	56
Prov i vapentjänst	—	—	3	—	3
Kunskapsprov	—	—	—	2	2
Summa	10	60	23	50	143

*Kommentar:**Vapentjänst*

Pistolskjutning till häst föregås av träning och prov på elevernas skjutfärdighet till fots. Sabelfäktingen till häst förbereds genom drillmässiga övningar till fots. Vissa övningar utförs i samband med remontdressyren.

Patrulleringstjänst m m

Den skolmässiga utbildningen (teori och formella övningar) avser att — samordnad med ridutbildningen (remontdressyren) — förbereda eleverna för »utbildningstjänstgöring» under särskilt planlagda pass vid rytterisektion.

Väsentligt är att vissa övningspass förbereds och utförs i mörker. Övningarna bedrivs till en början med skolhästar samt därefter jämväl med äldre remonter (i patrull tillsammans med ordinarie polisryttare på störningsfri polishäst såväl under rusningstid i trafik som vid genomsökning av område). Snabba förflyttningar och omgrupperingar (urdragning) för »insats» skall övas (samband, orientering, ordergivning, rapportering).

5. Tillämpningsövningar

Till Stockholm, Göteborg och Malmö stationerat polisrytteri är avsett för dessa storstadsregioners eget behov med därav särskilt betingade krav, men jämväl för tjänstgöring på andra orter i landet.

Insatser på eller utom egen stationeringsort kräver stor förflyttningssvana (marsch och

transport) hos såväl personal som hästar. Vid planläggningen — icke blott av tillämpningsövningar utan även av formella övningar som förberedelser för övningar av tillämpad karaktär — måste mobiliteten särskilt uppmärksammas.

Längre förflyttningar är ofta krävande för såväl personal som hästar. Tjänstgöringen kan lätt bli monoton och förslöande. Av särskild betydelse är därför att tillämpningsövningarna läggs upp med hänsyn till elevernas och hästarnas utbildningsstatus, samt att eleverna fortlöpande och i takt med den formella (tillämpade) grundläggande utbildningen ges ökade insikter om polisrytteriets uppgifter och prestanda. I alla tillämpningsövningar bör inläggas upprepade, korta moment avseende bedömande, beslut och order.

Tillämpningsövningarnas karaktär av utbildningskontroll skall oavslåligt beaktas.

Polisrytteriets effektiva inordnande i och samverkan med polistjänsten i övrigt skall vara målet för utbildningen.

Övningarnas omfattning (exempel)	Utbildningsskede				S:a tim.
	I	II	III	IV	
1. Orienteringsförflyttning i patrull (om 2 ryttare + 2 hästar + radiobil med hästsläpfordon) med »polisryttarmoment», ex terrängmarsch med skjutmoment, rapportering via radionätet, enklare motorfordonsreparation, förbandsläggning på häst, ridning över kort lätt terrängbana med inlagda hinder o s v (11. veckan)		5			5
2. Marsch på dagen (om möjligt under relativt hög värme) ca 5 mil — omväxlande till fots, till häst (ca 2 mil), varav 2—3 km i terräng med inlagt »genomkammingsmoment» (18. veckan)		5			5
3. Motortransport — utbildningstjänstgöring (19. veckan)			8		8
4. Järnvägstransport (framresa) — utbildningstjänstgöring — återresa i hästtransportbilar (21. veckan)			12		12
5. »Dygnstjänstgöring» lördag—söndag med sparsam nattvila på ort, där större folkanhopning väntas (23. veckan)			15		15
6. Spärrar — demonstration — utrymning — särskilda insatser i samverkan bl a med polisskolans elever och militär personal (25. veckan)				17	17
7. Samling, gruppering och tjänstgöring, snabba insatser, omgrupperingar över stora områden under länspolisledning (26. veckan)				28	28
8. »Polisryttarfälttävlan» (27. veckan)				14	14
9—10. Torsdag—måndag. Koncentration (transport nattetid) av största möjliga polisryttarstyrkor från Stockholm, Göteborg och Malmö (inklusive polisridskolan) till årligen skilda orter utanför de tre storstäderna, samverkansövningar i större enheter — »polisrytteriets dag» (28. och 29. veckan)				56	56
Summa	—	10	35	115	160

Förslag till kursplaner för specialkurser för hundförare

Specialkurs I (sommarutbildning)	294
Specialkurs II (allmän vinterutbildning)	296
Specialkurs III (speciell vinterutbildning)	298

Timplaner

Ämnen och övningsgrenar	Specialkurs		
	I	II	III
In- och uttryckning, introduktion, prov m m	10	8	8
Hundvård m m	25	8	6
Hälsolära och hundsjukvårdslära	12	2	2
Hundtjänstlära	10	—	—
Dressyrlära och lydnadsdressyr	30	4	3
Polishundtaktik	8	—	—
Bevakningstjänst	20	6	4
Spaningstjänst	40	6	4
Skydds- och angreppstjänst	30	2	2
Sambands-, marsch-, transport- och förläggningstjänst	10	4	8
Allmän vintertjänst	—	2	1
Draghundtjänst	—	12	10
Räddningstjänst	—	6	40
Tillämpningsövningar	25	14	22
Reservtid	20	6	10
Summa utbildningstimmar	240	80	120

Specialkurs I för hundförare (sommarutbildning)

1. In- och uttryckning, introduktion, prov m m

Kursutbildningens mål och medel. Ordnings- och utrustningsföreskrifter. Personalvårdsåtgärder. Materieltilldelning, -vård och inlämning. Hundtilldelning. (4 tim.)
Utlämnande och genomgång av studieuppgifter (studiehandledning). Prov — kontroll av förkunskaper, kunskapsprov. (4 tim.)
Slutgenomgång (diskussion). (2 tim.)

2. Hundvård m m

Daglig tillsyn, rykt, stalltjänst, utfodring, motionering, öron-, päls- och tassvård. (25 tim.)

3. Hälsolära och hundsjukvårdslära

(jämväl berörande vissa tamdjur och villebråd)

Djurskyddsbestämmelser, tillämpning och övervakning. Epizooti lag m fl och dessas tillämpning. Foderämnslära — fodrets sammansättning, foderstater. (1 tim.)

Tillredning av hundföda, utfodring av tjänstehundar, omhändertagna hundar och smådjur. Hundkroppens byggnad och funktion. Hundens vanligaste sjukdomar. Hundsjukvård i hemmet samt poliklinisk och stationär veterinärvård. Första hjälpen vid olycksfall och sjukdom — hundsjukvårdsmateriel, förbandsläggning, ingivande av medicin, dietföreskrifter, vila, motionering. (3 tim.)

Omhändertagande och transport av (trafik-) skadad hund (smådjur). Obduktion. Besök på slakthus. Besök på djursjukhus och orientering om djurambulanstjänst. Åtgärder vid skada (i trafik osv) på tamdjur och villebråd — hygieniska åtgärder på platsen där skjutet eller skadat villebråd påträffas. (8 tim.)

4. Hundtjänstlära

Tjänstehundverksamhetens organisation inom polisen, civilförsvaret, krigsmakten, bevakningsföretag m fl. Beredskapsorganisation — samverkan inom den statliga hundtjänstsektorn. Kennelorganisationer. (1 tim.)

Registrering och redovisning av hundar (stam-, reserv- och uttagna hundar):

Stamhundar — anskaffning, tilldelning, överflyttning, kassation, utackordering, fodervärdskap.

Reservhundar — avtal, dressyr, ianspråktagande.

Uttagna hundar — uttagning (prov), ianspråktagande, rekvisition. (1 tim.)

Lagar, författningar m m rörande hundar. Ordningsstadgor, omhändertagande av hundar. (1 tim.)

Åtgärder då hund förorsakat skada (förundersökning, domsexempel). Tjänstgörings- och personalplaner, anslagsberäkningar. (1 tim.)

Vård och uppfostran av hundar. Uppstallning av hundar enskilt och i hundgård (hundkojor), utfodring. Förvaltningsföreskrifter. (1 tim.)

Testning av hundar, anlagsprov, dressyrprov (kontroll), tjänstehundcertifikat. Bruksprov och utställningar. Exteriörlära och rörelselära. (5 tim.)

5. Dressyrlära och lydnadsdressyr:

a) Dressyrlära

Hundens psykologi. Hundhjärnans funktion, nervsystemet. Sinnesorganen. Uppfattning av omvärlden. Föreställnings- och känsloliv. Minne och inläring. Lust och olust. Kommandoord, tecken och signaler. Instinkthandlingar. Styrda beteenden, miljö. Flykt undan fara. Hundpsykologiens praktiska tillämpning. Samarbete hund och förare. (2 tim.)

Bevaknings-, spanings-, skydds- och angreppstjänstens dressyrteoretiska underlag. (6 tim.)

b) Lydnadsdressyr

Inlärningsmetodik. Linförighet. Vändningar. Förflyttningar. Sättande, läggande och platsliggning. Inkallning. Lösgående hund vid sida och framförgående. Framåtsändande. Krypning. Apportering. Hopp och balansgång. Simning. (22 tim.)

6. Polishundtaktik

Polishundars prestanda och utnyttjande. Bevaknings- och ordningstjänst. Spaning (spårning), genomsökning av lokaler, terrängområde och transportmedel, skallgång. Gräns-, kust- och hamnbevakning. Kedja, spärr, avregling, avkamning m m. Ingridan-

de under särskilda förhållanden (skingring, rensning). Bedömande, beslut, plan, samband, order och rapportering. (8 tim.)

7. Bevakningstjänst

a) Bevakningslära och ordningshållningslära.

Vänjningsprovningar, buller, trafik, skottfasthet. (2 tim.)

b) Dressyr i ljudmarkering.

Hörselprov — markering och följning av ljud på olika avstånd. Uppträdande mot synlig, smygande, dold person.

c) Dressyr i vindmarkering.

Luktprov — markering för direktluktt på stället och under rörelse. Successivt ökade avstånd till luktkällan. Olika vindstyrka och vindriktningar. Temperaturen inverkan. (10 tim.)

d) *Tillämpade övningar* vid stationär och områdesbevakning, patrullering och genomsökning. Öppen och betäckt terräng med en eller flera figuranter. (8 tim.)

8. Spaningstjänst

a) Spaningslära (2 tim.)

b) Spårdressyr

Uppsökning och spårmarkering i olika slags terräng med enstaka och flera spår. Påvisning. Hussespår och annan spårläggare. Spårupptag. Räta spår och spårvinklar. Korsande personspår och viltspår, spårvinklar och bakåtspår. Varierande spårlängder och spårålder. Åtgärder vid spårlut och förlorat spår. (28 tim.)

c) *Tillämpade övningar* med olika spårålder, spårlängder och väderleksförhållanden i lätt, medelsvår och svår terräng. (10 tim.)

9. Skydds- och angreppstjänst

a) Skydds- och angreppslära (2 tim.)

b) Skyddsdressyr.

Retnings-, skärpnings- och bettövningar. Angrepp och ställande av person. Stillastående och rörlig figurant. Bevakning av person under stillastående eller rörelse. Hunden med och utan munkorg, kopplad i lina, koppel eller okopplad. Sändande av hund. Transport av person (gripen, misstänkt, omhändertagen). (28 tim.)

10. Sambands-, marsch, transport- och förläggningstjänst.

Radioförbindelser — fasta nätet, bilradio, bärbar radiomateriel för samband, order och rapportering. Transport av hund på fordon och reguljära transportmedel. Transportplanläggning och genomförande av förflyttningar. Övernattning utomhus. Hundbivack. (10 tim.)

Tillämpningsövningar. (25 tim.)

Reservtid. (20 tim.)

Specialkurs II för hundförare (allmän vinterutbildning)

1. In- och utryckning, introduktion, prov m m:

Kursutbildningens mål och medel. Ordnings- och utrustningsföreskrifter. Personalsvårdsåtgärder. Materielltilldelning, -vård och inlämning. Hundtilldelning. (8 tim.)

2. *Hundvård m m:*

Daglig tillsyn, rykt och tassvård. Uppstallning av hund vintertid. (8 tim.)

3. *Hälso- och hundsjukvårdslära:*

Utfodring vintertid. Hygieniska krav med hänsyn till snö och kyla. Tryckskador m fl speciella åkommor vintertid. (2 tim.)

4. *Dressyrlära och lydnadsdressyr:*

Dressyrlärens tillämpning under vinterförhållande. Korta moment av lydnadsdressyr i samband med andra övningar. (4 tim.)

5. *Bevakningstjänst:*

Moment i lydnadsdressyr inläggs. Stationär och områdesbevakning. Patrullering, gränsövervakning, fiske- och jaktbevakning — med och utan pulka. Applikatoriska exempel och praktiska övningar. (6 tim.)

6. *Spaningstjänst:*

Förflyttningsteknik till fots, på skidor, med hunddragen pulka och vid motorfordons-transport. Spårning och genomsökning. Hundens prestationsförmåga under olika förhållanden. Spaning efter för brott misstänkta, rymlingar, vilsegångna eller skadade personer med särskilt beaktande av (bedömning av) den eftersöktes sannolika handlande med hänsyn till vind, kyla, snödjup (-konsistens) och terrängförhållandena i stort. (6 tim.)

7. *Skydds- och angreppstjänst:*

Moment inläggs i samband med övningar i bevaknings- och spaningstjänst. (2 tim.)

8. *Sambands-, marsch-, transport- och förläggningstjänst:*

Radioförbindelser vintertid. Motorfordonstransport. Vindskydd, snögrop och annan nödbivack för förare och hund, nattvila under 4—5 timmar, tillredning av nödproviant. (4 tim.)

9. *Allmän vintertjänst:*

Vinterförhållandens inverkan på lösandet av polisiära uppgifter med hundpatrull. Utrustning, hygien för personal och hundar. Omhändertagande och transport av nerkylda och/eller skadade personer. Föreläsningar och praktiska moment. (2 tim.)

10. *Draghundtjänst:*

Draghunddressyrens grunder. Kommandoord och tecken. Draghundmaterielens utnyttjande och vård. Teknikkörning med enspann och tillfälligt sammansatt tvåspann. (12 tim.)

11. *Räddningstjänst:*

Orienteringsutbildning. Polishunds användande i räddningstjänst. Teoretiskt underlag. Luktmarkering med kopplad hund, fritt sök och punktsök. Dirigering, arbetssätt, rapportering (markering) i öppen och betäckt terräng med olika lutningsförhållanden och snödjup. Räddningspatrulls organisation, utrustning och arbetssätt. Omhändertagande av eftersökt. (6 tim.)

Tillämpningsövningar. (14 tim.)

Reservtid. (6 tim.)

Specialkurs III för hundförare
(speciell vinterutbildning)

1. *In- och utryckning, introduktion, prov m m:*
Kursutbildningens mål och medel. Ordnings- och utrustningsföreskrifter. Personalsårdsåtgärder. Materieltilldelning, -vård och inlämning. Hundtilldelning. (8 tim.)
2. *Hundvård m m:*
Daglig tillsyn, rykt och tassvård. Uppstallning av hund vintertid. (6 tim.)
3. *Hälso- och hundsjukvårdslära:*
Utfodring vintertid. Hygieniska krav med hänsyn till snö och kyla. Trycksador m fl speciella åkommor vintertid. (2 tim.)
4. *Dressyrlära och lydnadsdressyr:*
Dressyrlärens tillämpning under vinterförhållanden. Korta moment av lydnadsdressyr i samband med andra övningar. Dirigering i samband med lavinhundtjänst uppmärksammas. (3 tim.)
5. *Bevakningstjänst:*
Moment i lydnadsdressyren inläggs. Stationär och områdesbevakning. Patrullering, gränsövervakning, fiske- och jaktbevakning — med och utan pulka. Applikatoriska exempel och praktiska övningar. (4 tim.)
6. *Spaningstjänst:*
Förflyttningsteknik till fots, på skidor, med hunddragen pulka och vid motorfordons-transport. Spårning och genomsökning. Hundens prestationsförmåga under olika förhållanden. Spaning efter för brott misstänkta, rymlingar, vilsegångna eller skadade personer med särskilt beaktande av (bedömning av) den eftersöktes sannolika handlande med hänsyn till vind, kyla, snödjup (-konsistens) och terrängförhållandena i stort. (4 tim.)
7. *Skydds- och angreppstjänst:*
Moment inläggs i samband med övningar i bevaknings- och spaningstjänst. (2 tim.)
8. *Sambands-, marsch-, transport- och förläggningstjänst:*
Radioförbindelser vintertid. Fjällräddningstjänstens sambandsorganisation. Motorfordons- och lufttransport. Vindskydd, snögrop och annan nödbivack för förare och hund, nattvila utomhus. Tillredning av nödproviant. (8 tim.)
9. *Allmän vintertjänst:*
Vinterförhållandens inverkan på lösandet av polisiära uppgifter med hundpatrull. Utrustning, hygien för personal och hundar. Omhändertagande och transport av nerkylda och/eller skadade personer. Föreläsning och praktiska moment. (1 tim.)
10. *Draghundtjänst:*
Draghunddressyrens grunder. Kommandoord och tecken. Draghundmaterielens utnyttjande och vård. Teknikkörning med enspann och tillfälligt sammansatt tvåspann. (10 tim.)

11. Räddningstjänst:

- a) *Fjällräddningstjänstens organisation, utrustning, alarmering m m.* Polishundens användning i fjäll- och ödemarksterräng. Applikatoriska exempel.
- b) *Räddningsdressyr.* Teoretiskt underlag. Luktmarkering med kopplad hund. Olika snödjup. Fritt sök och punktsök. Dirigering, arbetssätt, rapportering (markering) i öppen och betäckt terräng med olika lutningsförhållanden och snödjup. Synlig, skyld, nedgrävd person. Stegringsföljd.
- c) *Räddningspatrulls organisation, utrustning och arbetssätt.* Lavinsond, lavinsnöre.
- d) *Spaningens planläggning och insättande.* Omhändertagande av eftersökt. Första behandling och transport av nerkyld och/eller skadad person.
- e) *Snö- och lavinkunskap.*

Atmosfärisk inverkan, terräng- och lutningsförhållanden. Snölaviners uppkomst. Snöns sammansättning och lagring. Snökonsistens. Temperatur och vindförhållanden. Olika slag av laviner och dessas utlösande. Skred- och lavinrörelser.

Undersökning och utmärkande av lavinfarlig terräng.

Spanings- och räddningsteknik (-taktik). Lydnadsdressyr och dirigering. Lavinhund-dressyr — arbete i rasområde begränsat för en patrull, respektive sök med flera pa-truller inom samma område. Övningar under dager och mörker (pannlampor, belys-ningsaggregat, vindskydd, värmemöjligheter).

f) *Tillämpningsövningar.*

Förflyttning, spaning, betäckt och öppen terräng, spaning i lavinfarlig terräng, räddningstjänst i samband med utlösta snöskred och laviner, bevakning, nödbivack. (40 tim.)

Tillämpningsövningar. (22 tim.)

Reservtid. (10 tim.)

Förslag till kursplaner för specialkurser för befäl i hundtjänst

Specialkurs I (sommarutbildning)	300
Specialkurs II (vinterutbildning)	301

Timplaner

Ämnen och övningsgrenar	Specialkurs	
	I	II
In- och uttryckning, introduktion, prov m m	6	4
Hundvård m m	2	1
Hälsolära och hundsjukvårdslära	4	1
Hundtjänstlära	8	—
Dressyrlära och lydnadsdressyr	4	—
Polishundtaktik	20	2
Bevakningstjänst	10	6
Spaningstjänst	10	6
Skydds- och angreppstjänst	5	—
Sambands-, marsch-, transport och förläggningstjänst	8	6
Allmän vintertjänst	—	6
Draghundtjänst	—	2
Räddningstjänst	—	10
Tillämpningsövningar	10	8
Reservtid	8	8
Summa utbildningstimmar	95	60

Specialkurs I för befäl i hundtjänst (sommarutbildning)

1. In- och uttryckning, introduktion, prov m m

Kursutbildningens mål och medel. Ordnings- och utrustningsföreskrifter. Personalvårdsåtgärder. Materieltilldelning, -vård och -inlämning. (2 tim.)

Prov — kontroll av förkunskaper, kunskapsprov, polistaktiska uppgifter med order-skrivning. Slutgenomgång (diskussion). (4 tim.)

2. Hundvård m m

Kontroll av hundvård. Uppstallning av hundar. Hundbesiktning. 2 tim.)

3. Hälso- och hundsjukvårdslära

(jämväl vissa tamdjur och villebråd)

Djurskyddsbestämmelser, tillämpning och övervakning. Epizootilag m fl. Foderämnes-

lära och foderstater. Åtgärder vid skada (i trafik osv) på tamdjur och villebråd. Jaktvårdsbestämmelser. (4 tim.)

4. Hundtjänstlära

Tjänstehundverksamhet. Anskaffning, tilldelning, överflyttning och kassation av hundar. Förvaltningsföreskrifter. (2 tim.)

Lagar, författningar m m rörande hundar. Åtgärder då hund förorsakat skada — förundersökning, domsexempel. (2 tim.)

Tjänstgörings- och personalplaner, hund- och anslagsberäkningar. Förberedande utbildning och fortbildning för polishundförare. Orienteringsutbildning för polisdistriktets personal. Testning av hundar. Dressyrkontroll. Tjänstehundcertifikat. Bruksprov och utställningar. (4 tim.)

5. Dressyrlära och lydnadsdressyr

Dressyrlärens grunder — dressyrkontroll. Bevaknings-, spanings-, skydds- och angreppstjänstens dressyrteoretiska underlag. (4 tim.)

6. Polishundtaktik

Polishundars prestanda och utnyttjande i olika lägen — applikatoriska exempel, studier och tjänstgöring som befäl vid specialkurs I för polishundförare. Bedömande, beslut, plan, order och kontroll inom olika grenar av polishundtjänsten. Tillämpade övningar som befäl. (20 tim.)

7. Bevakningstjänst

Bevaknings- och ordningshållningslära. Applikatoriska exempel. Tillämpade övningar som befäl vid övningar i stationär och områdesbevakning, patrullering och genomsökning. (10 tim.)

8. Spaningstjänst

Spaningslära. Polishundens prestanda. Applikatoriska exempel på spaningens insättande och genomförande. Tillämpade övningar som befäl vid övningar i spårning, genomsökning av område, skallgång. (10 tim.)

9. Skydds- och angreppstjänst

Skydds- och angreppslära. Polishundens användande vid våld, hot om våld, vid sändande mot person vid ordningshållning, skingring m m. Dressyrkontroll. Applikatoriska exempel och tjänstgöring som befäl vid tillämpade övningar. (5 tim.)

10. Sambands-, marsch-, transport- och förläggningstjänst

Radioförbindelser — fasta nätet, bilradio, bärbar radiomateriel för samband, order och rapportering. Transportplanläggning och transporters genomförande. Förläggningstjänst. Applikatoriska exempel och tjänstgöring som befäl vid tillämpade övningar. (8 tim.)

Tillämpningsövningar (10 tim.)

Reservtid. (8 tim.)

Specialkurs II för befäl i hundtjänst (vinterutbildning)

1. In- och utryckning, introduktion, prov m m

Kursutbildningens mål och medel. Personalvårdsåtgärder, utrustning, materieltjänst, sambandstjänst, genomgångar. (4 tim.)

2. *Hundvård m m*
Särskilda krav på hundvård vintertid. Uppställning av hundar. (1 tim.)
3. *Hälso- och hundsjukvårdslära*
Fodrets sammansättning vintertid. Inverkan av kyla och snö. Tryckskador m fl speciella åkommor vintertid. (1 tim.)
4. *Polishundtaktik*
Hundförarens, hundars och hundpatrullers användningsområden och prestationsförmåga under normala och särskilda vinterförhållanden. Bedömningar, planläggning, beslut, order och kontroll. Applikatoriska exempel. (2 tim.)
5. *Bevakningstjänst*
Stationär bevakning. Patrullering till fots och på skidor (med eller utan pulka). Patrullspårs uppläggande. Moment i skydds- och angreppstjänst inläggs. Applikatoriska exempel. Tillämpade övningar som befäl. (6 tim.)
6. *Spaningstjänst*
Temperatures, vindens och snöns inverkan vid spårning och genomsökning — exempel på prestationskrav för hundpatrull med föraren till fots eller på skidor. Tjänstgöring som befäl under tillämpade övningar. (6 tim.)
7. *Sambands-, marsch-, transport och förläggningstjänst*
Radioförbindelser vintertid samt i fjäll- och ödemarksterräng. Fjällräddningstjänstens sambandstjänst. Val av transportsätt, materiel- och utrustningsbehov för lösandet av olika uppgifter. Förflyttningsplanläggning jämväl i väglös terräng. Åtgärder under förflyttning, skydd mot vind och kyla. Motorfordons- och lufttransport. Nödbivack. (6 tim.)
8. *Allmän vintertjänst*
Hundpatrulls användande för bevaknings- och spaningstjänst med beaktande av ljusförhållanden, vind, kyla och förflyttningssmöggheter på frusen barmark, isbelagda vägar och vattendrag, snödjup och terrängförhållanden. Jakt- och fiskeövervakning. Turism och gränstrafik. Hundtjänstorganisationens anpassande till och utnyttjande under vinterförhållanden. Omstationering, tjänstgöringsplaner. (6 tim.)
9. *Draghundtjänst*
Draghundmaterielens utnyttjande. Prestationskrav på hundpatrull med pulka. Tjänstgöring som befäl i draghundtjänst. (2 tim.)
10. *Räddningstjänst*
Snö- och lavinkunskap. Dressymetodernas tillämpning. Räddningspatrulls organisation och arbetsätt. Normalutrustning. Spaningens planläggning, insättande och genomförande. Behandling av och transport av nerkyld och/eller skadad person. Spaningsledares (räddningsledares) transportplanläggning och arbetsplatsledning. Applikatoriska exempel. Tjänstgöring som befäl vid tillämpade övningar. Säkerhetsåtgärder i lavinfarlig terräng och rasområden. (18 tim.)
Reservtid. (8 tim.)

Förslag till kursplan för specialkurs för förare av utryckningsbilar

(Kursen omfattar ca 200 timmar)

Repetition av och nyheter inom trafiklagstiftningen (12 tim.)

1. Vägtrafikförordningen och vägtrafikkungörelsen: definitioner, fordons beskaffenhet och utrustning, bestämmelser om kontroll av fordon, polisens rätt att förbjuda användning av fordon och förande av fordon, flygande inspektion, registrering och besiktning samt interimis- och saluvagnslicens, bestämmelser om förare, övningskörning och körkort, särskilda bestämmelser om trafik med fordon, lokala trafikföreskrifter, bestämmelser om utryckningsfordon och förandet av dessa.
2. Vägmärkeskungörelsen.
3. Aktuellt i yrkestrafikförordningen.
4. Ansvarsbestämmelser för skada till följd av biltrafik och bestämmelser om trafikförsäkring.
5. Bestämmelser om automobilskatt, trafikomläggningsskatt och saluvagnsskatt.
6. Regleringen av den internationella trafiken.
7. Lag om straff för vissa trafikbrott.

Motorfordonslära och materielvård (22 tim.)

8. Polisväsendets motorfordon och för dessa gällande bestämmelser.
9. Fordonets konstruktion och verkningssätt: ram och fjädrar, olika motortyper (två- och fyrtakts samt diesel), kraftöverföring, bränslesystemet, smörj- och kylsystem, styrinrättning, elektriska system, bromsar och bromssystem, värme och ventilation, hjul och ringar, verktygsutrustning, fordonsvård och åtgärder vid inträffad skada.

Teknisk utrustning (4 tim.)

10. I polisväsendets bilar medförd teknisk och annan utrustning, dennas användande, förvaring och vård samt åtgärder vid inträffad skada, radioutrustningen och dess användning, robotkamera, hastighetsmätare, ljusmätare, bilvågar.

Trafikkontroll m m (6 tim.)

11. Skyddsanordningar och avstängning vid samt uppträdande på olycksplats och trafikkontrollplats.
12. Stannande av fordon och undersökningsteknik ang. fordon.
13. Serviceåtgärder åt allmänheten.

Allmänt om bilkörning (12 tim.)

14. Manöver-, start- och hjälporgan samt deras användning och instrumentering. Körställning samt säkerhetsbältets betydelse.
15. Bilkörningens teori samt åtgärder före, under och efter körning.
16. Fordonsegenskaper och naturlagarnas inverkan på körningen.
17. Viktfördelning, över- och understyrning samt ringtryckets inverkan på bilkörningen.
18. Trafikpsykologi.
19. Faktorer som nedsätter körförmågan.

Körning i körgård (18 tim.)

20. Igångsättning, bromsning och stanande, upp- och nedväxlingsövningar. Krypkörning och styrning samt snabbstart och nödstopp. Backningsövningar. Manöver- och precisionskörning. Övning i bogsering.

Övningskörning i stad (20 tim.)

21. Passerande av gatukorsning. Svängningsövningar. Möte och omkörning (även spår-vagn). Filkörning (spontan och markerad). Körning i rondeller och på större trafikplatser samt i signalreglerade korsningar. Vändningsövningar på gata och i gatukorsningar. Parkerings- och backningsövningar. Hastighetsanpassningar, snabbstart och nödstopp.

Övningskörning på landsväg (18 tim.)

22. Möte, omkörning och kurvtagning. Hastighetsanpassningar, snabbstart och nödstopp. Passerande av järnvägs-korsningar, korsande vägar. Filkörning före och efter kursändring. Förebyggande och hävande av sladd.

Körning i mörker och dimma (20 tim.)

23. Forskningsresultat om bilförarens mörkerproblem. Genomgång av bilens belysning (olika ljussystem, hjälpljus, glödlampor, spänningsfall, strålkastarnas rengöring etc). Teoretisk genomgång av bilkörning i mörker och dimma.
24. Övningskörning i stad och på landsväg (om möjligt under olika väderleksbetingelser och ljusförhållanden).

Körning i halt och vått väglag (28 tim.)

25. Genomgång av ringutrustning, skadade och slitna däck. Däckens betydelse och verkan mot hal och våt vägbana. Olika däckstyper samt slirskydd. Teoretisk genomgång av körning i halt och vått väglag: igångsättning, bromsning och stannande, hastighetsanpassningar, förebyggande och hävande av sladd, hastighetsminskning och nödstopp.
26. Övningskörning i stad och på landsväg under olika ljusförhållanden.

Slutövningar och prov (40 tim.)

27. Felsökning och övning i justering av mindre fel.
28. Förfarande vid stoppande av fordon och vid transport av gripna personer.
29. Avancerad körning på olika vägar och under olika förhållanden.
30. Skriftligt prov.

Förslag till kursplan för specialkurs för förare av motorcyklar

(Kursen omfattar ca 200 timmar)

Motorcykellära och materielvård (30 tim.)

1. Polisväsendets motorcyklar och för dessa gällande bestämmelser.
2. Motorcykelns uppbyggnad, konstruktion och verkningssätt: ram, gaffel och stötdämpare, olika motortyper, kraftöverföring, bränslesystem, smörj- och kylsystem, elektriska system, bromsar och bromssystem, hjul och ringar, verktygsutrustning, fordons vård och åtgärder vid inträffad skada.

Allmänt om motorcykelkörning (8 tim.)

3. Manöver-, start- och hjälporgan samt deras användning. Körställning och justering av reglage.
4. Åtgärder före, under och efter körningen.
5. Fordonsegenskaper och naturlagarnas inverkan på körningen.

Körning i körgård (28 tim.)

6. Kickstartövningar. Igångsättning och stannande. Upp- och nedväxling samt bromsning. Krypkörning. Balans samt frigörelse från motorcykeln under körning.
7. Serpentinkörning, stafettpinnar, kryphinder, vippbrädor, balansplankor, smala passager.
8. Snabbstart, hastighetsminskning och nödstopp. Vändning.

Öveningskörning i stad (20 tim.)

9. Passerande av gatukorsning. Svängningsövningar. Möte och omkörning (även spåravn). Filkörning. Körning i rondeller och på större trafikplatser samt i signalreglerade korsningar. Hastighetsanpassningar, snabbstart och nödstopp samt vändning.

Övningskörning på landsväg (16 tim.)

10. Möte, omkörning och kurvtagning. Hastighetsanpassningar, snabbfart och nödstopp samt vändning. Körning vid sidan av vägbeläggning.

Körning i mörker och dimma (20 tim.)

11. Forskningsresultat om motorfordonsförarens mörkerproblem. Motorcykelns belysning (olika ljussystem, glödlampor m m). Teoretisk genomgång av motorcykelkörning i mörker och dimma.
12. Övningskörning i stad och på landsväg (om möjligt under olika väderleksbetingelser och ljusförhållanden).

Körning i halt och vått väglag (16 tim.)

13. Genomgång av ringutrustning, däckens betydelse och verkan mot hal och våt vägbana. Teoretisk genomgång av körning i halt och vått väglag: igångsättning, bromsning och stannande, hastighetsanpassningar och kurvtagning, förebyggande och hävande av sladd, frigörelse från motorcykeln vid sladd, hastighetsminskning och nödstopp.
14. Övningskörning i stad och på landsväg under olika ljusförhållanden.

Trafikövervakning från motorcykel (30 tim.)

15. Stoppande av fordon under körning; stoppande av smitande fordon; åtsidoförande av hindrande fordon och upplösande av fordonskolonn; kortegekörning — eskort.
16. Skyddsanordningar samt uppträdande på olycks- och trafikkontrollplats.
17. Praktisk trafikkontroll.

Slutövningar och prov (32 tim.)

18. Felsökning och övning i justering av mindre fel.
19. Avancerad körning på olika vägar och under olika förhållanden.
20. Skriftligt prov.

Förslag till kursplan för specialkurs i flygande inspektion

(Kursen omfattar ca 240 timmar)

Trafiklagstiftning (25 tim.)

1. Vägtrafikförordningen och vägtrafikkungörelsen: definitioner, fordons beskaffenhet och utrustning, bestämmelser om kontroll av motordrivna fordon och släpvagnar, bestämmelser om förare, övningskörning och körkort, särskilda bestämmelser om trafik med fordon.
2. Vägmärkeskungörelsen.
3. KF angående yrkesmässig automobiltrafik m m.
4. KF om mopeder.
5. KK om kontrollbesiktning av vissa motorfordon och släpvagnar.
6. KK om skyldighet att å vissa motorfordon föra färdskrivare.
7. Lag om straff för vissa trafikbrott.
8. Ansvarsbestämmelser för skada till följd av biltrafik och bestämmelser om trafikförsäkring.
9. Bestämmelser om automobilskatt, trafikomläggningsskatt och saluvagnsskatt.
10. Regleringen av den internationella vägtrafiken.

Förande av lastbil, lastbil med släpvagn samt buss (55 tim.)

11. Teoretisk genomgång av grunderna för körning med lastbil, lastbil med släpvagn samt buss.
12. Fordonsegenskaper och naturlagarnas inverkan på körningen.
13. Lastfördelningens inverkan på axeltryck, styrförmåga och bromsning.
14. Teoretisk genomgång av körning i mörker och dimma samt på hal vägbana.
15. Manöver-, start- och hjälporgan samt deras användning.
16. Kontroll före, under och efter körning; körställning och ratthållning.
17. Igångsättning, upp- och nedväxling, användande av parkeringsbroms (kardansbroms), dubbeltrampning, start och stannande i backe.
18. Teoretisk genomgång av körteknik vid backning med en- respektive tvåaxlad släpvagn.
19. Backningsövningar rakt bakåt, runt hörn och på plankor.
Övningsmoment 16—17 och 19 genomförs i körgård eller på annan sluten bana med olastat fordon.
20. Övningskörning på landsväg. (Särskild vikt läggs vid dubbeltrampningar, hastighetsanpassning i kurvor samt uppträdande vid möte och omkörning och passerande av vägkorsning och korsning med järnväg.)
21. Körning med övning i vändning på väg, snabbt nedbringande av hastigheten samt bromsövningar.
Övningsmoment 21 genomförs på sluten bana.
22. Tillämpningskörning med lastat fordon på landsväg med livlig trafik.
23. Körning i stadstrafik med olastat fordon. (Särskild vikt läggs vid fordonets plats i vägkorsning, vid filkörning, vid korsande möte samt vid körning på plats med cirkulationstrafik.)
24. Körning i stadstrafik med lastat fordon.
25. Körning med buss på landsväg och i stad.

Fordonslära och fordonskontroll (80 tim.)

26. Olika ramkonstruktioner, fjädersystem och stötdämpare.
27. Olika motortyper och deras funktion.
28. Bränslesystem; olika slag av motorbränslen.
29. Smörj- och kylsystem.
30. Elektriska system.
31. Belysningsanordningar, reflexer, körriktningvisare och signal, kontroll med mätare.
32. Bromssystem och bromskonstruktioner, mekaniska och hydrauliska bromsar, servo- och tryckluftbromsar samt släpvagnsbromsar, olika bromsoljor, kontroll av bromsar.
33. Kraftöverföring, koppling, växellådor, bakaxelväxlar och differentialsjärrar.
34. Framvagn, styrsystem, hjul och hjulinställning, över- och understyrning, servostyrning, kontroll av styrsystem.
35. Olika däckskonstruktioner, däckslitage, slirskydd, kontroll av däck.
36. Värme och ventilation.
37. Avgassystem och ljuddämpning (faran för förgiftning, koloxidprov med mätare).
38. Brandskydd i motorfordon.
39. Tippanordningar: konstruktion, verkningsätt och manövrering.
40. Lastningskranar: konstruktion, verkningsätt och manövrering.
41. Färdskrivare: konstruktion, verkningsätt och betydelse.
42. Olika typer av släpvagnskopplingar och deras konstruktion, vändskiva för påhängsvagn, kontroll av kopplingar.
43. Motorcyklar och mopeder samt kontroll av dessa.
44. Tekniska hjälpmedel vid flygande inspektion.
45. Undersökningsteknik vid flygande inspektion; olika bristfälligheters betydelse och inverkan, värdering av bristfälligheter och åtgärder med anledning därav.

Övning i flygande inspektion (80 tim.)

46. Praktisk övning i flygande inspektion, såväl i dagsljus som mörker, under sakkunnig ledning.

Förslag till kursplan för specialkurs i kriminalteknik

(Kursen omfattar ca 360 timmar)

Introduktion (4 tim.)

1. Genomgång av kursplan och redogörelse för undervisningens uppläggning, tillgänglig litteratur m m. Indelning av eleverna i arbetsgrupper. Fördelning av seminarieövningar och andra uppgifter. (2 tim.)
2. Allmänna synpunkter på brottsplatsundersökningar: syfte — utomhus — inomhus — avspärning — planläggning — hjälpmedel — samverkan med andra grupper — läkares medverkan — förhållande till pressen — genomförande av undersökningen i normalfallet — litteraturanvisningar. (2 tim.)

Spårlära (90 tim.)

1. Spåren på brottsplatsen

Allmänna synpunkter på förekomsten av spår samt spårens betydelse som bevismedel och som hjälpmedel vid brottsrekonstruktion. Tolkning av spår. Indelning av spår i huvudgrupper. Orientering om säkringsmetoder. Litteraturorientering. (3 tim.)

2. Fingeravtryck och handflateavtryck

Kortfattad historik m m. Systematik.

Fingeravtrycksupptagning från misstänkta och behöriga personer. Praktiska övningar. Fingeravtrycksframkallning med olika pulvermetoder. Praktiska övningar i laboratorium.

Kemiska framkallningsmetoder. Praktiska övningar i laboratorium.

Säkring av plastiska fingeravtryck, etsade avtryck m m.

Hur länge är ett fingeravtryck framkallningsbart?

Från vilket finger härrör visst avtryck? Vad krävs av ett avtryck för att det ska anses vara identifierbart? Identifiering.

Registerarbete. Handflateavtryck. (15 tim.)

3. Avtryck av handbeklädnad

Olika typer. Identifieringsmöjligheter. Praktisk övning i framkallning och säkring på olika underlag. (2 tim.)

4. Fotspår, fordonsspår m m

Fotintryck och fotavtryck. Spår efter nakna fötter, efter skodon och annan fotbeklädnad. Gångbilder. Spår av kläder. Fordonsspår. Skidspår. Identifieringsmöjligheter.

Avgjutningsmetoder och andra säkringsmetoder. Demonstration. Praktiska övningar. Grupparbete. (10 tim.)

5. Verktygsspår

Skär- och huggsspår, skrapspår, stans- eller tryckspår, borrhår, sågspår. Identifieringsmöjligheter. Bedömning av ansättningsvinklar m m. Avgjutningsmetoder. Andra säkringsmetoder. Demonstrationer.

Praktiska övningar. Grupparbete.

Avbrutna delar från verktyg. Eftersökningsmetoder. Identifieringsmöjligheter. Genomgång av fall. Ljusbilder. (10 tim.)

6. *Tandspår*

Bitmärken i olika material. Säkringsmetoder (även avgjutning). Identifieringsmöjligheter. Genomgång av fall. Ljusbilder. Praktiska övningar i avgjutning. Grupparbete. (4 tim.)

7. *Blod*

Olika typer av blodspår och deras betydelse ur bevis- och rekonstruktionssynpunkt. Sökning efter blodspår. Färgförändringar. Förprövningsmedel. Demonstration. Praktiska övningar i förprovning. Grupparbete. Bedömning av fallhöjd och stänkriktning. Rekonstruktion av de olika faserna i en våldshandling. Säkring av blodspår. Tillvaratagande av blod under olika förhållanden och för olika ändamål. Blindprov. Människo- eller djurblod. Möjligheter till blodgruppsbestämning. Blodprov på offer för våldshandlingar. Genomgång av fall (grupparbete). (8 tim.)

8. *Utsöndringsprodukter*

Påvisande av sperma, urin, saliv, svett etc samt möjligheter till blodgruppsbestämning på dylikt. Speciella synpunkter på tillvaratagande av dylika spår. (2 tim.)

9. *Hår och fjädrar*

Eftersökning och tillvaratagande på brottsplatser. Art- och typbestämning. Tagning av hårprov. (2 tim.)

10. *Glas*

Krossade glasrutor samt bestämning från vilken sida krossningen skett. Annan åverkan på glas (diamant, värmekälla m m) i samband med speciellt inbrott. Genomskjutna glasrutor (projektilsador; skott eller stenkast). Ordningföljdens bestämning i fall av flera skador. Söndersprängning. Identifiering av glas. Studium av autentiskt material. Litteraturanvisningar. (3 tim.)

11. *Vapen m m*

Skjutvapen. Huvudtyper, kaliber för kul- och hagelvapen. Kul- och hagelammunition. Skarp och lös ammunition. Tårgasammunition och annan speciell ammunition. Beskjutningsstämplar och code-beteckningar på skjutvapen och ammunition. Utnyttjandet av kulor och hylsor till omedelbar hjälp i spaningsarbetet. Identifieringsmöjligheter. Systembestämning. Genomgång av fall (ev. i form av grupparbete). Seminarieövningar, varvid autentiskt material används. (10 tim.)

12. *Sprängämnen och tändmedel*

Olika typer av sprängämnen. Förpackningar. Rester efter sprängämnen och förpackningar på brottsplatsen. Identifieringsmöjligheter. Krutstubin. Detonerande stubin. Sprängkapslar för krutstubin. Apteringsystem. Sprängkapslar för elektrisk tändning. Laddningsätt vid kassaskåpsprängning. Inre och yttre fördämning. Synpunkter på sprängmedel och tändmedel i samband med sprängningsolyckor. Demonstration av sprängämnen och tändmedel. (4 tim.)

13. *Diverse spår*

Jord, färg, rost m m. Tygfragment, tygfibrer, knappar etc. Snören, rep m m. Rester efter cigaretter, tobak, aska. Tändstickor. Trä (samhörighet mellan två trästycken, bestämning av träslag, förkolnat trä m m). Bränt papper (tillvaratagande — fram-

- kallning av skrift). På brottsplatsen kvarglömda föremål (papper, spik, järntråd, klädesplagg — identifieringsmöjligheter — codebeteckningar på sprit-, vin- och öletiketter m m). Reliefskrift. Framkallning av utplånade tillverkningsnummer i metall. Dammundersökning av brottsplats. (Betr. möjligheter till vetenskapliga analyser se p. 15). (6 tim.)
14. *Förpackning av spår och föremål* som skall transporteras eller sändas till sakkunnig för undersökning. Förpackningar för olika typer av spårmaterial. Ytteremballage och fyllnadsmaterial. Märkning, plombering, sigillering. (2 tim.)
15. *Spår på gärningsman*
Spår på gärningsmannens kläder och kropp. Eftersökning av olika typer av spår. Demonstration och praktisk övning i tillvaratagande av nagelavskrap, dammsugning och annan undersökning av kläder. Möjligheter till vetenskapliga analyser av fibrer, jord, kassaskåpsfyllnad etc som kan finnas i tex damm. Anvisning om sakkunniga. (6 tim.)
16. *Redovisning av seminarieövningar.* (3 tim.)

Fotografering. Fototeknik och övningar (42 tim.)

1. Genomgång av ämnets omfattning under kursen, indelning av deltagarna i grupper med hänsyn till deras förkunskaper; fördelning av fotoutrustning samt genomgång och kontroll av denna; orientering om arbetsrutinen i fotolaboratoriet. Övningsfotografering med svart-vit film, varvid enkla uppgifter skall lösas. Demonstration av dosframkallning. Framkallning av övningsfilmen. (4 tim.)
2. Genomgång av resultatet av övningsfotograferingen under p. 1. Demonstration av interiörfotografering med olika belysningskällor. Speciella synpunkter på fotografering vid brottsplats- och brandplatsundersökning. Övningsfotografering i lokaler med varierande storlek och belysningsförhållanden. Filmframkallning. Demonstration av spårfotografering med närbildstillbehör samt negativmaterial. (4 tim.)
3. Demonstration av kontakt- och förstoringsarbete i mörkrum. Fotografering av varierande spår. Filmframkallning och kopieringsarbete. (4 tim.)
4. Tillämpningsövningar utomhus i mörker samt inomhus under svåra belysningsförhållanden. (4 tim.)
5. Övningsfotografering med ultraviolett ljus och infraljus. Avhjälpande av felkällor på utrustningen. Filmframkallning och kopiering. Bildmontering. (4 tim.)
6. Färgfotografering. Genomgång av metoder för färgfilmsfotografering, framkallning och kopiering samt färgfilmens användning inom polistjänsten. (4 tim.)
7. Övningsfotografering med negativ färgfilm med olika belysningskällor och motiv (interiörer, kroppsskador, närbilder med användning av försättslinser samt utomhusuppgifter). (4 tim.)
8. Övningsfotografering med positiv färgfilm under likartade förhållanden som i p. 7. (4 tim.)
9. Framställning av svart-vita kopior från negativ färgfilm, montering av färgdiapositiv; genomgång av resultatet från övningsfotograferingen med såväl svart-vit film som färgfilm; demonstration av nyheter inom fotobranschen med särskild hänsyn till polisiär fotografering. (4 tim.)
10. Mörkrumsarbeten med film från de praktiska tillämpningsövningarna på verklighetstrogna brottsplatser och från brandavsnittet. (6 tim.)

Undersökningsmetodik vid brottsplatser (50 tim.)

1. *Bilundersökningar*

Olovligt tillgripna fordon (dels fordon som använts i samband med förövande av brott, dels sådana som i sig själva är den egentliga brottsplatsen vid rån, våldtäkt, taximord etc). Allmänna synpunkter på undersökningens genomförande; påvisande av olika möjligheter till fordons identifiering. (4 tim.)

2. *Inbrottsundersökningar*

Allmän orientering om metodiken vid automat-, kiosk-, bostads-, butiks-, kontors-, kassaskåpsinbrott; påvisande av varierande »modus operandi» vid inträngandet i lokalerna. (4 tim.)

Demonstration av på olika sätt forcerade kassaskåp; genomgång av tekniska termer (nomenklatur); demonstration av gasskärningsangrepp på kassaskåp. (4 tim.)

3. *Rån- och våldtäktsundersökningar*

Allmänna synpunkter och referat av speciella fall. (4 tim.)

4. *Dödsfallsundersökningar: olika former av kvävning*

Speciella synpunkter; förutsättningar för upprättande av protokoll. Skissritning till konstruerat fall (anslutande fotografering utförs på fotolektion). Redovisning med protokoll, skiss och foto. Kritik. (7 tim.)

5. *Dödsfallsundersökningar: förgiftningar (spec. koloxid och tabletter)*

Speciella synpunkter. Genomgång av obduktionsrapportens syfte och allmänna innehåll. Utskrift av obduktionsrapport i speciellt fall (tex tablettförgiftning). Kritik. (5 tim.)

6. *Dödsfallsundersökningar: tillhyggen och skjutvapen*

Speciella synpunkter. Skjutvapen och andra vapen eller tillhyggen på brottsplatsen. Lägesbestämning. Upplyftande. Protokollförande av betydelsefulla iakttagelser. Spår på vapen. Hjälpmedel vid avfyrande av vapen vid självmord. Rekonstruktion av skyttens plats, skjutriktning etc.

Rättsmedicinska synpunkter på skottskador.

Kriminaltekniska synpunkter på kulsott (på sittande skott, närskott och fjärrskott; möjligheter till skottavståndsbestämning; rekonstruktion av kroppsställning m m i skottögonblicket; tillvaratagande och skyddande av material för hithörande bestämningar) och hagelskott (möjligheter till skottavståndsbestämning; hagelspridning och på denna inverkan faktorer; genomgång av fall med ljusbilder; demonstration av autentiskt material; förutsättningar för upprättande av protokoll).

Skissritning till konstruerat fall. (Anslutande fotografering utförs under fotolektion). Redovisning med protokoll, skiss och fotobilaga. Kritik.

Rättsläkarens uppgifter i samband med brottsplatsundersökning. (20 tim.)

7. Redovisning av seminarieövningar. (2 tim.)

Identifiering av okända döda (34 tim.)

1. *Döda som ej undergått högre grad av omvandling*

Upptagning av fingeravtryck. Regler för fotografering och klädbeskrivning. Tatueringar, yrkesmärken, tvättmärken, urmakarmärken etc. Regler för upprättande av signalement. Liktoalett. Upptagning av dödsmask.

Genomgång av fall. Praktisk övning i avgjutning av såväl fingeravtryck som döds-
mask.

Tänderna. Rättsodontologens arbete.

Rättsmedicinska synpunkter. (12 tim.)

2. Högradigt omvandlade döda. Likdelar och skelettrest

Fyndplatsens undersökning. Förpackning och transport. Skelettresternas undersökning
för bestämmande av kön, ålder, kroppslängd, hårfärg, dödssätt, tidpunkten för dödens
inträde etc. Undersökning av klädrester m m. Jämförelse mellan anträffat kranium
och fotografi av ansikte. Osteologens arbete. (12 tim.)

3. Identifieringsarbetet vid katastrofer

Polisiära synpunkter. Rättsodontologiska synpunkter. Rättsmedicinska synpunkter.
Genomgång av fall. (8 tim.)

4. Redovisning av seminarieövningar. (2 tim.)

Praktiska övningar i verklighetstroga brottsplatsmiljöer (3 dagar)

Kursdeltagarna indelas i grupper om 3 man. Varje grupp bereds tillfälle att utföra full-
ständig spårsökning och spårsäkning på dels bil, dels inbrottsplats, dels plats för våldsbrott/
dödsfall.

Spårsäkringen utgör en praktisk tillämpning av vad som genomgått och demonstrerats
tidigare under kursen och skall därför omfatta hela den kriminaltekniska spåräran. Varje
arbetsgrupp ges en tid av 4 timmar för själva spårsäkringen på respektive övningsplats.
Omedelbart efter spårsäkringen sker genomgång och kritik inför hela kursen. Härefter
redovisar varje arbetsgrupp resultatet av sin undersökning i form av protokoll, skiss och
fotografier. Protokollen upprättas för varje grupp i tillräckligt antal exemplar för att varje
gruppsmedlem skall erhålla en kopia.

För de praktiska övningarna anslås sammanlagt 3 dagar. Två »stationer» inom var och
en av de tre brottsplatstyperna ställs till förfogande. Arbetsgrupperna fördelas så att två
grupper samtidigt sysselsätts inom varje typgrupp av brott. För varje dag växlar arbets-
grupperna mellan olika brottsplatstyper.

Till ledning för övningarnas innehåll och uppläggning föreslås följande.

1. Bilundersökningar

a) Bil, som varit föremål för tillgrepp.

b) Bil, som utgör plats för rån, våldtäkt, taximord e d.

c) Bil, som använts under inbrottssturné, narkotikasmuggling, guldsnuggling e d.

Redovisning av bilundersökningen bör ske dels i förenklad form av blankett, dels
med sedvanligt protokoll.

2. Inbrottsundersökningar

a) Vanligt inbrott (fullständig undersökning).

b) Kassaskåpsprängning (fullständig undersökning).

c) Skärning av kassaskåp (fullständig undersökning).

Undersökningen redovisas med protokoll och fotografier.

3. Undersökning av dödsfall och/eller våldsbrott

Sökning och säkring av de för dylika brottsfall speciella spårtyperna, innefattande
blodspår, beskrivning av den dödes kroppsställning, klädsel, synliga skador, dödstecken
m m.

Undersökningen redovisas med protokoll, skiss och fotografier.

Brandundersökning. Brandorsaksutredningens metodik och taktik (80 tim.)

1. Allmänna synpunkter på brandutredning. Brandtekniska grundbegrepp. (3 tim.)
2. Brännbara vätskors och gasers fysikaliska egenskaper. Brandrisker genom vätske- och gasdrivna apparater. (2 tim.)
3. Elementär brandkemi. Problem beträffande påvisande av brännbar vätska i brandrester. Självantändningar av kemisk art. Brandfarliga kemikalier. Tillämpningsövningar med brännbara vätskor och rörande kemiska brandproblem i övrigt (SKL). (8 tim.)
4. Självantändningar av biologisk och fysikalisk natur. Brandfarliga arbetstempon. (2 tim.)
5. Elektricitetslära. Brandrisker genom elektricitet. Tillämpningsövningar beträffande elektriska brandproblem (SKL). (8 tim.)
6. Identifiering av brandrester. Diskussion. (2 tim.)
7. Taktik för brandutredare. Utrustning för brandutredare. Protokollering. (4 tim.)
8. Mordbrandspsykologi. (2 tim.)
9. Instruktionella brandutredningar. Ljusbilder och filmer. (10 tim.)
10. Instruktion och tillämpning beträffande brandrisker vid svetsning och oljeeldning. (4 tim.)
11. Eldsläckningslära med tillämpningsövning. Brandskyddsverksamhet. (6 tim.)
12. Byggnadsteknisk information. (3 tim.)
13. Brandrisker genom eldstäder och rökgångar. Tillämpningsövningar. (8 tim.)
14. Brandriskerna hos motorfordon. Tillämpningsövningar. (6 tim.)
15. Brandriskerna inom lantbruket. (4 tim.)
16. Död kropp på brandplatsen, har döden inträffat före eller under branden? Brandanlagd för att dölja våldsbrott. Genomgång av fall med ljusbilder. Polisära synpunkter. (6 tim.)
17. Rättsmedicinska synpunkter. (2 tim.)

Praktiska övningar på arrangerade brandplatser (2 dagar)

I lämpligt övningshus (rivningshus) arrangeras partiella bränder dels som vådabränder och dels som anlagda bränder. Eleverna indelas i grupper med högst 6 deltagare i vardera, vilka under instruktörers överinseende får utföra brandarrangemangen. Bränderna får utvecklas till »normal» omfattning, innan släckning företas. Varje arbetsgrupp får därefter på de brandplatser där den icke medverkat vid arrangemangen, utföra platsundersökning samt inför den samlade kursen redovisa slutsatserna beträffande spårtydning och brandorsak. Varje avsnitt åtföljs av kritik och diskussion. Övningarna avslutas med att byggnaden påtänds, varvid elden får fritt utvecklas. Eleverna får därigenom tillfälle att studera eldens utvecklingshastighet och utvecklingsvägar, varvid logiken i på förhand gjorda bedömningar kontrolleras.

Övrigt (14 tim.)

1. Om explosioner och sabotage. (4 tim.)
2. Kontakt med spanande personal. (2 tim.)
3. Studiebesök. (8 tim.)

Kommentar:

De olika utbildningsavsnitten har i möjligaste mån upptagits i den ordning de bör förekomma för att utbildningsgången skall erhålla en så adekvat utformning som möjligt. Därest det från skoladministrativa synpunkter sett befinns lämpligt, kan emellertid undervisningen rörande avsnitten spårlära och fotografering med fördel bedrivas parallellt. Det

samma gäller avsnitten undersökningsmetodik vid brottsplatser och identifiering av okända döda.

Kursplanen utgår från att det för undervisningen finns tillgång till verklighetstroga brottsplatsmiljöer i tillräcklig omfattning. Kolonistugor, gatukontorets beredskapsvagnar, verktygsbodar e d samt ett antal gamla bilar bör därför ställas till förfogande som »stationer» för demonstrationer och övningar. Vidare bör facklitteratur i erforderlig omfattning finnas tillgänglig. Om möjligt bör kursdeltagarna tillställas förteckning över i polis-skolans bibliotek disponibel litteratur inom de områden kursen omspannar.

Vid kursdeltagarnas indelning i grupper bör — med hänsyn till att förekommande referenslitteratur i stor utsträckning är skriven på engelska eller tyska — elevernas språk-kunskaper beaktas så att om möjligt i varje arbetsgrupp ingår någon deltagare med rela-tivt goda kunskaper i nämnda språk.

Seminarieövningarna bör omfatta inläsning, bearbetning och redovisning av brottsfall eller andra uppgifter som kräver sammanställningar av data ur facklitteratur. Som exem-pel på sistnämnda slag av uppgifter må framhållas identifiering av skelettrest, bloddrop-pars fallhöjd, stänkriktning hos blod, lämpliga utrustningar för brottsplatsundersökare m m. Redovisning av fullgjord övningsuppgift bör ske inför den samlade klassen och vara kortfattad, åskådlig samt beröra från kriminalteknisk synpunkt intressanta förhållanden. I de fall där redovisningen innefattar sammanställningar av uppgifter ur facklitteratur e d, bör redovisningen ske skriftligt. Om vid granskningen av fullgjord sådan uppgift det be-döms lämpligt, bör redovisningen genom skolans försorg mångfaldigas och tillställas varje kursdeltagare. Så kan vara fallet t ex vid sammanställningar av material som är svårät-komligt för de polismän, vilka på sina hemorter icke har tillgång till rikhaltigare fack-litteratur.

Förslag till kursplan för specialkurs i utredning av vissa förmögenhetsbrott

(Kursen omfattar ca 180 timmar)

Bokföring (45 tim.)

1. Repetitorisk genomgång och komplettering av tidigare förvärvade kunskaper rörande bokföringens teori. (10 tim.)
2. Orientering om bokföringslagen samt aktiebolagens bokföring och redovisning. (10 tim.)
3. Orientering rörande föreskrifterna i lagen om ekonomiska föreningar angående redovisning och värdering. (10 tim.)
4. Översiktlig framställning om balans- och revisionstekniken. (10 tim.)
5. Något om maskinella bokföringssystem. (5 tim.)

Civillrätt (30 tim.)

1. Äganderätt och besittning. Samäganderätt. (2 tim.)
2. Pant- och retentionsrätt. (2 tim.)
3. Avtalslagen. Kommissionslagen. (2 tim.)
4. Köplagen. (2 tim.)
5. Lösöreköpsförordningen. (1 tim.)
6. Skuldebrevlagen. (3 tim.)
7. Växel- och checkrätt. (4 tim.)
8. Aktiebolagslagen och lagen om ekonomiska föreningar. (8 tim.)
9. Makars ekonomiska förhållanden inbördes och gentemot tredje man. (2 tim.)
10. Förmynderskap och godmanskap rörande omyndiga. (2 tim.)
11. Bouppteckning och arvskifte. (1 tim.)
12. Lagen om upphovsrätt. (1 tim.)

Straffrätt (30 tim.)

1. Förfalskningsbrott (14 kap. brottsbalken). (8 tim.)
2. Osann utsaga, bevisförvanskning, osant intygande, missbruk av urkund m m (15 kap. brottsbalken). (4 tim.)
3. Bedrägeri och annan oredlighet (9 kap. brottsbalken). (8 tim.)
4. Förskingring och annan trolöshet (10 kap. brottsbalken). (6 tim.)
5. Lagen om illojal konkurrens och illojal reklam. (4 tim.)

Specialföreläsningar (40 tim.)

1. Internationella bedragare och förfalskare: identitetsfrågor, samarbete med Interpol, utlämning av förbrytare. (4 tim.)
2. Rön inom skriftexpertisen: åldersbestämning av bläck och papper, skrivmaskinstext, fingeravtryck på papper etc. (4 tim.)
3. Bekämpandet av brott mot postverket: postverkets organisation och verksamhetsgrenar; samarbetet mellan reklamationskontorets undersökningssektion och polisen. (6 tim.)
4. Bankernas skydd mot oegentligheter. (6 tim.)
5. Sveriges och andra länders penningssedlar. (2 tim.)

Förslag till kursplan för specialkurs i utredning av gäldenärs- och skattebrott

(Kursen omfattar ca 150 timmar)

Bokföring och revision (40 tim.)

1. Grundlig genomgång av bokföringslagen samt olika former för aktiebolags bokföring och redovisning. (12 tim.)
2. Redovisning och värdering enligt lagen om ekonomiska föreningar. (6 tim.)
3. Ingående redogörelse för och demonstration av olika typer av maskinella bokförings-system. (4 tim.)
4. Balansteknik. (8 tim.)
5. Revisionsteknik. (10 tim.)

Den ekonomiska utvecklingen under senare år (4 tim.)

Utvecklingens inverkan på företagens solvens (export, import, lagerhållning, statliga ingripanden, avsättningsproblem, Korea- och Suezkrisernas inverkan etc).

Bolagsrätt och konkursrätt (18 tim.)

1. Olika former för drivande av rörelse. (1 tim.)
2. Aktiebolagets förvaltningsorgan och arbetsfördelningen dem emellan. (1 tim.)
3. Likvidationsplikten för aktiebolag och föreningar. (1 tim.)
4. Handelsbalkens stadganden om förmånsrätt. (2 tim.)
5. Konkurs- och ackordslagarna. (12 tim.)
6. Sekretessbestämmelser. (1 tim.)

Straffrätt (12 tim.)

Gäldenärsbrotten (11 kap. brottsbalken) behandlas av dels straffrättsexpert, dels affärsjurist.

Skattebrott (36 tim.)

1. Taxeringsorganisationen. (2 tim.)
2. Taxeringsförordningen samt kommunalskattelagen (ang. jordbruk, rörelse, eftertaxering m m). Genomgång av rättsfall. (20 tim.)
3. Taxeringsrevision. (6 tim.)
4. Förmögenhetsskatt, kupongskatt, ackumulerad inkomst. (2 tim.)
5. Uppbördsförordningen. Skattestrafflagen. Genomgång av rättsfall. (6 tim.)

Utredningstaktiska spørsmål (40 tim.)

Genomgång jämte demonstrationer rörande

1. Gäldenärsbrott: kontakten med förvaltare och god man; konkursakten; åtgärder för att bedöma ansvarigheten; omhändertagande av räkenskaper; kontakten med undersökningsledaren; åtgärder för att fastställa obeståndets inträde; upplysningsbyråernas verksamhet; anlitanade av sakkunnig; arkivering. (25 tim.)
2. Skattebrott: blankettmaterial; utredningsrutiner. (15 tim.)

Förslag till kursplan för grundläggande ordningsvaksutbildning

1. *Ordningsevaktens uppgifter och befogenheter*: polisens samhälleliga funktion, polisväsendets organisation; polisövervakning genom ordningsvakter; polisinstruktionen och reglementen som äger tillämpning på ordningsevakt (rätten till frihetsberövanden, rätten att bruka våld o d).
2. *Ordningsevaktens klädsel och utrustning*.
3. *Brott mot person*: misshandel, olaga hot, ofredande, otuktigt beteende, förförelse av ungdom.
4. *Förmögenhetsbrott*: stöld, snatteri, bedrägligt beteende, skadegörelse, åverkan.
5. *Brott mot allmän ordning*: ohörsamhet mot ordningsmakten, sårande av tukt och sedlighet, förledande av ungdom, dobbleri, fylleri, förargelseväckande beteende.
6. *Brott mot allmän verksamhet*: våld, hot eller missfirmelse mot tjänsteman, våldsamt motstånd, främjande av flykt.
7. *Trafiklagstiftning*: begreppen allmän och enskild väg, parkeringsbestämmelser, trafik- och parkeringsdrigeringsuppgifter vid tillställning, framkomstmöjligheter för utryckningsfordon.
8. *Ordningsevaktens tillstånd*: begreppet allmän plats; bestämmelser angående fyrverkeri och luftgevärsskjutning; begreppet offentlig tillställning; lokala ordningsföreskrifter; tillsyn på campingplats o d; omhändertagande och beslag av drycker, vapen, ammunition, stiletter m m; tillvaratagande av hittegods; lotteriförordningen.
9. *Alkohollagstiftning*: försäljning, förtäring och förvaring av rusdrycker; försäljning av öl och alkoholfria drycker.
10. *Ordningsevaktens förhållande till allmänheten*: ordningsevaktens uppträdande i olika situationer och mot olika människotyper; ungdomens speciella beteenden och anpassningsproblem; orientering om grupp- och masspsykologi.
11. *Demonstrationer och praktiska övningar (grupparbete)* i anslutning till p. 3—10 ovan rörande meddelande av upplysningar och tillrättavisningar; gripande och omhändertagande; åtgärder vid fall av fylleri, medförda spritdrycker, förargelseväckande beteenden, misshandel etc; förberedande åtgärder på brottsplats; upptagande av anteckningar (anteckning av vittnen, identitetskontroll etc); kontrollåtgärder före tillställningens början och efter dess slut (tjänstgöringsområdets omfattning, förekomsten av brandsläckningsmateriel, kontroll av tivolianordningar, tillgång till telefoner m m); avrapportering till befäl; självförsvar, träning av grepp, applicering av handbojor; första hjälpen vid olycksfall (åtgärder vid medvetanderubbningar, konstgjord andning, läggande av första förband etc).

Kommentar:

Den grundläggande utbildningen för ordningsvakter avser att meddela endast sådana kunskaper och färdigheter varav varje ordningsevakt har ett direkt behov vid utövandet av sitt uppdrag. Undervisningen måste därför vad de teoretiskt betonade inslagen beträffar koncentreras på vad som är väsentligt för ordningsevakten att känna till med avseende på dels egna befogenheter och skyldigheter, dels de bestämmelser som bildar underlag för hans handlande. Huvuddelen av undervisningen bör inriktas på att meddela råd och anvisningar för ordningsevaktens uppträdande och handlande i olika vanligen förekommande situationer.

Som underlag för kunskapsinhämtandet förutsätts ligga en särskilt för ändamålet utarbetad enkel, instruktiv handbok, vars innehåll ansluter till ovanstående kursplan. Den som erhållit eller avses komma i fråga för ordningsevaksförordnande har att på egen hand

men med bistånd från polisen tillgodogöra sig handbokens innehåll. Den därpå följande muntliga undervisningen, antingen denna äger rum i studiegrupp eller veckoslutskurs, kan därmed vad angår de teoretiska momenten begränsas till korta, orienterande genomgångar samt meddelande av de kompletterande informationer och kommentarer som eventuellt kan visa sig erforderliga. Större delen av den muntliga undervisningen bör inriktas på demonstrationer och praktiska övningar. Av den tid som beräknas för den muntliga undervisningen, dvs 20 timmar i studiegrupp eller 12 timmar i veckoslutskurs, bör sålunda i varje fall hälften ägnas sistnämnda kursmoment (p. 11 i kursplanen). Film, bildband, planscher och övrigt åskådningsmaterial bör därvid komma till användning. Kursplanen är anpassad efter kraven på elasticitet beträffande undervisningens omfattning och fri fördelning av kursens olika avsnitt.

4. Förberedelsearbete: ställa material, bestämma betygande skedgöra åsikt.
5. Brott mot olivna ordning: oömsamt mot ordningsmakten, stranda av löst och sedlighet, förhållande av någon, dubbel, flykt, förarskränkande betygande.
6. Brott mot olivna verksamhet: våld, hot eller misshandling mot tjänstemän, våldsam motstånd, främjande av flykt.
7. Trafiklagstiftning: begreppet allmän och särskild väg, parkeringsbestämmelser, trafik- och parkeringsövervakningsapparater vid tillställning, trafikövervakningsapparater för utvärdering.
8. Ordningsskydd: begreppet allmän plats bestämmelser angående fyrverkeri och luftgevärskjutning; begreppet allmän tillställning, lokala ordningsföreskrifter, tillgången på campingplats o.d.; omhändertagande och beslag av drycker, vapen, ammunition, stilletter m.m.; tillvaratagande av vittnesobjekt, förtäringssaker.
9. Alkohollagstiftning: föreläsning, förtäring och förvaring av raskörskort; föreläsning av öl och alkoholrika drycker.
10. Ordningsskyddets föreläsning: tilldelande till alkohollagen ordningsverkens uppgifter i olika situationer och mot olika människotyper; ungdomens särskilda betygande och anpassningsproblemen; orientering om grupp- och massspårbehandling.
11. Demonstrationer och praktiska övningar (gruppövning) i anslutning till p. 8—10 ovan förändrade meddelande av uppgifterna och tillställningsplaner; grupps och omvärldsgående; åtgärder vid fall av flykt, medförda praktiska förtäringssaker; förtäringssaker, misshandling etc; förtäringssaker åtgärder på brottsplats; uppgifterna av anteckningar (anteckning av vittnen, identitetskort etc); kontrollåtgärder för tillställning; några böcker och efter dess ämne (förtäringssaker) omfattning; förtäringssaker av brandsläckningsmaterial, kontroll av tillståndsbekräftelser, tillgång till telefon m.m.); svarspapper till befall; skiljeförakt, främjande av grupps uppgifterna av handböcker; första hjälpen vid olycksfall (åtgärder vid medvetandehöjningar, kolslag, tand-ning, läggande av första förband etc).

Kommentar:
Den grundläggande utbildningen för ordningsvärdar avser att medhålla endast sådana kunskaper och förmågor som varje ordningsvärd har ett dylikt behov vid utövandet av sitt uppdrag. Undervisningen måste därför vad de teoretiskt betygande läsa om beträffande koncentrationen på vad som är väsentligt för ordningsvärdar att känna till med avseende på dels egna befogenheter och skyldigheter, dels de bestämmelser som bildar grundlag för hans handlande. Innehållet av undervisningen bör inriktas på att medhålla red och avvägningar för ordningsverkens uppgifterna och handlande i olika vanliga förtäringssaker situationer.
Som underlag för kunskapsinhämtande förtäringssaker lägga en särskild för ändamålet utarbetad enkel, instruktiv handbok, vars innehåll ansluter till ovanstående kunskaper. Den som erhållit eller avses komma i fråga för ordningsvärdutövande har att på egen hand

Förslag till kursplan för utbildning av trafikövervakare

(Förslaget utgår från en utbildningstid om ca 200 timmar)

1. Allmänt (8 tim.)

Kårens tillkomst, organisation, uppgifter, utrustning, anställningsförhållanden m m. Polisväsendets organisation. Åklagarväsendets organisation. Gatunämnden eller motsvarande organ på orten: uppgifter, förvaltning, organisation m m.

2. Allmän polistjänst (12 tim.)

Polisens uppgifter, tjänsteplikter och maktbefogenheter, speciellt i för trafikövervakare aktuella delar. Polisbevakning av andra än polismän. Förhållande till allmänheten: oberoendeplikt och skyldigheter. Polislagstiftningen i för trafikövervakare aktuella delar.

3. Trafikpolistjänst utom parkering (60 tim.)

Trafiklagstiftningen. För trafikövervakare aktuella delar av vägtrafikförordningen, vägmärkeskungörelsen, KK angående kryssmärken och säkerhetsanordningar vid plankorsningar mellan järnväg och väg, lagen om straff för vissa trafikbrott, KF om mopeder, KF om automobils katt, lagen om trafikförsäkring å motorfordon. Lokala trafikföreskrifter (i den mån de icke blir föremål för särskilt studium under punkt 4 nedan).

Trafiknämnderna och deras verksamhet. Trafiksäkerhetsarbetet. Den lokala trafikorganisationen. Vägmärkes- och vägvisningssystemet; markering på väg. Avstängning av väg, anordningar och föreskrifter därom. Fordon i vägarbete. Åtgärder vid inträffad trafikolycka. Rattfylleri (åtgärder vid misstanke därom). Något om förundersökning, bevisning m m samt rättegångsförfarandet.

4. Parkering och annan uppställning av fordon samt övervakning därav (45 tim.)

Lagen om kommunal trafikövervakning. Lagen om parkeringsbot. Parkeringsplanering; synpunkter på de lokala parkeringsproblemen; avgiftsbelagd parkering. Parkering och annan uppställning, parkeringsförbud och stoppförbud, bestämmelser enligt VTF och enligt lokala trafikföreskrifter. Genomgång av aktuella rättsfall. Övervakning av parkerings- och stoppförbud, allmänna bestämmelser och på orten gällande kommunala anvisningar. Praktiska övningar i övervakning och i rapportskrivning, blindrapporteringar etc.

5. Straffrätt (15 tim.)

Information om vissa avsnitt i brottsbalken: om brott och brottspåföljder; försök, förberedelse, stämpling och medverkan till brott; nödvärn och annan nödhandling; stöld, rån och andra tillgreppsbrott; olovligt förfogande, olovligt brukande och fyndförseelse; brott mot allmän ordning; brott mot allmän verksamhet samt om ämbetsbrott.

6. Specialstraffrätt (6 tim.)

Orientering om allmänna ordningsstadgan, lokala ordningsstadgor och ev. kommunala reglementen och bestämmelser.

7. Psykologi (12 tim.)

Trafikvakts uppträdande; vittnespsykologi m m.

8. Akutsjukvård (8 tim.)

Första hjälpen vid olycksfall; åtgärder vid medvetanderubbningar, konstgjord andning.

9. Fysisk träning (8 tim.)

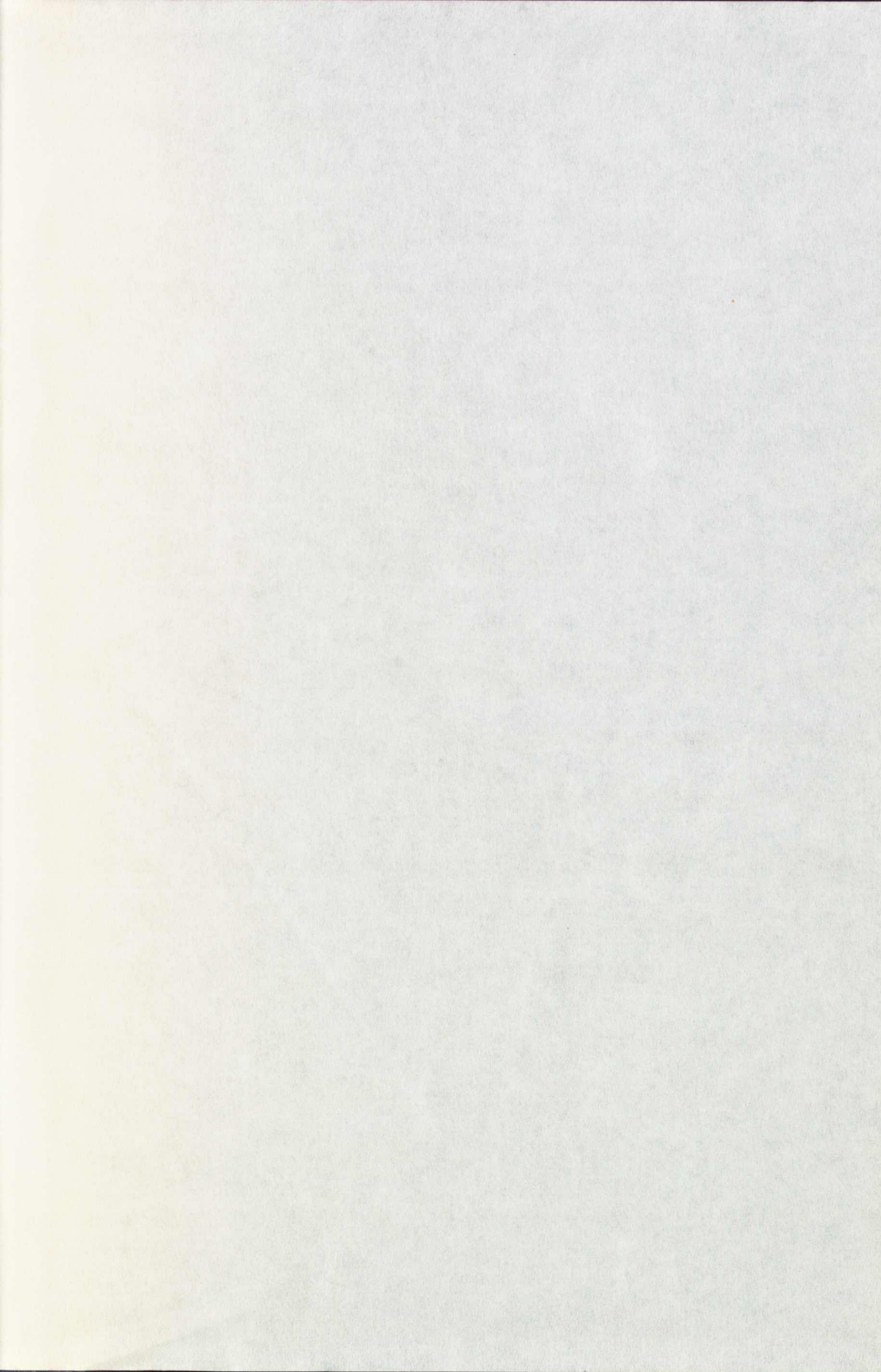
Avvärjande av våld, betingande av våldsamt motstånd, medförande av gripen eller omhändertagen person.

10. Lokalkännedom och kännedom om ortens allmänna kommunikationer (25 tim.)

KUNGL. BIBL.

29 OKT 1965

STOCKHOLM

NORDISK UDREDNINGSSERIE (NU) 1965

1. Transportekonomisk forskning i Norden.
3. Enkelte mellomriksveger mellom Norge og Sverige.
6. Utbildning av sjukehusadministratörer i Norden.

STATENS

OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1965

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen)

Justitiedepartementet

Sammanställning av remissyttranden över författningsutredningens förslag till ny författning. Del 1. Allmänna uttalanden samt 1 och 2 kap. i förslaget till regeringsform. [2] Del 2. Kap. 3, 4 och 5 i förslaget till regeringsform. [3] Del 4. Kap. 7, 8, 9 och 10 i förslaget till regeringsform samt övergångsbestämmelserna. [34] Del 5. Förslaget till riksdagsordning. [37]
Rättegångshjälp. [13]
Godtrosförvärv av lösöre. [14]
Fastställande av faderskapet till barn utom äkten-skap. [17]
Fartygs befälhavare. Gemensamt haveri och dispassch. Ansvarsbestämmelser m. m. [18]
Dagstidningarnas ekonomiska villkor. [22]
Ändringar i ensittarlagen m. m. [26]
Pensionsstiftelser II. [41]

Utrikesdepartementet

Sveriges sjöterritorium. [1]

Försvarsdepartementet

Soldathemsverksamheten. [52]

Socialdepartementet

Tandvårdsförsäkring. [4]
Institutet för arbetshygien och arbetsfysiologi. [24]
Hälsa- och socialvårdens centrala administration. [49]
Mentalsjukhusens personalorganisation. Del II. Mål-sättning och utformning. [50]

Kommunikationsdepartementet

Skånes och Hallands vattenförsörjning. [8]
Friluftslivet i Sverige. Del II. Friluftslivet i sam-hällsplaneringen. [19]
1960 års radioutredning. 1. Radions och televisionens framtid i Sverige I. Bakgrund och förutsättningar, programfrågor. Organisations- och finansierings-frågor. [20] 2. Radions och televisionens framtid i Sverige II. Bildnings- och undervisningsverksam-het. Forskningsfrågor. [21]
Vägmärken. [33]
Nykterhet i trafik. [35]
Körkortet och trafikutbildningen. [42]

Statens trafikverk. [43]

Radiolog. [46]

Statens vägverk. [47]

Arbets- och arbetsinspektion för vägtrafiken. [48]

Finansdepartementet

Mättenheter. [5]

Uppbördsfrågor. [23]

Nytt skattesystem. Remissyttranden. [28]

Ecklesiastikdepartementet

Antikvitetskollegiet. [10]

1963 års universitets- och högskolekommitté 1. Ut-byggnaden av universitet och högskolor. Lokalisering och kostnader I. [11] 2. Utbyggnaden av uni-versitet och högskolor. Lokalisering och kostna-der II. Specialutredningar. [12]

De svenska utlandsförsamlingarnas ekonomi. [15]
1960 års lärarutbildningssakkunniga III. 1. Studieplaner för lärarutbildning. [25] 2. Lärarutbildning en IV: 1. [29] 3. Lärarutbildningen IV: 2. [30] 4. Specialundersökningar om lärarutbildning V. [31]

Jordbruksdepartementet

Ny jordförvärvslag. [16]

1960 års jordbruksutredning. 1. De svenska jord-bruksprodukternas distributions- och marginalför-hållanden. [27]

Stöd åt hästaveln. [44]

Handelsdepartementet

Sveriges släktnamn 1965. [36]

Beredskap mot oljeskador. [45]

Inrikesdepartementet

Kommunalrättskommittén VI. Om den kommunal-självstyrelsens lokala förankring. [6] VII. Kommunala bolag. [40]

Praktik- och feriearbetsförmedling. [7]

Arbetsmarknadspolitik. [9]

Höjd bostadsstandard. [32]

Affärstidsutredningen. 1. Affärstiderna. Del I. Moti- och lagförslag. [38] 2. Affärstiderna. Del II. Kon-sumentundersökning. [39]

Gemensamma bostadsförmedlingar. [51]

Polisutbildningen. [53]

IVAR HEGGSTRÖMS TRYCKERI AB
STOCKHOLM 1965

